Klark Artur/Li Džentri
OTKRIVENI RAMA Prevod: Nedeljković B. Aleksandar
Clarke Arthur/Lee Gentry RAMA REVEALED, 1993.
Serija "Rama" (4)
POLARIS 1993. PROLOG

U jednom od spoljašnjih spiralnih krakova galaksije Mlečni Put jedna neupadljiva, usamljena žuta zvezda lagano kruži oko galaktičkog središta udaljenog trideset hiljada svetlosnih godina. Ovoj stabilnoj zvezdi, koja se zove Sunce, potrebno je dvesta dvadeset pet miliona godina da dovrši jednu revoluciju na toj putanji. Kad je Sunce poslednji put bilo na svojoj sadašnjoj poziciji, zastrašujuće moćni divovski reptili tek su počinjali da uspostavljaju svoju vladavinu na Zemlji, maloj plavoj planeti, jednom od Sunčevih satelita.

Od svih planeta i drugih tela u Sunčevoj porodici, jedino se na Zemlji ikada razvio neki složen i trajan oblik života. Jedino na tom posebnom svetu hemikalije su evoluirale do svesti, i onda se zapitale, počinjući da shvataju čudesa i dimenzije Vaseljene, nisu li se i negde drugde dogodila čuda slična onome koje je stvorilo njih.

Najzad, tvrdili su ti svesni Zemljani, samo u njihovoj galaksiji ima sto milijardi zvezda. Znali su prilično pouzdano da bar dvadeset odsto tih zvezda ima kraj sebe jednu ili više planeta, i da je jedan mali, ali značajan broj tih planeta imao, u nekom razdoblju svoje istorije, atmosferske i termalne uslove povoljne za nastanak aminokiselina i drugih organskih sastojaka koji su sine qua non za ma koju biologiju o kojoj su mogli razumno postavljati hipoteze. A eto, jednom u istoriji, tu, na Zemlji, aminokiseline su našle načina da se razmnožavaju, čime je evoluciono čudo, koje će na kraju proizvesti i ljudska bića, pokrenuto. Kako bi se moglo pretpostaviti da se to događanje odigralo samo jedan jedini put u čitavoj istoriji? Teži atomi, potrebni za nastanak ljudi, stvaraju se u kataklizmičnim zvezdanim eksplozijama već nekoliko milijardi godina. Zar je verovatno da su samo na Zemlji, i nigde drugde, ti atomi uspeli da se nanižu u molekule posebne vrste i evolucijom uzdignu do bića sposobnih za pitanje "Jesmo li sami?"

Zemljani su svoje traganje za kosmičkim drugovima započeli najpre tako što su načinili teleskope i pomoću njih posmatrali najbliže susedne planete. Kasnije, kad se njihova tehnologija razvila do višeg nivoa, uputili su usavršene robotizovane svemirske brodove da osmatraju te druge planete, i da procenjuju ima li ikakvih znakova života. Ova istraživanja su dokazala da ni na jednom drugom telu u Sunčevom sistemu nikad nisu postojala inteligentna živa bića. Ako negde 'van' ima ikoga, zaključili su zemaljski naučnici, ako postoji ijedna ravnopravna vrsta s kojom bi se moglo jednog dana i komunicirati, traganje se mora proširiti na drugu stranu ambisa koji Sunčev sistem razdvaja od svih drugih zvezda.

Na kraju dvadesetog veka, po zamaljskom računanju vremena, velike antene sa Zemlje počele su da po nebu tragaju za koherentnim signalima, u nadi da možda neka druga inteligencija šalje Zemlji radiotalasne poruke. Ovo traganje je potrajalo više od sto godina, a naročito je pojačano u zlatnim danima međunarodne nauke - početkom dvadesetprvog veka, da bi oslabilo u završnim decenijama toga veka, kad se nikakav tuđinski signal nije uhvatio iako je korišćen četvrti zasebni komplet novih tehnika osluškivanja.

Do godine 2130, kada je otkriven neobičan cilindričan objekat što se iz dubine interstelarnog prostora veoma brzo približavao Sunčevom sistemu, većina promišljajućih ljudskih bića zaključila je da života u kosmosu mora biti malo, a inteligencija je, ako uopšte postoji igde izvan Zemlje, izuzetno retka. Kako bi se drukčije mogao objasniti, govorili su naučnici, nedostatak ma kakvih pozitivnih rezultata posle tolikih pažljivih traganja za vanzemaljcima tokom više od sto godina?

Sve je to učinilo da Zemlja sa zaprepašćenjem primi vest, kad je onaj objekt tokom godine 2130. pobliže osmotren, da je van svake sumnje u pitanju tuđinska veštačka tvorevina. Bio je to neporeciv dokaz da inteligencija na visokom stupnju postoji, ili bar da je postojala u nekoj ranijoj epohi, u nekom drugom delu vasione. Kada je jedna svemirska misija, koja je već bila u toku, skrenuta da bi ostvarila 'randevu' sa zahuktalim cilindričnim divom sumorne sive boje, za koga se pokazalo da je, po dimenzijama, veći od najvećih zemaljskih gradova, kosmonauti su se suočili s nizom misterija. Međutim, nisu mogli pružiti odgovor ni na osnovna pitanja o zagonetnom tuđinskom svemirskom brodu. Uljez sa zvezda nije dao nikakve jasnije nagoveštaje o svom poreklu ili svrsi.

Ta prva grupa istraživača ne samo što je napravila katalog o čudima Rame (ime nadenuto tom divovskom valjkastom predmetu pre nego što se doznalo da je vanzemaljskog porekla), nego je i istraživala i kartografisala unutrašnjost. Onda je istraživački tim napustio Ramu, koji se sjurio ka Suncu, zaobišao ga i udaljio se hiperboličnom putanjom; naučnicima je preostalo da temeljito analizuju sve podatke koji su tokom misije prikupljeni. Svako se saglasio da zemaljski posetioci nijednog trenutka nisu sreli prave tvorce ovog misterioznog svemirskog broda. Međutim, pomna analiza otkrila je jedan nesumnjiv inženjerski princip primenjen pri stvaranju Rame - trojnu redundanciju. Za svaki bitni sistem i podsistem u brodu postojala su po dva rezervna. Ramanci su sve konstruisali u znaku broja tri. Naučnici su zaključili da, po svemu sudeći, moraju stići još dva slična vasionska broda. Godine koje su usledile posle posete Rame I bile su, na Zemlji, pune iščekivanja. Naučnici i političari su složno proglašavali da je počela nova era ljudske istorije. Internacionalna svemirska agencija (ISA) je, u saradnji sa Savetom Vlada (SV), razradila pravila za pažljivo postupanje pri sledećoj poseti Ramanaca. Svi teleskopi upereni u nebesa takmičili su se za slavu koja je čekala onoga ko prvi locira sledećeg Ramu. Ali, nije ga video niko.

U drugoj polovini tridesetih godina dvadeset drugog veka, ekonomski 'bum', koji je u svojoj završnoj fazi bio donekle i pojačan opštom svetskom reakcijom na Ramu I, naglo se okončao. Svet se survao u najgoru ekonomsku krizu u svojoj istoriji, koja je dobila ime 'Veliki haos'. Bila je praćena velikom anarhijom i bedom. Gotovo sva naučnoistraživačka aktivnost napuštena je tokom ovog žalosnog doba: sledećih nekoliko decenija narod Zemlje je pažnju posvećivao isključivo zemaljskijim problemima; neobjašnjenog posetioca sa zvezda gotovo je zaboravio.

Godine 2200. u Sunčev sistem stigao je drugi cilindrični uljez. Građani Zemlje otresli su prašinu sa starih spisa koji su bili pripremljeni posle odlaska Rame I, i pripremili se za sastanak sa Ramom II. Za tu misiju odabrana je posada od dvanaest članova. Ostvaren je 'randevu' i njih dvanaestoro uskoro poslaše izveštaj da je drugi Rama gotovo identičan svom prethodniku. Ljudi su nailazili na nova čuda i nove tajne, pa i na tuđinska živa bića, ali su i dalje nisu bili u mogućnosti da odgovore na pitanja o poreklu i svrsi Rame.

Tri čudnovate smrti među posadom izazvale su veliku zabrinutost na Zemlji, gde su sve etape ove istorijske misije praćene preko televizije. Kad je divovski cilindar prešao na novu putanju, što je pokazivalo da će se sudariti sa Zemljom, zabrinutost je prerasla u uzbunu i paniku. Lidari sveta su zaključili, teška srca, da u odsustvu drugih informacija moraju, hteli ne hteli, pretpostaviti da je Rama II neprijateljski raspoložen. Nisu mogli dozvoliti da se tuđinsko vozilo zarije u Zemlju, ili da prođe tako blizu da bi moglo da se posluži nekim oružjem. Doneta je odluka: uništiti Ramu II dok je još na bezbednoj udaljenosti.

Istraživačkoj ekipi je naređeno da se vrati kući; ali, tri člana posade, dva muškarca i jedna žena, zaostali su i bili u Rami II u trenutku kad je stigao baraž nuklearnih bojevih glava lansiranih sa Zemlje. Rama je odoleo nuklearnim eksplozijama, opet izmenio svoju putanju, skrenuo od neprijateljske Zemlje i napustio Sunčev sistem velikom brzinom - odnoseći svoje tajne netaknute, ali i troje kosmonauta.

Trinaest godina je putovao relativističkim brzinama od Zemljinog susedstva do svog krajnjeg odredišta, ogromnog kompleksa mašinerije zvanog Čvorište, na dalekoj orbiti oko zvezde Sirijus. Troje u Rami su se proširili rođenjem petoro dece, i postali porodica koja je nastavila da istražuje divna čuda svog doma u kosmosu. Bilo je ponovnih susreta sa tuđinskim bićima već otkrivenim u Rami. Pre nego što su stigli do Čvorišta, ljudi su se već uverili da su i ta druga bića takođe samo putnici u Rami II.

Ljudska svemirska porodica ostala je u Čvorištu nešto duže od godinu dana. Tokom tog vremena Rama je prepravljen i preuređen za svoje treće, poslednje putovanje u Sunčev sistem. Porodica je doznala od Orla, nebiološkog stvora koji je konstruisala čvorišna inteligencija, da ramanski kosmički brodovi lete radi prikupljanja i katalogizovanja najveće moguće količine podataka o živim vrstama u Galaksiji, sposobnim da plove kosmosom. Taj Orao, koji je imao glavu, kljun i oči orla ali telo čoveka, takođe je obavestio ljude da će svemirski brod Rama u svom trećem dolasku, kao Rama III, sadržati pažljivo izgrađen zemaljski habitat u kome će moći da se smesti dve hiljade ljudi, u životnu okolinu koja će im sasvim odgovarati.

Sa Čvorišta je ka Zemlji poslata video-poruka s obaveštenjem da Rama III uskoro dolazi. U tom saopštenju objašnjeno je da jedna usavršena vanzemaljska vrsta želi da posmatra i studira ljudsku aktivnost tokom dužeg perioda vremena, i zatraženo da dve hiljade ljudi bude poslato, kao tipičan uzorak, na randevu sa Ramom III na orbiti oko Marsa.

Rama III je putovao od Sirijusa do Sunčevog sistema brzinom nešto većom od polovine brzine svetlosti. U njemu je bila i glavnina ljudske porodice koja je doputovala na Čvorište; put su provodili spavajući u posebnim ležajevima. Na Marsovoj orbiti ta porodica je pozdravila druge ljude za Zemlje, a netaknuto čisti habitat u Rami začas je naseljen. Nastala kolonija, kojoj dadoše ime 'Novi Eden' što znači 'Novi Raj', bila je sasvim zatvorena, debelim zidovima odvojena od ostalih delova tuđinskog zvezdoplova.

Uskoro potom Rama III je opet ubrzao do relativističkih brzina i odjurio iz Sunčevog sistema, ovoga puta u pravcu žute zvezde Tau Ceti. Prošle su tri godine bez ikakvog spoljnog mešanja u ljudske poslove. Građani Novog Raja toliko su se posvetili svojoj svakodnevici da nisu obraćali mnogo pažnje na vasionu izvan svog naselja.

Kad se, međutim, u tom raju, koji su za ljude kreirali Ramanci, mlada demokratija našla suočena sa serijom kriza, jedan bogati oportunista prigrabio je svu vlast i počeo bezobzirno da suzbija svaku opoziciju. U ovo doba jedan od prvobitnih istraživača Rame

II pobegao je iz Novog Raja i, posle izvesnog vremena, uspostavio kontakt sa dvema simbiotski spojenim tuđinskim vrstama iz susednog habitata, takođe zatvorenog u sebe. Njegova žena ostala je u ljudskoj naseobini, i tu uzalud pokušavala da bude savest društva. Nekoliko meseci potom ona je uhapšena, osuđena pod optužbom da je izdajnik, i zakazano je izvršenje smrtne kazne. Pošto su se životni uslovi i životna okolina u Novom Raju jednako pogoršavali, ljudske trupe su izvršile invaziju na susedni habitat i otpočele genocidni rat protiv obe žive vrste u njemu. Za to vreme tajanstveni Ramanci, poznati samo po svojim genijalnim graditeljskim dostignućima, nastavili su da izdaleka posmatraju šta se događa, svesni da je samo pitanje vremena kad će ljudi udariti na sledećeg suseda, usavršenu živu vrstu u regionu južno od Cilindričnog mora...

Prvi deo: BEKSTVO

1.

"Nikol."

U prvi mah je imala utisak da je taj blagi mehanički glas deo njenog sna. Ali kad je čula da se njeno ime ponavlja, čak malo glasnije, Nikol se trgla i probudila.

Talas žestokog straha zapljusnu je iznutra. Došli su po mene, pomisli Nikol odmah. Jutro je. Umreću za nekoliko sati.

Udahnula je polako i duboko, trudeći se da ublaži svoju sve veću paniku. Nekoliko sekundi kasnije otvorila je oči. U njenoj ćeliji bio je mrkli mrak. Nikol, zbunjena, poče da se osvrće, pokušavajući da odredi gde je ta osoba koja ju je pozvala.

"Ovde smo, na tvom ležaju, pored tvog desnog uva", reče taj glas vrlo blago. "Poslao nas Ričard, da ti pomognemo da pobegneš... ali moramo delovati brzo."

Nikol na tren pomisli da je ovo nastavak sna. Onda začu drugi glas, vrlo sličan prvom ali sa ipak prepoznatljivom razlikom. "Okreni se udesno a mi ćemo se osvetliti."

Nikol se, ležeći, obrte nadesno. Vide da na ležaju, nadomak njene glave, stoje dve majušne figure, ne više od osam ili deset centimetara, obe nalik na žene. U tom trenutku su sijale, obasjane nekim unutrašnjim izvorom svetlosti. Jedna je imala kratku kosu i bila obučena u oklop evropskog viteza iz petnaestog veka. Druga je imala krunu na glavi i dugu naboranu suknju srednjovekovne kraljice.

"Ja sam Jovanka Orleanka", reče prva.

"A ja Eleanora Akvitanska."

Nikol se nasmeja nervozno, zapanjeno zureći u ta dva obličja. Nekoliko sekundi kasnije, kad su se unutrašnje svetiljke u robotima ugasile, konačno se dovoljno pribrala da nešto i kaže. "Znači, Ričard vas šalje da mi pomognete u bekstvu?" šapnu ona. "A kako mislite da to izvedemo?"

"Već smo izvršile sabotažu nadzornog sistema", reče malecka Jovanka ponosito. "Takođe smo reprogramirale biota Garsiju... koji će doći kroz koji minut, da te pusti napolje."

"Imamo glavni plan bekstva i nekoliko različitih rezervnih planova", dodade Eleanora. "Ričard to razrađuje već mesecima - od dana kad je nas napravio."

Nikol se opet nasmeja. Bila je još uvek krajnje zapanjena. "Stvarno?" reče ona. "A mogu li pitati gde je moj genijalni muž u ovom trenutku?"

"Ričard je u vašem starom leglu ispod Njujorka", odgovori Jovanka. "Rekao je da ti kažemo da se tamo nije izmenilo ništa. On prati naše napredovanje pomoću navigacionog signala... Uzgred budi rečeno, on ti poručuje da te voli. Nije zaboravio..."

"Samo trenutak miruj, molim te", umeša se Eleanora, videći da Nikol počinje da se refleksno češe iza desnog uva. "Prikačinjem jedan navigacioni aparat i tebi, a to je za mene prilično teško." Nekoliko trenutaka potom Nikol pipnu maleni paket instrumenata pokraj svog uva i odmahnu glavom. "Može li nas on i čuti?"

"Smatrao je da ne smemo rizikovati s emitovanjem glasa", odgovori Akvitanska. "To bi Nakamura suviše lako mogao primetiti... Ričard će samo znati gde smo."

"Sad možeš ustati i obući se", reče Jovankica. "Cilj nam je da budemo spremne kad Garsija dođe."

Zar čuda neće nikad prestati? razmišljala je Nikol dok se umivala u mraku, nad primitivnim lavorom. Nekoliko sekundi bavila se mišlju da bi ova dva robota mogla biti deo neke Nakamurine lukave zavere, i da će u pokušaju bekstva biti ubijena. Nemoguće, razuveri samu sebe malo kasnije. Čak i kad bi neko od Nakamurinih slugeranja umeo da pravi ovakve robote, jedino Ričard zna o meni toliko da napravi baš Jovanku Orleanku i Eleanoru Akvitansku... Uostalom, šta mari ako i budem ubijena u pokušaju bekstva? Moja elektrokucija je zakazana za ujutro u osam.

Ispred ćelije se začuše zvuci - stigao je biorobot. Nikol se sva steže; nije ni sad bila sasvim ubeđena da joj ove dve male prijateljice govore istinu. "Sedi na postelju", začu ona Jovankine reči iza sebe, "da se Eleanorica i ja popnemo u tvoje džepove." Nikol oseti da se dve robotkinje penju po prednjoj strani njene košulje. Osmehnu se. Ričarde, neverovatan si, pomisli ona.

Biot Garsija nosio je baterijsku svetiljku. Ušao je u Nikolinu ćeliju snažnim koracima, sa puno autoriteta. "Pođite sa mnom, gospođo Vejkfild", reče jakim glasom. "Imam naređenje da Vas prebacim u sobu za pripremu."

Nikol se opet prepade. Biot nije nastupio nimalo prijateljski. Šta ako... ali vremena za razmišljanje imala je vrlo malo. Garsija je izvede u hodnik i povede brzim hodom. Dvadeset metara kasnije prođoše pored uobičajene postave koja se sastojala od nekoliko biot-stražara i jednog ljudskog oficira koji im je komandovao. Bio je to neki mladić koga Nikol nikada ranije nije videla. "Čekaj", viknu on iza njih, upravo kad je trebalo da Garsija i Nikol krenu stepeništem. Nikol se sledi.

"Zaboravio si da potpišeš papire za transfer", reče čovek pružajući dokument Garsiji.

"Svakako", odgovori biot. Kitnjastim pokretom ispisa na papirima svoj identifikacioni broj.

Manje od minut posle toga Nikol je bila izvan velike građevine u kojoj je tamnovala nekoliko meseci. Udahnu svež vazduh, duboko, i pođe za Garsijom, stazom ka Srednjem Gradu.

"Ne", začu Eleanorin glas iz svog džepa. "Ne idemo sa biorobotom. Kreni na zapad. Prema vetrenjači sa sijalicom na vrhu. Moraš trčati. Neophodno je da stignemo na imanje Maksa Paketa pre zore."

Njen zatvor je bio gotovo pet kilometara udaljen od Maksove farme. Nikol je grabila puteljkom. Trčala je lagano ali postojano, povremeno požurivana glasovima dve malene robotkinje koje su pomno pratile koliko je vremena proteklo. Do zore nije preostalo baš mnogo. Za razliku od Zemlje, gde je prelaz iz noći u dan bio postupan, u Novom Raju zora je bila nagli, diskontinualni događaj: potpun mrak, a onda se, u trenu, upali veštačko sunce i zablista svojim malim lukom na svodu kolonijskog habitata.

"Još dvanaest minuta do svetlosti", reče Jovankica. Nikol je upravo izbila na biciklističku stazu kojom je morala preći završnih dvesta metara do Paketovog imanja. Nastavljala je da trči, mada poslednjim rezervama snage. U dva maha, tokom trčanja kroz obađena polja, osetila je tupi bol u prsima. Nema sumnje, nisam u formi, pomisli ona, prekorevajući sebe što nije redovno vežbala u ćeliji. Osim toga, tu je i mojih šest 'banki'.

Imanje je bilo u tami. Nikol zakorači na trem i tu stade, hvatajući vazduh. Vrata se otvoriše nekoliko sekundi kasnije. "Čekao sam te", reče Maks. Njegov čestiti izraz lica jasno je pokazivao koliko je situacija ozbiljna. Hitro je zagrlio Nikol. "Za mnom", reče i brzo pođe prema ambaru.

"Još nema policijskih kola na drumu", reče on čim su se našli u ambaru. "Verovatno još nisu otkrili da te nema. Ali to je sad samo pitanje minuta."

Pilići su svi bili na drugom kraju ambara. Kokoške su bile zatvorene iza posebne žičane mreže, odvojene od petlova i od ostalog dela zgrade. Maks i Nikol su ušli upravo kod njih; nastade grdna graja. Kokoši su jurcale kud koja, kreštale i kokodakale, lepetale krilima. Smrad je u tom njihovom prostoru bio toliki da Nikol skoro poče da se guši.

Maks se osmehnu. "Izgleda da sam počeo da zaboravljam koliko jako pileća govna smrde svima ostalima", reče on. "Zato što sam se ja navik'o." Pljesnuo je Nikol po ramenu, ne prejako. "U svakom slučaju, to ti je još jedan sloj zaštite, a sama nećeš osećati smrad nimalo, dok budeš u skloništu."

Maks pođe u jedno ćoše pregrađenog prostora, otera pet-šest kokoši i kleknu. "Kad su se pojavili oni Ričardovi uvrnuti robotići", reče on razgrćući slamu i kokošju hranu, "nisam bio odmah siguran gde da iskopam tvoje skrovište. Onda mi je palo na pamet - ovde." Maks podiže dve daske; u podu ambara pokaza se pravougaona rupa. "Prokleto se nadam da sam dobro smislio."

Pokretom pokaza da Nikol treba da pođe za njim, a onda se uvuče u rupu. Uskoro su se oboje četvoronoške kretali po zemljanom dnu veoma tesnog tunela koji je nekoliko metara vodio paralelno sa podom a onda, strmo, u dubinu. Nikol se stalno sudarala sa Maksom ispred sebe i sa zemljanim zidovima i svodom iznad sebe. Jedinu svetlost davala je malena baterijska svetiljka koju je Maks držao u desnoj ruci. Petnaest metara kasnije tunel je ušao u nekakvu mračnu prostoriju. Maks pažljivo siđe lestvicama od konopaca, a onda se okrete da pomogne Nikol da i ona siđe. Nekoliko sekundi potom oboje su stajali u sredini te sobice. On diže ruku i upali usamljenu električnu sijalicu.

"Nije baš palata", reče on dok se Nikol osvrtala, "ali mislim da je prokleto bolje od onog tvog zatvora."

U sobici su se nalazili krevet, stolica, dva police natrpane hranom, treća polica s elektronskim 'knjigama' na disketama, nekoliko različitih odevnih predmeta okačenih u otvoren ormar, najosnovnije toalet-instalacije, jedno veliko bure puno vode, koje je verovatno jedva prošlo kroz tunel, i duboka četvrtasta rupa poljskog WC-a u udaljenom uglu.

"Ti si sve ovo sam...?" upita Nikol.

"Da", odgovori Maks. "Noću... tokom ovih nekoliko nedelja. Nisam se usudio da zovem nikog da mi pomogne."

Nikol je bila dirnuta. "Da li ću moći ikada dovoljno da ti se zahvalim?"

"Moći ćeš: da ne daš da te uhvate", reče Maks i osmehnu se široko. "Ni meni se ne umire, kao ni tebi... A, da, uzgred budi rečeno", nastavi on i pruži joj elektronski čitač u koji su se mogle stavljati diskete. "Nadam se da je materijal za čitanje dobar. Priručnici o gajenju prasića i pilića nisu isto što i romani tvog tate, ali, nisam hteo da idem u knjižaru, da ne bih probudio sumnju."

Nikol mu priđe i poljubi ga u obraz. "Makse", reče ona vedro, "baš si drag prijatelj. Ne mogu ni da zamislim kako si..."

"Napolju je zora", prekide je Jovanka Orleanka iz njenog džepa. "Kasnimo u odnosu na naš raspored aktivnosti. Gospodine Paket, moramo razmotriti našu putanju za odstupanje, pre nego što nas napustite."

"E jebi ga", reče Maks. "Opet ja primam naređenja od jedne robotice koja nije duža od cigarete." Podiže Jovanku i Eleanoru iz Nikolinih džepova i postavi ih na gornju ploču jedne police, iza konzerve graška. "Vidite ta vratanca?" reče on. "Iza njih je cev... koja se završava kraj valova za svinje... Kako bi bilo da vi to proverite?"

Malene robotkinje su otišle i zadržale se minut ili dva. Za to vreme Maks je objasnio Nikoli situaciju. "Policija će te tražiti svuda", reče on. "Naročito ovde, zato što zna da sam ja prijatelj tvoje porodice. Zato ću zatrpati ulaz u skrovište. Trebalo bi da ovde imaš sve što je potrebno za sledećih nekoliko nedelja, pa i duže. - A robotkinje nek dolaze kad im je volja, samo da ih svinje ne pojedu", nastavi Maks smejući se. "One će biti tvoja jedina veza sa spoljašnjim svetom. One će te i obavestiti kad dođe vreme za drugu fazu našeg plana bekstva."

"Znači, tebe neću viđati?" upita Nikol.

"Bar nekoliko nedelja nećeš", odgovori Maks. "Suviše je opasno... I, još nešto, kad god policija dođe na imanje, ja ću ti isključiti struju. To će ti biti signal da budeš naročito tiha."

Eleanora Akvitanska se vratila. Sad je stajala na dasci, uz konzervu graška. "Naša izlazna putanja je izvrsna", saopšti ona. "Jovanka je otišla i neće se vraćati nekoliko dana. Namerava da iziđe iz habitata i stupi u vezu s Ričardom."

"Sad moram i ja da idem", reče Maks Nikoli. Ćutao je nekoliko sekundi. "Ali ne pre nego što kažem još nešto, prijateljice moja otmena... Kao što znaš, bio sam jebeni cinik celog svog života. Malo je ljudi koji mogu na mene da ostave neki jak utisak. Ali ti si me uverila da ima među nama i takvih koji su iznad nivoa pilića i prasića." On se osmehnu. "Nema takvih mnogo", dodade brzo, "ali ipak nas ima."

"Hvala ti, Makse", reče Nikol.

Maks priđe lestvicama. Okrete se, mahnu joj i poče da se penje.

Nikol sede na stolicu i duboko udahnu. Po zvucima iz tunela dalo se zaključiti da Maks zatrpava ulaznu rupu i navlači vreće sa hranom za piliće preko dasaka.

I šta sad? upita se Nikol. Uvide da tokom proteklih pet dana, otkad je suđenje završeno, nije razmišljala gotovo ni o čemu drugom osim o svojoj sve bližoj smrti. Sada strah od egzekucije nije više određivao puteve njenih misli: mogla je da pusti um da slobodno luta.

Prvo je razmišljala o Ričardu, svome mužu i ortaku, od koga je već gotovo dve godine odvojena. Živo se sećala poslednje večeri koju su proveli zajedno. Bejaše to užasna Walpurgisnacht ubijanja i razaranja, iako je započela notom nade, udajom njene ćerke Eli za doktora Roberta Tarnera. Ričard je bio siguran da smo i mi predviđeni za smaknuće, prisećala se ona. Verovatno je bio u pravu... Ali pošto je on pobegao, njega su proglasili za neprijatelja a mene ostavili na miru, neko vreme.

Mislila sam da si mrtav, Ričarde, pomisli ona. Trebalo je da imam više vere... Ali kako si se, zaboga, našao opet u Njujorku?

Dok je tako sedela na jedinoj stolici u svojoj zemunici, srce ju je bolelo od čežnje za mužem. Nikol se osmehnu, ali ipak s nekoliko suza isprati to mnoštvo uspomena koje su joj paradirale kroz um. Prvo je videla sebe u leglu avijana u Rami II, pre mnogo godina, kad je bila privremeni zarobljenik tih čudnih pticolikih stvorenja čiji se govor sastojao od brbljanja i kreštanja. Ričard ju je tamo pronašao: rizikovao je život i vratio se u Njujork samo da bi utvrdio nije li ona možda ipak živa. Da nije to učinio, Nikol bi ostala zauvek nasukana na ostrvu Njujork.

Njih dvoje su postali ljubavnici u tom periodu, dok su se dovijali kako da pređu Cilindrično more i da se pridruže svojim kolegama u svemirskom brodu 'Njutn'. Sada su u njoj uspomene na te rane dane ljubavi izazvale pravu uzbunu; Nikol je to primila s iznenađenjem i veseljem. Zajedno smo preživeli i atomski napad, pa čak i onaj moj glupi pokušaj da obezbedim genetsku raznovrsnost našeg potomstva.

Nikolino lice se trgnu od nelagodnosti kad se seti naivnosti koju je ispoljila pre toliko godina. Oprostio si mi, Ričarde, a to ti nije moglo biti lako. A onda smo se još više zbližili, u Čvorištu, dok smo s Orlom radili na planovima za izgradnju habitata za ljude.

Šta je Orao zapravo bio? razmišljala je Nikol, preusmeravajući sled svojih misli. Ko je, ili šta njega napravio? U njenom umu lebdela je živopisna slika bizarnog stvorenja koje je jedino stupalo u vezu s njima tokom toga boravka na Čvorištu, dok je kosmoplov Rama bio na renoviranju. To vanzemaljsko biće, s licem orla i telom nalik na ljudsko, predstavilo im se kao veštački konstruisana inteligentna tvorevina namenjena kontaktu s ljudskom rasom. Kakve je neverovatne oči imao, gotovo mistične, sećala se Nikol. Pogled snažan, kao Omehov.

Njen pradeda Omeh bio je umotan u zelenu odeždu plemenskog šamana plemena Senoufa kad je došao Nikoli u posetu, u Rimu, dve nedelje pre lansiranja svemirskog broda 'Njutn'. Nikol je pre toga dvaput videla Omeha, oba puta u rodnom selu njene majke, na Obali Slonovače: jednom u vreme ceremonije 'Poro', kad je imala sedam godina, a drugi put tri godine potom, na sahrani svoje majke. Tokom tih kratkih susreta Omeh je počeo pripremati Nikol za njen, kako je rekao, izuzetan život. Tvrdio je da će Nikol biti ona žena koja, po legendama Senoufa, treba da prenese seme njihovog plemena 'čak do zvezda'.

Omeh, Orao, čak i Ričard, pomisli Nikol. Šta reći o takvoj grupi. Lice Henrija, princa od Velsa, pridružilo se toj trojici i Nikol se za trenutak setila silovite strasti ljubavne veze koju je s njim imala u danima posle osvajanja olimpijske zlatne medalje. Trgla se malo kad se prisetila kako je bolno bilo kad ju je Henri odbacio. Ali da nije bilo njega, podseti ona sebe, ne bi postojala ni Ženevjev. Razmišljajući koliko je volela svoju kćer na Zemlji i koliko je Ženevjev volela nju, Nikol baci pogled na policu s elektronskim disk-knjigama.

To joj je najednom privuklo svu pažnju; priđe i poče čitati naslove. Maks joj je, dabome, ostavio priručnike o gajenju svinja i živine, ali ne samo to. Činilo se da joj je dao čitavu svoju privatnu biblioteku.

Nikol se osmehnu izvlačeći knjigu bajki i gurajući je u čitač. Brzo prelista stranice i zaustavi se na priči o Trnovoj Ružici. Pročita glasno: "i otad su zauvek srećno živeli". Preplavi je nova izuzetno oštra uspomena: ona je mala devojčica, ima možda šest ili sedam godina, sedi na očevom krilu u njihovoj kući u pariskom predgrađu Šili-Mazaren.

Kao devojčica sam čeznula da budem princeza i da zauvek srećno živim, pomisli ona. Ni na koji način nisam mogla znati da će moj stvarni život biti neobičniji od ma kakve bajke.

Vratila je disketu na policu i opet sela. A sad, pomisli ona dokono posmatrajući sobu, kad sam već poverovala da je tom neverovatnom životu došao kraj, dadoše mi, izgleda, još koji dan.

Pomislila je opet na Ričarda i na svoju silnu želju da ponovo bude s njim. Mnogo smo zajedničkog prošli, Ričarde moj. Nadam se da ću moći da još jednom osetim tvoj dodir, čujem tvoj smeh, vidim tvoje lice. Ali, ako to ne bude, nastojaću da se ne žalim. U mom životu je već bilo čuda, više nego što se moglo očekivati.

2.

Eleanor Vejkfild Tarner je stigla u salu u Srednjem Gradu u sedam i trideset tog jutra. Iako je egzekucija bila zakazana tek za osam, već je tridesetak ljudi sedelo u prvim redovima; neki su razgovarali, većina je samo ćutala. Televizijska ekipa se vrzmala oko električne stolice na pozornici. Iako je bio najavljen prenos uživo, prisutni policajci su očekivali da će imati punu salu, zato što je vlada pozvala građane Novog Raja da lično prisustvuju smrti svoje negdašnje guvernerke.

Prethodne noći Eli se malo sporečkala s mužem, Robertom Tarnerom. "Nemoj se izlagati tom bolu, Eli", rekao je on kad mu je saopštila da namerava da prisustvuje smaknuću. "Sigurno je mnogo veći užas da gledaš njenu smrt nego će biti radost što ćeš je videti još jednom, poslednji put."

Međutim, Eli je znala nešto što njemu nije bilo poznato. Dok se spuštala na jednu stolicu u sali, trudila se da obuzda silinu osećanja u sebi. Ne sme biti ničeg na mom licu, reče ona sebi, i ničeg u govoru mog tela. Ni najmanjeg nagoveštaja. Niko ne sme podozrevati da ja išta znam o bekstvu. Nekoliko pari očiju iznenada se okrete ka njoj. Eli oseti da njeno srce preskače jedan udar, a onda shvati da ju je neko naprosto prepoznao, i da su se ljudi iz najobičnije radoznalosti okretali da pilje u nju.

Malene robote svoga oca, Jovankicu Orleanku i Eleanoricu Akvitansku, prvi put je videla pre samo šest nedelja, izvan glavnog habitata, u karantinskom selu Avalon. Tamo je pomagala svome mužu Robertu, lekaru, u radu s pacijentima koji su u svom telu imali retrovirus RV-41, i kojima zbog toga nije bilo spasa. Tog dana Eli je otišla u posetu svojoj prijateljici i nekadašnjoj nastavnici, Eponini. Susret je bio prijatan i ohrabrujući, a rastale su se kasno uveče. Eli je onda pošla iz Eponinine kuće; hodala je zemljanom stazom očekujući da svakog trenutka ugleda Roberta. Umesto toga, najednom je čula dva

neobična glasa - zvali su je po imenu. Morala je malo da se osvrće i da pretražuje okolinu dok nije pronašla dva mala obličja na krovu susedne kuće.

Zapanjena, Eli je prišla robotima da bi ih bolje čula i videla, a Jovanka i Eleanora su je obavestile da je njen otac Ričard još živ. Trenutak ili dva posle toga, čim se oporavila od početnog šoka, Eli im je počela postavljati pitanja. Brzo se uverila da njih dve govore istinu; međutim, pre nego što je saznala zašto joj otac šalje robote, opazila je da se stazom primiče njen muž. Onda su joj te dve figure na krovu rekle, žurno, da će joj se uskoro opet javiti. Stigle su i da upozore Eli da zasad ne kazuje nikome, pa ni Robertu, ništa o njihovom postojanju.

Eli je bila više nego radosna što joj je otac živ. Jedva je uspevala da zadrži tu vest za sebe, iako je bila jasno svesna političke težine takve vesti. Dve nedelje kasnije, opet u Avalonu, robotkinje su se opet pojavile pred njom, a ona je imala spremnu bujicu pitanja. Međutim, tada su Jovankica i Eleanorica bile programirane da razgovaraju o drugoj temi - o mogućem pokušaju da se Nikol spase iz zatvora. Rekle su joj da će to, i po Ričardovom mišljenju, biti opasan poduhvat. "Ne dolazi u obzir da tako nešto pokušamo", rekla je robot-Jovanka, "ako ne budemo apsolutno sigurni da će nad tvojom majkom biti izvršena smrtna kazna. Ali, ako pripreme ne obavimo na vreme, bekstvo u poslednji čas biće neizvodljivo."

"Na koji način ja mogu pomoći?" pitala je Eli.

Jovanka i Eleanora su joj tada predale jedan list hartije na kome je bio spisak potrebnih stvari, uključujući hranu, vodu i odeću. Eli je zadrhtala prepoznavši rukopis svoga oca.

"Zakopaj zalihu ovih stvari na označenom mestu", rekla je robot-Eleanora pružajući joj i mapu. "To mora biti za najviše deset dana, od danas." Sledećeg trenutka naišao je neki kolonista i dve robotice su iščezle.

Unutar presavijene mape nalazila se i kratka poruka od njenog oca, napisana na cedulji. "Najdraža Eli", pisalo je tu, "izvini što pišem ovako sažeto. Ja sam bezbedan i u dobrom zdravlju, ali se silno brinem zbog tvoje mame. Molim te, molim te, nabavi ove stvari i prebaci ih na naznačenu tačku u Centralnoj ravnici. Ako to ne možeš sama, molim te da se ograničiš na samo jednog pomagača. Gledaj da to bude neko ko je jednako veran i odan Nikol kao nas dvoje. Volim te."

Eli je brzo zaključila da će joj biti potreban pomagač. Ali kome da se obrati za tako nešto? Njen muž Robert bio bi loš izbor iz dva razloga. Prvo, već je pokazao da u njegovom umu odanost pacijentima i novorajskoj bolnici ima veći značaj nego ma kakva politička osećanja. Drugo, svako ko bi bio uhvaćen u pokušaju organizovanja Nikolinog bekstva, bio bi gotovo sigurno osuđen na smrt. Ako bi Eli umešala Roberta u tajni rad, moglo bi se dogoditi da njihova kćer Nikol ostane bez oba roditelja.

Možda Nai Vatanabe? Lojalna, bez ikakve sumnje, ali samohrana majka sa dva sina, blizanca, stara četiri godine. Ne bi bilo fer tražiti od nje da toliko rizikuje. Preostala je, dakle, samo jedna razumna mogućnost: Eponina. Sve brige da li će njena bolesna prijateljica pristati odmah su raspršene. "Dabome da ću ti pomoći", odgovorila je Eponina smesta. "Nemam šta da izgubim. Po tvrdnjama tvoga muža, ovaj RV-41 će me u svakom slučaju ubiti za godinu-dve."

Eponina i Eli su tajno prikupljale potrebnu robu, kupujući jednu po jednu stvar, tokom sedam dana. Sve su bezbedno zamotale u čaršav, napravile mali zavežljaj i sakrile ga u ugao ionako prenatrpane Eponinine sobe u Avalonu. Zakazanog dana Eli je izišla iz

Novog Raja i prešla pešice u Avalon, tobož da bi 'pažljivo monitorisala, punih dvanaest sati' biometrijske podatke o Eponini. Mnogo više se morala pomučiti da objasni Robertu zašto hoće da provede noć kod Eponine, nego da ubedi, na izlazu iz habitata, usamljenog ljudskog stražara i biota Garsiju u opravdanost toga da joj se odobri noćni prolazak.

Nešto posle ponoći Eli i Eponina su podigle teški zavežljaj i krenule ulicama Avalona, šunjajući se oprezno. Dobro su pazile da izbegnu lutajuće biote, koje je Nakamurina policija koristila za noćno patroliranje oko tog malog sela. Provukle su se do Centralne ravnice. Posle još nekoliko kilometara pešačenja, zakopale su čitavu zalihu na rečenom mestu. U povratku ih je, pred samom Eponininom sobom, presrela jedna Tiaso biotkinja, nekoliko minuta pre veštačke zore njihovog sela; zapitala ih je kuda lutaju u tako nerazumno doba noći.

"Ova žena ima RV-41", rekla je Eli žurno, osećajući da njenu prijateljicu može obuzeti panika. "Ona je jedna od pacijentkinja moga muža... Trpela je izuzetno jake bolove i nije mogla da spava, pa smo pomislile da bi rana jutarnja šetnja mogla pomoći... A sad izvini, mi bismo da prođemo..."

Tiaso ih je propustila. Eli i Eponina su bile toliko prestravljene da sledećih deset minuta nisu reč progovorile.

Eli više nijednom nije videla dve male robotkinje. Nije imala nikakve vesti o tome da li je bekstvo uopšte pokušano ili nije. Ali, vreme za izvršenje smrtne kazne nad njenom majkom se primicalo, sedišta u sali oko nje su se popunjavala, a Elino srce je gruvalo. Šta ako se ništa nije dogodilo? razmišljala je. Šta ako će mama zaista umreti za dvadeset minuta?

Digla je pogled ka pozornici. Dva metra visoka masa sivih električnih naprava stajala je pokraj velike stolice. Na pozornici se nalazio još samo jedan predmet, digitalni časovnik na kome je u ovom trenutku pisalo 07.42. Eli je zurila u stolicu. S vrha naslona visila je kapuljača koja će biti navučena preko glave žrtve. Eli se strese boreći se da suzbije nagon na povraćanje. Kakvo varvarstvo, pomisli ona. Kako ijedna vrsta koja sebe smatra naprednom može da odobrava ovakve grozne spektakle?

Tek što je uspela da potisne iz svog uma prizore umiranja na električnoj stolici, neko je kucnu po ramenu. Eli se okrete. Jedan veliki namršteni policajac stajao je u međusedišnom prolazu, nagnut ka njoj. "Jeste li Vi Eleanor Vejkfild Tarner?" upita on.

Eli se toliko uplašila da je jedva uspela da klimne glavom. "Da li biste pošli sa mnom, molim?" reče on. "Treba da vam postavim nekoliko pitanja."

Eline noge su se tresle dok je prolazila pored troje ljudi u njenom redu i stupala u međusedišni prolaz. Nešto je pošlo naopako, pomišljala je. Bekstvo je sprečeno. Našli su robu i nekako saznali da sam ja umešana.

Policajac ju je poveo u malu konferencijsku salu po strani od glavne. "Ja sam kapetan Franc Bauer, gospođo Tarner", reče on. "Moj je posao da uklonim telo Vaše majke posle njenog smaknuća. Naravno da smo kod pogrebnika zakazali kremaciju, kao što je već običaj. Međutim..." tu kapetan Bauer zaćuta kao da pažljivo bira reči. "Imajući u vidu raniju službu Vaše majke u korist naše kolonije, pomislio sam da biste možda Vi, ili neki drugi član Vaše porodice, hteli da se postarate oko te završne procedure."

"Da, svakako, kapetane Bauer", odgovori Eli, kojoj je neizmerno laknulo. "Svakako. Mnogo Vam hvala", dodade ona brzo.

"To će biti sve, gospođo Tarner", reče policajac. "Sad se možete vratiti u salu."

Eli je ustala i otkrila da i sad sva kleca. Oslonila se jednom šakom na sto ispred kapetana Bauera. "Gospodine?" reče ona.

"Da?"

"Da li bi bilo moguće da vidim majku nasamo, bar na trenutak, pre...?"

Policajac je pažljivo posmatrao Elino lice. "Ne verujem", reče, "ali, postaviću to pitanje, u Vaše ime."

"Hva..."

Prekinula ju je zvonjava telefona. Otezala je s izlaskom iz sobe, dovoljno dugo da uoči šok na licu kapetana Bauera. "Jesi li apsolutno siguran?" čula je njegove reči dok je izlazila.

Gomila se uznemirila. Na velikom digitalcu na pozornici pisalo je 08.36. "'Ajde više, 'ajde više", gunđao je neki čovek iza Eli. "Da krenemo već jednom i s tim."

Majka je pobegla. Znam da jeste, reče Eli sebi radosno. Prisiljavala se da ostane mirna. Zato je nastala ovolika zbrka.

Kapetan Bauer je u osam i pet obavestio prisutne da će 'aktivnosti' kasniti 'nekoliko minuta', ali onda je prošlo daljih pola sata bez ikakvih saopštenja. U redu ispred Eli počelo je da se šapuće kako su Nikol iz ćelije izvukli vanzemaljci.

Neki od gledalaca su već počeli da odlaze kad se guverner Makmilan popeo na pozornicu. Delovao je izmučeno i uznemireno, ali čim se obratio gomili, njegovo lice istoga trena prelio je službeni otvoreni osmeh.

"Dame i gospodo", reče on, "izvršenje smrtne kazne nad Nikol d'Žarden Vejkfild je odloženo. Vlada je otkrila izvesne male nepravilnosti u papirima koji se odnose na njen slučaj - ništa stvarno značajno, naravno - ali smatrali smo da ta pitanja treba prvo da se razreše, da ne bi bilo nikakve, pa ni najmanje neregularnosti. Egzekucija će se zakazati ponovo, u bliskoj budućnosti. Svi građani Novog Raja biće informisani o pojedinostima."

Eli je ostala na svom sedištu sve dok se sala nije skoro sasvim ispraznila. Deo nje kao da je očekivao da će je policija zadržati kad pokuša da izađe; ali, niko je ne zaustavi. Kad se našla napolju, jedva se suzdržavala da ne poviče iz sveg glasa, od radosti. Majko, majko, mislila je dok su joj suze već navirale put očiju, tako se radujem zbog tebe.

Najednom je primetila da se nekoliko ljudi zagledalo u nju. O-ou, pomisli ona. Da li se odajem? Pogledala ih je u oči i osmehnula im se učtivo. E, sada, Eli, nastupa najveći izazov za tebe. Nipošto se ne smeš ponašati kao da nisi iznenađena.

Kao i obično, Robert, Eli i mala Nikol su, u Avalonu, svratili da posete Nai Vatanabe i blizance, po završetku svog uobičajenog nedeljnog obilaska sedamdeset i sedmoro preostalih stradalnika od RV-41. Stigli su pred sam ručak. Galilej i Kepler su se igrali ispred kuće, na ulici od nabijene zemlje. Kad su Tarnerovi stigli, ta dva mala dečaka upravo su bili u živoj raspravi. "Jeste, jeste", reče četvorogodišnji Galilej vrelo.

"Nije", odgovori Kepler s daleko manje strasti.

Eli se sagnula pokraj blizanaca. "Dečaci, dečaci", reče ona prijateljskim glasom. "Zbog čega ste se dokačili?"

"O, zdravo, gospođo Tarner", odgovori Kepler s osmehom, kao da se oseća nelagodno. "Ni zbog čega, u stvari. Galilej i ja..."

"Ja kažem da je guvernerka Vejkfild već mrtva", prekide ga Galilej silovito. "To mi je rekao jedan od dečaka u Srednjem, a on bi trebalo da zna. Njegov tata je pandur."

Za trenutak je Eli bila zgranuta. Onda uvide da ovi blizanci nisu shvatili da postoji veza između Nikol i nje. "A je l' pamtite da je guvernerka Vejkfild moja majka, a maloj Nikoli baka?" reče im Eli blago. "Ti i Kepler ste bili s njom nekoliko puta, pre nego što je otišla u zatvor."

Galilej nabra čelo, zatim odmahnu glavom.

"Mislim da je se sećam", reče Kepler svečano. "Je li mrtva, gospođo Tarner?" nastavi ingeniozni dečkić sledećeg trenutka.

"Ne znamo sigurno, ali nadamo se da nije", odgovori Eli. Malo je nedostajalo, ovoga puta, da joj se omakne priznanje. Bilo bi tako lako reći ovoj deci... Ali, dovoljna je samo jedna greška. Verovatno postoji bar jedan biot u dometu zvuka.

Eli podiže i zagrli Keplera, i seti se svog slučajnog susreta sa Maksom Paketom u elektronskom supermarketu pre tri dana. Usred njihovog običnog razgovora, Maks je najednom rekao: "A, da, uzgred budi rečeno, Jovankica i Eleanorica su dobro i rekle su mi da ti prenesem njihove pozdrave." Uzbuđena tom rečenicom, Eli je odmah postavila pitanje koje bi ga navelo da kaže nešto više, ali Maks ga je prečuo. Samo dve-tri sekunde kasnije, upravo kad je zaustila da pita još nešto, kraj njih se stvorio biot Garsija koji je upravljao tom prodavnicom.

"Zdravo, Eli. Zdravo, Roberte", reče Nai s ulaznih vrata svoje kuće. Pružila je ruke i uzela Nikol od oca. "A kako si ti, lepoto moja mala? Nisam te videla još od tvoje rođendanske zabave, pre nedelju dana."

Odrasli uđoše u kuću. Nai proveri da u blizini nema biot-špijuna, pa se primače Robertu i Eli. "Policija me opet cedila noćas", šapnu ona svojim prijateljima. "Počinjem verovati da u glasinama ima neke istine."

"U kojim glasinama?" reče Eli. "Ima ih tako mnogo."

"Jedna od žena koje rade u našoj fabrici", reče Nai, "ima brata u Nakamurinoj posebnoj policiji. On joj je rekao, jedne noći kad se napio, da su policajci našli samo praznu ćeliju kad su otišli po Nikol, onoga jutra kad je bila zakazana egzekucija. Neki biot Garsija je potpisao i izveo Nikol. Misli se da je to isti onaj koji je uništen u eksploziji ispred fabrike municije."

Eli se osmehnula, ali njene oči nisu rekle ništa u odgovor na usredsređeni upitni pogled njene prijateljice. Rekla bih tebi, radije nego ikom drugom, pomisli ona, ali ne mogu.

"Panduri su preslišavali i mene", reče Eli tonom kao da govori o nečem najobičnijem. "Nekoliko puta. Oni tvrde da su sva ta pitanja usmerena na razjašnjenje nekih navodnih 'neregularnosti' maminog slučaja. Posetili su oni čak i Keti. Mala je nenajavljeno svratila kod nas prošle nedelje i rekla da je odlaganje mamine egzekucije svakako neobično."

"Brat ove moje drugarice", reče Nai posle kraćeg ćutanja, "kaže da Nakamura podozreva da je tu neka zavera."

"Svašta", reče Robert podrugljivo. "Nigde u ovoj koloniji ne postoji aktivna opozicija vladi."

Nai se još više primače Eli. "Dobro, šta ti misliš, šta se stvarno događa?" prošaputa ona. "Misliš li da je majka stvarno pobegla? Ili da se Nakamura predomislio i ubio je potajno, da ne bi postala mučenica pred licem javnosti?"

Eli pogleda prvo svog muža a onda svoju prijateljicu. Reci im, reci im, govorio je jedan glas u njenoj glavi. Ipak, oduprla se tome. "Pojma nemam, Nai", odgovori ona.

"Razmišljala sam, naravno, o svim mogućnostima koje si pomenula. Kao i o nekoliko drugih. Ali ni na koji način ne mogu znati... Nisam religiozna osoba, nimalo, ali ipak sam se molila, na neki moj način, da mama bude živa i zdrava."

3.

Nikol je dovršila porciju sušenih kajsija, prešla sobu i bacila zamotuljak u koš za smeće. Bio je gotovo pun. Pokušala je da sabije smeće nogom, ali se nivo jedva nešto malo spustio. Ističe mi vreme, pomisli ona, pogledom mehanički odmeravajući hranu preostalu na polici. Mogu da izdržim možda još pet dana. Onda moram dobiti nove zalihe.

U poslednjih četrdeset i osam časova Jovankica i Eleanorica se nisu pojavile. Tokom prve dve nedelje Nikolinog boravka u odaji ispod Paketovog ambara, jedna od njih dve joj je uvek pravila društvo. Razgovor s njima bio je gotovo kao razgovor s njenim mužem Ričardom, bar u početku, pre nego što je Nikol istrošila sve teme koje su bile smeštene u memorije robotkinja.

Ove dve robotkinje su njegova najveća kreacija, reče Nikol sebi, sedajući na stolicu. Sigurno je utrošio mesece rada na njih. Pamtila je Ričardove šekspirovske robotiće iz vremena kad su bili na brodu 'Njutn'. Jovanka i Eleanora su daleko usavršenije nego što su princ Hal i Falstaf bili. Ričard je sigurno mnogo naučio gledajući kako su konstruisani ljudski bioti u Novom Raju.

Jovanka i Eleanora su redovno informisale Nikol o glavnim događajima u habitatu. Za njih je to bio lak zadatak. Deo njihovih programiranih instrukcija podrazumevao je da posmatraju šta se zbiva i da to javljaju, putem radija, Ričardu, pri svakom svom izlasku iz Novog Raja, to jest Novog Edena, kako su ga takođe zvali. Nikol je od njih dobijala te iste informacije. Znala je, na primer, da je Nakamurina posebna policija pretresla sve zgrade u celoj ljudskoj naseobini na Rami III, tobož proveravajući nema li neko zalihe vitalno potrebnih namirnica i druge robe, tokom prve dve nedelje od njenog bekstva. Došli su i na Paketovu farmu; Nikol je tada četiri sata provela potpuno nepomična, u mrklom mraku, u svojoj zemunici. Čula je neke zvuke iznad sebe; ali tragači, ko god da su bili, nisu proveli mnogo vremena u ambaru.

U poslednje vreme često je bilo potrebno da i Jovanka i Eleanora istovremeno budu van skrovišta. Govorile su joj da imaju mnogo posla oko usklađivanja svih za sledeću fazu njenog bekstva. Jednom je Nikol pitala robotice kako uspevaju da s takvom lakoćom prođu kroz kontrolni punkt na ulazu u Novi Raj. "Zaista jako prosto", odgovorila je Jovanka. "Desetak puta na dan kroz tu kapiju prolaze natovareni kamioni, koji uglavnom nose terete za vojsku i građevinske radnike u onom drugom habitatu, ili za Avalon, ili se vraćaju s teretom otuda. Nas je gotovo nemoguće primetiti u velikoj količini robe."

Jovanka i Eleanora su obavestile Nikol i o svemu što se u ljudskoj koloniji dešavalo od dana njenog hapšenja. Nikol je sada znala da su ljudi provalili u habitat avijana i sesila i da su, praktično, sve njih uništili. Ričard nije tratio memorijski prostor robotkinja na obilje detalja o avijanima i sesilima; ipak, Nikol je saznala da je on uspeo da pobegne u Njujork s nekoliko avijanskih jaja, s četiri mana-dinje, u kojima su bili embrioni bizarne sesilske vrste, i sa presudno važnim komadom živog odraslog sesila.

Takođe je saznala da su se pre nekoliko meseci ispilila dva avijanska mladunca i da Ričard ulaže silan trud da im obezbedi sve što im je za život potrebno.

Nikol je bilo teško da zamisli kako njen muž Ričard obavlja dužnosti i oca i majke dvoma vanzemaljskim mladuncima. Sećala se da nije pokazivao mnogo interesovanja za njihovu sopstvenu decu, kad su bila mala; često je bio krajnje neosetljiv za njihove emotivne potrebe. S druge strane, izuzetno je dobro uspevao da ih nauči činjenicama, osobito iz matematike i prirodnih nauka. Nikol i Majkl O'Tul su se nekoliko puta, u međusobnim razgovorima, tokom dugog putovanja Rame II, saglasili da Ričard, po svemu sudeći, nije u stanju da sa decom uspostavi odnos na dečjem nivou.

Njegovo detinjstvo bilo je tako bolno, pomislila je Nikol prisećajući se šta joj je Ričard pričao o svom ocu koji ga je zlostavljao. Sigurno je odrastao bez sposobnosti da voli druge ljude, i da im ukazuje poverenje... Svi njegovi prijatelji su bili ili proizvod mašte ili roboti koje je sam konstruisao... Ona na trenutak zastade. Ali tokom svih naših godina u Novom Raju svakako se promenio... Nikad mi se nije ukazala prilika da mu kažem koliko se ponosim njime. Zato sam želela da ostavim ono posebno pismo...

Usamljena sijalica u njenoj sobi najednom se ugasi i Nikol se nađe u mraku. Ostade da sedi potpuno nepomično na stolici, i poče da osluškuje. Znala je da su to opet policajci došli na imanje, ali nije uspevala ništa da čuje. Strah u njoj sve je više rastao; uvide koliko bi joj mnoga značilo prisustvo Jovankice i Eleanorice. Kad je na farmu Maksa Paketa prvi put došla posebna policija, obe su bile u podzemnoj odaji uz nju, i smirivale je.

Vreme je proticalo veoma sporo. Nikol je čula otkucaje svog srca. Posle nekog vremena - činilo se kao da je prošla cela večnost - začu neke zvuke iznad sebe. Činilo se da je u ambaru mnoštvo ljudi. Duboko je udahnula, nastojeći da nađe novu postojanost. Nekoliko sekundi kasnije umalo nije poskočila jer, tik do njenog uva, jedan blagi glas poče da recituje.

Uđi, uđi izvoli, slobodno me zaposedni,
pratioče moj bezdušni i ledni.
Nešto škripne, krcne, dahne u mraku,
ja se sva skupim, ohladim, naježim,
u svoje pobelelo, pozelenelo lice bežim,
slutim zlikovca po obazrivom koraku.
Svojom hladnom rukom me dirni,
podseti me da sam na udaru, sama.
Možda su oni. Teror, timor, horor, tama.

Hrabre misli nisu dovoljne da budemo mirni.
Da nije problem u mom malom mozgu:
imam li tu, u sebi, atavizam, reptila?
Da njega nema, da samo razumom mislim,
da li bih hrabrija bila?
Kažu: duša hoće, al' telo cvokoće.
Vitez u meni ne umre, samo mu se zaledi dah.
Čak i kad treba da se volimo,
iza nas se šunja od neuspeha strah.

Nikol je posle prvih stihova postalo jasno da je to glas Jovankice, da recituje one tri čuvene strofe koje je Benita Garsija ispevala o strahu, u vreme kad je već bila sasvim politizovana usled siromaštva i rasula koje je doneo Veliki haos. Prijateljski glas robotkinje i dobro znani stihovi privremeno su ublažili Nikolinu paniku. Neko vreme je smirenije osluškivala, iako su zvuci iznad nje postajali sve snažniji.

Onda je čula da neko tegli velike vreće kokošje hrane preko dasaka koje su zatvarale ulaz u tunel. Njen strah se naglo obnovi. To je to, reče Nikol sebi. Uhvatiće me.

Na trenutak se zapitala da li će je posebna policija ubiti istog trenutka kad je nađe. Onda začu kako odzvanjaju jaki udarci po nečem metalnom, na kraju tunela. Nije više mogla da sedi. Kako je poskočila, oseti dva zasebna, jaka bola u prsima, a disanje joj postade teško. Šta nije u redu sa mnom? zapita se ona. Jovankica progovori pored nje.

"Posle prve potrage", reče malena robotkinja, "Maks se uplašio da tvoj ulaz nije dovoljno dobro kamufliran. Jedne noći, dok si spavala, ugradio je cevi za odvođenje otpadne vode iz kokošarnika i to tako da one prolaze tačno preko ulaza u tvoj tunel. Maločas je neko lupao po cevima. To si čula."

Nikol je zadržavala dah. Iznad nje se čuo prigušeni razgovor. Posle još jednog minuta čula je ponovno struganje vreća po daskama. Dobri stari Maks, pomisli ona, donekle se opuštajući. Bol u grudima je popuštao. Još nekoliko minuta i zvuci iznad nje sasvim se izgubiše. Nikol duboko odahnu i sede na stolicu. Na spavanje, međutim, nije otišla sve dok se svetlo nije opet uključilo.

Eleanorica se vratila baš kad se Nikol budila. Objasnila je da će Maks za neki sat početi da vadi cevi i da će Nikol napokon napustiti ovo skrovište. Kad je izišla, četvoronoške, iz tunela, Nikol se iznenadi videći da uz Maksa stoji Eponina.

Dve žene se zagrliše. "Ca va bien? Je ne t'ai pas vue depuis si longtemps", reče Eponina Nikoli.

"Mais mon amie, pourqui es-tu ici? J'ai pense que..."

"Dobro, dobro, vas dve", prekide ih Maks. "Kasnije ćete imati dovoljno vremena da drugujete. Sad se mora žuriti. Već kasnimo, zato što je meni suviše vremena trebalo da dignem proklete cevčuge... Ep, uvedi Nikol unutra i obuci je. Dok se oblačite, izloži joj plan... Ja se moram istuširati i obrijati."

Dok su njih dve po mraku stupale od ambara do Maksove kuće, Eponina je obavestila Nikol da je za njeno bekstvo iz habitata sve spremno. "U poslednja dva dana Maks je sakrio ronilačku opremu, deo po deo, na obali Šekspirovog jezera. Ima i drugi komplet, smešten u jedan magacin u Bovoau, za slučaj da neko ukloni masku ili rezervoare kiseonika iz toga skrovišta. Dok ti i ja budemo na zabavi, Maks će proveriti da li je sve u redu."

"Na kakvoj zabavi?" upita zbunjena Nikol.

Ulazile su u kuću. Eponina se nasmeja. "Zaboravila sam da ne pratiš kalendar. Noćas je Mardi Gra, Masni utorak. Održaće se jedna velika zabava u Bovoau, a druga u Pozitanou. Praktično svi će biti na ulicama noćas. Vlada je podsticala narod da učestvuje, verovatno zato da bi ljudima skrenula pažnju sa problema s kojima je suočena ova kolonija."

Nikol se, jednako začuđeno, zagleda u svoju prijateljicu, a Eponina se opet nasmeja. "Nije ti jasno? Naš najveći problem sastojao se u tome kako da te prevezemo

preko cele kolonije, sve do Šekspirovog jezera, a da nas niko ne vidi. Svako živi u Novom Edenu zna tvoju facu. Čak se i Ričard saglasio da nam je to jedina razumna šansa. Bićeš u kostimu, nosićeš masku..."

"Znači, razgovarala si s Ričardom?" upita Nikol, koja je počinjala da shvata bar osnovne crte plana.

"Ne direktno", odgovori Eponina. "Međutim, Maks je preko malih robotica uspostavio vezu s njim. Ričardova je bila i ideja za taj sistem cevi koji je zaveo policiju prilikom poslednjeg pretraživanja farme. Brinuo se da ćeš biti otkrivena..."

Hvala ti još jednom, Ričarde, pomisli Nikol dok je Eponina pričala dalje. Dosad ti dugujem život bar tri puta.

Ušle su u spavaću sobu; tu je preko kreveta bila raširena veličanstvena bela haljina. "Na zabavi ćeš biti engleska kraljica", reče Eponina. "Radila sam na tvojoj haljini, bez prestanka, cele nedelje. S ovom kompletnom maskom i ovim dugim belim rukavicama i čarapama, neće ti se videti ni milimetar kože, niti kose... Trebalo bi da ostanemo na zabavi otprilike jedan sat, ne duže. Nećeš ništa naročito govoriti nikome, ali ako te iko pita, ti im prosto reci da si Eli. Ona noćas ostaje sa tvojom unukom."

"Zna li Eli da sam pobegla?" upita Nikol nekoliko sekundi kasnije. Osećala je silnu želju da vidi svoju kćer, ali i malu Nikol, koju dosad još nije videla.

"Verovatno zna", reče Eponina. "Ili bar zna da je pokušaj verovatno učinjen... Ona me je uvela u ovo. Zajedno smo išle i napravile zalihu za tebe, na Centralnoj ravnici."

"Znači, nisi se s njom videla od mog izlaska iz zatvora?"

"A, jesam. Ali nismo ništa razgovarale. U ovom času Eli mora biti vrlo oprezna. Nakamura motri na nju orlovskim okom..."

"Da li je umešan još neko?" reče Nikol podižući haljinu da vidi kako će joj stajati.

"Nije", odgovori Eponina. "Samo Maks, Eli i ja... I naravno Ričard i male robotkinje."

Nikol je nekoliko sekundi stajala pred ogledalom. Dakle, evo me, najzad sam kraljica Engleske, makar samo na sat-dva. Bila je sigurna da je i ideja za baš ovakav kostim Ričardova. Niko drugi nije mogao odabrati tako dobro. Nikol bolje namesti krunu na glavi. S ovako belim licem, pomisli ona, Henri bi možda mogao i da me uzme za kraljicu.

Nikol otplovi duboko u uspomene od pre mnogo godina. Maks i Eponina izidoše iz druge spavaće sobe. Nikol se istoga trena zasmeja. Maks je bio obučen u kostim koji je pokrivao samo mali deo tela; u ruci je držao trozubac. Bio je Neptun, kralj mora, a Eponina princeza-sirena, seksi izgleda.

"Oboje izgledate super!" reče kraljica Nikol, namignuvši Eponini. Onda nastavi zadirkujući: "Uuuuu, Makse!... Nisam znala da si tako dobro parče..."

"Smejurija", porgunđa Maks. "Ja, ovako dlakav - rutav sam po celim leđima i grudima, čak i u ušima..."

"Jedino na ovom mestu se krzno malo proredilo", reče Eponina skidajući mu krunu s glave i tapšući ga po temenu.

"E jebi ga", reče Maks. "Sad znaš zašto nikad nisam doveo žensku u ovu moju kuću... 'Ajmo, vas dve, da se krene. Uzgred budi rečeno, noćas je opet nešto hladno. Dok se budemo vozili našim bagijem, moraćete obe da se umotate u neke šalove ili jakne."

"Bagijem?" reče Nikol bacajući pogled ka Eponini.
Njena prijateljica se osmehnu. "Videćeš za minut", reče.

Kad je novorajska vlada proglasila rekviziciju svih vozila da bi lake ramanske legure pretopila u ratne avione i drugo oružje, naseobina je ostala bez javnog transportnog sistema. Na sreću, većina građana je kupila bicikle; tokom sledeće tri godine razvijena je gusta mreža biciklističkih staza. Bez toga bi narodu bilo veoma teško da se kreće po koloniji.

Do trenutka Nikolinog bekstva, kompletna mreža starih železničkih pruga bila je dignuta, a te trase prekrili su drumovi. Njima su se kretala električna kola (uz restrikciju - mogli su se voziti samo najvažnije režimske i vojne glavešine), kamioni (takođe na pogon električnih baterija) i svakojaka vozila koja su izmislili i sklepali kreativniji stanovnici Novog Raja. Maksov bagi bio je jedno od tih. Prednjim delom bio je to bicikl. Zadnju polovinu su, međutim, činila dva spojena mekana sedišta, gotovo kauč, oslonjena na jaku osovinu i dva točka; ta skalamerija je donekle podsećala na fijakere s konjskom vučom, korišćene tri veka ranije na Zemlji.

Kralj Neptun je teško gazio pedale. Kostimirani trio se lagano izvezao na drum ka Centralnom Gradu i poče hvatati brzinu. "Jebote", reče Maks upinjući se da ubrza vozilo, "što li sam ja pristao da učestvujem u nečemu ovako lujkastom?"

Nikol i Eponina se nasmejaše na sedištima iza njega. "Zato što si divan čovek", reče Eponina, "i zato što si hteo da nama, obema, bude udobno... Uostalom, zar bi mogao da zamisliš da jedna kraljica sama vozi bicikl, i to više od deset kilometara?"

Temperatura je primetno pala. Eponina provede nekoliko minuta objašnjavajući Nikoli da vreme postaje sve nestabilnije. "Bio je nedavno jedan izveštaj na televiziji", reče ona, "da vlada namerava da veći broj kolonista preseli u drugi habitat. Tamo je životna okolina još netaknuta... Niko više nije nešto čvrsto uveren da ćemo ikad moći da popravimo ovo što smo u Novom Raju zabrljali."

Bližili su se Centralnom Gradu. Nikol se brinula da će se Maks nahladiti. Ponudila mu je šal koji joj je Eponina pozajmila; posle izvesnog ubeđivanja, Maks prihvati. "Trebalo je da smisliš neki topliji kostim", reče mu Nikol zadirkujući ga.

"To, da Maks bude kralj Neptun isto je Ričardova ideja", reče Eponina. "Naime, ako zatreba da večeras nosi neku ronilačku opremu, to će izgledati savršeno prirodno."

Kad je bagi usporio, ulazeći u sve gušći saobraćaj u Centralnom Gradu, i počeo da krivuda između glavnih zgrada kolonije, Nikol oseti da je obuzimaju iznenađujuće jake emocije. Setila se jedne noći, pre više godina, kad je bila jedino budno ljudsko biće u Novom Edenu. Te iste noći proverila je još jednom, poslednji put, kako njena porodica spava, a onda se, puna zebnje, i sama popela u ležaj i pripremila da prespava povratni put do Sunčevog sistema, koji je morao potrajati mnogo godina.

U njenoj svesti se pojavi slika Orla, tog čudnog zastupnika tuđinske inteligencije koji je, u Čvorištu, bio njihov vodič. Da li si ti mogao sve ovo da predvidiš? pitala se Nikol prelećući u mislima, brzo, sažetu dosadašnju istoriju Novog Raja, još od dana kad su putnici sa 'Pinte' počeli ulaziti. I šta sad misliš o nama? Nikol sumorno odmahnu glavom, silno postiđena ponašanjem svojih istorodnika - ljudi.

"Ni do danas ga nisu zamenili", nastavljala je Eponina da govori, na sedištu pored nje. Stupiše na glavni trg.

"Pardon, nisam čula", reče Nikol. "Zanela sam se u neke sanjarije."

"Onaj divni spomenik koji je bio delo tvoga muža, a koji je pokazivao gde se Rama u tom trenutku nalazi u Galaksiji... Seti se, uništen je one noći kad je rulja htela da linčuje Martineza... Nikad nije postavljen novi takav."

Nikol se opet nađe duboko u uspomenama. Možda se u tome sastoji starost, pomisli ona. Imaš previše uspomena, pa one stalno potiskuju sadašnjost. Prisetila se razularene gomile i crvenokosog mladića koji je urlao "Ubijte kurvu crnačku..."

"A šta se na kraju dogodilo s tim Martinezom?" upita Nikol tiho, plašeći se odgovora.

"Nad njim je izvršena smrtna kazna, elektrokucijom, ubrzo pošto su Nakamura i Makmilan preuzeli vlast. To suđenje je nekoliko dana bilo glavna tema u vestima."

Već su iza sebe ostavili Centralni Grad i produžili vožnju u pravcu sela Bovoa, onog u kome su Nikol i Ričard živeli, sa svojom porodicom, pre Nakamurinog državnog udara. A sve je sasvim drugačije moglo da bude, pomisli ona zagledana planinu Olimp, koja se dizala u visine levo od nje. Mogli smo imati raj ovde. Samo da smo se malo više potrudili...

Taj sled misli Nikol je prošla stotinu puta od one strašne noći kad je Ričard onako žurno napustio Novi Raj. I svaki put je njeno srce punila ista duboka tuga, svaki put su je iste suze pekle u očima.

Priseti se šta je jednom prilikom rekla Orlu, u Čvorištu. Kod nas, ljudskih bića, moguća je takva dvojnost ponašanja. Kad pokažemo dovoljno brige i saosećanja, čini se da nismo ništa niži od anđela. Ali češće se dogodi da gramzivost i sebičnost pretegnu u odnosu na naše vrline, a tad se ne razlikujemo od najnižih stvorenja od kojih smo evolucijom postali.

4.

Maksovo odsustvo sa zabave potrajalo je dobra dva sata. Eponina i Nikol su bile sve zabrinutije. Pođoše zajedno kroz gužvu na plesnom podijumu; ali, pred njih stadoše dvojica, obučeni kao Robin Hud i fratar Tak.

"Ti nisi Robinova Marijana", reče Robin Hud Eponini, "ali recimo da je Robin upecao sirenu." Glasno se nasmejao sopstvenoj šali, ispružio ruke i počeo da pleše s Eponinom.

"Može li ponizni sveštenik uživati u jednom plesu s Njenim Veličanstvom?" reče drugi. Nikol se osmehnu, više za sebe. Čega lošeg može biti u jednom plesu? pomisli ona. Kliznula je u naručje fratra Taka i njih dvoje počeše lagano da se kreću podijumom.

Bio je to neki brbljiv Tak. Posle svaka dva-tri takta muzike, odmicao se od Nikol i postavljao po jedno pitanje. Kao što je bilo planirano, Nikol je uvek samo nagoveštavala odgovor, pokretom glave ili gestom. Pred kraj pesme kostimirani sveštenik se poče smejati. "E, dakle, zaista", reče on, "čini mi se da plešem sa nemom damom. Vrlo je otmena, nema sumnje, ali ne može da govori."

"Jako sam se prehladila", reče Nikol tiho, nastojeći da izmeni glas.

Čim je to rekla, primetila je izvesnu promenu u fratrovom ponašanju. Još više se zabrinula kad je, posle plesa, nastavio da je drži za ruke i da zuri u nju, čitavih nekoliko sekundi.

"Ja sam čuo tvoj glas, negde", reče on uozbiljen. "Veoma je karakterističan... Pitam se nismo li se već sreli. Ja sam Volas Majklson, senator iz zapadnog dela naselja Bovoa."

Naravno da jesi, pomisli Nikol u panici. Sad te se sećam. Ti si bio jedan od prvih Amerikanaca u Novom Raju, koji su stali na stranu Nakamure i Makmilana.

Nikol se nije usudila da izusti ni jednu jedinu reč. Na sreću, Eponina i Robin Hud su se vratili pre nego što je ćutanje postalo opasno dugo. Eponina oseti šta se dogodilo i brzo stupi u akciju. "Kraljica i ja", reče ona uzimajući Nikol za ruku, "upravo smo išle tamo gde dame puderišu nos, kad ste vas dvojica odmetnika iz Šervudske šume iskočili iz zasede. A sada, ako nemate ništa protiv, hvala na plesu, mi bismo produžile tamo kuda smo pošle."

Otišle su, ali dvojica muškaraca u zelenom nastavili su da ih posmatraju, pažljivo. Kad su se našle u WC-u, Eponina je prvo otvorila sve pregrade da se uveri da nema nikog, a onda prošaputala: "Nešto se dogodilo. Verovatno je Maks morao da ode u magacin da zameni tvoju opremu."

"Fratar Tak je senator iz sela Bovoa", reče Nikol. "Malo je falilo da me prepozna po glasu... Mislim da ovde nisam bezbedna."

"U redu, onda", reče Eponina nervozno, posle jednog trenutka oklevanja. "Postupaćemo po alternativnom planu... Izlazimo na prednji ulaz i čekamo ispod velikog drveta."

Obe istovremeno opaziše malenu kameru ispod plafona, koja je škripnula jedva čujno, pri obrtanju, da bi pratila kretanje njih dveju kroz tu prostoriju. Nikol pokuša da se priseti svake reči koju su Eponina i ona izgovorile. Da li smo bilo čime nagovestile ko smo? zapita se ona. Nikol se naročito brinula zbog Eponine, koja će morati da nastavi da živi u koloniji, bez obzira na to da li će ona pobeći ili biti uhvaćena.

Čim su se Nikol i Eponina vratile u plesnu dvoranu, Robin Hud i njegov omiljeni sveštenik počeše da im mašu, pozivajući ih k sebi. Eponina odgovori pokretima - prvo je pokazala ka izlaznim vratima, zatim prinela prste ustima da bi pokazala da one nameravaju da puše; prešle su plesni podijum zajedno. Otvarajući izlazna vrata Eponina pogleda preko ramena. "Ovi zeleni idu za nama", šapnu ona Nikol.

Nekih dvadeset metara od ulaza u balsku dvoranu, koja je zapravo bila fiskulturna sala bovoaške srednje škole, rastao je veliki brest, jedno od samo nekoliko stabala koja su cela, kao već izrasle mladice, preneta sa Zemlje na Ramu. Čim su stigle pod brest, Eponina hitro izvuče iz torbice cigaretu i pripali je. Izduva dim na drugu stranu od Nikol. "Žao mi je", šapnu joj.

"Razumem", reče Nikol. Sledećeg trenutka Robin Hud i fratar Tak im priđoše.

"Vidi, vidi", reče Robin Hud, "naša princeza sirena voli i da puši?... Pa, zar ne znaš da time smanjuješ svoj verovatni životni vek, možda za nekoliko godina?"

Eponina zausti da mu odgovori na svoj standardni način, naime, da će je RV-41 ubiti znatno pre nego što to duvan postigne; ipak oćuta, ne želeći da kaže ništa što bi njih dvojicu moglo ohrabriti da ostanu. Samo im se osmehnu bledo, udahnu dim duboko i izduva ga sebi iznad glave, ka granama drveta.

"Fratar i ja smo se nadali da biste vi, dame, možda htele da s nama popijete po piće", reče Robin Hud prenebregavši činjenicu da nijedna od njih dve nije odgovorila na njegovu raniju primedbu.

"Dabome", reče fratar Tak. "A rado bismo i znali ko ste..." Zagleda se netremice u Nikol. "Siguran sam da smo se već negde sreli, tvoj glas mi je tako poznat."

Nikol odglumi kašalj i osvrte se. U radijusu od pedeset metara - trojica policajaca. Ne ovde, pomisli ona. Ne sad. Ne kad sam tako blizu.

"Kraljica se ne oseća dobro", reče Eponina. "Moguće je da ćemo nas dve otići ranije. Ako ne, naći ćemo vas kad se vratimo unutra..."

"Pa, ja sam lekar", prekide je Robin Hud prilazeći Nikol. "Možda mogu pomoći."

Nikol je osećala napetost u srcu. Dah joj je opet bio kratak i iskidan. Zakašljala se još jednom i okrenula leđa dvojici muškaraca.

"Strašan kašalj, Vaše Veličanstvo", začu ona dobro poznati glas. "Da mi Vas odvedemo kući, bolje će biti."

Nikol diže pogled ka trećem čoveku obučenom u zeleno. Široko joj se osmehivao: Maks, kralj Neptun. Iza njega Nikol vide bagi, parkiran ni deset metara od njih. Preplaviše je radost i osećanje olakšanja. Zagrli Maksa, gotovo zaboravivši na opasnost u kojoj se nalazi. "Makse" izmače joj, samo ta jedna reč, a onda on stavi prst preko njenih usana.

"Znam da ste vi, dame, obe oduševljene što je kralj Neptun završio svoj večerašnji posao", reče on uz široko, teatralno odmahivanje rukom, "i što sada može da vas odvede u svoj zamak, daleko od odmetnika i drugih nepoželjnih elemenata."

Maks pogleda dvojicu muškaraca, kojima se njegova gluma svidela, iako im je pokvario planove. "Hvala ti, Robine, hvala, Tak", reče Maks pomažući damama da sednu u bagi. "Vaša ljubazna pažnja, ukazana mojim prijateljicama, bila je izuzetno dobrodošla."

Fratar Tak pođe ka bicikl-fijakeru, očigledno s namerom da postavi bar još jedno pitanje, ali Maks naleže na pedale. "Noć je ovo kostima i misterije", reče on i mahnu toj dvojici. "Ali zadržavati se ne možemo, zove nas more."

"Fantastičan si bio", reče Eponina i poljubi Maksa još jednom.

Nikol klimnu. "Moguće je da si promašio profesiju", reče ona. "Možda je trebalo da budeš glumac, ne seljak."

"Igrao sam Marka Antonija u srednjoj školi u Arkanzasu", reče Maks dodajući Nikol masku za ronjenje da je podesi. "Svinjama su se dopadale moje probe... Čujte me, prijatelji, Rimljani, zemljaci, Cezara sam došao da sahranim, ne da hvalim."

Sve troje se nasmejaše. Stajali su na maloj čistini nekih pet metara od ivice Šekspirovog jezera. Oko njih je bilo drveće i visoko žbunje, koje ih je skrivalo od pogleda s druma i biciklističke staze. Maks podiže bocu s kiseonikom i pomože Nikol da je namesti na leđa.

"Dakle, je li sve spremno?" upita on.

Nikol klimnu glavom.

"Robotkinje će te čekati kod skladišta namirnica", reče on. "Rekle su mi da te podsetim da se ne spuštaš u dubinu suviše brzo... Odavno nisi ronila."

Nikol je stajala nekoliko sekundi nepomična. "Ne znam kako da se zahvalim vama dvoma", reče smušeno. "Ne mogu da se setim ničega što bi dovoljno tačno prenelo kako se osećam."

Eponina joj priđe i zagrli je. "Samo da ti uspeš, prijateljice moja", reče ona. "Volimo te mnogo."

"I ja", reče Maks sledećeg trenutka; zagrlio ju je i malo se zagrcnuo. Nikol pođe unatraške u jezero, oni joj mahnuše.

Suze su joj klizile niz obraze i skupljale se u dnu maske. Mahnula im je poslednji put kad joj je voda bila do pojasa.

A voda je bila hladnija nego što je Nikol očekivala. Znala je da su temperaturne varijacije u Novom Raju znatno povećane otkad su kolonisti sami preuzeli upravljanje nad svojim vremenskim prilikama, ali joj nije palo na um da će te klimatske promene uticati i na temperaturu jezera.

Nikol promeni količinu vazduha u jakni, da bi usporila tonjenje. Nema žurbe, posavetova samu sebe. Samo opušteno. Čeka te dug put.

Jovanka i Eleanora su s njom više puta ponovile uputstva za nalaženje tunela ispod zida habitata. Ona sad upali baterijsku svetiljku i osmotri akvakulturnu farmu što se prostirala daleko ulevo. Trista metara prema sredini jezera, pod pravim uglom u odnosu na zadnji zid pregrade za prihranjivanje pastrmki, zapamtila je. Ostani na dubini od dvadeset metara sve dok ne vidiš betonsku platformu pod sobom.

Nikol je plivala s lakoćom ali se ipak brzo umarala. Priseti se jedne rasprave s Ričardom, pre mnogo godina, kad su razmišljali o mogućnosti da pobegnu iz Njujorka tako što bi zajedno preplivali Cilindrično more. "Ali ja nisam toliko dobra plivačica", rekla je Nikol tada. "Možda ne bih uspela."

Ričard ju je onda ubeđivao da dugo plivanje za nju ne bi bilo problem, zato što je izuzetno atletski spremna. Vidi me sada, plivam da bih spasla svoj život i to plivam istom putanjom kojom je Ričard bežao pre dve godine, pomisli Nikol. Uz jedan sitan izmenjeni detalj: sad mi je gotovo šezdeset godina. I nisam u formi.

Naiđe na betonsku platformu, zaroni petnaest metara u dubinu, motreći pomno na kazaljke svih svojih instrumenata, i začas odredi položaj jedne od osam velikih crpnih stanica koje su bile izgrađene na dnu jezera da bi se voda neprestano kretala. Navodno je ulaz u tunel sakriven ispod jednog od tih velikih motora. Međutim, nije ga lako našla. Nekoliko puta je, plivajući, prošla pored njega ali ga nije opazila, zbog obilja novog podvodnog rastinja koje se namnožilo oko pumpe.

Tunel je bio zapravo cev, kružnog preseka, četiri metra u prečniku, sasvim ispunjena vodom. Ramanci su je ugradili na Ričardovo insistiranje, kao nužni izlaz za spasavanje iz habitata; Ričardu je njegovo opšte inženjersko znanje govorilo da uvek ukalkuliše i nepredviđene situacije. Trebalo je preplivati, od jednog otvora cevi ispod Šekspirovog jezera pa do izlaza u Centralnoj ravnici, s druge strane zidina habitata, nešto više od hiljadu metara. Na pronalaženje ulaza potrošila je deset minuta duže nego što je bilo planirano. Plivanje kroz cev je započela kao već veoma umorna žena.

Tokom dve godine robijanja jedina vežba su joj bili šetkanje po ćeliji, sklekovi i čučnjevi, ali ni to nije preduzimala redovno. Mišići zahvaćeni starenjem više nisu mogli da bez grčeva izdrže veliki zamor. Tri puta tokom plivanja kroz tunel osetila je grčeve u nogama. Svaki put se borila, plivajući u mestu, prisiljavala sebe na opuštanje, i čekala da grč sasvim prođe. Napredovala je veoma sporo. Pred kraj se uplašila da će potrošiti sav vazduh pre nego što stigne do izlaza iz tunela.

Poslednjih sto metara doneli su joj bolove u celom telu. Ruke nisu želele da je odguruju kroz vodu, u nogama nije više bilo snage za odbacivanje. Tad je počeo i bol u prsima. Tup, dekoncentrišući bol, koji nije popuštao ni kad je na dubinometru videla da cev lagano skreće nagore.

Najzad je izronila, stala na noge, ali se već sledećeg trenutka gotovo srušila. Narednih nekoliko minuta uzaludno je pokušavala da uspostavi ravnotežu u disanju i pulsu. Nije imala snage ni da pokuša da podigne metalnu ploču koja je pokrivala izlaz. Pitajući se nije li prekoračila krajnje granice svoje fizičke izdržljivosti, odlučila je da ostane u tunelu i malo odspava.

Probudila se dva sata kasnije jer je čula neko čudno tupkanje i kuckanje iznad sebe. Stala je pod ploču i pažljivo oslušnula. Glasovi... ali nije uspevala da razazna šta kažu. Šta se dešava? zapita se. Njen puls se naglo ubrzavao. Ako su me policajci otkrili, zašto naprosto ne dignu poklopac?

Pomakla se tiho u tami, prišla svojoj ronilačkoj opremi koju je ostavila naslonjenu na zid, na suprotnoj strani tunela. Koristeći malenu baterijsku svetiljku osmotrila je instrumente da bi utvrdila koliko joj je vazduha preostalo. Mogla bih da izdržim pod vodom nekoliko, ali ne mnogo minuta, pomisli.

Iznenada se začu oštro kucanje po poklopcu. "Jesi li tu dole, Nikol?" upita robot Jovankica. "Ako jesi, javi se ovog trena. Imamo ovde suvu odeću za tebe ali nismo dovoljno jake da podignemo poklopac."

"Da, ja sam", viknu Nikol s olakšanjem. "Popeću se gore čim skupim snagu."

Napolju, na oštrom ramanskom vanhabitatskom vazduhu, koji je bio samo nekoliko stepeni iznad nule Celzijusa, Nikol se, u mokroj odeći, začas počela smrzavati. Zubi su joj cvokotali dok je prelazila osamdesetak metara po mraku, do mesta gde su je čekali hrana i suva odeća.

Kad su sve tri stigle do tih zaliha, Jovankica i Eleanorica su saopštile Nikol da treba da obuče vojnu uniformu koju su Eli i Eponina tu ostavile za nju. Nikol ih zapita zašto, a robotkinje joj objasniše da je to zato što će, na putu do Njujorka, morati da prođe kroz drugi habitat. "U slučaju da nas otkriju", reče Eleanora kad se već bezbedno smestila u Nikolin džep na košulji, "lakše ćeš im napričati nešto i izvući se ako budeš u vojničkoj uniformi."

Nikol prvo obuče dugo donje rublje, a zatim uniformu. Kad joj više nije bilo hladno, primeti da je silno ogladnela. Baci se na gozbu koja ju je tu čekala, a ostatak hrane prenese iz zavežljaja u ranac koji je još u Novom Raju smestila pod ronilačku odeću.

Na ulasku u drugi habitat naišli su na problem. U celoj Centralnoj ravnici nisu srele nijedno ljudsko biće, ali na ulazu u negdašnji dom avijana i sesila stajao je stražar; to im je javila Eleanorica, koja je išla napred da izviđa teren. Njih tri su se zato zaustavile tri do četiri stotine metara od glavnog puta koji je povezivao dva habitata.

"To mora biti nova mera bezbednosti, uvedena posle tvog bekstva", reče Jovankica Nikol.

"Zar ne postoji nikakav drugi ulaz u taj habitat?" upita Nikol.

"Ne", reče Eleanora. "Kroz ovu rupu je načinjen prvi prodor. Rupa je kasnije, naravno, znatno proširena a preko jarka s vodom izgrađen je most da bi se trupe mogle brzo prebacivati. Međutim, nikakvih drugih ulaza nema."

"A da bismo stigle u Njujork, apsolutno je neophodno da prođemo baš kroz taj habitat?"

"Jeste", uzvrati Jovanka. "Ona divovska siva barijera na jugu, koja u dužini od mnogo kilometara služi i kao jedan od zidova drugog habitata, sprečava svaki prolazak ka drugom poluvaljku Rame. Moguće je da bismo je mogli preleteti, ako bismo imali aeroplan koji bi mogao domašiti altitudu od dva kilometra, i veoma pametnog pilota, ali to nemamo... Osim toga, Ričard očekuje da dođemo kroz habitat."

Čekale su i čekale, u tami i hladnoći. Periodično je po jedna robotkinja odlazila da proveri ulaz, ali na njemu je jednako stajao stražar. Nikol je bila sve umornija i nemirnija. "Čujte", reče ona u jednom trenutku, "ne možemo večno ostati ovde. Mora postojati neki drugi plan."

"Nije nam poznato da postoji ma kakav rezervni plan za ovu situaciju", reče Eleanorica, podsećajući Nikol, bar jednom, da je ona ipak samo robot.

Iscrpljena, Nikol je tada nakratko zadremala, i sanjala da spava gola na veoma velikoj ravnoj kocki leda. S neba su se na nju obrušavali avijani a stotine malih robota poput Jovanke i Eleanore opkolilo ju je na ledu. Svi su u jedan glas nešto pevali.

Probudila se, donekle osvežena. Popričala je s robotkinjama: razradile su nov plan. Odlučile su da sačekaju neki zgodan prekid u saobraćaju kroz taj prolaz. Kad takvo zatišje nastane, robotkinje će privući stražarevu pažnju a Nikol će jednostavno šmugnuti unutra. Rekle su joj da po ulasku krene, obazrivo, preko mosta, i da onda skrene nadesno obalom jarka, to jest kanala s vodom. "Sačekaj nas", rekla je Eleanora, "u malom zalivu na koji ćeš naići, nekih trista metara od mosta."

Dvadeset minuta kasnije robotkinje su napravile silnu galamu nadomak zida, pedesetak metara od ulaza. Stražar je otišao da vidi ko to galami; Nikol je prošla a da nije ni primećena. Našla se u unutrašnjosti drugog habitata. Tamo ju je čekalo dugo stepenište što se spuštalo serpentinskim krivinama nekoliko desetina metara od ulazne rupe do širokog jarka s vodom, koji se protezao oko celog avijansko-sesilskog habitata. Na povećim rastojanjima blistale su sijalice, a bilo ih je i na mostu preko jarka; međutim, ukupni nivo osvetljenosti bio je veoma skroman. Nikol se sva ukočila kad je videla da se dva građevinska radnika penju stepeništem ka njoj. Oni, međutim, prođoše pored nje i samo je ovlaš pozdraviše. Nikol je sad bila srećna što na sebi ima uniformu.

Dok je čekala u udubini pored kanala, zurila je ka središtu tuđinskog habitata, nastojeći da sagleda zadivljujuću konstrukciju koju su joj robotkinje ranije opisale: ogroman uspravan smeđ valjak, koji se vertikalno diže hiljadu petsto metara iz tla, valjak koji je nekad bio dom i avijanske i sesilske kolonije; ogromnu kuglu s kapuljačom, koja visi sa svoda habitata i koja je u ranijim vremenima davala svetlost; prsten sačinjen od tajanstvenih belih zgrada, duž kanala, takođe postavljenih ukrug oko valjka.

Ta kugla s kapuljačom nije zasijala već mesecima, još od prvog ljudskog prodora u avijansko-sesilsko carstvo. Nikol je sad videla samo mala svetla, na velikim međusobnim razmacima: bilo je jasno da su ih postavili ljudski zavojevači. Zato se i veliki cilindar video samo kao mutna silueta, senka veoma nejasnih ivica. Mora da je izgledalo veličanstveno kad je Ričard ovde stupio, pomisli Nikol, ganuta saznanjem da se

nalazi na prostorima koje je donedavno naseljavala jedna druga razumna vrsta. Eto, i ovde namećemo svoju hegemoniju, nastavio je njen um. Gazimo sve žive vrste koje nisu moćne kao mi.

Na dolazak Jovanke i Eleanore čekala je znatno duže nego što je bilo planirano. Kad su joj se najzad pridružile, krenuše sve tri, lagano, duž obale kanala. Jedna od robotkinja je uvek išla daleko napred, kao izvinica, pazeći da ne dođe ni do kakvog daljeg susreta s ljudskim bićima. Dvaput je, u jednom delu habitata koji je znatno podsećao na zemaljsku džunglu, Nikol u tišini u rastinju čekala da drumom levo od njih prođe grupa vojnika ili radnika. Tokom oba ta zastoja očarano je proučavala nove interesantne biljke oko sebe. Čak je primetila jedno stvorenje koje kao da je bilo mešavina pijavice i kišne gliste; trudilo se da uđe u njenu desnu čizmu. Podigla ga je i stavila u džep.

Tek neka sedamdeset dva sata posle njenog ulaska, unatraške, u Šekspirovo jezero, pojavile su se, sve tri, na mestu određenom za sastanak s Ričardom. Sada su bile na suprotnoj strani drugog habitata, na najvećoj mogućoj udaljenosti od rupe koju su ljudi provalili da bi u habitat ušli. Ovde su se ljudi najređe mogli sresti. Nekoliko minuta od njihovog dolaska iz mora se uzdiže podmornica. Na njenom boku se otvoriše vrata i Ričard Vejkfild, s divovskim osmehom na bradatom licu, pojuri ka svojoj voljenoj ženi. Nikolino telo se treslo od radosti kad je osetila njegove ruke oko sebe.

5.

Sve je bilo tako dobro poznato. Izuzimajući pravi džumbus Ričardovih stvari nagomilanih tokom više meseci njegovog usamljeničkog života ovde, i preuređenje nekadašnje dečje sobe u spavaću sobu za dvoje avijanskih mladunaca, leglo ispod Njujorka bilo je savršeno isto kao kad su Ričard, Nikol, Majkl O'Tul i njihova deca krenuli iz Rame, pre mnogo godina.

Ričard je podmornicu parkirao u jednoj prirodnoj luci na južnoj strani ostrva, na mestu koje je nazvao 'Luka'.

"Odakle ti podmornica?" pitala ga je Nikol dok su jedno kraj drugog hodali ka leglu.

"Poklon", rekao je Ričard. "Ili bar ja mislim da je bio poklon. Vrhovni zapovednik avijana mi je pokazao, ili pokazala, kako se podmornicom upravlja, a onda je nestao, ostavivši podmornicu ovde."

Pešačenje kroz Njujork predstavljalo je, za Nikol, gorko iskustvo. Čak i u mraku oblakoderi su je živo podsećali na godine koje je provela na ovom tajanstvenom ostrvu usred Cilindričnog mora.

Koliko je godina minulo od našeg odlaska? razmišljala je Nikol dok su Ričard i ona, držeći se za ruke, stajali kraj ambara u kom je Frančeska Sabatini ostavila Nikol, na dnu jedne jame, računajući da će ova tu i umreti. Znala je da se na pitanje o proteklim godinama ne može dati tačan odgovor. Taj interval se nije mogao izmeriti ni na kakav normalan način, jer su se tokom njega dogodila dva međuzvezdana putovanja relativističkim brzinama, štaviše - drugo putovanje provedeno je u snu, u posebnim ležajima, kad je, zahvaljujući vanzemaljskoj tehnologiji, pažljivom upravljanju enzimima i celim metabolizmom, usporavan proces starenja.

"Pri svakom dolasku Rame na Čvorište izvedu se samo one adaptacije koje su u funkciji sledeće misije", govorio je Ričard dok su se bližili svom starom domu. "Zato u našoj jazbini nema nikakvih promena. U Beloj sali imamo i sad isti onaj crni ekran, i našu staru tastaturu. Procedura za postavljanje zahteva Ramancima, ili već kako naše domaćine treba nazivati, ista je kao pre."

"A druge jazbine?" pitala je Nikol dok su se rampom spuštali ka svome stanu. "Jesi li ih posetio?"

"Avijansko leglo je sad grobnica", odgovori Ričard. "Temeljito sam ga pretraživao, nekoliko puta. Jednom sam oprezno ušao i u leglo oktopauka, ali ne dalje od one dvorane s katedralom, iz koje se granaju četiri tunela..."

"Nazvali smo ih Ini, Mini, Majni i Mou..." prekide ga Nikol smejući se.

"Da", nastavi Ričard. "Ali nisam se osećao lagodno u njima. Imao sam osećaj, mada bez ikakvog konkretnog dokaza, da je to mesto još i sad nastanjeno i da oktoi, ili neki drugi stanovnici, motre na svaki moj korak." Sad se on nasmeja. "Verovala ili ne, brinuo sam se, takođe, šta će biti s Tami i Timijem ako se ja iz bilo kog razloga ne vratim."

Nikolino upoznavanje s tim parom avijanskih mladunaca koje je Ričard odgajio, bilo je neopisivo. On je konstruisao jedna poluvrata na toj 'dečjoj sobi'; kad je polazio u drugi habitat, da se sretne s Nikol, čvrsto ih je zatvorio i obezbedio. Pošto ta pticolika stvorenja još nisu mogla da lete, nisu mogla ni da odlutaju iz svoje sobe, dok je u Ričard odsutan. Sada, pak, kad čuše njegov glas, počeše da kriče i brbljaju. Ričard otvori vrata i oba mladunca uze u naručje; kreštanje ne postade tiše.

"To oni meni kažu da nije trebalo da ih ostavljam same", povika Ričard trudeći se da ga Nikol čuje i pored te buke.

Nikol se smejala do suza. Oba mladunca su ispružila svoje duge vratove ka Ričardovom licu. Kreštanje su prekidali samo nakratko, da donju stranu kljuna blago protrljaju o Ričardove bradate obraze. Avijani su bili još mali, ne viši od sedamdeset centimetara u stojećem stavu, ali zbog izuzetno dugačkih vratova činilo se da su veći.

Nikol je s divljenjem posmatrala kako njen muž neguje svoje tuđinske štićenike. Čistio je za njima, donosio im svežu vodu i hranu, čak je proveravao i mekoću njihovih kreveta, od nečega nalik na slamu, u jednom uglu dečje sobe. Veliki si put prešao, Ričarde Vejkfilde, pomisli Nikol sećajući se kako je on, pre izvesnog broja godina, izbegavao da se prihvati ma koje od prizemnijih roditeljskih obaveza. Bila je duboko dirnuta njegovom očiglednom naklonošću prema ovim mršavim goluždravcima. Da li je moguće, zapita se ona, da svako od nas ima u sebi ovakvu velikodušnu ljubav? I da moramo, da bismo je našli, prvo rešiti sve probleme koje pred nas postavljaju nasleđe i životna okolina?

Ričard je one četiri mana-dinje i komad sesila - 'sedećeg bića' - bio složio na gomilu, u jedan ugao bele sobe. Objasnio je Nikol da od dolaska u Njujork nije primetio nikakve promene ni na dinjama ni na sesilnom materijalu. "Možda dinje mogu dugo mirovati uspavane, kao semenke", reče Nikol kad je čula Ričardovo objašnjenje o kompleksnom životnom ciklusu sesilne rase.

"To sam i ja pomislio", reče Ričard. "S tim što pojma nemam pod kakvim uslovima bi dinje mogle da proklijaju... To je tako čudna i komplikovana rasa da uopšte ne bih bio iznenađen da čujem, recimo, da to malo parče sesila na neki način kontroliše čitavu stvar."

Dođe njihovo prvo zajedničko veče. Ričardu nije bilo lako da uspava mladunce. "Plaše se da ću ih opet ostaviti same", objasni Ričard vraćajući se u belu sobu, pošto su Timi i Tami po treći put svojom žestokom galamom prekinuli njegovu večeru s Nikol. Naposletku je morao programirati Jovankicu i Eleanoricu da zabavljaju mladunce. Jedino tako je mogao obezbediti mir i tišinu da bi mogao da neko vreme bude sam s Nikol.

Pre spavanja su vodili ljubav, polako i nežno. Ričard je priznao, skidajući se, da nije siguran do koje mere će uspeti... ali Nikol mu reče da je savršeno nevažno da li će i šta će on moći. Uporno je ponavljala da će njoj neizdrživu radost pričiniti već samo to što može da drži njegovo telo uz svoje, a da će ma kakva seksualna stimulacija uz to biti divan poseban dobitak. I naravno, dobro su se uklopili, kao i kad su prvi put u životu spavali zajedno. Posle ljubavi ležali su jedno uz drugo i držali se za ruke, ništa ne govoreći. Nekoliko suza se zaiskrilo u Nikolinim očima, polako otkinulo i kliznulo sve do ušiju. Osmehnula se u mraku. Bila je, u ovom času, veličanstveno srećna.

Prvi put, otkad zna za sebe, u njihovim životima nije bilo žurbe. Svako veče razgovarali su, opušteno, ponekad čak i za vreme vođenja ljubavi. Ričard joj je pričao, više nego ikad ranije, o svom detinjstvu i mladosti. Izneo je i najbolnije uspomene na maltretiranje koje je od oca trpeo, kao i grozne detalje o svom katastrofalno neuspešnom prvom braku, sa Sarom Tajdings.

"Sada uviđam da su moj otac i Sara imali jednu fundamentalnu zajedničku osobinu", rekao je Ričard pozno jedne noći. "Oboje su bili nesposobni da mi iskažu ono odobravanje koje sam ja tako očajnički tražio, ali su istovremeno oboje, na neki način, znali da ću ja nastaviti s pokušajima da to odobravanje steknem, pa i po cenu da napustim sve drugo u svom životu."

Nikol je Ričardu, prvi put, ispričala celu dramu svoje četrdesetosmočasovne ljubavne veze s princom od Velsa, koja se dogodila neposredno pošto je osvojila olimpijsku zlatnu medalju. Čak je priznala Ričardu da je tada silno želela da se uda za Henrija, i da je bila kao gromom pogođena kad je shvatila da će je on odbaciti samo zbog boje njene kože. Ta priča je Ričarda veoma zainteresovala, čak fascinirala, ali ni za trenutak se nije učinilo da se oseća ugroženim ili da je ljubomoran.

Postao je zreliji, razmišljala je Nikol nekoliko noći kasnije, dok je njen muž stavljao na spavanje avijanske mladunce. "Dragi", reče Nikol kad joj se Ričard pridružio u postelji, u njihovoj 'jazbini', "nešto sam htela da ti kažem... ali sam čekala pravi momenat..."

"O-ou", reče on glumeći namrštenost. "Ovo zvuči ozbiljno... Nadam se da neće dugo potrajati jer imam i neke druge planove za nas dvoje za večeras."

Prešao je sobu i počeo da ljubi Nikol. "Molim te, Ričarde, ne sada..." reče ona odgurujući ga blago. "Ovo mi je vrlo važno."

Ričard uzmače nekoliko koraka. "Kad sam mislila da ću biti smaknuta", reče ona lagano, "shvatila sam da su svi moji lični poslovi u redu, osim dva... Želela sam još nešto da kažem Keti i tebi. Čak sam tražila od policajca koji mi je objašnjavao proceduru egzekucije da mi donese olovku i hartiju da napišem dva poslednja pisma."

Zastala je za trenutak, kao da traga za pravim, najtačnijim rečima. "Tokom tih strašnih dana nisam se mogla setiti, Ričarde", nastavi ona, "da li sam ti ikad rekla, nedvosmisleno, koliko sam silno zadovoljna što smo bili muž i žena... Takođe nisam htela da umrem a da ne..."

Zaćuta opet, osvrte se za trenutak po sobi, a onda pogleda Ričarda pravo u oči. "Još nešto sam želela da postignem tim poslednjim pismom", reče ona. "U to vreme sam smatrala da treba da zaokružim sve u svom životu, da iza sebe ne ostavim ništa nerešeno... Ričarde, hoću da ti se izvinim za onu moju bezosećajnost kad sam pošla i s Majklom... Bila je to greška, pala sam u njegov krevet prerano, zato što sam se plašila da..."

Duboko je udahnula. "Trebalo je da imam više vere", reče ona. "Naravno da ni na tren ne pomišljam da Patrik i Bendži ne bi trebalo da budu na ovom svetu; međutim, shvatam da sam se prerano predala usamljenosti. Pa bih htela..."

Ričard prstom dotače njene usne. "Nisu potrebna nikakva izvinjenja, Nikol", reče on blago. "Znam da si me volela valjano."

Ustalio se ležerni ritam njihovog jednostavnog življenja. Jutrom su šetali po Njujorku, obično se držeći za ruke, i istraživali iznova svaki kutak tog ostrvskog sveta koji je već jednom, ranije, bio njihov dom. Pošto je stalno bio mrak, grad je sad izgledao drukčije. Zagonetne oblakodere, čiji su detalji ostali neizbrisivo urezani u njihovo pamćenje, mogli su sada da osvetle jedino svojim baterijskim svetiljkama.

Često su hodali po bedemima gradske luke i posmatrali pučinu Cilindričnog mora. Jedno jutro provedoše stojeći nekoliko sati na onome mestu gde su, pre mnogo godina, svoje živote poverili tročlanoj ekipi avijana. Zajedno su se prisećali svoga straha i uzbuđenja kad su ih ta velika, pticama slična stvorenja podigla i ponela preko mora.

Svakog dana posle ručka Nikol bi odspavala malo; oduvek joj je bilo potrebno više sna nego njemu. Ričard bi, tipkanjem na tastaturi, naručio od Ramanaca nove količine hrane ili drugih potrepština, ili bi poveo mladunce gore, u šetnju, ili radio na nekom od svojih nebrojenih projekata razasutih po 'jazbini'. Uveče su, posle lagane večere, ležali zajedno, jedno do drugog, i satima pričali, zatim vodili ljubav, ili naprosto tonuli u san. Pričali su o svemu, pa i o Bogu, o Orlu, Ramancima, o novorajskoj politici, o raznim knjigama, a ponajviše o svojoj deci.

Sa velikim su oduševljenjem pričali o Eli, Patriku, Bendžiju, pa čak i o Simon, koju već toliko godina nisu videli; ali, ma kakav duži razgovor o Keti, Ričardu je teško padao. Uvek je okrivljavao sebe što nije bio stroži prema svojoj kćeri-ljubimici tokom njenog detinjstva; smatrao je da se ona sad, kao odrasla osoba, ponaša tako neodgovorno zato što je on kao roditelj bio suviše popustljiv. Nikol je pokušavala da ga uteši i umiri, podsećala ga je da su i životne okolnosti u Rami bila neobične i da, najzad, u njegovom ranijem životu nije bilo ničeg što bi ga pripremilo za pravo, disciplinovano 'očinstvo'.

Jednoga dana, dok se budila iz svog popodnevnog dremeža, Nikol začu da Ričard u hodniku nešto mumla sam za sebe. Radoznala, ona tiho ustade i ode za njim, do sobe koja je nekada bila spavaća soba Majkla O'Tula. Stade na vrata i vide da Ričard dovršava neki model koji je svojom veličinom popunio maltene celu sobu.

"Voila", reče on i okrete se na takav način da je bilo jasno da je čuo šum njenih koraka. "Ovo neće dobiti nijednu estetsku nagradu", reče široko se osmehujući i pokazujući rukom to što je napravio, "ali, predstavlja razumno dobar prikaz našeg dela Vaseljene. Meni je, u svakom slučaju, dalo dosta materijala za razmišljanje."

Gotovo čitav pod bio je pokriven ravnom pravougaonom platformom. Tanke vertikalne šipke različitih visina bile su uglavljene u nju, na različitim mestima. Na vrhu svake šipke bila je bar po jedna obojena sfera, koja je predstavljala neku zvezdu.

Okomita šipka u samom središtu ovog modela imala je na vrhu žutu lopticu, na otprilike metar i po iznad platforme. "Ovo je, naravno, naše Sunce..." reče joj Ričard. "A ovde smo mi sada - hoću reći, ovde je Rama sada - vidiš, u ovom kvadrantu, na otprilike jednoj četvrtini puta od Sunca ka najbližoj sličnoj zvezdi, a to je Tau Ceti... Sirijus, kraj koga smo bili kad smo boravili u Čvorištu, ostaje daleko iza nas, čak na ovoj drugoj strani..."

Nikol poče da šeta oko modela koji je prikazivao zvezdano susedstvo Sunca. "Postoji dvadeset zvezdanih sistema u prostoru od dvanaest i po svetlosnih godina od našeg doma", objašnjavao je Ričard, "uključujući šest binarnih sistema i jedan trojni, a to je nama najbliži, Centauri. Ali zapazi da su te tri 'kentaurke' jedine zvezde u sferi poluprečniku od pet svetlosnih godina oko nas."

Ričard pokaza tri zasebne kuglice - znak da je tu tročlani zvezdani sistem Centauri. Svaka je bila druge veličine i boje. Bile su jedna za drugu vezane tananim žicama, ali na vrhu samo jedne uspravne šipke, tik do unutrašnje površine otvorene sfere naznačene veoma razređenom žičanom mrežom i tablicom sa krupnim brojem 5.

"Tokom mojih mnogih dana samoće ovde dole", nastavi Ričard, "često sam se pitao zašto Rama ide baš u ovom pravcu. Imamo li mi neku određenu destinaciju? Trebalo bi da imamo jer se naša putanja nije ništa promenila još od one prve akceleracije... Pa, ako idemo na Tau Ceti, šta ćemo zateći tamo? Još jedan svemirski kompleks sličan Čvorištu? Ili isto ono Čvorište, koje se moglo za to vreme premestiti..."

Ričard zastade. Nikol je prišla ivici modela i pružila ruku visoko, pokazujući kažiprstom dve crvene zvezde na vrhu trometarske šipke. "Pretpostavljam da si dužinu ovih šipki varirao da bi prikazao puni trodimenzioni odnos svih ovih zvezda", reče ona.

"Da... Ta binarna grupa koju dodiruješ, uzgred budi rečeno, zove se Struve 2398", odgovori Ričard glasom 'živog kataloga'. "Imaju veoma visoku deklinaciju a udaljene su od Sunca nešto više od deset svetlosnih godina."

Videći blagu grimasu na Nikolinom licu, Ričard se nasmeja samome sebi, priđe joj i uze je za ruku. "Dođi ti ovamo", reče, "da ti pokažem nešto zaista interesantno."

Obišli su model, stali s druge njegove strane i pogledali Sunce. Jasno se videlo da se ono nalazi na pola puta između Sirijusa i Tau Ceti. "Zar neće biti fantastično ako se naše Čvorište stvarno pomaklo", reče on uzbuđeno, "i ako ga vidimo ponovo, ovde, s druge strane Sunčevog sistema."

Nikol se nasmeja. "Naravno", reče ona, "ali, nemamo apsolutno nikakav dokaz..."

"Ali imamo pamet i maštu", prekide je on. "Orao nam je izričito rekao da Čvorište može da putuje, celo celcijato. Meni se naprosto čini..." Ričard zastade u pola rečenice i malo izmeni rečenicu. "Zar se nikad nisi zapitala kuda je išao naš svemirski brod Rama posle odlaska iz Čvorišta, tokom svih onih godina koje smo proveli u snu? Pretpostavimo, na primer, da su avijani i sesili pokupljeni ovde negde, možda kod binarnih Prociona ili možda čak ovde, kod Epsilon Eridani; te zvezde mogle su se lako naći na našoj putanji. Znamo da oko Eridanija postoje planete. Krećući se znatnim delom brzine svetlosti, Rama je lako mogla da se vrati do Sunca..."

"Polako, Ričarde", reče Nikol. "Izmičeš mi. Hajde da počnemo od početka..." Sela je na samu platformu, dakle u unutrašnjost modela, kraj jedne crvene loptice uzdignute samo nekoliko centimetara, na vrlo kratkoj šipki. Prekrstila je noge. "Ako sam razumela tvoju hipotezu, naše sadašnje putovanje završiće se kod Tau Ceti?"

On klimnu glavom. "Putanja je tako pravilna, da to ne može biti slučajnost. Stići ćemo do Tau Ceti za petnaestak godina, a tada će, verujem, naš eksperiment biti priveden kraju."

Nikol zastenja."Pa, ja sam već matora", reče ona. "Do tada ću biti smežurana kao suva šljiva, ako uopšte budem živa... Čisto iz radoznalosti: šta misliš da će se dogoditi s nama kad se eksperiment, kao što kažeš, 'privede kraju'?"

"To je ono za šta je potrebno imati mašte... Pretpostavljam da ćemo biti istovareni iz Rame, ali šta će posle biti s nama - to je sasvim otvoreno... Pretpostavljam da će naša sudbina zavisiti, do neke mere, od onoga što su Ramanci do sada posmatranjem utvrdili..."

"Znači, ti se potpuno slažeš sa mnom da su nas Orao i njegovi drugari još u Čvorištu posmatrali?"

"Apsolutno. Njihova investicija u ovaj projekat je tako velika, ogromna... Siguran sam da snimaju sve što se događa ovde u Rami... Moram priznati da sam iznenađen što su nas pustili da radimo šta god hoćemo i znamo, i što se ni jedan jedini put nisu umešali u naše poslove - ali, mora biti da je to njihov metod."

Nikol je nekoliko sekundi ćutala. Rasejano se poigravala crvenom kuglom pored sebe (Ričard joj je rekao da je to Epsilon Indi). "Sudija u meni se plaši onoga što bi bilo koji razumni vanzemaljac zaključio o nama na osnovu našeg ponašanja u Novom Edenu", reče ona sumorno.

Ričard slegnu ramenima. "U Rami se nismo ponašali ništa gore nego na Zemlji, u ranijim vekovima... Osim toga, ne verujem da bi stvarno napredni tuđini donosili tako subjektivne ocene. Ako ovaj proces posmatranja svemirskih putnika traje već desetinama hiljada godina, kao što je Orao nagovestio, Ramanci su morali razviti kvantitativno-merne sisteme za evaluaciju svih vidova civilizacija s kojima su se sretali... Gotovo je sasvim sigurno da njih više interesuje da egzaktno sagledaju našu prirodu i njeno značenje u nekom višem smislu, nego da utvrde da li smo dobri ili zli."

"Valjda si u pravu", reče Nikol glasom u kome se čuo ton žaljenja. "Ipak, deprimirajuće je da se mi, kao živa vrsta, ponašamo tako varvarski čak i kad smo prilično sigurni da nas gledaju." Zaćutala je i malo razmislila. "Dakle, po tvom mišljenju, naš dugogodišnji odnos s Ramancima, započet prvim dolaskom Rame, pre više od sto godina, mora uskoro da se završi?"

"Meni se tako čini", odgovori Ričard. "Negde u budućnosti, možda kad stignemo do Tau Ceti, naše učešće u ovom eksperimentu biće okončano. Pretpostavljam da će Rama biti ispražnjen čim svi podaci o stvorovima koji su sada u njemu budu učitani u veliku galaktičku bazu podataka. Ko zna, možda će se brzo nakon toga ovaj veliki svemirski valjak pojaviti u nekom drugom planetnom sistemu, gde živi neka druga rasa sposobna da plovi kosmosom; onda će započeti novi ciklus."

"To me vraća na moje ranije pitanje, na koje nisi stvarno odgovorio... Šta će se tada dogoditi s nama?"

"Možda ćemo mi, ili naše potomstvo, biti poslati na sporo putovanje nazad, na Zemlju... Ili će možda biti doneta odluka, čim svi podaci budu prikupljeni, da smo 'potrošivi', i da treba da budemo likvidirani."

"Ni jedno ni drugo nije mnogo privlačno", reče Nikol. "Moram reći da se slažem s tobom samo u tome da verovatno idemo ka Tau Ceti. A ostatak tvoje hipoteze čini mi se kao puko nagađanje."

Ričard se isceri. "Naučio sam ja mnogo od tebe, Nikol... Sav taj ostatak je plod intuicije. Naprosto imam osećaj da stvari tako stoje, osećaj baziran na svemu što sam saznao o Ramancima."

"Zar ne bi bila jednostavnija pretpostavka da Ramanci imaju tranzitne stanice svuda po Galaksiji i da su dve takve stanice nama najbliže - stanice kod Sirijusa i Tau Ceti?"

"Bila bi", odgovori on, "ali meni osećaj govori da to nije tako. Čvorište je prosto zapanjujući konstruktorski podvig. Kad bi po jedna takva stanica postojala na svakih dvadesetak svetlosnih godina u celoj Galaksiji, onda bi ih bilo, sveukupno uzev, na milijarde... Osim toga, seti se, Orao je izričito kazao da se Čvorište može kretati."

Nikol priznade samoj sebi da je slabo verovatno da instalacija tako zapanjujuća kao što je Čvorište može biti umnožena u mnogo milijardi primeraka na nekakvoj velikoj kosmičkoj montažnoj traci. Ričardova pretpostavka ipak je bila u nekoj meri razumna. Ali, kakva je to tuga, pomisli Nikol, da članak o nama u galaktičkoj banci podataka sadrži tako mnogo negativnih informacija.

"A kako se avijani, sesili i naši stari prijatelji oktopauci uklapaju u tvoj scenario?" upita ona malo kasnije. "Jesu li oni samo deo istog eksperimenta u kome smo i mi?... Ako jesu, da li sugerišeš da se u brodu nalazi i kolonija oktoa, a da je mi naprosto još nismo našli?"

Ričard opet klimnu glavom. "Taj zaključak je neizbežan. Ako se završna faza svakog eksperimenta sastoji u tome da oni posmatraju reprezentativni uzorak rase sposobne da plovi kosmosom, pod kontrolisanim uslovima, onda je razumno da i oktoi budu ovde..." On se nervozno nasmeja. "Čak je moguće da su neki od naših prijatelja s Rame II još i sad, evo ovog trenutka, tu negde u cilindru."

"Koja divna pomisao pred spavanje", reče Nikol s osmehom. "Ako si u pravu, tebi i meni predstoji još petnaest godina vožnje u svemirskom brodu po kome vrve ne samo ljudska bića rešena da nas uhvate i ubiju, nego i ogromni, možda inteligentni arahnidi čiju prirodu ne razumemo."

"Imaj u vidu", reče on takođe s osmehom, "da je moguće i da ja grešim."

Nikol ustade i pođe ka vratima.

"Kuda ćeš?"

"Na spavanje", odgovori ona i nasmeja se. "Mislim da će početi glava da me boli. O pitanjima beskonačnosti ja mogu da razmišljam tokom samo jednog konačnog perioda vremena."

6.

Sledećeg jutra, kad je otvorila oči, vide da Ričard stoji iznad nje sa dva puna ranca u rukama. "Idemo u istraživanje, potražićemo oktopauke iza crnog zastora", reče on uzbuđeno. "Ostavio sam za Timija i Tami dovoljno vode za sledeća dva dana, a programirao sam Jovanku i Eleanoru da nas nađu ako iskrsne nešto hitno."

Nikol je za vreme doručka pažljivo posmatrala svog muža. Njegove oči bile su pune energije i života. Ovo je onaj Ričard koga najbolje pamtim, reče ona sebi. Avantura je oduvek bila najvažniji deo njegovog života.

"Dvaput sam zalazio ovamo", reče on čim zađoše pod podignuti zastor. "Ali nikad nisam stigao ni do kraja ovog prvog hodnika."

Zastor se iza njih sklopi i ostavi ih u mraku. "Nema opasnosti da ostanemo zarobljeni na ovoj strani, a?" reče Nikol dok su oboje proveravali svoje baterijske svetiljke.

"Ni najmanje", odgovori on. "Zastor se ne može podizati češće nego, otprilike, jedanput u minutu. Ali ako iko, ili išta, ostane na ovom mestu u narednom minutu, automatski će se opet podići."

"Nego, da te upozorim, pre nego što počnemo pešačenje", nastavi on nekoliko sekundi kasnije, "ovo je vrlo dugačak hodnik. Išao sam ja njime čitav kilometar i ništa nisam našao, čak ni skretanje. Nema apsolutno nikakvog svetla. Znači, prvi deo će biti vrlo dosadan - ali na kraju mora biti nečeg, jer bioti koji nas snabdevaju moraju dolaziti ovim putem."

Nikol ga uze za ruku. "Samo imaj na umu, Ričarde, da nismo onako mladi kao što smo nekad bili."

On baterijskom svetiljkom obasja Nikolinu kosu, koja je sad bila sasvim seda, a onda svoju bradu, takođe sedu. "Mi smo zaista dvoje matorih prdonja, nema dileme", reče veselo.

"Govori u svoje ime", reče Nikol i stisnu mu šaku.

Tunel je bio mnogo duži od jednog kilometra. Odmicali su oštrim hodom i usput pričali uglavnom o Ričardovim zapanjujućim iskustvima u drugom habitatu. "Ne da sam se presekao kad su se vrata lifta otvorila i kad sam prvi put ugledao mirmimačke..." pričao je Ričard.

Već joj je opisao svoj boravak kod avijana; stigao je do onog dana, u svojoj hronologiji, kad se spustio na dno cilindra. "Bio sam bukvalno skamenjen od straha. Stajali su samo tri-četiri metra od mene. Obojica su zurili u mene. Ona tečnost, nalik na krem, u njihovim ogromnim ovalnim donjim očima pokretala se levo-desno, a parovi očiju na štapićima savijali su se da me vide iz drugog ugla." Stresao se. "Nikad neću zaboraviti taj trenutak."

"Daj da ja malo sređenije sagledam tu njihovu biologiju", reče Nikol nekoliko minuta kasnije, dok su prilazili nečemu što je izgledalo kao raskrsnica u podzemnom hodniku. "Mirmimačka se razvije u mana-dinji, živi relativno kratko ali veoma aktivno, onda uđe u sesil i umre. Tada se, po tvojoj teoriji, sva njena životna iskustva na neki način prenesu u bazu znanja koja u toj nervnoj mreži postoji. Životni ciklus se završava tako što u sesilu izrastu nove mana-dinje. U pogodnom trenutku, aktivna populacija mirmimačaka bere dinje, koje će dati nove mladunce."

On klimnu glavom. "To možda nije savršeno tačno, ali tako nekako mora biti."

"Znači, mi samo jedno ne uspevamo da ostvarimo - pravi skup uslova u kojima bi mana-dinje otpočele svoj proces 'klijanja'?"

"Nadao sam se da ćeš mi ti pomoći da rešim tu zagonetku", reče on. "Jer, doktore, Vi ste jedina osoba, od nas ovde prisutnih, koja ima ikakvo formalno obrazovanje iz biologije."

Hodnik se zaista račvao u dva, koji su se pružali levo i desno, svaki pod uglom od četrdeset pet stepeni u odnosu na dugi hodnik kojim su Nikol i Ričard došli. "Kojim putem, kosmonaute D'Žarden?" upita je Ričard s osmehom, bacajući svetlost baterijske

svetiljke naizmenično u jednom pa u drugom pravcu. Levi i desni tunel nisu se ni po čemu razlikovali.

Pokazao joj je, na svom prenosivim računaru, i grubu skicu mape. "'Ajmo prvo levim", reče ona neki sekund potom.

Taj tunel se posle samo nekoliko stotina metara počeo menjati. Proširio se i pretvorio u silaznu rampu koja se spiralno obavijala oko izuzetno debelog stuba, i spuštala bar stotinu metara u dubinu, u debeli oklop Rame. Dok su silazili, njih dvoje videše neke svetlosti pod sobom. Na dnu se nađoše kraj dugačkog, širokog kanala širokih, ravnih obala. Levo od sebe videše dve biot-krabe koje su se, na suprotnoj strani kanala, hitro trčkajući udaljavale od njih; išle su ka nekom mostu u daljini. Desno od Ričarda i Nikol jedno plovilo nalik na teretni rečni brod kretalo se kanalom, do vrha natovareno nekakvim predmetima, raznovrsnim ali neprepoznatljivim, sivim, crnim i belim, na putu za neko neznano odredište u ovom podzemnom svetu.

Ričard i Nikol su osmotrili prizor oko sebe, a onda se zgledali. "Vratili smo se u zemlju čuda, Alisa", reče on i kratko se nasmeja. "Zašto ne bismo malo užinali, a da ja za to vreme unesem sve ovo u moj pouzdani kompi?"

Dok su jeli, jedna biot-stonoga je naišla njihovom obalom kanala, zastala nakratko, kao da ih proučava, pa produžila svojim putem. Popela se uz rampu kojom su njih dvoje maločas sišli. "Da li si u drugom habitatu ijednom susrela biot-krabe ili biot-stonoge?" upita Nikol.

"Nisam."

"Ti i ja smo ih namerno izostavili iz planova za izgradnju Novog Raja, je li tako bilo?"

Ričard se nasmeja. "Dabome da je tako bilo. Ubedila si i Orla i mene da bi obični ljudi vrlo loše reagovali na prisistvo takvih bića."

"Pa ako je tako, da li njihovo prisustvo na ovom mestu nagoveštava da postoji i treći habitat?"

"Može biti. Mi uistinu pojma nemamo šta postoji u Južnom hemicilindru. Nismo ga nijednom videli otkako je izvršeno renoviranje Rame. Ipak, postoji i drugo moguće objašnjenje. Pretpostavimo da krabe, stonoge i drugi ramanski bioroboti predstavljaju neizbežan sastavni deo teritorije. Shvataš šta hoću da kažem? Možda žive u svim delovima Rame, na svim putovanjima, osim u habitatu u kome to neki naseljenici izričito zabrane."

Dok su završili užinu, kanalom je, sleva, doplovio još jedan šlep. Kao i prethodni, bio je prepun nekih naslaganih objekata, belih, crnih i sivih. "Ovi paketi su drukčiji nego oni maločas", primeti Nikol. "Podsećaju me na kutije s rezervnim delovima za biote, koje su bile smeštene u onoj mojoj jami."

"Nije isključeno da si u pravu", reče Ričard ustajući. "Da pođemo mi kanalom da vidimo kuda će nas odvesti." Osvrte se, pogleda svod koji se nalazio desetak metara iznad njih, pa zatim kosinu rampe iza njih. "Ako nisam nešto pogrešio u proračunima, ili ako Cilindrično more nije mnogo dublje nego što pretpostavljam, ovaj kanal vodi od severa do juga Rame, ispod celog mora."

"Znači, ako bismo pošli za ovim šlepom, vratili bismo se u Severni poluvaljak?" upita Nikol.

"Mislim da je tako."

Sledeća dva sata, pa i više, pešačili su obalom kanala. Nisu videli ništa novo osim, u jednoj prilici, grupu od tri pauk-biota, koja se brzo kretala suprotnom obalom. Još dva šlepa su prošla istim, nizvodnim pravcem, noseći sličan tovar; biot-stonoge i biot-krabe mnogo su se puta mimoišle s Ričardom i Nikol, ali bez ikakvog međusobnog dodira. Potom njih dvoje prođoše pored još jednog mosta, koji je omogućavao da se pređe na drugu stranu kanala.

Odmarali su se dvaput: sedeli, pili vodu, jeli, pričali. Na drugom odmoru Nikol zapita nije li možda vreme za povratak. Ričard pogleda na časovnik. "'Ajmo još jedan sat", reče on. "Ako je moje osećanje za položaj tačno, trebalo bi da smo već ispod Severnog poluvaljka. Pre ili kasnije sigurno ćemo otkriti kuda šlepovi voze sav taj teret."

Bio je u pravu. Nakon još kilometra pešačenja duž kanala, ugledaše u daljini neku veliku petougaonu građevinu. Prišavši joj primetiše da kanal ulazi u samu sredinu građevine; zapravo je zgrada, šest metara visoka, 'opkoračila' kanal. Bio je to pentagon ravnog krova, bez prozora, krembele spoljašnjosti. Svaki od pet segmenata zgrade pružao se dvadeset ili trideset metara od središta.

Obalsko šetalište okončavalo se stepeništem. Ono se dizalo do jedne široke staze koja je opasivala ceo petougaonik. S druge strane kanala postojalo je slično stepenište. Jedna biot-stonoga je baš tada prelazila stazom oko pentagona, kao mostom, na drugu stranu kanala.

"Šta misliš, kuda je ova pošla?" upita Nikol. Oboje su stali u stranu, da bi biorobotska stonoga mogla da prođe.

"Možda u Njujork", odgovori on. "Tokom mojih dugih šetnji, pre nego što su se avijani ispilili, pokatkad sam viđao, u daljini, ovakve."

Zastali su pred jedinim vratima na toj strani petougaone zgrade. "Ulazimo, a?" upita Nikol.

On klimnu glavom i gurnu nevelika vrata. Nikol se sagnu i uđe za njim. Našli su se na stazi za pešake, u velikoj, dobro osvetljenoj sali od možda sto kvadratnih metara; plafon je bio nekih pet metara iznad poda, a staza na neka dva i po metra od poda. Lako su mogli da prate aktivnosti koje su se ispod njih odvijale. U sali su bila parkirana dva šlepa; predmete iz njih istovarivali su biot-radnici kakve Nikol i Ričard nikada ranije nisu videli. Svaki je bio konstruisan za obavljanje jednog određenog posla. Tovar su razvrstavali po nekom svom, unapred spremljenom planu. Mnoge komade su stavljali na biot-'kamione', to jest nosače koji su, čim se koji napuni, odlazili prema nekim od izlaznih vrata u zadnjem delu sale.

Posle nekoliko minuta posmatranja njih dvoje produžiše stazom do mesta gde se ona ukrštala s drugom, istom takvom, tačno iznad središta sale. Ričard zastade da unese neke beleške u računar. "Pretpostaviću da je plan ove zgrade stvarno tako prost kao što izgleda", reče on Nikol. "Možemo levo ili desno, u ovo ili u ono krilo zgrade."

Nikol se opredeli da pođu desno zato što su nosači odlazili na tu stranu. Pokazalo se da su njena zapažanja bila tačna. Uđoše u sledeću salu, ništa manju od prve, i videše da se dole proizvode krabe i stonoge. Ostadoše nekoliko minuta da posmatraju taj proces.

"Apsolutno očaravajuće", reče Ričard dovršavajući svoj računarski dijagram ove fabrike. "Spremna si da krenemo?"

Okrete se da je pogleda, ali mu se oči naglo raširiše. "Nemoj se okretati", reče on tiho, "imamo društvo."

Nikol se okrete naglim, silovitim pokretom, i pogleda iza sebe. Na drugom kraju pešačke staze, četrdesetak metara od njih, stajala su dva oktopauka. Polako su se kretala ka Ričardu i Nikol. Onaj karakteristični oktopaučji zvuk, sličan povlačenju metalnih četkica po podu, ovoga puta nisu čuli, zbog buke u fabrici.

Kad videše da su ih ljudi primetili, oktopauci stadoše. Nikolino srce je silovito pumpalo. Jasno je pamtila svoj poslednji susret s oktopaukom: bilo je to na Rami II, kada je spasla Keti iz legla oktoa. Tada je, kao i sad, Nikolin najjači impuls bio: bežati.

Zgrabila je Ričarda za ruku. Oboje su zurili u tuđine. "Idemo", promrsi ona tiho.

"I ja sam se jednako uplašio", odgovori on, "ali, hajde da ne odemo baš odmah. Oni miruju. Hteo bih da vidim šta će uraditi."

Usredsredio je svoju pažnju na bližeg oktopauka i počeo da, u mislima, pažljivo sklapa njegovu sliku. Trup oktopauka bio je približno sferičnog oblika, ugljene crne boje, oko metar u prečniku, bez ikakvih crta, izuzimajući jedan vertikalni prorez širok dvadesetak centimetara, koji se pružao od vrha do dna te 'lopte'; a na 'dnu lopte' bilo je telo, sa osam krakova, crnih i zlatastih, dugačkih po dva metra, koji su se širili po podu. U unutrašnjosti tog uspravnog proreza bilo je mnogo neprepoznatljivih nabora i grudvastih ispupčenja (senzori, nesumnjivo, pomisli Ričard), od kojih je najveće imalo oblik sočiva, kvadratno izrezanog i ispunjenog nekom tečnošću.

Dva para stvorenja gledala su se preko sale. Onda široka traka blistave purpurne boje prođe ukrug oko 'glave' bližeg oktopauka. Ta traka boja pojavila se na jednoj ivici okomitog proreza, prenosila se ukrug, po celoj glavi, i došla do druge ivice proreza, opisavši gotovo trista šezdeset stepeni. Nekoliko sekundi posle purpurne trake, na toj glavi se pojavi druga traka boja, sačinjena od crvene, zelene i od nekoliko bezbojnih mesta. Ona takođe poče da se prenosi ukrug, oko glave oktopauka.

"Isto se dogodilo i kad se onaj oktopauk suočio s Keti i sa mnom", dobaci Nikol Ričardu. "Keti je rekla da nam on na taj način nešto govori."

"Ali, nema načina da saznamo šta kaže", uzvrati Ričard. "To što on ume da govori ne znači da nam neće naneti neko zlo..." Bliži oktopauk nastavi da govori pomoću boja, a Ričard se najednom priseti jednog događaja sa svoje odiseje u Rami II, pre znatnog broja godina. Ležao je, tada, na stolu; oko njega je bilo pet ili šest oktopauka. Po glavama svih pauka kretale su se trake boja. On se jasno priseti silnog straha koji je osetio kad je video da mu neka vrlo sitna stvorenja, očigledno pod kontrolom oktopauka, ulaze u nos.

Glava mu, međutim, istoga trena poče pulsirati od bola. "Nisu bili tako fini prema meni ranije", reče on Nikol. "Naime, kad..."

Vrata se na udaljenom kraju sale otvoriše. Uđoše još četiri oktopauka. "To je dovoljno", reče on osećajući da se Nikol, pored njega, sva ukočila. "Mislim da je vreme da se kreće odavde."

Nikol i Ričard se hitro zaputiše prema sredini sale. Tamo je pešačka staza, kao i u prethodnoj sali, bila ukrštena sa drugom, koja je vodila do izlaznih vrata. Njih dvoje pođoše dakle ka izlazu, ali posle nekoliko koraka stadoše: četiri oktopauka iskrsnuše i tu.

Nije bilo potrebno da se dogovaraju. Okrenuli su se vrlo hitro, vratili na glavnu stazu i zatim potrčali ka trećoj strani pentagona. Projurili su kroz treću salu, bez osvrtanja, i našli se u četvrtoj, u kojoj je vladao mrkli mrak. Usporili su kretanje, Ričard je izvukao baterijsku svetiljku da pogleda okolinu. Na podu dvorane bila je oprema novije proizvodnje, ali se nije primećivala nikakva aktivnost.

"Da ponovo probamo da izađemo napolje?" upita Ričard. Kad vide da je klimnula glavom, dohvati je za ruku; zajedno potrčaše ka raskrsnici staza iznad sale, skrenuše desno i istrčaše napolje.

Ali, samo u mračan hodnik, na sasvim nepoznatu teritoriju. Oboje su već bili umorni. Nikol je disala prilično teško. "Ričarde", reče ona. "Potrebno je da se odmorim. Ne mogu da izdržim ovaj tempo."

Još oko pedeset metara pređoše jednakom brzinom, kroz mračan i prazan hodnik. Tada levo od sebe ugledaše neka vrata. Ričard ih obazrivo otvori, zaviri unutra, onda uz pomoć baterijske svetiljke pregleda čitavu unutrašnjost. "Ovo je sigurno neki magacin", reče on, "ali je sad prazan."

Ušao je, provirio kroz zadnja vrata u sledeću, takođe praznu prostoriju, i vratio se do Nikol. Sedoše i nasloniše se leđima na zid. "Kad se vratimo u našu jazbinu, dragi", reče ona nekoliko sekundi kasnije, "pomoći ćeš mi da proverim kako mi radi srce. Bilo je tu nekih čudnih bolova u poslednje vreme."

"Je li ti dobro sad?" upita Ričard. U glasu mu se osećala zabrinutost.

"Jeste", odgovori Nikol. Osmehnula se u mraku i poljubila svog muža. "Onoliko koliko se može očekivati posle jedva uspešnog bekstva od gomile oktopauka."

7.

Spavala je nemirno, leđima oslonjena o zid a glave oslonjene na Ričardovo rame. Imala je košmar za košmarom, i uvek se budila s trzajem, pa bi odmah opet zadremala. U poslednjem košmaru bila je na nekom ostrvu, na samoj obali okeana, sa svom svojom decom. Ogromni plimni talas pojurio je, na ekranu njenih snova, prema njima. Nikol je zahvatila panika jer su joj deca bila razasuta po celom ostrvu. Kako, kako da ih sve spase? Stresla se i probudila.

Ćušnula je, u mraku, muža. "Ričarde", reče ona, "probudi se. Nešto nije u redu."

U prvi mah Ričard se nije pokretao. Kad ga je Nikol gurnula drugi put, on polako otvori oči. "Šta je?" reče najzad.

"Imam utisak da ovde nismo bezbedni", reče ona. "Mislim da bi trebalo da pođemo."

Ričard upali baterijsku svetiljku i poče da lagano premešta njen zrak po sobi. "Nema ovde nikoga", reče tiho. "A ništa i ne čujem... Zar ne misliš da bi trebalo da se odmorimo još malo?"

Nikolin strah se uvećavao dok su sedeli u toj tišini. "Imam jako predosećanje opasnosti", reče ona. "Znam da ne veruješ u te stvari, ali u mom životu uvek su se pokazivale tačnim."

"Dobro", reče on napokon. Ustade, ode na drugu stranu sobe i otvori zadnja vrata koja su vodila u susednu, sličnu prostoriju. Pogleda u nju. "Ništa ni ovde", reče posle nekoliko sekundi. Zatim se vrati i otvori vrata ka hodniku kojim su došli kad su pobegli iz petougaone fabrike. Tog trena oboje začuše nepogrešivo prepoznatljivi zvuk metalnih četkica što se vuku po podu.

Nikol skoči. Ričard nečujno zatvori vrata i pohita da stane uz nju. "Dođi", reče šapatom. "Moramo naći drugi izlaz odavde."

Prošli su kroz sledeću, pa još jednu i još jednu prostoriju. Sve su bile mračne i prazne. Posle nekog vremena, usled trčanja kroz nepoznate prostore, oboje izgubiše osećaj za pravac. Posle duge serije istovetnih soba, stigoše do jednih velikih dvokrilnih vrata. Ričard reče Nikol da se malo povuče, a onda obazrivo otvori levo krilo vrata. "Sranje!" reče on sledećeg trenutka. "Šta li je, za ime sveta, ovo?"

Nikol mu priđe i poče da pogledom prati kretanje zraka njegove baterijske svetiljke, koji je padao na čudne objekte ispred njih. Ta sala bila je pretrpana velikim predmetima. Najbliži je izgledao kao velika ameba na nekakvom skejtbordu; sledeći kao ogromno klube namotanog grubog konopca sa dve antene koje su se pružale iz sredine. Ni zvuka ni pokreta nije bilo u toj prostoriji. Ričard usmeri zrak nagore i brzo prošeta po ostalim izloženim stvarima.

"Vrati malo", reče Nikol uzbuđeno, jer je opazila nešto poznato. "Onamo. Nekoliko metara levo od onih vrata."

Sledećeg trenutka zrak obasja četiri figure slične ljudskim, u skafandrima i sa šlemovima; sedele su naslonjene na zid. "To su oni biot-ljudi", reče ona. "Oni koje smo videli neposredno pre nego što smo sreli Majkla O'Tula na dnu lifta."

"Norton i kompanija?" upita Ričard s nevericom. Trnci straha krenuše mu niz kičmu.

"Kladim se da su oni."

Ušli su u tu salu lagano i zaputili se, na prstima, ka grupi ljudi, zaobilazeći mnoge druge figure. Klekli su pored to četvoro.

"Ovo mora biti nekakvo stovarište biota", reče Nikol kad su se uverili da je lice iza providnog prednjeg dela šlema zaista kopija lica komandanta Nortona, koji je predvodio prvu ekspediciju na Ramu.

Ričard ustade i odmahnu glavom. "Apsolutno neverovatno", reče on. "Šta će oni ovde?" Poče ponovo da šeta zrakom baterijske svetiljke po okolnim eksponatima.

Nikol vrisnu. Na samo četiri metra od nje jedan oktopauk bio je u pokretu; tako joj se bar učinilo pri toj neobičnoj svetlosti. Ričard joj pritrča. Brzo se uveriše da je to samo nepomični biot oktopauk. Njihov smeh, posle toga, potraja nekoliko minuta.

"Ričarde Vejkfilde", reče Nikol kad je najzad obuzdala svoj nervozni smeh, "mogu li ja sada kući? Dosta mi je."

"Možeš, možeš", uzvrati on s osmehom. "Ako nađemo put."

Prodirali su sve dublje u lavirint soba i tunela u prostorima oko pentagona. Nikol već poče da pomišlja kako izlaz nikad neće naći. Neznatno potom Ričard uspori i poče da unosi informacije u svoj računar. Posle toga bio je, bar, u mogućnosti da obezbedi da ne idu ukrug; mapa se bogatila, ali na njoj se nije pojavljivao nijedan orijentir koji su upoznali pre bekstva od oktopauka.

Oboje su već počeli da očajavaju kad - naiđe jedan mali biot-nosač, koji je nekim uskim hodnikom transportovao hrpu svakojakih predmeta. Ričard se donekle opusti. "Ove kreature kao da su krojene po meri, po nečijim specifikacijama", reče on Nikol. "Kao roba koju naručimo pa nam se donese u belu sobu. Ako se vratimo pravcem iz koga je ovaj biot došao, možda ćemo naći fabriku u kojoj se pravi sve ono što mi tražimo. Trebalo bi da bude lako da odatle nađemo put do našega legla."

Bilo je to dugo pešačenje. Nekoliko sati kasnije ipak stigoše, oboje premoreni, do mesta gde se taj hodnik proširivao u ogromnu fabričku halu veoma visokog svoda. U

središtu je stajalo dvanaest debelih cilindara koji su izgledom podsećali na starinske kotlove na Zemlji. Svaki je bio visok oko četiri i po metra, a na sredini širok oko metar i po. Bili su raspoređeni u četiri reda od po tri.

U svaki kotao su ulazile, i iz njega izlazile, konvejerske trake, ili njihov ramanski ekvivalent. U trenutku kad stigoše Ričard i Nikol, dve su bile u pokretu. Ričard je bio zadivljen. "Gle tamo", reče on, rukom pokazujući ogromni magacinski pod pokriven hrpama predmeta svih veličina i oblika. "Ono mora biti zaliha sirovina. Narudžbina stigne u centralni računar, koji se verovatno nalazi u onoj kućici iza kotlova. On ga obradi i prosledi do jedne od ovih mašina. Bioti krenu, dohvate odgovarajuće sirovine i stave ih na pokretnu traku. U kotlovima se sirovine obrade, a ono što iziđe izlaznom trakom bude roba koju je naručila ona inteligentna rasa koja se poslužila tastaturom, ili nečim sličnim, za komunikaciju s Ramancima."

On priđe bližem od dva aktivna 'kotla'. "Međutim, pravo je pitanje", reče on kipeći od uzbuđenja, "koja vrsta procesa se dešava unutra? Hemijski ili možda nuklearno-transmutacijski? Ili Ramanci imaju neku drugu proizvodnu tehnologiju, koja je sasvim izvan dometa našeg saznanja?"

Nekoliko puta je vrlo snažno pokucao rukom po tom kotlu. "Veoma debeli zidovi", reče. Sagnu se i poče da gura glavu u otvor gde je pokretna konvejerska traka zalazila u kotao. "Ričarde", povika Nikol, "zar ne smatraš da je to nerazumno?"

Ričard diže pogled ka svojoj supruzi i slegnu ramenima. Sagnuo se opet, da prouči vezu kotla i trake, ali jedan neobični biot, nalik na fotoaparat na nogama, dotrča hitro kroz halu, ugura se između Ričarda i trake koja se i sad kretala, i poče se naduvavati, potiskujući Ričarda od tog mesta.

"Lep potez", reče Ričard s poštovanjem. Okrete se Nikol. "Stvarno, sistem sa dobrom zaštitom od kvarova."

"Ričarde", reče ona, "ako nemaš ništa protiv, možemo li se vratiti našem glavnom zadatku? Ili si zaboravio da još nismo našli put do našeg legla?"

"Samo još malo", reče on. "Hoću da vidim šta će izići iz ovog kotla. Možda, ako vidim šta je izišlo, a pre toga vidim šta ulazi, mogu da napravim neki zaključak o onom procesu unutra."

Nikol odmahnu glavom. "Bila sam zaboravila kakav si ti narkoman znanja. Ti si jedini čovek koga sam ikad upoznala a koji bi, ako bi zalutao u šumi, zastao da prostudira neku novu biljku ili životinju."

Na suprotnoj strani fabričke dvorane Nikol nađe nov dugačak tunel. Sat kasnije pošlo joj je za rukom da istera Ričarda iz očaravajuće tuđinske fabrike. Nisu mogli znati kuda taj novi put vodi, ali to im je bila jedina nada. Usledilo je novo pešačenje... i pešačenje. Kad god bi je počinjali savladavati zamor ili neraspoloženje, Ričard ju je hrabrio tako što je veličao čudesnost svega onoga što su od polaska iz svoga staništa videli.

"Ovo mesto je apsolutno zapanjujuće, čudesno", reče on u jednom trenutku, jedva se obuzdavajući. "Ne mogu ni početi da procenjujem značenje svega ovoga... Ne samo što nismo sami u ovoj Vaseljeni... nego nismo, po sposobnostima, ni blizu vrhu piramide..."

Ričardov entuzijazam ih je držao sve dok, najzad, na rubu potpunog premora, ne ugledaše ispred sebe raskrsnicu hodnika. Osmotrivši ugao račvanja Ričard zaključi da je to ista ona prva raskrsnica na koju su naišli posle početna dva kilometra pešačenja. "Jipii", povika on ubrzavaši hod. "Vidi", i pokaza zrakom baterijske svetiljke, "još malo pa smo kod kuće."

Nikol, međutim, začu nešto drugo, i stade kao skamenjena. "Gasi to", reče.

On se okrenuo tako brzo da umalo nije pao. Ugasio je baterijsku svetiljku. Nekoliko sekundi kasnije sumnje nije moglo biti. Struganje četkica čulo se sve jače.

"Stigni pre njih", povika ona i projuri pored njega punim trkom. Ričard, trčeći za njom, stiže do raskrsnice jedva petnaestak sekundi pre prvih oktopauka. Grupa tuđina dolazila je drugim krakom, iz pravca kanala. Ričard se u trku okrete i za trenutak uperi mlaz svetlosti iza sebe: ugleda bar četiri obojene trake kako nailaze kroz mrak.

Sav nameštaj koji su u beloj sobi mogli naći navukoše na dno crnog zastora, nastojeći da stvore kakvu-takvu barikadu. Sledećih nekoliko sati provedoše čekajući i motreći, uvereni da se zastor svakog trenutka može podići i da će tad oktopauci izvršiti invaziju na njihovo boravište. Međutim, ništa se nije dogodilo. Napokon ostaviše Jovanku i Eleanoru u beloj sobi, kao stražu, i provedoše noć u dečjoj sobi, uz Tami i Timija.

"Zašto nisu došli za nama?" reče joj Ričard sledećeg jutra. "Možemo biti gotovo sasvim sigurni da oktoi znaju da se zastor diže automatski. Da su samo došli do kraja hodnika..."

"Možda ne žele da nas opet uplaše", prekide ga ona blago. On nabra čelo i pogleda je upitno. "Još nemamo nijedan čvrst dokaz da su oktopauci neprijateljski raspoloženi", nastavi ona, "bez obzira što se tebi čini da su te maltretirali dok si bio njihov zarobljenik, tokom tvoje odiseje pre toliko godina... Nisu naneli zlo ni Keti, ni meni, kad su to lako mogli. A tebe su, na kraju, ipak vratili nama."

"Ali sam tada bio u dubokoj komi", uzvrati Ričard. "Zato im više nisam bio koristan, kao zamorče... A Takagiši? A napadi na princa Hala i na Falstafa?"

"Za svaki od tih incidenata postoji verovatno, ne-neprijateljsko objašnjenje. To i jeste ono što nas toliko zbunjuje. Pretpostavimo da je Takagiši umro od srčanog napada. Pretpostavimo takođe da su oktoi sačuvali njegovo telo, preparirano, kao svojevrstan eksponat, da bi drugi oktopauci mogli učiti... Mogli bismo i mi da učinimo nešto slično..."

Ona zastade malo, pa nastavi. "Ono što ti nazivaš napadom na princa Hala i na Falstafa moglo je biti samo nesporazum... Šta ako su tvoji mali roboti odlutali na neko veoma važno mesto, možda u neko gnezdo, na neko mesto koje je njima kao crkva... Bilo bi prirodno da oni brane svoje ključne lokacije."

"Zbunjen sam", odvrati Ričard posle jednog trenutka oklevanja. "Ma gle ti nju: brani oktoe ona koja je juče bežala od njih brže nego ja."

"Da..." odgovori ona zamišljeno. "Priznajem da je bila prpa. Moj animalni instinkt naterao me je da pretpostavim njihovo neprijateljstvo i da bežim. Danas sam razočarana zbog tog svog postupka. Trebalo bi da mi, ljudi, mozgom savladavamo te instinktivne reakcije... naročito ti i ja. Posle svega što smo videli u Rami i na Čvorištu, trebalo bi da smo potpuno imuni na ksenofobiju."

On se osmehnu i klimnu glavom. "Znači, ti sad hoćeš da kažeš da su oktopauci možda samo pokušavali da ostvare miroljubivi kontakt?"

"Možda", odgovori Nikol. "Ne znam ja šta oni hoće. Ali znam da nikada nisam videla nikakav nesumnjivo neprijateljski gest."

Nekoliko sekundi je rasejano piljio u zid, onda se protrljao po čelu. "Kamo sreće da mogu bolje da se setim svog boravka kod njih... detalja o tome. Ali kad god sam pokušao da se koncentrišem na taj period svog života, spopala bi me zaslepljujuća glavobolja - evo i sad. Samo uspomene na vreme provedeno u sesilu nisu praćene bolom."

"Tvoja odiseja je bila davno", reče ona. "Možda su i oktoi sposobni da uče. Možda sad imaju drugačiji stav prema nama."

Ričard ustade. "U redu. Ubedila si me. Kad sledeći put vidimo oktopauka, ne bežimo." On se nasmeja. "Ili bar ne bežimo odmah."

Prođe još jedan mesec. Ričard i Nikol više nisu zalazili kroz crni zastor, niti su imali ikakve nove susrete s oktopaucima. Dane su provodili negujući mladunce (koji su učili da lete) i uživajući jedno u drugom. Tokom razgovora najčešće su se prisećali dece, i prošlosti.

"Sad smo, valjda, matorci", reče ona jednog jutra dok su šetali jednim od tri centralna njujorška trga.

"Kako možeš tako nešto da kažeš?" odgovori Ričard s osmehom 'zloće'. "Samo zato što glavninu svog vremena provodimo pričajući o onome što je bilo davno, i što nam svakodnevne radnje u kupatilu odvlače više vremena i energije nego seks, ti tvrdiš da smo matori?"

Nikol se nasmeja. "A zar je stanje stvarno tako loše?"

"Ne i nije", reče on neozbiljnim tonom. "Ja sam u tebe i sad zaljubljen kao neki školarac... ali s vremena na vreme tu ljubav potisnu razni telesni bolovi, koje nikad ranije nisam imao... To me podseti: zar nije trebalo da proveriš rad srca, a ja da ti u tome pomognem?"

"Da", reče Nikol i klimnu glavom. "Mada, zapravo, tu za tebe i nema nikakvog posla. Jedini instrumenti koje sam donela u svojoj lekarskoj torbi, kad sam bežala, jesu jedan stetoskop i jedan sfigmomanometar. Pregledala sam se već nekoliko puta pomoću oba... Nisam našla ništa neuobičajeno, osim što poneki ventil malo propušta, ponekad; kratkoća daha nije mi se ponovila." Ona se osmehnu. "Verovatno se dogodilo zbog sveg onog uzbuđenja... i zbog starosti."

"Da je tu naš zet kardiolog, pregledao bi te kompletno."

Sledećih nekoliko minuta šetali su ćutke. "Deca ti mnogo nedostaju, zar ne?" reče on.

"Nedostaju", reče Nikol s uzdahom. "Ali ja se trudim da o njima ne razmišljam suviše. Srećna sam što sam živa i što sam ovde s tobom - to je, ako ništa drugo, mnogo bolje od onih meseci provedenih u zatvoru. Imam takvo obilje divnih uspomena..."

"Neka mi Bog da mudrost da prihvatim stvari koje ne mogu promeniti", reče on citirajući početak poznate izreke. "To je jedna od tvojih najboljih osobina, Nikol... Oduvek sam ti pomalo zavideo zbog te tvoje duševne smirenosti."

Nikol je lagano išla dalje. Zbog čega? reče ona sebi, jasno se sećajući kakvu je opsesiju imala posle smrti Valerija Borzova, neposredno po pristajanju broda 'Njutn' uz

Ramu. Nisam mogla da zaspim sve dok se nisam uverila da nije nastradao mojom krivicom. U mislima prelete kasnije godine. Ako se pojavila ikakva smirenost duše, to je odnedavno... I materinstvo i starost daju mogućnost da se svet sagleda iz nove perspektive.

Koji trenutak kasnije Ričard se zaustavi i okrete ka njoj. "Mnogo te volim", reče najednom i zagrli je žustro.

"Šta to bi?" reče ona zbunjena ovim iznenadnim izlivom osećanja. Ričardov pogled bio je dalek. "Ove nedelje se jedan ludi plan oblikovao u mojoj glavi", reče on uzbuđeno. "Od početka sam znao da je opasan i verovatno bezuman, ali, svejedno, zgrabio me je na isti način na koji su me zgrabili svi moji projekti... Dvaput sam čak ustajao noću da razmislim o svim detaljima... Mislio sam i ranije da ti ispričam, ali sam morao prethodno da ubedim sebe da je sve stvarno izvodljivo..."

"Pojma nemam o čemu pričaš", reče ona nestrpljivo.

"Deca", reče Ričard i teatralno mahnu rukom. "Imam plan kako bi i deca mogla pobeći i pridružiti nam se ovde, u Njujorku. Čak sam počeo da reprogramiram Jovankicu i Eleanoricu."

Nikol je zurila u svog muža; osećanja su joj se borila s razumom. On onda poče da izlaže plan bekstva. "Čekaj malo, Ričarde", prekide ga ona. "Prvo se mora odgovoriti na jedno važno pitanje... Odakle ti misao da će deca uopšte želeti da pobegnu? Nisu ni pod kakvom optužbom u Novome Raju, nisu u zatvoru. Mora se priznati da Nakamura jeste tiranin, i da život u koloniji jeste težak i sumoran, ali, koliko je meni poznato, naša deca su slobodna koliko i svi ostali građani. No, ako pokušaju da prebegnu kod nas pa im to ne uspe, životi će im biti u opasnosti... Osim toga, naš način života ovde, mada prijatan za nas dvoje, za njih ne bi baš predstavljao raj."

"Znam, znam", odgovori on. "Možda sam i ja već poludeo od silne želje da ih vidim... Ipak, šta rizikujemo ako pošaljemo Jovanku i Eleanoru da porazgovaraju s njima? Patrik i Eli su odrasli pa se mogu sami odlučiti..."

"A Bendži? A Keti?" upita Nikol.

Ričardovo lice se namršti. "Bendži očigledno ne bi mogao da krene samostalno, njegov dolazak zavisi dakle od toga hoće li ga drugi povesti. Što se tiče Keti, ona je tako nestabilna i nepredvidljiva... Nije nezamislivo da bi čak odlučila da izvesti Nakamuru... Mislim da nju moramo izostaviti, tu nemamo nikakvog izbora..."

"Roditelj nikad ne gubi nadu baš sasvim", reče ona tiho, govoreći sebi koliko i Ričardu. "Uzgred budi rečeno", dodade, "da li tvoj plan obuhvata i Maksa i Eponinu? Oni su praktično članovi porodice."

"Maks je savršeni kandidat za ulogu onog ko će iznutra, iz kolonije same, koordinisati bekstvo", reče on, opet uzbuđen. "Fantastično dobro te je skrivao, a onda prevezao do Šekspirovog jezera neprimetno. Patriku i Eli će biti potreban neko zreo i uravnotežen, da ih vodi kroz sve pojedinosti... Po mom planu, dve robotkinje prvo pristupaju Maksu. On ih dobro poznaje a, osim toga, on će im čestito reći svoju ocenu o izvodljivosti plana. Ako nam on, preko njih dve, javi da je cela ideja neizvodljiva, odustaćemo."

Nikol pokuša da zamisli kakva bi radost bila zagrliti opet svoju decu. Činilo se to - nemoguće. "Dobro, Ričarde", reče ona, osmehnuvši se tek sad. "Priznajem da sam zainteresovana. Hajde da sve lepo razmotrimo. Ali, moramo obećati sebi da nećemo

učiniti ništa ako ne budemo apsolutno sigurni da decu nećemo dovesti ni u kakvu opasnost."

8.

Maks Paket i Eli Tarner su se izvinili Eponini, Robertu i maloj Nikol što ih ostavljaju, i izišli, ubrzo posle večere, iz Maksove kuće, u dvorište. Čim su bili sigurni da ih oni unutra neće čuti, Maks poče da priča Eli o nedavnim posetama malih robotkinja. Eli gotovo nije mogla da poveruje sopstvenim ušima. "Sigurno si pogrešno čuo", reče ona Maksu jakim glasom. "Nemoguće je da oni predlažu da tek tako odemo..."

Maks prinese prst usnama. Priđoše ambaru. "Popričaj sama s njima dvema", reče on šapatom. "Po tvrdnjama ta dva mala stvora, ima dovoljno mesta za sve nas u onom staništu gde ste vi boravili prvih nekoliko godina po tvome rođenju."

U ambaru je bilo mračno. Još pre nego što je Maks upalio svetlo, Eli ugleda dve robotkinje koje su se blago sjajile pored nje, na jednom od prozorskih okana. "Zdravo još jednom, Eli", reče Jovanka Orleanka, obučena i sad u oklop. "Tvoji roditelji su dobro. Šalju ti pozdrave."

"Došle smo da te vidimo večeras", dodala je robotkinja Eleanora, "zato što je Maks smatrao da je potrebno da lično čujete šta imamo da kažemo. Ričard i Nikol pozivaju vas i vaše prijatelje da im se pridružite u njihovoj staroj jazbini u Njujorku, gde oni žive spartanski ali mirno."

"U jazbini je sve isto", reče Jovankica, "kao kad si ti bila dete. Hrana, odeća i druga potrebna roba i sad se dobija od Ramanaca tako što se na kompjuteru u beloj sobi otipka narudžbina. Neograničene zalihe sveže vode na raspolaganju su u cisterni pri dnu ulaznog stepeništa."

Eli je slušala zapanjena, a Jovankica joj je pomagala da se priseti životnih uslova južno od drugog habitata. Eli je nastojala da se seti kako je tamo bilo, ali je iz svoje memorije dobijala samo iznenađujuće mutnu sliku. Iz tog razdoblja svog života jedino se jasno sećala onih poslednjih dana u Rami, i spektakularnih prstenova boje koji su polazili od Velikog Roga i polako plovili ka severu divovskog cilindra. Unutrašnjost staništa: maglovita. Zašto se ne mogu setiti bar dečje sobe jasno? pitala se ona. Zato što se potom izdogađalo previše toga? Previše stvari koje su se u moje pamćenje dublje urezale?

Mnoštvo slika iz ranog detinjstva poče strujati kroz njeno unutrašnje vidno polje. Neke od tih slika bile su zaista iz Rame, ali je daleko veći broj bio iz porodičnog stana u Čvorištu. A sve to kao da su natkrilile neizbrisive crte Orla, figure koja je za devojčicu Eli bila bog.

Eleanora od Akvitanije upitala ju je nešto, ali ta mlada žena nije obratila pažnju na pitanje. "Izvini, Eleanorice", reče ona, "možeš li ponoviti to pitanje? Bojim se da sam malo odlutala u svoje detinjstvo."

"Majka te pita o Bendžiju. Da li je on još u bolničkom naselju u Avalonu?"

"Jeste", odgovori Eli. "Postiže rezultate koji su dobri onoliko koliko se od njega može očekivati. Najbolji prijatelj na svetu sada mu je Nai Vatanabe. Kad se rat završio, ona se javila, dobrovoljno, da radi s onima koji su iz ma kog razloga upućeni tamo. S Bendžijem provodi gotovo po ceo dan; pomogla mu je beskrajno mnogo. Njeni sinovi

blizanci, Kepler i Galilej, vole da se igraju s njim - Bendži u suštini i jeste veliko dete - iako Galilej ponekad postupa okrutno, što nju jako rastužuje."

"Kao što ti rekoh", reče Maks, vraćajući ovaj razgovor na početnu temu, "Nikol i Ričard su prepustili da nas dvoje sami odlučimo ko treba da bude umešan, ako pokušamo masovno iseljenje. Hoće li Bendži postupati kako mu se kaže?"

"Mislim da hoće", reče Eli. "Pod uslovom da ima poverenje u osobu koja mu daje uputstva. Ali, ni slučajno mu ne smemo reći ma i jednu reč pre nego što dođe trenutak za polazak. Ne možemo od njega očekivati da se baš nigde ne izlane. Lukavstvo i čuvanje tajne nisu deo njegove ličnosti. On će se silno obradovati, ali..."

"Gospodine Paket", prekide ga Jovanka Orleanka, "šta da kažem Ričardu i Nikol?"

"E jebi ga, Jovankice", uzvrati Maks, "imaj malo strpljenja... Još bolje, vrati se za sedam dana. Dotle ćemo Eli, Eponina i ja imati vremena da ovu stvar temeljito razmotrimo, pa ću ti tad dati naš preliminarni odgovor... Kaži Ričardu ovo: čitava ta prokleta stvar me je zainteresovala iako sam siguran da je apsolutna ludost."

Spustio je dve robotkinje na pod ambara. One se udaljiše hitrim koracima. Kad su njih dvoje opet izišli na svež vazduh, Maks izvuče cigaretu iz džepa. "Pretpostavljam da te neće previše uvrediti ako pušim ovde napolju, a?" reče on cereći se.

Eli se osmehnu. "Ne želiš da kažem Robertu, je li, Makse?"

Izduvao je nekoliko kolutova dima u noćni vazduh, zatim odmahnuo glavom. "Ne još", reče on. "Možda tek u poslednjem času." Prebacio je jednu ruku preko njenih ramena. "Mlada damo, meni se dopada tvoj muž doktor, zaista, ali ponekad mislim da su njegovi stavovi i opredeljenja malo čudni. Ne mogu garantovati da on ne bi rekao nekome..."

"Smatraš li, Makse, da je Robert možda sam sebi dao nekakvu zakletvu da nikada više neće raditi protiv vlasti, i da se boji..."

"Pa, jebi ga, Eli, nisam psiholog. Ne verujem da nas dvoje možemo oceniti kako je na njega uticalo to što je hladnokrvno ubio dva čoveka. Ali, mogu reći ovo: postoji određena verovatnoća da on ne bi sačuvao našu tajnu, da bi je provalio - ako ništa drugo, onda bar da bi se rešio potrebe da donese jednu bolnu ličnu odluku." Maks duboko udahnu dim cigarete i zagleda se u svoju mladu prijateljicu.

"Ne veruješ da će poći s nama? Čak ni ako ja budem želela da pođe."

Maks opet odmahnu glavom. "Ne znam, Eli. Zavisiće od toga koliko ste mu potrebne ti i mala Nikol. Robert je stvorio prostor za vas dve u svom životu, ali osećanja i sad sakriva iza neprekidnog rada."

"A ti, Makse?" upita Eli. "Šta ti stvarno misliš o celom tom planu?"

"Eponina i ja smo voljni da pođemo, da bismo doživeli malo pustolovina", reče on široko se osmehujući. "Ionako je samo pitanje vremena kad ću upasti u ozbiljne nevolje s Nakamurom."

"A Patrik?"

"Biće oduševljen. Ali, brine me mogućnost da on nešto kaže Keti. Njihov odnos je nešto poseb..."

Maks stade u pola rečenice jer vide da na prednji trem izlazi Robert, sa svojom umornom ćerkom na rukama.

"A, tu si ti, Eli", reče Robert. "Pomislio sam da ste se ti i Maks izgubili u ambaru... Nikol je veoma umorna a mene čeka, veoma rano, posao u bolnici..."

"Naravno, dragi", odgovori Eli. "Maks i ja smo samo osvežavali uspomene na moje roditelje..."

Ovo mora izgledati kao savršeno normalan dan, razmišljala je Eli pokazujući svoju ident-karticu biotu Garsiji u atrijumu supermarketa Bovoa. Moram raditi sve kao da je običan četvrtak.

"Gospođo Tarner", reče Garsija nekoliko trenutaka potom, dodajući joj spisak koji je izvukao iz kompjuterskog štampača u zidu iza sebe, "ovo je spisak namirnica koje će biti u paketu koji vam je dodeljen, po propisima o racionisanju, za ovu sedmicu. Opet smo ostali bez brokola i paradajza, pa smo zato dodali dve porcije pirinča više. Izvolite stati u red i preuzeti dodeljene namirnice."

Eli uđe u glavni deo supermarketa. Mala Nikol hodala je pored nje. S druge strane mrežaste žičane ograde, tamo gde su u prvim danima po naseljavanju građani Novog Edena sami kupovali ko šta hoće, sada se kretalo samo pet ili šest bioloških robota, modela Tiaso i Linkoln iz serije '300', koju je, nedavno, Nakamurina vlada u celosti reprogramirala. Ovi bioti su hodali duž gondola i uzimali naručenu robu. Ali, rafovi su bili gotovo prazni... Rat je, doduše, tek pre nekog vremena završen, ali Nakamurina teška ruka nije se ni sad sviđala poljoprivrednicima; osim toga, vremenske prilike se nisu popravile pa je proizvodnja hrane ostala na minimumu. Na osnovu toga vlada je zaključila da snabdevanje treba da bude organizovano onako kako država propiše. Miljenici režima dobijali su više, a ostali narod - samo najneophodnije količine životnih namirnica.

Šest osoba je stajalo u redu ispred Eli i njene ćerkice, koja je sad imala gotovo dve godine. Eli je u 'kupovinu' išla uvek s istim ljudima, svakog utorka popodne. Većina njih se okrenu kad primeti da su njih dve stale u red.

"Baš slatka curica", reče jedna prijatna žena sede kose. "Kako si danas, Nikol?"

Nikol nije odgovorila. Samo je uzmakla korak-dva i čvrsto obuhvatila jednu maminu nogu. "Nikol je još u fazi stidljivosti", reče Eli. "Razgovara samo s ljudima koje poznaje."

Jedan biot Linkoln donese dva mala paketa prvoj i drugoj osobi u redu - ocu i maloletnom sinu. "Nećemo koristiti vaša kolica danas", reče otac Linkolnu. "Molim te, unesi belešku o tome. Pre dve nedelje takođe smo poneli pakete u rukama ali niko nije zabeležio da nismo uzeli kolica pa nas je usred noći budio jedan Garsija i zahtevao da vratimo kolica u radnju."

Ne sme biti besmislenih pogrešaka, reče Eli sebi. Nikakvih nevraćenih kolica, niti ma čega drugog što bi moglo da probudi nečiju sumnju pre jutra. Stojeći u redu još jednom je razmotrila detalje plana za bekstvo, kako su ih Patrik i ona utanačili s Maksom i Eponinom juče. Opredelili su se za četvrtak zato što je to bio Robertovih redovnih poseta stradalnicima od RV-41 u Avalonu. Maks i Eponina su zatražili, i dobili, propusnicu da odu na ručak kod Nai Vatanabe. Oni će čuvati Keplera i Galileja dok Nai ode po Bendžija. Sve je bilo sređeno, ostala je samo još jedna krupna zona neizvesnosti.

Svoj govor Robertu Eli je u mislima izgovorila stotinu puta. Njegova prva reakcija biće negativna, pomisli ona. Reći će da je suviše opasno, da dovodim malu Nikol u opasnost. Ljutiće se što mu nisam ranije rekla.

U mislima je već odgovorila na sve njegove primedbe i pažljivo opisala, u pozitivnom svetlu, kakvim će se životom živeti u Njujorku. Ipak, bila je uprkos svemu

izuzetno nervozna. Nije uspela da ubedi sebe da će Robert pristati da pođe. Ali, nije mogla ni da zamisli šta će on učiniti ako mu ona posle svega kaže da će, s malom Nikol, krenuti i bez njega.

Namirnice je stavila u mala supermarketska kolica koja će odgurati do kuće a posle vratiti. Steže ćerkinu ručicu. Čas se primakao, pomisli ona. Moram imati hrabrosti. Moram verovati.

"Kako, za ime sveta, očekuješ da reagujem?" reče Robert Tarner. "Dođem kući posle jednog izuzetno teškog dana u bolnici, na umu imam stotinu poslova koje sutra moram obaviti, a ti mi, za vreme večere, saopštiš svoju želju da napustimo Novi Raj, zauvek? I da to uradimo noćas?... Eli, draga Eli, sve je to besmislica. Čak i kad bi moglo uspeti, meni bi trebalo znatno vreme da dovedem stvari u red. Imam projekte..."

"Znam da je naglo, Roberte", reče Eli. Sve je više rastao strah da je potcenila težinu svog zadatka. "Ali, nisam ti mogla reći ranije. Bilo bi suviše opasno... Šta da ti se omakla neka reč, šta da si rekao nešto Edu Stafordu, ili nekom drugom članu tvoje ekipe, i da je neki biot čuo?"

"Ali ne mogu tek tako da odem a da nikom ništa ne kažem." Robert žustro odmahnu glavom. "Imaš li ti ikakvu predstavu koliko bi godina truda time bilo uništeno?"

"Zar ne bi mogao da ostaviš beleške o svemu što treba da se uradi na svakom od tih projekata?" predloži Eli. "Možda uz po jedan rezime šta je već postignuto?"

"Ne za jednu noć", odgovori Robert naglašeno. "Ne, Eli, to zaista ne dolazi u obzir. Ne možemo ići. Dugoročno gledano, zdravlje kolonije može zavisiti od rezultata mojih istraživanja... Osim toga, čak i ako prihvatim tezu da tvoji roditelji udobno žive na tom neobičnom staništu koje si opisala, gde god da je - to ne zvuči kao dobro mesto za odgajanje deteta... Nisi ni pomenula opasnosti koje bi mogle pretiti svima nama. Naš odlazak biće shvaćen kao izdaja. Ako nas uhvate, možemo dobiti smrtnu kaznu. Šta bi onda bilo s Nikol?"

Eli je još minut slušala Robertove izraze neslaganja, a onda je zaključila da je trenutak da istupi sa svojom izjavom. Ona sakupi svu hrabrost, obiđe sto i dohvati muževljeve šake. "Roberte, ja o ovome razmišljam već gotovo tri nedelje. Moraš shvatiti koliko je i meni bilo teško... Volim te svim srcem, ali ako moramo, idemo Nikol i ja, bez tebe. Znam da odlazak donosi veliku neizvesnost, ali i život u Novom Edenu je nesumnjivo nezdrav za sve nas..."

"Ne, ne, ne", reče on istog trenutka, oslobađajući se njenog dodira. Žustro se ushoda po sobi. "Ne, ne mogu da poverujem da se išta od ovoga stvarno dešava. Sve je ovo nekakva noćna mora..." Stade i pogleda je preko sobe. "Ne dolazi u obzir da odvedeš malu", reče vatreno. "Čuješ? Zabranjujem ti da odvedeš našu kćer..."

"Roberte!" prekide ga ona žestokim povikom. Suze su joj se slivale niz obraze. "Pogledaj me... Ja sam ti žena i majka tvoje kćeri. Volim te. Preklinjem te da slušaš šta ti govorim."

Nikol je utrčala u sobu. Sad je stajala pored majke i kao i ona plakala. Eli se sabrala, zatim je nastavila. "Ne verujem da u ovoj porodici jedino ti imaš pravo da donosiš odluke. To pravo imam i ja. Mogu poštovati tvoju odluku da ne odeš, ali - ja sam Nikolina majka. Ako se moramo razdvojiti, uverena sam da je za nju bolje da bude sa mnom."

Eli tu zaćuta. Robertovo lice bilo je zgrčeno od besa. On zakorači ka njoj i ona se, po prvi put u životu, uplaši da će je udariti.

"Ono što bi bilo bolje za mene", reče Robert dižući desnu ruku stegnutu u pesnicu, "jeste da ti zaboraviš celu ovu blentavu stvar."

Eli malo uzmače. Nikol je jednako plakala. On se borio da ovlada sobom. "Zakleo sam se", reče, glasom koji je podrhtavao od emocija, "da više nikome i ničemu neću dozvoliti da mi nanese toliki bol..."

Suze mu grunuše na oči. "Prokleto bilo!", reče on i tresnu pesnicom po stolu. Zatim, bez ijedne dalje reči sede u fotelju i zari lice u šake.

Eli nekoliko sekundi nije ništa govorila, samo je tešila malu Nikol. "Znam koliko ti je bilo bolno kad si izgubio svoju prvu porodicu", reče najzad. "Ali, Roberte, ovo je jedna sasvim drugačija situacija. Niko neće učiniti nikakvo zlo ni Nikol ni meni."

Prišla mu je i zagrlila ga. "Ne kažem da je ovo laka odluka, Roberte. Ali sam uverena da je dobra za dete, i za mene."

Robert joj uzvrati zagrljaj, mlako. Ćutao je još malo, a onda, tonom nekoga ko se pomirio s nevoljom, reče: "Neću sprečavati tebe i malu da odete, ali ne znam šta ću ja. Rado bih razmislio o tome tokom sledećih nekoliko sati, dok smo u Avalonu."

"Važi, dragi", odgovori Eli, "ali molim te ne zaboravi da si Nikol i meni potrebniji nego tvojim pacijentima. Nama si jedini muž i tata."

9.

Nikol nije mogla da obuzda uzbuđenje. Dovršavajući poslednje pojedinosti u dečjoj sobi, zamišljala je kako će biti kad se tu, uz dva avijana, nastane i tri deteta. Timi, koji je sad bio visok gotovo koliko i Nikol, priđe joj, pogleda šta je uradila i oglasi se s nekoliko zvukova - to brbljanje kao da je bilo nekakva pohvala njenom radu.

"Samo pomisli, Timi", reče Nikol, svesna da avijan ne razume njene reči ali da uspešno tumači ton njenoga glasa, "kad se Ričard i ja vratimo, dovešćemo tri nova drugara za vas."

"Jesi li spremna, Nikol?" začu se Ričardov povik. "Rekao bih da je vreme da krenemo."

"Jesam, dragi. Ovde sam, u dečjoj sobi. Dođi da baciš pogled."

Ričard proturi glavu kroz vrata i ovlaš osmotri kako je soba uređena. "Super. Jako dobro", reče on. "A sad idemo. Ova operacija zahteva preciznu sinhronizaciju."

Dok su jedno uz drugo hodali ka Luci, Ričard joj saopšti da nema novih vesti iz severnog poluvaljka. Taj nedostatak vesti mogao bi značiti da su Jovankica i Eleanorica odveć zauzete bekstvom, rekao je on, ili da je neprijatelj suviše blizu, ili, čak, da je sprovođenje plana dovedeno u pitanje. Nikol nije pamtila kada je, ranije, videla Ričarda tako nervoznog. Pokuša da ga smiri.

"Ni sad ne znamo da li dolazi i Robert?" upita ona nekoliko minuta kasnije, dok su se približavali podmornici.

"Ne znamo. Niti kako je reagovao kad mu je Eli saopštila plan. Pojavili su se zajedno u Avalonu, kao što je bilo predviđeno, i odmah su se bacili na posao oko pacijenata. Jovankica i Eleanorica su pomogle Nai da povede Bendžija s odeljenja gde on boravi, ali posle toga nisu imale priliku da razgovaraju s Eli."

Ričard je prethodnog dana bar dvaput proverio ispravnost podmornice. Sada, ipak, odahnu s olakšanjem kad ču da motor dobro radi i kad vide da je podmornica dobro kliznula u vodu. Kad su se našli ispod površine Cilindričnog mora, oboje se ućutaše. Zamišljali su, svako na svoj način, i preživljavali, susret koji će se dogoditi za manje od sat vremena.

Može li biti veće radosti, razmišljala je Nikol, nego što je ponovni sastanak sa svojom decom onda kad si se već pomirio da ih više nikad nećeš videti? Slike sve šestoro njene dece počeše polako prolaziti, u koloni, kroz njen um. Vide Ženevjev, svoje prvo dete, rođeno na Zemlji iz veze s engleskim princem prestolonaslednikom Henrijem. Sledeća je stupala vedra i smirena Simon, koju je ostavila na Čvorištu, s mužem gotovo šezdeset godina starijim. Zatim naiđoše četvoro dece koja su dospela u Ramu III: zabludela kćer Keti, dragocena Eli i dvojica njenih sinova, obojica rođeni iz veze s Majklom O'Tulom, Patrik i mentalno zaostali Bendži. Svako se toliko razlikuje od ostalih, pomisli Nikol. Svako je na svoj način čudo.

Ne verujem ja u univerzalne istine, razmišljala je dok se podmornica bližila tunelu ispod zaštitnog zida nekadašnjeg avijansko-sesilskog habitata, ali ne može biti da ima mnogo ljudskih bića koja su proživela jedinstveno iskustvo roditeljevanja a da pri tome nisu nepovratno izmenjena. Mora biti da se svi pitamo, dok naša deca odrastaju, šta smo učinili, ili propustili da učinimo za sreću tih izuzetnih bića koja smo uveli u postojanje.

Uzbuđenje u njoj bilo je neopisivo. Ričard je pogledao na časovnik i poveo podmornicu u završni manevar za sastanak s beguncima; a njoj se, kroz suze u očima, počeše pojavljivati najsvežije uspomene na Eli, Patrika i Bendžija. Kad je podmornica probila površinu vode, Nikol pruži ruku i stisnu Ričardovu slobodnu šaku.

Kroz prozor ugledaše osam figura kako stoje na obali, na zakazanom mestu. Kad je prestalo slivanje vode preko prozora, Nikol prepoznade Eli, zatim Elinog muža Roberta, pa Nai, koja je držala Bendžija za ruku, i troje male dece, uključujući njenu unuku i imenjakinju koju dosad još nije bila videla. Nikoline suze prerasle su u potok. Poče da lupa pesnicama po prozoru, mada je znala da je to besmisleno i da je niko s obale ne može ni čuti ni videti.

Otvoriše vrata i, istoga trena, začuše pucnjavu. Robert Tarner se brižno osvrte, zatim hitro podiže malu Nikol sa tla. Eli i Eponina podigoše po jednog od blizanaca Nai Vatanabe. Galilej odmah poče da se bacaka i opire Eponini, i zato ga Nai, koja se trudila da uvede Bendžija u podmornicu, odmah ukori.

Novi plotun, mnogo bliži, grunu iza njih dok su se ukrcavali. Nije bilo vremena za zagrljaje. "Maks je rekao da zaplovimo čim budemo svi u podmornici", Eli se žurno obrati svojim roditeljima. "On i Patrik su zaštitnica, zadržavaju napade čete koja je poslata da nas pohvata."

Ričard se pripremao da zatvori vrata kad dva naoružana čoveka izleteše iz obližnjeg žbunja. Jedan se držao za slabinu. "Pali motore", dreknu Patrik dižući pušku do ramena i ispalivši još dvaput. "Ovi su nam za petama."

Maks se u hodu spoticao; Patrik mu pomože da pretrči poslednjih pedeset metara do podmornice. Dok je podmornica zaronjavala, trojica novorajskih vojnika pristigoše pa krenuše da pucaju na nju. Oni unutra su za trenutak svi ućutali. Onda malena prostorija gotovo eksplodira od siline zvuka. Svi su vikali i plakali. Nikol i Robert se sagnuše nad Maksa, koji je seo i oslonio se leđima o zid.

"Jesi li ozbiljno ranjen?" upita Nikol.

"Ma, ni govora", reče Maks strastveno. "Imam samo jedan metak tu negde u stomaku. Mnogo veća vatrena moć je potrebna da bi se ubio kučkin sin kao što sam ja."

Nikol ustade i okrete se. Bendži je bio tik iza nje. "Ma-ma", reče on pružajući ruke; njegovo krupno telo treperilo je od radosti. Nikol i Bendži se zagrliše dugo i snažno, u sredini kabine podmornice. Bendžijevi srećni jecaji odrazili su raspoloženje svih prisutnih.

Dok su, u podmornici, istinski lebdeli između dva tuđinska sveta, razgovarali su uglavnom o ličnim stvarima. Nikol je popričala sa svakim od svoje dece ponaosob, 'privatno'; svoju unuku je prvi put uzela u ruke. Mala Nikol nije znala šta da misli o toj sedokosoj ženi koja je navalila da je grli i ljubi. "To je tvoja bakica!" reče Eli nastojeći da ubedi malu Nikol da uzvrati jednakom naklonošću. "Ona je moja mama, Niki, i ima isto ime kao ti."

Nikol je decu poznavala dovoljno da shvati da će je devojčica prihvatiti tek posle nekog vremena. U prvi mah nastala je izvesna zabuna i zbog istog imena, ali su Eli i Robert onda počeli da mlađu Nikol oslovljavaju sa 'Niki', što su svi ostali začas prihvatili.

Još pre nego što je podmornica stigla do Njujorka, Bendži je pokazao majci da se njegova sposobnost čitanja značajno popravila. Nai je bila izvanredna nastavnica. Bendži je u rancu poneo dve knjige, od kojih je jedna bila zbirka priča Hansa Kristijana Andersena, napisana pre tri veka. Bendžijeva najomiljenija priča bila je 'Ružno pače'; pročitao ju je glasno celu, dok su njegova oduševljena majka i njegova nastavnica sedele pored njega. Glas mu je podrhtavao od divljenja i oduševljenja na mestu gde se prezreno pače pretvara u divnog labuda.

"Veoma sam ponosna na tebe, dušo", reče mu Nikol kad je završio čitanje priče. Obrisala je zaostale suze iz očiju. "Hvala i tebi, Nai", reče svojoj prijateljici, "hvala ti od sveg srca."

"Meni je rad s Bendžijem već sam po sebi izvanredna nagrada", odgovori Tajlanđanka. "Bila sam zaboravila kakva je radost držati časove zainteresovanom i pažljivom đaku."

Robert Tarner je očistio ranu Maksu Paketu i izvadio metak. Taj posao su pažljivo motrili blizanci Vatanabe, fascinirani unutrašnjošću Maksovog tela. Agresivni Galilej se stalno gurao, da bolje vidi; Nai je dvaput presuđivala u svađama braće, oba puta u korist Keplera.

Doktor Tarner je podržao Maksovu tvrdnju da rana nije ozbiljna i prepisao kratak period oporavljanja. "Dobro, izgleda da ću morati malo da o'ladim", reče Maks i namignu Eponini. "To sam i inače nameravao da uradim. Ne verujem da će biti mnogo piladi i prasaca u tom vašem tuđinskom gradu oblakodera. A o prokletim bijotima ne znam ništa."

Nikol je popričala i s Eponinom, čim je podmornica stigla u Luku: zahvalila se, opširno, Elinoj nekadašnjoj profesorici na svemu što su ona i Maks uradili za njenu porodicu. Eponina je s veseljem prihvatila ove reči zahvalnosti; rekla je Nikol da ih je Patrik 'apsolutno fantastično' podržao tokom cele njihove operacije. "Izrastao je u izvanrednog mladog čoveka", dodala je.

"A kako je tvoje zdravlje?" upita Nikol Eponinu saosećajno, nekoliko trenutaka posle toga.

Francuskinja slegnu ramenima. "Dobri doktor kaže da je virus RV-41 još prisutan, spreman, i da vreba trenutak kad će da rasturi moj imunološki sistem. A kad se to desi, meni će preostati još jedan period života - između šest meseci i godine dana."

Patrik je obavestio Ričarda da su Jovankica i Eleanorica radile kao što su bile progamirane: dizale su veliku galamu nastojeći da Nakamurinu vojsku zavedu na pogrešan put. Vojnici su ih, gotovo sigurno, uhvatili i uništili.

"Žao mi je za Jovankicu i Eleanoricu", reče Nikol Ričardu kad su najzad ostali sami u podmornici. "Znam koliko su ti te male značile."

"Robotkinje su poslužile svojoj svrsi", odgovori on. Osmehnu se usiljeno. "Najzad, zar nisi ti bila ta koja mi je jednom prilikom rekla da one nisu isto što i ljudska bića?"

Nikol podiže ruke ka njemu, zagrli ga i poljubi.

Nijedan od novih begunaca nije nikada ranije bio, kao odrasla osoba, u Njujorku. Troje Nikoline dece rođeno je na tom ostrvu i tu provelo godine ranog detinjstva, ali dečji osećaj za mesta se znatno razlikuje od osećaja odraslih. Sada su i Eli i Patrik i Bendži bili prosto preplavljeni osećanjem strahopoštovanja i divljenja pri svakom svom koraku tu gde su visoke uzane siluete zgrada stremile ka ramanskom nebu u skoro potpunoj tami.

Maks Paket je bio neuobičajeno ćutljiv. Stajao je pored Eponine, držao je za ruku i blenuo u te visoke vitke kule što su se uzdizale i do dvesta metara nad ostrvom. Na kraju je odmahnuo glavom i rekao: "Ovo je stvarno previše za jednog mladog seljobera iz Arkanzasa". Stupao je, s Eponinom, na kraju povorke koja je sada vijugala ka jazbini koju su Ričard i Nikol pretvorili u zajednički stan za više porodica.

"Ko je sagradio sve ovo?" upita Robert Tarner Ričarda kad su za trenutak zastali ispred divovskog polihedrona. Robert je bio sve uznemireniji. Nikad i nije bio oduševljen za ovaj poduhvat, a sad je jednako ubeđivao sebe da je počinio veliku grešku.

"Verovatno inženjeri iz Čvorišta", odgovori Ričard. "Ali ne možemo biti sigurni u to. Mi, ljudi, dodali smo jednu novu konstrukciju - naš habitat. Moguće je zato da su i sve ove zapanjujuće zgrade podigli oni stvorovi koji su ovde odseli, nekad davno."

"A gde su ti drugari sada?" upita Robert, poprilično uplašen da bi mogao nabasati na stvorove koji raspolažu tehnologijom potrebnom za takve izuzetne građevinske poduhvate.

"Mi to ne možemo znati. Po Orlu, ovaj svemirski brod, Rama, putuje već hiljadama godina, s ciljem da otkriva druge rase sposobne da plove kosmosom. Negde u našem delu Galaksije žive svemirski putnici koji bi se udobno osećali u ovom 'njujorškom' ambijentu. Kakvi su oni bili, ili kakvi su sad, i zašto su želeli - možda želeo, ako je bio samo jedan - da žive u ovim neverovatnim oblakoderima, to je zagonetka na koju verovatno nikad nećemo dobiti odgovor."

"A šta je s avijanima i oktopaucima, čika-Ričarde?" upita Patrik. "Žive li i sad u Njujorku?"

"Ja na ovom ostrvu, otkako sam stigao, nisam video nijednog avijana, izuzev naravno ona dva mladunca koje mi odgajamo. Ali oktopauci, pa, njih ima u blizini. Tvoja majka i ja smo naišli na desetine njih dok smo istraživali iza crnog zastora."

Jedan biot-stonoga priđe njihovoj koloni izlazeći iz jedne pobočne uličice. Ričard uperi baterijsku svetiljku na tu stranu. Robert Tarner se u prvi mah skameni od straha, ali onda posluša Ričardovo uputstvo i skloni se s puta biotu, koji trapavo prođe.

"Oblakoderi podignuti voljom duhova, oktopauka, biota centipeda!" gunđao je Robert. "Kakvo divno mesto!"

"Po mom mišljenju, prokleto je bolje nego život pod onim tiraninom Nakamurom", reče Ričard. "Ovde smo, bar, slobodni i možemo sami donositi odluke."

"Vejkfilde", povika Maks Paket sa kraja kolone. "Šta bi se desilo ako se jednoj od tih stonoga ne bismo sklonili s puta?"

"To ne znam zasigurno, Makse", odgovori Ričard. "Ali stonoga bi te verovatno obišla, ili bi prešla preko tebe kao da si nekakav predmet."

Nikol je preuzela ulogu turističkog vodiča kad su stigli u jazbinu. Lično je pokazala svakome gde da se smesti. Jedna soba izdvojena je za Maksa i Eponinu, druga za Eli i Roberta, jedna pregrađena na dva dela, da bi tu mogli spavati Patrik i Nai, a velika dečja soba bila je određena za dva avijana i troje dece; preostala je jedna mala soba za koju Nikol i Ričard zaključiše da će savršeno poslužiti kao trpezarija.

Odrasli su raspakovali skromnu imovinu koju su u rancima doneli, a deca su za to vreme sticala svoja prva iskustva sa Tami i Timijem. Avijani nisu znali kako da shvate pojavu malih ljudskih bića, naročito Galileja, koji je uporno pokušavao da štipa ili čupa sve što je mogao dohvatiti. Timi je sat vremena trpeo takvo maltretiranje, a onda je kandžom ovlaš ogrebao dečaka, tek za opomenu. Galilej tad nadiže stravičnu dreku.

"Pa, ja ovo naprosto ne razumem", reče Ričard Nai, kao da se izvinjava. "Avijani su zaista vrlo blagorodna stvorenja."

"Ali ja razumem", reče Nai. "Galilej je sigurno tražio nevolje." Uzdahnula je. "Znaš, to ti je zapanjujuća stvar. Gajiš dvoje dece na sasvim isti način a ona se razviju sasvim drukčije. Kepler je tako dobar, praktično je anđeo - jedva uspevam da ga naučim da se brani. Galilej, s druge strane, uopšte i ne sluša šta mu govorim."

Kad su svi raspakovali svoje stvari, Nikol ih je povela da dovrše 'obilazak'. Svi su pogledali oba kupatila, hodnike, tankove za suspenziju u tečnosti, gde je porodica spavala tokom jake akceleracije na putovnjima između Zemlje i Čvorišta, i najposle belu sobu, sa kompjuterskom tastaturom i crnim zastorom; ona je služila i kao spavaća soba za Nikol i Ričarda. Da bi prikazao kako crni zastor funkcioniše, Ričard je otipkao jednu narudžbinu i posle oko sat vremena dobio nekoliko novih jednostavnih dečjih igračaka. Robertu i Maksu je dao po jedan primerak kratkog rečnika komandi koje su bile potrebne za unos narudžbina u računar.

Ubrzo posle večere sva deca su zaspala. Odrasli se okupiše u beloj sobi. Maks poče da postavlja pitanja o oktopaucima. Nikol je odgovarala i opisala avanturu iza crnog zastora; uzgred je pomenula i nepravilnosti u radu svoga srca. Robert je odmah pokazao zabrinutost zbog toga. Ubrzo potom je i pregledao Nikol, u njenoj spavaćoj sobi.

Eli mu je u tom poslu pomagala. Robert je iz Novog Raja poneo najveću moguću količinu praktične medicinske opreme koju je mogao da sabije u ranac; tu su bili čak i minijaturni elektronski aparati i monitori za izradu kompletnog elektrokardiograma. Rezultati nisu bili dobri, ali ni onako loši kako se Nikol, nikome ne govoreći, pribojavala da će biti. Pre spavanja Robert je familiju obavestio da su godine svakako ostavile traga na Nikolinom srcu, ali da, po njegovom mišljenju, u neposrednoj budućnosti neće biti potrebna nikakva hirurška intervencija. Preporučio joj je da se više odmara, ali je znao da će njegova tašta tu preporuku verovatno prenebregnuti.

Kad su svi drugi zaspali, Ričard i Nikol pomeriše nameštaj da bi mogli da svoje madrace raširе po podu. Onda legoše jedno uz drugo.

Držali su se za ruke. "Srećna?" upita on.

"Jesam", odgovori Nikol d'Žarden Vejkfild. "Veoma. Zaista je divno što su sva deca ovde." Izvila se ka njemu i poljubila ga. "Premorena sam, mužu moj, ali neću zaspati pre nego što ti se zahvalim za sve ovo."

"To su i moja deca, znaš", reče on.

"Da, dragi", reče Nikol, ležući opet na leđa. "Ali znam da ti nikad ne bi sve ovo preduzeo da nije bilo mog navaljivanja. Bio bi zadovoljan da ostaneš sam s tim avijanskim pilićima i svim tvojim skalamerijama i ekstraterestrijalnim tajnama."

"Možda", reče on. "Ipak i ja sam oduševljen što su sada svi u ovoj jazbini... Uzgred budi rečeno, da li si stigla da s Patrikom popričaš o Keti?"

"Samo vrlo kratko." Ona uzdahnu. "Po njegovim očima bilo mi je jasno da je on i sad veoma zabrinut zbog nje."

"Zar nismo svi?" bio je njegov tihi odgovor. Dva do tri minuta ležali su ćuteći; onda se Ričard podiže na lakat. "Želim da znaš ovo: mislim da je naša unuka apsolutan dragulj."

"I ja", odgovori Nikol i nasmeja se. "Ali, nema šeme da se nas dvoje smatramo nepristrasnim ocenjivačima u ovom slučaju."

"Ej, sad kad je Niki s nama, da li to znači da ja više ne smem tebe da zovem Niki, čak ni u posebnim trenucima?"

Nikol okrete glavu da ga pogleda. Bio je široko osmehnut. A upravo taj izraz videla je na njegovom licu mnogo puta ranije. "Spavaj", reče mu ona i još jednom se kratko nasmeja. "Noćas sam suviše emocionalno iscrpljena za ma šta drugo."

U početku je vreme proticalo veoma brzo. Posla je bilo mnogo, a velika je bila i fascinirajuća teritorija koju je trebalo istraživati. Iako je u misterioznom gradu iznad njih vladala neprekidna tama, porodica je redovno pravila izlete u Njujork. O gotovo svakom mestu na ostrvu Ričard ili Nikol mogli su da ispričaju poneku priču. "Evo, na ovom mestu", rekla je Nikol jednoga dana, osvetljavajući baterijskom svetiljkom ogromnu rešetku koja je visila okačena između dva oblakodera kao paukova mreža, "spasla sam upetljanog avijana, koji me je kasnije pozvao u svoje leglo."

"Tamo dole", rekla je drugom prilikom, kad su šetali kroz veliki 'ambar' s neobičnim jamama i sferama, "ostadoh mnogo dana zarobljena, već pomišljajući da ću tu i umreti."

Ova proširena porodica sačinila je skup pravila za decu. Nisu to učinili zbog male Niki, koja se tako reći nikad nije udaljavala od svoje majke i bake, koja ju je ludo obožavala; učinili su zbog dečaka, Galileja i Keplera, koje je bilo teško obuzdati. Ti 'Vatanabe blizanci' kao da su posedovali nepresušnu energiju. Jednom su zatečeni kako đipaju po visećim ležajevima u akceleracijskim tankovima, kao da su to trambuline. Drugom prilikom su 'pozajmili' baterijske svetiljke od odraslih i otišli gore da, bez nadzora odraslih, istražuju Njujork. Deset nervoznih sati kasnije našli su ih u jednom lavirintu uličica na suprotnom kraju ostrva.

Avijani su gotovo svakodnevno vežbali letenje. Deca su oduševljeno odlazila sa svojim pticolikim prijateljima na trgove, gde su Timi i Tami imali više prostora da prikažu svoje sve veće veštine. Ričard je uvek vodio Niki da gleda kako avijani lete.

Vodio je svoju unuku, zapravo, svuda sa sobom. S vremena na vreme Niki je išla pešice, ali najčešće ju je Ričard nosio na leđima, u jednoj udobnoj nosiljci nalik na ranac, koju je sam konstruisao. Taj neobični par postao je nerazdvojan. Ričard je postao i njen glavni nastavnik. Nije mnogo prošlo, a on je objavio svima da je njegova unuka genije za matematiku.

Uveče je oduševljavao Nikol pričama o Nikinim najnovijim poduhvatima. "Znaš šta je uradila danas?" počinjao je obično, kad bi ostao nasamo s Nikol, u krevetu.

"Ne znam, dragi", bio je Nikolin uobičajeni odgovor. Jako je dobro znala da nema spavanja dok joj sve ne ispriča.

"Pitao sam je koliko bi crnih loptica imala ako već ima tri, a ja joj dam još dve. (Dramatična pauza.) I znaš šta je odgovorila? (Još jedna dramatična pauza.) Pet! Rekla je pet. Devojčica koja je prošle nedelje proslavila drugi rođendan..."

Nikol je bila oduševljena tim Ričardovim interesovanjem za Niki. Taj stari čovek i ta malena devojčica bili su idealan 'par'. Kao roditelj, Ričard nijednog trenutka nije uspeo da prevlada svoje potisnute emocionalne probleme i, u isti mah, svoje jako osećanje odgovornosti, tako da je tek sad, prvi put u životu, osetio radost zaista nevine ljubavi. Nikin otac Robert, međutim, iako velik lekar, nije kao osoba pokazivao mnogo topline i nije u potpunosti razumeo važnost toga druženja bez neke određene svrhe, koje između roditelja i dece mora postojati.

Patrik i Nikol su imali nekoliko dugih razgovora o Keti, i na kraju svakog Nikol je bila izuzetno potištena. Patrik nije skrivao od svoje majke činjenicu da je Keti duboko umešana u sve Nakamurine mahinacije, da mnogo pije i da se u seksualnom pogledu pustila u veliki 'promet'. Ali nije rekao Nikol da Keti vodi Nakamurin biznis sa prostitucijom, niti je izneo svoju slutnju da je postala i narkomanka.

10.

Njihov gotovo idealan život u Njujorku potrajao je sve do jednog jutra kad su Ričard i Niki otišli na severne bedeme ostrva. Devojčica je prva videla brodove. Pokazala je prstićem preko tamne pučine. "Gledaj, Bubo", reče ona, "Niki nešto vidi."

Ričardov vid već je bio popustio. On u tom mraku nije video ništa, niti je zrak njegove baterijske svetiljke uspeo da dobaci do onoga što je devojčica pokazivala. Ali kad izvuče snažni dvogled koji je uvek nosio sa sobom, uveri se da sredinom Cilindričnog mora plove dve lađe. Ubaci zato Niki u nosiljku na leđima i pohita kući, u jazbinu.

Ostatak porodice se tek budio. U prvi mah im nije bilo lako da razumeju zbog čega se Ričard toliko uznemirio. "Pa, ko bi drugi mogao biti u lađama?" reče on. "I to na severnom delu mora. Izviđački odred Nakamurinih ljudi, niko drugi."

Za vreme doručka održan je porodični savet. Svi su se saglasili da je pred njima ozbiljan problem. Onda Patrik priznade da je na dan bekstva išao kod Keti, prvenstveno zato što je želeo da se oprosti od svoje sestre, i da je tom prilikom izrekao i nekoliko neuobičajenih stvari, zbog kojih je ona počela da mu postavlja pitanja. Nikol i ostali, kad čuše to, zaćutaše.

"Nisam rekao ništa određeno", reče Patrik kao izvinjavajući se, "ali ipak, učinio sam glupost... Keti je vrlo pametna. Sad kad smo svi iščezli, sigurno je sklopila sve deliće."

"I šta da radimo?" reče Robert Tarner izražavajući time brižnost sviju. "Keti jako dobro poznaje Njujork - bila je gotovo tinejdžerka kad smo polazili odavde - i sposobna je da dovede Nakamurine ljude pravo u ovo leglo. Ovde unutra mi smo za njih odlične mete."

"A možemo li da pođemo na ma koje drugo mesto?" upita Maks.

"Pa, ne baš", odgovori Robert. "Staro avijansko leglo je prazno, ali ne znam kako bismo se tamo hranili. I leglo oktopauka bilo je prazno kad smo sam išao tamo, pre nekoliko meseci, ali od Nikolinog dolaska u Njujork nisam bio u tom delu grada. Moramo pretpostaviti, dabome, na osnovu onog što se desilo kad smo Nikol i ja išli u istraživanje, da su naši prijatelji sa crnim i zlatnim pipcima još i sad u blizini. Ako oni više i ne stanuju u tom starom leglu, problem hrane će ostati ako i tamo pređemo."

"A prostor iza crnog zastora, čika-Ričarde?" upita Patrik. "Rekao si da se tamo proizvodi hrana za nas. Možda bismo mogli pronaći nekoliko soba..."

"Nisam mnogo optimističan", reče Ričard posle kratke pauze. "Ali, tvoj predlog je verovatno jedini razuman u ovom trenutku."

Porodica je tada donela odluku da Ričard, Maks i Patrik krenu u izviđanje regiona iza crnog zastora, da bi tačno utvrdili gde se proizvodi hrana za ljude, i da li tamo negde postoji prostor pogodan za stanovanje. Za to vreme će Robert, Bendži, žene i deca ostati u leglu. Njihov zadatak će biti da razviju plan za brzu evakuaciju iz legla, za slučaj da tako nešto jednog dana bude potrebno.

Pre polaska Ričard je isprobao novi sistem radio-veze, koji je sklopio u slobodnom vremenu. Sistem je bio dovoljno jak da istraživači i ostatak porodice ostanu u radio-kontaktu tokom čitavog perioda razdvojenosti. Činjenica da takvom vezom raspolažu pomogla je Ričardu i Nikol da ubede Maksa Paketa da svoju pušku ostavi u leglu.

Njih trojica su se orijentisali s lakoćom, na osnovu mape u Ričardovom kompjuteru. Stigli su u dvoranu s 'kotlovima', koju su Ričard i Nikol otkrili tokom prethodne ekspedicije. Maks i Patrik su zapanjeno zurili u tih dvanaest ogromnih kotlova, u ogromni podni prostor pokriven uredno naslaganim zalihama sirovina, i u mnoštvo biota raznih oblika, koji su hitali kroz dvoranu. Fabrika je bila izuzetno aktivna. Svi kotlovi su ponešto proizvodili. "U redu", reče Ričard preko radija. Obraćao se Nikol, koja ga je, u leglu, slušala. "Stigli smo i spremni smo. Naruči večeru a mi ćemo gledati šta se dešava."

Posle manje od jednog minuta jedan od kotlova, i to onaj najbliži njima trojici, prestade sa svojim dotadašnjim radom. U međuvremenu, nedaleko od kućice iza kotlova, tri biota nalik na kamionete s rukama, krenuše kroz redove nagomilanih sirovina, hitro uzimajući malo od jednih, malo od drugih. Ta tri se onda okupiše kraj onog kotla koji je prestao sa radom, istovariše sirovine na pokretnu traku a ona ih, pred očima trojice ljudi, ponese unutra. Sledećeg trenutka začuli su se zvuci koji su pokazivali da se u kotlu nešto burno dešava. Kad je taj unutrašnji proces bio pri kraju, priđe jedan nizak dugačak biot, nalik na tri cvrčka koji su stali jedan iza drugog i spojili se u jedno biće; na leđima svakog od ta 'tri' bio je oklop nalik na hitinski - činio je po jednu 'zdelu' spremnu da primi

teret. Ovaj biot je onda došao do izlaznog konvejera, pružio dugu hvataljku i, kad se ljudska hrana pojavila, zgrabio ju je, natovario u zdele na svojim leđima i hitro se udaljio.

"E đavo da me nosi", reče Maks prateći pogledom kako 'cvrčak' iščezava niz hodnik iza kolibe. Njih trojica nisu stigli ni da se okrenu a drugi bioti, i to oni u funkciji 'kamiona', položiše neke duge debele šipke na konvejersku traku; manje od minuta potom taj kotao je nastavio da radi svoj pređašnji posao.

"Kakav fantastičan sistem", uzviknu Ričard. "Svakako ima kompleksnu proceduru prekidanja, u kojoj narudžbine hrane imaju prioritet. Ne mogu da verujem..."

"Sačekaj samo jedan prokleti minut", prekide ga Maks, "i ponovi to što si maločas rekao, ali na normalnom engleskom."

"Mi u leglu imamo automatske translacione subrutine, koje sam pripremio još pre mnogo godina, kad smo bili ovde", reče Ričard uzbuđeno. "Kad je Nikol u svoj kompjuter ukucala narudžbinu za piletinu, krompir i spanać, iz njenog autput-bafera izišla je lista komandi za ono pravo tipkanje, koje zalazi u hemiju kompleksnih molekula tih vrsta hrane. Čim sam ja, maločas, signalisao da smo nas trojica spremni, utipkala je taj pravi niz komandi. Komande su primljene ovde, a reakciju mašina smo videli. Svi ovi ramanski kotlovi i do tada su radili nešto; ali njihov ekvivalent kompjutera prepoznao je da nova narudžbina znači hranu, i dao joj vrhunski prioritet."

"Kažeš li ti, čika-Ričarde", reče Patrik, "da je glavni kompjuter zaustavio drugu proizvodnju samo da bi spremio hranu za nas?"

"Tačno to", reče Ričard.

Maks se udaljio od njih, stao i zagledao se u druge kotlove u toj ogromnoj dvorani. Ričard i Patrik mu priđoše.

"Kad sam bio klinac od jedno osam ili devet godina", reče Maks, "moj otac i ja smo pošli na naše prvo kamping-putovanje, sa noćenjem; popeli smo se na jedno mesto u planinama Ozark, nekoliko sati hoda od naše farme. Noć je bila veličanstvena, nebo prepuno zvezda. Pamtim da sam ležao na leđima, u mojoj vreći za spavanje, i zurio gore, u sva ta mala treperava svetla na nebu... Te noći došla mi je na um jedna misao koja je, za dečaka iz Arkanzasa, bila velika, ogromna. Zapitao sam se koliko ima tuđinske dece, tamo gore u vasioni, koja u istom tom trenutku uzbuđeno dižu pogled ka zvezdama i uviđaju, po prvi put, kako je majušan njihov vilajet u odnosu na ukupni plan kosmosa."

Maks se okrete i osmehnu dvojici svojih prijatelja. "To je jedan od razloga zbog kojih sam ostao poljoprivrednik", reče on smejući se. "Kod one moje piladi i prasadi uvek sam bio važan. Donosio sam im klopu. Bio je to krupan događaj kad se stari Maks pojavi ispred svinjca ili kokošinjca..."

Zaćuta. Ni Ričard ni Patrik ne rekoše ništa. "Mislim da sam u dubini duše oduvek želeo da budem astronom", nastavi Maks. "Naime, hteo sam da vidim mogu li razumeti tajne svemira. Ali pri svakoj pomisli na milijarde godina i hiljade milijardi kilometara padao sam u potištenost. Nisam mogao da podnesem osećanje potpune, apsolutne totalne beznačajnosti, koje me je tada obuzimalo. Bilo je kao da neki glas u mojoj glavi govori, ponovo i ponovo: 'Pakete, ti si živo sranje. Apsolutna nula.'"

"Ali spoznavanje te beznačajnosti i, naročito, sposobnost da je merimo, čini nas, ljude, sasvim izuzetnim", reče Ričard tiho.

"Eto gde uđosmo u filozofiju", uzvrati Maks, "a tu zaista nisam u svom elementu. Ja volim da su oko mene domaće životinje, tekila i, čak, poneka blaža od onih ludih grmljavinskih oluja srednjeg zapada. A ovde, u ovome", on razmahnu rukama ka

kotlovima i fabrici, "mogu reći da sam se usrao od straha. Da sam znao, kad sam se prijavljivao za naseljavanje Marsa, da ću naići na mašine koje su pametnije od ljudi..."

"Ričarde, Ričarde", dopre iz radija Nikolin zabrinuti glas. "Imamo loše vesti. Eli se upravo vratila sa severne obale. Četiri velika čamca prilaze obali... Eli kaže da je sigurna da je na jednome od tih ljudi videla policijsku uniformu... Osim toga, javila je da se na jugu vidi nekakva velika duga... Možete li vi da se vratite ovamo u roku od nekoliko minuta?"

"Ne, ne možemo", odgovori Ričard. "Još uvek smo u sali sa kotlovima. Mora biti da smo bar tri i po kilometra udaljeni od vas. Da li je Eli rekla koliko ljudi može biti u svakom čamcu?"

"Po mojoj proceni, po desetak do dvanaest u svakom, tata", odgovori mu Eli. "Nisam ostala na obali da ih brojim... Ali, čamci nisu bili jedina neobična stvar koju sam videla gore. Dok sam bežala ka leglu, južno nebo se obasjalo silovitim bleskovima raznih boja, koje su se postupno spojile u divovsku dugu... blizu onog mesta gde, po vašim pričama, treba da bude Veliki Rog."

Deset sekundi kasnije Ričard povika u radio: "Slušajte me, Nikol, Eli, i svi vi. Obavite evakuaciju iz naše jazbine, ovog trenutka. Uzmite decu, mladunce, dinje, sesilni materijal, obe puške i najveću količinu ličnih stvari koju možete da bez teškoća ponesete. Nemojte nositi ono što pripada nama trojici - mi na sebi imamo dovoljno stvari da se snađemo u vanrednoj situaciji. Idite pravo u leglo oktopauka i čekajte nas u onoj dvorani gde je pre mnogo godina bila foto-galerija... Nakamurine trupe će prvo prodreti u našu jazbinu. Kad nas ne zateknu tamo i ako je Keti s njima, poći će možda i u jazbinu oktopauka. Ali ne verujem da će ulaziti u tunele..."

"A vas trojica?" upita Nikol.

"Vratićemo se najbrže što možemo. Ako ne nađemo nikoga... Uzgred budi rečeno, Nikol, ostavi u beloj sobi radio uključen na najjače, i jedan u dečjoj sobi, da čujemo ako neko uđe u naše leglo... Rekoh, ako ne bude izvršena invazija na naš dom, pridružićemo vam se odmah. Ako pak Nakamurini ljudi zaposednu naše stanište, pokušaćemo da nađemo, odavde, neki drugi put do jazbine oktopauka; on mora postojati..."

"U redu, dragi", prekide ga Nikol. "Moramo da počnemo pakovanje... Ostaviću radio uključen, za slučaj da vam budemo potrebni..."

"Znači, po tvom mišljenju, bićemo najbezbedniji u leglu oktopauka?" upita Maks Ričarda čim ovaj isključi radio.

"Pa, to nam je jedini izbor", reče Ričard s bledim osmehom. "Ovde iza zastora ima premnogo nepoznatih stvari. S druge strane, ako nas nađe Nakamurina soldateska i policija... naravno da nećemo biti 'bezbedni'! Oktići možda više i ne stanuju u tom svom leglu. Osim toga, kao što je Nikol mnogo puta rekla, mi nemamo nijedan nesumnjiv dokaz da su oni neprijateljski raspoloženi."

Muškarci pođoše najbrže što su mogli. Samo jednom su zastali, da Patrik preuzme deo tereta iz Ričardovog ranca. Dok su se domogli trokrakog raskršća u hodniku, i Maks i Ričard bili su uveliko u znoju.

"Moramo zastati jedan minut", reče Maks Patriku, koji je išao ispred dvojice starijih. "Tvom čika-Ričardu potreban je odmor."

Patrik izvuče bocu s vodom iz ranca i pruži je da se svi napiju. Ričard žudno povuče iz nje, obrisa čelo maramicom i nastavi lakim trkom ka jazbini.

Kad su bili na nekih petsto metara od male platforme iza crnog zastora, Ričardov radio poče prenositi neku neodređenu buku iz unutrašnjosti legla. "Možda je neki član porodice zaboravio nešto važno, pa se vratio po to", reče Ričard usporavajući hod da bi oslušnuo.

Uskoro su i čuli nečiji glas; nisu ga mogli identifikovati. Stali su i čekali. "Kao da je neka životinja živela tamo pozadi", reče taj glas. "Dođi da pogledaš."

"Do vraga", reče drugi glas. "Do maločas su bili ovde, sumnje nema... Pitam se pre koliko vremena su otišli."

"Kapetane Bauer", povika neko. "Šta da radim sa svom ovom elektronskom opremom?"

"Ma ostavi je, zasad", odgovori drugi glas. "Kroz koji minut trebalo bi da ostatak vojske siđe ovamo. Onda ćemo odlučiti šta dalje."

Ričard, Maks i Patrik su sedeli, bez reči, u mračnom tunelu. Tokom sledećeg minuta nisu, preko radija, čuli ništa. Činilo se da za to vreme niko od pripadnika Nakamurine ekspedicije nije ponovo ulazio u dečju sobu. Onda opet začuše glas Franca Bauera.

"Šta pričaš ti, Morgane?" reče Bauer. "Jedva te čujem... nekakva je buka. Šta? Vatromet? Boje? O čemu pričaš? Dobro. Dobro... Odmah dolazimo."

Sledećih petnaest sekundi prijemnik je bio tih. Onda njih trojica jasno začuše Bauerove reči. "A, tu si ti, Pfajferu. Sakupi ostale, vraćamo se gore. Morgan kaže da je na južnom nebu nekakav zapanjujući vatromet. Većina vojnika se ionako plašila tog mraka i tih oblakodera. Ovako će se smiriti svi nervi."

"Sad imamo šansu", šapnu Ričard ustajući. "Oni bar nekoliko minuta neće biti u leglu." On potrča, pa se zaustavi. "Može biti potrebno da se razdvojimo... Da li vi, obojica, pamtite kako se ide do legla oktopauka?"

Maks odmahnu glavom. "Nikad nisam bio tamo..."

"Evo", reče Ričard, dodajući Maksu svoj prenosivi kompjuter. "Kad otkucaš slova M i P, dobijaš mapu celog Njujorka. Leglo oktića je označeno crvenim krugom... Ako otkucaš dvaput L, pokaže se mapa unutrašnjosti njihove jazbine. Idemo sad, dok još imamo vremena."

Ne naiđoše ni na jednog vojnika u svojoj jazbini. Međutim, na izlazu iz legla u grad bila su dvojica stražara, udaljena, ipak, nekoliko metara. Stražari su, na sreću, bili toliko zaneti vatrometom na ramanskom nebu da nisu čuli trojicu koji su se, iza njih, uzverali stepeništem i nestali. Maks, Ričard i Patrik se razdvojiše, radi veće bezbednosti, i različitim putevima pođoše ka staništu oktopauka.

Ričard i Patrik stigoše na odredište u razmaku od jedva minut; Maks je, međutim, putovao duže. Putanja koju je on odabrao vodila je preko jednog trga na kome su, pukim slučajem, zastali neki od Nakamurinih vojnika, njih petorica ili šestorica, da bolje vide vatromet. Maks zato potrča niz jednu manju ulicu i pribi se uz zgradu. Izvuče računar i poče da razgleda mapu na ekranu, pokušavajući da smisli neku drugu putanju ka leglu oktopauka.

Za to vreme iznad svih njih nastavljao se spektakularni 'vatromet'. I Maks diže pogled i ostade zaslepljen velikom plavom loptastom eksplozijom iz koje je krenulo na stotine zrakova plave svetlosti u svom pravcima. Gotovo čitav minut Maks je posmatrao tu hipnotičku predstavu, veličanstveniju od svega što je na Zemlji ikada video.

Kad je napokon stigao u leglo oktopauka, sišao je, brzo, niz kosinu rampe i ušao u katedralsku dvoranu iz koje su četiri tunela vodila u druge delove jazbine. Tada otipka dva velika slova L i na malenom ekranu kompjutera pojavi se mapa oktopaučkog vilajeta. Zanet u razgledanje te mape, u početku i ne začu zvuk mehaničkih četkica i visoko, tiho pištanje.

Nije digao pogled sve dok ti zvuci nisu postali veoma jaki. Najzad podiže glavu: jedan krupan oktopauk stajao je na manje od pet metara udaljenosti. Od tog prizora Maksu žestoki trnci pođoše niz kičmu. Ostao je sasvim nepomičan, boreći se protiv želje da pobegne. Tečnost nalik na krem, u oktopaukovom jedinom sočivu, poče da se premešta levo i desno, ali tuđin ne pođe bliže Maksu.

Iz jednog od dva paralelna ureza oko sočiva krenu talas purpurnocrvene boje. Talas je oplovio paukovu loptastu glavu, praćen užim trakama drugih boja; sve su stigle do drugog ureza, i tu nestale. Zatim se isti obrazac ponovio. Maks, čije je srce gruvalo toliko da ga je osećao u donjoj vilici, odmahnu glavom i reče: "Ne razumem." Oktopod-pauk je oklevao još trenutak, a onda je podigao dva pipka sa poda i uperio ih niz jedan od četiri tunela, nedvosmisleno pokazujući pravac. Zatim, kao da hoće da podvuče učinjeno, pođe ka tom tunelu pa opet pokaza, sa dva pipka, na istu stranu.

Maks ustade i laganim hodom se zaputi u taj tunel, držeći se podalje od oktopauka. Dok je Maks ulazio u tunel, nova serija kolornih signala pođe oko tuđinove glave. "Mnogo ti hvala", reče Maks učtivo, okrete se i zađe u tunel.

Tek posle tri-četiri stotine metara zastade da pogleda mapu; onda pođe dalje. U tunelu su se, ispred njega, palila svetla, a po njegovom prolasku gasila. Nakon novog, pažljivog razgledanja mape on vide da nije daleko od sale određene za sastanak.

Nekoliko minuta kasnije uđe u nju. Tu su već bili okupljeni svi ostali članovi porodice. Maks se široko osmehnu. "Nikad nećete pogoditi koga sam sreo usput", reče on. Sledećeg trenutka Eponina ga pozdravi zagrljajem.

Ubrzo pošto je Maks završio sa zabavljanjem prisutnih pričom o svom susretu s oktopaukom, Ričard i Patrik oprezno pođoše nazad, u katedralsku dvoranu, zaustavljajući se na svakih stotinak metara i pomno osluškujući neće li se odnekud začuti karakteristični zvuk tuđina. Nije se čulo ništa. Takođe nije bilo nikakvih nagoveštaja prisustva novorajskih snaga. Posle skoro sat vremena vratili su se ostatku grupe i uključili u raspravu o tome šta činiti dalje.

Njihova proširena porodica imala je hrane za pet dana, možda i šest, uz pažljivo racionisanje. Vode je bilo u cisterni blizu katedralske sale. Svi su se brzo saglasili da potera koja je za njima pošla iz Novog Raja, najverovatnije neće ostati u Njujorku dugo, bar ne pri ovom svom prvom dolasku. Nastade kratka debata o pitanju da li je Keti nešto rekla ili nije rekla, kapetanu Baueru, o tome gde se nalazi leglo oktopoda-pauka. O jednom bitnom pitanju nije bilo rasprave: tokom sledećih dan-dva preti najveća opasnost da ih Nakamurini ljudi pronađu. Zbog toga narednih trideset šest sati provedoše u toj velikoj sali, ne izlazeći uopšte, osim zbog neophodnih fizičkih potreba.

Kad je prošao taj period, zatvorenost je postala veoma teško podnošljiva svima njima, a naročito avijanskim mladuncima i blizancima. Ričard i Nai poveli su zato Tami, Timija, Bendžija i decu u hodnik, pokušavajući - neuspešno - da ih umire. Poveli su ih ka širokome 'bunaru' s velikim klinovima, koji se spuštao u dubinu legla oktopauka. Ričard gotovo da i nije spuštao Niki sa svojih leđa. Nekoliko puta je upozorio blizance i Nai na

opasnosti koje ih mogu čekati u toj zoni. Međutim, čim se obični tunel proširio a vertikalni pojavio pred njima, šumoglavi Galilej je pojurio niz njega; majka nije stigla da ga u tome spreči. Ubrzo je, međuti, sam stao, a onda se sav ukočio od straha; ostao je da se nesigurno drži za dva klina, ne mnogo ispod nivoa poda, nadnet nad ogromnu provaliju. Ričard je priskočio da ga spase. U tu istu provaliju bacili su se mladi avijani, oduševljeni što opet mogu da lete; ali u svome kruženju po vazduhu nikad nisu silazili dovoljno duboko da izazovu paljenje nižeg 'sprata' svetiljki.

Pre nego što se vratio ostatku grupe, Ričard je poveo Bendžija u brzi obilazak one prostorije koju su Ričard i Nikol uvek nazivali oktopaučkim muzejem. Ta dvorana, nekoliko stotina metara udaljena od 'bunara', bejaše i sad potpuno prazna. Nekoliko sati kasnije, na Ričardov predlog, polovina porodice je prešla tamo, da bi svi imali širi životni prostor.

Trećega dana njihovog boravka u leglu oktopauka Ričard i Maks su zaključili da neko treba da ode i izvidi da li su novorajske trupe još u Njujorku. Logični izabranik za porodičnog izvidnika bio je Patrik. Ričard i Maks su mu dali jasne instrukcije - da ode obazrivo do katedralske dvorane, a onda rampom gore, do Njujorka. Odatle, uz minimalnu upotrebu baterijske svetiljke i prenosivog kompjutera, da pređe na severnu obalu ostrva i vidi da li su brodići još tamo. Najzad, kakav god bio rezultat istraživanja, da se vrati pravo u leglo i podnese pun izveštaj.

"Još jednu stvar treba imati na umu", reče Ričard, "izuzetno važnu. Ako u ma kom trenutku čuješ oktopauka ili vojnika, treba odmah da se okreneš i da se vratiš ovamo. Ali, s ovim dodatkom: ni pod kojim okolnostima ne sme se dogoditi da te ljudsko biće vidi kako silaziš u ovo leglo. Ne smeš učiniti ništa što bi izložilo opasnosti nas ostale."

Maks je uporno tražio da Patrik ponese jednu od njihove dve puške. Ričard i Nikol su to dopustili bez raspravljanja. Kad su mu svi poželeli sreću, Patrik pođe na svoju 'skautsku' misiju. Ali, već posle petsto metara pešačenja kroz tunel začu neki šum ispred sebe. Zastao je da oslušne, ali nije mogao da razazna šta je to. Posle još stotinu metara neki od zvukova postadoše jasniji. Čuo je četkice koje se vuku po podu, nekoliko puta, ali čuo se i neki zveket, kao da se metalni predmeti sudaraju jedan s drugim ili naleću na zid. Osluškivao je nekoliko minuta a zatim, pamteći šta mu je rečeno, krenuo nazad, do svoje porodice i prijatelja.

Posle duge rasprave poslali su ga ponovo. Ovoga puta mu je rečeno da priđe oktopaucima najbliže što se usudi, i da ih posmatra, tiho, najduže što sme. Prilazeći katedralskoj dvorani opet je čuo vučenje četkica. Ali na ulazu u samu dvoranu ne vide nikoga. Kud odoše? pitao se. Njegov prvi impuls bio je da se vrati. Međutim, pošto još nije video nijednog oktopauka, zaključio je da bi mogao da pođe i uz rampu, gore, na ulice Njujorka, da dovrši svoj zadatak.

Bio je međutim zaprepašćen kad je video, minut kasnije, da je izlaz iz oktopaučkog legla zabetoniran debelim slojem neke smese koja se sastojala od metalnih šipki i materijala nalik na cement. Ponegde su ostale šupljine, ali on je kroz njih jedva mogao da proviri; prepreka je, sasvim sigurno, bila toliko masivna da je ni svi ljudi zajedno ne bi mogli pomeriti. Ovo su oktići uradili, pomisli on odmah, ali, zašto su nas zarobili ovde?

Pre nego što se vratio svojima, Patrik je istražio katedralsku salu i našao da je jedan od četiri izlazna tunela sada zatvoren nečim što je ličilo na debela vrata ili kapiju. To je sigurno tunel prema kanalu, pomisli on. Desetak minuta kasnije, pošto se ništa nije čulo, on pođe kući.

11.

"Znači oktići nisu nikad učinili ništa neprijateljski?" govorio je Maks ljutito. "Onda kako nazivate ovo sad? Mi smo, jebote, uhvaćeni u klopku." Žestoko je odmahnuo glavom. "Znao sam ja da je glupo bilo što smo uopšte dolazili ovamo."

"Molim te, Makse", reče Eponina. "Nemojmo se svađati. Sukobi između nas samih neće nimalo pomoći."

Svi odrasli, osim Nai i Bendžija, već su bili prešli taj kilometar do katedralske sale da pogledaju šta su to oktopauci uradili. Pokazalo se da ljudskim bićima zaista nema izlaza iz jazbine, osim kroz tri preostala tunela, od kojih su se dva završavala kod ogromnog 'bunara' dok je treći vodio, kao što su brzo ustanovili, do jedne velike prazne magacinske prostorije iz koje nikakvog izlaza nije bilo.

"Moramo brzo smisliti nešto", reče Maks. "Imamo hrane za još četiri dana, a ne možemo ni da naslutimo gde bismo mogli nabaviti novu količinu."

"Žao mi je, Makse", reče Nikol, "ali ja i sada mislim da je Ričardova prvobitna odluka bila ispravna. Da smo ostali u našem staništu, vojska bi nas uhvatila i vratila u Novi Eden, a tamo nas gotovo sigurno čeka smrtna kazna..."

"Možda", prekide je Maks. "A možda i ne... Bar bi deca bila pošteđena. Ne verujem ni da bi Bendži, ni doktor, bili ubijeni..."

"To su sad akademske diskusije", reče Ričard, "koje ne rešavaju naš glavni problem - šta sad činiti."

"Pa, hajde, genije", reče Maks ironično. "Ovo dosad bio je tvoj šou. Šta predlažeš?"

Opet se umeša Eponina. "Nisi fer, Makse. Nije Ričard kriv što smo se ovako zaglavili... Osim toga, kao što već rekoh, neće nam biti koris..."

"Dobro, dobro", reče Maks. Pođe ka tunelu koji je vodio do magacinske prostorije. "Idem ja ovim tunelom, da se malo smirim i da popušim jednu cigaretu." Na trenutak se osvrte da pogleda Eponinu. "Hoćeš li ti pola? Posle nje ostaje nam još dvadeset devet komada. Tačno toliko."

Eponina se bledo nasmeši Nikol i Eli. "Još je ljut na mene što nisam ponela sve cigare kad smo napustili naše leglo", reče ona tiho. "Ne brinite se... Maks je prgav ali se brzo smiri... Vratićemo se za kroz neki minut."

"A kakav je tvoj plan, dragi?" reče Nikol Ričardu odmah po odlasku Maksa i Eponine.

"Nemamo mnogo izbora", reče Ričard sumorno. "Deca, avijani, Bendži i s njima minimalni neophodni broj odraslih, treba da ostanu ovde, a svi drugi treba da pođu, što pre, u istraživanje oko ove jazbine. Nije mi lako da poverujem da oktopauci zaista žele da mi svi pomremo od gladi."

"Izvini, Ričarde." Robert Tarner je progovorio prvi put otkad je Patrik javio da su izlazi iz legla zatvoreni. "Ne polaziš li ti opet od pretpostavke da su oktopauci prijateljski

raspoloženi? Pretpostavimo sad da nisu ili, kao što je po mom uverenju verovatnije, da im je savršeno svejedno da li ćemo mi preživeti ili ne. Možda su prolaze zazidali jednostavno zato da bi se zaštitili od svih ljudskih bića koja su se u poslednje vreme pojavila."

Robert zaćuta; činilo se da je izgubio koncentraciju. "Pokušavao sam da kažem", nastavi on nekoliko trenutaka kasnije, "da su u ovom trenutku deca, pa i tvoja unuka, u znatnoj opasnosti, ne samo fizičkoj nego, mogao bih dodati, i psihološkoj, i da bih ja bio protiv svakog plana koji bi značio da deca ostanu nezaštićena i izložena eventualnom napadu."

"U pravu si, Roberte", prekide ga Ričard. "Neophodno je da nekoliko odraslih, među kojima mora biti bar jedan muškarac, ostanu uz Bendžija i decu. Pa Nai u ovom času sigurno ima pune ruke posla... Zašto se ne biste ti, Patrik i Eli vratili kod njih, odmah sad? Nikol i ja ćemo sačekati Maksa i Eponinu, pa ćemo vam se brzo pridružiti."

Kad su to troje otišli, Ričard i Nikol ostadoše sami. "Eli kaže da je Robert sada gotovo bez prestanka ljut, vrlo ljut", reče Nikol tiho, "ali da ne zna kako da konstruktivno izrazi svoj gnev... Rekao joj je da smatra da je čitav ovaj poduhvat, od početka, jedna velika greška. Provodi sate zadubljen u sumorne misli o tome... Eli kaže da se čak zabrinula za njegovo psihičko zdravlje."

Ričard odmahnu glavom. "Možda poduhvat jeste od početka bio pogrešan. Možda je trebalo da ti i ja odživimo ostatak svojih života ovde sami. Baš sam pomislio da..."

U tom času u salu se vratiše Maks i Eponina. "Želeo bih da se izvinim", reče Maks pružajući ruku, "vama oboma. Verovatno su me savladali strah i utučenost."

"Hvala ti, Makse", odgovori Nikol. "Ali, zaista nisu potrebna izvinjenja. Smešna je i pomisao da bi ovolika grupa ljudi mogla proći kroz ovakve doživljaje bez ijednog sukoba."

U muzeju se okupiše svi. "Dakle, da ponovimo plan još jednom", reče Ričard. "Nas petoro silazimo niz klinove i istražujemo predeo oko one donje platforme. Temeljito ćemo ispitati svaki tunel koji nađemo. Onda, ako ne nađemo nikakav put za izlazak odavde, a ako nam velika podzemna železnica bude zaista na raspolaganju, Maks, Eponina, Nikol i ja ćemo se ukrcati, ali će se Patrik vratiti i popeti uz bunar, nazad, do vas."

"Zar ti se ne čini da je neoprezno da se sve četvoro ukrcate u podzemni vagon?" upita Robert. "Zašto ne bi prvo krenulo dvoje? Šta ako vagon ode i nikad se ne vrati?"

"Vreme je naš neprijatelj, Roberte", odgovori Ričard. "Da ne stojimo tako slabo sa hranom, mogli bismo primeniti neki umereniji plan. U tom slučaju bi se u vagon ukrcalo možda samo dvoje od nas. Ali, šta ako podzemna železnica vodi do više različitih stanica? Pošto smo već zaključili da, zbog bezbednosti, istažujemo samo u parovima, pronalaženje izlaza moglo bi potrajati predugo da samo jedan par traga."

U sali je zavladala duga tišina. Onda Timi poče nešto da brblja svojoj sestri. Niki ode do njega i poče da gladi somotno glatku donju stranu avijanovog tela. "Ne tvrdim da znam sve", reče Ričard. "Niti potcenjujem ozbiljnost naše situacije. Ali, ako postoji izlaz odavde, a Nikol i ja verujemo da mora postojati, onda treba da ga nađemo što pre."

"Pod pretpostavkom da vas četvoro pođete tim vagonom", reče Patrik, "koliko dugo mi treba da vas čekamo ovde, u muzeju?"

"To je teško pitanje", odgovori Ričard. "Hrane imate za još četiri dana. Trebalo bi da vas i neko vreme posle toga u životu održava voda, koju imate u izobilju u cisterni... Ne znam, Patriče, možda treba da nas čekate dva-tri dana. Posle toga, odluku morate doneti sami. Ako ikako bude moguće, neko od nas će se vratiti."

Bendži je budno pratio ovaj razgovor. Bilo je jasno da je manje-više shvatio o čemu je reč - počeo je tiho da plače. Nikol mu priđe da ga uteši. "Ne brini, sine", reče ona. "Sve će biti u redu."

Dete-čovek diže pogled ka svojoj majci. "Nadam se da hoće, ma-ma", reče on, "al' se plašim."

Galilej Vatanabe najednom skoči i otrča u onaj deo sale gde su dve puške ležale naslonjene na zid. "Ako ovde uđe neko od tih okto čudovišta, ubiću ga. Bum! Bum!" Nekoliko sekundi je pipao bližu pušku, a onda mu je Maks izmače iz dohvata.

Galilejeva vika navela je avijane da se razgalame a malu Niki da se rasplače. Eli je obrisala suze svojoj kćeri, Maks i Patrik su zabacili puške o desno rame, i istraživači se oprostiše od onih koji će ostati. Eli pođe tunelom, s njima. "Nisam htela ovo da kažem pred decom", reče ona, "ali, stvarno, šta da uradimo ako uđe neki oktopauk dok vi niste tu."

"Nastojte da ne paničite", odgovori Ričard.

"I da ne učinite ništa agresivno", dodade Nikol.

"Ti zgrabi Niki i beži kao luda", reče Maks i namignu.

Ništa neuobičajeno nije se dogodilo dok su se spuštali niz klinove. Baš kao i pre znatnog broja godina, svetlosti na nižem 'spratu' su se palile čim bi bilo ko dospeo do neosvetljene zone. Manje od sat vremena potom sve petoro istraživača našlo se na platformi podzemne železnice. "Sada ćemo saznati da li ta misteriozna vozila još idu", reče Ričard.

U sredini kružne platforme bila je manja rupa, takođe s metalnim klinovima koji su polazili iz zidova ka unutrašnjosti - novi, ali manji 'bunar' koji se spuštao dalje u tamu. Na dva suprotna kraja platforme, devedeset stepeni levo i devedeset stepeni desno od mesta gde su njih petoro stajali, dva mračna tunela bila su urezana u kamen i metal. Jedan je bio golem, visok pet do šest metara; drugi - desetak puta manjeg prečnika. Kad se Ričard primakao na samo dvadesetak ugaonih stepeni do većeg tunela, u njemu najednom blesnuše svetlosti, tako da se cela unutrašnjost mogla jasno videti. Taj tunel je izgledao kao uveličana verzija neke velike kanalizacione cevi na Zemlji.

Iz tunela je doprlo neko hujanje; kad čuše taj zvuk, svi priđoše Ričardu. Manje od minut posle toga, vozilo nalik na vagon podzemne železnice pojavilo se u tunelu. Izišlo je velikom brzinom iza jedne krivine, sjurilo se ka njima i zaustavilo na otprilike metar od manjeg bunara s klinovima.

Unutrašnjost vozila bila je takođe osvetljena. Nije bilo nikakvih sedišta; od poda do tavanice protezale su se vertikalne šipke, raspoređene naizgled nasumično po vagonu. Nekih petnaest sekundi posle zaustavljanja vrata se otvoriše klizanjem u stranu. Na drugi peron, sa suprotne strane manjeg bunara, nekih pet sekundi kasnije stigla su druga takva kola, ali deset puta manjih dimenzija.

Iako su Maks, Patrik i Eponina mnogo puta slušali priče o ovim dvema avetinjskim podzemnim železnicama, sada su, pri stvarnom suočenju s njima, osetili zebnju. "Ti to baš ozbiljno, prijatelju moj?" reče Maks Ričardu. Njih dvojica su brzo

pregledali spoljašnjost velikog vagona. "Ti bi stvarno ušao u ovu prokletinju, ako se pokaže da nemamo nikakavu drugu mogućnost?"

Ričard klimnu glavom.

"Ali ovo bi moglo da ode bilo gde", reče Maks. "Nemamo ni najmutniju jebenu ideju šta je ovo, ko je ovo napravio, čemu kog vraga služi. A kad se ukrcamo, bićemo totalno bespomoćni."

"Tako je", reče Ričard. Osmehnuo se bledo. "Makse, odlično sagledavaš naš položaj."

Maks odmahnu glavom. "Pa onda hajd' da se potrudimo da nađemo nešto u ovoj rupčagi, jer teško da ćemo Eponina i ja hteti da..."

"U redu", reče Patrik prilazeći im. "Valjda je sad trenutak za sledeću fazu naše operacije... Makse, jesi li spreman za još malo pentranja po klinovima?"

Ričard nije imao nijednog od svojih pametnih robotića da ih ukrca u manji vagon. Imao je, međutim, minijaturnu kameru sa nekako skrpljenim sistemom za pokretanje; nadao se da će ona svojom težinom uspeti da aktivira vagon. "Ovaj mali tunel ne može ni pod kojim okolnostima biti izlaz za nas", reče on ostalima. "Samo hoću da proverim da li se išta značajno izmenilo tokom ovih godina. Osim toga, čini se da zasad nema razloga da više od dvoje nas siđe nekud niže."

Dok su Maks i Patrik polako silazili niz šiljke u manjem bunaru, a Ričard, sav zanet u posao, obavljao poslednju proveru ispravnosti svoje pokretne kamere, Nikol i Eponina su se šetkale po peronu. "Kako ide, poljoprivrednik", pozva Eponina Maksa preko radija.

"Ma dobro je, zasad", odgovori Maks. "Ali, jedva ako smo deset metara ispod vas. Ovde klinovi nisu tako gusti kao gore, pa moramo opreznije."

"Izgleda da je tvoj odnos s Maksom zaista procvetao dok sam ja bila u ćuzi", komentarisala je Nikol nekoliko trenutaka potom.

"Jeste, i te kako", odgovori Eponina bez ustezanja. "I ja sam time, da ti iskreno kažem, bila iznenađena. Nisam verovala da muškarac može ozbiljno da se veže za jednu ženu koja je... znaš... Ali potcenila sam Maksa. On je zaista neuobičajena osoba. Ispod te zlovoljne, muževne spoljašnjosti..."

Eponina zaćuta. Nikol se široko smešila. "Ne verujem da Maks ikoga uspeva stvarno da prevari", reče Nikol. "Bar ne nikoga od onih koji ga poznaju. Robusni Maks koji mnogo psuje, to je samo gluma, uvežbana iz nekog razloga, verovatno radi samozaštite, na toj farmi u Arkanzasu."

Ćutale su obe nekoliko sekundi. "Ali mislim da ni ja nisam sagledavala njegovu pravu vrednost", nastavi Nikol. "Njemu služi na čast to što te tako potpuno voli iako vas dvoje nijednom niste mogli stvarno da se..."

"O, Nikol", reče Eponina, najednom sva usteptala. "Nemoj misliti da ja to nisam želela, čak sanjala o tome. Doktor Tarner nam je toliko puta rekao da su vrlo mali izgledi da RV-41 pređe na Maksa, ako upotrebljavamo sredstva za zaštitu... Ali to 'vrlo mali' za mene je preveliko. Zamisli da se dogodi da ja na neki način, na neki užasan način ipak prenesem Maksu tu kugu koja me ubija? Kako bih ikada mogla oprostiti sebi da čoveka koga volim osudim na smrt?"

Eponini se oči ispuniše suzama. "Naravno da smo intimni", nastavi ona. "Na naš poseban, bezbedan način... Maks se nije ni jedan jedini put požalio. Ali, po njegovim očima vidim da mu nedostaje..."

"Eto, tu smo", začuo se Maksov glas preko radija. "Vidimo dno. Izgleda kao normalan pod, možda još nekih pet metara naniže. Dva tunela vode odatle, jedan veličine onog koji je gore, kod vas, manji, a drugi zaista minijaturan. Silazimo da pogledamo iz neposredne blizine."

Došlo je vreme da se istraživači ukrcaju u vagon. Ričardova kamera nije snimila ništa suštinski novo, a pregled čitavog prostora ispod oktopaučke jazbine nije doveo do otkrića bilo kakvog drugog izlaza. Ričard i Patrik su nasamo popričali o tome šta sve treba mlađi od njih dvojice da učini kad se popne u leglo. Onda su se pridružili Maksu, Nikol i Eponini. Sve petoro pošli su laganim hodom po peronu, ka vozilu koje ih je čekalo.

Eponina je u stomaku osećala tremu. Setila se sličnog osećanja 'leptirova u stomaku' kad je, kao devojčica od četrnaest godina, otvarala svoju prvu samostalnu izložbu u sirotištu u Limožu. Duboko je udahnula.

"Ne stidim se da kažem: strah me je", reče ona.

"Jebi ga", reče Maks. "To je nedovoljno jako rečeno... Nego, Ričarde, kako znamo da vagon neće da se stropošta u onu provaliju o kojoj si nam pričao?"

Ričard se osmehnu ali ne odgovori. Prišli su vagonu. "E, dobro, sad", reče on, "pošto ne znamo kako se ovo aktivira, moramo biti veoma pažljivi. Da svi uđemo manje-više istovremeno. Na taj način neće biti opasnosti da se vrata zatvore dok je neko još na peronu."

Gotovo minut posle toga vladalo je ćutanje. Četvoro putnika stadoše rame uz rame; najbliže tunelu stao je Maks, do njega Eponina. "Brojaću", reče Ričard. "Na tri, svi zakoračujemo unutra."

"A je l' mogu ja da zažmurim?" reče Maks isceren. "Tako mi je bilo lakše na toboganima, kad sam bio klinac."

"Možeš, ako ti je volja", odgovori Nikol d'Žarden Vejkfild.

Ušli su u vagon. Svako je zgrabio po jednu uspravnu šipku. Ništa se nije dogodilo. Patrik ih je gledao netremice, sa perona, kroz vrata koja su ostala otvorena. "Možda vrata čekaju Patrika", reče Ričard tiho.

"Pa ne znam", promumla Maks, "ali ako ova jebada ne krene u sledećih nekoliko sekundi, ja iskačem."

Sledećeg trenutka vrata su se zatvorila. Dva daha kasnije, vagon je s trzajem krenuo i pojurio, naglo ubrzavajući, kroz osvetljeni tunel.

Patrik im je mahnuo. Ispratio ih je pogledom. Kad je vagon zašao za prvu krivinu i nestao s vidika, on zabaci pušku na rame i poče da se penje uz klinove. Molim vas, vratite se brzo, pomisli on, pre nego što neizvesnost postane neizdrživa za sve nas.

Manje od petnaest minuta trebalo mu je da se vrati na nivo oktopaučke jazbine. Popio je malo vode iz boce a onda pohitao tunelom ka muzeju. Usput je razmišljao šta će ispričati porodici.

Prešao je prag, u prvi mah ne zapažajući da je unutra mrak. Međutim, čim je ušao, sva svetla su se upalila. Na tren je bio bez orijentacije. Upadoh ja u pogrešnu salu, pomisli on. Išao sam pogrešnim tunelom. Ali, ne, nisam, nastavio je njegov uznemireni

um. Hitro je preleteo pogledom po sali. Ipak mora biti da je ovo ta dvorana. U onom uglu vidim dva pera, a tamo jedne Nikine smešne pelene...

Sa svakim sledećim sekundom njegovo srce je udaralo sve brže. Gde su? reče Patrik sebi. Mahnitim pogledom je preleteo salu po drugi put. Šta im se moglo dogoditi? Što je duže zurio u prazne zidove i prisećao se razgovora pre polaska, to mu je jasnije bilo da njegova sestra i prijatelji nikako nisu mogli otići po svojoj volji. Osim ako su nisu ostavili kakvu poruku! Tokom sledeća dva minuta pretražio je svaki kutak sale - nikakvih poruka nije bilo. Znači neko ili nešto ih je prisililo na odlazak, zaključi on.

Pokušavao je da misli racionalno, ali to je bilo nemoguće. Njegov um je jednako preskakao s pitanja šta sad treba preduzeti na grozne scene onoga što se ostalima možda dogodilo. Najzad Patrik zaključi da su se možda svi vratili u onu raniju oktopaučku salu, onu koju su njegova majka i Ričard nazivali foto-galerijom, možda zbog toga što se osvetljenje u muzeju pokvarilo, ili iz nekog drugog jednako trivijalnog razloga. Ohrabren takvim mislima, on pojuri tunelom na tu stranu.

Tri minuta kasnije bio je u foto-galeriji, ali je i ona bila prazna. Patrik sede i nasloni se leđima na zid. Družina je mogla poći samo na dve strane. Pošto na celom putu od bunara dovde nije sreo nikoga, mogli su se, znači, samo vratiti u katedralsku dvoranu, nadomak zazidanog izlaza. Čvrsto stežući pušku u ruci Patrik se zaputi dugim hodnikom. U njemu je jačalo uverenje da Nakamurini soldati nisu otišli s ostrva, nego da su, na neki način, provalili u leglo i pohvatali sve koje su tu zatekli.

Neposredno pre ulaska u katedralsku salu Patrik začu Nikin plač. "Mama, maaaama", naricala je devojčica. Patrik jurnu u katedralsku salu, ali opet ne vide nikog, onda potrča uz rampu, ka mestu odakle se čuo plač njegove nećake.

Na zaravni pokraj izlaza, i sad zazidanog, vide haotičnu scenu. Niki je plakala, Robert Tarner je hodao ukrug, kao potpuno izgubljen, ruku ispruženih napred a očiju prevrnutih nagore, i govorio neprestano: "O, Bože, ne. O, Bože, ne." Bendži je tiho jecao u jednom uglu, a Nai se trudila, bez mnogo uspeha, da uteši svoje sinove-blizance.

Primetivši Patrika, Nai skoči i potrča ka njemu. "O, Patriče", reče ona dok su joj suze klizile niz lice, "oktoi su kidnapovali Eli."

12.

Tek nekoliko sati kasnije Patrik je sastavio celovitu priču o onome šta se dešavalo posle odlaska istraživačke ekipe iz muzejske dvorane. Nai je zbog svega što se zbilo i sad bila maltene u šoku, Robert nije mogao da govori duže od jednog minuta a da ne zaplače, a deca i Bendži su često prekidali razgovor upadicama koje ponekad nisu imale nikakvog smisla. U prvi mah Patrik je pouzdano ustanovio samo jedno: da su oktopodi-pauci upali i odveli Eli i avijane, da su takođe odneli i mana-dinje i sesilni materijal. Posle mnogo postavljenih pitanja uspeo je da rekonstruiše i pojedinosti.

Otprilike sat po odlasku petoro istraživača, dakle u vreme kad su oni stigli na peron, ljudska bića koja su ostala u muzeju začula su 'vučenje četkica po podu' ispred vrata. Eli je otišla u izvidnicu i videla da oktopauci nailaze iz oba pravca. Vratila se s tom vešću u muzejsku dvoranu i pokušala da umiri Bendžija i decu.

Kad se na vratima pojavio prvi oktopauk, ljudska stvorenja su se udaljila od njega najviše što su mogla. Za prvim je ušlo još desetak oktoa. U početku su te kreature samo

stajale u grupi; oko njihovih glava su strujale blistave poruke sačinjene od boja. Posle nekoliko minuta jedan oktopauk je pošao malo napred, podigao jedan crni i zlatasti pipak s poda i uperio ga pravo u Eli, a onda prikazao, i odmah potom ponovio, dugu sekvencu boja. Eli je na osnovu toga pogodila (po Nainom tvrđenju, dok je doktor Tarner insistirao da je Eli na neki način razumela oktopaučki kolorni govor) da tuđini zahtevaju da im se daju mana-dinje i sesilni materijal. Ona je to donela iz ugla i predala vodećem pauku. Pauk je pružio tri pipka i prihvatio te predmete ("Prizor koji je vredelo videti", uzviknuo je Robert, "držao ih je kao surlama, ali je koristio i one cilije ispod") i dodao ih svojim potčinjenima.

Eli i ostali su pomislili da će oktopauci tada otići, ali su u tome, na svoju žalost, pogrešili. Vodeći okto je ostao okrenut pravo prema Eli; nastavio je da šalje svoje poruke iskazane smenjivanjem boja. Dva druga oktopauka su polako krenula prema Tami i Timiju. "Ne", rekle je tada Eli. "Ne, to ne smete."

Ali bilo je prekasno. Oktopauci su omotali mnogo pipaka oko mladunaca i odneli ih, ne obraćajući nimalo pažnje na njihovo kreštanje i brbljanje. Galilej Vatanabe je pritrčao i napao onog oktoa koji je omotao pipke oko Timija. Okto je jednostavno upotrebio četvrti pipak, podigao dečaka sa tla i dodao ga jednome od svojih kolega. Zatim su oktoi jedan drugome dodavali dečaka i najzad ga spustili, nepovređenog, u najudaljeniji kutak dvorane. Uljezi su dozvolili Nai da pritrči da uteši svog sina.

Dotle su tri ili četiri oktopauka već izišla, odnoseći avijane, dinje i sesilni materijal. Ali šest tuđina je ostalo u dvorani. Sledećih desetak minuta razgovarali su između sebe. Tokom tog vremena (po Robertovom utisku; a Nai je rekla: "Nisam baš pazila. Bila sam odveć zabrinuta za svoju decu") Eli je posmatrala kolorne poruke koje su oktoi između sebe razmenjivali. U jednom trenutku podigla je svoju kćer Niki i stavila je Robertu u naručje. "Mislim da razumem jedan deo ovoga što govore", rekla je (opet, po Robertovom svedočenju). Lice joj je bilo apsolutno belo. "Nameravaju da uzmu i mene."

Vodeći okto je opet stupio napred. Svoj govor bojama kao da je usmeravao na Eli. O događajima koji su nastupili u sledećih deset minuta Nai i Robert su imali različite utiske, i žestoko su se raspravljali oko toga; Bendži se uglavnom slagao s Nai. Po Nainoj verziji, Eli je nastojala da zaštiti sva ostala ljudska bića u sali, da napravi nekakvu pogodbu s oktopaucima. Govorom, ali i pokretima ruku pokušavala je da objasni oktoima da će poći s njima pod uslovom da se svim drugim ljudima dozvoli da bezbedno odu.

"Eli je to izričito rekla", bila je uporna Nai. "Objasnila je da smo u klopci i da nemamo dovoljno hrane. Na žalost, zgrabili su je pre nego što je bila sigurna da su shvatili pogodbu."

"Naivna si ti, Nai", rekao je Robert, čije su oči bile divlje od bola i zbunjenosti. "Ne razumeš ti koliko su to opaka stvorenja. Oni su hipnotisali Eli. Jesu, jesu. Još na početku svoje posete, dok je Eli gledala njihove boje onako pažljivo. Kažem ti, bila je izvan sebe. To brbljanje o bezbednom izlasku za sve ostale bilo je samo kamuflaža. Eli je želela da pođe s njima. Izmenili su njenu ličnost, tu, na licu mesta, pomoću tih blesavih šara. To nije zapazio niko osim mene."

Patrik nije mnogo verovao u ovu interpretaciju zato što je Elin muž bio očito uznemiren. Nai se, međutim, slagala s Robertom u vezi s dvema završnim tačkama: Eli se nije opirala niti bunila kad ju je vodeći oktopauk omotao pipcima; pre nego što ju je okto sasvim izneo iz sale, stigla je da im smireno izrecituje dug spisak pojedinosti o načinu negovanja Niki.

"Kako bi iko pri čistoj svesti", reče Robert, "i kad ga ščepaju vanzemaljci, mogao tako smireno da odvergla koje ćebe njena ćerkica voli da zagrli dok spava, kad je Niki poslednji put išla u WC i druge slične stvari... Jasno da je bila hipnotisana ili drogirana, ili tako nešto."

Priča o tome kako se desilo da svi dođu do zazidanog ulaza bila je relativno jednostavna. Kad su oktopauci odneli Eli, Bendži je pojurio u tunel; vikao je i kukao i uzaludno napadao zadnjeg oktoa. Robert mu se pridružio, pa su njih dvojica išli za paucima i Eli sve do katedralske sale. Tamo se pokazalo da je kapija kojom je pregrađen četvrti tunel - otvorena. Jedan oktopauk je pomoću svoja četiri duga ispružena pipka odbijao Roberta i Bendžija dok su ostali oktoi odmakli. Zatim je on zaključao kapiju za sobom.

Vožnja podzemnom železnicom popravila je Maksovo raspoloženje. Podsetila ga je na putovanje u veliki zabavni park blizu Litl Roka, kad je bio dečko od deset godina. Vagon je lebdeo iznad nečeg što je ličilo na metalnu traku; kretao se velikom brzinom ali nije dodirivao ništa. Ričard je nagađao da je u pitanju neka vrsta magnetskog pogona.

Posle otprilike dva minuta vagon je stao i vrata su se brzo otvorila. Četvoro istraživača pogledaše ravnu platformu krembele boje, iza koje se dizao svod visok oko tri metra. "Prema planu A, trebalo bi da Eponina i ja ovde siđemo", reče Maks.

"Tako je", reče Ričard. "Naravno, ako vagon ne pođe dalje, Nikol i ja ćemo ubrzo takođe sići."

Maks uze Eponinu za ruku i obazrivo siđe na platformu. Čim su njih dvoje izišli iz vagona, vrata su kliznula i zatvorila se. Nekoliko sekundi kasnije vagon je krenuo i odmah ubrzao.

"Romantično, zar ne?" reče Maks, kad su oboje prestali mahati Ričardu i Nikol za rastanak. "Ostadosmo nas dvoje, najzad, sasvim sami." Zagrlio ju je i poljubio. "Samo da znaš, Frenči, da te volim. Pojma nemam gde se koji kurac nalazimo, ali, gde god da smo, drago mi je što sam tu s tobom."

Eponina se nasmejala. "Imala sam jednu prijateljicu u sirotištu čija je omiljena fantazija bila ova: kao, ona ostane sama na pustom ostrvu s jednim slavnim francuskim glumcem koji se zvao Marsel Diboa. Tip je imao prsa mamuta i ruke kao stabla drveta. Pitam se kako bi se ona osećala da je dospela ovde." Osvrnula se. "Od nas se valjda očekuje da zađemo pod svod."

Maks je slegnuo ramenima. "Osim ako ne naiđe neki beli zec pa da skočimo za njim u neku rupu..."

S druge strane svoda bila je velika pravougaona dvorana sa plavim zidovima, sasvim prazna, s jednim otvorenim vratima, a to je bio i jedini izlaz. Prošavši kroz njih našli su se u uzanom osvetljenom hodniku koji se protezao nedogledno u daljinu, i levo i desno, paralelno s tunelom podzemne železnice. Svi zidovi su mu bili iste plave boje kao sala kroz koju su prošli.

"Na koju stranu?" upita Maks.

"Ja onamo vidim nešto što liči na dvoja vrata, koja vode na suprotnu stranu od železničkog tunela", reče Eponina pokazujući desno od sebe.

"Osim što i onamo postoje dvoja vrata", reče Maks gledajući levo. "'Ajmo prvo do jednih, da zavirimo i onda da se odlučimo za neku strategiju."

Krenuše, držeći se za ruke, pedesetak metara kroz plavi hodnik. Ono što su videli kad su stigli do prvih vrata, nije im se dopalo: još jedan plavi hodnik, istovetan, koji se protezao u daljinu, a duž njega mnoga vrata.

"E, sranje", reče Maks. "Izgleda da ulazimo u nekakav lavirint... A prokleto je sigurno da ne želimo da se izgubimo."

"I šta bi, po tvom mišljenju, trebalo da radimo?"

"Mis-sslim..." poče Maks, oklevajući, "mislim da treba da pripalimo po jednu cigarišku i da porazgovaramo o ovome."

Eponina se nasmeja. "Slažem se maksimalno."

Produžili su veoma obazrivo. Na svakom skretanju u novi plavi hodnik Maks je na zidu crtao strelice njenim karminom, tako da je cela povratna putanja do plave sale pokraj železnice bila obeležena. Takođe je insistirao da Eponina, koja je u radu s računarom bila spretnija od njega, sačuva podatke o svakom takvom skretanju. "Za slučaj da nešto prođe ovim putem i izbriše moje oznake."

U početku je njihova avantura bila zabavna; dvaput su se vratili do plave sale samo da bi sebi dokazali da to mogu, oba puta s osećajem da su nešto postigli. Ali posle oko sat vremena, i uvek iste plave scene posle svakog zaokreta, njihovo uzbuđenje poče da popušta. Najzad su stali, seli na pod i pripalili još jednu cigaretu, zajedničku.

"Zašto bi ijedno inteligentno stvorenje načinilo jedan ovakav lavirint..." reče on izduvavajući kolutove dima u vazduh. "Ili nas na neki način testiraju..."

"Ili ovde postoji nešto ali oni ne žele da to lako pronađemo", dovrši Eponina. Uzela je cigaretu od Maksa i duboko uvukla dim. "Ako je ovo drugo, mora biti da postoji neki jednostavan kod. Pomoću njega mora biti određena ta posebna stvar ili lokacija. Kod nalik na one prastare kombinacione brave: dva desno, četiri levo, zatim..."

"Zatim pravo do sutra", prekide je on, osmehujući se. Dade joj kratak poljubac a onda ustade. "Prema tome, treba da pretpostavimo da tragamo za nečim naročitim, i da iznađemo neki logičan sistem traganja."

Eponina je ustala i pogledala ga namrštено. "Šta je tačno značila ta tvoja poslednja izjava?"

"To ne znam sigurno", odgovori on smejući se, "ali prokleto je sigurno da je zvučala inteligentno."

Posle četiri sata pešačenja duž plavih hodnika Maks i Eponina su odlučili da jedu. Tek što su se, na jednoj četvorokrakoj raskrsnici plavih hodnika, prihvatili ramanske hrane, opaziše da se nedaleko od njih nešto pomerilo. Maks skoči i potrča na tu stranu. Na samo dve-tri sekunde uspeo je da vidi maleno vozilo, možda deset centimetara visoko, kako skreće udesno, u još jedan hodnik. Maks pojuri za njim i vide kako vozilo zalazi pod nekakav malen svod, usečen u zid sledećeg plavog hodnika, dvadesetak metara od njega.

"Ovamo!" doviknu on Eponini. "Našao sam nešto."

Ona se brzo stvorila pokraj njega. Vrh svoda bio je na samo oko dvadeset pet centimetara od poda, tako da su oboje morali da kleknu i zatim da se još dobro sagnu da bi videli kuda je vozilo otišlo. Prvo su ugledali pedesetak malenih bića, ne većih od mrava, koja su silazila iz tog vozila sličnog autobusu, i odmah polazila na sve strane.

"Šta je, kog đavola, ovo?" uzviknu Maks.

"Gledaj, Makse", reče ona uzbuđeno. "Gledaj pažljivo... Ti mali stvorovi su oktopauci. Vidiš...? Izgledaju tačno kao onaj koga si mi opisao..."

"Pa, đavo da me nosi", reče Maks. "U pravu si... Sigurno su to bebe oktopauci."

"Ne verujem", odgovori Eponina. "Pogledaj kako oni zalaze u te male košnice, ili kućice, šta li im je to... Pa, onda, vidi onaj kanal i brodić..."

"Kamera", povika Maks. "Vrati se po kameru. Ovo ovde je čitav jedan minijaturni grad."

Svoje rance i drugu opremu, pa i Eponininu kameru, ostavili su na podu, kad su seli da jedu. Eponina skoči i pojuri po kameru. Maks opstade zagledan u složeni minijaturni svet s one strane svoda. I tada začu slab vrisak. Hladni trnci straha prođoše mu kroz telo.

Idiote blesavi, razmišljao je hitajući ka raskrsnici. Nikad, nikad ne ostavljaj pušku.

Stiže do poslednjeg zaokreta i stade kao ukopan. Između njega i mesta gde je maločas jeo s Eponinom stajalo je pet oktopauka. Jedan je držao Eponinu: obavio je tri pipka oko nje. Drugi je držao Maksovu pušku. Treći je držao Eponinin ranac u koji su sve njene lične stvari bile već uredno vraćene.

Izraz njenog lica bio je oličenje užasa. "Pomozi mi, Makse... molim te", preklinjala je.

Maks zakorači napred, ali se dva pauka isprečiše ispred njega. Jedan od njih poče da pušta struju obojenih traka ukrug oko svoje glave. "Ne razumem šta mi govoriš, jebo te", povika Maks nemoćno. "Ali, nju morate pustiti."

On pojuri kao half u ragbiju, prolete pored ta dva oktoa, ali kad je već bio nadomak Eponine, oseti kako se oko njega svijaju pipci i stežu mu ruke uz prsa. Bacakanje je bilo sasvim beskorisno. Okto bejaše neverovatno jak.

Tri oktopauka, uključujući i onog koji je držao Eponinu, počeše da se udaljavaju niz plavi hodnik. "Makse... Makse..." vikala Eponina prestrašeno. Nije mogao ništa da učini. Oktopauk koji ga je držao nije se micao. Minut kasnije Maks više nije čuo ni njene krike.

Još desetak minuta bio je u zahvatu pipaka, a onda oseti da se opuštaju moćni mišići koji su ga dotad držali. "I šta sad?" reče Maks kad ostade slobodan. "Šta ćete vi skotovi sad učiniti?"

Jedan od oktoa pokaza ka Maksovom rancu koji je još ležao na istom mestu, naslonjen na zid, gde ga je Maks ostavio. Sad se Maks skljoka pored ranca i izvuče hranu i vodu. Oktopauci su bojama razgovarali između sebe dok je Maks, kome je bilo veoma jasno da ga drže pod stražom, pojeo nekoliko zalogaja hrane.

Ovi hodnici su preuski, razmišljao je on pokušavajući da smisli plan za bekstvo. A ovi prokletnici su preveliki i naročito su im ti pipci predugački. Izgleda da ću morati da čekam da bude šta bude.

Dva oktopauka se satima ne pomakoše sa svojih mesta. Maks napokon zaspa na podu između njih.

Kad se probudio, bio je sam. Otišao je obazrivo do najbližeg ugla i virnuo na obe strane. U plavom hodniku nije bilo ničega. Nekoliko minuta proučavao je oznake nacrtane pomoću ruža za usne na zidovima, dodao je još nekoliko da bi opisao lokaciju grada minijaturnih oktopauka, a onda se vratio u plavu salu pokraj podzemne železnice.

Nije imao nikakvu jasnu ideju o otme šta bi trebalo dalje da čini. Proveo je nekoliko beskorisnih minuta lunjajući po plavim hodnicima i povremeno izvikujući Eponinino ime; to je bio uzaludan trud. Konačno je odlučio da sedne na peron i čeka nailazak vagona. Posle više od sat vremena, kad je već bio odlučio da se ipak vrati do minijaturnog oktopaučkog grada, začuo je hujanje vagona koji se približavao, i to ne iz pravca jama sa klinovima, nego iz suprotnog.

Kad se vagon približio, on kroz prozore ugleda Ričarda i Nikol. "Makse!" povikaše njih dvoje, uglas, još pre nego što su se vrata otvorila.

Oboje su bili izuzetno uzbuđeni. "Našli smo!" uzviknu Ričard iskačući na peron. "Divovsku salu, sa svodom visokim možda četrdeset metara, u duginim bojama... Nalazi se na drugoj strani Cilindričnog mora - a podzemna železnica je i podmorska, naime - prolazi kroz samu vodu, jednim providnim tunelom..." On zastade; vagon se pokrenuo i začas othujao.

"Unutra postoje kupatila, postelje, tekuća voda", dodade Nikol brzo.

"I sveža hrana, verovao ili ne... voće i povrće, doduše nekih čudnih vrsta, ali zaista dobro, dopašće se svakome..."

"Gde je Eponina?" reče Nikol iznenada, prekidajući Ričarda u pola rečenice.

"Nestala", odvrati Maks kratko.

"Nestala?" reče Ričard. "Šta? Kako?"

"Vaši prijatelji koji 'ne čine ništa neprijateljski' su je kidnapovali", nastavi Maks suvo.

"Štaaaa?" reče Ričard.

Maks im ispriča, polako i precizno, šta se dogodilo, ne izostavljajući nijedan detalj. Njih dvoje su ga s pažnjom saslušali dokraja. "Nadmudrili su nas", prokomentarisao je potom Ričard, odmahujući glavom.

"Nisu nas", reče Maks kivno. "Nadmudrili su mene. Naveli su Eponinu i mene da se uljuljkamo u uverenje da rešavamo nekakvu zagonetku, u tom lavirintu plavih hodnika... Sranje. Teško sranje."

"Nemoj sebe toliko osuđivati", reče Nikol tiho, dodirujući mu rame. "Ni na koji način nisi mogao znati..."

"Ali! Kakva kolosalna glupost!" reče Maks pojačavajući glas. "Ponesem pušku, radi zaštite, a gde mi je ona u času kad se naši dragi osmonogi monstrumi pojave? Leži prislonjena uz jebeni zid..."

"I mi smo prvo išli kroz takav lavirint", reče Ričard, "ali su naši hodnici bili svi crveni, ne plavi. Nikol i ja smo ih istraživali možda jedan sat, a onda smo se vratili na peron. Deset minuta kasnije vagon nas je opet pokupio i poneo ispod Cilindričnog mora."

"Jesi li pokušao da nađeš Eponinu?" upita Nikol.

Maks klimnu glavom. "Na neki način jesam. Smucao sam se okolo i zvao je."

"Možda bi trebalo da pokušamo ponovo", predloži Nikol.

Troje prijatelja se vratiše u svet plavih hodnika. Na prvoj raskrsnici Maks objasni Ričardu i Nikol oznake koje je karminom nacrtao na zidovima. "Možda bi trebalo da se podelimo", reče on. "Da bi traganje bilo efikasnije... Pa da se sastanemo u plavoj sali kroz, recimo, jedan sat."

Već na drugom uglu Maks, sada sam, ne nađe oznaku nacrtanu karminom. Zbunjen, on pokuša da se seti da li je ikako moguće da je propustio da nacrta oznaku na nekoj od raskrsnica, ili da uopšte nije išao ovim putem. Zadubljen u misli, najednom oseti

nečiju ruku na ramenu. Malo je nedostajalo da istinski poskoči. "Hoo-ou", reče Ričard kad vide Maksovo lice. "To sam samo ja... Zar nisi čuo da te zovem?"

"Ne", reče Maks odmahujući glavom.

"Pa bio sam samo dva hodnika udaljen... Ovde mora biti izuzetna apsorpcija zvuka. Dakle, Nikol i ja smo već na drugoj raskrsnici videli da tvojih oznaka nema. Zato nismo bili sigurni..."

"E jebi ga", reče Maks naglašeno. "Baksuzi su obrisali zidove... Zar vam nije jasno? Planirali su celu stvar, od početka, a mi smo sve radili po njihovim očekivanjima."

"Ali, Makse", reče Ričard, "oni nisu mogli predvideti sve naše postupke. Ni mi sami nismo tačno znali šta ćemo sve uraditi. Prema tome, kako su..."

"Ne mogu to objasniti", reče Maks. "Ali, osećam da je tako. Ti stvorovi su namerno čekali da Eponina i ja počnemo da jedemo i baš tada su pustili da vidimo njihovo vozilo. Znali su da ćemo pojuriti za njim i da će im se tu otvoriti šansa da ugrabe Eponinu... Na neki način su nas neprestano posmatrali."

Čak se i Maks saglasio da je nekorisno nastavljati traganje za Eponinom u lavirintu plavih hodnika. "Skoro je sasvim sigurno da ona više nije ovde", reče on snuždeno.

Dok je trio sedeo na peronu čekajući da naiđe vagon, Ričard i Nikol su ispričali Maksu nove pojedinosti o dvorani sa svodom duginih boja, koja se nalazila južno od Cilindričnog mora. "Dobro", reče on kad su završili, "jedna veza je jasna, čak i ovom mladom seljaku iz Arkanzasa. Ta duga na svodu svakako ima veze s onom dugom na nebu koja je skrenula pažnju Nakamurinih trupa. Dakle, narod duge, ko god to bio, ne želi da mi budemo pohvatani. Niti da pocrkamo od gladi... Oni su verovatno i graditelji podzemne železnice, ili se bar meni čini da bi to bilo razumno pretpostaviti. Ali, kakva je veza između naroda duge i oktoa?"

"Pre nego što si mi rekao da je Epi kidnapovana", odgovori mu Ričard, "bio sam siguran da je to jedan isti narod. Sad više ne znam. Teško da to što su nam uradili može biti protumačeno drugačije do kao neprijateljski akt."

Maks se nasmeja. "Ričarde, stvarno umeš da zavrneš reči. Zašto neprestano ostavljaš prostor za neku nedoumicu koja bi mogla ići u korist tih gadova? Ne bih se čudio da Nikol to radi, ali, oktoi su tebe držali mesecima u zarobljeništvu, puštali su mala stvorenja da ti ulaze u nos, verovatno su nešto petljali i s tvojim mozgom..."

"To ne znamo zasigurno", reče Ričard tiho.

"Dobro, ne znamo. Ali rekao bih da zanemaruješ mnogobrojne dokaze..."

Zastade jer se začu već poznato hujanje. Stiže vagon, sada u smeru ka oktopaučkom leglu. "I sad neko da mi objasni", reče Maks ironično, "kako to da ovaj vagon ide uvek na onu stranu gde treba?"

Patrik je na kraju uspeo da nagovori Roberta i Nai da se vrate u muzejsku salu. To ubeđivanje nije išlo lako. I odrasle i decu strašno je uplašio napad oktopauka. Robert uopšte nije mogao da spava, blizance su proganjali snovi iz kojih su se obojica budili vrišteći. Do trenutka kad su se Ričard, Nikol i Maks pojavili, gotovo sva hrana je bila potrošena a Patrik je već bio počeo da sprema planove za kriznu situaciju.

Sastanak je prošao bez mnogo oduševljenja. Obe otmice su opširno ispripovedane, ali na kraju tih razgovora svi odrasli, pa čak i Nikol d'Žarden, ostadoše

jako potišteni. Nije s nekim posebnim oduševljenjem primljena ni vest o postojanju dvorane s dugom južno od mora. Ali, nije bilo ni dvoumljenja šta treba da se učini. Ričard je sumirao njihov položaj jednom rečenicom: "Ispod tog svoda bar ima hrane."

Spakovali su svu svoju imovinu, ćutke. Patrik i Maks su poneli decu niz vertikalne tunele sa klinovima. Vagon se pojavio ubrzo pošto je cela grupa stigla na peron stanice. Posle toga, ostvarilo se ironično Maksovo predviđanje da vagon ovoga puta neće stati ni na jednoj od dve usputne stanice: povezao ih je, zaista, nesmanjenom brzinom, u providni podmorski tunel. Čudesna i divna morska stvorenja s onu stranu providnih zidova, koja su gotovo sigurno bila sva bioti, oduševila su decu i podsetila Ričarda na njegovo putovanje u Njujork, ono od pre mnogo godina, kad je stigao da potraži Nikol.

Hala ispod tog svoda, na njihovoj silaznoj stanici, bila je zaista zapanjujuća. Bendži i deca su se u prvi mah zainteresovali uglavnom za svežu, novu hranu koja je bila raspoređena na jednom dugom stolu, u jednom kraju dvorane; odrasli su, međutim, lutali po dvorani diveći se ne samo briljantnim duginim bojama visoko iznad njihovih glava, nego i mnogobrojnim udubinama blizu perona, u kojima su bila kupatila i spavaće sobe.

"Žao mi je zbog Eponine", reče Patrik polažući dlan na rame svog prijatelja.

Maks slegnu ramenima. "Na neki način je još gore što su zgrabili Eli. Ne znam da li će se Robert i Niki ikada potpuno oporaviti."

Njih dvojica su stajali jedan uz drugoga i gledali u dug, mračan, prazan tunel. "Znaš, Patriče", reče Maks sumorno, "prijalo bi mi kad bih mogao ubediti farmera u sebi da je našim nevoljama došao kraj i da će se narod duge odsad brinuti o nama."

Do njih dotrča Kepler noseći neko povrće nalik na dugu zelenu šargarepu. "Gospodine Paket", reče on, "moraš ovo da probaš. Ovo je najbolje."

Maks primi dečakov poklon i zagrize. "Jeste dobro, Keplere", reče on i raskuštra dečakovu kosu. "Mnogo ti hvala."

Kepler otrča ka ostalima. Maks je polako žvakao. "Uvek sam se odlično brinuo o mojim prasićima i pilićima", reče on Patriku. "Imali su dobru klopu i sve što im treba za život." Mahnu desnom rukom ka svodu i ka stolu na kome je bilo hrane za pravu gozbu. "Ali sam povremeno i odvodio pojedine životinje, kad im dođe vreme za klanje ili za prodaju na pijaci."

Drugi deo: DUGINA VEZA

1.

Nikol je ležala na leđima, ponovo budna usred noći. U polumraku njihove spavaće sobe videla je Ričarda koji je mirno spavao pored nje. Posle nekog vremena ustala je tiho i prešla preko sobe, pa izišla u veliku, glavnu dvoranu njihovog novog doma.

Inteligencija koja je upravljala osvetljenjem postarala se da ljudima spavanje bude ugodno: svetlost koja je dopirala kroz svod sa duginim bojama znatno je slabila tokom osam sati u svakom dvadesetčetvoročasovnom razdoblju. Tokom tih intervala 'noći' glavna dvorana je bila samo blago osvetljena, a pojedinačne spavaće sobe, zavučene u

dubinu zidova, u kojima nije bilo nikakvih posebnih svetiljki, ostajale su u mraku dovoljno gustom za miran san.

Već nekoliko uzastopnih noći Nikol spava nemirno, budi se iz snova koji joj oduzimaju spokojstvo, iako ih se ujutro nije više mogla setiti. Ove noći, dok se uzalud trudila da dozove u svoju svest slike koje su je uznemirile, Nikol lagano krenu ukrug, duž celog obima te velike kružne sale u kojoj su njena porodica i prijatelji sada provodili glavninu svog vremena. Kad dođe nadomak praznog perona podzemne železnice, koji se nalazio na suprotnoj strani od spavaćih soba, ona stade i zagleda se u mračni tunel koji je vodio ispod Cilindričnog mora.

Šta se ovde zapravo događa? zapita se ona. Koja sila, ili inteligencija, sada vodi brigu o nama?

Pune četiri nedelje je prošlo otkako je njihova mala grupa stigla u ovu veličanstvenu pećinu konstruisanu ispod južnog poluvaljka Rame. Bilo je sasvim jasno da su ove nove prostorije napravljene, uz veliki trud, posebno za njih. Sobe i kupatila bejahu sasvim isti kao u Novom Edenu. Prvi vagon koji je došao, posle njihovog useljenja, doneo je nove količine hrane i vode, ali i kauče, stolice i stolove, nameštaj tačno za njihove stambene prostorije. Ljudima su čak date čaše, tanjiri, pribor za jelo. Ko je, ili šta, znao dovoljno o ljudskoj svakidašnjici da pošalje baš takve, specifične predmete?

Očigledno neko ko nas je veoma pažljivo posmatrao, razmišljala je Nikol. Ona zamisli Orlovo lice, onda zaključi da su to samo puste želje. Pa ipak, ko bi drugi mogao biti? Samo Ramanci i čvorišna inteligencija imaju dovoljno informacija...

Neki zvuk iza nje prekide ovo njeno razmišljanje. Okrete se i vide da joj se Maks Paket približava preko dvorane. "Ne možeš ni ti da pajkiš?" reče on prilazeći joj.

Nikol odmahnu glavom. "Ovih poslednjih nedelja prate me rđavi snovi."

"A ja se neprestano brinem zbog Eponine", reče Maks. "Stalno vidim onaj užas u njenim očima dok su je odvlačili." On zaćuta i okrete se ka tunelu 'metroa'.

A ti, Eli? zapita se Nikol, osećajući oštar ubod zabrinutosti. Jesi li bezbedna kod oktopauka? Ili ih je Maks dobro ocenio? Da li se Ričard i ja zavaravamo kad verujemo da oktoi ne nameravaju da nam nanesu nikakvo zlo?

"Ja više ne mogu da prosto tako sedim", reče joj Maks tiho. "Moram učiniti nešto da pomognem Eponini... ili da bar ubedim sebe da sam to pokušao."

"A šta bi ti, kao, mogao?" reče ona nekoliko trenutaka kasnije.

"Naša jedina veza sa spoljašnjim svetom je ovaj prokleti železnički tunel", reče Maks. "Sledeći put kad nam dođe vagon sa vodom i hranom, a to bi trebalo da bude noćas ili sutra, nameravam da se ukrcam i da ostanem unutra. Kad pođe, voziću se do krajnje stanice. Onda ću pokušati da nađem nekog oktopauka i da postignem da me oni uhvate."

Nikol vide očajanje na licu svog prijatelja. "Hvataš se za slamku, Makse", reče ona blago. "Nijednog nećeš naći ako to oni ne budu hteli... Osim toga, potreban si nama."

"Ama, Nikol, to je sranje, ovde nisam nikome potreban", reče Maks jačim glasom. "Ovde i nema apsolutno nikakvog posla, nemamo šta da radimo osim da razgovaramo i da se igramo s decom. U vašoj jazbini smo bar imali mogućnost da izlazimo u šetnju po mračnom Njujorku... A tamo su njih dve može biti već mrtve, ili priželjkuju da jesu. Vreme je da preduzmemo nešto..."

Još dok je to izgovarao, oboje videše treptaje svetlosti u dalekim prostorima tunela. "Eno njega opet", reče Maks. "Pomoći ću ti da istovariš, samo prvo da spakujem stvari." On otrča prema svojoj spavaćoj sobi.

Nikol je ostala da sačeka dolazak vagona. Kao i uvek, prvo su stigli mlazevi svetlosti, onda je vagon uz hujanje dojurio. Malo kasnije zaustavio se, naglo, u svom udubljenju u kružnom podu perona, na mestu gde se njegova trasa završavala. Vrata se otvoriše i Nikol uđe da vidi šta ima unutra.

Pored četiri velika krčaga vode, bila je tu i uobičajena količina sveže hrane, na koju su se ljudi već privikli i u njoj uživali, ali i jedna velika tuba nečeg lepljivog što je po ukusu podsećalo na mešavinu meda i pomorandže. Gde li raste sve ovo? upita se ona, već po stoti put. Poče da istovaruje hranu. Kroz glavu su joj prolazile mnoge porodične rasprave o ovom pitanju. Zajednički zaključak je glasio da sigurno postoje neka velika poljoprivredna imanja negde u južnom hemicilindru.

O pitanju ko ih hrani nisu se usaglasili. Ričard je ostajao u uverenju da ih hrane sami oktopauci, a to je zasnivao ponajviše na činjenici da celokupno snabdevanje prolazi kroz oktopaučku teritoriju. Nije bilo lako suprotstaviti se takvoj logici. Maks se saglašavao da hranu doista šalju oktoi, ali je i tome, kao i svim drugim aktivnostima oktoa, pridavao opake zadnje namere. Ako ih oktopauci hrane, tvrdio je on, to sigurno ne čine iz humanitarnih razloga.

Zašto bi, zaista, oktići bili naši dobročinitelji? pitala se Nikol. Slažem se s Maksom da je sve to u suprotnosti s otmicom Eli i Eponine... Možda tu ipak deluje i neka druga inteligentna vrsta? Neka koja je odlučila da se umeša i pomogne nam? Iako ju je Ričard, u privatnosti njihove spavaće sobe, blago ismevao zbog ovoga, jedan deo njenog bića uporno je gajio nadu da stvarno postoji neki 'narod duge', na nekom višem stupnju razvoja, iznad pauka, zainteresovan za očuvanje nejakih ljudskih stvorova, i da taj narod zapoveda paucima da hrane ljude.

U vagonu je svaki put bilo i po jedno iznenađenje. Ovoga puta su u zadnjem delu vagona ležale lopte, njih ukupno šest, raznih boja i veličina.

"Gledaj", reče Nikol Maksu koji se vratio sa svojim rancem i prišao da joj pomogne u radu. "Poslali su čak i lopte da se deca igraju."

"Predivno", reče Maks ironično. "Sad svi imamo novu zabavu: da slušamo dečje svađe oko toga koja je čija."

Kad su ispraznili vagon, Maks uđe u njega i sede na pod. "Koliko dugo ćeš čekati?" upita ona.

"Koliko god treba", odgovori Maks natmureno.

"Da li si o ovoj svojoj nameri razgovarao s ma kim drugim?"

"Nisam, do vraga", odgovori on žustro. "Zašto bih? Ne bavimo se nekom demokratijom ovde." Sedeći tako na podu, on se nagnu malo napred. "Izvini, Nikol, ali stvarno sam nešto besan u ovom trenutku. Eponine nema već mesec dana, ja nemam cigare, lako se naljutim." Prisilio je sebe na osmeh. "Klajd i Vinona su mi govorili, kad sam se tako ponašao, da mi je upao čičak u dupe."

"Ma nema problema, Makse", reče ona. Zagrli ga na trenutak, pre odlaska. "Nadam se samo da ćeš biti bezbedan, kud god pošao."

Vagon se, međutim, nije pomicao. Maks je uporno odbijao da izađe, čak i da ode u WC. Prijatelji su mu donosili vodu i hranu i stvari potrebne da bi vagon ostao čist. Pred kraj trećeg dana njihove zalihe hrane počeše naglo da se bliže kraju.

"Neko će morati da uskoro porazgovara s Maksom", reče Robert drugima odraslima kad su deca zaspala. "Jasno je da vagon neće poći dokle god je on u njemu."

"Nameravam da o tome popričam s njim ujutro", reče Nikol.

"Ali hrana ponestaje sad", bunio se Robert. "Ne znamo koliko će vremena biti potrebno da..."

"Možemo da preraspodelimo ovo što je preostalo", prekide ga Ričard, "i nekako izdržimo bar još dva dana... Vidi, Roberte, svi smo napeti i umorni... Bolje da razgovamo s Maksom pošto još jednu noć prespavamo."

"A šta ako on ne bude hteo da izađe?" upita Ričard kad je ostao nasamo s Nikol.

"Pa ne znam", reče ona. "Patrik me je pitao to isto, danas popodne. On se plaši šta će se desiti ako pokušamo silom da ga izbacimo... Kaže da je Maks vrlo umoran i ljut."

Ričard je tvrdo zaspao, a Nikol još dugo ostala da razmišlja o najboljem načinu da se pristupi Maksu. Sukob treba izbeći po svaku cenu, razmišljala je. To znači da s njim treba da razgovaram ja sama, da niko drugi ne bude ni blizu... Ali, šta tačno da mu kažem? I kako da postupim ako on sve predloge odbaci?

Konačno je, iscrpljena, zaspala i ona. Snovi su joj opet bili nemirni. U prvom snu, u vili u gradiću Bovoa buktao je požar a ona nije uspevala da pronađe Ženevjev. Onda su se prostori sna naglo promenili i sad je Nikol bila devojčica od sedam godina, u Obali Slonovače, učesnica u svečanosti 'Poro'. Plivala je polugola u jezercetu, usred oaze. Lavica je vrebala na obali, šunjala se, tragala za devojčicom koja joj je uznemirila mladunče. Nikol zaroni da izbegne lavičin oštar pogled. Kad izroni, gle, umesto lavice - tri oktopauka u patroli pored jezerceta.

"Majko, majko", začu Elin glas.

Plivajući u mestu, pogledom poče da preleće svud oko jezerceta. "Nama je sasvim dobro, majko", reče Elin glas razgovetno. "Nemoj se zbog nas brinuti."

Ali gde je Eli u tom prizoru? Usnula Nikol vide jednu ljudsku siluetu u šumi iza tri oktopauka, i povika: "Eli, jesi li to ti, Eli?"

Tamno obličje reče "da", Elinim glasom, onda pođe napred, do mesta gde postade vidljivo na mesečini. Nikol odmah prepoznade sjajne bele zube. "Omeh", povika ona. Talas užasa slivao joj se niz kičmu. "Omeh..."

Probudi je uporno ćuškanje. Ričard je, pored nje, sedeo u krevetu. "Je l' sve u redu, draga? Prvo si vikala 'Eli' a posle 'Omeh'."

"Još jedan od mojih živopisnih snova", reče Nikol. "Saopšteno mi je da su Eli i Eponina bezbedne, gde god da su."

Obukla se. "Kuda u ovo doba?" upita je on.

"Da razgovaram s Maksom."

Žurno je izišla iz spavaće sobe i krenula kroz veliku dvoranu. Iz nekog razloga prvo pogleda gore, ka svodu. Tamo zapazi nešto što nikad ranije nije videla. Samo nekoliko metara ispod ruba svoda nalazilo se sad nešto nalik na usečenu platformu, ili odmorište. Zašto nikada ranije nisam primetila ovo zaravnjeno mesto? zapita se ona i lagano potrča prema peronu. Zato što su senke toliko dugačke tokom dana? Ili zato što je tek nedavno konstruisano?

Maks je spavao sklupčan u jednom uglu vagona. Nikol uđe veoma tiho. Nekoliko sekundi pre nego što ga je dotakla, Maks dvaput promrmlja: "Eponina." Onda se njegova glava trže. "Da, draga", reče on veoma razgovetno.

"Makse", prošaputa mu Nikol d'Žarden na uvo. "Probudi se, Makse."

On se probudi. Lice mu je bilo kao da je ugledao duha. "Sanjala sam nešto zaista zapanjujuće", reče ona. "Sada znam da su Epi i Eli dobro... Došla sam da te zamolim da izađemo iz ovog vagona, da bi nam on mogao doneti hranu. Znam koliko ti je stalo da preduzmeš nešto..."

Nikol zaćuta. Maks je ustao i već polazio ka vratima. Na licu mu je i sad bio izraz potpune zbunjenosti. "Idemo", reče on.

"Tek tako?" reče Nikol, zapanjena tako slabim otporom.

"Da", reče on izlazeći iz vagona. Za njim izađe i Nikol. Samo nekoliko sekundi kasnije vrata se sklopiše i vozilo pođe put tunela, naglo ubrzavajući.

"Probudila si me usred jednog sna", reče on dok su posmatrali kako vagon iščezava. "Razgovarao sam s Eponinom. Trenutak pre nego što sam čuo tvoj glas, rekla mi je da ćeš mi ti doneti jednu važnu poruku."

Maks se strese, a zatim se nasmeja i pođe ka sobama. "Naravno da ja ne verujem u ta ESP sranja, ali, koincidencija je bila zaista izuzetna."

Pre nego što je pala noć, stigoše dva vagona, sastavljena. Prednji je bio otvoren, blistav, pun hrane i vode, kao i uvek dotad. Drugi vagon je bio sasvim zamračen. Njegova vrata se nisu otvorila, prozori su ostali zastrti.

"Pazi, pazi", reče Maks, prilazeći zaustavljenom vozu i pokušavajući, neuspešno, da otvori drugi vagon. "Šta imamo ovde?"

Istovarili su vodu i hranu, ali voz ne ode. Ljudi su čekali, ali misteriozna druga kola nisu otkrivala svoje tajne. Posle nekog vremena Nikol i njeni prijatelji odlučiše da odu na večeru. Dok su jeli, razgovarali su, ali pritihnuto, uz mnogo nagađanja i zaziranja od uljeza.

Mali Kepler je nevino upitao nisu li u zamračenom vagonu možda Eponina i Eli. Na to Nikol još jednom ispriča kako je našla Ričarda u komi, posle njegovog boravka kod oktopauka. Ljude preplavi slutnja zla.

"Trebalo bi da neko bude na straži cele noći", predloži Maks posle večere, "da se ne bi dogodila neka podlost dok mi spavamo. Ja se prijavljujem za prva četiri sata."

Patrik i Ričard se takođe javiše za stražu. Pre odlaska na spavanje, svi članovi porodice, pa i Bendži i deca, odmarširali su do ivice perona i zagledali se u voz. "Šta može da bude unutra, mama?" upita Bendži.

"Ne znam, dragi", odgovori Nikol grleći svog sina. "Zaista pojma nemam."

Jedan sat pre jutarnjeg pojačavanja svetlosti, Patrik i Maks probudiše Ričarda i Nikol. "Dođite", reče im Maks uzbuđeno, "ovo morate videti..."

U sredini glavne dvorane nalazila su se četiri velika, crna, segmentovana, dvostrano simetrična stvorenja, izgledom i građom nalik na mrave. Na svakom od svoja tri telesna segmenta imali su po jedan par nogu ali i par elastičnih dugačkih udova za hvatanje, kojima su žurno slagali neki materijal na gomile. Imalo se šta i videti. Svaka od tih 'ruku' pokretala se kao zmija, ili surla, s jednom dodatnom (i korisnom) sposobnošću. Ruka koja nije bila potrebna ni da nešto pridrži ni da uspostavlja ravnotežu tela, tako što

će činiti protivteret nečemu što su druge ruke podigle, povlačila se u svoje 'ležište' na boku stvorenja, i tu ostajala čvrsto namotana sve do sledeće upotrebe. Tako ruke nisu bile ni primetne niti su ometale kretanje bića kad nisu imale posla.

Zapanjeni ljudi gledali su netremice kako ove čudne kreature, gotovo dva metra duge i metar visoke, hitro prazne zatamnjeni vagon, pregledaju načinjene gomile predmeta, i odlaze vozom. Čim su tuđini nestali, Maks, Patrik, Ričard i Nikol priđoše načinjenim gomilama da ih razgledaju. Bilo je tu predmeta svakojakih veličina i oblika, ali najzastupljenije je bilo nešto što je imalo oblik najobičnijeg stepenika.

"Ako bih morao nagađati", reče Ričard podižući jednu malu stvar nalik na nalivpero, "rekao bih da je noseća snaga ovog materijala negde između cementa i čelika."

"Ali, čemu služi, čika-Ričarde?" upita Patrik.

"Oni će zidati nešto, rekao bih."

"Ko oni?" upita Maks.

Ričard slegnu ramenima i odmahnu glavom. "Ova stvorenja koja su maločas otputovala; meni izgledaju kao malo usavršene domaće životinje, sposobne da izvedu niz komplikovanih radnji ali ne i da stvarno misle."

"Znači oni nisu mamin 'narod duge'?" reče Patrik.

"Ni slučajno", odgovori Nikol sa slabim osmehom.

Za doručkom su o ovome potanko obavestili ostale, pa i decu. Svi odrasli su se saglasili da tuđine ne treba ometati ako se, prema očekivanju, vrate da dovrše svoj posao, kakav god on bio, osim ako to ne bude ličilo na ozbiljnu pretnju.

Tri sata kasnije opet je došao voz sa dva vagona. Iz prednjeg su izišla dva nova mravolika stvorenja i pošla se zaputila ka sredini dvorane. Nosila su po jedan lončić, u njega počešće zamakala ruke i iscrtavala blistave crvene oznake na podu. Te crvene linije su posle nekog vremena stvorile mrežu koja je prekrila peron, sav nagomilani materijal i gotovo polovinu poda dvorane.

Nekoliko trenutaka potom dvanaest drugih životinja iste vrste nagrnu iz oba vagona. Pojedina stvorenja su na leđima nosila neke velike teške predmete zaobljenih ivica. Iza njih su nastupala dva oktopauka oko čijih su loptastih glava tekle neobično blistave uspravne trake boja. Oktoi su brzo prešli u sredinu dvorane, pregledali gomile materijala, a onda naredili mravolikima da počnu izgradnju.

"Znači, 'zaplet postaje gušći'", reče Maks Patriku dok su, s izvesne udaljenosti, gledali ta događanja. "Naši prijatelji oktići zaista komanduju ovde, ali šta kog vraga grade!"

"Ko zna!" odgovori Patrik, opčinjen prizorom.

"Vidi, Nikol", reče Ričard nekoliko minuta kasnije. "Tamo, pored one velike gomile. Onaj mravonja čita boje s oktove glave, to je apsolutno jasno."

"I šta sad da preduzmemo?" reče Nikol tiho.

"Pa valjda da gledamo i čekamo", odgovori Ričard.

Celokupna građevinska aktivnost odvijala se unutar oblasti ocrtane crvenim oznakama na podu. Nekoliko sati kasnije, pošto je prispeo još jedan voz pun velikih povijenih elemenata, osnovni oblik građevine postade očigledan: vertikalni šuplji cilindar

prečnika četiri metra, koji se uzdizao sve do ruba poluloptastog svoda iznad dvorane; u cilindru - spiralno stepenište.

Rad je trajao trideset šest sati bez posustajanja. Oktopaučki arhitekti nadzirali su divovske 'mrave' s rukama sposobnim za svakojake poslove. Jedini značajan prekid te aktivnosti nastao je kad su Kepler i Galilej, kojima je posle nekoliko sati dosadilo da gledaju graditeljski trud vanzemaljaca, nenamerno šutnuli loptu u taj radni prostor, i njome pogodili jednog 'radnika'. Sav rad je istog časa prestao, jedan okto je brzo prišao da uhvati loptu i, činilo se, da umiri radnika. Veštim zamahom dva pipka izbacio je loptu prema deci, a rad se nastavio.

Svi osim Maksa i Nikol su spavali u trenutku kad su tuđini dovršili stepenište, pokupili sav preostali materijal, ukrcali se u vagone i otišli. Maks je onda prišao nastaloj cevastoj građevini i zavukao glavu unutra. "Impresivno, jest", reče on, kao da se pomalo snebiva, "ali, čemu li služi?"

"Nemoj da se izmotavaš", odgovori Nikol. "Jasno je da se od nas očekuje da se popnemo uza te stepenice."

"Pa, jebi ga, Nikol, to i ja znam", reče Maks. "Ali zašto i čemu? Zašto oktići žele da se mi popnemo tamo, da napustimo ovaj nivo? Znaš, oni manipulišu nama od trenutka kad smo ušli u njihovu jazbinu. Kidnapovali su njih dve, premestili su nas u južni poluvaljak, nisu mi dozvolili da se vratim u Njujork... Šta bi se dogodilo ako bismo odbacili neki njihov plan?"

Nikol se zagleda u svog prijatelja. "Nemaš ništa protiv da ovaj razgovor odložimo do jutra, kad ćemo svi biti na okupu?... Strašno sam umorna."

"Nema problema", reče Maks. "Ali, reci tom tvom mužu da, po mom mišljenju, treba da učinimo nešto skroz nepredvidljivo, na primer da se pešice vratimo kroz tunel ispod mora sve do oktopaučke jazbine. Nekako me obuzima nelagodnost u pogledu krajnjeg ishoda prema kome nas ovi vode."

"Ne znamo sve, Makse", odgovori Nikol umorno, "ali stvarno ne vidim da možemo da uradimo bilo šta drugo, sem da pristajemo na njihove želje, dokle god oktopauci kontrolišu naše snabdevanje vodom i hranom... Možda u ovoj situaciji naprosto treba imati više vere."

"Vere?" reče Maks. "To je samo druga reč za nerazmišljanje." Priđe stepeništu. "Ovim bismo se mogli popeti u pakao ili u raj, jednako lako."

2.

Ujutro dođe samo jedan vagon, sa hranom i vodom. Kad je otišao i kad su svi detaljno razgledali izgrađeni uspravni cilindar sa stepeništem, Maks poče da zagovara ideju da je vreme da ljudska bića pokažu da im je 'dozlogrdilo ovo stalno primoravanje' od strane oktoa. Predložio je da on, i svi koji tako misle, pođu s njim kroz tunel ispod Cilindričnog mora, pešice, i da ponesu preostalu pušku.

"Šta konkretno želiš da postigneš?" upita Ričard.

"Da me zarobe i odvedu tamo gde drže Epi i Eli. Onda ću biti siguran da je njima dvema dobro. Nikolini snovi zaista nisu dovolj..."

"Nije ti to naročito logičan plan", uzvrati mu Ričard. "Razmisli. Čak i pod pretpostavkom da te neće pregaziti voz dok si u tunelu, kako ćeš objasniti oktićima šta želiš?"

"Nadao sam se da ćeš i ti u ponečemu pomoći", reče Maks. "Pamtim kako ste ti i Nikol komunicirali s avijanima. Možda bi mogao da upotrebiš svoje kompjutersko znanje i nacrtaš Eponinin portret, sliku na ekranu. Ja bih je pokazivao oktićima..."

Nikol oseti molbu u Maksovom glasu. Dotače Ričardovu ruku. "Zašto ne?" reče ona. "Neko bi mogao istražiti kuda ovo stepenište vodi a da ti za to vreme pripremiš za Maksa računarske slike Eponine i Eli."

"Ja bih rado pošao s Maksom", reče Robert Tarner iznenada. "Ako postoji ikakva šansa da nađem Eli, želim da pokušam... Maloj Niki će ovde biti sasvim dobro s dedom i babom."

Iako su se i Ričard i Nikol zabrinuli zbog ovog što su čuli, odlučili su da tu zabrinutost ne ispolje pred svima. Ubrzo je od Patrika zatraženo da se popne i da nabrzinu ispita šta gore postoji, dok Ričard izvede svoje majstorije s kompjuterskom grafikom. Maks i Robert su otišli u svoje spavaće sobe da se pripreme za veliko pešačenje. Nikol i Nai ostadoše sa Bendžijem i decom u dvorani.

"Misliš da je ta njihova odluka pogrešna, zar ne?" Nai je svoje pitanje postavila blagim tonom, tako karakterističnim za nju. "Aha", reče Nikol. "Ali nisam sigurna da je u ovoj situaciji važno šta ja mislim... Obojica su ožalošćeni i osećaju nemoć. Za njihovo dobro, treba da bude preduzeta neka akcija radi pronalaženja njihovih partnerki... makar i ne mnogo pametna."

"A šta će im se, po tvom mišljenju, dogoditi?"

"Pa ne znam", odgovori Nikol. "Samo, ne verujem da će ih pronaći. Po mom mišljenju, one su kidnapovane iz nekih određenih razloga, ne istih... Ne znam koji su to razlozi ali verujem da će nam oktoi vratiti, pre ili kasnije, i Eponinu i Eli, nepovređene."

"Mnogo si ti sklona da im veruješ", reče Nai.

"Ma ne. Prosto, moja iskustva s oktopaucima navode me da verujem da imamo posla s jednom visokomoralnom vrstom... Priznaću da kidnapovanje njih dveju izgleda kao da je u neskladu s tom slikom - ne zameram Maksu i Robertu što su izveli neke svoje, sasvim drukčije zaključke o oktoima - ali, kladila bih se da ćemo, na kraju, shvatiti čak i razloge zbog kojih su otmice izvedene."

"A u međuvremenu imamo prilično tešku situaciju. Ako odu i Maks i Robert, pa se nikad ne vrate..."

"Znam", reče Nikol, "ali mi tu ništa ne možemo. Njih dvojica su odlučili, a naročito Maks, da ovoga trenutka urade nešto. To im je malo starinski, čak pomalo 'mačo', ali je shvatljivo. Mi ostali moramo se prilagoditi njihovim potrebama, čak i ako nam se učini da su njihovi postupci kapriciozni."

Patrik se vratio za manje od sat vremena. Saopštio je da se stepenište okončava jednim odmorištem koje se sužava u tunel i zalazi u neki prostor iza svoda. Taj tunel vodi do drugog, manjeg stepeništa, koje se penje daljih deset metara i izlazi u šupljinu jedne zgrade nalik na iglo, oko pedeset metara južno od litice koja se nadnosi nad Cilindrično more.

"I kako je bilo napolju, u Rami?" upita Ričard.

"Isto kao na severu", odgovori Patrik. "Hladno, rekao bih da je nekih pet stepeni Celzijusa, i mračno, postoje samo tragovi svetlosti u pozadini... Iglo je zagrejan i dobro osvetljen. Postoje kreveti i kupatilo, samo jedno. Sve je sagrađeno nesumnjivo za nas, ali nema nešto mnogo stambenog prostora."

"Nema drugih hodnika niti prolaza?" upita Maks.

"Nema", reče Patrik i odmahnu glavom.

"Čika-Rič-ard napravio super sli-ke Eli i Epi", reče Bendži svom bratu. "Da vidiš."

Maks dotače dve tipke na računaru koji mu je bio pri ruci, i pokaza se odličan crtež Eponininog lica. "Ričard u prvi mah nije dobro pogodio oči", reče Maks, "ali ja sam popravio... Eli je nacrtao mnogo lakše."

"Znači vas dvojica ste spremni za polazak?" reče Patrik Maksu.

"Otprilike. Sačekaćemo jutro, da bi svetlost iz ove dvorane obasjala što veći deo tunela."

"I šta mislite koliko će vam vremena trebati da stignete na drugu stranu?"

"Otprilike jedan sat energičnog hoda", reče Maks. "Nadam se da Robert to može."

"A šta ako čujete da dolazi voz?" reče Patrik.

"Nećemo moći mnogo da učinimo", odgovori Maks i slegnu ramenima. "Tunel smo već pregledali, tu je razmak između vagona i zida minimalan. Tvoj čika-Ričard kaže da ćemo morati da se prepustimo 'sistemu za zaštitu od kvarova'."

Za ručkom se razvila rasprava o pušci. I Ričard i Nikol su se jako protivili da je Maks ponese sa sobom, ne iz neke velike želje da ona ostane kod glavnine porodice, nego zato što su se plašili da se ne dogodi neki incident koji bi mogao negativno da se odrazi na sudbinu svih njih. Ričard svoje primedbe nije iskazao osobito taktično, pa se Maks razljutio.

"'Ajde, gospodine eksperte", rekao je Maks u jednom trenutku, "Objasni mi, molim te, kako znaš da će moja puška biti 'beskorisna' u traganju za Eponinom."

"Makse", reče Ričard energično, "oktići sigurno..."

"Čekaj, ja ću, dragi", prekide ga Nikol. "Makse", reče ona blažim tonom. "Ne mogu da zamislim situaciju u kojoj bi ti puška mogla zatrebati tokom toga putovanja. Ako ti je potrebna da se braniš od oktoa, to bi značilo da su oni neprijateljski raspoloženi, što opet znači da je sudbina Eponine i Eli odavno zapečaćena... Mi, naprosto, ne želimo..."

"Šta ako sretnemo neka druga stvorenja, neprijateljski raspoložena, ne oktoe", reče Maks uporno, "i ako moramo da se branimo? Ili ako je potrebno da ja upotrebim tu pušku da bih poslao neki signal Robertu? Ja mogu zamisliti mnoge situacije..."

Nisu uspeli da se dogovore kako da reše ovaj problem. Ričard je zbog toga bio veoma uznemiren dok su se Nikol i on spremali za spavanje. "Kako mu nije jasno", reče on, "da je pravi razlog zbog koga želi pušku taj da sebi osigura osećanje bezbednosti? I to lažno? I šta ako proradi njegova 'usijana glava' a oktići onda uskrate hranu i vodu svima nama?"

"Ne možemo sad da brinemo o tome, Ričarde", reče Nikol. "Mislim da u ovome trenutku jedino možemo da zamolimo Maksa da bude obazriv, i da ga podsetimo da je on predstavnik svih nas. Ma koliko pričali, nećemo ga naterati da se predomisli."

"Onda bi možda trebalo da glasamo da li on treba da ponese pušku ili ne. Pa da mu pokažemo da su svi protiv."

"Instinkt mi govori", uzvrati Nikol brzo, "da bi svako glasanje bilo pogrešan način, apsolutno pogrešan, kad je Maks u pitanju. On već oseća kakvo je raspoloženje svih nas. Zajednička osuda samo će ga sasvim okrenuti pa će verovatnoća da se dogodi neki 'incident' biti utoliko veća... Ne, dragi, u ovom slučaju moramo se jednostavno nadati da se neće dogoditi ništa nepovoljno."

Ričard je ćutao gotovo minut. "Valjda si u pravu", reče on konačno. "Kao i obično... Laku noć, Nikol."

"Laku noć, Ričarde."

"Čekaćemo ovde, zajedno, četrdeset osam sati", govorio je Ričard Maksu i Robertu. "Posle tog vremena neki od nas će možda početi da preseljavaju svoje stvari gore, u iglo."

"Važi", reče Maks pritežući kaiševe na rancu i široko se osmehujući. "Nemaj briga. Neću da ucmekam nijednog od tvojih oktojčića, osim ako ne bude baš neophodno." Okrete se Robertu. "Dakle, amigo mio, jesi li spreman za avanturu?"

Robert je sa rancem na leđima izgledao kao da mu nije baš ugodno. Sagnuo se nezgrapno i podigao svoju kćer. "Tata će se brzo vratiti, Niki", reče on. "Bakili i Buba će ostati ovde s tobom."

Pred sam polazak ove dvojice, Galilej dotrča kroz dvoranu. Na njegovim leđima bio je mali zavežljaj. "Idem i ja!" povika on. "Hoću da se bijem s oktopaucima!"

Svi se nasmejaše. Nai objasni Galileju zašto to ne može. Patrik ublaži dečakovo razočaranje objašnjavajući mu da će on, Galilej, zauzvrat moći da prvi krene stepeništem kad porodica bude pošla u iglo.

Oštrim marševskim hodom dva čoveka se zaputiše u tunel. Prvih nekoliko stotina metara pešačili su ćutke, zadivljeni izgledom morskih stvorenja s druge strane providne plastike, ili stakla. Maks je morao dvaput da čeka Roberta, čija je kondicija bila loša. Nije naišao nijedan vagon. Kad prođe nešto više od sat vremena, njihove baterijske svetiljke obasjaše prvu stanicu podzemne železnice ispod druge obale Cilindričnog mora. Kad su se našli na pedeset metara od perona, sva svetla su se upalila. Sad su videli kuda idu.

"Ričard i Nikol su bili ovde", reče Maks. "Iza onog lučnog ulaza postoji nešto kao pripremna dvorana, a zatim lavirint crvenih hodnika."

"I šta ćemo ovde?" upita Robert. Nije bio baš naročito raspoložen i zato je vođstvo sasvim prepustio Maksu.

"O tome nemam neki jasan plan", reče Maks. "Mislim da možemo da neko vreme istražujemo, s nadom da naiđemo na oktiće."

Na Maksovo veliko iznenađenje, na podu dvorane bio je plavom bojom nacrtan veliki krug, iz njega je vodila debela plava linija, zalazila u lavirint i na prvoj raskrsnici skretala desno. "Ričard i Nikol nisu rekli da je bilo plave linije", reče Maks.

"Očigledno smo dobili uputstvo za kretanje, nameštено tako da bude jasno i idiotima." Ričard se nervozno nasmeja. "Ići za debelom plavom linijom, to je zaista lako, kao da su ugradili niz žutih cigala."

Pođoše u prvi hodnik. Plava linija se pružala stotinu metara napred a onda je na jednoj raskrsnici skretala ulevo.

"Ti bi za tom linijom, a?" reče Maks.

Robert pođe nekoliko koraka označenim pravcem. "Zašto ne?"

"Zato što je previše očigledno", reče Maks, samome sebi koliko i svom kompanjonu. Stežući pušku, ipak pođe za njim. "E, čuj", reče kad su zaokrenuli na prvoj krivini, "ne misliš valjda da su ovo nafarbali zbog nas dvojice?"

"Ne mislim", reče Robert zastajući za trenutak. "Kako su mogli znati da neko dolazi?"

"Upravo to sam se i ja zapitao", promumla Maks.

Pošli su dalje, ćuteći. Još triput su zaokrenuli za plavom linijom, a onda su se našli pred zasvođenim ulazom visokim oko metar i po. Sagnuše se i uđoše u veliku sobu sa tamnocrvenim plafonom i zidovima. Debela plava linija se okončavala velikim plavim krugom na samoj sredini sobe.

Stali su obojica u krug. Manje od sekund posle toga svetla su se pogasila. Na zidu ispred njih gotovo odmah se pojavila slika nalik na primitivni nemi film. Bila je oko jedan kvadratni metar velika. U sredini su bile Eponina i Eli, obučene u čudne žute haljine. Razgovarale su jedna s drugom, i s nekim sagovornikom desno, izvan slike. Nije se čulo ništa. Nekoliko sekundi kasnije pošle su nadesno, prošle pored jednog oktopod-pauka i pojavile se pokraj neke čudne debele životinje donekle nalik na kravu, koja je imala ravan beo trbuh. Eli je uzela olovku nalik na nekakvu zmiju, pritisnula je uz belu površinu i napisala, stiskajući olovku mnogo puta: NE BRINITE. NAMA JE DOBRO. Obe su se osmehnule i već sledećeg trena slika je nestala.

Ovaj nemi film, u trajanju od oko devedeset sekundi, ponovio se pred njima još dvaput, od početka do kraja. Stajali su kao gromom pogođeni; tek pri trećem prikazivanju dovoljno su se sabrali da pažljivo razmotre pojedinosti. Onda se svetlost u crvenoj sobi opet upalila.

"Isuse Hriste", reče Maks.

Robert je bio radostan. "Živa je! Eli je živa!"

"Ako možemo verovati u ovo što smo videli."

"Ma, hajde, Makse. Zar bi oktići pravili ovakav film samo da bi nas dvojicu zavarali? Zar im ne bi bilo mnogo lakše da jednostavno ne učine ništa?"

"Ne znam. Nego, odgovori ti meni na jedno pitanje. Kako su znali da nas dvojica dolazimo zabrinuti za Eli i Eponinu? Ima samo dva moguća objašnjenja. Ili su motrili na sve što smo mi radili i govorili još od momenta kad smo ušli u njihovu jazbinu, ili je neko..."

"... neko od nas otkucavao oktićima sve to. Pa nije moguće, Makse, da ti i za trenutak pomišljaš da bi Ričard ili Nikol..."

"Ma neeee, nikako", upade mu Maks u reč. "Ali prokleto mi je teško da razumem kako su nas tako detaljno osmotrili. Nismo videli ni najmanji trag špijunske opreme... Neki dobro usavršeni otpremnici su sigurno nameštеni na nas, ili ugrađeni u nas - inače je sve ovo savršeno besmisleno."

"Kako bi to mogli da obave bez našeg znanja?"

"To pitanje me je sasvim sjebalo", odgovori Maks saginjući se da iziđe. U crvenom hodniku se uspravi. "Sad, ako dobro pogađam, onaj prokleti vagon će nas čekati kad dođemo na stanicu. Od nas će se očekivati da se mirno vratimo ostalima. Sve je to suviše cakano i slađano."

Pogodio je. Vagon je čekao, vrata otvorenih, kad su njih dvojica izišli iz lavirinta u crvenu dvoranu nadomak perona. Maks stade. U njegovim očima sjaktalo je nešto divlje.

"Ja ne ulazim u prokleti voz", reče on niskim tonom.

"Nego šta ćeš?" upita Robert, pomalo uplašen.

"Nazad u lavirint."

Stegao je pušku, okrenuo se naglo i otrčao nazad, u hodnik, ali ne po plavoj liniji nego na drugu stranu. Posle pedeset metara pred njim se pojavio prvi okto, za njim još nekoliko. Zaprečili su svojim telima taj hodnik, a onda krenuli ka Maksu.

On je stao, osmotrio ih, osvrnuo se. U daljini vide drugu grupu oktopauka, koji su takođe nastupali ka njemu.

"Ma sačekajte jedan prokleti minut", povika Maks. "Imam nešto da kažem. Vi momci sigurno razumete naš jezik bar delimično, inače ne biste ukapirali da dolazimo ovamo... Nisam zadovoljan. Hoću dokaz da je Eponina živa..."

Glave oktopauka su se gotovo talasale od silnih boja. Prišli su mu već nadohvat. Obuzet poplavom straha, on ispali jedan metak u vazduh, kao upozorenje. Dve sekunde kasnije oseti oštar ubod u vrat, sa zadnje strane. Sledećeg trena sruči se na pod.

Čuvši pucanj, Robert, koji je neodlučno ostao na peronu, dotrča. U crvenom hodniku vide kako dva oktopauka podižu Maksa s poda i polaze ka stanici. Sklonio im se s puta, a kad su vanzemaljci ušli u vagon, blago spustili Maksa u jedan ugao i pokretima pipaka pokazali da treba i on da uđe, učinio je tako. Manje od deset minuta posle toga obojica su bili u dvorani sa svodom duginih boja.

3.

Deset sati Maks se nije probudio. Robert i Nikol su ga temeljito pregledali ali nisu našli nikakvu ranu niti povredu. Robert je nekoliko puta ispričao kako je avantura tekla; jedino nije mogao da ispričati šta se dešavalo u onom jednom kritičnom minutu dok je Maks bio sam u crvenom hodniku.

Porodica je uglavnom postavljala pitanja o onome što su videli u 'nemom filmu': da li je na Eli i Epi bilo ikakvih tragova izmučenosti ili prisile da učestvuju u filmu? da li su omršavile? da li su izgledale odmorne?

"Mislim da sad znamo mnogo više o prirodi naših domaćina", reče Ričard kad se druga, detaljnija porodična diskusija o ovim događajima bližila kraju. "Kao prvo i najvažnije, sad je jasno da oktoi, ili neko drugi ko je na vlasti ovde, redovno posmatraju šta mi radimo, slušaju naše razgovore - i razumeju ih. Nema drugog mogućeg objašnjenja za činjenicu da su Maksu i Robertu prikazali film u kome se pojavljuju baš njih dve... Drugo, njihov tehnološki nivo, bar kad je reč o projektovanju filmova, ili je nekoliko stotina godina iza našeg, ili je Robert u pravu kad tvrdi da nikakvog projektora nije bilo ni u sobi ni iza zida, što bi onda značilo da je njihova tehnologija toliko usavršena da nama izgleda kao magija. Treće..."

"Čika-Ričarde", prekide ga Patrik. "Zašto je film bio bez tona? Zar nije bilo mnogo lakše da Eli i Epi naprosto kažu da dobro žive? Nije li mnogo verovatnije da su oktoi gluvi, nego da je njihova tehnologija zastala na nivou nemih filmova?"

"Kakva zanimljiva ideja", odgovori Ričard. "Ni na pamet nam nije pala, dosad, takva mogućnost. Gluvi a uspešno komuniciraju..."

"Bića koja su veliki deo svoje evolucije provela u okeanu, često su gluva", reče Nikol. "Njihove čulne potrebe, da bi opstali, na drugim su talasnim dužinama, a pošto im je na raspolaganju ograničen broj ćelija, koje treba da posluže i za senzorijum i za obradu podataka, sluh se naprosto ne razvije."

"Ja sam na Tajlandu radila s osobama oštećenog sluha", reče Nai, "i bila sam zadivljena činjenicom da gluvoća ne onesposobljava čoveka, ne u značajnoj meri, u naprednoj kulturi. Znakovni jezik gluvih izuzetno je uspešan, kako u pogledu složenosti tako i domašaja. Danas na Zemlji gluv čovek može da bude lovac, a može i da se odbrani od životinja koje pokušavaju da ulove njega. Kolorni jezik oktopauka je više nego adekvatan za komunikaciju."

"Čekaj malo s tim", reče Robert. "Nismo li prevideli izvesne prilično jake dokaze da oktići imaju sluh? Kako su mogli znati da Maks i ja polazimo da nađemo njih dve, ako nisu prisluškivali naše razgovore?"

Nekoliko sekundi vladala je tišina. "Možda su naterali Eli i Epi da prevode ono što se ovde govorilo?" reče Ričard.

"Za to bi se morala ispuniti dva uslova, prilično slabo verovatna", reče Patrik. "Prvo, ako su gluvi, zašto bi uopšte imali minijaturnu, visoko usavršenu opremu za snimanje zvuka? Drugo, ideja da one prevode za njih podrazumeva jedan nivo komunikacije među njima, koji teško da se mogao dostići za samo mesec dana... Ne, po mom mišljenju, oktoi su verovatno pogodili svrhu Maksovog i Robertovog putovanja na osnovu vizuelnih nagoveštaja - a to su pre svega portreti dve žene na našem prenosivom računaru."

"Bravo!" uzviknu Ričard. "To je izvrsno razmišljanje."

Stupajući u sredinu grupe Maks zapita: "Hoćete li vi, momci, cele noći da klepećete o tom sranju?"

Svi skočiše. "Jesi li dobro?" upita Nikol.

"Ma kako ne. Čak sam se fino odmorio..."

"Ispričaj nam šta je bilo", prekide ga Robert. "Čuo sam kad je tvoja puška opalila, ali dok sam došao, dva oktića su te već nosila."

"Ne znam ni ja šta je bilo", reče Maks. "Trenutak pre nego što sam se onesvestio, osetio sam vruć ubod u zadnju stranu vrata... To je bilo sve. Svakako me je neki od onih oktoa iza mene pogodio nečim što njima služi kao strelica za uspavljivanje."

Protrlja se po vratu. Nikol mu priđe da pogleda to mesto. "Ne vidim ni najmanju rupicu, sada", reče ona. "To mora biti da su neke vrlo tanke strelice."

Maks pogleda Roberta. "Ne zamišljam da si spasao pušku."

"Žao mi je, Makse", reče Robert. "To mi je palo na pamet tek kad smo bili u vagonu."

Maks pogleda svoje prijatelje. "Dobro, narode, želim da znate da je moja pobuna završena. Uverio sam se da se mi ne možemo boriti protiv tih stvorova. Zato bismo mogli pristati na njihove planove."

Nikol položi ruku na rame svog prijatelja. "Evo novog Maksa Paketa", reče ona s osmehom.

"Možda sam zadrt", odgovori Maks, takođe s osmehom, "ali ne verujem da sam glup."

"Meni se ne čini da se od nas očekuje da svi pređemo u Patrikov iglo", reče Maks sledećeg jutra, posle dolaska i odlaska vagona za snabdevanje.

"Zašto?" upita Ričard. "Osmotri argumente. Nesumnjivo je sazidan za stanovanje ljudi. Inače ne bi napravili stepenište."

"Zato što nije pametno", reče Maks. "Naročito ne za decu. Nema tu dovoljno prostora za duže stanovanje. Mislim da je to nekakava usputna stanica, 'brvnara u šumi', ako vam se taj izraz više sviđa."

Nikol pokuša da zamisli kako bi njih desetoro živelo u teskobi te nove građevine koju je Patrik opisao. "Shvatam šta hoćeš da kažeš, Makse. Šta predlažeš?"

"Zašto ne bi nekoliko nas otišlo u iglo, da pažljivije osmotrimo? Patrik je izviđao nabrzinu, možda mu je nešto promaklo. U svakom slučaju, trebalo bi da bude savršeno jasno šta oni od nas očekuju. Ne liči na njih da ostave ma kakav prostor za nedoumicu."

Za izviđačku misiju odabrani su Ričard, Maks i Patrik. Međutim, polazak je odložen da bi Patrik prvo ispunio svoje obećanje Galileju. Pošao je zato za tim petogodišnjim dečakom, uz dugo spiralno stepenište a zatim hodnikom do početka drugog stepeništa. Na tom mestu je dečak priznao da se umorio i da ne može dalje da se penje. Pri silasku, noge su ga izdale tako da je poslednjih dvanaest metara nadole Patrik morao da ga nosi na rukama.

"Možeš li ti još jednom do gore?" upita Ričard Patrika.

"Verujem da mogu", reče Patrik nameštajući ranac na leđa.

"Sad bar Patrik neće morati da zastajkuje svaki čas, da sačeka da ga mi matorci sustignemo", reče Maks osmehujući se.

Kad su se popeli do vrha cilindričnog stepeništa, stali su da razgledaju prostranstvo oko sebe. "Ponekad", reče Maks, dugo zadržavajući pogled na veličanstvenim bojama duge na svodu koji je sad bio samo nekoliko metara iznad njegove glave, "pomislim da je sve ovo što mi se dogodilo od ukrcavanja na 'Pintu' samo jedan san... Kako uklopiti kokoške, prasiće, ili Arkanzas ceo, u ovu sliku ovde? Neizvodljivo..."

Krenuše gornjim hodnikom. "Mora biti teško", reče Patrik dok su odmicali, "pomiriti sve ovo s tvojim normalnim životom na Zemlji. Ali, pomisli kako je meni. Rođen sam na svemirskom brodu vanzemaljaca, u blizini zvezde Sirijus. Proveo sam više od pola života uspavan. Pojma nemam šta je 'normalno'..."

"Pa, jebi ga", reče Maks prebacujući ruku mladiću preko ramena, "da sam ja na tvom mestu, bio bih sto posto lud."

Kasnije, dok su se uspinjali drugim stepeništem, Maks stade i okrete se Ričardu, dole. "Nadam se da shvataš, Vejkfilde", reče on toplo, "da sam ja samo jedan drski zajebant i da nemam ništa lično protiv tebe, a povodom onih svih rasprava poslednjih nekoliko dana."

Ričard se osmehnu. "Razumem, Makse. Takođe znam da sam ja isto toliko arogantan koliko si ti drzak... Prihvatam tvoje indirektno izvinjenje ako ti prihvataš moje."

Maks je odglumio uvređenost. "Jeeee, kakvo izvinjenje?" reče on stupajući na stepenište.

Iglo je bio baš kao što ga je Patrik opisao. Njih trojica su onda navukli jakne i pripremili se da izađu napolje. Ričard krenu napred i ugleda drugi iglo pre nego što su Maks i Patrik i stigli da udahnu oštar ramanski vazduh.

"Taj drugi iglo nije postojao, čika-Ričarde", ponavljao je Patrik. "Obišao sam celu oblast."

Drugi iglo, koji je bio skoro tačno deset puta manjih dimenzija nego prvi, nalazio se nekih trideset metara udaljen od litice na rubu Cilindričnog mora. Svetlucao je u ramanskom mraku. Njih trojica pođoše tamo. Na manjem iglou se odjednom otvoriše vrata. Izađoše dve majušne ljudske figure. Bile su visoke po dvadesetak centimetara i osvetljene iznutra.

"Šta, do vraga..." poče Maks.

"Gledajte", reče Patrik uzbuđeno, "to su mama i čika-Ričard!"

Ta dva obličja obrnula su se, u mraku, ka jugu, okrećući leđa litici i moru. Ričard, Maks i Patrik požuriše da stanu pored njih i što bolje ih pogledaju. Mali stvorovi bili su obučeni gotovo isto kao Ričard i Nikol juče. Izuzetna pažnja bila je posvećena pojedinostima. Kosa, lice, boja kože - čak i oblik i boja Ričardove brade - savršeno su odgovarali originalnim Vejkfildovima. Oba mala stvora imala su rance na leđima.

Maks se sagnuo i pokušao da podigne figuru Nikol, ali je pri dodiru osetio električni udar. Robotić se okrete ka Maksu i energično odmahnu glavom. Ljudi pođoše još stotinu metara za malenim parom, pa stadoše.

"Nema mnogo dileme šta se od nas sada traži", reče Ričard.

"Nema", reče Maks. "Pozvani ste, ti i Nikol."

Sledećeg popodneva Ričard i Nikol su u rance spakovali hranu i vodu za nekoliko dana, i oprostili se od svoje porodice. Niki je proteklu noć prespavala između njih dvoje, a sad je, na odlasku dede i babe, bila sva u suzama.

Uspon uza stepenice bio je veoma naporan. "Trebalo je sporije da se penjem", reče Nikol teško dišući. Ona i Ričard stadoše na odmorište ispod svoda i poslednji put mahnuše svima. Nikol je osećala da joj srce u prsima bije aritmično. Strpljivo je čekala da se pojačani otkucaji smire.

I Ričard je ostao bez daha. "Nismo onako mladi kao pre mnogo godina u Njujorku", reče on posle kraće pauze. Osmehnu se i obgrli Nikol jednom rukom. "Jesi li spremna za nastavak naše avanture?"

Nikol klimnu glavom. Krenuše dugim tunelom, polako, držeći se za ruke. Kad su došli do drugog stepeništa, Nikol se okrete Ričardu. "Dragi", reče ona s iznenadnom žestinom, "zar nije divno što smo opet samo nas dvoje ovde, nasamo, pa makar to potrajalo i samo nekoliko sati? Volim ja sve druge, ali prilično je teško ponašati se bez prestanka tako prokleto odgovorno..."

Ričard se vedro nasmeja. "Sama si odabrala tu ulogu, niko ti je nije nametnuo."

Sagnuo se. Poljubio ju je u obraz. Nikol okrete lice ka njemu i poljubi ga, snažno, u usta.

"Da li je ovaj poljubac bio predlog", reče on široko se osmehujući, "da provedemo noć u iglou pa da tek sutra krenemo na put?"

"Čitaš moje misli, gospodine Vejkfild, rekla bih", reče Nikol s koketnim osmehom. "Zapravo, razmišljala sam koliko bi zabavno bilo zamišljati, noćas, da smo opet mladi ljubavnici..." Nasmejala se. "Bar mašta će raditi bez greške, i tebi i meni."

Kad su dospeli na tri stotine metara južno od dva igloa, nisu više mogli da vide ništa osim onoga što su zraci njihovih baterijskih svetiljki uspevali da izvuku iz pomrčine. Teren je, ispod njih, bio sačinjen pretežno od zemlje i sitnog kamenja, ali je bio uglavnom ravan; pa ipak, Ričard i Nikol su se povremeno, u trenucima i najmanje nepažnje, spoticali.

"Ovo može ispasti jako dugo i zamorno šipčenje po mraku", reče Nikol kad su zastali da popiju malo vode.

"Uz to, po hladnoći", reče Ričard. "Je l ti nije hladno?"

"Ne, dok se krećemo." Ona proteže ruke i namesti ranac udobnije.

Sat kasnije videli su neku svetlost na južnom nebu. Kretala se ka njima, postajući sve veća.

"Šta misliš, šta je to?" reče Nikol d'Žarden.

"Možda Plava Vila? 'Zvezda s neba pada, želju kaži sada...'"

Nikol se nasmeja. "Nemoguć si."

"Posle ove poslednje noći", reče on gledajući tu svetlost koja se jednako primicala, "osećam se opet kao momčić."

Naklonila je glavu i tiho se nasmejala. Držali su se za ruke, u tišini, a lopta svetlosti je rasla. Minut kasnije zaustavila se, nekih trideset metara ispred i dvadesetak metara iznad njih. Isključili su baterijske svetiljke jer je ravnica pod nebom Rame bila obasjana dobrih stotinu metara oko njih.

Ričard je zaklonio šakom oči i pokušavao da odredi kakav je to izvor svetlosti, ali uzalud - svetlost bejaše prejaka. Nije mogao da pogleda pravo u nju. Pođoše dalje. "Šta god da je to", reče Nikol, "nesumnjivo zna kuda mi treba da idemo."

Dva sata kasnije naišli su na jednu stazu koja je vodila ka jugozapadu. S obe strane staze širila su se rodna polja. Kad su stali za ručak, prošetali su malo i kroz ta polja i otkrili da ovde glavni usev čini jedna biljka slična grašku, ali mekana i žuta: biljka koja im je, pod svodom, često bila na jelovniku. Među stabljike ove biljke ponegde je bio umetnut po jedan red nekih niskih, blistavocrvenih biljaka, koje nikad ranije nisu videli. Ričard iščupa jednu iz zemlje i odmah je ispusti: stabljika se ispod površine tla proširivala u zelenu kožnatu loptu, koja je odmah počela da se grči i uvija. Čim je pala na zemlju, 'biljka' potrča, pomoću svojih korenčića, zavuče se u rupu u kojoj je bila, i opet se ukopa, kao de ništa nije dogodilo.

Ričard se nasmeja. "Moraću dobro da razmislim pre nego što iščupam bilo šta drugo."

"Gle ono", reče Nikol trenutak kasnije. "Zar nije to jedna od životinja koje su gradile stepenište?"

Produžili su puteljkom, onda opet prošetali po njivama, da vide čega tamo ima. Njima ususret je zaista dolazilo jedno od velikih mravolikih stvorenja sa šest dugih ruku. Bralo je povrće, na zapanjujuće efikasan način, zahvatajući jednovremeno tri reda biljaka levo i tri reda desno od sebe. Svaka ruka, ili surla, brala je plodove sa jednog reda biljaka i spuštala ih na zemlju, u gomile koje su ostajale između vrsta, na razmacima od po dva metra. Bio je to izuzetan prizor: svih šest ruku istovremeno u punom zamahu, a svaka obavlja svoj, drugačiji zadatak, na drugoj udaljenosti.

Kad je stvorenje došlo do puteljka, hitro je smotalo svih šest ruku, prešlo puteljkom šest redova biljaka i zaokrenulo opet u njivu, sada u suprotnom smeru. Žetva je

išla s juga na sever, tako da su Ričard i Nikol, kad su nastavili pešačenje, prošli kroz polja na kojima je džinovski 'mrav' već uradio svoj posao. Tu su videli male hitre stvorove glodarskog izgleda, koji su grabili plodove sa gomila i odnosili ih, trčkajući hitro nekud na zapad.

Kako bi Ričard i Nikol stigli do neke raskrsnice puteljaka, između njiva, lebdeće svetlo je svaki put pokazalo na koju stranu da krenu. Polja su se pružala kilometrima. Usevi su se nekoliko puta promenili, ali njih dvoje, sada gladni i umorni, nisu više zastajali da razgledaju svaku novu vrstu biljaka.

Posle dužeg vremena stigli su do jedne ledine mekanog tla. Svetlost iznad njih tu zaplovi tri puta ukrug, a onda se zadrža iznad jedne tačke na sredini te ravnice. "Pogađam, pogađam, ovde treba da prenoćimo", reče Ričard.

"Sa zadovoljstvom", reče ona, dopuštajući Ričardu da joj pomogne oko skidanja ranca. "Mislim da mi neće biti nimalo teško da zaspim, čak ni na tvrdoj podlozi."

Večerali su, zatim našli jedno udobno ulegnuće gde su mogli da zaspe jedno uz drugo. Kad su oboje već dospeli u stanje između jave i sna, svetlost iznad njih poče da slabi, a zatim da se spušta ka tlu.

"Gledaj, sleće", šapnu Ričard.

Nikol je otvorila oči. Gledala je kako se taj izvor svetlosti, sve slabiji i slabiji, elegantnom lučnom putanjom spušta na drugu stranu ledine. Po sletanju, sjaj se svede na slabo žarenje. Njih dvoje nisu dobro osmotrili to stvorenje, ali su razaznali da je to neka izdužena, mršava kreatura sa krilima dvaput dužim od tela.

"Divovski svitac", reče Ričard kad je stvorenje sasvim utonulo u mrak.

4.

"Biologija za osvetljenje, biologija za poljoprivredni i građevinski rad - imaš li ti utisak da su naši oktići, ili neka bića iznad njih ali u zapanjujućoj simbiotičkoj hijerarhiji, najbolji biolozi u ovoj galaksiji?"

"Ne znam, Ričarde", odgovori ona dovršavajući doručak. "Ali, nesumnjivo je njihova tehnološka evolucija išla znatno drugačijim putanjama nego naša."

Oboje su, u trenucima neposredno posle buđenja, zadivljeno gledali kako divovski svitac, kad je čuo da se oni pokreću, upalio svoju 'opremu', poleteo i zauzeo uobičajeni položaj u vazduhu, tačno iznad njih. Nekoliko minuta kasnije s juga je doletelo drugo slično biće. Ta dva svica obezbedila su, u jednom uskom prostoru, svetlost snažnu kao dan u Novom Edenu.

Ričard i Nikol su spavali dobro i probudili se sasvim odmorni. Idući za svojim letećim vodičima prepešačili su još kilometre staza kroz njive, pa i kroz jedno polje na kome je rasla trava tri metra visoka. Kraj te njive staza je skrenula oštro nalevo i njih dvoje se nađoše pred ogromnim nizom plitkih bazena s vodom, koji se protezao dokle im je pogled dosezao.

Posle nekoliko minuta došli su do mesta za koje je Ričard tačno ocenio da je severoistočni ugao zone s bazenima. Sistem se sastojao od mnogo dugačkih, uzanih pravougaonih bazena, koji su bili napravljeni od neke sive legure. Svaki bazen bio je dvadesetak metara širok ali i nekoliko stotina metara dugačak; dužinom bili su orijentisani u pravcu istok-zapad. Rubovi svih bazena bili su oko jedan metar iznad tla;

unutra je, do tri četvrtine te visine, bila neka tečnost za koju se činilo da je voda. Na svakom uglu svakog bazena uzdizao se po jedan blistavocrveni debeli valjak, visok oko dva metra, sa po jednom belom kuglom na vrhu.

Prošetali su nekoliko stotina metara i osmotrili nekoliko tih uglova i stubova. U bazenima nisu videli ništa osim vode. "I, šta, ovo im je neka instalacija za prečišćavanje vode?" reče Nikol.

"Ne verujem", odgovori on. Stadoše kraj zapadne ivice jednog bazena. "Vidiš kako izgleda unutrašnja površina zida, odmah pored cilindra... Mnoštvo nekih sitnih, složenih delova. To bi mogle biti elektronske komponente. Bile bi suvišne u običnom bazenu za prečišćavanje vode."

Nikol popreko pogleda svog muža. "Je l'? To je veliki skok sa malo dokaza. Na osnovu čega određuješ funkciju tih sićušnih zvrčaka u jednom tuđinskom bazenu?"

"Pa rekao sam da bi 'mogle biti' elektronske komponente", reče on i nasmeja se. "Samo sam hteo reći da nije verovatno da bi takav stupanj složenosti bio potreban tamo gde se naprosto prečišćava voda."

Svetleći vodiči iznad njih tražili su da se krene ka jugu. Pođoše pored sledećeg, južnijeg reda ovakvih bazena, čija je sadržina bila ista; ali u trećem redu do koga dođoše voda je bila prepuna nekih paperjastih loptica. Bile su u najrazličitijim bojama. Ričard zavrnu rukav, uvuče ruku u vodu i izvadi nekoliko stotina njih.

"To su jaja", reče Nikol čvrsto. "Sigurna sam, na isti način kako si ti siguran da su ono elektronske komponente."

Ričard se opet nasmeja. "Vidi", reče prinoseći joj gomilu tih loptica bliže očima, "ima ih samo pet različitih vrsta. Samo treba dobro pogledati."

"Pet vrsta čega?"

Voda u svim bazenima u tom redu bila je puna takvih jajolikih loptica. Još nekoliko stotina metara ka jugu i Nikol i Ričard se nađoše pred sledećim, za njih četvrtim redom bazena. Sad su oboje već počinjali da osećaju umor. "Ako ovde ništa novo ne vidimo", reče on, "hoćemo li da prezalogajimo nešto? Šta kažeš?"

"Prihvata se."

Ali, videli su nešto novo, već sa daljine od pedesetak metara. Jedno četvrtasto robotsko vozilo, možda trideset centimetara visoko i široko, jurilo je po ogradi bazena, od stuba do stuba; za njim drugo, desetak centimetara visoko. "Eto ti, znala sam da su to staze za jurcanje nekih kolica", reče ona zadirkujući Ričarda.

A on je bio odveć opčinjen prizorom da joj ma šta odgovori. Osim tog robota, koji je uspevao da obiđe ceo bazen za neka tri minuta, bilo je i drugih čuda izloženih njihovom pogledu. U ovom redu, svaki bazen je bio uzdužno podeljen na dve nejednake polovine, žičanom mrežom koja je neznatno virila iz vode. S jedne strane mreže bilo je neizbrojivo mnoštvo malih plivajućih stvorova, u pet različitih boja. S druge strane mreže bilo je, na dnu, mnogo nekih sjajnih krugova nalik na 'peščane dolare'. Njima je bilo prepušteno dvostruko više prostora nego zbijenim malim plivačima, koji su dobili samo trećinu bazena.

Ričard i Nikol su se sagnuli da osmotre aktivnost u vodi. Peščani dolari su se kretali tamo-amo. Zbog velikog broja stvorenja i stalnog komešanja u vodi, Ričard i Nikol su tek posle nekoliko minuta sagledali šta se stvarno događa. Svaki 'peščani dolar' se, u određenim vremenskim intervalima, primicao mreži. Za to je koristio nožice nalik na bičeve. Hvatao se za mrežu a onda drugim parom nožica grabio jednog majušnog

plivača, uvlačio ga, kroz mrežu, u usta, i proždirao. Ali za to vreme je svetlost, kojom je 'peščani dolar' zračio, slabila. Kad bi uhvatio i pojeo nekoliko plivača, 'peščani dolar' je sasvim prestajao da svetli.

"Pazi sad šta biva kad se on udalji od ograde", reče Ričard, prstom pokazujući jedno od tih stvorenja na dnu, neposredno ispod njih. "Pomeša se sa svojim drugarima i počne pomalo da svetli. Zatim - sve jače, do pune snage."

Pohita do najbližeg stuba i kleknu na zemlju. Jednom alatkom iz svog ranca poče da raskopava zemlju. "Mnogi delovi ovog sistema su ispod zemlje", reče uzbuđeno. "Kladim se da su svi ovi bazeni zapravo jedna ogromna električna centrala."

Ustao je, načinio tri duga, pažljivo odmerena koraka prema jugu, pažljivo označio svoju poziciju, a onda se nagnuo nad bazen. Prebrojao je 'peščane dolare' u prostoru između sebe i stuba. Brojanje je bilo teško zato što su se kružna bića, zračeći jakom svetlošću, stalno kretala.

"Oko tri stotine njih na tri metra, dakle, oko dvadeset pet hiljada u celom bazenu, ili dvesta hiljada u celom jednom redu bazena", reče on.

"Je l' ti to misliš da su ovi uspravni cilindri na uglovima bazena nekakvi akumulatori? Da se u njima sakuplja električna energija?"

"Verovatno", reče on. "Koja fantastična ideja! Nađeš organizme koji proizvode struju i prisiliš takva bića da predaju nakupljeni elektricitet da bi mogla da jedu. Zar zamisao nije genijalna."

"A šta radi onaj robot koji kruži gore?"

"Valjda je on nekakav kontrolor", odgovori Ričard.

Ručali su a onda dovršili razgledanje te pretpostavljene centrale. Bilo je tu osam redova sa po osam 'električnih' bazena. Ali, od ta šezdeset četiri bazena, samo dvadeset je radilo u tom trenutku. "Obilje neiskorišćenih kapaciteta", komentarisao je Ričard. "Jasno je da njihovi inženjeri razumeju šta je rezervna snaga i šta je prostor za rast."

Divovski svici se tada zaputiše pravo na istok, iznad nečega što je ličilo na autoput. Na toj saobraćajnici Ričard i Nikol su se dvaput susreli s krdima od po nekoliko desetina ogromnih 'mrava', ali oba puta su se s njima mimoišli bez ikakvog međudodira. "Jesu li ta stvorenja dovoljno inteligentna da rade bez nadzora?" upita Nikol. "Ili se nama ne dozvoljava da vidimo nadzornike?"

"Interesantno pitanje. Pamtiš kako je brzo prišao jedan oktopauk onom 'mravu' koga je pogodila lopta? Možda imaju nekakvu ograničenu inteligenciju ali ne funkcionišu dobro u novom i nepoznatom okruženju."

"Kao neki ljudi koje ja i ti poznajemo", reče Nikol i nasmeja se.

Njihov dugi marš na istok završio se kad su dva lebdeća svetla stala iznad jedne prostrane ledine nadomak autoputa. Na ledini nije bilo ničega osim nekakvih stubova koji su iz daljine izgledali kao stative fudbalskih golova, bez mreža i prečki, obrasle puzavicom. Izbrojaše pet redova sa po osam takvih stubova.

"Daj, prelistaj vodič-knjigu, molim te" reče Ričard. "Turista lakše razume šta vidi ako o tome prvo pročita tekst."

Nikol se osmehnu. "Zaista nas vode, ovo je zaista turneja, zar ne? Šta misliš, zbog čega naši domaćini žele da mi sve ovo razgledamo?"

Ričard je jedan trenutak ćutao. "Gotovo sam sasvim siguran da su oktoi gospodari cele ove teritorije. Ili su bar dominantna vrsta u jednoj složenoj hijerarhiji... Onaj ko je izabrao baš tebe i mene za ovu turneju svakako veruje da će budući odnosi biti lakši ako ljudi budu upoznati sa sposobnostima oktopauka."

"Ako zaista komanduju oktići, zašto nisu naprosto kidnapovali sve nas, kao što su Eponinu i Eli?"

"Ne znam", odgovori on. "Možda je njihovo shvatanje morala složenije nego što zamišljamo."

Oba divovska svica su plesala u vazduhu iznad 'stativa s bršljanom'. "Ovi naši turistički vodiči postaju nestrpljivi", reče Nikol.

Da nisu oboje bili umorni od dvodnevnog napornog pešačenja i da nisu već videli toliko fantastičnih prizora u ovom vanzemaljskom svetu u južnom poluvaljku Rame, bili bi zapanjeni složenom simbiozom koju su otkrili u sledećih nekoliko sati.

'Puzavice' na stubovima nisu uopšte bile puzavice. Iz daljine se činilo da tu postoji neko lišće, ali kad priđoše, videše da je reč o malim kupastim gnezdima. Svako gnezdo se sastojalo od nekoliko hiljada majušnih bića sličnih biljnim vašima. Ova stvorenja su svojim telima gradila gnezdo, a međusobno su bila slepljena onom već poznatom slatkom lepljivom supstancom nalik na med, koju su ljudi tako rado jeli pod svodom. Tuđinske biljne vaši su proizvodile taj med tokom svoje normalne svakodnevne aktivnosti.

Oko ledine su se uzdizali zemljani brežuljci visoki i po nekoliko metara. Iz njih bi, svakih četrdesetak minuta, izlazile krupne bube s ravnim 'njuškama', koje su u tim humkama živele. Ričard i Nikol su gledali kolone ovih buba kako odlaze do 'stativa' i sakupljaju višak 'meda' iz naseobina vaši. Na polasku bi buba bila desetak centimetara dugačka, ali bi se tamo od silnog jela uvećavala trostruko ili četvorostruko, da bi onda ispovraćala progutani med u posude nalik na buriće, koje su se nalazile u rupama u zemlji, svaka nadomak po jednog 'stativa'.

Dvoje istraživača nisu mnogo pričali dok su ovo gledali. Celina biološkog sistema pred njima bila je zamršena, ali i divna - još jedan primer zapanjujuće uspešnosti njihovih domaćina na području simbioze. "Kladim se", reče umorni Ričard dok su se on i Nikol pripremali da spavaju nedaleko od jednog brežuljka, "da bismo videli, samo ako bismo dovoljno dugo čekali, kako dolazi neka tovarna životinja i podiže buriće s tim medom pa ih odnosi nekud."

Ležali su jedno uz drugo, na tlu, i gledali sletanje dva svica, daleko od njih. Zavlada gust mrak. "Ne verujem da se sve prosto tek tako dogodilo", reče Nikol. "Ne na nekoj drugoj planeti... niti ma gde. Prirodna evolucija naprosto ne stvara ovakvu harmoniju među živim vrstama kakvoj smo svedoci poslednjih dana."

"Šta to nagoveštavaš, draga? Da su sva ova stvorenja konstruisana, kao mašine, za obavljanje određenih zadataka?"

"Jedino to objašnjenje mogu da prihvatim", reče Nikol. "Mora biti da su oktoi, ili neko drugi, stigli do takvog nivoa razvoja da uspešno upravljaju genima i proizvode biljke i životinje koje će raditi tačno ono što oni hoće. Zašto bi recimo bube ispuštale med u te buriće, kakvu biološku nagradu dobijaju za taj čin?"

"Nadoknadu dobiju svakako, na neki način koji mi još nismo otkrili."

"Naravno", reče Nikol. "Ali iza te nadoknade stoji neki neverovatni arhitekta bioloških sistema, ili inženjer, koji fino podešava sve međuodnose tako da svaka živa

vrsta bude srećna - bez obzira šta mi podrazumevali pod tim pojmom - i, štaviše, da za vladajuću vrstu bude nekog profita. Recimo, oktoi dobiju višak meda... Zamišljaš li ti da bi se takva optimizacija mogla dogoditi slučajno, bez usavršenog genetičkog inženjeringa?"

Ričard je ćutao gotovo minut. "Zamisli to", reče polako. "Maestro bioinženjeringa: sedi pred tastaturom kompjutera i konstruiše novi organizam koji će odgovarati datim specifikacijama, prema potrebama sistema... To je da ti pamet stane."

Još jednom bube povrveše iz brežuljaka zemlje. Prolazile su tik pored opruženih ljudi, stizale do 'stativa' i bacale se na svoj zadatak. Nikol ih je gledala sve dok nisu nestale u mraku. Onda je zevnula, prevrnula se na bok i sklupčala se. Mi, ljudi, uđosmo u novu eru, razmišljala je pre nego što je utonula u san. U budućnosti, istorija će se deliti na dve ere - 'pk', pre kontakta i 'ek', era kontakta. Jer od onog, prvog trenutka kad smo saznali, sasvim pouzdano, da su se jednostavne hemikalije uzdigle do svesti i inteligencije još negde u ogromnosti naše vasione, dotadašnja istorija naše vrste postala je samo jedna izolovana paradigma, jadan mali i relativno beznačajan deo u bezgraničnoj tapiseriji koja pokazuje zapanjujuću raznovrsnost svesnog života.

Posle doručka, sledećeg jutra, Ričard i Nikol su porazgovarali o svojim sve manjim zalihama hrane, a onda odlučili da uzmu izvesnu količinu meda iz jednog bureta. "Ako se smatra da mi to ne smemo da uradimo", reče Nikol osvrćući se, dok je punila jednu malu posudu, "doći će valjda neki ET policajac i sprečiti nas."

Njihovi svetleći vodiči u prvo vreme su se kretali pravo ka jugu, vodeći Ričarda i Nikol prema gustoj šumi veoma visokog drveća. Skrenuše onda udesno i pođoše naporedo s rubom šume, koja se protezala pravcem istok-zapad, dokle god im je pogled dopirao. Šuma je bila mračna i preteća. S vremena na vreme iz nje su dopirali i neki čudni i jaki zvuci.

U jedan mah Ričard je zastao i prišao gustom rastinju. Između stabala je bilo mnogo manjih biljaka, s velikim zelenim, crvenim i braon listovima, a i nekoliko različitih vrsta puzavica koje su se splitale oko grana u srednjim i gornjim delovima krošnji. Tada se prolomi oštar životinjski urlik, koji je zazvučao kao da je udaljen samo nekoliko metara; Ričard odskoči unazad. Pogledom je pretraživao šumu, ali ne nađe izvor toga zvuka.

"Nešto je nenormalno s ovom šumom", reče on okrećući se opet Nikol. "Kao da je na pogrešnom mestu, kao da ne bi trebalo da je tu."

Još jedan sat su ih svici vodili ka zapadu. Neobični zvuci čuli su se sve češće. Njih dvoje su ćutke stupali napred. U pravu je Ričard, pomisli Nikol u jednom trenutku, već umorna. Gledala je raspored i useve na njivama, desno od staze, i upoređivala to s nedisciplinovanim bujanjem levo. Ova šuma se po nečemu razlikuje i izaziva zebnju.

Sredinom jutra stali su da se malo odmore. Ričard je izračunao da su, od buđenja, prešli već pet kilometara. Ona zatraži deo meda iz posude koja je bila u njegovom rancu.

"Bole me noge", reče Nikol kad je pojela med i dobro se napila vode. "Tačnije, stopala; a noge me bole još od juče uveče... Nadam se da nije ostalo još mnogo do našeg cilja, koji god bio."

"I ja sam baldisao", reče Ričard. "Ipak, držimo se prilično solidno za ljude u ranim šezdesetim."

"Ja se sad osećam mnogo starijom." Ona ustade i poče se protezati. "Naša srca, znaš, moraju biti već nekih devedeset godina stara. Možda se nisu mnogo trudila tokom svih onih godina koje smo proveli uspavani, ali ipak su morala da pumpaju."

Jedna čudna mala loptasta životinja, sa samo jednim okom, kuštravim krznom i desetak mršavih nogu, jurnu iz šume, dočepa posudu s medom i pobeže nazad - sve za tren.

"Šta to bi?" reče Nikol, koja se žestoko trgla.

"Nešto sklono slatkoj hrani." Zagledao se u šumu, ka mestu gde je životinja nestala. "Ono tamo je, bogami, svakako drugi svet."

Pola sata kasnije svici su pošli ulevo i nadneli se nad drum koji je vodio u šumu. Drum bejaše pet metara širok, s obe strane oivičen gustim rastinjem. Intuicija je govorila Nikol da sada više ne treba ići za svicima; ona to, međutim, ne reče glasno. Njena zabrinutost se povećala kad se, posle prvih koraka drumom, iz okolnih krošnji začula silna buka. Stali su i uhvatili se za ruke.

"Ovo zvuči kao ptice, majmuni i žabe", reče Ričard.

"Svakako javljaju o našem dolasku", reče Nikol. Okrenula se i pogledala iza sebe. "Siguran si da postupamo pametno?"

Ričard prstom pokaza svetlosti ispred njih. "Dva i po dana idemo za ovim bubetinama. Ne izgleda razumno da sad izgubimo poverenje u njih."

Pođoše dalje, drumom; s obe strane pratilo ih je kreketanje, vrištanje, zavijanje. Vrsta lišća se povremeno menjala, ali je šuma ostajala gusta i mračna.

"Mora postojati neka grupa koja obavlja poslove baštovana", reče Ričard. "Oni sređuju ovaj drum nekoliko puta nedeljno, siguran sam. Vidi kako su krošnje i žbunje savršeno okresani... Ne zadiru ni centimetar u 'vazdušni prostor' druma."

"Ričarde", reče ona malo kasnije, "ako su to zvuci vanzemaljskih životinja, zašto nijednu ne vidimo? Nijedno stvorenje se nije pojavilo ispred nas na drumu." Sagnula se i osmotrila tlo ispred njih. "Na ovoj površini nema ni traga ničeg živog, niti da je ikad išta živo tu prošlo. Ni mrav..."

"Jasno je da stupamo po magičnoj stazi", reče on široko se osmehujući. "Koja, mož' biti, vodi do kuće od šećerlema i kolača u kojoj živi zla baba-veštica... Da mi zapevamo, Marice, možda ćemo se bolje osećati."

Put je gotovo ceo kilometar išao sasvim pravo. Zatim je počeo da vrluda, pa se činilo da zvuci šumskih životinja dopiru bukvalno odasvud. Ričard tad krenu da peva popularne pesme iz svojih mladalačkih dana u Engleskoj. Nikol mu se povremeno pridruživala, kad god je znala pesmu, ali je glavninu energije trošila na gušenje svoje sve veće zabrinutosti. Govorila je sebi: ne treba razmišljati kakav bismo lak plen bili ako bi neka od ovih zveri jurnula iz šume.

Ričard iznenada stade. Dvaput duboko udahnu kroz nos. "Osećaš taj miris?"

Onjušila je vazduh. "Da... osećam. Pomalo kao gardenije."

"Al' mnogo, mnogo bolje", reče on. "Apsolutno rajski."

Put je skretao oštro nadesno. Uza samu krivinu ugledaše velik žbun pokriven ogromnim žutim cvetovima, prvim koje su videli od ulaska u šumu. Svaki je bio veličine košarkaške lopte. Dok su Ričard i Nikol prilazili, prijatan miris postajao je sve jači.

Ričard se nije mogao uzdržati. Pre nego što je Nikol mogla išta da kaže, skrenuo je u stranu, zagnjurio lice u jedan cvet i duboko udahnuo. Miris je bio predivan. Ali jedan od svitaca se vratio i počeo da leti tamo-amo iznad njihovih glava.

"Ne izgleda da naši vodiči odobravaju ovo tvoje skretanje."

"Verovatno ne. Ali vredelo je", reče on.

Još cveća, i to svih oblika, veličina i boja, poče da se pojavljuje s obe strane puta. Nikol i Ričard nikada u životu nisu videli takvo izobilje boja. U isto vreme, buka iz šume je popustila, a malo kasnije, kad su ušli u sredinu cvetnog regiona, i sasvim prestala.

Drum se suzio na metar-dva, pa i manje, jedva dovoljno da njih dvoje koračaju naporedo a da ne zakačinju rascvale biljke. Ričard je nekoliko puta zastajao da razgleda i pomiriše poneki zapanjujući cvet. Svako Ričardovo 'zastranjenje' dovodilo je do reakcije svitaca - vraćali su se i krstarili nad njima. Nikol nije prihvatila njegovu ideju o primicanju šumi: ostajala je na sredini staze.

Onda Ričard zađe u šumu nekih osam metara, levo od puta. Privukao ga je jedan divovski cvet nalik na orijentalni ćilim. Najednom Ričard nestade s vidika. "Ajaoj!" dopre njegov glas sa tla.

"Šta ti je?"

"Ma ništa", reče on, "samo sam se sapleo o neke lijane i pao u trnovit žbun... koji ima crveno lišće i neobične cvetiće nalik na puščana zrna... a mirišu na cimet, uzgred budi rečeno."

"Je l' ti treba pomoć?" upita ona.

"Ne... Ispetljaću se odavde za sekund."

Nikol diže pogled i vide da jedan svitac velikom brzinom odleće u daljinu. Šta li bi to trebalo da znači? zapita se ona.

"Možda mi ipak treba pomoć", dopre Ričardov glas. "Nekako sam se zaglavio."

Nikol načini jedan obazriv korak u gustiš. Preostali svitac kao da je poludeo: počeo je da joj se zaleće u lice, tako da je morala da stane, sasvim zaslepljena.

"Ne ulazi ovamo, Nikol. Ili sam ja lud ili se ova biljka sprema da me pojede."

"Šta?" reče sada Nikol, uplašena. "Je l' ti to ozbiljno?" Strpljivo je čekala da joj se oči oporave od prevelike količine svetlosti.

"Ozbiljno. Vrati se na put... Ova žbunčina je obavila neke žute pipke oko mojih ruku i nogu... a neke bubice su dopuzile i već piju krv iz ogrebotina koje su nastale od trnja... Štaviše, u žbunu postoji jedan otvor i biljka me polako vuče prema njemu. Otvor izgleda kao daleki rođak nekih poprilično neprijatnih usta koja sam u životu viđao... tu su čak i nekakvi zubi."

Čula je paniku u njegovom glasu. Zakoračila je još jednom ka njemu, ali svitac ju je ponovo zaslepio.

"Ništa ne vidim", povika ona. "Jesi li tu?"

"Jesam, ali ne znam još koliko ću."

Začuli su onda da se krši granje: neke životinje su se probijale kroz šumu. Čuo se, međutim, i visok ton nalik na cviljenje. Tri tamna obličja, naoružana neobičnim pištoljima, opkolila su Ričarda - oktopauci. Oni napadoše mesoždernu biljku raspršujući, iz pištolja, neku tečnost na nju. Nekoliko sekundi kasnije žbun ispusti Ričarda i zakloni svoja usta granjem.

Ričard iziđe, teturajući se, i zagrli Nikol. Zatim oboje povikaše "Hvala vam!" u pravcu oktopauka; ali taj trio je već odlazio kroz šumu, jednako brzo kao što je i došao. Ričard i Nikol nisu ni primetili da oba svica sada mirno lebde iznad njih.

Nikol pažljivo pregleda svog muža ali ne nađe ništa osim ogrebotina i posekotina.

"Mislim da sad neko vreme neću skretati sa staze", reče on uz bled osmeh.

"Nije ti to loša ideja."

Krenuli su dalje, prepričavajući ono što se dogodilo. Ričard je još bio potresen. "Granje nadomak mog levog ramena se razmaklo i pokazala se rupa koja u početku nije bila veća od košarkaške lopte. Granje me je talasastim kretanjem vuklo sve bliže a rupa je postajala sve veća." Stresao se. "Tad sam video i zubiće, koji su bili raspoređeni ukrug, po celoj unutrašnjosti usta. Počeo sam već da se pitam kako ću se osećati dok me nešto živog jede. Onda su naši prijatelji oktići stigli."

"I šta se, dakle, ovde dešava?" upita Nikol malo kasnije, kad su izišli iz cvetne oblasti i našli se opet u džungli iz koje su opet povremeno dopirali zvuci životinja.

"Proklet bio ako znam."

Šuma se završila naglo, upravo u vreme kad su Nikol i Ričard utvrdili da su postali već neizdrživo gladni. Iskoračili su na pustu ravnicu, bez igde ičeg. Ali ispred njih, na daljini od oko dva kilometra, uzdizala se ogromna zelena kupola.

"Šta li je..."

"Smaragdni Grad, voljena", reče Ričard. "Prepoznaješ ga, gledala si onaj prastari film... Unutra je Čarobnjak iz Oza, spreman da nam ispuni sve želje."

Nikol se nasmeši i poljubi svog muža. "Ali, koliko se sećam, čarobnjak je bio lažan. Nije stvarno imao nikakvu moć."

"A, to je otvoreno pitanje", reče on smeškajući se.

Dok su to govorili, oba svica su ubrzala let i odlebdela ka zelenoj kupoli, ostavljajući ih u gotovo potpunom mraku. Izvukli su baterijske svetiljke iz ranaca. "Nešto mi govori da je pešačenju kraj", reče on dok je koračao ka Smaragdnom Gradu.

Sa daljine od oko jedan kilometar videli su, dvogledima, kapiju. Obuzelo ih je veliko uzbuđenje. "Misliš da je ono dom oktopauka?" reče ona.

"Zaista tako mislim. Mora biti da je nešto zaista izuzetno. Vrh kupole je nekih trista metara iznad tla. Rekao bih da teren ispod kupole zaprema bar deset kvadratnih kilometara..."

"Ričarde", reče ona kad su bili samo nekih šest stotina metara od kupole, "kakav je naš plan? Da jednostavno priđemo i pokucamo na vrata?"

"Zašto ne bismo?" reče on ubrzavajući hod.

Kad su stigli na dvesta metara od kapije, ona se otvoriše. Pojavile su se tri prilike. Neko je jako viknuo; neko se počeo naglo primicati. On stade i opet pogleda kroz dvogled. "To je Eli!" viknu on. "I Epi. A s njima jedan oktić."

Nikol je već zbacila ranac i krenula trkom preko pustog polja. Ščepala je svoju voljenu kćerku u naručje i podigla je, usled siline zagrljaja, od tla. "Eli, Eli, o, Eli", govorila je, sva u suzama.

5.

"Ovo je naš prijatelj Arči. Mnogo nam je pomogao otkad smo ovde. Arči, da te upoznam, ovo su moji mama i tata."

Oktopauk je odgovorio sekvencom boja, koja je započela blistavim grimizom, nastavila se zelenom nijansom, koja je Ričarda podsetila na boju male divlje patke

'grogotovca', pa zatim bojom lavande; naišla su dva različita žuta tona (jedan šafranski, drugi limunski) i najzad purpur. Taj niz boja obišao je paukovu loptastu glavu sasvim, i na kraju došao do leve ivice uspravnog proreza na njegovoj glavi; tu su boje jedna za drugom nestale.

"Arči kaže da je zadovoljstvo sresti vas, posebno zbog toga što je toliko slušao o vama dvoma", reče Eli.

"Čitaš njihove boje?" reče Nikol šokirana.

"Eli je odlična u tome", reče Eponina. "Vrlo brzo je naučila njihov jezik."

"A kako govorite vi njima?" reče Nikol.

"Njihov vid je neverovatno oštar", odgovori Eli, "a osim toga izuzetno su inteligentni. Arči i desetak drugih već su naučili da čitaju s usana. Ali, posle ćemo o svemu tome, mama, prvo mi pričaj o Niki i o Robertu. Kako su?"

"Ćerkica ti je svakim danom sve divnija, ali strašno joj nedostaješ... A Robert, mislim da se još nije u potpunosti oporavio. Baca krivicu na sebe, smatra da te je mogao bolje braniti..."

Oktopauk Arči je nekoliko minuta učtivo pratio njihov razgovor, a onda je kucnuo Eli po ramenu i podsetio je da su njeni roditelji verovatno umorni i da im je hladno.

"Hvala, Arči", reče Eli. "U redu, ovako ćemo. Vas dvoje ulazite u grad i tu provodite bar ovu noć i sutrašnji dan. Spremili su nešto kao apartman za nas četvoro, blizu gradske kapije. Preksutra, ili već kad budete dovoljno odmorni, vraćamo se svi zajedno porodici. Arči će poći s nama."

Trenutak kasnije Ričard zapita: "A zašto se niste vas dve naprosto vratile, s Arčijem, nama?"

"To sam i ja pitala, tata... ali nikad nisam dobila zadovoljavajući odgovor."

Prekidoše je nove linije boja na Arčijevoj glavi. "Ma, dobro", reče ona oktou, pa opet okrete glavu svojim roditeljima. "Arči kaže da je oktoima bilo naročito stalo da vas dvoje jasno uvidite šta su oni i kakvi su. Nego, hajde da se mi prvo smestimo u naš stan, pa posle da pričamo do mile volje."

Velike dveri Smaragdnog Grada širom su se raskrilile kad je četvoro ljudi, u pratnji jednog oktopauka, stiglo na udaljenost od desetak metara. Ričard i Nikol nisu bili spremni za bujnu raznovrsnost čudnih prizora koji su se pojavili pred njima već na samom ulasku u grad. Pravo pred njima pružala se široka avenija duž koje su se uzdizali mnogi niski, neprekinuti predmeti, koji su vodili do visokih piramidalnih građevina, ružičastih i plavih, nekoliko stotina metara dalje.

Prve korake po tlu oktopaučkog grada Ričard i Nikol učiniše gotovo kao u transu. Bili su to trenuci koje nijedno od njih neće nikada zaboraviti. Svuda okolo - kaleidoskop boja. Svaki element ovoga grada - kako samih ulica i zgrada, tako i neobjašnjivih ukrasa duž avenije, biljaka u baštama (ako su to bile biljke i bašte), svakovrsnih životinja koje su trčkarale na sve strane - sve je bilo obeleženo blistavim bojama. Pokraj same kapije stajala je grupa od četiri velika crva, ili zmije. Zapravo su ti stvorovi ležali na tlu, u namotajima, ali glava uzdignutih visoko, valjda da bi bolje videli nove posetioce. Izgledali su kao šećerni valjkasti štapići spiralno obojeni po dužini, većim brojem različitih boja. Neke životinje, blistavih crvenih i žutih nijansi, s osam nogu i štipaljkama nalik na one u jastoga, vukle su nekakve debele zelene grede preko jedne raskrsnice pedesetak metara dalje.

Stotine oktopauka je čekalo u blizini kapije da vide najnovije ljudske posetioce. Neki od njih su sedeli, u grupama, ispred zgrade, neki su stajali duž avenije, neki su čak šetkali po krovovima. Svi su istovremeno 'govorili' svojim pokretnim trakama boja na glavama, tako da su između statičnih uličnih ukrasa neprestano strujali promenljivi talasi boja.

Nikol se osvrtala. Stizala je da posveti samo po delić sekunde svakom od čudnih stvorenja oko sebe. Onda je zabacila glavu unazad i zagledala se u zelenu kupolu iznad grada. Ponegde su se videla tanka noseća 'rebra' kupole, ali glavnina tog ogromnog prostranstva iznad grada sastojala se od upletenog zelenog bilja.

"Svod nam je sav obrastao živim puzavicama i drugim biljkama. Tamo uz to žive i mnoge životinje, koje žanju korisne plodove i cvetove", reče Eli pored nje. "To je kompletan ekosistem, ali odlično služi i kao krov našem gradu - odvaja nas od ramanske hladnoće i atmosfere. Kad se kapija zatvori, videćeš kako je prijatna temperatura koja u gradu normalno vlada."

Ispod svoda je letelo, u različitim pravcima, dvadesetak svetlećih životinja, daleko većih od svitaca koji su proveli Ričarda i Nikol kroz oktopaučke zemlje. Nikol je pokušala da prouči izgled jedne od tih životinja, ali je od toga brzo odustala - svetlost je bila prejaka za njene oči. Možda grešim, pomisli ona, ali mislim da ovo obilje svetlosti daju leteće grupe, grozdovi životinja nalik na ona naša dva svica.

Da li je zbog umora ili zbog uzbuđenja, ili i zbog jednog i zbog drugog, tek - Nikol tada posrnu. Koji god razlog bio, ona oseti, dok je zurila u zelene visine, kao da se sve okrenulo oko nje. Gubeći ravnotežu pruži ruku da se osloni na Ričarda. Za ovom vrtoglavicom naiđe talas adrenalina, zatim strah: Nikol oseti da joj srce naglo ubrzava.

"Šta je, mama?" reče Eli, uplašeno se zagledavši u Nikolino pobledelo lice.

"Ništa", reče Nikol. Disala je polako, odmereno. "Ništa nije... samo mi se za trenutak zavrtelo u glavi."

Spustila je pogled ka tlu, da se sabere. Ulica je bila popločana blistavo obojenim kvadratnim pločama koje su delovale kao da su od keramike. I tu, ni pedeset centimetara od Nikol, pred njenim nogama, sedela su tri stvorenja, verovatno najčudnija koja je Nikol ikada videla. Bila su to loptasta bića, tridesetak centimetara u prečniku. Gornja polovina im je bila u nijansi zvanoj 'kraljevsko plavo', ali od nekog vijugavog materijala koji je delimično podsećao na površinu ljudskog velikog mozga a delimično na gornji deo morske meduze. Ta masa se neprestano pokretala i talasala. U sredini ovog 'mozga' bila je duboka mračna rupa iz koje su štrčale dve tanke antene dugačke po dvadesetak centimetara, s nekakvim ganglijama ili čvorovima na svaka dva-tri centimetra. Nikol nehotice ustuknu, istinski uplašena; stvorenja obrnuše svoje antene na drugu stranu i hitro otrčaše na drugu stranu avenije.

Nikol se opet osvrnula. Trake boje su se pomerale oko glava svih oktopauka koje je mogla videti. Znala je da razgovaraju o njenoj malopređašnjoj reakciji. Odjednom se osetila kao da je sasvim gola, izgubljena i savladana. Iz dubine njenog bića poče se uzdizati drevni i moćni signal za opasnost, i ona se uplaši da će početi da vrišti.

"Eli", reče ona tiho, "mislim da mi je dosta za danas... Možemo li mi uskoro ući u taj stan?"

Eli prihvati majku za ruku i povede je ka jednim vratima na drugoj po redu tvorevini na desnoj strani avenije. "Oktoi su radili dan i noć da preurede ove prostorije... Nadam se da će odgovarati."

Nikol je nastavila da ukočeno zuri u ulično šarenilo, ali prizori pred njom više joj nisu prodirali do mozga. Ovo je san, pomisli ona. Jedna grupa mršavih zelenih stvorova, nalik na kugle za kuglanje na dugim tankim štulama, prođe kroz njeno vidno polje. Nemoguće je da ma gde postoji, u stvarnosti, nešto ovako.

"I ja sam već postao malo, hm, preopterećen", reče Ričard. "Prvo je bila ona frka u šumi. Pa kad pomisliš koliko smo prepešačili u ova tri dana - u našim godinama... Nije čudo da je tvoja majka malo izgubila orijentaciju. Prizor na ulici bio je načisto lud."

"Pre nego što je otišao, Arči se izvinio na tri različita načina", reče Eli. "Prvo je objašnjavao da su dozvolili slobodan pristup svima u zonu kapije zato što su smatrali da će to oduševiti Nikol. Nije im palo na um da će prizor biti malo prejak."

Nikol se, u postelji, pridiže u sedeći položaj. "Ne brini, Elice", reče ona. "Nisam ja postala baš toliko lomljiva. Samo, nisam bila ni dobro pripremljena, naročito ne posle onolikih napora i emocija."

"Jesi li raspoložena da se još odmaraš ili ćeš da jedeš?"

"Ma dobro mi je. Daj da nastavimo onako kako ste vas dve planirale ovaj dan... Da, Eponina, uzgred budi rečeno", reče Nikol okrećući se Francuskinji koja je, posle prvih pozdrava pred gradom, vrlo malo govorila, "moram da se izvinim za našu neučtivost. Ričard i ja smo bili toliko zauzeti razgovorom s Eli i prosto gledanjem svega... Zaboravila sam da ti kažem: Maks je poručio da te voli. Naterao me je da mu obećam da ću ti reći, ako te vidim, sledeće: strašno mu nedostaješ."

"Hvala, Nikol", odgovori Eponina. "Ja sam mislila na Maksa i na sve vas, svakoga dana otkako su nas oktići doveli ovamo."

"Jesi li i ti učila oktovski jezik?"

"Nnnne..." odgovori Eponina polako. "Radila sam nešto sasvim drugo..." Pogledom je potražila Eli, koja je, međutim, već bila izišla, verovatno da spremi ručak. "Zapravo, nisam se mnogo ni viđala s Eli, prve dve nedelje. Onda smo počele da pravimo planove za vaš dolazak."

Posle ovoga, nekoliko sekundi je vladala čudna tišina. "Jeste li ti i Eli zarobljenice ovde?" upita Ričard tiho. "I, kad smo već kod toga, jeste li saznale zašto su kidnapovali baš vas dve?"

"Nismo stvarno zarobljene", odgovori Eponina. Onda ustade, u toj maloj sobi, okrete se i povika: "Eli, jesi li tu? Tvoj ćale postavlja pitanja."

"Samo malo", začuše Elin odgovor. Nekoliko trenutaka kasnije vratila se, ali iza nje je stupao i oktopauk Arči. Eli odmah shvati izraz na licu svoga oca. "Arči je u redu", reče ona. "On i ja smo se dogovorili da bude prisutan onda kad vam kažemo sve... da bi objasnio, razjasnio, možda dao neke odgovore koje nas dve ne znamo..."

Oktopauk je seo među ljude. Nastala je druga poduža tišina. "Odakle meni osećanje da je cela ova scena uvežbavana ranije?" reče Ričard najzad.

Zabrinuta Nikol se nagnula napred i uzela svoju kćer za ruku. "Nema nekih zlih vesti, Eli? Rekla si da ćeš se vratiti s nama."

"Nema, majko. Ali ima nekoliko stvari koje Epi i ja želimo da vam kažemo. Epi, aj' ti prva."

Kolorne trake su se kretale kao reka oko Arčijeve glave. Bilo je jasno da je pomno 'slušao' ovaj razgovor. Sad je promenio mesto, da bi sedeo tačno naspram Eponine. Eli je pažljivo pratila pojavljivanje boja na paukovoj glavi.

"Šta to govori on... ili 'ono'?" upita Nikol, još uvek zapanjena činjenicom da njena kćer tako dobro razume tuđinski jezik.

"Strogo uzev, Arči je 'to' a ne 'on'", reče Eli i kratko se nasmeja. "Tako mi je on sam rekao kad sam mu objašnjavala zamenice. Ali Epi i ja koristimo muški rod kada govorimo o Arčiju i doktoru Plavom... U svakom slučaju: Arči želi da vi budete obavešteni da se s nama vrlo dobro postupalo, da nismo ni u čemu oštećene i da smo kidnapovane zato što oktoi nisu smislili nikakav drugi način da uspostave ne-neprijateljsku komunikativnu vezu s ljudima."

"Kidnapovanje nije dobar početak, ako se to zaista htelo", prekide je Ričard.

"To sam ja govorila Arčiju i drugima, tata", nastavi Eli. "Zato on sad hoće da sve objasni. Zaista su se divno poneli prema nama. Nisam uočila ni nagoveštaj da je njihova rasa uopšte sposobna za neprijateljsko ponašanje prema bilo kome."

"Dobro, dobro", reče Ričard, "tvoja majka i ja razumemo poentu ove preambule..."

Zaćutali su za trenutak jer je Arči počeo da saopštava, bojama, neku svoju primedbu. Onda mu je Eli objasnila šta znače dve reči koje su mu bile nepoznate: 'poenta' i 'preambula'. Zatim je prenela pogled na svoje roditelje. "Njihova inteligencija je zapanjujuća", reče ona. "Arči me za značenje svake nove reči pita samo jednom, nikad se nije dogodilo da ponovi pitanje."

"Kad sam dospela ovde", poče Eponina, "Eli je tek počinjala da uči oktovski jezik. U prvo vreme sve je bilo jedna grdna zbrka. Tek posle nekoliko dana smo shvatile zašto su kidnapovali mene."

"Čitavo jedno veče smo pričali samo o tome", ubaci Eli. "Zaista smo bile zapanjene. Nismo mogle da dokučimo kako su oktići saznali..."

"Šta?" reče Ričard. "Izvinite, dame, ali ne znam o čemu..."

"Da ja imam RV-41", reče Eponina. "Dakle, i Arči i doktor Plavi, a to je jedan okto koji radi kao lekar, zovemo ga Plavi zato što u govoru proširuje kobaltnoplavu liniju daleko više nego što..."

"Polako, polako", reče Nikol, energično odmahujući glavom. "Dajte da ja ovo shvatim. Kažete nam da su oktići znali da Epi ima virus RV-41? Kako bi to moglo biti?"

Arči se oglasi dugim nizom boja; Eli ga zamoli da to ponovi. "Kaže da su pažljivo motrili na sve naše aktivnosti od dana kad smo pobegli iz Novog Raja. Po našem postupanju su zaključili, kaže on, da Eponina ima nekakvu neizlečivu zaraznu bolest."

Ričard poče da hoda po sobi. "To je jedna od najčudnijih izjava koje sam ikada čuo", reče on žustro. Okrete se ka zidu, zadubljen u misli. Arči saopšti Eli da ne može da prati nijednu Ričardovu reč ako ovaj nije okrenut njemu. Tu se Ričard naglo okrete. "Kako je moguće da oni... Vidi, Eli, zar nisu oni gluvi?"

Eli je potvrdno klimnula glavom. Tog trenutka Ričard i Nikol naučiše svoju prvu 'reč' oktopaučkog jezika. Arči je prikazao široku grimiznu traku (što znači da nailazi iskazna rečenica, dok svakom pitanju uvek prethodi široka purpurna traka, objasnila im je Eli), a iza toga je naišla, opet menjanjem boje njegove kože, traka veličanstvene akvamarin boje.

"Pa ako su gluvi", uzviknu Ričard, "kako su, za ime svega, dokonali da imaš RV-41, osim ako nisu velemajstori čitanja misli, ili imaju zabeležene sve... Ali, ne, ni to nije moguće..."

Opet je seo. Nastalo je novo ćutanje. "Da nastavim ja?" upita Eponina posle nekog vremena. Ričard klimnu glavom.

"Kao što rekoh, doktor Plavi i Arči su nam objasnili da je njihova rasa zaista veoma daleko odmakla u biologiji i medicini i da bi mogli, ako sarađujemo, da potraže neki način da me izleče. To, naravno, pod pretpostavkom da se ja dobrovoljno podvrgnem svim procedurama."

"Kad smo ih pitale zašto žele da izleče Eponinu", reče Eli, "doktor Plavi nam je rekao da nastoje da učine neki veliki gest prijateljstva, nešto čime bi se otvorio put za slogu naših dveju vrsta."

Ričard i Nikol su bili apsolutno zapanjeni ovim što su čuli. Zgledali su se, u neverici, a Eli je nastavila:

"Pošto sam tada bila početnica u njihovom jeziku", reče Eli, "bilo je veoma teško saopštiti im sve ono što smo znali o RV-41. Posle mnogih dugih i napornih časova učenja jezika, uspele smo u tome."

"I Eli i ja smo nastojale da se prisetimo svega što je Robert ikada rekao o toj bolesti. Kraj nas su neprestano bili doktor Plavi, Arči i još dva oktoa. Nismo primetile da su ikada išta zabeležili. Ali nikada im, nikad, nismo morale da bilo šta ponovimo."

"Zapravo", nastavi Eli, "kad god smo im nehotice nešto ponovile, oni su nam saopštavali da su to već čuli."

"Pre oko tri nedelje", nastavi Eponina, "rekli su nam da je proces prikupljanja podataka završen i da su spremni da urade neke testove na meni. Objasnili su da bi testovi mogli biti povremeno bolni ili neobični, po ljudskim standardima..."

"Većina je podrazumevala da izvesna živa bića, neka mikroskopska a neka mala ali ipak vidljiva golim okom, uđu u Eponinu, baš u njeno telo, ili injekcijom..."

"...ili tako što im ja dopustim da se uvuku kroz, hm, razne otvore, najbolje je reći tako."

Arči ih ovde prekide i zatraži objašnjenja reči 'nehotice' i 'standardi'. Dok je Eli to objašnjavala, Nikol se nagnula ka Ričardu. "Zvuči li ti poznato?" reče ona.

On klimnu glavom. "Ali sa mnom nisu vodili nikakve razgovore, ili se bar ne sećam... bio sam izolovan..."

"Osetila sam ja svašta u životu", nastavi Eponina, "ali ništa nalik na ono kad je pet-šest crvića, ne većih od čiode, upuzilo u donji deo moga tela." Stresla se. "Rekla sam sebi: ako preživim ovo, ovu invaziju na moju utrobu, nikad se više neću požaliti da mi nešto fali."

"Da li si stvarno verovala da te oni mogu izlečiti?" upita Nikol.

"U prvo vreme nisam. Ali, kako su dani prolazili, počela sam pomišljati da je to moguće. Jasno sam videla da oktoi poseduju medicinske sposobnosti sasvim drugačije od naših. Imala sam i osećaj da napreduju... I, jednog dana, posle testova, Eli uđe u moju sobu - sve vreme testiranja držali su me na nekom drugom mestu u gradu, to im je valjda kao bolnica - i kaže mi da su izolovali virus RV-41 i shvatili kako funkcioniše u svojoj 'domaćici', to jest u meni. Rekli su Eli da mi kaže da će u moje telo ubaciti jedan 'biološki agens' koji će pronalaziti i uništavati te viruse, sve redom, do poslednjeg. Agens neće moći da nadoknadi štetu koju su virusi već izazvali, a koja i nije naročito velika, ali će moj organizam očistiti od RV-41, apsolutno."

"Rečeno mi je da Epi objasnim i ovo", reče Eli, "da su moguće neke uzgredne pojave usled dejstva tog agensa. Nije bilo poznato tačno kakve, jer, dabome, taj agens nikada ranije nije oproban na ljudskom biću; oktoski 'modeli' su predviđali mučninu u stomaku i eventualno glavobolju."

"Pogodili su za mučninu", reče Eponina. "Povraćala sam svakih sat-dva, tokom dva dana. Po isteku tog vremena, doktor Plavi, Arči, Eli i drugi oktopauci su se okupili oko mog kreveta i rekli mi da sam izlečena."

"Štaaaa?" reče Ričard, opet skačući na noge.

"O, Eponina", reče Nikol istog trenuitka. "Tako mi je drago." Ustala je i zagrlila svoju prijateljicu.

"A ti veruješ u to?" reče Ričard Nikol. "Veruješ da oktoski lekari, koji ni slučajno ne mogu imati neko veliko znanje o funkcionisanju ljudskog tela, postižu za nekoliko dana stvari koje tvoj briljantni zet i njegova ekipa u bolnici ne postigoše za četiri godine?"

"Zašto ne, Ričarde?" reče Nikol. "Da je to izveo Orao na Čvorištu, ti bi odmah poverovao. Zbog čega ne bi oktopauci bili, u biologiji, daleko ispred nas? S obzirom šta smo sve videli..."

"U redu", reče on. Nekoliko trenutaka je vrteo glavom, zatim preneo pogled na Eponinu. "Izvini, ali naprosto mi je teško da... Čestitam. Oduševljen sam i ja." Zagrli i on Eponinu, ali trapavo.

Dok su razgovarali, neko je, nečujno, ostavio hrpu svežeg povrća i posudu sa svežom vodom pred njihovim vratima. Tek Nikol, polazeći u kupatilo, vide da je taj materijal za predstojeću gozbu tu ostavljen.

"Kakvo je to zapanjujuće iskustvo moralo biti", reče ona Eponini kad se vratila iz kupatila u sobicu.

"Reč 'zapanjujuće' nije dovoljno jaka", reče Eponina i osmehnu se. "U duši osećam da sam izlečena. Ipak, jedva čekam da ti i doktor Tarner to potvrdite."

Posle obilate večere pokazalo se da su i Ričard i Nikol izuzetno umorni. Eli je rekla roditeljima da bi rado popričala s njima i o nekim drugim temama, ali da to može da sačeka do jutra.

"Tja, kamo sreće da se ja setim još ponečega o mom boravku kod oktića pre Čvorišta", reče Ričard Nikol kad su njih dvoje ostali sami, opruženi po velikom krevetu koji su domaćini ostavili u sobi. "Onda bih možda bolje razumeo svoja osećanja u vezi s ovom pričom koju smo čuli od njih dve."

"Ti još ne veruješ da je izlečena?"

"Pa, ne znam. Ali, priznajem da me u velikoj meri zbunjuje razlika u ponašanju onih koji su mene testirali, pre mnogo godina, i ovih sad. Ne verujem da bi mene oktići u Rami II spasavali od mesožderne biljke."

"Možda u ponašanju oktopauka mogu postojati veoma velike razlike. U ljudskom ponašanju one su svakako moguće. To, zapravo, važi za sve više sisare na Zemlji. Na osnovu čega očekuješ da se svi oktoi ponašaju uvek isto?"

"Znam da ćeš reći da je to kod mene ksenofobija", reče on. "Ali, teško mi je da prihvatim ove 'nove' oktiće. Izgledaju suviše dobri da bi bili istiniti. Šta ti, kao biolog,

misliš - kakvu oni 'biološku nagradu' dobijaju - to je tvoj izraz - za fino ponašanje prema nama?"

"Pitanje ti je dobro, dragi. Odgovor ne znam. Međutim, idealistkinja u meni želi da veruje da smo naišli na jednu inteligentnu vrstu koja se, najčešće, ponaša etično zato što je činjenje dobra nagrada po sebi."

Ričard se nasmeja. "Trebalo je da očekujem baš taj odgovor. Naročito posle one naše diskusije o Sizifu, kad smo još bili u Novom Raju."

6.

"Njihov jezik bi te zadivio, tata", govorila je Eli upravo u trenucima kad se Nikol budila iz sna, koji je potrajao jedanaest sati. Ričard i Eli su već počeli da doručkuju. "Izuzetno je matematički strukturisan. Upotrebljavaju samo šezdeset četiri boje, ali, od toga broja pedeset jedna boja je, kako bismo mi rekli, alfabetska. Ostalih trinaest su objašnjivači. One specifikuju gramatičko vreme, označavaju negaciju glagola odnosno komparativ i superlativ prideva. Jezik im je zaista elegantan."

"Ne mogu ni da zamislim kako jezik može da bude elegantan. Tvoja majka je lingvista u ovoj porodici", reče Ričard. "Ja sam nekako uspeo da naučim nemački, ali samo da ga čitam, a govorio sam ga katastrofalno loše."

"Dobro jutro svima", reče Nikol protežući se u krevetu. "Šta ima za doručak?"

"Neke nove, drugačije vrste povrća. Mada je to možda i voće, jer nema ekvivalenata u našem svetu za takve stvari. Skoro sve što oktići jedu, mi bismo nazvali biljkom, jer to su organizmi koji energiju dobijaju od svetlosti. Crvi su jedina njihova hrana koja primarnu energiju ne dobija iz fotona."

"Znači, sve one biljke pored kojih smo prolazili, u ravnici, rastu zahvaljujući nekoj vrsti fotosinteze?"

"Tako nekako", reče Eli, "ako sam dobro razumela ono što mi je Arči govorio. U oktoskom društvu veoma malo se baca ili rasipa. Ona bića koja ste ti i tata nazvali svicima, lebde iznad svake njive tačno određeno vreme svake nedelje, svakog meseca. Vodom gazduju jednako štedljivo kao fotonima."

"Gde je Epi?" upita Nikol razgledajući hranu raspoređenu po stolu na sredini sobe.

"Pakuje se", reče Eli. "Osim toga, uverena je da ne treba da učestvuje u razgovoru koji će se ovoga jutra voditi."

"Čekaju nas novi šokovi, kao prošle večeri?" upita Nikol vedrim tonom.

"Može biti", reče Eli polako. "Ja zaista ne znam kako ćete vi reagovati... Želite li da prvo dovršimo doručak ili da odmah kažem Arčiju da smo spremni?"

"Ti nam kažeš da će pauk učestvovati u razgovoru a Epi ne?" upita Ričard.

"Tako je ona odlučila", reče Eli. "Osim toga, na redu je tema s kojom Arči ima mnogo više veze nego ona, zato što je Arči predstavnik oktopauka."

Ričard i Nikol se zgledaše. "Imaš li ti ikakvu predstavu o čemu ona to priča?" reče Ričard.

Nikol odmahnu glavom. "Nemam, ali mogli bismo početi."

Arči je zauzeo svoje mesto među Vejkfilfovima. Čim je on seo, Eli je obavestila roditelje - a zatim se sve troje nasmejaše - da će ovoga puta pauk dati 'preambulu'. Onda

je počela da prevodi, povremeno zastajkujući. Arči je počeo izvinjenjem Ričardu zbog načina kako su prema njemu postupali Arčijevi 'rođaci' pre znatnog broja godina. Objasnio je da su to bili drugi oktopauci, jer je u Rami, pre dolaska na Čvorište, živela jedna otcepljena kolonija, samo u dalekom srodstvu sa sadašnjom oktopaučkom populacijom Rame. Arči je naglasio da su tek prilikom trećeg proletanja Rame kroz njihovu sferu uticaja, oktopauci, kao rasa, zaključili da je taj svemirski brod značajan.

Iz te ranije naseobine oktopauka, koja je bila, po Arčijevom mišljenju 'ogromno inferiorna' (to je bilo jedno od mesta gde je Eli zatražila od Arčija objašnjenje da bi mogla prevesti), samo je nekoliko individua ostalo u životu do trenutka kad su sadašnji oktopauci, pažljivo odabrani da bi dostojno zastupili svoju rasu, ušli u Ramu. Ti preživeli su uklonjeni s Rame, ali su sve njihove zabeleške sačuvane. Arči i njegovi drugari su tako doznali šta se na putovanju 'Rama II' dogodilo Ričardu i sad su odlučili da se izvine za to maltretiranje.

"Znači, ova preambula ne samo što je izuzetno zanimljiva, nego je i komplikovano izvinjenje meni?" reče Ričard.

Eli klimnu glavom, a Arči na svojoj koži prikaza prvo široku grimiznu traku a za njom blistavi akvamarin.

"Mogu li ja nešto da pitam pre nego što nastavimo?" reče Nikol. Okrete se oktopauku. "Pretpostavljam, na osnovu ovog što si nam rekao, da se tvoja grupa ukrcala u Ramu dok smo mi spavali. Da li ste znali da smo mi tu?"

Arči odgovori da su oktoi tada pretpostavili da u dalekom severnom habitatu Rame žive ljudi, ali da to nisu pouzdano utvrdili sve dok spoljašnji 'pečat' na ljudskom habitatu nije polomljen. To se dogodilo, po Arčijevoj tvrdnji, tek dvanaest ljudskih godina kasnije.

"Arči je insistirao da baš on lično saopšti ovo izvinjenje", reče Eli bacajući pogled na svoga oca a onda čekajući njegovu reakciju.

"U redu. Primam izvinjenje, valjda", odgovori Ričard. "Mada pojma nemam kakav bi bio protokol za nešto ovakvo..."

Arči sad upita Eli šta je 'protokol'. Nikol se nasmeja. "Ričarde", reče ona, "ponekad si baš krut."

"Nego", reče Eli, "da bismo dobili na vremenu, ispričaću vam ja sve ostalo. Po Arčiju, zabeleške one ranije, otcepljene kolonije oktopauka pokazuju da je na tebi izvršen izvestan broj eksperimenata, i to većinom onih koji su zabranjeni u onim oktopaučkim društvima za koja Arči kaže da su 'visokorazvijena'. Jedan eksperiment se, tata, kao što si i sam često tvrdio, sastojao u tome da se u tvoj mozak unese serija od nekoliko sojeva specijalizovanih mikroba, sa zadatkom da izbrišu sve tvoje uspomene na vreme koje si kod oktoa proveo. Ja sam rekla Arčiju, i drugima, da taj eksperiment sa memorijom nije uspeo sasvim, nego samo delimično... Najsloženiji eksperiment koji su na tvom telu izveli, bio je pokušaj da ti se izmeni sperma. Oktopauci u toj ranijoj grupi nisu znali kuda Rama leti, naime - nisu to znali ništa bolje nego naša porodica. Pomislili su da će ukrcani ljudi i oktoi možda morati da žive jedni s drugima u Rami vekovima, možda čak eonima, pa su zaključili da je od najvećeg značaja da te dve rase budu sposobne da među sobom opšte."

"Zato su pokušali", nastavi ona, "da izmene hromozome u tvojoj spermi da bi tvoje potomstvo steklo šire lingvističke sposobnosti i bolje vizuelno razaznavanje boja. Ukratko rečeno, pokušali su da genetički inženjerišu mene - jer ja sam jedino dete koje se

tebi i mami rodilo posle vaše duge odiseje - da bih bez prevelike muke mogla da komuniciram s njima. Da bi to ostvarili, uveli su jednu grupu posebno pripremljenih stvorenja u tvoje telo..."

Zaćutala je. Ričard i Nikol su blenuli u nju zapanjeno.

"Znači, ti si nekakav hibrid?" upita Ričard.

"Možda pomalo", reče Eli i nasmeja se da smanji napetost. "Ako sam dobro shvatila, izmenili su samo nekoliko megabajta od ukupno tri miliona megabajta informacija od kojih se moj genom sastoji. Kad smo već kod toga, Arči i njegovi bi želeli da izvrše revalidaciju, naime da se uvere, za potrebe svog naučnog istraživanja, da sam zaista plod izmenjene sperme. Od vas bi želeli da dobiju uzorke krvnih zrnaca i drugih ćelija, da bi mogli izvesti neopoziv zaključak da ja nisam mogla nastati 'normalnim' sjedinjavanjem vas dvoje. Onda bi bili sigurni da je moja sposobnost učenja jezika zaista 'inženjerisana' a ne rezultat neverovatnog srećnog sticaja okolnosti."

"A zašto je to važno u ovom trenutku?" reče Ričard. "Čovek bi pomislio da je sad važno samo jedno, naime, to da ti možeš da uspešno ostvaruješ vezu s njima."

"Iznenađuješ me, oče - ti koji si oduvek bio gladan znanja... Na vrednosnoj skali u oktopaučkom društvu, znanje je na samom vrhu. Oktopauci su već sada gotovo sasvim sigurni, na osnovu testova koje su izveli ali i na osnovu podataka koje je sačuvala njihova separatistička kolonija, da sam ja doista rezultat genetskog inženjeringa. Ali tek detaljnim pregledom genoma vas dvoje, oni će se u to stopostotno uveriti."

"Dobro", reče Nikol posle kraćeg oklevanja. "Ja sam voljna." Priđe svojoj kćeri i zagrli je. "Šta god da je uticalo da se ti rodiš, ti si moja kćer i ja te volim svim srcem." Nikol se osvrte Ričardu. "Sigurna sam da će se i tvoj otac saglasiti, čim bude dobio malo vremena da o tome razmisli."

Nikol se osmehnu Arčiju. Oktopauk zablista širokom grimiznom trakom iza koje naiđoše uža kobaltnoplava i blistava žuta. To je na jeziku oktopoda-pauka značilo 'hvala'.

Sledećeg jutra Nikol je zaključila da je ipak trebalo da postavi nekoliko dodatnih pitanja pre nego što je pristala da se podvrgne oktopaučkom naučnom istraživanju. Neposredno posle doručka u njihov maleni ljudski stan ušla su još dva oktoa, pridruživši se njihovom stalnom tuđinskom drugaru Arčiju. Jednoga od pridošlica Eli je predstavila ovako: "Doktor Plavi - izuzetno cenjen medicinar." Taj je objasnio šta će se dešavati. Procedura će za Ričarda biti jednostavna. O njemu su oktoi želeli samo onoliko informacija koliko je potrebno da se potvrde medicinski nalazi separatista od pre mnogo godina.

U Nikolinom slučaju, pošto u svojoj bazi podataka nisu imali nikakve fiziološke informacije o njoj, a pošto su iz svojih detaljnih pregleda Eli doznali da majčine genetske karakteristike daju dominantan doprinos potomstvu, procedura je morala biti daleko složenija. Doktor Plavi je predložio kompleksnu seriju testova za nju, a za najvažniji je bilo potrebno da u njeno telo uđe dvanaest malenih spiralnih stvorenja dužine po dva centimetra, ne debljih od igle. Nikol je užasnuto ustuknula kad je taj okto-doktor podigao nešto nalik na plastičnu kesu i kad je u tome ugledala ljigava stvorenja kako se grče, stvorenja koja će se naći u njoj.

"Pa, pa, ja sam mislila da će biti potreban samo moj genetski kod, a on se nalazi u svakoj ćeliji... Ne vidim razloga da..."

Prekide je strujanje blistavih boja oko glave oktopauka. "Naše tehnike za izdvajanje vaših genomskih podataka", reče joj on preko Eli, "zasad nisu mnogo unapređene. Naši metodi najbolje uspevaju ako imamo mnogo ćelija, uzetih iz nekoliko različitih organa i bioloških podsistema."

Onda se doktor učtivo zahvalio Nikol na saradnji, i završio serijom kobaltnoplavih i blistavožutih traka, čije je značenje već upoznala. Plavi deo tog njegovog 'hvala' delimično mu se prosuo niz glavu, proizvodeći divan vizuelni efekat, koji je za trenutak privukao lingvistu u njoj. Dakle, održavanje pravilnosti ovih obojenih traka mora biti oblik ponašanja koji se savladava učenjem, pomisli ona. I gle, naš doktor ima govornu manu.

Nekoliko trenutaka potom Plavi je vrlo uspešno vratio njenu pažnju na predstojeći posao, tako što joj je objasnio da će namotani maleni stvorovi da se zariju u njenu kožu, uđu dublje u telo i ostanu u njoj pola sata. Bljak, pomisli ona. Ovi su kao pijavice.

Jedno stvorenje joj staviše na podlakticu, koju Nikol podiže pred oči da gleda kako joj se majušna životinja uvlači pod kožu. Nije osećala ništa, mada, kad stvorenje sasvim nestade u njoj, i nehotice zadrhta.

Zatražiše onda od nje da legne na leđa. Doktor Plavi pokaza joj dva mala osmonoga stvora, veličine voćne mušice, jednog crvenog i jednog plavog. "Možda ćeš uskoro osetiti izvesnu nelagodnost", reče joj doktor Plavi posredstvom Eli, "kad oni stvorovi uđu u tvoje unutrašnje organe. Ali, ako zatreba oslobađanje od bola, ovi mališani će poslužiti za anesteziju."

Manje od minut posle toga Nikol je osetila jake ubodne bolove u prsima. Njena prva pomisao bila je da joj se nešto zaseca u jednu od srčanih komora. Doktor Plavi, opazivši grč bola na njenom licu, položi one dve anestetičke 'bubice' na njen vrat. Nekoliko sekundi kasnije našla se u nekom čudnom lebdećem stanju između jave i sna. Još je čula Elin glas, koji je nastavio da objašnjava šta se dešava, ali u telu nije više ništa osećala.

Onda je shvatila da je njen pogled netremice uperen u glavu doktora Plavog, koji je upravljao celim poslom. Na svoje zaprepašćenje, Nikol pomisli da počinje da raspoznaje oktopaukove emocije, po malim naborima na površini njegovog 'lica'. Setila se kako je jednom, kao dete, bila sigurna da vidi osmeh na licu svog omiljenog psa. Gledanjem se toliko može postići, pomisli njen plutajući um, a mi tako mali deo tih mogućnosti koristimo.

Osećala je zaprepašćujući mir u sebi. Sklopila je oči i gle, sad je devojčica od deset godina; stoji uz oca i plače, dok plamen proždire nosiljku na kojoj leži njena majka, u pogrebnoj ceremoniji koja se priređuje kraljicama naroda Senuofa. Prilazi starac, njen pra-pradeda Omeh, obučen u zastrašujući kostim da bi odagnao demone koji bi mogli pokušati da se otisnu za Nikolinom majkom u život posle smrti, i hvata je za ruku. "Dešava se ono što su hronike predskazale, Ronata", govori joj on, oslovljavajući je njenim senuofskim imenom. "Naša krv se širi među zvezdama."

Šarena maska šamanova nestaje, pretapa se u drugi splet boja, koje su sve u uspravnim trakama, i žurno se smenjuju na glavi doktora Plavog. Ona opet čuje Elin glas. Moja kćer je hibrid, razmišlja, bez ikakvih emocija. Rodila sam nešto što je više od čoveka. Nova vrsta evolucije je počela.

Njen um još jednom zaplovi. Ona je velika ptica/avion, leti visoko kroz tamu iznad savana Obale Slonovače. Otiskuje se od Zemlje, okreće leđa Suncu, baca se kao

raketa u crninu i vakuum izvan Sunčevog sistema. Ali unutrašnjim okom jasno vidi Omehovo lice. "Ronata", uzvikuje on u noćno nebo Obale Slonovače, "ne zaboravi. Ti si ona izabrana."

Pa zar je stvarno mogao znati, razmišlja Nikol d'Žarden, u prostoru između jave i sna, pre toliko godina, u Africi, na Zemlji? Kako? Ili postoji još jedna dimenzija gledanja, dimenzija koju tek počinjemo da slutimo?

Ričard i Nikol su sedeli jedno do drugog, u gotovo potpunom mraku. Bili su, bar privremeno, sami. Eli i Eponina su izišle s Arčijem da pripreme sve što je potrebno za sutrašnji polazak.

"Veoma si tiha danas."

"Jesam", odgovori ona. "Čudno se osećam, kao da sam drogirana, od onog pregleda jutros... Mozak mi je neobično aktivan. Razmišljam o mojim roditeljima. I o Omehu. I o nekim mojim vizijama od pre mnogo godina."

"Da li su te iznenadili rezultati pregleda?" reče on posle kraćeg ćutanja.

"Ne istinski. Toliko smo pregrmeli... Znaš, Ričarde, pamtim kako je bilo kad je Eli začeta. Još se nisi bio stvarno vratio u normalu."

"Ja sam danas popodne, dok si ti spavala, dugo razgovarao s Arčijem i Eli. Promene koje su oktoi izazvali kod nje su trajne, kao mutacije. Niki je verovatno nasledila neke od tih karakteristika; to zavisi od genetske mešavine. Naravno, u sledećoj generaciji geni će biti ponovo razvodnjeni..."

Nije dovršio rečenicu. Zevnuo je, a onda pružio ruku i dohvatio Nikolinu šaku. Sledećih nekoliko minuta sedeli su ćuteći. Onda je Nikol prekinula tišinu.

"Ričarde, pamtiš šta sam ti pričala o hronikama Senuofa? O predskazanju da će jedna žena iz našeg plemena, kraljičina kćer, poneti našu krv 'čak do zvezda'?"

"Nešto se sećam, nejasno. Odavno nismo pričali o tome."

"Omeh je bio čvrsto uveren da sam ja ta žena iz hronika. Po njegovim rečima, 'žena bez druga'. Veruješ li da je moguće na neki način saznati šta budućnost nosi?"

Ričard se nasmeja. "U prirodi se sve dešava po određenim zakonima. Ti zakoni se mogu izraziti kao diferencijalne jednačine u vremenu. Ako precizno utvrdimo inicijalne uslove u celom sistemu i u ma kom trenutku, i ako raspolažemo tačnim jednačinama koje iskazuju zakone prirode, onda, teorijski, možemo predvideti sve što će se dogoditi. Naravno, to je neostvarljivo zato što je naše znanje nužno nepotpuno, a i zato što zakoni haosa ograničavaju našu mogućnost procenjivanja..."

"A pretpostavi", reče ona pridižući se na lakat, "da postoje individue, ili čak grupe onih koji ne znaju matematiku ali nekako uspevaju da vide ili osete i zakone i te početne uslove koje si pomenuo. Zar oni ne bi mogli da intuitivno reše bar deo jednačina i da predskažu budućnost, uz upotrebu onih načina spoznaje koje mi ne možemo kvantifikovati niti modelovati?"

"To je moguće", reče Ričard. "Ali imaj u vidu da se izuzetne tvrdnje moraju zasnivati na..."

"... izuzetnim dokazima. Znam." Nikol zastade za trenutak. "Ako je tako, pitam se šta je sudbina. Da li je to nešto što mi ljudi naknadno izmislimo? Ili ona realno postoji? Ako sudbina postoji kao nešto realno, kako da je objasnimo zakonima fizike?"

"Ne kapiram, draga."

"Ni meni nije mnogo jasno", reče Nikol. "Jesam li ovo što jesam zato što je, kako je Omeh tvrdio dok sam bila mala, moja sudbina oduvek bila da putujem u svemir? Ili zbog svih odluka koje sam ja sama donosila i veština koje sam u sebi svesno razvijala?"

On se opet nasmeja. "Veoma si se primakla jednoj od najosnovnijih filozofskih postavki, a to je pitanje odnosa Božjeg sveznanja i čovekove slobodne volje."

"Nije mi to bila namera", reče Nikol zamišljeno. "Jednostavno se ne mogu osloboditi utiska da ništa od ovoga što se u mom apsolutno neverovatnom životu dogodilo, Omeha ne bi iznenadilo."

7.

Doručak kojim su ispraćeni bio je prava gozba. Oktopauci su im poslužili petnaestak raznih vrsta voća i povrća, a uz to i vruću gustu kašu napravljenu, po tvrdnji Arčija i Eli, od zrnevlja one vrlo visoke biljke nalik na travu, severno od električne centrale. Dok su jeli, Ričard je zapitao oktopauka šta se dogodilo s avijanskim mladuncima Tami i Timijem i sa mana-dinjama i sesilnim materijalom. Nije bio zadovoljan prevedenim, neodređenim odgovorom da je 'to sve dobro'.

"Čuj, Arči", reče Ričard na svoj karakteristično oštar način. Sad se pored svog tuđinskog domaćina osećao komotnije pa nije više smatrao da mora biti preterano uljudan. "Moje interesovanje za ta stvorenja nije samo forme radi. Ja sam ih spasao, ja sam ih gajio od rođenja. Želeo bih da ih vidim, pa makar to bilo samo nakratko... U svakom slučaju, mislim da zaslužujem konkretniji odgovor."

Arči ustade i polako iziđe iz njihovog stana. Vrati se nekoliko minuta kasnije. "Uredili smo da vidite avijane i to danas, nešto kasnije, dok budete na putu ka vašim prijateljima", reče on. "Što se tiče drugih rasa, stvari stoje ovako: dva jajeta su se nedavno izlegla i sad su u stadijumu novorođenih mirmimačaka. Na njihov razvoj se pomno motri. Nalaze se na drugom kraju naše teritorije; nije moguće da ih sada vidite."

Ričardovo lice se ozarilo. "Dva se izlegla! Kako ste to postigli?"

"Jaja sesilne rase moraju biti položena u tečnost određene temperature i tu ostati mesec dana. Tek tada proces njihovog embrionalnog razvoja može da započne." Eli je veoma lagano prevodila Arčijeve boje. "Dopuštene varijacije temperature su vrlo male, manje od jedan stepen, po vašem načinu merenja. Poželjna temperatura je ista ona koja je optimalna i za mirmimačju manifestaciju te iste rase. Ako se promaši, razvoj neće nastupiti."

Ričard je bio na nogama. "Znači u tome je tajna!" uzviknu on. "Do vraga, trebalo je i sam da se setim. Nagoveštaja je bilo koliko hoćeš: životni uslovi u njihovom habitatu, one zidne slike koje su mi pokazali..." Ushodao se po sobi. "A kako su oktići saznali?" reče on, leđima okrenut Arčiju.

Arči odgovori odmah posle Elinog prevoda. "Imali smo te informacije od one ranije kolonije oktoa", reče on. "Njihovi zapisi su objasnili celokupnu metamorfozu te rase."

Ričardu se činilo da je to isuviše jednostavno. Po prvi put je posumnjao da njegov vanzemaljski kolega možda ne kazuje celu istinu. I već se spremao da postavi još

nekoliko pitanja, kad doktor Plavi uđe u stan, a za njim tri druga oktopauka; dvojica od njih nosila su neki veliki šestougaoni predmet zamotan u materijal sličan hartiji.

"Šta je to?" upita Ričard.

"Ovo nam je zvanični oproštajni skup", odgovori Eli. "Dobijamo, eto, i poklon od stanovnika ovoga grada."

Jedan od novih oktoa zapita Eli da li bi se mogli svi ljudi okupiti napolju, na aveniji, radi svečanosti ispraćaja. Ljudi pokupiše svoje stvari i pođoše kroz hodnik, napolje, na jaču svetlost. Nikol je bila iznenađena onim što je videla. Na aveniji nije bilo nigde nikog, osim pet oktoa koji su upravo izišli iz njihovog stana. Čak i boje u vrtovima kao da su bile prigušenije, kao da su dva dana ranije, kad su Ričarda i Nikol pristigli, bile blistavije zbog okolnog prometa.

"Gda su drugi?" upita Nikol okrećući se Eli.

"Namerno je mirno", odgovori njena kćer. "Oktoi neće da te opet uznemire."

Pet oktopauka stadoše u red, na sredini avenije. Piramidalna zgrada bila je pravo iza njih. Dva desna oktoa držala su između sebe, u ravnoteži, šestougaoni paket, veći od njih samih. Naspram oktoa stajalo je četvoro ljudi, nadomak gradske kapije. Okto u sredini, koga je Eli napokon predstavila kao 'glavnog optimizatora' (posle nekoliko neuspelih pokušaja da nađe tačnu ljudsku reč za Arčijev opis dužnosti oktopaučkog vođe) istupi napred i poče da govori.

Glavni optimizator je prvo izrazio zahvalnost Ričardu, Nikol, Eli i Eponini, i to svakom ponaosob, a onda rekao da se nada da će ovaj kratkotrajni susret biti 'prvi od mnogih', koji će voditi boljem razumevanju dveju rasa. Zatim je saopštio da će Arči poći sa ljudima ne samo zato da bi se veza među njima mogla nastaviti i proširiti, nego i sa zadatkom da se ostalim ljudima pokaže da između njihovih dveju rasa uzajamno poverenje već postoji.

Nastade kratak prekid u razgovoru. Arči pređe prazan prostor između dva reda i pridruži se ljudskom stroju, a Eli mu simbolično požele dobrodošlicu, primajući ga u grupu za put. Dva oktopauka na desnoj strani tada otkriše poklon; bila je to predivna, detaljna slika prizora koji su Ričard i Nikol videli u trenutku kad su stupili u Smaragdni Grad. Slika je bila toliko verna da Nikol, zapanjena, nekoliko trenutaka nije mogla da kaže ni reč. Onda ljudi priđoše da sliku lepo razgledaju. Sva ona čudna stvorenja bila su tu, čak i ona tri talasava kraljevskoplava, čije su duge antene, uspravljene iz udubljenja u telesnoj masi, podsetile Nikol kako je tog dana gotovo izgubila orijentaciju.

Dok je razgledala sliku i pitala se kako je napravljena, Nikol se seti i nesvestice koja ju je umalo oborila kad je taj prizor gledala u stvarnosti. Da li sam tad imala predosećanje opasnosti? razmišljala je. Ili se dešavalo nešto drugo? Sklonila je pogled sa slike i zagledala se u pauke, koji su razgovarali između sebe. Možda je bila epifanija, pomisli ona, trenutni napliv uviđanja nečega što je daleko izvan moje moći shvatanja. Nailazak neke sile, neke moći koju nikad ranije nijedno ljudsko biće nije doživelo.

Ledeni trnci prođoše joj niz kičmu. Kapija Smaragdnog Grada počela je da se otvara.

Ričard je uvek bio raspoložen da stvarima nadeva imena. Nepun minut je posmatrao stvorenja na kojima će jahati, i dao im ime 'nojosaurusi'.

"Nije osobito maštovito, dragi", prekore ga Nikol.

"Možda nije", reče on, "ali je opis tačan. Izgledaju kao divovski noj sa glavom i vratom jednog od onih biljoždernih dinosaurusa."

Ti stvorovi su odista imali četiri pticolike noge, meko pernato telo s ulegnućem na leđima kao stvorenim da ljudsko biće tu sedne, i dug vrat koji se mogao pružiti tri metra u bilo kom pravcu. Pošto su noge bile dugačke samo oko dva metra, nojosaurus je lako mogao glavom da dosegne zemlju.

Dobili su samo dva nojosaurusa. Arči, Eli i Eponina su pojahali jednog, i o njega okačili još i šestougaonu sliku, vezanu nekakvim konopcem. Nikol i Ričard su pojahali drugog. Nisu imali nikakve uzde, niti su uočili ma kakav drugi vidljivi način da upravljaju tim bićima; međutim, pre nego što su odjahali iz Smaragdnog Grada, Arči je desetak minuta 'razgovarao' s nojosaurusima.

"Izneo im je celu maršrutu", rekla je Eli tada. "Takođe i postupak za slučaj nekog udesa."

"Kakvog udesa?" uzviknuo je Ričard, ali je Eli, umesto odgovora, samo slegnula ramenima.

U početku su se Ričard i Nikol čvrsto držali za 'pera' oko udubljenja u kome su sedeli, ali posle nekoliko minuta su od toga odustali. Jahanje je bilo vrlo ugodno, sa vrlo malo pokretanja gore i dole. "Dakle, jesi li spremna da potvrdiš", reče on kad im je Smaragdni Grad nestao s vidika, "da su ove životinje nastale prirodnom evolucijom, ovakve, s gotovo idealnim udubljenjem nasred leđa? Ili su ih stvorili oktići, pomoću genetičkog inženjeringa, da im posluže za prevoz?"

"U meni nema ni trunčice sumnje", reče Nikol. "Uverena sam da je većina živih bića na koja smo naišli, uključujući svakako i one tamne crviće koji su mi ulazili pod kožu, proizvedena. Napravili su ih oktoi, namenski. Zar bi moglo drukčije biti?"

"Da, ali svakako ne misliš da su ih konstruisali polazeći od nule. To bi podrazumevalo neverovatnu tehnologiju, daleko složeniju od svega što možemo zamisliti."

"Pa ne znam baš, dragi", reče Nikol. "Možda su oktići stigli do mnogih planetnih sistema i odasvud pokupili poneku formu života koja se, uz male izmene, mogla uklopiti u njihove grandiozne simbiotske planove... U svakom slučaju, ni za trenutak ne mogu da prihvatim ideju da se ova biološka harmonija naprosto dogodila sama od sebe, evolucijom."

Tri divovska svica su vodila nojosauruse. Posle dva sata približili su se, sa svojih pet putnika, ogromnom jezeru koje se pružalo ka jugu i zapadu. Nojosaurusi su tu čučnuli pa su Arči i ljudi mogli da siđu.

"Ovde ćemo ručati i napiti se vode", reče Arči ljudima. Dade Eli posudu sa hranom a nojosauruse povede do reke. Nikol i Eponina pođoše prema nekim plavim biljkama koje su rasle na obali, ostavljajući Ričarda i Eli same.

"Tvoje vladanje njihovim jezikom je, najblaže rečeno, impresivno", reče Ričard između dva zalogaja.

Eli se nasmeja. "Nisam ja baš toliko dobra. Oktoi mi pomažu tako što govore samo vrlo jednostavnim rečenicama. Štaviše, govore polako, širokim trakama. Ali, postajem sve bolja... Ti, naravno, shvataš da oni u razgovoru sa mnom ne upotrebljavaju svoj pravi jezik, nego samo jednu njegovu derivaciju."

"Kako to misliš?"

"Objasnila sam to majci, dok smo bili u gradu. Ona verovatno nije stigla da ti kaže..." Eli proguta zalogaj, pa nastavi. "Nihov pravi jezik ima šezdeset i četiri boje koje nose značenje, kao što sam ti rekla, ali jedanaest od njih mi ne vidimo. Osam su u infracrvenom delu spektra, a one tri u ultravioletnom. Dakle, u stanju smo da vidimo samo pedeset tri njihova simbola. To je u početku bilo krupan problem... Na sreću, pet od tih jedanaest boja su razjašnjivači. Oktići su, ukratko rečeno, smislili nešto što je u suštini nov dijalekt njihovog jezika, u kome se koriste samo one boje koje mi vidimo. Arči kaže da taj novi dijalekt već predaju u nastavi višeg stupnja, nekima od njihovih..."

"Zapanjujuće", reče Ričard. "Prilagodili su svoj jezik našim fizičkim ograničenjima?"

"Ne baš tako, oče. Između sebe i sad pričaju svojim pravim jezikom. Zato ja nisam uvek u stanju da ih razumem. Ali, jesu stvorili nov dijalekt, koji sada proširuju samo da bi komunikacija s nama išla što lakše."

Ričard je dovršio ručak. Spremao se da postavi Eli još neko pitanje o oktopaučkom jeziku, kad začu Nikolin glas. "Ričarde", povikala je ona s daljine od pedesetak metara. "Pogledaj gore. U vazduh, prema šumi."

Ričard diže glavu i šakom zakloni oči od sjaja odozgo. U daljini vide dve ptice kako lete ka njima. Iz nekog razloga ne uspe da ih prepozna sve dok se ne oglasiše na dobro znani kreštavi način. Onda skoči i potrča k avijanima. Tami i Timi, sada sasvim odrasli, jurnuše s neba i sleteše blizu njega.

Izgledali su savršeno zdravi. Ričard je bio presrećan dok su njegovi štićenici brbljali i natiskivali se uz njega, da ih pogladi po somotnom trbuhu. U njihovim ogromnim izražajnim očima nije bilo ni traga tuge. Nekoliko trenutaka su i Ričard i avijani uživali u ovom ponovnom susretu, onda se Timi izmače, zakrešta nešto veoma glasno, i polete. Nekoliko minuta kasnije vrati se sa trećim avijanskim bićem. Bila je to ženka, sva ružičasta; Ričard nikad ranije takvog avijana nije video. Iako zbunjen, shvatio je da ga Timi upoznaje sa svojom draganom.

Druženje s avijanima potrajalo je još desetak minuta. Arči je objasnio da ogromno jezero, pored koga su zastali, daje više od polovine ukupnog vodosnabdevanja u oktopaučkom vilajetu. Zatim je uporno zahtevao da se krene dalje. Troje avijana je odletelo tek kad su Ričard i Nikol već seli na svog nojosaurusa. Tami ih je nadletela nekoliko puta, brbljajući za rastanak i očigledno uznemiravajući životinju na kojoj su jahali. Posle toga je ipak odletela za svojim bratom i njegovom družbenicom, preko šume.

Ričard je bio neobično ćutljiv dok su ih nojosaurusi nosili takođe ka severu, ka šumi. "Avijani ti zaista mnogo znače, a?" reče Nikol.

"Apsolutno", odgovori njen muž. "Dugo su mi bili jedino društvo. Nikog drugog nisam imao. Opstanak Timija i Tami zavisio je od mene... Odluka da se posvetim održanju njih dvoje verovatno je bila prvi nesebičan postupak u mom životu. Otvorila mi je nove dimenzije brige, ali i sreće."

Nikol ga uhvati za ruku. "Tvoj emotivni život je imao neku svoju odiseju, ništa manje uzbudljivu od tvojih fizičkih putovanja."

Ričard je poljubi. "Imam ja i sad nekoliko demona koje nisam uspeo da prognam. Možda ću, uz tvoju pomoć, za deset godina biti pristojno ljudsko biće."

"Potcenjuješ sebe, dragi."

"Dovoljno visoko cenim svoj mozak", reče on osmehujući se, i promeni ton razgovora. "A znaš šta moj mozak sada misli? Pita se odakle je došla ona avijanka s roze trbuščićem?"

Nikol je izgledala zbunjena. "Pa iz drugog habitata", odgovori ona. "Sam si nam rekao da je pre invazije Nakamurinih trupa bilo bar hiljadu avijana... Sigurno su i oktopauci spasli nekolicinu."

"Ali ja sam mesecima živeo tamo i nikad nisam video ni jednog jedinog avijana s ružičastim trbuhom. Nijednog, nijednu. Zapamtio bih tako nešto."

"Šta hoćeš da kažeš?"

"Ništa. Tvoje objašnjenje je sasvim u skladu s Okamovim brijačem. Ali, počinjem da se pitam nemaju li naši oktićki drugari i neke tajne koje nama još nisu otkrili."

Posle još nekoliko sati stigli su do velikog igloa u blizini Cilindričnog mora. Drugi, maleni iglo, onaj koji je iznutra sijao, više nije bio tu. Arči i ljudi siđoše. Oktopauk i Ričard su zatim odvezali šestougaonu sliku i prislonili je na zid igloa. Onda Arči odvede nojosauruse i dade im usmerenja za povratak kući.

"Zar ne bi oni mogli malo ostati?" reče Nikol. "Deca bi bila apsolutno oduševljena."

"Na žalost, ne", reče Arči. "Imamo ih samo nekoliko. Mnogo su traženi."

Iako su Eponina, Eli, Ričard i Nikol bili umorni od puta, predstojeći sastanak sa svojima izuzetno ih je uzbudio. Pre polaska iz igloa Eponina, a zatim i Eli, pažljivo su se osmotrile u ogledalu i osvežile lice. "Molim sve vas za jednu uslugu", reče Eponina. "Ne recite nikom ništa o mom izlečenju dok ne dobijem priliku da budem s Maksom nasamo. Želim da to bude moje iznenađenje."

"Nadam se da će me Niki prepoznati", reče Eli nervozno.

Sišli su niz prvo stepeniše i ušli u hodnik koji je vodio do gornjeg kraja drugog stepeništa. U jednom trenutku celu grupu zahvati panika: šta ako oni dole spavaju; onda Ričard na svom kompjuteru, koristeći algoritam za određivanje dnevnih obaveza, izračuna da je pod svodom duginih boja sada sredina jutra.

Sve petoro su jednovremeno stupili na odmorište na vrhu velikog cilindričnog stepeništa i pogledali kružno prostranstvo pod sobom. Na jednom mestu su blizanci Kepler i Galilej igrali žmurke; mala Niki ih je gledala smejući se. Nai i Maks su iznosili hranu iz vagona koji je, po svemu sudeći, upravo stigao. Eponina nije više mogla da izdrži. "Makse!" povika ona. "Makse!"

On je reagovao kao da ga je metak pogodio. Ispustio je hranu iz ruku i okrenuo se ka stepeništu. Kad shvati da mu s vrha maše Eponina, potrča kao rasni trkaći pastuv. Ni dva minuta potom, pojavi se na vrhu i zagrli Eponinu.

"Frenči, Frenči", reče on, dižući je pola metra od tla i grleći je silovito, "kako si mi nedostajala!"

8.

Arči je s obojenim loptama umeo da izvede svakojake trikove. Uhvatio bi dve odjednom i bacio ih na sasvim različite strane, ili bi žonglirao sa svih šest istovremeno, koristeći za to četiri pipka, dok su mu preostala četiri bila dovoljna da čvrsto stoji na tlu.

Decu je oduševljavao i tako bi podigao sve troje sa tla i ljuljao ih u vazduhu, istovremeno; njemu samom kao da nikad nije bilo dosta igre s malim ljudima.

U početku su se deca, naravno, plašila tuđinskog posetioca. Mala Niki je, uprkos Elinim stalnim uveravanja da je Arči prijateljski raspoložen, bila naročito podozriva, jer je zapamtila kakav je užas osetila kad su njenu majku kidnapovali. Bendži je prvi prihvatio Arčija kao drugara za igru. Blizanci Vatanabe nisu bili dovoljno koordinisani za složenije igre, pa je Bendži s oduševljenjem otkrio da je Arči voljan da učestvuje u njima.

Arčijevo prisustvo uznemiravalo je Maksa i Roberta. Štaviše, Maks je samo sat vremena po dolasku njih četvoro i oktopauka već došao kod Ričarda i Nikol; ušao je u njihovu spavaću sobu. "Epi mi kaže", rekao je on ljutito, "da će taj prokleti oktonja da stanuje ovde kod nas. Jeste li svi vi poblesavili?"

"Smatraj ga ambasadorom, Makse", rekla je tad Nikol. "Oktoi žele da ponovo uspostave komunikaciju s nama."

"Ali ti isti oktoi su kidnapovali tvoju kćer i moju devojku, i držali ih više od mesec dana u zarobljeništvu... Govoriš li ti meni da sad treba da zaboravim sve što su uradili?"

"Postoje olakšavajuće okolnosti, koje delimično opravdavaju te dve otmice", odgovorila je Nikol razmenivši s Ričardom kratak pogled. "Osim toga, u zarobljeništvu se s njima postupalo veoma dobro. Zašto ne popričaš s Epi o tome?"

"Eponina za oktopauke ima samo dobre reči. Ponaša se maltene kao da su joj ispirali mozak... Mislio sam da ćete vas dvoje biti razumniji."

Čak i kad je od Eponine saznao da su je oktopauci izlečili od retrovirusa RV-41, zadržao je skeptičan stav. "Ako je to istina, onda su to najlepše vesti koje sam dobio još otkako su na moju farmu došle one male robotkinje i potvrdile da je Nikol bezbedno stigla u Njujork. Ali vrlo mi je teško da sagledam te osmonoge monstrume kao naše dobročinitelje. Zahtevam da te doktor Tarner pregleda krajnje pažljivo. Ako mi on potvrdi da si izlečena, verovaću da je zaista tako."

Robert Tarner je od početka zauzeo otvoreno neprijateljski stav prema Arčiju. Ništa što su Nikol ili čak Eli mogle reći nije uspevalo da ublaži njegov gnev izazvan otmicom Eli. Osim toga, činilo se kao da je njegov profesionalni ponos povređen činjenicom da su oktoi tako lako izlečili Eponinu.

"Ti, Eli, očekuješ previše, kao i uvek", rekao joj je Robert kad je došla njihova druga zajednička noć. "Dođeš prepuna pohvalnih izveštaja o tim tuđinim koji su kidnapovali Epi i tebe, i očekuješ da ih mi odmah prihvatimo kao prijatelje. To nije fer. Potrebno mi je vreme da shvatim i svarim sve to što mi govoriš. Zar ne shvataš kakva je to trauma bila za mene, i Niki, kad su tebe oteli? Imamo duboke emocionalne ožiljke, a naneli su nam ih isti ti stvorovi za koje sad kažeš da ih moram smatrati prijateljima... Pa, ne mogu da preko noći promenim mišljenje."

Roberta su uznemirile i Eline informacije da je rođena posle genetskih promena u Ričardovoj spermi, iako je time objašnjeno zašto njen genom nije mogao biti klasifikovan kad ju je njegov kolega Ed Staford testirao u Novom Edenu.

"Kako možeš tako smireno da prihvataš vest da si hibridno biće?" rekao je on Eli. "Zar ne shvataš šta to znači? Kad su oktoi menjali tvoju DNK da bi ti omogućili bolje razaznavanje boja i veću sposobnost za učenje njihovog jezika, umešali su se u jedan snažan genetski kod, koji je izdržao milione godina prirodne evolucije. Ko zna kakve se zdravstvene slabosti, podložnost bolestima ili čak nasledni poremećaji mogu pojaviti u

sledećim generacijama? Oktoi su možda, i ne znajući to, osudili sve naše potomke na propast."

Eli nikako nije uspevala da odobrovolji muža. Kad su Nikol i on započeli zajednički rad s ciljem da se utvrdi da li je Eponina zaista izlečena od RV-41, primetila je kako se Robert roguši na svaki Nikolin povoljan komentar o Arčiju, ili o oktopaucima uopšte.

"Moramo dati Robertu više vremena", savetovala je Nikol svojoj kćeri, nedelju dana posle njihovog povratka. "On još i sad ima utisak da su oktoi povredili njegov integritet time što su oteli tebe a njegovoj kćeri zagadili gene."

"Mama, postoji tu još jedan problem. Čini mi se da je Robert maltene ljubomoran, na neki čudan način. Smatra da ja provodim suviše vremena s Arčijem... Ne prihvata činjenicu da Arči ne može ni s kim da razgovara ako ja nisam tu da prevodim."

"Kao što rekoh, moramo biti strpljivi. Pomiriće se on, pre ili kasnije."

Ali, u sebi je Nikol sumnjala u to. Robert je bio čvrsto rešen da u Eponini nađe zaostale viruse RV-41; serijom testova, koje je obavljao svojom relativno skromnom opremom, nije uspeo da utvrdi prisustvo tog patogena, ali on je insistirao da se vrše sve nove i nove pretrage. Po Nikolinom profesionalnom mišljenju, ponovljenim testiranjem nije se moglo postići ništa. Iako je uvek ostajala veoma mala verovatnoća da im je virus izmakao i da još živi negde u Eponini, Nikol je smatrala da je izlečenje dokazano gotovo stopostotno.

Dan posle razgovora u kome je Eponina pomenula Nikol da je Robert 'ljubomoran' na Arčija, dvoje lekara se sukobilo. Nikol je predložila da prestanu sa testiranjem Eponine i proglase je zdravom; na njeno zaprepašćenje, njen zet je zatražio da Eponinu operišu - da joj otvore grudni koš i uzmu uzorak neposredno iz tkiva oko srca.

"Ali, Roberte, zar si ikad imao slučaj da je toliko drugih testova negativno na viruse a da patogen ipak bude lokalno aktivan u kardijačnom regionu?"

"Samo kad je smrt bila neposredno predstojeća a srce već propalo", priznade on. "Ali time se ne dokazuje da se ista stvar ne bi mogla dogoditi i ranije u ciklusu bolesti."

Nikol je bila šokirana. Nije više raspravljala s Robertom. Po tvrdom izrazu njegovog lica shvatila je da je on već odlučio šta će da preduzme. Ali operacija na otvorenom srcu je rizična čak i kad operiše neko vešt kao on, razmišljala je. U ovim okolnostima svaka nezgoda mogla bi biti smrtonosna. Molim te, Roberte, prizovi se pameti. Ako ne, moraću da ti se usprotivim, za Epino dobro.

Čim je saznao za Robertovu odluku, Maks je zatražio da razgovara s Nikol, nasamo. "Eponina se plaši", poveri joj on, "a i ja... Vratila se iz Zelengrada punija života nego što sam je ikad video. Robert mi je u početku rekao da će testovi potrajati par dana. Evo razvukoše se na dve nedelje, a on bi sad da joj uzima i uzorke tkiva oko srca..."

"Znam", reče Nikol sumorno. "Juče uveče mi je rekao da će predložiti operaciju na otvorenom srcu."

"Molim te, pomozi mi. Hoću da budem siguran da sam činjenice dobro shvatio. Ti i Robert ste već mnogo puta pregledali njenu krv, a i nekoliko drugih tkiva u kojima bi mogli biti makar i u malom broju prisutni virusi, i rezultat je svaki put sasvim negativan?"

"Tako je", reče Nikol.

"Da li je takođe tačno da su virusi nalaženi u njenoj krvi pri svim onim ranijim testovima, od trenutka kad je dobila dijagnozu da je inficirana pa sve do odlaska kod oktoa?"

"Jeste."

"Onda šta je zapeo za operaciju? Da nije u pitanju to da on naprosto neće da poveruje da je izlečena? Ili je samo do krajnosti oprezan?"

"Ja ne mogu da odgovaram u njegovo ime."

Upitno je pogledala svog prijatelja, znajući kako glasi njegovo sledeće pitanje, a i kako će glasiti odgovor. Svi mi moramo da u životu donesemo i neke teške odluke, pomisli ona. Kad sam bila mlađa, hotimice sam izbegavala da dovedem sebe u položaj da moram na taj način da se izjašnjavam. Sad shvatam da takvim izbegavanjem samo prepuštam drugima da odlučuju umesto mene. A oni ponekad i greše.

"Da si ti njen lekar, Nikol, da li bi operisala?"

"Ne, ne bih", odgovori ona, pažljivo birajući reči. "Smatram da je gotovo sasvim sigurno da su oktoi zaista izlečili Eponinu. Smatram da bi operacija bila samo nepotreban rizik."

Maks se osmehnu i poljubi svoju prijateljicu u čelo. "Hvala."

Robert se razgnevio. Podsetio je sve njih da je posvetio više od četiri godine svog života proučavanju ove bolesti i pokušajima da nađe lek, i da svakako o RV-41 zna više nego svi oni zajedno. Kako mogu da imaju više poverenja u nekakvo vanzemaljsko izlečenje nego u njegov hirurški talenat? Kako se usuđuje njegova tašta, čije je znanje o RV-41 ograničeno na one činjenice koje je od njega čula, da istupi s mišljenjem koje je suprotno njegovom? Pokušavali su da ga smire, ali u tome nije uspeo niko, čak ni Eli, koju je, posle nekoliko neugodnih rečenica koje su jedno drugom uputili, 'oterao' od sebe.

Dva dana nije hteo da izađe iz svoje sobe. Nije odgovarao čak ni kad je njegova ćerka Niki dolazila da mu kaže 'lepo spavaj, tatice', pre svog popodnevnog odmora, i uveče, pre odlaska u krevet. Porodicu i prijatelje duboko je uznemirilo ovo njegovo samomučenje. Međutim, nisu uspevali da smisle način da ublaže njegov bol. U nekoliko navrata postavilo se čak pitanje njegove mentalne stabilnosti. Svi su se saglasili da je Robert još od dana bekstva iz Novog Raja nekako 'izvan svog pravog mesta' a da je njegovo ponašanje postalo još čudnije i nepredvidljivije posle otmice Eli.

Eli je poverila svojoj majci da se Robert 'čudnovato' ponaša prema njoj od trenutka kad se vratila iz oktopaučkog zarobljeništva. "Nije mi nijednom prišao kao ženi", rekla je tužno. "Kao da sam zaražena... Povremeno govori nenormalne stvari, na primer: 'Eli, da li si ti želela da budeš kidnapovana?"

"Ja ga žalim", reče Nikol. "On ima izuzetno teško emotivno opterećenje, koje je stekao još u Teksasu. Ovo sada je naprosto previše za njega. Trebalo je da mi ostali..."

"Šta možemo sada da učinimo za njega?" prekide je Eli.

"Ne znam, draga. Naprosto ne znam."

Eli je nastojala da ove teške dane skrati tako što će pomoći Bendžiju da uči oktopaučki jezik. Njenog polubrata je oduševljavalo sve što je bilo u nekoj vezi s tuđinima. Heksagonalnu sliku donetu iz Smaragdnog Grada, ili Zelengrada, kako ga nazvaše, razgledao je po nekoliko puta svakoga dana, i uvek imao nova pitanja o zapanjujućim stvorenjima prikazanim na njoj. Arči je, uz pomoć Eli, svaki put strpljivo odgovarao.

Čim je počeo da se igra s Arčijem, Bendži je odlučio i da se osposobi da prepozna bar nekoliko oktopaučkih reči. Znao je da Arči ume da čita s ljudskih usana; rešio je da pokaže oktou da čak i 'sporo' ljudsko biće može, ako je dobro motivisano, da nauči oktopaučki jezik u meri dovoljnoj za najosnovniji razgovor.

Eli i Arči su bili njegovi nastavnici. Počeli su od osnovnih stvari. Lako je naučio boje za reči 'da', 'ne', 'molim' i 'hvala'. I brojeve je savladao lako, zato što su i osnovni i redni brojevi bili sačinjeni tako što su kombinovane dve boje, crvena kao krv i zelena kao malahit, raspoređene u binarnom obliku, i svaki put najavljene trakom blede crvene. Ali, teško je izlazio na kraj sa činjenicom da pojedinačne boje, same po sebi, nemaju nikakvo značenje. Traka 'nagorelog okera', na primer, mogla je biti glagol sa značenjem 'razumeti' samo ako posle nje naiđu jedna traka slezove boje i jedan određeni razjašnjivač; ali ako posle prve dve naiđe svetla skerletna, onda su sve tri zajedno bile imenica sa značenjem 'biljka cvetnica'.

Pojedinačne boje nisu bile čak ni slova neke azbuke. Ponekad je promenjena širina trake, u odnosu na širinu drugih traka u istoj grupi koja je znak za jednu reč, davala sasvim drugo značenje. Kombinacija 'nagoreli oker plus slez' značila je 'razumeti' samo ako su obe trake približno jednako široke. Ali uska traka nagorelog okera i približno dvaput šira traka sleza, značile su 'sposobnost, kapacitet'.

Bendži se borio s tim jezikom, ponavljao stvari nebrojeno puta. Ispoljavao je neuobičajeni entuzijazam. Njegova žarka želja da stekne znanje grejala je Elino srce u danima duboke uznemirenosti zbog krize s Robertom, za koju nije znala kako će se razrešiti.

Na početku trećeg dana Robertovog samonametnutog kućnog pritvora, vagon je došao i stao na terminalu, dovezavši ne samo uobičajenu polunedeljnu količinu vode i hrane, nego i dva nova oktopoda-pauka. Iskrcali su se i dugo razgovarali s Arčijem. Porodica se okupila, očekujući neke neuobičajene vesti.

"Ljudske trupe su opet u Njujorku", saopštio je Arči. "Sada razbijaju prepreku kojom smo zapečatili ulaz u naše leglo. Uskoro će otkriti tunele podzemne železnice."

"Šta sad da radimo?" reče Nikol.

"Mi vas pozivamo da se svi preselite u naš grad. Moje kolege su predvideli ovu mogućnost i već su dovršili planove za jedan poseban deo grada koji bi bio namenjen samo za vas. Izgradnja bi se mogla završiti za nekoliko dana."

"A ako nećemo?" reče Maks.

Arči se ukratko posavetova s drugom dvojicom oktoa. "Onda ostanite ovde i čekajte vojsku", reče on. "Daćemo vam hrane koliko god možemo, ali čim evakuišemo sve naše stanovništvo i pridružena bića sa prostora severno od Cilindričnog mora, razmontiraćemo podzemnu železnicu."

Arči je nastavio da govori, ali je Eli prestala da prevodi. Zatražila je od njega da ponovi poslednjih nekoliko rečenica i to ne jednom, nego nekoliko puta. Onda se okrenula svojim prijateljima, bleda u licu.

"Na žalost", nastavila je da prevodi, "mi oktopauci moramo da štitimo i svoj opstanak. Zato će onima od vas koji odluče da ostanu ovde, biti blokirana kratkoročna memorija, tako da se više neće sećati ničega što se događalo poslednjih nekoliko nedelja."

Maks zazvižda. "Eto ti i prijateljstvo i komunikacija", reče on. "Kad dođe stanipani, svaka razumna vrsta pribegava upotrebi sile."

Prišao je Eponini, uzeo je za ruku i povukao; pogledala ga je upitno. On je dovuče pred Nikol, kojoj reče: "Zamolio bih te da nas venčaš."

Nikol se sva zajapurila. "Sad odmah?"

"Upravo ovog prokletog minuta", reče Maks. "Volim ovu ženu pored mene i nameravam da napravim pravu orgiju od medenog meseca sa njom u onom iglou, pre nego što počne opšti džumbus."

"Ali, nisam ovlašćena da..." poče Nikol da se buni.

"Najbolja si od svih raspoloživih", prekide je on. "Hajde, daj bar dobru približnu ceremoniju."

Mlada je ostala bez teksta, ali je sva sijala od sreće.

"Da li ti, Makse Pakete, uzimaš ovu ženu, Eponinu", reče Nikol pomalo oklevajući, "da bude tvoja venčana supruga?"

"Da, i to sam treb'o još pre nekoliko meseci."

"A ti, Eponina, uzimaš li ovog čoveka, Maksa Paketa, da bude tvoj muž?"

"O, da, Nikol, sa zadovoljstvom."

Maks privuče Eponinu sebi i poljubi je strasno. "E, sad, Ar-či-balde", reče on polazeći s Eponinom ka stepeništu, "ako se pitaš kakva nam je odluka, Frenči i ja ćemo poći s tobom u taj Zelengrad, o kome ona toliko priča, ali ne u sledeća, recimo, dvadeset četiri sata, ili već koliko Frenčina energija potraje. Za to vreme, nemoj neko da nas uznemiri, slučajno."

Maks i Eponina su energičnim hodom stupili na stepenište i nestali. Dok je Eli stigla da objasni Arčiju šta se zapravo događa, oni se pojaviše na vrhu stepeništa i mahnuše. Zatim, praćen smehom svih ljudskih posmatrača, Maks odvuče Eponinu u hodnik.

Eli je sedela sama, naslonjena na zid, u mutnom polusvetlu. Sad ili nikad, razmišljala je. Moram pokušati još jednom.

Razmislila je o gnevnoj raspravi od pre nekoliko sati. "Naravno da bi ti rado otišla sa tvojim prijateljem Arčijem, oktopaukom", govorio je tada Robert ogorčeno. "I povela bi Niki sa sobom."

"Svi su prihvatili poziv", odgovorila je Eli čak i ne pokušavajući više da sakrije suze. "Molim te, pođi s nama, Roberte. To su veoma blaga, moralna bića."

"Isprali su mozak svima vama", odgovorio joj je Robert. "Nekako su te navukli da poveruješ da su čak i bolji nego tvoja rasa, u kojoj si rođena." Pogledao ju je zgađeno. "Tvoja sopstvena", ponovio je. "Kakva šala. Pa, ti si sad pola oktopauk a pola ljudski stvor."

"Nije tako, dragi. Rekla sam ti nekoliko puta da su učinjene samo vrlo male promene... Čovek sam jednako kao i ti."

"Zašto, zašto, zašto?" povikao je najednom Robert. "Zašto sam dopustio da me nagovoriš da uopšte dođem ovamo? Trebalo je da ostanem tamo gde su stvari koje razumem!"

Uprkos svim njenim molbama, ostao je neumoljiv, rešen da ne ode u Smaragdni Grad. Čak se činilo da je na neki čudan način zadovoljan što će oktoi blokirati njegovu kratkoročnu memoriju. "Možda se neću sećati da si se vratila", rekao je, smejući se

grubo. "Neću se sećati da su moja žena i moja kćer mešavina ljudi i pauka, niti da moji najbliži prijatelji nemaju poštovanja prema mojim profesionalnim sposobnostima... Da, uspeću da zaboravim ovaj košmar koji se događa poslednjih nekoliko nedelja i da pamtim samo da si ukradena od mene, kao i moja prva žena, dok sam te još očajnički voleo."

Besno je hodao tamo-amo po sobi. Eli se trudila da ga umiri i uteši. "Ne, ne", vikao je on kloneći se njenog dodira. "Prekasno je. Suviše boli. Ne mogu više da podnosim."

Uveče je upitala majku za savet. Nikol joj nije mogla pružiti nikakvo olakšanje. Saglasila se da Eli treba da nastavi s pokušajima, ali je i upozorila da ništa u Robertovom ponašanju ne nagoveštava da bi se on mogao predomisliti.

Na Nikolin predlog, Eli se obratila Arčiju i zatražila jednu uslugu. Ako Robert ostane pri tome da ne ide s njima, da li bi bilo moguće da ga Arči, ili neki drugi oktopauk vrati u leglo, gde će ga ona druga ljudska bića brzo naći. Arči se, uz izvesno oklevanje, saglasio da to učini.

Volim te, Roberte, reče Eli sebi, ustajući. I Niki te voli. Želimo da pođeš s nama, zato što si ti moj muž i njen tata. Ona duboko udahnu i uđe u svoju spavaću sobu.

Čak su i Ričardu zasuzile oči kad je Robert Tarner, mrmljajući nešto, poslednji put zagrlio ženu i kćer i krenuo, zastajkujući, za Arčijem, ka vagonu koji je bio samo dvadesetak metara udaljen. Niki je tiho plakala iako je bila još suviše mala da shvati puni značaj onoga što se dešavalo.

Robert se okrenuo, kratko mahnuo i ušao u vagon, koji već nekoliko sekundi posle toga krenu ka tunelu, ubrzavajući naglo. Manje od minut potom opštu potištenost prekidoše radosni uzvici s vrha stepeništa, visoko iznad njih.

"Pazi ovamo, vi dole", dernjao se Maks. "Ide velika žurka."

Nikol d'Žarden diže pogled prema svodu. Čak i sa te razdaljine i pri slabom svetlu videla je blistave osmehe mladenaca. Tako to ide, pomisli ona. Srce joj je još bilo tužno zbog gubitka koji je njena kćer upravo pretrpela. Tuga i radost. Radost i tuga. Gde god ima ljudi. Na Zemlji. Na novim svetovima, među zvezdama. Sada i zauvek.

Treći deo: ZELENGRAD

1.

Maleno vozilo bez vozača zaustavilo se na kružnom trgu iz koga su se ulice granale na pet strana. Žena tamne kose, u pratnji jednog oktopauka, iziđe iz kola, koja ostadoše prazna. Dok su ljudsko biće i oktopauk polako napuštali trg, kola odoše na neku svoju stranu. Sada su svetla u unutrašnjosti tog vozila bila ugašena.

Ispred doktora Plavog i Nikol, koji su nastavljali razgovor okruženi tamom, leteo je samo jedan divovski svitac. Nikol je izgovarala svaku reč malo prenaglašeno, da bi njen vanzemaljski prijatelj lakše mogao da čita s njenih usana. Doktor Plavi joj je odgovarao širokim trakama boje, jednostavnim rečenicama za koje je znao da će ih ona razumeti.

Kad su stigli do prve od četiri krembele jednospratne zgrade na kraju jedne slepe uličice, oktopauk je podigao jedan od svojih pipaka sa tla i rukovao se s njom. "Laku noć", odgovorila je ona s bledim osmehom. "Bio je ovo izuzetan dan... Hvala ti za sve."

Doktor Plavi uđe u svoju kuću a Nikol priđe dekorativnoj fontani koja je činila ostrvo na sredini uličice, i napi se vode iz jedne od četiri slavine koje su izbacivale neprekidne mlaziće vode, negde u visini njenog struka. Neznatna je količina vode dodirnula njeno lice i pala u plitku fontanu a tamo je već izazivana burna aktivnost. Čak i pri toj slaboj svetlosti Nikol je u vodi opazila stvorenja koja su hitro plivala tamo i amo. Čistači, svuda čistači, pomisli ona. Naročito kad smo mi u blizini. Voda koja je bila u dodiru sa mnom biće u roku od nekoliko sekundi prečišćena.

Okrenula se i prišla najvećoj od tri preostale zgrade u toj slepoj uličici. Pređe prag svoje kuće; sledećeg trenutka svitac se okrete i brzo odlete ka trgu. U predsoblju ona jednom kucnu o zid i pred njom se pojavi manji svitac, vrlo slabog sjaja. Nikol ode prvo u jedno od dva kupatila kojim je porodica u ovoj kući raspolagala, a onda zastade na vratima Bendžijeve sobe. On je jako hrkao. Nikol je stajala i gledala ga skoro čitav minut. Onda se hodnikom zaputi do glavne spavaće sobe, koja je njoj i njenom mužu bila zajednička.

I Ričard je spavao. Nije reagovao na Nikolin tiho izgovoreni pozdrav. Izula je cipele, otišla u radnu sobu i kucnula po zidu dvaput; osvetljenje se pojačalo. Prostorija je bila zakrčena Ričardovim elektronskim komponentama, koje su mu oktoi mesecima dovlačili, zato što je on to uporno zahtevao. Nikol se nasmeja i pođe, zaobilazeći taj krš, ka svom radnom stolu. On uvek ima nekakav projekt, pomisli ona. Taj aparat za prevođenje... No, bar će od toga biti neke koristi.

Nikol sede za sto i otvori srednju fioku. Izvuče prenosivi računar, za koji su oktoi najzad obezbedili prihvatljive baterije i memorijske diskete. Pozvavši iz menija svoj dnevnik, Nikol poče da tipka po tastaturi, povremeno bacajući pogled na maleni ekran, da vidi šta piše.

Dan 221...

Vratila sam se kući veoma kasno i, kao što sam očekivala, svi spavaju. Bila sam u iskušenju da se skinem i uvučem u krevet uz Ričarda, ali ovaj dan je bio tako izuzetan da se osećam obaveznom da pišem dok su misli i osećanja još sveži u mom duhu.

Doručak je protekao kao i obično; ceo ljudski klan okupio se otprilike sat nakon svanuća. Nai je pričala šta će deca raditi u školi do onog uobičajenog dugog popodnevnog odmora, Eponina je prijavila da su joj se smanjili osećaji žarenja i mučnine u želucu, Ričard se žalio da su 'čarobnjaci biologije' (naši osmokraki domaćini, dabome) samo osrednji inženjeri elektronike. Nastojala sam da učestvujem u razgovoru, ali moje sve napetije iščekivanje susreta s oktovskim lekarima, i briga kako će to proći, odvlačili su mi pažnju.

Želudac mi je bio 'pun leptira' dok sam, odmah posle doručka, ulazila u salu za konferencije u njihovoj piramidi. Doktor Plavi i njegove kolege došli su na vreme. Odmah su otpočeli opširan izveštaj o rezultatima Bendžijevih testova. Medicinski žargon je čoveku težak za razumevanje i kad je na tvom jeziku - a tek kad oktoi govore bojama! Na mahove mi je bilo gotovo nemoguće da pratim šta govore. Često sam morala da tražim da ponove određene stvari.

Ali, nije mi dugo trebalo da uhvatim suštinu njihovog izlaganja. Da, oni jasno vide, na osnovu poređenja, gde su razlike između Bendžijevog genoma i genoma svih nas ostalih. Da, oni su saglasni da se Vitingemov sindrom kod Bendžija pojavio gotovo sigurno zbog jednog određenog niza gena na četrnaestom hromozomu. Ali, žao im je, ne nalaze nikakav način - čak ni kad bi se primenilo nešto što sam prevela kao transplantacija gena - da izleče Bendžija. Stvar je suviše složena, rekli su; preveliki je broj aminokiselinskih lanaca umešan, oktoi nemaju dovoljno iskustva s ljudskim bićima, prevelika je opasnost da se dogodi neki užasan promašaj...

Zaplakala sam kad sam shvatila šta mi saopštavaju. A zar sam očekivala nešto drugo? Zar sam mislila da će ista ona medicinska čuda koja su oslobodila Eponinu čume zvane RV-41, ispraviti Bendžijev urođeni poremećaj? Uvidela sam, u onom očajanju, da zaista jesam očekivala čudo, iako je moj mozak veoma jasno uviđao suštinsku razliku između naslednog defekta i virusa stečenog kasnije u životu. Doktor Plavi je pokušao da me uteši. Pustila sam da moje materinske suze teku slobodno, pred oktopaucima, znajući da će mi snaga biti potrebna kad se vratim kući, da kažem tu vest ostalima.

Nai i Epi su znale koliko je sati čim su mi videle lice. Nai obožava Bendžija i ne prestaje da hvali njegovu rešenost da uči uprkos preprekama. Bendži jeste čudesan. Satima i satima sedi u svojoj sobi i mukotrpno prorađuje lekcije. Danima se bori da shvati nešto o decimalima ili o razlomcima, što bi talentovan devetogodišnjak shvatio za pola sata. Prošle nedelje mi je sav ozaren rekao da ume da nađe najmanji zajednički sadržalac razlomaka 1/4, 1/5 i 1/6.

Nai mu je glavna nastavnica. Eponina - drugar. Epi se jutros verovatno osećala gore nego iko. Bila je čvrsto ubeđena, zato što su nju oktoi izlečili tako brzo, da će i Bendžijev problem pasti pred njihovom medicinskom magijom. Ali, nije bilo tako suđeno. Epi je jutros plakala tako glasno i tako dugo da sam se zabrinula za stanje njene bebe. Ona se međutim potapšala po nabreklom stomaku i rekla mi da ne brinem. Nasmejala se i dodala, kroz suze, da je ta njena reakcija verovatno posledica ponajviše hormonalne hiperaktivnosti.

Muškarci su, sva trojica, bili primetno uznemireni, ali nisu mnogo pokazivali osećanja. Patrik je brzo izišao iz sobe, ne rekavši ništa. Maks je izrazio svoje razočaranje neuobičajeno živopisnom serijom nepristojnih reči. Ričard je samo načinio grimasu i odmahnuo glavom.

Svi smo se bili saglasili, pre početka testova, da Bendžiju ne kažemo ništa o njihovoj stvarnoj svrsi. Da li je moguće da je ipak nešto saznao? Samo naslutio, možda? Nije isključeno. Ali, jutros, kad sam mu rekla da su oktoi zaključili da je zdrav mlad čovek, nisam u njegovim očima videla ništa što bi i samo nagovestilo da je svestan ishoda. Zagrlila sam ga jako, boreći se da mi ne naiđu suze ponovo, da mi ne pokvare fasadu, a onda sam se vratila u svoju sobu i pustila da još jednom pobedi tuga zbog hendikepa moga sina.

Sigurna sam da su se Ričard i doktor Plavi zaverili da me nečim zamajavaju do kraja ovog dana. Već dvadesetak minuta kasnije neko je blago pokucao na vrata. Ričard: kaže, Plavi čeka u predsoblju a još dvojica oktoskih naučnika u konferencijskoj sali. Zar sam zaboravila da je zakazana za mene, danas, detaljna prezentacija oktoskog sistema za varenje?

Razgovor s oktoima bio je tako fascinantan da sam zaista zaboravila, bar privremeno, da je hendikep mog sina nerešiv čak i za njihovu medicinsku magiju. Kolege

doktora Plavog su mi pokazale komplikovane anatomske crteže unutrašnjosti oktopaučkog tela. Tu su bili identifikovani svi glavni organi njihovog probavnog trakta. Crteži su bili na nekakvom pergamentu, ili štavljenoj koži, i raširen po onom velikom stolu. Oktopauci su mi objasnili, njihovim divnim kolornim jezikom, šta se dešava sa hranom u telu oktića.

Najneobičniji deo njihovih organa za varenje čine dve kese, od kojih je jedna na početku a druga na kraju sistema. Sve što pojedu, oni odmah slažu u prvu, gde hrana može stajati i po mesec dana. Telo oktopauka samostalno odlučuje, na osnovu nivoa aktivnosti datog pojedinca, kolike su potrebe, odnosno koliko hrane treba uvući sa dna 'vreće', hemijski razložiti i dostaviti ćelijama da bi dobile energiju.

Na izlazu je vreća za otpadne materije, u koju dospeva sve ono što u telu oktopauka ne može da bude iskorišćeno. Saznala sam da svaki zdrav oktopauk nosi u sebi i jednu životinju, koja je njima 'smetlar' - ne znam kako bih bolje prevela naziv tog stvora, koji je inače malen i liči na stonogu. Smetlar živi u toj kesi za otpadne materije. Razvija se iz minijaturnog jajeta, koje tu ostavi prethodni stanovnik. U suštini je omnivora, svežder. Pojede 99 odsto materija koje dospeju u kesu. Posle vremenskog perioda koji, po ljudskom računanju, traje oko mesec dana, smetlar dostiže punu zrelost, polaže dva jajeta, a samo jedno će se izleći, i zauvek napušta domaćina.

Ulazna vreća je odmah iza i ispod usta. Oktići jedu retko, ali kad jedu, nažderu se strašno. Dugo smo pričali o tim njihovim navikama u ishrani. Plavi mi je rekao dve iznenađujuće stvari. Prvo, da prazna ulazna vreća dovodi do smrti, odmah, za manje od minut! Drugo, da beba oktić mora da uči kako da procenjuje punoću svoje ulazne vreće. To je nešto! Beba ne zna da li je gladna, nema taj instinkt! Kad je video iznenađenje na mom licu, Plavi se nasmejao (to je nepravilna gomila kratkih bleskova boje) i dodao da umiranje od gladi nije osobito značajan uzrok smrti u oktoskoj populaciji.

Onda sam odspavala. Tri sata. (Ni sad ne mogu da izdržim dugi oktoski dan bez tog jednog dodatnog spavanja. U celoj našoj grupi jedino Ričard to može da čini.) Posle toga Plavi mi je javio da su rešili, imajući u vidu moje veliko interesovanje za njihov digestivni proces, da mi prikažu još neke interesantne karakteristike njihove anatomije.

Ukrcala sam se u vozilo sa tri oktića. Prošli smo kroz jednu od tri izlazne kapije naše, ljudske zone, i zaputili se na drugi kraj Zelengrada. Podozrevam da je to putovanje bilo deo njihovog plana da ublaže moje razočaranje zbog Bendžija. Dok smo se vozili, Plavi me je podsetio (a mogu reći da mi je bilo teško da se koncentrišem na njegove boje jer, čim smo izišli iz ljudske zone, pored naših kola i po ulicama počela su promicati svakojaka očaravajuća stvorenja, pa i mnogi pripadnici iste one vrste koju sam videla onoga dana kad smo stigli u Zelengrad) da su oktoi polimorfni rod i da postoji šest različitih telesnih oblika odraslih oktoa. To je šest raznolikih manifestacija koje, zajedno, kolonizuju Ramu. "Imaj u vidu", rekao mi je on bojama, "da je jedna od glavnih odlika po kojoj se razlikujemo - veličina."

Uprkos tome bila sam sasvim nepripremljena za ono što sam videla dvadesetak minuta kasnije. Sišli smo blizu jednog velikog magacina. Zgrada je bila bez prozora. Unutra su ležala dva oktoa mamutskih razmera. Balavili su na usta. Glave su im bile bar po deset metara u prečniku, tela kao omanji dirižabli, a njihovi dugi pipci imali su škriljčanu sivu boju, a ne uobičajenu kombinaciju crne i zlatne. Doktor Plavi mi je rekao

da je to jedan morf, to jest jedan oblik oktopauka, i da služi samo jednoj svrsi: za smeštaj hrane za ovaj grad.

"Svaki od ovih 'punilaca' (to je moj prevod kolorne reči koju je Plavi upotrebio) čuva u sebi količinu hrane dovoljnu da se napune ulazne vreće nekoliko stotina normalnih odraslih oktoa", rekao mi je on. "A pošto jedna puna vreća traje trideset dana normalnog života, ili četrdeset pet dana kad pojedinac štedi energiju i drži dijetu, jasno je kakvu ogromnu zalihu drži samo desetak ovakvih."

Gledala sam kako pet oktoa prilazi jednom svome bratu divu i bojama govori nešto. Nekoliko sekundi kasnije kolos se nagnuo napred i spustio glavu gotovo do poda. Njegova usta, odmah ispod sočiva mlečne boje, bila su znatno uvećana. On poče da iz njih ispušta mlaz guste kaše, koja se na podu slagala u gomilu. Pet oktoa normalne veličine okupilo se oko te gomile i počelo da se hrani, dohvatajući kašu pipcima.

"Ovo svaki punilac uvežbava po nekoliko puta na dan", reče Plavi. "To su drugari kojima je potrebno stalno podsećanje, jer nisu mnogo pametni. Možda si primetila da nijedan od njih nije progovorio bojom. Nemaju sposobnost govora, a pokretljivost im je izuzetno mala. Njihov genom je tako dizajniran da efikasno umeju samo da se nagutaju hrane, dugo je čuvaju, i ispovraćaju kad kolonija to od njih zatraži."

Razmišljala sam o puniocima sve dok nas kola nisu dovezla do mesta za koje su mi rekli da je oktoska škola. Moj komentar je bio, dok smo išli preko dvorišta, da to područje izgleda kao da u njemu nema nikoga. Jedan od doktora je tada rekao nešto kao: kolonija "odavno nije osvežena novom popunom"; kasnije niko nije pobliže objasnio o čemu je tu zapravo reč.

Na jednom kraju školskog prostora ušli smo u malu građevinu u kojoj nije bilo nikakvog nameštaja. Unutra su bila dva odrasla oktoa i dvadesetak mladih, otprilike upola manjih od njih. Jasno se videlo da nešto ponavljaju i uvežbavaju. Nisam mogla da razumem njihove poruke jer su koristili čitav svoj kolorni alfabet, uključujući i ultraljubičaste i infracrvene tonove. Osim toga, govor mladunaca nije tekao u onim urednim, pravilnim uspravnim trakama boje, na kakve sam naviknuta.

Plavi je objasnio da prisustvujemo času 'merne veštine', gde mladi uče kako da ocenjuju stanje svog zdravlja, gde se ubraja i sposobnost da se proceni količina hrane u prvoj vreći; to se uči već na početku školovanja. Pitala sam zašto su im boje tako neuredne. Rekao mi je da su ovi oktoi veoma mladi, da su tek prešli stupanj 'prvih boja' i da su jedva sposobni za jasno prenošenje misli.

Vratili smo se u konferencijsku salu. Tu su mi postavili niz pitanja o ljudskim organima za varenje. Pitanja su pokazivala izuzetno visok nivo već stečenog znanja (na primer, prošli smo, korak po korak, kroz Krebov ciklus limunske kiseline i diskutovali o drugim aspektima ljudske biohemije - sada se već jedva sećam o kojim). Opet sam zapazila da oktoi znaju o nama znatno više nego mi o njima. Kao i uvek, sve što sam govorila pamtili su odmah, ništa nisam morala dvaput da kažem.

Kakav dan! Počeo je bolnim saznanjem da oktoi neće moći da pomognu Bendžiju. Nastavio se tako što su me podsetili koliko ljudska psiha može da podnese: jedna stimulacija, naime ponuda da saznam nešto novo o njima, bila je dovoljna da me podigne iz potištenosti. Ostajem zapanjena rasponom emocija za koje smo mi ljudi sposobni, i našom brzinom menjanja i prilagođavanja.

Prošle noći smo Epi i ja pričale o našem životu ovde, u ovom Smaragdnom ili Zelenom Gradu. Razmišljale smo na koji način će ovdašnji neuobičajeni životni uslovi

uticati na dete koje ona nosi. U jednom trenutku Ep je odmahnula glavom osmehnula se. "Znaš šta je najčudnije?" rekla je. "Vidi gde živimo i šta smo: izolovana grupica ljudi u jednom tuđinskom carstvu, u divovskom svemirskom brodu koji juri ka neznanom odredištu... a ipak, naši su dani puni smeha i radosti, tuge i razočaranja, baš kao što bi bili da smo još na Zemlji."

"Možda ovo liči na oblande", reče Maks, "i možda ti se u ustima učini, u prvi mah, zaista kao oblanda, ali, ukus! prokleto je sigurno da to nije ukus oblande."

"Sipaj više sirupa odozgo", reče Eponina i nasmeja se. "I dodaj poslužavnik ovamo."

Maks pruži poslužavnik s oblandama svojoj ženi, preko stola. "E jebi ga, Frenči", reče on, "poslednjih nekoliko nedelja jedeš sve na šta naiđeš. Čovek bi pomislio da i ti i beba imate 'prednje vreće' kao ovi oktonje."

"Što bi baš fino došlo", reče Ričard rasejano. "Nagumaš se hranom i posle mož' da radiš bez prestanka, ne moraš da prekidaš zbog gladi."

"Ove cerealije su najbolje dosad", reče mali Kepler s druge strane stola. "Kladim se da bi ih i Herkul rado jeo."

"Kad si ga već pomenuo", reče Maks nešto tiše, bacajući pogled s jednog kraja stola na drugi, "šta to on, ili to, namerava? Prokletnik dođe svako jutro, dva sata posle svanuća, i prosto tako stoji u blizini. Ako su deca kod Nai u školi, on sedi u zadnjem delu učionice..."

"Herkul se igra s nama, čika-Makse!" povika Galilej. "On je super. Radi sve što kažemo. Juče je pustio da lupam po zadnjem delu njegove glave kao po bokserskoj vreći."

"Arči kaže", reče Nikol između zalogaja, "da je Herkul službeni posmatrač. Oktići su radoznali. Hoće da znaju sve o nama, pa i najbanalnije detalje."

"Mnogo mi je drago", reče Maks. "Ali, mi tu imamo mali problem. Kad ti i Ričard odete, ovde ne ostane niko ko bi mogao da razume šta Herkul kaže. Nai, doduše, zna nekoliko jednostavnih fraza, ali zaista samo nekoliko. E, sad. Juče popodne, kad su svi spavali, prokletnik Herkul pođe sa mnom u klozet. Ne znam kako je kod vas, ali meni je nezgodno i kad je Epi blizu pa može da čuje. A kad vanzemaljac stoji nekoliko metara ispred... Dupe mi se paralisalo sto posto."

Patrik se počeo smejati. "Što mu nisi rekao da ode?"

"Pa jesam", odgovori Maks. "Al' on je samo buljio u mene, tečnost mu se komešala u sočivu i ponavlj'o je isti red boja, meni apsolutno nerazumljiv."

"Pamtiš li koje su to boje bile?" reče Eli. "Možda ti mogu reći šta je Herkul govorio."

"Vraga. Ne sećam se. Osim toga, šta sad to vredi... Sad ne zapinjem da se userem."

Blizanci Vatanabe su se, na ovo, pokrivili od smeha. Eponina se namrštila na svog muža. Bendži, koji je tokom doručka vrlo malo govorio, reče da bi sad hteo da ode.

"Je l' ti dobro, dragi?" reče Nikol.

Čovek-dete klimnu glavom i ode u pravcu svoje spavaće sobe. "Da li je on išta doznao?" reče Nai tiho.

Nikol brzo odmahnu glavom i okrete se svojoj unuci. "Niki, jesi gotova s doručkom?"

"Jesam, bakili", reče devojčica. Nekoliko trenutaka potom odoše i ona i Kepler i Galilej.

"Moglo bi biti da si ti u pravu", reče Nikol tiho. "Ali juče, kad sam razgovarala s njim, nisam videla ni najmanji nagoveštaj da on..." Zaćuta usred reči i okrete se Eponini. "Uzgred budi rečeno, kako se ti osećaš jutros?"

"Osećam se super", odgovori Eponina. "Beba je pre zore bila vrlo aktivna. Mali se ceo sat ritao, jako - čak sam gledala kako se njegove nogice pomeraju po mom trbuhu. Pokušala sam da ubedim Maksa da opipa kad on tako krene, ali njemu je to bilo suviše gickavo."

"Frenči, zašto kažeš 'on' kad znaš prokleto dobro da želim devojčicu koja će izgledati tačno kao ti..."

"Ja tebi, Makse Pakete, ni za trenutak ne verujem", upade mu Eponina u reč. "Ti to samo kažeš da hoćeš devojčicu, da ne bi posle bio razočaran. Ništa ti ne bi bilo draže nego dečko, koga bi mogao gajiti da ti bude drugar... Osim toga, kao što znaš, običaj je da se u engleskom jeziku upotrebljava zamenica 'on' kad pol nije poznat, ili nije naznačen."

Maks popi jedan gutljaj kvazikafe i reče: "A to me dovodi do jednog pitanja za naše eksperte za oktonje." On pogleda prvo Eli pa Nikol. "Da li iko od vas zna kog su pola oktići i da li su ikakvog pola?" On se nasmeja. "Ja na njihovim golim telima nisam video ništa što bi nagovestilo..."

Eli odmahnu glavom. "Ja to stvarno ne znam, Makse. Arči mi je, doduše, rekao da Džejmi nije njegovo dete, a ni dete doktora Plavoga, bar ne u najstrožem biološkom smislu."

"Nego su Džejmija usvojili", reče Maks. "Dobro. Međutim, da li je Arči muško a Plavi žena? Plava? Ili je obrnuto? Ili ovde pored nas stanuju dva pedera, ili dve lezbejke koje podižu jedno dete?"

"Možda oktići nemaju pol u našem smislu te reči", reče Patrik.

"Onda odakle dolaze novi oktići?" upita Maks. "Svakako se ne materijalizuju iz vazduha."

"Oktići su biološki napredni", reče Ričard, "do te mere da bi njihov reprodukcioni proces nama izgledao kao magija."

"Nekoliko puta sam pitala doktora Plavog o njihovoj reprodukciji", reče Nikol. "On kaže da je to jedan složen proces, naročito zato što su oktoi polimorfni. Takođe kaže da će mi objasniti tu stvar kad budem shvatila druge vidove njihove anatomije."

"The, da sam ja oktić", reče Maks smeškajući se, "želeo bih da budem jedna od onih debelih lenština koje je Nikol juče gledala. Zar ne bi bilo odlično: imaš u životu samo jednu funkciju, a to je da jedeš i jedeš, nakupljaš hranu za svu ostalu braću... To je život, baćo! Znao sam u Arkanzasu jednoga koji je gajio svinje i izgledao kao 'punilac'. Samo, zadržavao je svu hranu za sebe. Nije davao ni svinjama... Mislim da je bio težak oko trista kila kad je umro, u tridesetoj godini."

Eponina dovrši jedno parče oblande. "Šale o debelim ljudima, u prisustvu trudnice, pokazuju da je neko bezosećajan", reče ona, glumeći uvređenost.

"E jebi ga, mala", odgovori Maks, "znaš da ta sranja više ne važe. Mi smo životinje u zoološkom vrtu ovde u Zelengradu, i prisiljeni smo da budemo jedni s drugima. Ljudi se o svom izgledu brinu samo ako nisu sigurni kako će izgledati u poređenju s nekim drugim."

I Nai ustade od stola. "Moram još nekoliko stvari da spremim za današnje časove", reče ona. "Niki počinje da uči o konsonantima - već je savladala, i to lako, azbučna vežbanja."

"Kakva majka, takva ćerka", reče Maks.

Kad je otišao i Patrik, tako da su oko stola preostali samo Eli i dva bračna para, Maks se nagnuo napred, s nestašnim osmehom na licu. "Da li me to oči varaju", reče on, "ili mladi Patrik provodi s Nai mnogo više vremena nego u našim prvim danima ovde?"

"Mislim da te ne varaju", reče Eli. "Primetila sam to i ja. Meni je govorio da se oseća korisnim kad pomaže Nai u radu s Bendžijem i decom. Uostalom, ti i Epi se uglavnom bavite jedno drugim, a ide vam i beba; moje vreme je sasvim angažovano oko Niki i oktoa, ćale i keva uvek imaju neka posla..."

"Izmiče ti poenta, mlada damo", reče Maks. "Ja se pitam da li se to u našoj družini formira još jedan par."

"Patrik i Nai?" reče Ričard, kao da mu je to po prvi put palo na um.

"Da, dragi", reče Nikol i nasmeja se. "Ričard pripada onoj kategoriji genija koji imaju veoma selektivnu moć posmatranja. Ne izmakne mu ni najsitnija pojedinost iz njegovih projekata a ne uspeva da primeti ni najočiglednije promene u ponašanju ljudi koji ga okružuju. Sećam se, jednom u Novom Raju, kad je Keti počela da nosi haljine s vrlo dubokim dekolteom..."

Zaćuta. Bilo joj je, i sad, teško da govori o Keti a da je ne savladaju emocije.

"Kepler i Galilej su zapazili da je Patrik stalno u blizini", reče Eponina. "Nai kaže da Galilej zbog toga postaje već prilično ljubomoran."

"A šta ona kaže o Patrikovoj pažnji?" upita Nikol. "Da li je zadovoljna?"

"Znaš kakva je Nai", odgovori Eponina. "Uvek velikodušna, uvek misli na druge. Verujem da je zabrinuta zbog mogućnosti da njena eventualna veza s Patrikom ne utiče, kasnije, na blizance."

Sve oči se okrenuše ka posetiocu koji se pojavio na vratima. "Vidi, vidi. Pa, dobro jutro, Herkule", reče Maks ustajući. "Kakvo prijatno iznenađenje! Šta možemo jutros da učinimo za tebe?"

Okto uđe u trpezariju a boje počeše da teku oko njegove glave. "Kaže da je došao da pomaže Ričardu oko automata za prevođenje", reče Eli. "Naročito oko boja koje su izvan za nas vidljivog dela spektra."

2.

Nikol je sanjala. Pleše uz afrički ritam kraj logorske vatre u šumi, negde na Obali Slonovače. Igru predvodi Omeh. Obučen je u onaj zeleni ogrtač koji je imao na sebi kad je došao njoj u posetu, u Rim, nekoliko dana pre lansiranja 'Njutna'. Svi njeni ljudski prijatelji iz Zelengrada, i četiri najbliža oktoska poznanika, plešu u tom istom krugu oko logorske vatre. Kepler i Galilej se biju. Eli i Niki se drže za ruke. Oktopod-pauk Herkul obučen je u svetlopurpurni afrički kostim. Eponina je od trudnoće ogromna, teška na nogama. Nikol čuje: neko je zove, neko izvan kruga. Keti? Srce joj ubrzava; napreže se da prepozna taj glas.

"Nikol", reče Eponina pokraj njene postelje. "Imam trudove."

Nikol se diže, sede u krevetu i otrese san iz glave. "Koliko česte?" reče automatski.

"Nepravilni su. Naiđu dva u razmaku od pet minuta, pa onda pola sata ništa, i tako ponovo."

Verovatno Brekston-Hiksova vrsta, pomisli Nikol. Epi ima da izgura još pet nedelja trudnoće.

"Dođi, lezi na kauč", reče Nikol navlačeći odeću. "Pa, kad opet krenu kontrakcije, reci mi."

Otišla je da opere ruke. Na povratku vide da u predsoblju čeka Maks. "Je l' se porađa?" upita on.

"Verovatno ne", reče Nikol i poče polako da opipava Eponinin trbuh, nastojeći da odredi gde je beba.

Maks je ušao i počeo nestrpljivo da se šetka po sobi. "Sad bih za cigaru bio apsolutno spreman da ubijem."

Prilikom sledeće kontrakcije Nikol primeti da se na grliću materice, koji se još nije počeo širiti, oseća lagani pritisak. "Žao mi je, Epi", reče joj posle druge kontrakcije, pet minuta kasnije. "Mislim da su to lažni trudovi, jedna vrsta vežbe kroz koju tvoje telo prolazi, ali moguće je da grešim... Nikada ranije nisam imala posla s trudnoćom u ovoj fazi a da mi pri ruci nije bila i oprema za posmatranje..."

"Neke žene se porode i ovako rano, zar ne?" reče Eponina.

"Da, ali to je retko. Samo oko jedan posto prvorotki porodi se više od mesec dana pre roka. A to skoro uvek bude zbog nekih komplikacija. Ili zbog naslednih faktora... Je l' ti poznato možda da si se ti rodila prerano, ili neko od tvoje braće i sestara?"

Eponina odmahnu glavom. "Ja o svojoj prirodnoj porodici nikad ništa nisam saznala."

Do đavola, pomisli Nikol d'Žarden. Gotovo sam sigurna da su Brekston-Hiksovi... Kad bih samo mogla da budem sasvim sigurna...

Reče Eponini da se obuče i da pođe kući. "Vodi beleške o ovim kontrakcijama. Naročito je važan interval između početaka dve uzastopne. Ako učestaju, ako krenu na svakih, recimo, četiri minuta bez značajnijih pauza, dođi opet po mene."

"Da li bi tu mogao biti neki problem?" šapnu joj Maks dok se Eponina oblačila.

"Nije verovatno, Makse, ali ta mogućnost uvek postoji."

"Šta misliš, da li bi bilo dobro da zatražimo pomoć od naših prijatelja, ovih koji su čarobnjaci biologije? Izvini ako je to uvredljivo za tebe, ja samo..."

"Već sam na to pomislila, Makse. I odlučila sam da se konsultujem s doktorom Plavim ujutro."

Maks se unervozio znatno pre nego što je doktor Plavi počeo da otvara posudu koju je Maks opisao kao 'tegla s bubama'. "Stan' malo, doco!" reče Maks, blago spuštajući šake na pipak koji je držao teglu. "Da li bi mi objasnio šta radiš, pre nego što pustiš te prcmoljce napolje?"

Eponina je ležala na sofi u dnevnoj sobi Paketovih. Bila je gola, ali veći deo njenog tela bio je pokriven sa dva oktoska čaršava. Oktoi su već nekoliko minuta nameštali svoju laboratorijsku opremu; tokom tog vremena Nikol je držala Eponinu za ruku. Sad Nikol priđe Maksu, da bi mogla da prevede šta doktor Plavi govori.

"Doktor Plavi nije stručnjak za ove stvari", poče ona da prevodi. "Kaže da će jedan od ovih drugih morati da objasni detalje postupka."

Posle kraćeg razgovora između tri oktoa, doktor Plavi se pomače u stranu a jedan od druga dva stade pred Maksa. Doktor Plavi im reče da je to 'inženjer slika' i da je tek nedavno počeo da uči pojednostavljeni oktopaučki jezik pogodan za razgovor s ljudima. "Možda će biti pomalo teško razumeti ga", reče joj doktor Plavi.

Nekoliko sekundi kasnije boje su potekle po glavi inženjera a Nikol je počela da prevodi. "Ta mala stvorenja u tegli zovu se... kvandroidi za slike, hajd' nek nam to bude prevod... Znači, to su žive minijaturne kamere koje će se uvući u Eponinu i slikati bebu. Svaki kvandroid ima kapacitet od... nekoliko miliona fotografskih tačkica u niletu vremena. Dovoljno za 512 slika. Oni mogu napraviti i film, u kome će se videti pokreti, ako vi tako odlučite."

Zastala je, okrenula se Maksu. "Ja to pojednostavljujem, ako nemaš ništa protiv. To su visokotehnologizovane priče, sa puno njihove matematike. Inženjer je maločas objašnjavao na koje se sve načine mogu koristiti te slike. Ričard bi bio presrećan da čuje."

"Podseti me još jednom koliko traje jedan nilet?"

"Oko dvadeset osam sekundi", reče Nikol. "Osam nileta čini jedan feng, osam fenga voden, osam vodena jedan tert, a osam terta jedan oktopaučki dan. Ričard je iskalkulisao da jedan njihov dan iznosi trideset dva sata, četrnaest minuta i nešto preko šest sekundi."

"Drago mi je da neko razume sve to", reče Maks tiho.

Nikol se opet okrete inženjeru slika i razgovor se nastavi. "Svaki kvandroid za slike", prevodila je polako, "uđe u određenu ciljnu zonu, slika je i vraća se do procesora slika - to je ona siva kutija pored zida. Tamo 'istovari' svoje slike, dobije nagradu i vraća se da opet stane u red."

"Šta? Kakvu nagradu?"

"Pusti sad to, Makse", reče ona. Trudila se da razume jednu rečenicu koju je oktopauk, na njenu molbu, sada ponavljao. Ćutala je nekoliko sekundi, onda se okrenula doktoru Plavom. "Žao mi je, ali još ne razumem tu poslednju rečenicu."

Dva oktoa su brzo porazgovarali svojim 'punim' govorom. Onda se inženjer slika okrenuo opet Nikol. Posle nekog vremena ona reče: "U redu... mislim da sam ukapirala. Ta siva kutija je nešto kao kompjuter za obradu slika. Može se programirati. Ona podatke smešta u žive ćelije, a onda pravi izlazne nizove signala za projekciju. Slike se na kraju pojave na zidu, ili gde već mi hoćemo. To se odredi tako što odaberemo odgovarajući protokol..."

"Jasno mi je, otprilike", reče Maks. "Sve to prevazilazi moja znanja. Ako si ti uverena da celo to muvanje neće ni na koji način škoditi Eponini, aj' da ih pustimo da počnu."

Doktor Plavi je razumeo te njegove reči. Dobio je i potvrdan signal od Nikol. Tada sva tri oktoa izađoše iz stana Paketovih i vratiše se, donoseći iz transportnog vozila, koje je bilo parkirano napolju, nešto što je ličilo na veliku pokrivenu fioku. "U ovoj posudi", reče doktor Plavi Nikol, "imamo tridesetak oktopauka. Oni su pripadnici našeg najmanjeg morfa, to jest oblika. Njihova funkcija je da komuniciraju sa kvadroidima i drugim minijaturnim stvorenjima koja omogućavaju da čitav ovaj sistem radi... Upravljaće današnjim poslom."

"E prokleo me Bog", reče Maks kad su otvorili fioku. Oktopauci visoki svega oko dva centimetra počeše da izlaze pa se rastrčaše ka sredini sobe. "Ovakve, ovakve", promuca on uzbuđeno, "videsmo Epi i ja u plavom lavirintu, s one strane Cilindričnog mora."

"Pripadnici našeg najmanjeg oblika", objašnjavao je doktor Plavi dalje, "dobijaju instrukcije od nas, a onda organizuju ceo proces. Oni će sad programirati sivu kutiju... Da bi počeli, potrebno je da vi kažete koju vrstu slika želite i na kojoj površini."

Velika slika u boji, na zidu dnevne sobe Paketovih, pokazivala je savršeno formiranu, lepu mušku bebu. Taj dečačić je ispunio skoro celu matericu svoje majke. Maks i Eponina su proveli skoro sat proslavljajući dobre vesti; počeli su čim su videli da je njihovo nerođeno dete zaista dečak. Dok je popodne odmicalo, a Nikol sve veštije određivala šta tačno želi da vidi, slike su se menjale, postajale sve bolje; najzad se na zidu pojavila ova slika, zapanjujuće jasna. Beba je bila prikazana u veličini dvostruko većoj od prirodne.

"Mogu li još jednom da vidim kako se rita?" upita Eponina.

Inženjer slika reče nešto vođi patuljastih oktoa. Manje od nilet vremena posle toga ponovi se vrlo kratak 'film' u kome se videlo kako se mlađani Paket rita u stomaku svoje mame.

"Gledaj ti snagu tih nogu!" uzviknu Maks. Sad je bio opušteniji. Kad se oporavio od šoka početnih slika, počeo je da brine zbog raznih 'okolnih stvari' koje okružuju njegovog sina u materici. Nikol je umirila ovog oca-početnika tako što je pokazala pupčanu vrpcu i posteljicu, a zatim kategorično izjavila da je sve u redu.

"Znači, neću se još poroditi?" reče Eponina kad se ponovno prikazivanje 'filma' okončalo.

"Ne", reče Nikol. "Po mojoj proceni, imaš još pet ili šest nedelja. Čest je slučaj da prva beba malo kasni... Možda će biti još onakvih povremenih kontrakcija, ali ne moraš zbog toga da brineš."

Nikol, Maks i Eponina su se srdačno zahvalili doktoru Plavom. Onda su oktopauci pokupili svu svoju opremu, biološku i nebiološku. Posle njihovog odlaska Nikol priđe Eponini i uze je za ruku.

"Es-tu heureuse?" upita svoju prijateljicu.

"Absolument", odgovori Eponina. "Ali mi je i laknulo. Mislila sam da je nešto pošlo na zlo."

"Nije. Bila je samo jednostavna lažna uzbuna."

Priđe i Maks i zagrli Eponinu, sav ozaren. Nikol se povukla korak-dva. Gledala je nežnu scenu dvoje svojih prijatelja. Nikad se dvoje toliko ne vole, pomisli ona, kao neposredno uoči rođenja njihove prve bebe.

Ona pođe napolje. "Ej, čekni malo", reče Maks. "Zar ne želiš da znaš kako će se zvati?"

"Naravno da želim", odgovori Nikol.

"Marijus Klajd Paket", reče Maks ponosito.

"Marijus", reče Eponina, "zato što se tako zvao ljubavnik iz snova, o kome je maštala sirotica Eponina u Les Miserables - a i ja sam čeznula za Marijusom tokom mojih dugih i usamljenih noći u sirotištu. A Klajd po Maksovom bratu u Arkanzasu."

"Lepo ime", reče Nikol smeškajući se. Okrete se i pođe opet ka vratima. "Izvrsno."

Ričard nije mogao da obuzda uzbuđenje kad je došao kući, kasno tog popodneva. "Evo, provedoh dva apsolutno neverovatna sata u konferencijskoj sali s Arčijem i još nekoliko oktića", reče on Nikol, govoreći svojim najjačim glasom. "Pokazali su mi celu aparaturu koju su jutros primenili na Eponini. Zapanjujuće! Kakva neverovatna genijalnost! Ne, magija je bolji izraz - govorim vam ja od početka, ovi oktići su magovi biologije. Zamisli samo... živa bića koja su kamere. Imaju druga, mikroskopska živa bića koja čitaju slike i beleže jednu po jednu pikselu. Imaju posebnu genetsku podvrstu oktoa samih, kojoj su poverili dužnost da kontroliše taj proces. Imaju i izvesnu, ali ograničenu količinu elektronike, koju primenjuju kad je potrebno, u svakidašnjim, banalnim poslovima obrade podataka... Koliko je hiljada godina bilo potrebno da se sve to dogodi? I ko je bio prvi genetski inženjer toga? Da ti pamet stane!"

Nikol mu se osmehnu. "Jesi li video Marijusa? Kako ti se čini?"

"Video sam sve slike načinjene danas popodne", nastavi Ričard, još i sad preglasno. "Znaš li kako mini-rasa oktoa komunicira s kvadroidima za slike? Pomoću jedne određene talasne dužine daleko u ultravioletnom delu spektra. Da. Arči mi je rekao da ta mikroskopska stvorenja i 'mini-morfi' oktoa imaju zajednički jezik. Pa ni to nije sve. Neki od minića znaju čak osam jezika mikrovrsta. Arči ume da razgovara sa čak četrdeset drugih vrsta i rasa, od kojih petnaest koristi iste osnovne boje kao oktoi, a ostali se koriste drugim delovima elektromagnetskog spektra, ili raznim znacima ili hemikalijama."

Jedan trenutak Ričard je stajao nepomično na sredini sobe. "To je neverovatno, Nikol, naprosto neverovatno."

Zaustio je da počne novi monolog, ali Nikol ga upita kako normalni oktoi komuniciraju sa svojom malom braćom. "Ja danas ne videh nijednu traku boje na glavama tih minića", reče ona.

"Svi njihovi razgovori su na ultravioletnom", reče on, počinjući opet da šetka po sobi. Naglo se okrete i pokaza prstom u sredinu svoga čela. "Nikol, ta stvar u obliku sočiva, u sredini njihovog proreza, to je maltene univerzalan teleskop, sposoban da prima informacije na gotovo svim talasnim dužinama. Da ne poveruješ! Uspeli su da organizuju toliko raznolikih oblika života u jedan povezan sistem, simbiotski; sistem daleko složeniji nego što smo mi ikada i zamišljali..."

Ričard onda sede na kauč pored nje. "Gledaj", reče, pokazujući joj ruke. "Koža mi je i sad naježena... Obuzima me strahopoštovanje prema tim stvorenjima. Isuse, mnogo je dobro što nisu neprijateljski raspoloženi."

Nikol ga pogleda namršteno. "Zašto to kažeš?"

"Oni bi mogli da pokrenu armiju od više milijardi, ili čak više hiljada milijardi kreatura. Kladim se da razgovaraju čak i sa svojim biljkama! Videla si kako su brzo uplašili onu stvar u šumi. Zamisli kako bi izgledalo da nas napadne neko ko može da upravlja čak i bakterijama ili virusima. Kakva užasavajuća pomisao!"

Nikol se nasmeja. "Ne misliš da si se malo zaneo? Ako su genetskim inženjeringom napravili žive kamere, to ne znači..."

"Znam!" reče on skačući na noge. "Ali ne mogu a da ne mislim o logičnim produžecima onoga što smo danas ovde videli. Nikol, Arči mi je priznao da mini-oktoi postoje samo iz jednog jedinog razloga, a to je - da upravljaju poslovima u svetu

minijaturnog. Minići vide stvari koje imaju samo jedan mikrometar u prečniku, a to znači hiljaditi deo milimetra... E, sad, produžimo tu ideju za nekoliko redova veličine dalje. Zamisli živu vrstu čiji razni 'morfovi' imaju četiri ili pet različitih veličina, svaki put u međusobnoj proporciji kao što je ova između normalnih oktoa i mini-oktoa. Možda komunikacija s bakterijama ipak nije nemoguća."

"Ričarde", reče Nikol, "zar nemaš baš ništa da izjaviš na vest da će Mak i Epi imati sina? I da dečko izgleda savršeno?"

Ričard je stajao nekoliko sekundi, bez reči. "Pa, to jeste divno", reče on pomalo postiđeno. "Valjda bi trebalo i da svratim do njih i čestitam im."

"To možeš posle večere", reče ona bacajući pogled na jedan od posebnih satova koje je Ričard napravio za njih. Na takvim satovima se videlo ljudsko vreme uokvireno oktopaučkim.

"Već sat vremena Patrik, Eli, Niki i Bendži su kod Maksa i Eponine", nastavi Nikol, "zato što je doktor Plavi svratio i doneo fotografije urađene na pergamentu, na kojima se vidi mali Marijus u materici." Osmehnula se. "Kao što bi ti sam kazao, za feng-dva vratiće se svako svojoj kući."

3.

Nikol završi pranje zuba i zagleda se u svoj odraz u ogledalu. Galilej je u pravu, pomisli ona. Ja sam baba.

Poče da vrhovima prstiju masirati lice, metodično gnječeći bore koje kao da su prekrile sve. Čula je kako se Bendži i blizanci igraju napolju i kako ih Nai i Patrik zovu u školu.

Sklopila je oči, nastojeći da se seti kako je izgledala kad je bila mlada. Nije više umela da dočara sebi kako je izgledala kao mala devojčica: premnogo drugih slika iz minulih godina mešalo se, muteći i izobličavajući taj davni lik.

Posle dužeg vremena otvori oči i ponovo se zagleda u ogledalo. Poče, u mašti, da briše sve bore i vrećice s lica. Boju kose i obrva preobratila je iz sive u duboku crnu. Napokon postiže da sagleda sebe kao lepoticu od dvadeset jedne godine. Zahvati je kratkotrajna ali silovita čežnja za tim danima mladosti. Jer bejasmo mladi i znadosmo da ne možemo umreti, priseti se ona.

Ričard izviri iza ugla. "Eli i ja ćemo raditi s Herkulom u radnoj sobi. Zašto nam se ne bi i ti pridružila?"

"Za neki minut", odgovori ona. Počela je da sređuje kosu. Njene misli pređoše na dnevne probleme života ljudskog klana u Smaragdnom Gradu. Za doručak se obično svi okupe u trpezariji Vejkfildovih. Zatim dolazi škola, koja se završi pre ručka. Onda odspavaju svi, sem Ričarda, i na taj način nadoknađuju činjenicu da je oktoski dan osam sati duži od zemaljskog. Većinu popodneva Nikol, Eli i Ričard provode s oktopaucima, saznaju više o svojim domaćinima ali i govore o svom životu na planeti Zemlji. Preostalo četvoro odraslih provode skoro sve svoje vreme sa Bendžijem i decom, u njihovoj enklavi na kraju slepe ulice.

I gde će nas sve to odvesti? zapita se ona iznenada. Koliko ćemo godina biti gosti oktopauka? I šta će biti kad Rama stigne na svoje odredište?

Na ta pitanja Nikol nije imala odgovore. Činilo se da je čak i Ričard prestao da se interesuje za ono što se dešava izvan Zelengrada; sav se posvetio oktopaucima i radu na svom projektu automata za prevođenje. Nebeske navigacione podatke sada je tražio od Arčija samo jednom u, približno, dva meseca. I svaki put je samo saopštavao ostalima, bez komentara, da Rama nastavlja da se kreće verovatno ka zvezdi Tau Ceti.

Mi smo kao mali Marijus, pomisli ona. Zadovoljni smo ovde, u našoj materici. Ako nas spoljašnji svet ne prinudi, nećemo postaviti najkrupnija, najvažnija pitanja.

Ona izađe iz kupatila i hodnikom stiže do radne sobe. Ričard je sedeo na podu, između Herkula i Eli. "Lakši deo posla je praćenje boja i unošenje toga u procesor", govorio je on. "Teži deo predstavlja automatsko pretvaranje tih signala u engleske rečenice."

Ričard je bio okrenut licem ka Herkulu. Govorio je veoma lagano. "Pošto je vaš jezik u toj meri matematički definisan, i pošto je pikometarski raspon svake boje određen a priori, senzor treba samo da identifikuje boje dok one protiču, i širinu svake trake. Time je celokupna informaciona sadržina uhvaćena. A pošto su pravila tako precizna, nije teško sačiniti jednostavan algoritam za zaštitu od pogrešaka, za slučajeve kad razgovaramo s mladima ili s nepažljivim govornicima. Pogreška će nastati kad bilo koja boja skrene sa svog mesta u spektru... Ali, prevesti kolornu poruku na naš jezik, to je mnogo teže. Rečnik za prevođenje nije problem. Može se lako identifikovati svaka pojedina reč i svaki razjašnjivač. Ali prokleto je teško, maltene nemoguće, učiniti onaj sledeći korak, sastaviti reči u rečenice, bez ljudske pomoći."

"To je zato što se oktoski jezik fundamentalno razlikuje od našeg", komentarisala je Eli. "Sve je specifikovano i kvantifikovano, da bi mogućnost nesporazuma bila što manja. Nema nikakvih prefinjenosti niti nijansi. Vidi kakve su kod njih zamenice mi, vi, oni. Uvek idu s numeričkim razjašnjivačima, kažu tačno koliko je nečega, ili daju mogući raspon ako ne znaju tačno. Oktopauk nikada neće reći 'nekoliko vodena' ili 'nekoliko nileta' - uvek samo tačan broj, ili tačan mogući raspon."

"S naše tačke gledišta", reče Herkul pomoću svojih boja, "dva aspekta ljudskog jezika su izuzetno nezgodna. Jedan je nedostatak tačnog određivanja, zbog čega rečnik mora da bude veoma obiman. Drugi je vaša indirektnost saopštavanja. I sad teško razumem Maksa zato što on često ne kaže bukvalno ono što misli."

"Ne znam kako ćeš ti to izvesti u tvom računaru", reče sad Nikol, obraćajući se Ričardu, "ali, moraš postići da se sve količinski određene informacije, koje čine oktosku rečenicu, nekako nađu i u prevodu. Kod njih uz gotovo svaki glagol ili pridev ide numerička odrednica. Šta je, na primer, Eli maločas prevela rečima 'izuzetno nezgodno' i 'veoma teško'? Herkul je rekao, na oktopaučkom jeziku, 'nezgodno - broj pet' i 'teško - broj šest'. Postoje komparativni klarifikatori, koji označavaju jačinu onoga što se pridevom kaže. A pošto osnovicu njihovog računanja čini broj osam a ne deset, oni imaju sedam stupnjeva poređenja. Da je Herkul odredio pridev 'teško' brojem sedam, Eli bi to morala prevesti kao 'nemoguće teško'. A da je rekao 'teško - broj dva' ona bi to prevela sa 'malčice teško'."

"Greške u jačini prideva jesu važne, ali gotovo nikad ne dovedu do nesporazuma", reče Ričard, rasejano tipkajući po malom procesoru. "Međutim, netačno interpretiranje razjašnjivača koji stoje uz glagole, to je sasvim druga stvar... kao što sam nedavno saznao, na osnovu preliminarnih testova. Uzmi, na primer, jednostavan oktoski glagol 'ići', koji znači, kao što ti je poznato, ići koristeći sopstveni pogon, bez transporta. Pokažu

se tri trake jednake širine i to mrkocrvena, purpurna i limunska žuta. Ali ta ista kombinacija boja, s istom širinom traka, može značiti i nekoliko desetina drugih engleskih reči, sve od 'šetkati se', 'pešačiti' i sličnih pa do 'trčati' i čak 'sprintovati'."

"To sam i ja upravo htela da kažem", reče Eli. "Nema prevođenja ako nisi u stanju da interpretiraš i razjašnjivače... Za glagol 'ići' oktopauci imaju dva različita razjašnjivača. Svaki put upotrebe oba, tako da, u suštini, oktopauk može da ide sa šezdeset tri različite brzine. Da bi stvar bila komplikovanija, dodaju i klarifikator, razjašnjivač za daljinu koja će biti dosegnuta, tako da njihova rečenica 'Krenimo!' može da se prevede na gotovo nebrojeno mnogo načina."

Ričard načini grimasu.

"Šta je, ćale?" reče Eli.

"Ništa, samo sam razočaran", odgovori on. "Nadao sam se da ću već sad imati u rukama jednu pojednostavljenu verziju mašine za prevođenje. Jer, oslonio sam se na pretpostavku da se suština svake rečenice može otprilike razumeti i bez prevođenja svih razjašnjivača. A da bih uključio i sve te dodatne trake boje, moraću da angažujem još mnogo memorije; osim toga, brzina rada automatskog prevodioca biće znatno smanjena. Možda će čak znatno kasniti za govorom."

"Pa šta?" upita Herkul. "Zašto te toliko brine taj tvoj prevodilac? Eli i Nikol već veoma dobro razumeju naš jezik."

"Ne baš", reče Nikol. "Od svih nas, jedino Eli se zaista dobro snalazi s tim vašim bojama. Ja i sad, svakodnevno, učim."

U odgovor Herkulu, Ričard reče: "Ja sam taj rad započeo zato što je predstavljao izazov, a i zato što sam želeo da na taj način prisilim sebe da bolje upoznam vaš jezik. Međutim, prošle nedelje smo Nikol i ja utvrdili da je automatski prevodilac zaista veoma značajan. Ona kaže, a ja se s njom slažem, da se naše ljudsko pleme ovde u Zelengradu počelo deliti na dve grupe. Eli, Nikol i ja smo postigli da naš život bude interesantniji jer se više družimo s vašom rasom. Ostali ljudi, i deca, ostaju u suštini izolovani. Pre ili kasnije, ako ne nađu neki način da razgovaraju s vama, postaće nezadovoljni i/ili nesrećni. Dobar automatski prevodilac je ključ koji će otvoriti naše ovdašnje živote."

Mapa je bila izgužvana, na nekoliko mesta i pocepana. Patrik je pomogao Nai da je polako rasklopi i prikači na zid njihove trpezarije, koja je služila i kao učionica.

"Niki, pamtiš li šta je ovo?" upita Nai.

"Naravno da pamtim, gospođo Vatanabe. To je naša mapa Zemlje."

"Bendži, možeš li nam pokazati gde su rođeni tvoji roditelji i dede i babe?"

"Oooo, ne opet", progunđa Galilej, obraćajući se samo Kepleru ali tako da su ipak svi čuli. "On to nikad neće dobro naučiti. Suviše je glup."

"Galileju Vatanabe." Reakcija je bila brza. "Idi u svoju sobu i tamo sedi na krevetu petnaest minuta."

"Nije bitno, Nai", reče Bendži prilazeći mapi. "Navikao sam na to."

Galileju je sad, po ljudskom računanju vremena, bilo već gotovo punih šest godina. On zastade kod vrata s nadom da će njegova kazna biti povučena. "Šta si stao?" obrati mu se majka oštrim tonom. "Rekla sam ti da ideš u sobu."

Bendži je nekih dvadeset sekundi stajao ćutke ispred mape. "Moja ma-ma", reče on najzad, "rođena je ovde, u Francuskoj." Odmakao se malo od mape i našao, na drugoj

strani okeana, Sjedinjene Američke Države. "Moj ta-ta je rođen ovde, u Bos-tonu, u A-me-ri-ci."

Pođe da sedne, ali Nai reče: "A tvoji deda i baba? Gde su oni rođeni?"

"Mama moje ma-me, moja ba-ka, rođena je u A-fri-ci", reče on polako. Zurio je u mapu sledećih nekoliko sekundi. "Ali ne pamtim gde je to."

"Ja znam, gospođo Vatanabe", reče mala Niki odmah. "Mogu li da pokažem Bendžiju?"

Bendži se okrete i pogleda zgodnu devojčicu kose crne kao antracit. Osmehnuo joj se. "Možeš mi reći, Nik-ki."

Devojčica ustade sa stolice i priđe mapi. Njen prst pronađe Zapadnu Afriku. "Mama naše Noni rodila se ovde", reče ona ponosito, "u ovoj zelenoj zemlji koja se zove Obala Slonovače."

"To je veoma dobro, Niki", reče Nai.

"Žao m-mi je, Nai", reče Bendži. "Toliko sam radio sa raz-razlomcima da nisam imao vremena da naučim ge-o-grafiju." Pogledom je ispratio svoju trogodišnju rođaku do njenog sedišta. A kad je opet okrenuo lice Nai, obrazi su mu bili mokri od suza. "Nai", reče on, "danas nisam raspoložen za školu... Mislim da ću sad kući."

"U redu, Bendži", reče Nai blago. Bendži pođe ka vratima. Patrik se pomače kao da bi hteo da mu priđe, ali mu Nai mahnu da to ne čini.

U učionici je gotovo čitav minut vladala nelagodna tišina. "Je l' sam sad ja na redu?" upita Kepler.

Nai klimnu glavom i on priđe mapi. "Moja majka je rođena ovde, u gradu Lamfunu, na Tajlandu. Tu je rođen i njen otac. Moja baba po majci takođe je rođena na Tajlandu, ali u jednom drugom gradu, koji se zove Čiang Saen. Evo ga ode, blizu kineske granice."

Kepler načini jedan korak ka istoku i pokaza Japan. "Moj otac Kendži Vatanabe i oba njegova roditelja rođeni su u japanskom gradu Kjotu."

Dečko se odmače od mape. Činilo se kao da bi hteo nešto da kaže. "Šta je?" reče Nai.

"Mama", reče dečak posle mučne tišine, "da li je tata bio loš čovek?"

"Šta?" reče Nai, zapanjena. Sagnula se do visine svog sina i pogledala ga pravo u oči. "Tvoj otac je bio divno ljudsko biće. Bio je inteligentan, osećajan, pun ljubavi i radosti - zaista princ među ljudima. On je..."

Morala se zaustaviti. Osetila je da će, ako nastavi, iz nje bi istoga trena grunuti sva silina zapretenih emocija. Uspravila se, zagledala se za trenutak u plafon i ovladala sobom. "Keplere, zašto postavljaš takvo pitanje? Pa ti si obožavao tvoga tatu. Kako možeš uopšte..."

"Čika-Maks nam je rekao da je gospodin Nakamura iz Japana. Mi znamo da je Nakamura zao čovek. E, Galilej kaže, pošto je i naš tata isto iz Japana..."

"Galileju!" grmnu Nai tako snažno da uplaši decu. "Smesta da si došao ovamo!"

Klinac dotrča u sobu i zbunjeno pogleda majku.

"Šta si to pričao svome bratu o tati?"

"Šta? O čemu?" reče Galilej trudeći se da licu da nedužan izraz.

"Rek'o si mi da je tata možda bio zao zato što je doš'o iz Japana isto k'o Nakamura."

"Pa, ja se tate i ne sećam nešto mnogo. Samo sam rek'o da možda, možda..."

Nai se morala svim silama uzdržavati da ne udari Galileju šamar. Samo ga je ščepala za ramena. "Mladi čoveče, ako te još jednom čujem da išta kažeš protiv svog oca..."

Nije mogla da dovrši tu rečenicu. Nije znala čime bi zapretila, niti šta bi drugo mogla da kaže. Odjednom se oseti kao da su je životne okolnosti potpuno savladale.

"Sedite, molim vas", reče ona konačno svojim sinovima blizancima, "i slušajte veoma pažljivo." Duboko udahnu. "Ova mapa na zidu", i pokaza prstom, "prikazuje sve države na planeti Zemlji. U svakom narodu ima svakojakih ljudi, i dobrih i loših, a većina su složene mešavine i dobra i zla. Nijedna država se ne sastoji samo od dobrih ili samo od zlih ljudi. Vaš tata je odrastao u Japanu. Gospodin Nakamura isto tako. Slažem se s Maksom da je Nakamura veoma zao čovek. Ali činjenica da je on zao nema nikakve veze s tim što je Japanac. Vaš otac, gospodin Kendži Vatanabe, koji je takođe bio Japanac, bio je divan čovek, boljeg nije bilo. Žao mi je što ga se ne sećate i što nikad niste stvarno saznali kakav je bio..."

Zastala je za trenutak. "Nikad neću zaboraviti vašeg tatu", nastavila je tiše, govoreći više sama sebi. "I sad ga vidim kako se vraća u naš dom, u Novom Edenu, u kasno popodne. Vas dvojica uvek biste povikali uglas: 'Zdravo tata! Zdravo tata!' u trenutku kad bi on stupio u kuću. On me poljubi, podigne vas dvojicu u naručje, pa vas iznese napolje, na ljuljaške koje su bile u zadnjem dvorištu. I uvek je, ma kako da je naporan njegov dan bio, bio strpljiv i pažljiv..."

Njen glas utihnu. Suze joj navreše na oči. Osetila je da počinje da drhti celim telom. Okrete im leđa i nađe se licem prema mapi. "Škola je završena za danas", reče ona.

Patrik je stajao uz Nai. Gledali su kako se blizanci i Niki igraju velikom plavom loptom u slepoj uličici. Od prekida nastave prošlo je tek pola sata. "Žao mi je", reče ona. "Nisam očekivala da su se tako..."

"Nema razloga da ti bude žao", odgovori mladi čovek.

"Ima. Pre nekoliko godina obećala sam sebi da nikad neću ispoljiti takva osećanja pred Keplerom i Galilejem. Oni nikako ne mogu razumeti."

"Ma, već su zaboravili", reče Patrik posle kratke stanke. "Pogledaj ih. Sasvim su zaneti igrom."

U tom času rasplamte se jedna od svađa tipičnih za tu dvojicu blizanaca. Galilej je, kao i obično, pokušao da zloupotrebi činjenicu da njihova igra nema stroga pravila i da 'namesti' nešto u svoju korist. Niki je stajala po strani, pazeći na svaku reč dvojice dečaka.

"Dečaci, dečaci", povika Nai. "Prestanite... Ako se ne možete igrati bez svađe, onda morate ući unutra."

Nekoliko sekundi kasnije plava lopta je skakutala ulicom prema trgu, a sve troje dece je radosno jurilo za njom. "Jesi li za neko piće?" upita Nai Patrika.

"Rado... Imaš li onaj svetlozeleni sok od lubenice koji je Herkul doneo prošle nedelje? Bio je stvarno ukusan."

"Imam." Sagnula se do ormarića u kome su držali hladna pića. "Uzgred budi rečeno, gde je Herkul? Nisam ga videla već nekoliko dana."

Patrik se nasmeja. "Čika-Ričard ga je regrutovao za celodnevni rad na automatu za prevođenje. Eli i Arči provedu s njima i po celo popodne. Hvala", dodade, uzimajući od nje čašu soka.

Nai otpi malo iz svoje čaše i krenu u dnevnu sobu. "Znala sam, jutros, da si hteo da tešiš Bendžija. Nisam ti dala zato što tako dobro poznajem tvog brata. On je veoma ponosit. Ne želi da ga neko sažaljeva."

"Jasno mi je."

"Bendži je jutros shvatio, na nekom nivou, da će ga čak i mala Niki - koju još smatra bebom - uskoro nadmašiti u školi. To saznanje ga je šokiralo i podsetilo ga, još jednom, na njegovu ograničenost."

Nai stade pred mapom Zemlje, koja je još visila na zidu. "Tebi ništa na ovoj mapi ne znači nešto posebno, a?"

"Pa, ne stvarno. Video sam mnogo fotografija i filmova, dabome, a kad sam imao godina otprilike koliko ovi blizanci sada, otac mi je pričao o Bostonu i o boji lišća u Novoj Engleskoj u jesen, i o tome kako je jednom putovao sa svojim ocem u Irsku... Ali moje lične uspomene odnose se na druga mesta. Dobro pamtim jazbinu u Njujorku, kao i zapanjujuću godinu koju smo proveli u Čvorištu." Ćutao je jedan trenutak. "Pa Orla! Kakva je to pojava! Njega pamtim čak jasnije nego svog oca."

"Smatraš li sebe, dakle, Zemljaninom?"

"To je interesantno pitanje", reče Patrik. Ispio je čašu do dna. "Znaš, nikad nisam stvarno razmišljao o tome... Svakako smatram da sam ljudsko biće. Ali Zemljanin? To, mislim, nisam."

Nai pruži ruku i dotače mapu. "Ovde bi se video moj rodni grad Lamfun, da je veći. Ovde, malo južno od Čiang Maija. Ponekad mi se čini da nije moguće da sam kao dete stvarno živela tamo."

Stajala je pored Patrika, ćutala i prstima prelazila preko kontura Tajlanda. "Pre neko veče", reče ona najzad, "Galilej mi je sipao lonac vode na glavu, dok sam ih kupala. Tada sam se prisetila, neverovatno živopisno, ona tri dana koja sam provela u Čiang Maiju, s mojom rodbinom, kad mi je bilo četrnaest godina... Bilo je to doba svetkovine zvane Songkran, u aprilu. Ceo grad je slavio tajlandsku novu godinu. Parade, govori - ono uobičajeno: kako su svi kraljevi iz dinastije Čakri, svi posle onog prvog, Rame, pripremali tajlandski narod za važnu ulogu u svetu - ali najjasnije pamtim noćne vožnje po gradu u nekom otvorenom kamionetu na električni pogon. Ja i moja rođaka Oni, i njeno društvo. Usput bismo izručili po kofu vode na svakoga ko bi naišao, a i prolaznici na nas. Bila je smejurija bez prestanka."

"Zašto vodu?"

"To više ne pamtim", reče ona sležući ramenima. "Bilo je u nekoj vezi sa svetkovinom... Ali, sam taj doživljaj, taj zajednički smeh i ono kako se osećaš kad si potpuno mokar pa te opet zapljusne puna kofa vode - sve to zapamtila sam do sitnica."

Zaćutaše opet. Nai poče da skida mapu sa zida. "Onda se verovatno ni Kepler ni Galilej ne osećaju Zemljanima", razmišljala je glasno. Namota mapu u 'valjak', veoma pažljivo. "Možda je onda i učenje istorije i geografije Zemlje samo gubljenje vremena."

"Ne bih rekao. Šta drugo bi ova deca mogla da uče? Osim toga, svima nama je potrebno da znamo svoje poreklo."

Tri mlada lica proviriše iz hodnika. "Je l' vreme za ručak?" upita Galilej.

"Blizu je", reče Nai. "Prvo operite ruke... jedan po jedan." Mlade noge pojuriše, trupkajući, niz hodnik.

Nai se naglo okrete i uhvati Patrika kako je gleda na neuobičajen način. Osmehnu mu se. "Veoma mi je prijalo druženje s tobom jutros. Olakšao si mi da izađem nakraj sa svim ovim." Nai pruži ruke i uhvati Patrika za obe šake. "Mnogo mi pomažeš oko Bendžija i dece ova poslednja dva meseca." Pogleda ga sad u oči. "Bilo bi glupo da ne priznam da se ne osećam ni približno onako usamljeno otkako si ti počeo da provodiš više vremena s nama."

Patrik nezgrapno zakorači ka Nai, ali ona čvrsto zadrža njegove ruke na jednakom udaljenju. "Ne još", reče ona blago. "Još nije vreme."

4.

Manje od minut pošto su rojevi divovskih svitaca ispod kupole Zelengrada označili da je svanuo dan, mala Niki se našla u sobi svog dede i svoje babe. "Svanulo je, Noni, uskoro dolaze po nas."

Nikol se okrete na tu stranu i zagrli svoju unuku. "Ima još sat-dva, Niki", reče ona uzbuđenoj devojčici. "Buba još knjava... Vrati se ti u tvoju sobu i igraj se dok se mi istuširamo."

Kad je razočarana devojčica otišla, Ričard se pridigao i protrljao oči. "Niki već nedelju dana govori samo o ovom danu i ni o čemu drugom", reče mu Nikol. "Večito je u Bendžijevoj sobi, i tamo gleda sliku. Blizanci i ona su čak nadenuli imena svim tim čudnim životinjama."

Mehanički je ispružila ruku pored kreveta, ka četki za kosu. "Zašto je maloj deci tako teško da shvate vreme? Eli joj je napravila kalendar i mala je precrtavala dan po dan, ali je ipak svakoga dana dolazila da pita 'je l' danas?'"

"Samo je uzbuđena. Kao i svi", reče Ričard ustajući. "Nadam se da nećemo svi biti razočarani."

"Kako bismo mogli biti? Doktor Plavi kaže da ćemo videti prizore koji će nas zapanjiti u još većoj meri nego oni koje smo ti i ja videli pri prvom ulasku u grad."

"Verovatno će izaći cela menažerija, tutti quanti", reče Ričard. "Uzgred, jesi li možda shvatila šta to oktići proslavljaju?"

"Recimo da jesam... Praznik najsličniji tom njihovom bio bi američki Dan zahvalnosti. Oktići ga zovu 'Dan izobilja'. Proslavljaju to što tako dobro žive. Bar mi je Plavi tako objasnio."

Ričard pođe pod tuš, ali ipak proviri nazad u sobu. "Šta misliš, da li je to što su nas pozvali da danas učestvujemo u ikakvoj vezi s onim našim porodičnim razgovorom od pre dve nedelje, o kome si razgovarala i s oktićima?"

"Misliš, ono kad su Patrik i Nai nagovestili da bi se rado vratili u Novi Raj?"

Ričard klimnu glavom.

"Mislim da ima veze", odgovori ona. "Mislim da su oktići ranije bili ubedili sebe da smo svi mi ovde sasvim zadovoljni. Sad nas zovu na tu proslavu da bi nas potpunije integrisali u svoje društvo."

"Kamo sreće da sam dovršio sve proklete prevodioce. Imam samo dva gotova... a i ta dva još nisu kompletno proverena. Da dam drugi Maksu?"

"Dobra ideja", reče Nikol gurajući se da prođe kroz vrata.

"Šta to radiš?"

"Ulazim s tobom pod tuš", odgovori Nikol smejući se. "Osim, naravno, ako nisi suviše mator za društvo."

Iz susednog stana dođe Džejmi da im kaže da je prevoz spreman. Džejmi je bio najmlađi od trojice njihovih okto-suseda (Herkul je stanovao sam, s druge strane trga); ljudi su sa njim imali najmanje kontakata. Džejmijevi 'roditelji', Arči i doktor Plavi, objasnili su da je Džejmi veoma zauzet studiranjem i da se bliži velikoj životnoj prekretnici. Na prvi pogled izgledao je skoro isto kao tri odrasla oktopauka koja su ljudi redovno viđali, samo malo manji; osim toga, zlatne trake na njegovim pipcima bile su za nijansu svetlije.

Ljudi su se jedno vreme dvoumili kako da se obuku za proslavu, ali su ubrzo shvatili da je to kako će se odenuti savršeno beznačajno. Nijedna druga živa vrsta u Zelengradu nije ničim pokrivala golo telo - činjenica koju su oktopauci često pominjali. Kad je Ričard jednom predložio, samo delimično u šali, da bi možda trebalo da se i ljudi odreknu odeće, dok su u Zelengradu (po principu: "Kadi si u Rimu, postupaj kao Rimljani"), cela grupa je uvidela koliko je odeća bitna za psihološku lagodnost ljudskog bića. "Ja ne bih mogla biti gola čak ni među vama, mojim najboljim prijateljima, bez ogromnog osećanja da je to nezgodno", rekla je Eponina, izrazivši time osećanja svih njih.

Šaroliki kontingent od jedanaest ljudi i četvoro njihovih kolega oktopauka pošao je, u priličnom neredu, niz ulicu, ka trgu. Poslednja je stupala Eponina, s ogromnim stomakom; išla je polako, a jednu šaku je držala na stomaku. Sve žene su se odlučile da se obuku malo lepše - Nai je čak ogrnula šarenu tajlandsku svilenu maramu sa plavim i zelenim cvećem - dok su muškarci i deca (s izuzetkom Maksa, koji je obukao drečavu havajsku košulju koju je čuvao za posebne prilike) pošli u svojim najobičnijim majicama i farmericama, koje su nosili od prvog dana svog boravka u Smaragdnom Gradu.

Bar im je sva odeća bila čista. U prvim danima je pranje odeće bilo je stalan problem za ljudska bića. Međutim, čim su izneli Arčiju taj svoj problem, on im je doveo dromoe, stvorove veličine insekata, koji su automatski čistili svu odeću.

Na trgu su svi ušli u vozilo. Neposredno pre nego što je ono prešlo graničnu kapiju ljudske zone, stalo je, da primi još dva oktoa. Tu dvojicu nikad ranije nisu videli. Započeo je razgovor. Ričard je prevodio pomoću svog automatskog prevodioca, a Eli je preko očevog ramena gledala monitor i kontrolisala tačnost prevoda. Pokazalo se da taj aparat daje prevode u osnovi verne, ali daleko sporije nego što bi za normalan razgovor bilo potrebno. Dok su ljudi ili pauci izgovarali po tri rečenice, mehanizam je uspevao da prevede jednu. Ričard je stalno resetovao sistem i, naravno, nije uspevao mnogo šta da shvati u razgovoru u kome je propuštao po dve rečenice od svake tri.

Kad su prošli kroz kapiju, prizor oko vozila postade očaravajući. Nikine oči bile su gotovo iskolačene, i nisu se menjale; ona, Bendži i blizanci su, uz silnu ciku i viku, prepoznavali stvorenja sa šestougaone slike. Široke ulice bile su zakrčene. Vozila nalik na gradske tramvaje žurila su na sve strane, ali bilo je i nebrojeno mnogo pešaka svih vrsta i veličina, kao i stvorova koji su se vozili na biciklima dvotočkašima i jednotočkašima, i na nojosaurima.

Maks, koji od svog dolaska u ovaj grad nijednom nije izišao iz ljudske zone, poče sad da komentariše ovo što je video; njegove rečenice bejahu isprekidane uzvicima jebo te! u, je! koje sranje, e! i drugim rečima, za koje je Eponina nedavno zatražila da budu izbačene iz njegovog rečnika pre nego što im se dete rodi. Na prvoj stanici Maks se jako zabrinuo za stanje svoje žene, zato što je u vozilo ušla čitava horda svakojakih novih putnika; četvorica su odmah prišla da pregledaju posebno 'sedište' koje su oktoi ugradili u vozilo samo zbog Eponine i njene poodmakle trudnoće. Maks je zaštitnički stao uz nju, držeći se za jednu od vertikalnih šipki kojih je bilo na mnogo mesta u vozilu deset metara dugačkom.

Među novim putnicima bile su i dve 'prugaste krabe'; tako su, bar, deca nazvala osmonoge crvene i žute stvorove ne veće od Niki. Krabe su imale okrugla tela zaštićena tvrdom ljušturom i štipaljke zastrašujućeg izgleda. Obe krabe odmah počeše da trljaju svoje antene o jednu Eponininu nogu ispod ruba suknje. Bila je to samo radoznalost, ali zbog tog neobičnog dodira i neobičnog izgleda tuđina, Eponina se uplašeno izmače. Arči, koji je stajao s njene druge strane, hitro pruži jedan pipak i blago odgurnu tuđine. Tada se jedna od dveju kraba uzdiže na zadnje četiri noge i poče škljocati štipaljkama ispred Eponininog lica; istovremeno vibracijama antena reče nešto, činilo se - neku pretnju. Tren kasnije oktopauk Arči pruži dva pipka, podiže neprijateljski raspoloženu prugastu krabu s poda, i vrati je napolje, na ulicu.

Ova scena je dramatično izmenila raspoloženje svih ljudi. Arči je objasnio Maksu i Eponini šta se desilo; Eli je prevodila (zato što je Maks bio isuviše potresen da pokuša da upotrebi automatskog prevodioca). Blizanci Vatanabe pribiše se uz Nai a Niki diže ručice ka dedi, tražeći da je on uzme u naručje.

"Ta živa vrsta nije naročito inteligentna", glasilo je Arčijevo objašnjenje upućeno njegovim ljudskim prijateljima. "Imali smo teškoća kad je trebalo genetski izbrisati njihove agresivne sklonosti. Ova jedinka, koju sam izbacio iz vozila, pravila je probleme i ranije. Optimizator zadužen za tu vrstu već je označio tu jedinku - možda ste primetili - sa dve zelene tačkice na zadnjem leđnom delu oklopa. Ovaj najnoviji ispad gotovo sigurno će dovesti do njene likvidacije."

Kad je Eli završila taj prevod, ljudi se pažljivo zagledaše u sve tuđine oko sebe, tražeći moguće zelene tačkice; ne našavši ih, umireni zaključiše da su sva preostala bića u 'tramvaju' bezopasna, pa se donekle opustiše.

"A šta je taj stvor rekao?" upita Ričard Arčija. Vozilo se već bližilo sledećoj stanici.

"Bila je to standardna preteća izjava", reče Arči. "Tipična za životinje niske inteligencije. Vibracijama antena preneta je jedna gruba poruka s vrlo siromašnom stvarnom informativnom sadržinom."

Tramvaj je još nekih osam ili deset nileta putovao tom avenijom, primajući još na dvema stanicama putnike, i to šest oktoa i dvadesetak drugih, koji su bili pripadnici pet različitih vrsta. Neposredno pored Ričarda, koji je i sad držao Niki u naručju, čučnule su četiri 'mozgaste' kraljevskoplave životinje s antenama u udubljenjima na sredini vijugavih 'mozgova'. Uperiše svojih osam antena, sa čvorićima na svakoj, prema Nikinim nogama; ubrzo potom, antene su se počele međusobno preplitati, kao da nešto razgovaraju. No kad devojčica malo pomače noge, 'mozgonje' hitro razdvojiše antene i povukoše ih nazad, u telo.

Sad je u tramvaju već bila znatna gužva. Jedna životinja, kakvu nikad ranije nisu videli, a koju je Maks kasnije dobro opisao kao poljsku kobasicu sa dugim nosem i šest kratkih nogu, pođe uz jednu od uspravnih šipki pa prednjim parom 'šapa' dočepa Nainu torbicu. Okto Džejmi se odmah umeša, tako da se ništa nije desilo ni torbici ni Nai; ali Galilej, nekoliko sekundi kasnije, silovito ritnu 'kobasicu', ona ispusti šipku i pade. Dečko reče da mu se učinilo da će 'kobasica' ponovo pokušati da zgrabi torbicu; tuđin tada uzmače u sasvim drugi deo vozila, da odatle svojim jedinim okom podozrivo motri šta Galilej radi.

"Ej, da paziš, ti", reče Maks i razbaruši dečaku kosu. "Da ti oktoi ne zakače dve zelene tačke na dupe."

Duž avenije bejahu brojne zgrade, jednospratne i dvospratne, skoro sve prekrivene geometrijskim šarama blistavih boja. Vrata i krovovi bili su okićeni vencima i lancima od cveća (takođe sjajnih boja) i od lišća. Na jednom dugačkom zidu, za koji Herkul reče Nai da je zadnja strana glavne bolnice, bila je pravougaona zidna slika, oko četiri metra visoka i dvadesetak dugačka; tu je bilo prikazano kako oktopauci-lekari pomažu svojim ranjenicima ali i mnogim drugim stvorovima, stanovnicima Smaragdnog Grada.

Vozilo je malo usporilo, pa se počelo penjati uz jednu rampu. Zatim je prešlo preko mosta, nekoliko stotina metara dugačkog. Ispod mosta je bila široka reka, ili kanal, sa mnoštvom čamaca, s oktoima koji su se veselo igrali u plićaku, s i nekoliko nepoznatih vodenih vrsta životinja. Arči objasni da sad ulaze u gradsko središte, gde se dešavaju sve najvažnije svetkovine i gde žive i rade najvažniji optimizatori. "Ono tamo", reče, pokazujući osmougaonu zgradu visoku nekih trideset metara, "naša je biblioteka i informaciono središte."

Zatim, odgovarajući na Ričardovo pitanje reče da kanal, ili odbrambeni rov s vodom sasvim okružuje njihovo 'administrativno središte'. "Samo oktopaucima je dozvoljen pristup u ovaj deo grada", reče on, "osim u izuzetnim prilikama, kao danas, ili ako neko dolazi po službenoj dužnosti i s odobrenjem optimizatora."

Vozilo se zaustavilo na velikom ravnom praznom prostoru pored nečega što je ličilo na stadion, ili na nekakvo pozorište bez krova. Siđoše; Nai reče Patriku da se pri kraju ove vožnje osećala teskobnije nego ikad, sem možda u ono vreme kad je u podzemnoj železnici Kjota, idući na sastanak sa Kendžijevom porodicom, morala da izdrži navalu onih koji žure na posao.

"U Japanu je to bar bio krkljanac ljudskih bića", reče Patrik i malo se strese. "Ovde je bilo toliko nenormalno... Imao sam osećaj da me sve ove nakarade posmatraju ispitivački. Morao sam da žmurim da ne bih poblesavio."

Pošli su ka stadionu. Ljudi su hodali kao grupa, a oko njih četiri njihova prijatelja oktoa i ona dva druga oktoa koji su se u vozilo ukrcali još dok je bilo u ljudskoj zoni grada. Tako je šest oktoa štitilo ljude od užasne gužve drugih živih bića, koja su prosto vrvela posvuda. Eponina poče osećati neku slabost, zbog mnoštva novih prizora, i mirisa, i napornog hodanja. Zato Arči poče da zaustavlja njihovu grupu, radi odmora, na svakih pedeset metara. Posle dužeg vremena prođoše kroz jednu od kapija i okto povede ljude do prostora određenog za njih.

Tamo je, međutim, bilo samo jedno jedino sedište, namenjeno Eponini. Svi su izgledi bili da je to i jedino sedište na celom stadionu. Stadion je bio podeljen na mnoge

stepenasto postavljene nivoe ili terase, i svuda je bilo mnogo vertikalnih jakih šipki, za koje se pridržavalo ili se na njih naslanjalo mnoštvo bića; ali, Maks i Patrik, gledajući kroz Ričardov dvogled, nisu zaista nigde primetili drugo sedište.

Bendžija su silno privlačile platnene vreće koje su Arči i još neki oktopodi-pauci nosili. Sve te vreće bile su istovetne - imale su približno veličinu ženske tašnice, a boja im je bila prljavobela. Oktoi su ih nosili okačene jednostavnim trakama preko glave, na visini koja bi se mogla označiti izrazom 'oko struka'. Niko od ljudi nikada ranije nije video da oktopauk nosi bilo šta pričvršćeno na telo. Bendži je još pre polaska na ovu vožnju, na trgu gde su sačekali da se ukrcaju u tramvaj, zapazio torbice i pitao Arčija šta je to. Ali kako nije dobio odgovor, pretpostavio je da ga Arči nije razumeo; zatim je celu stvar zaboravio, pa se tek sad, na stadionu, setio.

Arči je sad, objašnjavajući čemu te torbice služe, bio krajnje neodređen, što za njega nije bilo uobičajeno. Nikol je morala da zatraži od Arčija da ponovi boje; tek tad je mogla da Bendžiju prenese odgovor. "Kaže da je to oprema koja bi mogla zatrebati da zaštite nas, u slučaju opasnosti."

"Kakva op-re-ma?" reče Bendži. Ali Arči se već udaljio nekoliko metara; pričao je s nekim oktopaukom u susednom delu gledališta. Ljude je od drugih živih vrsta odvajala ograda načinjena od dva metalna kabla ili konopca, jako zategnuta oko izvesnog broja vertikalanih šipki na rubovima ljudske enklave. Oko te ograde postojao je izvestan slobodan prostor, a onda su počinjale ograde sa drugim vrstama živih bića. Zaštitu su činili i oktoi, koji su se rasporedili svuda oko ljudi, kao čuvari ('straža', rekao je Maks); oni su se šetkali tim praznim prostorom koji je razdvajao 'torove' pojedinih živih vrsta. Desno od ljudi bila je masa od nekoliko stotina vanzemaljaca koji su imali po šest pokretljivih ruku; bili su to isti oni koji su ispod svoda duginih boja izgradili visoko spiralno stepenište zatvoreno cilindrom. Levo i niže od ljudske družine bilo je oko hiljadu mrkih zdepastih životinja, ne većih od domaće mačke, ali nalik na iguane, sa dugim vretenastim repovima i isturenim zubima.

Odmah se moglo uočiti da je na stadionu izvršena stroga segregacija po vrstama. Svaka vrsta je sedela sa svojima, odvojena od svake druge. Na gornjim, udaljenijim tribinama stajali su samo ne-oktoi (i oktoi-stražari) dok su na donjim, bližim tribinama bili isključivo oktoi-gledaoci i to, po Ričardovoj proceni, njih oko petnaest hiljada.

"Ima nekoliko razloga za takvo razdvajanje", objašnjavao je Arči, a Eli je prevodila svima. "Prvo, kad glavni optimizator bude govorio, njegove reči će se emitovati na trideset ili četrdeset jezika istovremeno. Pažljivim posmatanjem videćete da svaka 'jednorasna' oblast ima svoj aparat - u vašem slučaju to je nešto što se zove 'zvučnik' - koji će govor prenositi na jeziku te vrste. Za razliku od toga, svi oktoi, svi naši morfovi, razumeju naš standardni jezik boja. Zato su oni svi dole, na nižem delu tribina, gde nema nikakve opreme za prevođenje. Pokazaću vam. Evo, gledajte."

Arči ispruži jedan pipak. "Vidite onu grupu prugastih kraba? Vidite one dve velike uspravne žice na stolu ispred njih? Kad glavni optimizator progovori, te žice će se aktivirati. Biće to jezik antena, kojim te krabe govore."

Na uglovima 'terena' stadiona, daleko napred i dole, u odnosu na mesto gde su se ljudi našli, bila su četiri stuba, ne mnogo visoka, o čije vrhove je bio pričvršćen ogromni platneni krov, sav od raznobojnih traka. Od toga krova teren se nije ni video.

"Jesi li u stanju da pročitaš?" reče Eli ocu.

"Šta?" reče Ričard, još zasenjen veličanstvenoću celog prizora.

"Ta platnena nadstrešnica. To je ujedno poruka. Pročitaj boje", reče Eli pokazujući prstom nadole.

"Pazi stvarno." Čitao je veoma sporo. "Izobilje, to je: hrana, voda, energija informacija, ravnoteža i... šta znači ona poslednja reč?"

"Ja bih je prevela kao 'raznovrsnost, raznolikost'", reče Eli.

"A kakav je smisao te parole?" reče Eponina.

"To ćemo uskoro doznati, čini mi se."

Arči je ljudima objasnio još i to da segregacija živih vrsta na tribinama služi kao dopunsko sredstvo za proveru statističkih podataka o broju pripadnika svake vrste.

Nekoliko minuta kasnije, dva para divovskih crnih životinja su izišla na teren. Razdvojiše platneni krov po sredini i počeše da ta dva dela namotavaju na dve duge debele motke, krećući se lagano od sredine ka suprotnim krajevima terena. Uskoro je čitav teren bio otkriven, dostupan pogledu. Sad se moglo videti izobilje i preobilje voća, povrća i svakojakog žita; to je sve ležalo u velikim hrpama, a bilo ih je na stotine, s kraja na kraj terena. Jedan roj džinovskih svitaca spustio se bliže stadionu, tako da je i osvetljenje postalo bolje. Levo i desno od središta terena stajale su dve velike grupe raznolikih bića, jedna na suvom a druga u vodi. Bića u prvoj grupi obrazovala su velik krug, među sobom povezana nekakvim konopcem; kretala su se ukrug. Bića u drugoj grupi, u velikom kružnom bazenu, bila su vezana na isti način, i plivala su ukrug.

U samom središtu polja bila je jedna uzdignuta platforma na kojoj nije bilo ničega sem nekoliko razbacanih crnih kutija. Po jedna rampa spuštala se levo i desno od platforme. Pred očima cele okupljene mase gledalaca, četiri oktopauka napustiše krug plivača i popeše se kosinom, na platformu. Druga četiri se izdvojiše ih kruga hodača po zemlji i pridružiše se svojim kolegama. Jedan od tih osam pope se na crnu kutiju u sredini platforme i poče govor svojim kolor-jezikom.

"O! ku! pi! li!" provali gromki glas iz zvučnika; ljudi odskočiše, trgnuti, a mala Niki poče da plače. Zvučnik nastavi. "Smo! se! da! nas! ov! de!" U početku je bilo vrlo teško razumeti, jer je svaki slog bio naglašen sasvim jednako, a glasovi engleskog jezika, iako očito pažljivo izgovarani, nisu bili baš 'oni pravi'. Zvučalo je to kao govor konstruisan od strane nekog stvorenja koje nikad nije čulo kako ljudi stvarno govore. Ričard je bio kao gromom pogođen. Odmah je odustao od pokušaja da primeni svog automatskog prevodioca; umesto toga, sagnuo se da prouči spravu iz koje je dopirao zvuk.

Eli je pozajmila dvogled od Ričarda da bi bolje videla boje na govorniku. Neke reči je morala nagađati zbog traka izvan spektra vidljivog njenom oku, ali ipak joj je bilo lakše da gleda nego da sluša ono što je izlazilo iz oktoske audio-opreme.

Posle nekog vremena odrasli su koliko-toliko prilagodili sluh tuđinskom ritmu i izgovoru engleskog jezika, tako da su mogli razumeti glavninu onoga što se govorilo. Oktopaučki glavni 'dovodilac u najbolje stanje' je saopštavao da je u njihovom divnom kraljevstvu sve dobro i da se uspešnost njihove složene, raznovrsne društvene zajednice ogleda u obilju i raznovrsnosti hrane na terenu. "Ni! šta! od! o! vog! i! zo! bi! lja!" nastavio je govornik, "ni! je! mog! lo! bi! ti! pro! iz! ve! de! no! bez! ja! ke! me! đu! spe! cij! ske! sa! rad! nje!"

Zatim je pohvalio nekoliko rasa za izuzetna dostignuća. Na primer, proizvodnja materije nalik na med očigledno je bila izuzetno uspešna: desetak svitaca se pomeri i

zalebde iznad onog dela tribina gde su se tiskale bube sa zatupastim njuškama. Posle neka tri fenga govora, ljudi su se toliko umorili od borbe s lošim izgovorom da su naprosto prestali da slušaju. Zato se iznenadiše kad se svetlo pojača tačno iznad njih: svici su doleteli da ukažu čitavom stadionu na ljudska bića. Tokom pola nileta hiljade tuđinskih očiju bilo je uprto u njih.

"Š'a je rek'o o nama?" reče Maks Eli, koja nije prekidala s posmatranjem boja. Prethodnih nekoliko trenutaka Maks je razgovarao s Eponinom o drugim stvarima.

"Samo to da smo novi u njihovom kraljevstvu i da oni još ispituju naše sposobnosti... Onda su dali neke brojeve, koji su nas sigurno na neki način opisivali. Taj deo nisam razumela."

Ukratko su predstavljene još dve žive vrste. Onda glavni optimizator poče da izvlači rezime svog ne mnogo dugog govora. "Mama, mama", začu se odjednom Nikin krik, jači od tonova iz zvučnika. Dok su odrasli slušali govor tuđina i blenuli u prizore oko sebe, Niki je nekako uspela da se provuče kroz ogradu ljudske zone i da pođe praznim prostorom koji je delio ljudsku od zone iguana. Činilo se da je iznenadila i oktoa Herkula, koji je tu patrolirao; jer, on tek sad primeti da je jedna iguana provukla glavu kroz ogradu svog dela tribina i oštrim zubima dočepala Nikinu haljinicu.

Strah u dečjem glasu paralisao je u prvi mah sve njih, sve sem Bendžija. On je reagovao momentalno: preskočio je ogradu, pritrčao toj iguani i tresnuo je svom snagom po glavi. Iznenađeni tuđin ispusti haljinicu. Nastade opšti haos. Niki je začas otrčala u naručje svoje majke, ali pre nego što su Herkul i Arči mogli stići na mesto događaja, razbesneli tuđin se provukao kroz metalnu ogradu, skočio Bendžiju na leđa i zario mu zube u rame. Bendži je kriknuo od bola i počeo da maltara rukama nastojeći da zbaci to stvorenje sa sebe. Nekoliko sekundi kasnije iguana pade na tlo, u dubokoj nesvesti. Dve zelene tačke jasno su se videle na spoju repa i leđa iguane.

Sve se to završilo za manje od jednog minuta. Govor nije prekinut. Niko na stadionu, osim onih najbližih, nije ni primetio da se nešto zbiva. Ali Niki je bila van sebe od užasa, Bendži ozbiljnio ranjen, a Eponini započeše kontrakcije. Ispod njih su besne iguane navaljivale na metalne kablove, ne obazirući se na pretnje desetak oktopauka koji su sad stali u prazan prostor između dve vrste.

Arči saopšti ljudima da je vreme da pođu. Niko se tome ne usprotivi. Arči ih isprati sa stadiona, žurno. Eli je nosila svoju uplakanu ćerkicu a Nikol je žustro utrljavala antiseptik u Bendžijevu ranu.

Ričard se pridiže na laktove kad vide da Nikol ulazi u sobu. "Je l' mu dobro?"

"Mislim da jeste", reče Nikol s teškim uzdahom. "Ali se brinem da u pljuvački one karakondžule nije možda bilo nekih hemikalija koje bi mogle naškoditi Bendžiju. Doktor Plavi je mnogo pomogao. Rekao mi je da iguane nemaju nikakav otrov, ali da bi ipak mogla nastati neka alergijska reakcija kod Bendžija... Sledećih dan-dva će nam pokazati da li tu ima problema."

"A bol? Popustio, a?"

"Bendži neće da se žali... Mislim da je veoma ponosan na svoj podvig, kao što i treba da bude. Ne želi da kaže ništa što bi umanjilo njegov novi status heroja ove porodice."

"A Epi?" reče on posle kraćeg ćutanja. "Još ima napone?"

"Ne, to je, zasad, prestalo. Ali ako se porodi sutra ili preksutra, Marijus će se priključiti onom velikom broju beba čije je rođenje isprovocirano navalom adrenalina."

Počela se svlačiti. "Eli je ovim događajem najviše pogođena. Kaže da je užasno loša majka i da nikad neće oprostiti sebi što nije bolje pazila na Niki... Pre nekoliko minuta zvučala je gotovo kao Maks i Patrik. Glasno se pitala nije li bolje da se svi vratimo u Novi Raj i predamo Nakamurinoj milosti. 'U interesu dece', tako je rekla."

Obukla je pidžamu i legla u krevet. Ovlaš je poljubila Ričarda; onda je sastavila šake iza glave. "Ričarde, tu se postavlja jedno veoma ozbiljno pitanje. Šta misliš, da li bi nas oktići uopšte pustili da se vratimo Nakamuri?"

"Ne", reče on posle nekog vremena. "Ili bar ne sve."

"Na žalost, slažem se s tom procenom. Ali ne bih želela da to kažem ostalima. Možda treba da to pitanje ponovo razmotrim prvo s Arčijem."

"On će nastojati da izvrda, kao i prošli put."

Ležali su jedno do drugog, držeći se za ruke, nekoliko minuta. "O čemu razmišljaš, dragi?" reče ona videći da su njegove oči još otvorene.

"O današnjem danu. O svemu što je bilo danas. Ponavljam to u mislima, jedan po jedan neverovatan prizor. Sad kad sam mator, memorija mi nije kao nekad, pa nastojim da primenjujem tehnike za učvršćivanje zapamćenog..."

Nikol se nasmeja. "Nemoguć si. Ipak, volim te."

5.

Maks je bio sav kao na iglama. "Ja, što se mene tiče, ne želim da ostanem ovde ni minut duže nego što je neizbežno. Više nemam poverenja u njih. Ričarde, vidi, prokleto dobro znaš da sam u pravu. Jesi vid'o kako je brzo Arči izvukao iz torbe onu, kao, cev, kad je iguana skočila Bendžiju na leđa? Čuo sam samo jedno 'pšššš!' i sve je bilo gotovo. Gušter leži na zemlji, mrtav ili paralisan. Arči bi isto uradio bilo kome od nas ako bismo se ponašali kako oni ne žele."

"Makse, mislim da preteruješ", reče Ričard.

"Je li? Jučerašnji događaji su me samo podsetili koliko smo bespomoćni..."

"Makse", prekide ga Nikol, "zar ne misliš da je to razgovor za neko drugo vreme, kad malo smirimo emocije?"

"Ne mislim", reče Maks naglašeno. "Ne mislim. Hoću ovo da rešimo sad, ovog jutra. Zato sam rekao Nai da nahrani decu u njenoj kući."

"Pa ne predlažeš valjda da krenemo baš sad, kad je Eponina pred samim porođajem", reče Nikol.

"Naravno da ne. Ali mislim da treba izvlačiti dupe odavde čim ona bude u stanju da putuje. Boga mu, Nikol, kakav uopšte život možemo imati ovde? Niki i blizanci su se zaista usrali od straha. Tvrdim da nedeljama neće smeti da provire iz naše zone; možda i nikad. Time još nismo došli do važnijeg pitanja, naime: zašto su nas oktići uopšte doveli ovamo? Jesi li videla sve one akrepe na stadionu juče? Zar ti se nije učinilo da svi oni rade za oktiće, na ovaj ili onaj način? Zar nije verovatno da ćemo i mi uskoro dobiti neku pregradu u njihovom sistemu?"

Tek sad progovori i Eli. "Oduvek sam imala poverenje u oktopauke. Imam i sad. Ne verujem da spremaju neku demonsku zaveru da nas uvuku u taj njihov sistem na neki

način koji bi za nas bio neprihvatljiv... Ali, juče sam nešto zaista naučila, ili se bar podsetila. Kao majka imam obavezu da obezbedim mojoj kćeri životnu okolinu u kojoj će ona moći da cveta i da bude srećna. Više ne verujem da je to ovde u Zelengradu."

Nikol iznenađeno pogleda Eli. "Znači i ti bi volela da odeš?"

"Da, majko."

Nikol pogledom poče kružiti po licima svih prisutnih oko stola. Po izrazima lica Eponine i Patrika jasno je videla da se oni slažu s Maksom i Eli. "Da li iko zna kakvo je Naino mišljenje o ovome?" upita ona.

Patrik malo pocrvene videći da sad Maks i Eponina gledaju u njega, kao da je on nadležan da odgovori. "O tome smo pričali noćas", reče on. "Nai je već neko vreme ubeđena da deca vode suviše skučen život, ovako izolovana u našoj zoni. Ali takođe se boji, zbog onog što se desilo juče, da bi pokušaj da slobodno živimo u oktoskoj zajednici bio opasan po decu."

"Onda je valjda rešeno", reče Nikol i slegnu ramenima. "Razgovaraću s Arčijem da odemo čim se ukaže prilika."

Nai je umela lepo da pripoveda. Deca su najviše volela one školske dane kad ona odustane od nastavnog plana i programa i naprosto im priča priče. Onoga dana kad se Herkul prvi put pojavio među njima, dogodilo se upravo to: pričala je deci grčke i kineske legende. Deca su mu i nadenula ime Herkul zato što je pomogao Nai da drugačije rasporedi nameštaj u sobi.

Većina Nainih priča imala je po jednog heroja. Pošto su svi, pa čak i Niki, još pamtili, makar i u ograničenoj meri, biorobote iz Novog Raja, najradije su slušali priče u kojima su glavni junaci Albert Ajnštajn, Abraham Linkoln ili Benita Garsija, a manje su voleli druge, u kojima su se pojavljivale mitske ličnosti o kojima nisu imali nikakve lične uspomene.

Onoga jutra posle Dana izobilja Nai je objasnila deci kako je u poslednjim fazama Velikog haosa Benita Garsija iskoristila svoju slavu da pomogne milionima siromaha u Meksiku. Niki, koja je od svoje majke i bake nasledila sklonost ka samilosti, bejaše dirnuta pričom o ličnoj hrabrosti Benite, koja se usprotivila meksičkoj oligarhiji i američko-meksičkim multinacionalnim korporacijama. Devojčica je izjavila da je Benita njen heroj.

"Tvoja heroina", ispravio ju je uvek precizni Kepler. "A ti, mama", nastavio je koji sekund kasnije. "Jesi li ti imala idole kad si bila devojčica?"

Iako se nalazila u vanzemaljskom gradu, na vanzemaljskom zvezdoplovu, neverovatno daleko od svog rodnog grada Lamfuna na Tajlandu, Nai se, u mislima, prebacila u prošlost i provela petnaest ili dvadeset izuzetnih sekundi opet kao dete: videla je sebe u jednostavnoj pamučnoj haljini kako ulazi, bosa, u budistički hram da se pokloni senima kraljice Čamatevi. Pred očima joj se pojaviše i budistički kaluđeri u šafranski žutim odeždama, čak joj se na trenutak učini da oseća miris kineskog tamjana u viharnu ispred glavnog Bude toga hrama.

"Da", reče ona, dirnuta snagom uspomene, "imala sam idola... kraljicu Čamatevi iz Haripunčaija."

"Ko je ona bila, gospođo Vatanabe?" reče Niki. "Da li je bila kao Benita Garsija?"

"Ne baš", poče Nai. "Čamatevi je bila divna mlada žena koja je živela u kraljevini Mons na jugu Indokine, pre više od hiljadu godina. Njena porodica bila je bogata i blisko

povezana s kraljem Monsa. Ali je Čamatevi, koja je bila izuzetno dobro obrazovana za ženu u tim vremenima, silno želela da učini nešto drugačije, neuobičajeno. I onda, jednog dana, kad je Čamatevi imala devetnaest ili dvadeset godina, došao im je u posetu prorok jedan..."

"Šta je prorok, mama?" upita Kepler.

Nai se osmehnu. "Neko ko govori šta će biti u budućnosti, ili bar pokušava da to kaže... Dakle, doputovao je taj prorok i rekao kralju da postoji jedna prastara legenda o mladoj lepotici iz Monsa, plemenitoj po rođenju, koja će otići na sever, kroz sve džungle, u dolinu Haripunčai, i tamo ujediniti sva međusobno zaraćena plemena. Ta mlada žena, nastavio je prorok, stvoriće kraljevinu koja će po veličini i bogatstvu biti jednaka Monsu; vladaće tako uspešno da će se u mnogim zemljama čuti za nju. Sve je to prorok govorio na dvoru, za vreme gozbe, a Čamatevi je slušala. I kad je on završio, ona mu je prišla i kazala: sumnje nema, ja sam ta iz legende.

Uprkos protivljenju svoga oca, Čamatevi je prihvatila ono što joj je kralj ponudio - naime, novac, namirnice i slonove, iako je namirnica bilo dovoljno samo za petomesečni put kroz džunglu do zemlje Haripunčai. Da je posumnjala u istinitost legende, da nije bila uverena da će mnogobrojna plemena te doline prihvatiti Čamatevi za svoju kraljicu, ona se više nikad ne bi mogla vratiti u Mons - morala bi se prodati nekome, da bude robinja. Ali Čamatevi se ni za trenutak nije uplašila.

Naravno, legenda se ostvarila, plemena iz doline prihvatila su Čamatevi za kraljicu i ona je vladala mnogo godina. Ta vremena poznata su u istoriji Tajlanda kao 'Zlatno doba Haripunčaija'... Kad je Čamatevi bila u dubokoj starosti, pažljivo je podelila svoju kraljevinu na dva jednaka dela, koja je dala svojim sinovima, blizancima. Onda se povukla u jedan budistički manastir da se zahvali Bogu što joj je dao toliko ljubavi i toliko je štitio. Ostala je zdrava i bistra sve dok nije umrla, u devedeset drugoj godini života."

Iz razloga koji joj nisu bili jasni, Nai je osećala da je, tokom pričanja, obuzimaju sve jače emocije. Kad je završila, još je videla, u svome umu, drvene zidne panele u hramu Lamfuna, koji su ilustrovali priču o Čamatevi. Toliko se bila zanela u pričanje da nije čak ni primetila da su Patrik, Nikol i Arči ušli u sobu i posedali na pod iza dece.

"Imamo mi mnoštvo sličnih priča", reče Arči nekoliko minuta kasnije. Nikol je prevodila. "Govorimo ih našim mladima. Većina su veoma, veoma stare. Jesu li istinite? To oktopauku nije stvarno važno. Priče zabavljaju, poučavaju, inspirišu."

"Sigurna sam da bi deca jako volela da čuju neku od vaših priča", reče Nai Arčiju. "To bismo, zapravo, svi mi hteli."

Arči gotovo ceo nilet ne reče ništa. Tečnost u njegovom sočivu bila je veoma aktivna, komešala se napred i nazad, kao da Arči pomno proučava ljudska bića koja zure u njega. Najzad na sivoj koži njegove glave iskrsnuše prve trake u boji i zaploviše u stranu pa oko cele glave. "U jedno davno, davno vreme", poče on, "na jednom dalekom svetu koji je bio blagosloven izobiljem i neopisivim lepotama, svi oktopauci su živeli u ogromnom okeanu. Na kopnu je bilo mnogo živih vrsta. Jedna od njih, zvana... izvinite, ne znam kako da prevedem taj niz boja", reče Nikol Arčiju i ljudima.

Arči zatim pokuša da definiše, pomoću nekoliko rečenica, tu istu reč na drugi način. "Oni koji su bili ranije..." reče Nikol, sama za sebe. "Pa, dobro, verovatno za priču nije bitno da svaka reč bude sasvim tačna... Ja ću naprosto reći: Prethodnici."

"Dakle, na kopnu te divne planete", nastavi ona, prevodeći Arčijeve boje, "življaše mnogo stvorenja, ali daleko najpametniji od svih bejahu Prethodnici. Oni su napravili vozila koja su mogla da lete po vazduhu, istražili su sve okolne planete i zvezde, čak su naučili kako da stvaraju, polazeći od prostih hemikalija, život na mestima gde ranije života nije bilo. Promeniše prirodu tog kopna, ali i mora, svojim neverovatnim znanjem.

Onda se dogodi ovo: Prethodnici zaključiše da oktopodi-pauci imaju ogromne neiskorišćene mogućnosti, talente koji se nisu ispoljili tokom mnogih, mnogih godina njihovog postojanja, i počeše pokazivati oktoima kako da koriste te svoje neispoljene sposobnosti. Godine su prolazile, a oktopaučka vrsta je postala, zahvaljujući Prethodnicima, druga po inteligenciji na čitavoj planeti. Evolucijom se prilagodila i ostvarila veoma bliske i mnogostruke odnose s Prethodnicima.

Tokom tog perioda Prethodnici su pomogli oktoima da nauče kako da uzimaju kiseonik neposredno iz vazduha svoje divne planete. Tad oktoi izidoše iz vode. Čitave kolonije pošeše provoditi ceo život na suvom. Jednog dana, posle velikog sastanka glavnih optimizatora Prethodnika i oktoa, saopšteno je da svi oktoi moraju postati suvozemna bića i napustiti svoja staništa u okeanu.

Dole, u velikim dubinama morskim, bejaše jedna mala naseobina oktopauka, jedva hiljadu njih; upravljao je njome jedan lokalni optimizator, koji je bio ubeđen da glavni optimizatori nisu dobru odluku doneli. On se odupro naređenju; za kaznu su i on i cela kolonija izopšteni, tako da su lišeni svih pogodnosti koje su Prethodnici davali. Ta kolonija tada, i tokom mnogo sledećih generacija, nastavi da živi svojim izolovanim, jednostavnim životom na dnu okeana.

Onda se dogodila nesreća, velika, koja je zahvatila čitavu planetu, tako da je opstanak na kopnu postao nemoguć. To novo stanje potraja hiljadama godina. Mnogo miliona stvorenja je pomrlo. Preživeli su samo oni oktoi koji su mogli da žive u vodi.

Dođoše i druga vremena, planeta se oporavila i nekoliko oktoa se odvaži da pođe na kopno. Kad tamo, nigde nijednog pripadnika njihove rase i nigde nijednog Prethodnika. Onaj lokalni optimizator koji je odlučivao pre nekoliko hiljada godina, bio je vizionar. Da on nije pružio otpor, moglo se dogoditi da nijedan okto ne preživi nigde na celom svetu... Zato i danas mudri oktoi razvijaju sposobnost da žive ne samo na kopnu, nego i u vodi."

Nikol je već na početku priče ocenila da im Arči daje nešto sasvim drugačije od svega što su ranije od njega čuli. Da li je to došlo kao posledica njihovog jutrošnjeg razgovora, u kome je ona rekla Arčiju da su ljudska bića odlučila da se vrate u Novi Raj odmah posle rođenja bebe Paketovih? Nije bila u to sigurna. Ali, znala je da ova legenda, koju im je Arči ispričao, govori stvari koje ljudi ne bi mogli, o oktoima, ni na koji drugi način shvatiti.

"Zaista veličanstveno", reče Nikol i lako dodirnu Arčija. "Ne znam da li se deci dopalo..."

"Mislim da je dobra priča", reče Kepler. "Nisam znao da vi momci možete da dišete ispod vode."

"Kao nerođena beba" reče Nai. U tom trenutku, kroz vrata je utrčao uzbuđeni Maks Paket.

"Brzo, Nikol", reče on. "Kontrakcije su sad na samo četiri minuta."

Nikol ustade i okrete se Arčiju. "Molim te, reci doktoru Plavom da dovede inženjera slike i kvadroidni sistem. I da požuri!"

Gledati porođaj spolja i iznutra simultano... bilo je to zapanjujuće. Nikol je davala instrukcije i Eponini i inženjeru slika, preko doktora Plavog. "Diši, moraš disati dok traje kontrakcija", vikala bi na Eponinu. "Primakni ih, da budu niže u porođajnom kanalu, i daj malo više svetla", govorila bi Plavom.

Ričard je bio zadivljen. Stajao je uz jedan zid spavaće sobe, da ne bi bio nikome na putu; pogledom je preletao sa slika na zidu na dva oktopauka i njihovu opremu. Slike su kasnile za čitavu jednu kontrakciju u odnosu na ono što se dešavalo na krevetu. Na kraju svake kontrakcije Plavi je dodavao Nikol po jednu malu okruglu nalepnicu, koju bi ona zalepila visoko na unutrašnjoj strani Eponinine butine. U roku od nekoliko sekundi majušni kvandroidi, koji su tokom te kontrakcije bili u Eponini, dojurili bi na nalepnicu; istovremeno bi drugi, novi, odjurili u porođajni kanal. Posle još dvadeset ili trideset sekundi, potrebnih za obradu podataka, nova serija slika pojavila bi se na zidu.

Maks je izluđivao sve prisutne. Kad god bi čuo Eponinin jauk ili ječanje, a to se dešavalo na kraju svake kontrakcije, prilazio joj je žurno i grabio je za ruku. Istovremeno je govorio Nikol: "Ona trpi strašne bolove, moraš joj pomoći nekako!"

Između kontrakcija, kad je, po Nikolinoj sugestiji, Eponina stajala pored kreveta da bi veštačka gravitacija doprinela porođajnom procesu, Maks je bio još gori. Slika njegovog nerođenog sina čvrsto zaglavljenog nasred porođajnog kanala, kako se migolji da se oslobodi nelagodnosti prethodnog stiska, dovodila ga je do ludila. "O Bože, Božžžžžže!" reče Maks posle jedne naročito jake kontrakcije. "Glava mu je zgnječena. E, jebi ga. Nema dovoljno mesta. Neće uspeti."

Nikol je donela dve krupne odluke nekoliko minuta pre nego što je Marijus Klajd Paket stupio u svet. Prvo, zaključila je da se ta beba neće roditi bez izvesne pomoći. To će morati da bude epiziotomija, koju će ona, Nikol, izvesti da bi umanjila bol i cepanje tkiva. Drugo, zaključila je da Maksa moraju izbaciti iz spavaće sobe pre nego što pohisteriše i/ili počne da ometa porođajni proces.

Na Nikolin zahtev, Eli je sterilisala skalpel. Maks se iskolačenih očiju zagledao u sečivo. "Šta 'š s tim?" upita on.

"Makse", reče Nikol smireno, dok je Eponini počinjala sledeća kontrakcija. "Mnogo te volim, ali, zahtevam da izađeš napolje. Molim te. Ono što ću uraditi olakšaće Marijusu rođenje, ali neće biti prijatno da se gleda..."

Maks se ne pomače. Patrik, koji je stajao na vratima, položi šaku na rame svog prijatelja. Eponina opet poče da ječi. Jasno se videlo kako bebina glava vrši pritisak na vaginalni otvor. Nikol zaseče. Eponina bolno vrisnu. "Ne!" uzviknu Maks, sav izvan sebe, ugledavši krv. "Neee... E... koje sranje, čoveče..."

"Ispadaj napolje! Sad!" povika Nikol zapovednički. Dovršavala je epiziotomiju. Eli je vatom upijala krv najbrže što je mogla. Patrik okrete Maksa ka sebi, zagrli ga, i izvede napolje, u dnevnu sobu.

Čim se sledeća slika pojavila, Nikol proveri rezultat. Mali Marijus je bio u savršenom položaju. Kakva fantastična tehnologija, pomisli ona. Promenila bi akušerstvo u celosti.

Nije više bilo vremena za razmišljanje. Počinjala je još jedna kontrakcija. Nikol posegnu gore i uze Eponinu za ruku. "Moglo bi biti sad", reče ona. "Treba da zapneš

svom snagom. I da nastaviš tako, dokle god traje kontrakcija." Doktoru Plavom reče da slike više neće biti potrebne.

"Guraj!" povikaše Nikol i Eli uglas.

Pojavi se teme bebine glave. Videše pramenove svetlosmeđe kose.

"Ponovi", reče Nikol. "Zapni ponovo."

"Pa ne mogu...!" kukala je Eponina.

"Možeš, možeš. Guraj!"

Eponina izvi leđa unazad, udahnu duboko... i sledećeg trenutka beba Marijus pljusnu u Nikoline šake. Eli je držala makaze, spremna da preseče pupčanu vrpcu. Dečko je odmah, sam, počeo da plače; nije bilo potrebno podsticati ga. Maks ulete u sobu.

"Stig'o ti sin", reče Nikol. Dovršila je brisanje suvišne tečnosti, podvezala ostatak pupčane vrpce, i predala bebu ponositom ocu.

"A-uh... a-uh... Šta bi ja sad trebalo da radim?" reče Maks, sav usplahiren ali i ozaren. Držao je bebu kao da je Marijus loman poput stakla i dragocen kao dijamanti.

"Mogao bi da ga poljubiš", reče Nikol s osmehom. "To bi bio dobar početak."

Maks sagnu glavu i poljubi Marijusa vrlo nežno. "Pa bi ga mogao poneti da ga majka vidi", reče Eponina.

Suze radosnice potekle su niz obraze nove majke kad je prvi put pogledala, izbliza, svoju mušku bebu. Nikol pomože Maksu da položi dete Eponini na prsa. "O, Frenči", reče Maks, stežući Eponini ruku, "kako te volim... kako te mnogo volim."

Marijus, koji je od trenutka svog rođenja neprestance plakao, sada, na majčinim grudima, malo utihnu. Eponina ga poče milovati drugom rukom. Odjednom suze navreše iz Maksovih očiju. "Hvala ti, draga", reče on Eponini. "Hvala, Nikol. Hvala, Eli."

Još mnogo puta je zahvalio svima prisutnima, pa i dvojici oktopauka. Osim toga, u sledećih pet minuta bio je i prava pravcijata mašina za grljenje. Čak ni oktopauci nisu umakli njegovim zahvalnim zagrljajima.

6.

Nikol tiho pokuca na vrata a onda uvuče glavu u sobu. "Pardon. Je l' budan neko?"

Eponina i Maks se počeše meškoljiti. Ipak, nijedno oko se ne otvori da pozdravi Nikol. Mali Marijus ležao je ugnežden između svojih roditelja; spavao je zadovoljno. Posle nekog vremena Maks promumla: "Ko'ko 'e sati?"

"Petnaest minuta prošlo od vremena kad je trebalo da pregledamo Marijusa", reče Nikol. "Imamo još malo vremena do odlaska doktora Plavog."

Maks zastenja i poče gurkati Eponinu. "Uđi, uđi", reče on Nikol. Izgledao je grozno. Oči su mu bile crvene i natečene, sa duplim podočnjacima. "Zašto bebe ne spavaju duže, nego samo po dva sata?" upita, i zevnu.

Nikol stade na prag. "Neke i spavaju duže, Makse... Ali svaka beba je drugačija. Neposredno po rođenju, obično se pridržavaju istih onih navika koje su im prijale u materici."

"A ti se kao žališ nešto, možda?" reče Eponina pokušavajući da ustane. "Nemaš drugih obaveza osim da slušaš pomalo plakancije povremeno, da promeniš poneku

pelenu, i da se sručiš nazad na spavanje... A ja moram da budem budna dokle god on sisa. Jesi li ikad pokušao da zaspiš dok ti jedan takav čovečuljak vuče bradavicu?"

"Vidi, vidi", reče Nikol kroz smeh. "Zar su naši novi roditelji izgubili početničku auru posle samo četiri dana?"

"Nismo stvarno", reče Eponina, osmehujući se usiljeno i počinjući da se oblači. "Ali, Isuse, toliko sam umorna!"

"To ti je normalno", reče Nikol. "Tvoje telo je prošlo kroz traumu. Potreban ti je odmor... Kao što sam vam rekla dan posle njegovog rođenja, jedini način da se u prve dve nedelje dovoljno naspavate jeste da prilagodite svoj vremenski raspored - njegovom."

"Ma, verujem ja to", reče Maks. Držeći odeću u rukama, ode, teturajući se, u kupatilo.

Eponina pogleda pravougaono svetloplavo jastuče koje je Nikol tog trenutka vadila iz torbe. "To su te nove pelene?"

"Da", odgovori Nikol. "Oktoski inženjeri su ih u ponečemu usavršili... Uzgred budi rečeno, njihova ponuda o specijalnim smetlarima otvorena je i sad. Još nemaju ništa za Marijusovu mokraću, ali, računaju da bi s tim novim smetlarima on kakio samo..."

"Maks je sto posto protiv te ideje", prekide je Eponina. "Kaže da naš dečko neće biti eksperiment za oktiće."

"Pa ja to baš ne bih nazvala eksperimentom", reče Nikol. "Ta nova sorta smetlara odgajena je od one koja nam već šest meseci čisti klozete. Unete su samo male modifikacije. Pomisli kolikih biste nevolja bili pošteđeni..."

"Ne", reče Eponina čvrsto. "Hvala oktićima na ponudi."

Kad se Maks vratio, bio je u dnevnoj odeći, mada i sad neobrijan. "Htedoh ti reći, Makse", reče Nikol, "pre nego što se doktor Plavi vrati svojima, da sam konačno obavila taj dugi razgovor s Arčijem, o našem povratku u Novi Raj... Kad sam mu objasnila da svi hoćemo da idemo, i pokušala da mu iznesem neke razloge, on mi je rekao da nema ovlašćenje da odobri naš odlazak."

"Šta bi to značilo?" reče Maks.

"Arči je rekao da bi to samo glavni optimizator mogao odobriti."

"A-ha! Znači, dobro sam ja govorio još od početka. Mi smo zaista zarobljenici ovde, ne gosti."

"Nismo, bar ako sam ga dobro razumela. Rekao mi je da se odlazak 'može srediti, ako je potrebno', ali da samo glavni optimizator shvata 'sve faktore' dovoljno dobro da donese ispravnu odluku."

"Proklete oktićke lagarije", gunđao je Maks.

"Ne bih rekla", uzvrati Nikol. "Mene je razgovor zaista ohrabrio... Međutim, Arči kaže da razgovor sa glavnim optimizatorom možemo zakazati tek po završetku procesa matrikulacije. To je onaj posao kome je Džejmi posvetio sve svoje vreme. Izgleda da je to nešto što se događa samo jednom u približno dve godine, i da uključuje čitavu koloniju."

"I kol'ko im traje ta matrikulacija?" reče Maks.

"Samo još jednu sedmicu. Ričard, Eli i ja smo pozvani da učestvujemo večeras u nekom deliću tog procesa... Zvuči primamljivo."

"Marijus i ja u svakom slučaju nikud ne mrdamo sledećih nekoliko nedelja", reče Eponina Maksu. "Čekati jednu nedelju, zašto ne, za to nema problema."

U tom času doktor Plavi pokuca na vrata i uđe u spavaću sobu, noseći specijalnu opremu namenjenu za to da Marijus bude pregledan. Maks popreko pogleda dve providne plastične kese u kojima se migoljilo nešto nalik na žive crne makarone.

"Kakve su ono prokletinje?" upita on, sav natušten.

Nikol dovrši raspoređivanje svojih instrumenata po stolu pokraj postelje. "Makse", reče ona s osmehom, "što ne provedeš sledećih petnaest minuta u susednoj sobi?"

Maks nabra veđe. "Šta to spremate mom malom sinu? Da ga skuvate u ulju?"

"To ne", nasmeja se ona. "Ali povremeno će možda tako zazvučati."

Eli podiže malu Niki u zagrljaj. Devojčica odmah prestade da plače. "Mama izlazi sa bakili, i Bubom, i Arčijem, i doktorom Plavim. Vratićemo se posle tvog vremena za odlazak na spavanje... Ništa ti neće faliti ovde, tu su gospođa Vatanabe i Kepler."

"Neću da ostanem ovde", reče Niki svojim najneprijatnijim glasom. "'Oću s mamom." Poljubila je Eli u obraz. Devojčicino lice bilo je puno iščekivanja.

Nekoliko sekundi kasnije Eli je vratila dete na pod. Nikino lepo lice odmah se zgužvalo - opet poče plakanje. "Neeeeeću..." dernjala se Niki. Njena majka iziđe napolje.

Dok su sve petoro ležerno hodali ka trgu, Eli odmahnu glavom. "Kamo sreće da znam šta ću s njom", reče. "Od onog slučaja na stadionu, kao da se lepi za mene..."

"Mogla bi to biti prosto jedna normalna faza", reče Nikol. "U njenom dobu, dete se veoma brzo menja. Osim toga, sad kad je Marijus stigao, mala više nije u centru pažnje."

"Mislim da je problem dublji od toga", reče Eli nekoliko sekundi kasnije. Okrete se Nikol. "Žao mi je, majko, ali mislim da Nikino osećanje nesigurnosti ima više veze s Robertom nego s Marijusom."

"Ali, Robert je otišao pre više od godinu dana", reče Ričard.

"To, po mom mišljenju, nije bitno", odgovori Eli. "Na nekom nivou Niki sigurno i sad pamti kako je to bilo imati oba roditelja. Njoj se verovatno čini da sam je prvo napustila ja, pa posle on. Nije ni čudo što se oseća nesigurnom."

Nikol blago dotače svoju kćer. "Eli, ako je to tako, zbog čega ona baš sad reaguje tako snažno?"

"Ne znam tačno", reče Eli. "Možda ju je susret sa onim bićem nalik na iguanu podsetio koliko je ranjiva... i koliko joj nedostaje zaštitničko prisustvo oca."

Još su čuli Nikin bučni plač iza sebe. "Šta god da je muči", reče Eli s uzdahom, "nadam se da će ona uspeti to da savlada, uskoro. Kad počne ovako da plače, osećam se kao da mi usijan nož zaseca u stomak."

Na trgu ih nije čekalo nikakvo prevozno sredstvo. Arči i doktor Plavi su nastavili pešačenje ka onoj piramidi u kojoj su oktoi i ljudi obično držali svoje konferencije. "Ovo je sasvim izuzetno veče", objasni im doktor Plavi, "pa vas moramo upoznati s mnogim stvarima pre nego što iziđemo iz vaše zone."

"Gde je Džejmi?" upita Nikol dok su ulazili u zgradu. "Mislila sam da će i on s nama. Kad smo kod toga, šta je bilo sa Herkulom? Nismo ga videli još od Dana izobilja."

Dok su se svi zajedno penjali uz rampu, ka drugom spratu piramide, doktor Plavi im reče da je Džejmi sa svojim drugarima koji će večeras matrikulisati, a da je Herkul "prekomandovan" na drugu dužnost.

"Jeee", reče Ričard šaljivim tonom. "Nije se ni pozdravio s nama."

Oktoi, koji još nisu naučili da raspoznaju ljudski humor, počeše da se izvinjavaju za Herkulovo ponašanje. Onda pomenuše da među ljudima više neće boraviti nijedan okto u svojstvu celodnevnog posmatrača.

"Da nije Herkul iz nekog razloga otpušten?" upita Ričard, još oran za šalu. Dvojica oktoa su to pitanje jednostavno previdela.

Uđoše u istu onu konferencijsku salu u kojoj je Nikol slušala predavanje o digestivnim procesima kod oktopauka. U jednom uglu bilo je nekoliko velikih listova pergamenta, ili štavljene kože, okrenutih ka zidu. Doktor Plavi reče Ričardu, Nikol i Eli da sednu.

"Ono što ćete noćas videti", reče im on, "još nikad nije video nijedan ne-oktopauk, još od dana kad je naša naseobina stvorena ovde u Rami. Povešćemo vas zato što želimo da povisimo kvalitet komunikacija između naše dve žive vrste. Neophodno je da razumete, pre nego što iziđemo iz ove sale i pođemo u Alternativnu oblast, ne samo ono što ćete videti, nego i da se obavestite kakvo se ponašanje očekuje od vas. Ni pod kakvim okolnostima ne smete ometati ceremoniju, niti pokušavati da stupite u neki kontakt s ma kim usput, ni u odlasku ni u povratku. Naša uputstva morate slušati bespogovorno. Ako ne možete ili ne želite prihvatiti ove uslove, to nam morate saopštiti sad, pa vas nećemo ni povesti."

Troje ljudi se pogledaše uzbunjeno. Posle nekog vremena, Nikol reče: "Vi nas dobro poznajete. Nadam se da od nas neće biti zatraženo da radimo nešto što bi bilo u suprotnosti s našim osnovnim vrednostima i principima. Ne bismo mogli..."

"To nas ne interesuje", prekide je Arči. "Jednostavno tražimo da budete pasivni posmatrači, ma šta videli ili osetili. Ako osetite da ste zbunjeni ili uplašeni i ako, pri tome, iz nekog razloga ne možete pronaći nijednoga od nas dva, sedite, bez obzira gde ste se zatekli, spustite ruke uz telo, i čekajte naš dolazak."

Nastade kratko ćutanje. "Ne mogu da nađem dovoljno jaku reč da istaknem", nastavi Arči, "koliko je važno vaše ponašanje noćas. Većina drugih optimizatora se pobunila kad sam zatražio da se vama dozvoli pristup. Doktor Plavi i ja smo lično garantovali da ćete biti sposobni da se uzdržite od ma kakvog nepoželjnog postupka."

"Hoće li naši životi biti u opasnosti?" upita Ričard.

"Verovatno ne", odgovori Arči. "Ali bi mogli biti... Ako se noćašnji događaji pretvore u fijasko, zbog postupka nekoga od vas, nisam siguran..." Nije dovršio tu rečenicu: postupak veoma neuobičajen za oktopauke.

"Da li nam to sugerišete", reče Nikol, "da i naš zahtev da se vratimo u Novi Eden ima neke veze sa svim ovim?"

"Naš odnos je došao do prekretne tačke", reče Arči. "Otkrivajući vam kritični deo našeg procesa matrikulacije pokušavamo da postignemo nov stupanj razumevanja. U tom smislu, odgovor na tvoje pitanje glasi: da."

U konferencijskoj sali ostadoše gotovo pola terta, dva ljudska sata. Arči je počeo tako što je objasnio o čemu je u celome procesu matrikulacije zapravo reč. Džejmi i njegovi drugari završili su svoj period detinjstva, pa je, objasni im Arči, došlo vreme da pređu u status odraslih. Dok su bili deca, njihov život je bio u najvećoj meri kontrolisan: nije im se dozvoljavalo da donose ma kakve značajnije odluke. Na kraju tog perioda, Džejmi i njegovi vršnjaci suočavaju se s odlukom, samo jednom ali kolosalnom, koja će

presudno uticati na ostatak njihovog života. Svrha matrikulacije, a i velikog dela aktivnosti u godini koja matrikulaciji prethodi, jeste prenošenje dovoljne količine informacija, da bi oni svoju odluku doneli valjano.

"Noćas će", reče Arči, "ceo naš podmladak biti odveden u Alternativnu oblast da gleda..."

Ni Eli ni Nikol ne pronađoše, u prvi mah, englesku reč kojom bi preveli kolorne signale kojima je on završio rečenicu. Posle dodatne diskusije i nekoliko rečenica razjašnjenja od doktora Plavog i Arčija, opredeliše se za: "... moralno poučnu pozorišnu predstavu. Moralitet."

Sledećih nekoliko minuta posvetili su jednoj digresiji. Naime, Arči i Plavi su, odgovarajući na ljudska pitanja, objasnili da je Alternativna oblast jedan određeni prostor na teritoriji oktopauka, izvan kupole. "Južno od Zelengrada", reče Arči, "postoji drugo naselje, u kome je životni stil sasvim drukčiji nego kod nas. Nekih dve hiljade oktoa živi sada tamo, a s njima je još tri-četiri hiljade živih bića, pripadnika desetak drugih vrsta. Njihovi životi su haotični, neuređeni. Ti alternativni oktoi nemaju iznad glava kupolu koja bi ih štitila, nikome nije dodeljen nikakav zadatak, nema planirane zabave, nema pristupa do informacija u biblioteci, nema ni puteva niti kuća, osim onih koje oni sami izgrade; prosečni životni vek je samo jedna desetina onoga u Zelengradu."

Eli pomisli na Avalon, oblast koju je Nakamura stvorio da bi tu smestio one problematične tipove koje su kolonisti želeli da zaborave. Učini joj se da je Alternativna oblast naselje slično Avalonu. "Ali zašto je tako mnogo vaših srodnika - deset posto, ako sam dobro izračunala - prinuđeno da živi izvan kupole?" reče ona.

"Niko nije prinuđen", reče Plavi. "Svi su sami izabrali."

"Zašto?" rekoše troje ljudi gotovo jednoglasno.

Doktor Plavi priđe kartama i uze nekoliko. Usledila je duga rasprava, tokom koje su oba oktoa često koristila dijagrame na kartama. Prvo su objasnili da su pre nekoliko stotina generacija njihovi biolozi tačno identifikovali vezu između seksualnosti i mnogih drugih elemenata ponašanja kod njihove vrste, uključujući, kao najvažnije, ličnu ambiciju, agresiju, teritorijalnost, i starenje. Ovo otkriće je postignuto u onom periodu njihove istorije kad je optimizacija tek počinjala, i prihvaćeno je kao teorijski superiorna osnova za uređivanje oktopaučkog društva; pa ipak, proces prelaska na novo uređenje bio je ozbiljno ometan stalnim ratovima, plemenskim nesuglasicama, i drugim nevoljama. Tada su oktoski biolozi postavili tezu da bi tek društvo lišeno seksa, ili društvo u kome je samo neznatan deo populacije seksualan, moglo prihvatiti pravila optimizacije, koja znače da se sve želje pojedinca podvrgavaju dobrobiti naseobine kao celine.

Gotovo beskrajna serija sukoba ubedila je sve napredne oktoe te epohe da će optimizacija i novi poredak ostati samo pusti san ako se ne pronađe neki metod za gušenje individualizma. Ali šta se moglo preduzeti? Tek nekoliko generacija kasnije načinjeno je sledeće blistavo otkriće: u jednom proizvodu koji se zove barikan, i koji je sličan šećernoj trsci, otkrivene su hemikalije koje, ispostavilo se, usporavaju polno dozrevanje oktopauka. Tokom sledećih nekoliko stotina godina oktoski genetski inženjeri uspeli su da konstruišu, i uvedu u proizvodnju, jednu varijantu barikana, koja, uzimana redovno sa hranom, sprečava da do polnog dozrevanja ikada i dođe.

Probe na jedinkama i kolonijama pokazale su se uspešnijim nego što se iko od biologa i naprednih politikologa smeo i nadati. Polno nedozreli oktoi pristajali su bez problema na nova grupna pravila optimizacije. Jeli su, dakle, barikan redovno, izostajalo

je seksualno sazrevanje, ali i starenje. Na osnovu toga su oktoski naučnici brzo došli do saznanja da je starenje vezano za isti unutrašnji časovnik kao pubertet, i da zapravo enzimi, koji kod starijih oktoa sprečavaju ispravno obnavljanje ćelija, počinju da se aktiviraju tek neko vreme posle seksualne zrelosti.

Društvena zajednica oktopoda-pauka brzo je počela da se menja posle tih kolosalnih otkrića, rekoše Arči i doktor Plavi. Optimizacija je svuda pustila koren. Oktoski sociolozi predvideli su društvo u kome će svaki pojedinac biti praktično besmrtan, jer će se umirati samo u nesrećama i u slučaju iznenadnog otkazivanja nekog vitalnog organa. Bespolni oktoi su naselili sve kolonije; kao što su biolozi i predvideli, lična ambicija i agresivnost izgubili su se gotovo potpuno.

"Sve se to događalo pre mnogo generacija", reče Arči, "i predstavlja informacionu pozadinu koja će vam omogućiti da razumete šta je matrikulacija. Preskočićemo komplikovanu istoriju onoga što se dešavalo kasnije. Doktor Plavi će vam odmah ispričati gde se nalazi naša kolonija, danas."

"Svaki okto koga ste do sada sreli", reče doktor Plavi, "izuzimajući patuljaste morfove i snabdevače, stvorenje je čiji je polni razvoj sprečen barikanom. Pre mnogo godina, pre nego što je jedan odmetnuti sociolog pokazao da bi se u našu vrstu mogla genetički uneti jedna druga vrsta seksualnosti, samo oktoska kraljica mogla je proizvoditi potomstvo... Među normalnim odraslim oktoima postojala su dva pola, ali sa samo jednom značajnom razlikom, a to je bila sposobnost jednoga od njih da, ako sazri, oplodi kraljicu. Seksualni odrasli upuštali su se u seksualne odnose radi zadovoljstva, ali pošto nisu mogli imati potomstva, razlike između polova postale su beznačajne. Štaviše, dugoročno sparivanje dešavalo se češće između jedinki istog pola, zbog njihovih sličnih osećanja i zajedničke tačke gledišta."

"Sada je situacija neuporedivo složenija. U našoj vrsti odrasla ženka sada može, zahvaljujući genijalnosti genetskih inženjera - naših predaka, da proizvede, seksualno se spajajući s odraslim zrelim mužjakom, jednog, i samo jednog, mladunca, koji će biti neplodan i imati ograničen životni vek i nešto manje lične sposobnosti. Nijednog takvog još niste videli zato što svi oni, po zakonu, moraju živeti u Alternativnoj zoni."

Doktor Plavi zaćuta, a Arči nastavi objašnjavanje. "Svaki mladunac naše vrste, svejedno da li mužjak ili ženka, donosi odluku da li želi, neposredno posle matrikulacije, da seksualno sazri. Ako ne želi, to znači da svoju seksualnost poverava optimizatorima, i koloniji kao celini. Tako smo, odavno, učinili doktor Plavi, koji je ženka, i ja. Po oktoskom zakonu, ta odluka se može bez posledica doneti samo u vremenu neposredno posle matrikulacije. Optimizatori postupaju oštro prema onima koji, bez dozvole kolonije, krenu putem seksualne metamorfoze u vreme kad je za njih karijera već pomno isplanirana."

Opet je doktor Plavi - doktorka Plava, zapravo - počela davati signale bojom. "Na osnovu onoga što smo večeras objasnili, moglo bi se pomisliti da je slabo verovatno da će se ijedan mladi okto opredeliti za seksualno sazrevanje. Međutim, ako hoćemo da budemo fer, moramo istaći da postoje veoma primamljivi razlozi, bar u svesti nekih mladih oktoa, za taj iskorak u alternativnost. Kao prvo, ženka zna da će njene šanse da ikad rodi potomka biti znatno umanjene ako se ostane aseksualna posle matrikulacije. Naše istorijsko iskustvo pokazuje da su samo u kriznim situacijama takve ženke bile u većem broju upotrebljene za razmnožavanje. Naime, to potomstvo, smanjenih

sposobnosti i neplodno, manje je i poželjno, sa stanovišta naseobine kao celine. Traži se samo onda kad je neophodno povećati populaciju da bi se održala infrastruktura društva.

Osim toga, neki mladi smatraju da je predvidljivost i stroga izdeljenost našeg života u Zelengradu nepodnošljiva; žele egzistenciju u kojoj će moći da sami o sebi donose sve odluke. Drugi se plaše da će ih optimizatori prisiliti na neodgovarajuću karijeru. Svi koji se izjasne za ranu seksualnost, vide Alternativnu oblast kao slobodno i uzbudljivo mesto, puno avanture i blistavih mogućnosti. Ono čega se odriču - nevažno im je. U trenutnom oduševljenju, više gledaju na kvalitet života nego na njegovu dužinu."

Razgovor je potrajao dugo. Ričard, Nikol i Eli su povremeno postavljali pitanja, zahtevajući da se najvažnije stvari dodatno razjasne, ili da se tačnost prevoda proveri. Posle nekog vremena osetili su prezasićenost: novih informacija je naprosto bilo tako mnogo da se nisu mogle sve "svariti" u jednom razgovoru. "Samo još malo", reče Ričard naglo, kad je Arči saopštio da je već trebalo da krenu. "Izvini, ali... jednu osnovnu stvar još ne razumem. Zašto je uopšte dozvoljen izbor? Zašto optimizatori naprosto ne proglase uredbu da svaki okto mora stalno jesti barikan sve dok koloniji ne zatreba i za reprodukciju?"

"Vrlo dobro pitanje, sa vrlo složenim odgovorom", reče Arči. "Da ne bismo gubili vreme, dozvolite da zaista mnogo pojednostavim, i da kažem sledeće: naša vrsta veruje da treba dati i neku slobodu izbora. Osim toga, kao što ćete večeras videti, postoje neke funkcije za koje su 'alternativci' izvrsni, a korisne su za celu koloniju."

7.

Vozilo je izišlo iz ljudske zone i krenulo nekom novom putanjom, ne onom kojom su na Dan izobilja ljude odvezeni na stadion. Našli su se u slabo osvetljenim periferijskim ulicama. Ne naiđoše ni na jedan živopisni prizor pun vreve, kakvih je na Dan izobilja bilo svuda. Nekoliko fengova kasnije, vozilo je prišlo velikoj zatvorenoj kapiji, koja je bila veoma slična onoj kroz koju su prvi put kročili u Smaragdni Grad.

Priđoše dva oktoa i zaviriše u kola. Arči im saopšti, svojim bojama, nešto; jedan se vrati u prostoriju koja je morala biti oktoski vid stražare. Ričard vide da tamo, po jednom ravnom zidu, nailaze uspravne trake boja. "Javila je vlastima, da proveri", reče doktorka Plava ljudima. "Zakasnili smo u odnosu na izlazni interval koji nam je bio dodeljen, tako da naš izlazni kod više ne važi."

Čekali su još nekoliko nileta. Za to vreme drugi oktopauk je ušao u vozilo i temeljito ga pregledao. Ljudi nikad ranije, čak ni na stadionu, nisu videli tako stroge mere bezbednosti. Elino osećanje nelagodnosti se znatno povećalo kad je oktoski stražar, ne govoreći joj ništa, otvorio i njenu tašnu da vidi šta ima unutra. Ubrzo je vratio tašnu i sišao iz vozila. Kapija se raskrilila, vozilo je izišlo, napustilo zeleni poluloptasti svod grada. Međutim, ni minut posle toga zaustavilo se.

Bili su na parkingu; oko njih - trideset ili četrdeset drugih vozila. "Ovaj deo", reče doktorka Plava dok su silazili i dok su dva svica počinjala da kruže iznad njih, "zove se Distrikt umetnosti. Nedaleko odavde je Zoološki vrt. Jedino u ta dva dela Alternativne oblasti bića iz Smaragdnog Grada češće zalaze. Optimizatori vrlo retko odobravaju posete južnijim delovima. Većina oktoa ima samo jednom u životu priliku da vidi celu

Alternativnu oblast, a to je upravo sad, kad idu na ovu turneju u poslednjoj nedelji matrikulacije."

Vazduh je ovde bio mnogo hladniji nego u Zelengradu. Arči i doktorka Plava krenuše hodom bržim nego ikada ranije. "Moramo pohitati", signalisao im je Arči, "da ne zakasnimo." Ljudski trio je morao potrčati da bi održao korak s oktopaucima.

Nekih trista metara od parkinga priđoše bolje osvetljenom prostoru. Arči i Plava se premestiše levo i desno od ljudi. Sad su hodali svih petoro naporedo. "Stupamo na Trg umetnika", reče Plava, "a to je mesto gde alternativci nude svoja dela, za transfer."

"Šta ti je to 'transfer'?" upita Nikol d'Žarden.

"Artist mora dobiti kredite za hranu i druge životne potrebe. Oni nude svoje tvorevine Zelengrađanima koji dođu, a raspolažu izvesnim brojem kredita koje mogu trošiti za tako nešto", odgovori Plava.

Nikol je bila raspoložena da nastavi ovaj razgovor, ali pažnju joj odmah odvuče zasenjujuće mnoštvo neobičnih predmeta, improvizovanih prodajnih tezgi, oktopauka, i životinja. Sve se to, na Trgu umetnika, nudilo njenom pogledu. Trg je bio četvrtast, oko osamdeset metara širok i isto toliko dugačak; pored njega se protezala jedna široka avenija, sa čije druge strane je bio teatar, njihovo današnje odredište. Arči i Plava su pružili po jedan pipak/nogu preko pleća troje ljudi, na taj način obezbeđujući da čitava petorka stupa preko trga kao jedna celina.

Usput su ih presretali pojedini oktoi, nudeći robu za transfer. Ričard, Nikol i Eli brzo videše da ovi ne poštuju zvanična pravila govora propisana u gradu; o tome su ih Arči i Plava takođe obavestili u malopređašnjem dugom razgovoru. Koža na glavi ovih oktopauka nije davala uredne uspravne trake boja u ravnomernom kretanju s jedne strane na drugu. Umesto toga, pojavljivale su se svakojake mrlje, najrazličitijih visina. Jedan od prodavaca bio je malen, očigledno mlad; Arči mu je odmahivanjem pokazao da se skloni, ali on - ili ona - najednom omota pipak/nogu oko Eline podlaktice, i delić sekunde kasnije je pusti. Eli se prilično uplašila. Arči sa tri pipka dograbi krivca i baci ga u stranu, ka jednome od oktoa koji su dežurali sa platnenom torbom o ramenu. Plava objasni da je svaki okto koji nosi takvu torbu policajac.

Nikol je pešačila tako brzo, a oko sebe videla toliko interesantnih stvari, da nije stizala tako reći ni da diše. Za mnoge predmete ponuđene za transfer na ovom trgu, nije mogla ni da nasluti čemu bi mogli služiti; ponegde je prepoznavala umetničku sliku, ili skulpturu, ili sitne figure svih životinjskih vrsta viđenih u oktopaučkom gradu, izrađene od drveta ili nekog sličnog materijala. Na jednom delu trga bili su izloženi komadi onog materijala nalik na pergament, s utisnutim mrljama boje; Plava je objasnila kasnije, kad su već bili u pozorištu, da je ta umetnička forma spoj poezije i kaligrafije, bar ako je ona dobro shvatila te dve ljudske reči.

Neposredno pre nego što će preći ulicu, Nikol ugleda, na zidu dvadeset metara levo od njih, jedan mural zapanjujuće lepote. Boje su bile jarke i mamile su oko; kompoziciju je izveo umetnik koji se dobro razumeo i u strukturu i u optičku privlačnost. I tehnička veština bila je impresivna, ali na Nikol najjači utisak ostaviše emocije prikazane telima i licima oktopauka i drugih bića na toj zidnoj slici.

"Trijumf optimizacije", progunđa ona sama za sebe, izvijajući vrat da pročita naziv, bojama ispisan na vrhu zida. U jednom gornjem uglu slike bio je svemirski brod sa zvezdanom pozadinom; u drugom, okean prepun živih bića; a u dva donja ugla, džungla i

pustinja. Međutim u sredini je bila gigantska slika oktopoda-pauka, kako drži močugu i stoji na hrpi od trideset ili četrdeset raznovrsnih životinja, koje su se grčile u prašini pod njegovim nogama/pipcima. Nikol maltene iskoči srce kad razazna, među tim pogaženim bićima, jednu mladu ženu, crnkinju, prodornih očiju i kratke kovrdžave kose.

"Gledaj!" viknu ona ostalima. "Tamo, onaj mural!"

Upravo u tom trenutku neka mala životinja im se našla kraj nogu, i svima je privukla pažnju; oktoi su je sklonili s puta i poveli ljude preko ulice. Nikol je uspela da se još jednom osvrne i još jednom pogleda mural, da bi se uverila da joj se slika žene nije samo prividela. Sada, s nešto povećane daljine, nije mogla jasno da vidi crte lica naslikane žene, ali se van svake sumnje prepoznala ljudsko biće. Kako je to moguće? razmišljala je ulazeći u teatar.

Obuzeta mislima o tom svom otkriću, slušala je sa samo "pola uva" Ričardovu raspravu s Arčijem o načinu kako će tokom predstave biti korišćen elektronski prevodilac. Kad su zauzeli svoja mesta za stajanje, u petom redu iznad okrugle pozornice koja se nalazila na sredini, okružena gledalištem, doktorka Plava je pipkom pokazala levo, ka sektoru gde su stajali Džejmi i drugi mladi oktoi matrikulanti; ali Nikol d'Žarden ni na to nije obratila pažnju. Mora biti da sam ipak pogrešila, pomisli ona. Obuze je silna želja da otrči nazad na trg i uveri se šta je na slici. Ali, imala je na umu oktoska upozorenja da se u ovoj noći ne sme učiniti ništa mimo uputstava. Znam da sam videla ženu na onoj zidnoj slici, reče ona sebi. Tri velika svica već su doletela i zalebdela iznad pozornice. Ali ako jesam, šta ona znači?

Predstava je trajala nešto više od jednog sata, bez ikakvih prekida. Na osvetljenoj pozornici stalno je bio po jedan oktopauk glumac, ili više njih. Nije bilo nikakvih kulisa niti kostima. U početku komada, sedam glavnih "likova" je stupilo na pozornicu i ukratko se predstavilo - dvoje matrikulanata, po dvoje "staratelja" tj. usvojitelja za svakog od njih, i jedan mužjak alternativac, čije su se boje, žive i sjajne, širile sve do kraja njegovih pipaka, kad je govorio.

Tokom prvih nekoliko minuta drame saznalo se da su dvoje matrikulanata već godinama najbolji prijatelji, i da su sada, nasuprot mudrim savetima četvoro starijih koji su im dodeljeni kao staratelji, odlučili da zajedno odaberu seksualno sazrevanje. "Moja je želja", rekla je mlada ženka u svom prvom monologu, "da proizvedem mladunče koje će biti plod mog sjedinjenja s mojim dragim družbenikom." Tako je, bar, Ričard preveo njene reči. Bio je sav oduševljen funkcionisanjem svog poboljšanog aparata za prevođenje; imajući na umu da su oktoi gluvi, govorio je glasno tokom čitave predstave, kad god mu se htelo.

Četvoro oktoa "roditelja" okupilo se na sredini pozornice. Počeli su zabrinuti razgovor o tome šta će desiti kad 'jake nove emocije', kao posledica seksualne transformacije, obuzmu njihove usvojenike. Sve četvoro su nastojali da budu fer: priznali su da sami nisu nikad doživeli te emocije, i da, prema tome, ne mogu davati savete zasnovane na ličnom iskustvu.

U sredini predstave, dvoje mladih su ostali izolovani, na suprotnim stranama pozornice; publika je mogla da zaključi, po promenama osvetljenja koje su svici izvodili, ali i po izjavama likova u drami, da to dvoje više ne jedu barikan, i da je svako od njih usamljen, da je u nekakvom 'prostoru prelaska'.

Kasnije su preobraženi mužjak i preobražena ženka došli u centar pozornice i susreli se. Obrasci boje u njihovom razgovoru bili su već izmenjeni. Efekat je bio, kako god da su ga glumci postizali, moćan; ne samo što je svaka pojedinačna boja bila življa i jača, nego se i na uspravnim, skoro savršenim trakama pojavilo mnoštvo zanimljivih novih šara. Oko mladog para sad se našlo šest drugih oktoa, koji su, sudeći po njihovom načinu govora, svi bili alternativci; došle su i dve životinje-kobasice, koje su jurcale za svim i svačim. Jasno je bilo da su mladi prešli u Alternativnu oblast.

Iz tame izvan pozornice uđe onaj alternativac koji se predstavio još na početku. Izvede briljantnu predstavu - njegovi kolorni obrasci širili su se i horizontalno, i vertikalno, i vraćali na razne načine, stvarali složene talase, geometrijske figure, čak i eksplozije slične vatrometu, koje su počinjale na različitim, nasumičnim mestima na njegovoj glavi - i uspe da opčini mladu ženku i preotme je od njenog najboljeg druga iz mladosti. Ne mnogo nileta kasnije, taj stariji alternativac, sa svojim zapanjujućim bojama, evidentno otac bebe oktoa koja se pojavila u prednjoj kesi na trbuhu ženke, ostavi nju "uplakanu" (Ričard je tako preveo njeno ponašanje: sedela je na sredini pozornice i oglašavala se nasumičnim, nestrukturisanim talasićima boja) i samu.

U tom trenutku matrikulant mužjak dojuri na svetlost, vide svoju dragu očajnu, sa mladunčetom, i baci se nazad u mrak. Nekoliko sekundi kasnije vrati se vukući zavodnika koji je upropastio njegovu devojku; poče užasna, ali i fascinirajuća tuča njih dvojice na pozornici. Preko njihovih glava prelivalo se mnoštvo pogrdnih poruka u boji. Udarali su i gušili jedan drugog, mlatili se čitav jedan feng. Mlađi je na kraju pobedio; stariji ostade da nepomično leži na pozornici. Završne izjave glavnog junaka i glavne junakinje bile su pune žaljenja, tako da je naravoučenije bilo veoma jasno. Predstava se završila. Ričard pogleda Nikol i Eli, smeškajući se ironično, i reče im: "To vam je jedna od onih tužnih drama, kao Otelo. Ono gde na kraju svi umiru."

Prvo su iz sale izišli gledaoci matrikulanti, pod nadzorom redara, koji su svi imali platnene torbe na sebi. Zatim izidoše Arči, Plava, i troje ljudi. Pošlo se nazad, ka Zelengradu, u urednoj koloni. Ali, nekoliko minuta kasnije kolona stade. Oktoi i ljudi načiniše obruč oko troje oktoa koji su stajali na sredini ulice. Ričard, Nikol i Eli su stali tako da su mogli dobro da vide šta se događa; osećali su na plećima moćne pipke svojih prijatelja. Dva oktoa na sredini ulice imali su na sebi torbe - i držali su motke; između njih je čučala ženka, emitujući širokim razlivenim trakama boje samo jednu poruku: "Molim, pomozite mi."

"Ova oktopaukinja", reče jedan policajac jasnim i odmerenim trakama boje, "još od svog dolaska u Alternativnu oblast, pre četiri matrikulaciona ciklusa, ne zarađuje kredite. U prošlom ciklusu upozorena je da je postala neprihvatljiv teret za materijalne mogućnosti našega društva. Nedavno, dva dana pre Dana izobilja, rečeno joj je da se prijavi za terminaciju. Ona se od tada skrivala kod svojih prijatelja u Alternativnoj oblasti..."

Oktoskinja koja je čučala najednom jurnu u gomilu, ne mnogo daleko od ljudi. Njen nalet je bio takav da se masa oktoa zatalasala unazad; Eli, koja je bila najbliže, pade. Za manje od jednog nileta policajci su, uz pomoć Arčija i nekolicine matrikulanata, zaustavili ovaj pokušaj bekstva. Begunica se opet našla pod njihovom kontrolom.

"Ne doći na zakazano okončanje života, to je jedan od najgorih zločina koje okto može počiniti", reče onaj isti policajac. "Kažnjava se egzekucijom na licu mesta, čim se prestupnik uhvati." Drugi policajac izvuče iz torbe nekoliko crvolikih stvorova, koji su se

migoljili, i pokuša da joj te crve ugura u usta. Ona se, međutim, žestoko opirala. Onda je obojica policajaca tresnuše močugama po dvaput. Ona pade između njih. Eli, koja je u međuvremenu stala na noge, nije mogla da zadrži krik užasa kad vide da crvi ulaze u usta osuđenice i da ona počinje da povraća. Smrt nastupi.

Ljudi više ni reč ne progovoriše. Išli su, držeći se za ruke, sa Arčijem i Plavom, preko trga, do parkinga gde ih je čekalo njihovo vozilo. Nikol je bila toliko šokirana onim što je videla da se nije ni setila da pogledom potraži mural na kome je pri dolasku videla ljudsko lice.

Usred noći Nikol, koja nije mogla da zaspi, začu kretanje u susednoj sobi. Diže se tiho sa postelje i navuče kućnu haljinu. Eli je sedela na svom krevetu, u mraku. Nikol sede pored svoje kćeri i uze je za ruku.

"Mama, nisam mogla da zaspim. Razmišljam o svemu, i ne nalazim smisao... Osećam se kao da sam izdana."

"Znam. I ja se osećam tako."

"Mislila sam da poznajem oktopauke", reče Eli. "Imala sam poverenje u njih... Smatrala sam da su u mnogo čemu superiorni u odnosu na nas, ali posle ovoga večeras..."

"Niko od nas se ne oseća prijatno pred prizorima ubijanja", reče Nikol. "Čak je i Ričard u prvi mah bio užasnut. Ali kad smo legli da spavamo, rekao mi je da smatra da su tu uličnu scenu pažljivo pripremili zato da bi matrikulanti to videli... Takođe je rekao da ne treba da prenaglimo sa zaključcima, niti da previše emocionalno reagujemo na jedan usamljeni incident..."

"Nikad ranije nisam gledala kako ubijaju neko inteligentno biće baš preda mnom. A njen zločin se sastojao u čemu? U tome što nije došla na svoje zakazano smaknuće?"

"Ne možemo suditi o njima kao što bismo o ljudskim bićima. Oktoi su sasvim drugačija živa vrsta. Njihovo društvo je organizovano drukčije, i mislim komplikovanije od našeg. Tek ih počinjemo shvatati... Zar si već zaboravila da su izlečili Epi od RV-41? I stavili nam na raspolaganje kompletnu tehnologiju kad smo se brinuli kako će Marijusovo rođenje proteći?"

"Nisam zaboravila", reče Eli. Onda ostade ćuteći nekoliko sekundi. "Znaš, majko, osećam se sada jednako kao u Novom Edenu, kad sam se stalno pitala kako je moguće da ljudi, koji su sposobni da učine toliko dobrog, trpe tiranina kao što je Nakamura. Sad se čini da i oktoi mogu biti jednako rđavi, ali na svoj način. Toliko je nesklada, svuda..."

Nikol obgrli svoju kćer, da je uteši. Nema lakih odgovora, Eli, draga, pomisli ona. Kroz glavu joj, kao kakav film, proleteše najvažniji trenuci protekle večeri: neverovatne stvari, čak i ljudsko lice - ako je dobro videla! - na oktoskom muralu. 'Ajde, baba, sad to razjasni, reče ona sebi. Da li je to lice stvarno bilo tamo, ili ju je stvorio tvoj umorni, maštoviti mozak, samo zato da te zbuni?

8.

Maks je dovršio brijanje. Sprao je s lica ostatke pene za brijanje. Nekoliko sekundi kasnije izvukao je čep, i voda je nestala iz kamenog umivaonika. Malim peškirom pažljivo obrisa lice. Najzad se okrete Eponini koja je sedela na krevetu, iza njega, i dojila Marijusa.

"E, pa, Frenči", reče on smejući se, "moram priznati da sam prokleto nervozan. Nikad ranije se nisam susreo ni s jednim glavnim optimizatorom." Priđe joj. "Jednom, kad sam bio na konvenciji farmera u Litl Roku, sedeo sam za vreme banketa pored guvernera Arkanzasa. Bio sam i tad malo nervozan."

Eponina se osmehnu. "Teško mi je da zamislim da bi ti mogao biti nervozan."

Stajao je nekoliko sekundi ćutke, gledao svoju ženu i svog malog sina. Bebac je sisao i povremeno se oglašavao gukanjem. "Voliš da ga dojiš, a?"

Eponina klimnu glavom. "To je zadovoljstvo drugačije od svih koje sam ranije iskusila. Osećanje... ne znam tačnu reč, možda bi 'zajedništvo' bila prava... ali, neopisivo je."

On odmahnu glavom. "Neverovatne živote živimo, zar ne? Menjam ja njemu pelene noćas i mislim kako smo slični milionima drugih ljudskih parova koji obigravaju oko svoga prvenca. A ispred naših vrata - grad vanzemaljaca koji..." Nije dovršio misao.

"Eli se od prošle nedelje promenila. Izgubila je onu svoju iskru. Osim toga, sve češće priča o Robertu..."

"Prestravila se od one egzekucije", bio je Maksov komentar. "Pitam se da li su žene po prirodi osetljivije na nasilje. Pamtim, kad su se Klajd i Vinona uzeli, pa kad ju je on doveo na farmu, i kad je prvi put gledala klanje svinja, kako je pobelela u licu. Ništa nije rekla, ali nikad više nije došla da to gleda."

"Eli odbija da priča o toj noći", reče Eponina, prebacujući Marijusa na drugu dojku. "A to uopšte ne liči na nju."

"Ričard je juče, kad je zahtevao komponente za sklapanje elektronskih prevodilaca za sve nas, pitao Arčija o tom incidentu... i, kaže da je prokleti okto izvrdavao zaista lukavo: nije dao gotovo nijedan direktan odgovor. Čak nije hteo ni da potvrdi ono što je Plava već rekla Nikol o osnovama njihove terminacione politike."

"Koja je prilično zastrašujuća, zar ne?" reče ona krivećи lice. "A Nikol kaže da je od Plave zahtevala da joj to ponovi nekoliko puta, i da je prevodila stvar na engleski glasno, na nekoliko raznih načina, i svaki put joj je Plava potvrdila da je prevod dobar."

"Sistem je tako prost da ga i seljak razume", reče Maks s usiljenim osmehom. "Svaki odrasli okto čiji doprinos koloniji tokom određenog perioda vremena nije bar jednak troškovima održavanja tog pojedinca u životu, biva stavljen na listu za terminaciju. Ako za određeno vreme ne izađe iz minusa, ubiju ga."

Posle kraćeg ćutanja Eponina reče: "Plava kaže da optimizatori rukovode tom politikom. Oni odlučuju šta koliko vredi..."

"Znam", reče Maks i pogladi bebu po leđima. "Mislim da su zbog toga Ričard i Nikol tako brižni u vezi s ovim danas. Niko nam ništa izričito nije rekao, ali - mi trošimo mnogo, i to traje već dugo, a prokleto je teško proceniti šta smo doprinosili..."

"Makse, jesi li spreman?" reče Nikol proturivši glavu kroz vrata. "Svi ostali su već napolju, kod fontane."

Maks se saže da poljubi Eponinu. "Da li ćete ti i Patrik moći da pazite na Bendžija i decu?" reče on.

"Nego šta", odgovori Eponina. "S Bendžijem nema problema, a Patrik provodi s decom toliko vremena da je već postao specijalista za njihovu negu."

"Volim te, Frenči", reče Maks, i mahnu joj za zbogom.

Pet stolica ih je čekalo ispred 'operativnog prostora' glavnog optimizatora. Nikol je objasnila Arčiju i Plavoj, dvaput, šta je 'kancelarija', ali su njihovi oktoski prijatelji ostali pri tvrdnji da je bolji engleski prevod, za mesto gde glavni radi, 'operativni prostor'.

"Glavni optimizator ponekad pomalo kasni", reče Arči kao da se izvinjava. "Neočekivani događaji u koloniji mogu je prisiliti da odstupi od planiranog rasporeda poslova."

"Onda mora biti da je stvarno neki džumbus negde", reče Ričard Maksu. "Tačnost je jedna od glavnih osobina oktoske rase."

Petoro ljudi je strpljivo čekalo da zakazani sastanak počne. Svako je bio zadubljen u svoje misli. Naino srce je kucalo ubrzano. Bila je uzbuđena, ali i ispunjena strepnjom. Pamtila je da je kao devojka imala slično osećanje kad je čekala na audijenciju kod ćerke tajlandskog kralja, princeze Suri, pošto je osvojila prvu nagradu na nacionalnom akademskom takmičenju.

Nekoliko minuta potom jedan oktopauk im reče da uđu u sledeću prostoriju. Tamo im kazaše da će za nekoliko trenutaka ući glavni optimizator s izvesnim brojem svojih savetnika. Ova sala imala je prozore. Ljudi su mogli da vide šta se dešava na okolnim prostorima. Unutrašnjost sale Ričarda je podsećala na kontrolnu prostoriju atomske elektrane, ili centra za svemirske letove. Svuda su bili oktoski kompjuteri i ekrani, uz koje su stajali oktoi tehničari. Ričard postavi pitanje o nečemu što se događalo u jednom udaljenom delu sale; ali, pre nego što je Arči mogao da odgovori, tri oktoa uđoše u dvoranu.

Sve petoro ljudi refleksno ustadoše sa svojih sedišta. Arči im predstavi ženku koja je bila glavni optimizator, zatim zamenika nadležnog za Zelengrad, i šefa bezbednosti. Sva tri oktoa pružiše po jedan pipak i rukovaše se sa svim ljudima. Arči pokretom pokaza ljudima da sednu i glavna optimizatorka odmah poče da govori.

"Svesni smo", reče ona, "da ste vi zatražili, preko našeg predstavnika, da vam bude dozvoljeno da se vratite u Novi Eden, da se pridružite drugim članovima vaše vrste u Rami. Nismo sasvim iznenađeni ovim zahtevom, zato što naši istorijski podaci pokazuju da većina inteligentnih živih vrsta s jakim emocijama, posle nekog perioda vremena provedenog u vanzemaljskom društvu, razvija osećaj odvojenosti, i javi se čežnja da se vrate u poznatiji svet. Želeli bismo vam ovoga jutra pružimo neke dodatne informacije, koje bi mogle imati uticaja na vaš zahtev da vam dozvolimo povratak u Novi Eden."

Arči zatraži od svih ljudi da pođu za glavnom optimizatorkom. Čitava grupa pođe kroz salu, pa kroz još jednu sličnu, a onda uđe u jednu pravougaonu prostoriju sa dvanaest velikih ekrana raspoređenih duž zidova, na visini oktoskih očiju.

"Pomno smo pratili razvoj događaja u vašem habitatu", reče Glavna kad su se svi okupili. "To radimo još od dana vašeg bekstva. Jutros želimo da vam pokažemo neke od stvari koje smo u poslednje vreme uočili."

Trenutak kasnije uključili su se svi zidni ekrani. Na svakom je bio po jedan filmski segment iz dnevnog života ljudi koji su ostali u Novom Raju. Kvalitet slike bio je daleko od savršenog, a trajanje svakog filma bilo je samo nekoliko nileta; ipak, ono što se videlo moglo se sasvim dobro shvatiti.

Ljudi ostadoše bez reči; stajali su nekoliko sekundi kao očarani, kao zalepljeni za slike na ekranu. Na jednom filmu je Nakamura, obučen kao japanski šogun, držao govor masi naroda na trgu u Centralnom Gradu. Držao je veliki crtež oktopauka. Iako se nije

čuo nikakav ton, po njegovim kretnjama i po slikama gomile, bilo je jasno da ih on poziva na pohod protiv oktoa.

"Proklet da sam", reče Maks prelazeći pogledom s jednog ekrana na drugi.

"Gledajte onamo", reče Nikol. "Ono je El Merkado u San Migelu."

U najsiromašnijem od četiri novorajska sela, dvanaest belih i žutih siledžija, s karatističkim trakama vezanim oko glave, tuklo je četvoricu mladih crnaca i meleza. To su iz neposredne blizine gledala dva novorajska policajca. Okolo je stajala i jadna gomilica od nekih dvadesetak seljaka. Posle batinanja, bioti Tiasoi i Linkolni podigoše slomljena, krvava tela i utovariše ih u veliki teretni tricikl.

Na drugom ekranu videlo se dobro obučeno društvo, sačinjeno većinom od belaca i Azijata, koje se okupljalo za nekakvu zabavu, ili festival, u Nakamurinom Vegasu. Blistave svetlosti pozivale su ih u kasino, iznad koga je ogroman natpis obaveštavao da je 'Dan kad se cenimo', a manji natpis da će svaki učesnik dobiti, u čast ovog praznika, po dvanaest besplatnih lozova. Levo i desno od tih natpisa bila je po jedna slika Nakamure, njegovo poprsje, lica osmehnutog, u beloj košulji, s kravatom.

Ekran iza Glavne je prikazivao unutrašnjost zatvora u Centralnom Gradu. Jednu novu osuđenicu, ženu raznobojne kose, upravo su uvodili u ćeliju gde su već bile druge dve osuđenice. Činilo se da se nova žali zbog nedovoljnog prostora u ćeliji; policajac ju je samo gurao napred, smejući se. Kad se vratio za svoj radni sto, videlo se da su na zidu iza njega dve poternice, sa rečima TRAŽI SE napisanim velikim uglastim slovima, i sa likovima Ričarda i Nikol.

Oktoi su strpljivo čekali dok su ljudi gledali jedan po jedan film. "Ama, ljudi moji, kako, kako?" ponavljao je Ričard, odmahujući glavom. Onda se svi ekrani, bez upozorenja, ugasiše.

"Spremili smo ukupno četrdeset osam odlomaka, i danas ćemo vam ih sve pokazati", reče glavna optimizatorka. "Svi su snimljeni tokom poslednjih osam dana, u Novom Raju. Optimizator koga zovete Arči imaće katalog tih odlomaka, koji su klasifikovani po lokaciji, vremenu, i opisu događaja. Možete ovde provesti vremena koliko god hoćete, gledati odlomke, razgovarati između sebe, i postavljati pitanja ovima koji su vas dopratili. Ja, na žalost, imam druge poslove. Ako, na kraju gledanja, želite da opet porazgovarate sa mnom, staviću vam se na raspolaganje."

Tad glavna optimizatorka i njeno dvoje asistenata odoše. Nikol, bleda i činilo se slaba, sede na jednu od stolica. Eli priđe i stade pored nje.

"Je l' ti dobro, majko?" reče Eli.

"Valjda jeste", odgovori Nikol. "Kad su filmovi krenuli, osetila sam oštar bol u prsima - verovatno zbog iznenađenja i uzbuđenja. Sad je popustio."

"Hoćeš li kući, da se odmoriš?" reče Ričard.

"Zezaš se?" reče Nikol uz svoj karakteristični osmeh. "Ne bih propustila ovaj šou čak ni kad bi postojala verovatnoća da crknem negde oko sredine."

Provedoše blizu tri sata gledajući te neme filmove. Jasno im je bilo da u Novom Raju nema više gotovo nikakve lične slobode, i da se većina kolonista bori za goli opstanak. Nakamura je učvrstio svoju vlast i smrvio svaku opoziciju. Ali naseobina nad kojom je vladao bila je sačinjena većinom od sumornih i nesrećnih ljudi.

U početku su svi oni gledali svaki odlomak zajedno. Kasnije Ričard napomenu da je to neefikasan način raspodele posla: bolje je gledati ih na svim ekranima istovremeno. "Ovo si rekao kao pravi opič-timizator", reče Maks, ali ipak prihvati Ričardov sistem.

U jednom odlomku pojavila se, nakratko, i Keti. Bio je to noćni prizor, u Vegasu. Ulične prostitutke su radile svoj posao ispred jednog kluba. Keti je prišla jednoj od tih žena, popričala s njom o nečemu, i izgubila se. Ričard i Nikol počeše da komentarišu kako je mršava, čak izgladnela. Tražili su od Arčija da ponovi taj odlomak nekoliko puta.

Drugi odlomak bio je iz bolnice u Centralnom Gradu. Nisu bile potrebne reči da bi gledaoci razumeli da nedostaju lekovi i bitni medicinski materijali, da nema dovoljno osoblja, i da se oprema kvari a popravka izostaje. Jedna naročito dirljiva scena pokazivala je kako umire jedna mlada porodilja mediteranskog porekla, možda Grkinja, posle bolnog carskog reza. Soba je bila osvetljena svećama a dijagnostički ekrani pored te pacijentkinje, koji su mogli pokazati šta nije u redu i spasti joj život, ležali su neshvatljivo prazni - bez struje.

U tom bolničkom odlomku Robert Tarner je bio posvuda. Kad ga je Eli prvi put ugledala, kako hoda kroz bolničke sobe, suze su joj grunule na oči. Jecala je sve do kraja odlomka, onda zatražila ponavljanje. Tek pri trećem gledanju oglasila se komentarom. "Izmučen je, vidi se da radi previše", reče ona. "Nikad nije naučio da se brine o sebi."

Kad su svi već bili emocionalno iscrpljeni, i kad više niko nije tražio da se ma šta ponovi, Arči upita ljude da li žele novi razgovor sa Glavnom. "Ne sad", reče Nikol, iskazujući stav svih njih. "Nismo imali vremena da svarimo ovo što smo videli."

Nai zapita da li bi mogli da neke odlomke ponesu kući. "Volela bih da ih pogledam ponovo, malo smirenije. Osim toga, bilo bi odlično ako bi i Patrik i Eponina mogli da ih vide." Arči odgovori da mu je žao, ali da se odlomci mogu gledati samo u jednom od oktoskih komunikacionih centara.

Dok su se vozili nazad, u svoj deo Zelengrada, Ričard je razgovarao s Arčijem. Pokazivao je oktopauku koliko dobro radi automatski prevodilac. Finalne testove završio je prethodnog dana. Sad je aparat mogao da prevodi i standardan oktoski govor i dijalekt prilagođen ljudskom vidnom spektru. Arči potvrdi da je impresioniran.

"Uzgred budi rečeno", nastavi Ričard, pojačanim glasom da bi ga svi njegovi mogli čuti, "pretpostavljam da nema mnogo šanse da nam kažeš kako su snimane sve te stvari usred Novog Edena, a?"

Arči nije oklevao s odgovorom. "Leteći kvandroidi", reče on. "Snimaju i obrađuju sliku. Usavršeniji genus. Znatno sitniji."

Nikol ovo prevede za Maksa i Nai. "E jebo me da me jebo", progunđa Maks. Ustade i ode u drugi kraj putničke kabine vozila, odmahujući glavom žestoko.

"Nikad nisam video Maksa tako napetog, niti toliko svečano raspoloženog", reče Ričard Nikol.

"Ni ja", odgovori ona. Šetali su radi vežbe; ručak s porodicom i prijateljima završio se pre jedan sat. Jedan usamljeni svitac bio je iznad njih dvoje dok su šetali, već po ko zna koji put, od kraja njihove slepe uličice do trga i nazad.

"Šta misliš, da li će odustati od povratka?" reče on dok su opet obilazili oko vodoskoka.

"Pa, ne znam. Mislim da je još, u nekom smislu, šokiran... Neprihvatljiva mu je činjenica da oktoi gledaju sve što mi radimo. Zato insistira da se on i njegova porodica vrate u Novi Raj čak i ako svi ostali ostanu ovde."

"Jesi li imala prilike da popričaš s Epi nasamo?"

"Prekjuče je donela Marijusa čim se probudio, posle popodnevnog spavanja. Dok sam mu stavljala melem na ojede od pelena, pitala me je da li sam rekla Arčiju da oni žele da odu... Delovala je uplašeno."

Energično su marširali preko trga. Ričard, ne zaustavljajući se, izvuče maramicu i otapka znoj sa čela. "Sve se izmenilo", reče, koliko sebi toliko i Nikol.

"Sigurna sam da je sve to deo oktoskog plana", odgovori Nikol. "Nisu oni nama pokazali filmiće samo da bi dokazali da u Novom Edenu nije sve kako valja i treba. Znali su kako ćemo reagovati kad se utisci slegnu i kad ocenimo pravi značaj onoga što smo videli."

Ka svom privremenom domu zaputiše se ćutke. Zaokret - i opet ka fontani. Ričard reče: "Znači, oni motre na sve što radimo, pa i na ovaj naš razgovor?"

"Nego šta. To je glavna poruka koju su nam preneli dozvoljavajući nam da vidimo odlomke... Ne možemo imati nijednu tajnu. Bekstvo ne dolazi u obzir. Sasvim smo u njihovoj vlasti. Ja ipak i sad verujem, mada sam u tome možda sasvim usamljena, da oni ne nameravaju da nam učine nikakvo zlo. Možda će nam čak i dozvoliti povratak u Novi Eden... jednoga dana."

"Nikad", reče on. "To bi značilo da su uludo potrošili znatne resurse, bez ikakvog dobitka: vrlo neoptimalno. Ne, siguran sam da oni samo gledaju kako bi nas najbolje uklopili u svoj sistem."

Poslednji krug prešli su najbržim korakom. Najzad su stali kod fontane i popili po malo vode. "Kako se osećaš?" upita Ričard.

"Ma, fino. Ništa me ne boli, nije mi kratak dah. Kad me je Plava pregledala juče, nije našla nikakvu novu patološku promenu. Samo mi je srce matoro i slabo... Mogu očekivati da ću s vremena na vreme imati problema s njim."

"Pitam se koju ćemo nišu zauzeti u oktoskom svetu", reče Ričard nekoliko sekundi kasnije, dok su se umivali.

Nikol mu dobaci pogled. "Beše li ti onaj koji mi se smejao pre nekoliko meseci kad sam iznosila izvesna nagađanja o oktoskim motivima? Kako možeš sad biti siguran da shvataš šta oni žele da postignu?"

"Pa nisam siguran", reče on. Osmehnuo se široko. "Ali prirodna je pretpostavka da će jedna superiorna rasa postupati bar logično."

Ričard je probudi usred noći.

"Izvini što te uznemiravam, draga, ali imam problem."

"Koji?" reče ona sedajući u krevetu.

"Malo je nezgodno reći", reče on. "Zato ti nisam ranije pomenuo. Počelo je odmah posle Dana izobilja. Mislio sam da će nekako proći, ali, ove nedelje bol je postao nepodnošljiv."

"Hajde više, Ričarde", reče ona, nezadovoljna što joj je san prekinut. "Pređi na stvar. Kakav bol?"

"Kad god mokrim, peče..."

Nikol pokuša da priguši zevanje. Razmišljala je. "Mokriš češće nego obično?"

"Da... Kako si znala?"

"Ahila je trebalo da drže za prostatu kad su ga umakali u reku Stiks", reče ona. "To je svakako najslabija tačka u muškoj anatomiji. Prevrni se na stomak, da te pregledam."

"Sad?"

"Ako možeš da me probudiš iz dubokog sna zbog bolova", nasmeja se ona, "onda možeš i da stegneš zube malo, da ja proverim instant-dijagnozu koju sam postavila."

Doktorka Plava i Nikol su sedele u kući te oktopaukinje. Na zidovima su bile projektovane četiri kvadroidske slike. "Ona slika tamo levo", reče Plava, "pokazuje izraštaj kako je izgledao tog prvog jutra, pre deset dana, kada si zamolila da potvrdim tvoju dijagnozu. Druga slika je s većom magnifikacijom: pokazuje par ćelija uzetih iz tumora. Ćelijske abnormalnosti - ono što vi zovete rak - označene su plavom bojom."

Nikol se nasmeši bledo. "Trudim se da preusmerim svoje misli", reče ona. "Nikad ne upotrebiš boje za 'bolest' kad opisuješ Ričardov problem, nego samo one koje ja prevodim kao 'abnormalnost'."

"Mi smatramo", odgovori Plava, "da je bolest pogrešno funkcionisanje, izazvano spoljašnjim agensom kakav je bakterija ili neprijateljski virus. Nepravilnost u ćelijskoj hemiji koja dovede do proizvodnje nepoželjnih ćelija, sasvim je drugi problem. U našoj medicini se ta dva slučaja leče sasvim različito. Taj tumor tvog muža genetski je više u vezi sa starenjem nego sa zaraznim bolestima kao što su zapaljenje pluća ili gastroenteritis."

Doktorka Plava pruži jedan pipak ka trećoj slici. "Ova slika pokazuje tumor pre tri dana, pošto su namenske hemikalije, prenete uz pomoć naših mikrobioloških agenasa, u celosti natopile mesto abnormalnosti. Izraštaj je već počeo da se smežurava, zato što je proizvodnja malignih ćelija prestala. Na poslednjoj slici, koja je napravljena jutros, Ričardova prostata opet izgleda normalno. U međuvremenu su sve kancerozne ćelije umrle a nijedna nova nije stvorena."

"I sad će mu biti dobro?"

"Verovatno", reče Plava. "U to ne možemo biti apsolutno sigurni zato što još nemamo onoliko podataka koliko bismo želeli o životnom ciklusu vaših ćelija. One ispoljavaju nekoliko jedinstvenih osobina - kao što je uvek slučaj kod bića koja su imala evoluciju različitu od evolucije svih ranije studiranih vrsta. Neke od tih osobina su takve da ukazuju da bi se abnormalnost mogla ponoviti. Međutim, na osnovu našeg iskustva sa mnogim drugim živim vrstama, uverena sam da je nastanak novog tumora prostate malo verovatan."

Nikol se zahvali oktoskoj koleginici. "Ovo je bilo neverovatno. Zaista bi bilo divno kad bi se vaše medicinsko znanje nekako moglo preneti na Zemlju."

Slike nestadoše sa zidova. "Tad bi nastali mnogi novi, prvenstveno socijalni problemi", reče doktorka Plava, "bar ako sam dobro shvatila naše razgovore o vašoj matičnoj planeti. Ako jedinke ne bi umirale od ovakvih abnormalnosti, prosečni životni vek bi se znatno produžio. Naša rasa je imala jednu sličnu krizu, posle Zlatnog veka naše biologije, kad se oktoski prosečni životni vek udvostručio u roku od samo nekoliko generacija. Povratili smo ravnotežu tek kad je optimizacija kao društveno uređenje bila čvrsto uspostavljena. Imamo obilje dokaza da bez zdrave politike odstreljivanja starih i

planskog rađanja novih, kolonija maltene besmrtnih bića mora da relativno brzo potone u haos."

Nikolina radoznalost postade još veća. "Poštujem, bar intelektualno, to što govoriš", reče ona. "Ako svaki pojedinac živi večno, ili tako nekako, a resursi su ograničeni, uskoro će ponestati hrane i životnog prostora. Ali, moram priznati, naročito kao stara osoba, da me i sama pomisao na 'politiku odstrela' plaši."

"U našoj ranoj istoriji naše društvo bilo je organizovano u mnogo čemu nalik na vaše. Gotovo sva moć odlučivanja bila je poverena starijim pojedincima. Zato je, kad se životni vek bitno produžio, bilo lakše doneti odluke o ograničenju rađanja nego o planskoj terminaciji starih. Međutim, posle relativno kratkog vremena društvo je kao celina ostarilo, i počela je stagnacija. Kao što bi Arči, ili ma koji drugi dobar optimizator objasnio, 'koeficijent okoštavanja' u našim naseobinama toliko je porastao da su sve nove ideje odbacivane. Zatim su te gerijatrijske kolonije doživele slom, u suštini samo zato što se nisu mogle prilagođavati stalnom menjanju uslova u univerzumu oko njih."

"Otud optimizacija?"

"Da", obaveštavala je Plava. "Ako svaka jedinka iskreno prihvati uverenje da je dobrobit zajednice najvažnija, i da se sve ostalo mora izvoditi kao funkcija te osnovne stvari, onda se brzo postigne i saglasnost da je planski odstrel bitan faktor optimalnog rešenja. Arči bi ti mogao pokazati, brojčano, kakve katastrofalne posledice može doneti odluka da se ogroman deo zajedničkih resursa troši na one građane čiji je ukupni doprinos zajednici nizak. Zajednica ima najviše koristi ako investira svoje bogatstvo u one članove koji pred sobom imaju još dug period zdravlja, pa prema tome postoji i visoka verovatnoća da će investicija biti vraćena."

Nikol je glasno izgovorila prevod nekih rečenica na engleski, da bi oktopaukinja mogla proveriti je li to tačno shvaćeno. Potom je ćutala nekoliko nileta. "Pretpostavljam", reče Nikol posle toga, "da starenje vas oktoa, iako je odloženo izbegavanjem seksualnog sazrevanja i umanjeno dejstvom vaše zapanjujuće medicine, ipak u nekom trenutku odmakne tako daleko da je održavanje starca ili starice nepodnošljivo skupo, po nekom vašem merilu."

"Tačno tako. Mi možemo da produžavamo život jedne individue praktično do u večnost. Međutim, postoje tri glavna faktora zbog kojih je preterano produžavanje života sasvim neoptimalno za koloniju. Prvo, kao što si rekla, postaje preskupo, jer jedan po jedan organ popušta. Drugo, starac troši sve više svog vremena na samoodržanje, pa prema tome posvećuje sve manje energije dobrobiti zajednice. Treće je intelekt. Kad mentalna hitrina i sposobnost učenja počnu opadati, nagomilana mudrost, važna za koloniju, nadoknađuje, i više nego nadoknađuje, te gubitke u moždanoj snazi. Pa ipak, kao što su optimizatori-sociolozi pre mnogo godina, uz brojne dokaze za i protiv, utvrdili, u životu svakog oktoa dođe trenutak kad težina nagomilanih iskustava postaje tolika da on praktično ništa novo više ne može da nauči. Čak i ako je zdrav, ta faza, koju naši optimizatori nazivaju 'nastupom ograničene fleksibilnosti', znači da njegov doprinos koloniji naglo opada."

"Dakle, optimizatori odluče kad je trenutak da neko bude likvidiran?"

"Da. Ali ne znam tačno na koji način oni to rade. Prvo nastupi period kad si na 'uslovnom'. Upišu te u spisak za terminaciju ali još imaš šanse da popraviš svoj bilans. Ako dobro razumem Arčija, bilans se vodi za svakog ponaosob, i tačno se zna kad njegov

doprinos komuni postane manje vredan od sredstava koja komuna na njega troši. Ako se ne izvuče u plus, zakažu mu terminaciju."

"I kako onda reaguju oni kojima je to zakazano?" reče Nikol. Stresla se; i protiv svoje volje, setila se kako je izgledalo kad je čekala da se nad njom izvrši smrtna kazna.

"Različito. Neki, naročito oni bolesni, pomire se sa činjenicom da nikad više neće biti u plusu, i sami planiraju sve poslove vezane za svoju smrt. Drugi traže savete od optimizatora, i pokušavaju da dobiju nove radne zadatke, na kojima bi lakše mogli ispuniti svoju kvotu društvene korisnosti. To je Herkul uradio neposredno pre vašeg dolaska."

Nikol zaneme. Led joj pođe niz kičmu. "Da li ćeš mi reći šta se dogodilo s Herkulom?" reče ona kad je, posle nekoliko trenutaka, sakupila hrabrost.

"Oštro je ukoren što nije obezbedio dovoljnu zaštitu za Niki, na Dan izobilja. Premešten je na drugu dužnost, ali ga je terminacioni optimizator obavestio da je s tom greškom otišao toliko duboko u minus da praktično više nikakvih izgleda nema da to ikad nadoknadi. On je tada zatražio da bude odmah likvidiran."

Nikol šumno uvuče vazduh. U svome umu ugleda tog njihovog prijatelja kako stoji u slepoj uličici i žonglira sa mnogo lopti, na opšte oduševljenje dece. A sad je mrtav, pomisli ona. Zato što je podbacio na poslu. To je okrutno. Bezdušno.

Nikol ustade i još jednom se zahvali Plavoj. Pokuša da kaže sebi da treba da bude oduševljena zato što je Ričardov rak prostate izlečen, a ne da tuguje zbog pogibije jednog relativno beznačajnog oktoa. Ali Herkulov lik ju je jednako proganjao. Pa, to je sasvim druga živa vrsta, reče ona sebi. Ne možeš o njima suditi koristeći ljudska merila.

Kad je već krenula ka izlazu iz kuće doktorke Plave, obuze je neodoljiva želja da sazna šta se dešava s Keti. Pre nekoliko noći imala je izuzetno živopisan san o Keti; kad se probudila, pitala se da li oktoski snimci možda mogu da otkriju još ponešto o Ketinom životu u Novom Raju.

"Doktorka Plava", reče Nikol d'Žarden stojeći na vratima. "Zamolila bih te za jednu uslugu. Ne znam da li da se obratim tebi, ili Arčiju... Čak ne znam ni da li je izvodljivo to što ću zatražiti."

Okto upita o čemu je reč.

"Kao što znaš, imam i drugu kćer. Ona je ostala u Novom Edenu. Videla sam je, ali vrlo kratko, na jednom od filmskih odlomaka koje nam je glavna optimizatorka pokazala prošlog meseca. Jako bih volela da znam šta se dešava u njenom životu."

9.

Tokom razgovora sledećeg dana Arči saopšti Nikol da njena želja da vidi još filmova o Keti ne može biti ispunjena. Nikol, međutim, ostade uporna. Koristila je svaku priliku kad je ostajala nasamo s Arčijem ili Plavom da ponovi taj zahtev. Pošto niko od oktoa nijednom nije kazao da drugi filmski odlomci o Keti ne postoje, Nikol je bila sigurna da postoje. Videti ih - to je postalo njena opsesija.

"Plava i ja smo pričale danas o Džejmiju", reče ona, pozno jedne noći, kad je već bila s Ričardom u postelji. "Odlučio je da pođe na obuku za optimizatora."

"To je dobro", reče Ričard dremljivo.

"Rekla sam joj da ona, kao roditelj, zaista ima puno sreće, jer je u mogućnosti da učestvuje u svemu što se dešava njenom detetu. Onda sam ponovo kazala da smo mi strašno zabrinuti zbog toga što tako malo znamo o Ketinoj sudbini... Ričarde", nastavi ona podižući glas, "Plava danas nije rekla da meni neće biti dozvoljeno da vidim filmove o Keti. Šta misliš, da li je to signal da se nešto u njihovom stavu menja? Uspevam li da slabim njihov otpor?"

Ričard u prvi mah nije odgovorio. Ona nastavi da zahteva odgovor, uporno. Ričard se tad podiže i sede. "Zar ne možemo bar jedne noći da zaspimo bez nove diskusije o Keti i prokletim oktoskim filmićima? Isuse, pa, Nikol, ti ni o čemu drugom ne pričaš već više od dve nedelje. Gubiš meru."

"Ne", reče ona odbranaškim tonom. "Ne gubim. Samo se brinem za našu ćerku. Sigurna sam da oktoi imaju mnoge odlomke o njoj, koje bi mogli sastaviti i prikazati nam. Zar tebe ne zanima..."

"Naaaaravno da me zanima", reče on, s teškim uzdahom. "Ali, isti ovaj razgovor vodili smo već nekoliko puta. Šta ćemo dobiti ovom reprizom, u ovo doba noći?"

"Pa rekla sam ti. Osetila sam u njihovom današnjem stavu nagoveštaj neke promene. Plava mi nije..."

"Čuuuuo sam", prekide je Ričard mrzovoljno. "Ne vidim da to išta znači. Plavu ta tema verovatno zamara koliko i mene." On odmahnu glavom. "Vidi, Nikol, ova naša grupica se raspada. Očajnički nam je potrebno da nas povedeš, svojom mudrošću, svojim zdravim razumom. Maks iz dana u dan gunđa da mu oktići ugrožavaju privatnost; Eli je potpuno potištena, osim u retkim trenucima kad joj Niki izmami osmeh; usred svega toga, Patrik i Nai rešili da se venčaju... Međutim, ti si toliko obuzeta tim filmovima o Keti da nisi sposobna da ikome daš bilo kakav savet."

Nikol ga samo oštro pogleda, i leže na leđa, ne odgovorivši na njegove primedbe.

"Molim te da se ne ljutiš, Nikol", reče on, minut kasnije. "Samo tražim da tvoje sopstveno ponašanje sagledaš onoliko objektivno koliko obično sagledavaš ponašanje drugih."

"Nemam ja šta da se ljutim", odgovori Nikol, "i ne ignorišem sve vas ostale. Uostalom, zašto moram uvek ja da budem odgovorna za sreću naše male porodice? Što ne bi mogao povremeno neko drugi da preuzme ulogu zajedničke mame?"

"Zato što niko drugi nije ti", reče Ričard. "Uvek si bila svačiji najbolji prijatelj."

"Lepo, sad sam se umorila. Štaviše, imam i jedan sopstveni problem, ili 'opsesiju' kako ti kažeš... Samo da napomenem, Ričarde, da sam razočarana tvojim pomanjkanjem interesovanja. Oduvek sam bila ubeđena da ti je Keti najdraža..."

"Nije u redu da tako govoriš, Nikol", reče Ričard brzo. "Ništa ne bih voleo više nego da se uverim da je s njom sve u redu. Ali, druge stvari su mi na umu."

Prođe minut u ćutanju. "Reci mi nešto, draga", nastavi on nešto blažim tonom. "Otkud ti je tako iznenada baš Keti postala toliko važna? Šta se promenilo? Ne pamtim da si ranije bila toliko neverovatno zabrinuta za nju?"

"To pitanje i ja sebi postavljam. Ne nalazim tačan odgovor. Znam da je ona u poslednje vreme često u mojim snovima; to je počelo još pre onog dana kad smo je videli na filmskom odlomku. Znam samo da osećam jaku želju da razgovaram s njom... Osim toga, kad mi je Plava rekla o pogubljenju Herkula, moja prva misao je bila da moram videti Keti još jednom pre nego što umrem. Ne znam stvarno zbog čega, i ne znam baš ni šta bih joj rekla, ali nekako mi se čini da je moj odnos s njom nedovršen..."

Još jedno dugo ćutanje u spavaćoj sobi.

"Izvini ako sam bio malo bezosećajan noćas."

Ma nema problema, Ričarde, pomisli ona. Nije ti prvi put. I u najboljim brakovima ponekad nastupi prekid komunikacija.

Nikol pruži ruku da ga pomiluje. "Izvinjenje prihvaćeno", reče ona i poljubi ga u obraz.

Iznenadila se kad vide Arčija već u ranu zoru. Patrik, Nai, Bendži i deca su tek maločas "otišli" tj. prešli u susednu sobu - učionicu. Svi ostali odrasli još su sedeli za doručkom kad Arči uđe.

Maks je reagovao neučtivo. "Izvini, Arči, al' mi ne puštamo posetioce, ili bar ne one koje možemo videti, pre jutarnje kafe, ili već šta je ovo sranje koje pijemo uz doručak svaki dan."

Okto se okrete da ode, ali Nikol ustade. "Ne obraćaj pažnju na Maksa, on je u poslednje vreme loše raspoložen."

Međutim i Maks skoči i dograbi jednu gotovo praznu kutiju u kojoj je bilo ostalo još nešto malo cerealija. Izmahnu kutijom snažno na jednu stranu, pa na drugu, onda je čvrsto zatvori, i predade je Arčiju. "Evo ti kvadro-idi", reče on jakim glasom. "Osim ako nisu bili brži od mene?"

Arči nije odgovorio. Ostalim ljudima sve ovo je bilo neprijatno, postiđujuće. Maks se vrati na svoje mesto za stolom, između Eponine i Marijusa. "Pa, jebeš ti to, Arči", nastavi on gledajući ka oktou, "vi ćete meni uskoro da nakačite dve zelene tačke na bulju. To ja nagađam. A mogli biste odmah i da me terminirate?"

"Makse!" povika Ričard. "Ponašaš se kako ne treba. Misli bar na svoju ženu i sina."

"Ja ni o čemu drugom i ne razmišljam, prijatelju", reče Maks, "evo već mesec dana. I znaš šta? Ovaj mladi seljober iz Arkanzasa ne ume da smisli ništa čime bi promenio..." Najednom tresnu pesnicom po jednoj stolici. Ubio ga bog!" viknu on. "Osećam se tako beskorisnim."

Marijus zaplaka. Eponina uze bebu i hitro ustade od stola, a Eli za njom, da joj pomogne. Nikol povede Arčija u predsoblje, tako da Ričard i Maks ostadoše sami. Ričard se nagnuo preko stola. "Mislim da znam šta osećaš, Makse", reče on blago, "i stvarno saosećam s tobom... Ali, nećemo poboljšati svoju situaciju vređanjem oktića."

"A šta mari?" reče Maks, dižući ka Ričardu pogled potmulog besa. "Mi smo ovde zatvorenici, to je jasno. Dozvolio sam da mi se sin rodi u jednom svetu gde će uvek biti zatvorenik. Onda kakav sam ja to otac?"

Dok se Ričard trudio da uteši Maksa, Nikol je od Arčija dobila saopštenje koje je čekala već nedeljama. "Dobili smo dozvolu", obaveštavao je okto, "da ti danas odeš u filmoteku. Načinili smo zbirku odlomaka u kojima se pojavljuje tvoja ćerka Keti. Uzimali smo ih iz naših arhiva."

Nikol je zatražila od Arčija da ponovi sve boje, da bi bila sigurna da ga je dobro razumela.

Arči i Nikol nisu razgovarali dok je trajala vožnja, bez ijednog usputnog zaustavljanja, kroz Zelengrad, do visoke zgrade u kojoj je bila oktoska biblioteka. Nikol nije obraćala mnogo pažnje na prizore na ulicama. Bila je sasvim obuzeta svojim

osećanjima i razmišljanjima u vezi s Keti. Prisećala se, redom, ključnih momenata u svome životu iz vremena kad je Keti bila dete. Najduža neprekidna uspomena bila je ona o silasku u leglo oktopauka, pre mnogo godina; Nikol sad ponovo prožive onaj užas i radost, traženje i nalaženje svoje odlutale četvorogodišnje ćerke. Uvek si ti bila 'odlutala', Keti, pomisli ona. U ovom ili onom smislu reči. Nikad nisam bila u stanju da te zadržim na sigurnom mestu.

Srce joj je silovito tuklo dok ju je Arči uvodio, napokon, u jednu dvoranu u kojoj nije bilo ničeg osim jedne stolice, jednog radnog stola, i ekrana na zidu. Arči joj pokaza da sedne. "Pre nego što ti pokažem kako se oprema koristi, želim ti reći dve stvari. Prvo, da odgovorim službeno, kao optimizator za tvoju grupu, na zahtev nekih od vas da se vratite ostalim pripadnicima vaše vrste, u Novi Eden."

Njegove boje zastadoše. Nikol je pokušavala da se sabere. Nije joj bilo lako da potisne Keti iz svojih misli, ali je znala da se mora sasvim koncentrisati na ono što će joj Arči sada preneti. Drugi ljudi će od nje očekivati da im ponovi sve, od reči do reči.

"Bojim se da nije moguće da iko od vas ode u bliskoj budućnosti. Nemam ovlašćenje da vam saopštim ništa više, osim ovog: o tom pitanju odlučivala je Glavna lično, na jednom od najvažnijih sastanaka optimizatora. Odbijeni ste iz bezbednosnih razloga."

Nikol ostade ošamućena. Nije očekivala ove vesti, svakako ne u ovo vreme. A govorila je svima da će, po njenom mišljenju, dozvola biti dobijena...

"Dakle, Maks je u pravu", reče ona trudeći se da zadrži suze koje su pretile da poteku. "Mi smo vaši zatvorenici."

"Vi sami interpretirajte ovu odluku. Ali ja ću tebi reći ovo: mislim da reči 'zarobljenik' i 'zatvorenik', koje Maks u poslednje vreme često koristi, nisu korektne."

"Onda mi daj neku bolju reč, i dodatna objašnjenja", reče Nikol ljutito, ustajući sa stolice. "Znaš šta će mi reći ostali..."

"Ne mogu. Preneo sam celu našu poruku."

Nikol se ushodala po celoj sobi. Osećanja su joj se kretala dugim putanjama, od razbesnelosti do depresije. Znala je kako će Maks reagovati. Svi će biti besni. Čak i Ričard i Patrik će joj prebaciti što nije tačno predviđala. Pa zašto, zašto mi ne objasne? razmišljala je. Ovo ne liči na njih. Oseti mali bol u srcu, i klonu na stolicu.

"A druga stvar koju si hteo da mi kažeš?" reče ona posle nekog vremena.

"Ja lično sam radio s inženjerima za obradu slika. Pripremali smo odlomke koje ćeš pozvati na ekran. Na osnovu mog poznavanja ljudskih bića, i tebe lično, mislim da bi ti gledanje tog materijala donelo veliku žalost. Predlažem ti da odustaneš."

Pažljivo je birao reči, zato što je znao koliko su joj te slike potrebne. Njegova poruka bila je jasna. Videću nešto što će me ožalostiti. Ali, kakav izbor imam? Između ničega, i jada, zaključi ona, odabraću jad.

Zahvalila se Arčiju što se brine za nju, i obavestila ga da ipak želi da vidi materijal. Arči pogura stolicu do radnog stola i pokaza joj kako se pristupa informacijama. Vremenske oznake su bile prevedene na ljudske merne jedinice, i naznačeni su dani pre današnjeg; date su četiri moguće brzine projekcije, koje su odgovarale vrednostima četiri oktalna reda veličine, i to od 1/8 normalne brzine do 64 puta ubrzane projekcije.

"Podaci o Keti su prikupljeni uglavnom tokom poslednjih šest meseci, po vašem vremenu. Naš uobičajeni postupak u radu s podacima je da starije podatke prosejavamo, i čuvamo samo jedan deo, onaj najvažniji, pa i to sabijeno. Postoje fajlovi o Keti za dve godine unazad, ali pokazuju samo ključne događaje. Za period pre toga, gotovo da ih i nema."

Nikol pruži ruke ka kontrolnoj dugmadi. Utipka zahtev za najnovijim odlomcima, i vide da se na ekranu pojavljuje Ketino lice. Istovremeno oseti da je Arči kucka po ramenu. "Ova instalacija će ti biti na raspolaganju tokom celog današnjeg dana", reče joj kad se okrenula ka njemu. "Ali to je sve. Pošto imaš na raspolaganju ogromnu količinu filma, savetujem da koristiš veliko ubrzanje, da bi našla interesantna mesta."

Nikol duboko udahnu i okrete se opet ekranu.

Osećala se kao da više ne može da plače. Oči su joj, od stalnog nadolaženja suza, toliko otekle da ih je jedva otvarala. Već desetak puta je gledala kako se Keti drogira injekcijama kokomoa; sad opet vide gumenu traku vezanu iznad lakta i zarivanje igle za injekcije u nabreklu venu, i nove suze krenuše, pekući je kao da su od vatre.

Ono što je u tih deset sati videla bilo je groznije od najgroznijeg što je ranije mogla zamisliti, pa je sad imala utisak da je uništena do temelja. Iako su svi filmovi bili nemi, lako se razumelo od čega se sastoji Ketin život. Prvo, od beznadežne 'navučenosti' na drogu. Bar četiri puta dnevno, a i češće, ako joj je život tog dana bio težak, Keti se vraćala u svoj stan, sama ili sa društvom, i upotrebljavala elegantnu narkomansku opremu koju je držala u jednom velikom, zaključanom sanduku u sobi za oblačenje.

Pri početnom naletu droge, postajala je šarmantna osoba. Prijateljski raspoložena, zabavna, puna energije i samopouzdanja. Ali ako bi se droga istrošila dok je društvo još tu, Keti je postajala vrištava besna drolja koja je mnogo koje veče završila sama s iglom.

Njeno radno mesto bilo je: šefica prostitutki u Las Vegasu. U okviru toga, njena je dužnost bila i da nalazi nove talente. U prvo vreme Nikolino slomljeno srce je odbijalo da prihvati ono što su oči javljale. Ali jedna duga, ogavna sekvenca, koja je počela tako što Keti postaje prijateljica jedne lepe ali siromašne maloletne Španjolke u San Migelu, a završila se tako što je ta devojka, sada veličanstveno obučena i natovarena nakitom, postala privremena konkubina jednog od Nakamurinih 'zaibacu' doglavnika, prisili Nikol da prizna samoj sebi da je njena kćer sada osoba apsolutno lišena ma kakvog morala ili obzira.

Gledala je mnogo sati. Onda uđe Arči i ponudi joj nešto za jelo. Nikol to odbi. Znala je da u ovako uznemirenom stanju ne bi mogla da zadrži u želucu nikakvu hranu.

U danima koji su potom došli, pitala se zašto je gledala tako dugo, zašto nije naprosto prekinula projekciju i izišla. Zaključak je bio da je, posle prvih nekoliko sati, počela tragati, možda i podsvesno, za makar i najmanjim znacima nade u Ketinom životu. Nije bilo u Nikolinoj prirodi da mirno primi činjenicu da je njena kćer do srži pokvarena. Očajnički je priželjkivala da vidi bar na jednom filmskom odlomku nešto što bi ukazivalo da bi Ketina budućnost mogla biti drukčija.

Najzad je našla u Ketinoj sudbini dva elementa koji su, tako je bar sebe ubedila, mogli dovesti do toga da ona jednog dana nađe put koji će je izvesti iz pakla. Tokom jezivih napada besa, koji su se dešavali uglavnom kad bi droge ponestalo, Keti je razbijala sve u svom stanu, sve odreda - sem dve uramljene slike. Na tim fotografijama bili su Ričard i Patrik. Štaviše, pri kraju tog napada frenetičnog besa, već iscrpljena, Keti

je svaki put uzimala te dve slike sa stočića za šminku i polagala ih nežno na krevet. Zatim bi legla pored njih i jecala dvadeset ili trideset minuta. Nikol je zaključila da je to ponašanje, više puta ponovljeno, dokaz da Keti i sad voli svoju porodicu.

Drugi element nade bio je Franc Bauer, policijski kapetan, Ketin stalni ljubavnik. Nikol je priznavala sebi da ne razume njihov odnos - jedne noći stravična svađa i tuča, druge noći joj Franc čita poeziju koju je napisao Rajner Marija Rilke, i to im bude uvod u višečasovni, beskonačni, energični seks - ali je smatrala da Franc ipak, na neki svoj čudan način, voli Keti, i da ne odobrava njenu zavisnost od droge. Tokom jedne svađe on je, čak, dograbio njenu zalihu droge i zapretio da će sve baciti u klozet. Keti je na to potpuno poludela, i napala ga krvnički, četkom za kosu.

Iz sata u sat je Nikol, dakle, gledala, željna da pronikne u tragični život te svoje kćeri. Predveče pristupi ranijim filmskim odlomcima; neki su bili još iz prvih dana Ketinog opredeljenja za drogu. Pokaza se da je Keti tada imala i seksualnu vezu, jadnu i odvratnu, s Nakamurom samim; dok je to trajalo, on joj je davao dovoljne količine droge.

Onda je Nikol zahvatila otupelost. Bila je toliko emotivno iscrpljena da više nije nalazila snage ni da se pokrene. Ipak je, konačno, ugasila sve, spustila glavu na sto, plakala još koji minut, i zaspala. Arči ju je probudio četiri sata kasnije i rekao da je vreme da pođe kući.

Mrak. Vozilo se još pre deset minuta parkiralo na trgu ali Nikol nikako da izađe. Arči je stajao pored nje.

"Ne postoji način da ja Ričardu kažem šta sam videla danas", reče ona, bacajući pogled gore, ka oktopodu-pauku. "To će ga apsolutno uništiti."

"Razumem", reče okto saosećajno. "Sad vidiš zašto sam ti sugerisao da ne gledaš."

"Ma, bio si u pravu", reče ona, polako ispuštajući vertikalnu šipku za pridržavanje, i pružajući, protiv volje, jedno stopalo napolje. "Al' sad je kasno. Ne mogu izbrisati jezive slike koje su mi ostale u pameti."

Čim su krenuli ulicom, Arči poče s novim obaveštenjima. "Maločas si mi rekla da se po nekim odlomcima vidi da je Patrik, pre nego što je pobegao ovamo, saznao ponešto o Ketinom načinu života, ali da se odlučio da ne kaže ni tebi ni Ričardu najgore delove te priče. Da li je takav njegov postupak suprotan tvojim ličnim moralnim načelima?"

"Baš ti hvala što mi čitaš misli", reče ona tapšući ga po ramenu. Malo je nedostajalo da se nasmeši. "Počinješ da nas poznaješ i predobro."

"I mi, u našem društvu, imamo teškoća s istinom", bio je Arčijev komentar. "Jedno od fundamentalnih pravila za nove optimizatore je da u svakom trenutku moraju govoriti istinu. Dozvoljeno je uskratiti neku informaciju, ali nije dozvoljeno plasirati ni najmanju laž. To je naša politika. Mladi optimizatori tako navale da kažu baš celu istinu o svemu, a, ponekad, istina i samilost ne idu zajedno."

"Slažem se, prijatelju moj vanzemaljski", reče Nikol d'Žarden s teškim uzdahom. "A sada, posle ovog dana, za koji mogu pouzdano reći da mi je bio jedan od najgorih u životu, moram se suočiti s ne jednim, nego sa dva veoma teška zadatka. Maksu moram reći da ne može nikud iz 'Zeleniša', a mom Ričardu, da mu je ćerka drogerašica i gazdarica kurvarnice. Nadam se da negde u ovom matorom i istrošenom ljudskom biću postoji snaga dovoljna da se ta dva posla obave bar solidno."

10.

Kad je ušla, Ričard je spavao. Zahvalila je sudbini što ne mora ništa da objašnjava odmah. Kliznula je u spavaćicu i pažljivo se uvukla u postelju. Ali, sna niotkud. Misli su samo skakale s jedne nemile slike na drugu, prežvakavale viđeno, smišljale načine da Ričardu i ostalima saopšti istinu.

U nekom stanju polusna odjednom vide sebe kako sedi na klupi u Ruanu, pored oca, na trgu gde je Jovanka Orleanka spaljena osam stotina godina pre toga. Opet je tinejdžerka; to je nju otac doveo u Ruan, jasno, da vidi završetak priredbe o Jovanki Orleanki. Volovska kola koja nose Jovanku dolaze iza ugla, okružena drekom svetine.

"Tata", viče tinejdžerka, nastojeći da nadjača buku, "šta mogu da uradim da pomognem Keti?"

Njen otac ne čuje pitanje. Sva njegova pažnja usmerena je na Devicu Orleansku, zapravo mladu Francuskinju koja sada igra tu ulogu. I Nikol gleda kako vezuju 'Jovanku', koja ima baš onakve bistre i prodorne oči kakve se pripisuju pravoj Jovanki, za drveni stub. Dok jedan od biskupa čita smrtnu presudu, devojka se moli Bogu. Priziva blagoslov Isusov. Nikol jasno čuje njen glas.

Plamen suklja sve bliže devojci. Nikol gleda u lice te mlade žene koja je promenila istoriju, i ledeni drhtaj joj kreće niz kičmu. "Keti!" vrišti ona. "Ne! Ne!"

Očajnički pokušava da se nekako probije s tribina, ali blokirana je odasvud. Ni na koji način ne može da spase svoju kćer, a ona gori. "Keti! Keti!" vrišti Nikol ponovo, i mlatara rukama, kao bičevima, po narodu oko sebe.

Oseti da ju je neko uhvatio rukama oko prsa. Još nekoliko sekundi, i shvati da je sanjala. Ričard je gleda izbezumljeno. Pre nego što Nikol stiže išta da kaže, Eli, u kućnoj haljini, uđe u njihovu spavaću sobu.

"Je li ti dobro, mama? Bila sam budna, pogledala sam Niki, i čula sam da vičeš 'Keti'."

Nikol pogleda prvo Roberta, zatim Eli. Sklopi oči. Opet joj se ukaza Ketino lice, izobličeno od patnje i bola, neposredno iznad vatre. Opet otvori oči i pogleda muža i ćerku. "Keti je mnogo, mnogo nesrećna", reče, i zaplaka.

Nije mogla da se zaustavi. Nekoliko puta je pokušavala da im objasni šta je to videla, i svaki put su suze zagušile reči. "Osećam se tako bespomoćnom, tako nesrećnom", reče kad se najzad savladala. "Keti je u strašnim nevoljama ali ne postoji apsolutno ništa što bi iko od nas mogao učiniti da joj pomogne."

U glavnim crtama je predstavila Ketin način života, izostavljajući sve perverznije seksualne detalje. Odustala je od pomisli da ublažuje izveštaj. Ričard i Eli su bili zapanjeni i ožalošćeni takvim vestima.

"Ne znam kako si izdržala da sediš tamo toliko mnogo sati i samo gledaš te stvari", reče Ričard u jednom trenutku. "Ja bih posle nekoliko minuta izleteo napolje."

"Baš se izgubila, potpuno se izgubila", reče Eli odmahujući glavom.

Nekoliko minuta kasnije i mala Niki je dolutala u spavaću sobu, tražeći majku. Eli je podiže u zagrljaj i odnese nazad u krevet. "Žao mi je što sam se toliko otkačila, Roberte", reče Nikol nekoliko minuta kasnije, kad su opet legli.

"Raa-zumem, razumem. Jasno je da ti je ovaj dan bio živi horor."

Ona po ko zna koji put obrisa suze. "Pamtim samo još jedan slučaj u svome životu kad sam ovako plakala", reče ona, održavajući tanak osmejak. "Bilo je to kad sam imala petnaest godina. Tata mi je rekao, jednog dana, da razmišlja o mogućnosti da predloži brak nekoj Engleskinji s kojom se tada viđao. Nije mi se dopadala - bila je hladna i držala se na odstojanju - ali, smatrala sam da ne bi bilo u redu da ja kažem ocu ma šta negativno... Kad mi je to saopštio, bila sam istinski razbijena. Dograbila sam svoju omiljenu plovku, koja se zvala Dunoa, i odjurila u Bovoa, do našeg jezerceta. Izveslala sam na sredinu, složila vesla u čamac, i plakala satima."

Ležali su nekoliko minuta ćuteći. Onda se Nikol nagnu da ga poljubi. "Hvala što si me slušao. Bila mi je potrebna ta podrška."

"Nije ni meni lako. Nisam neposredno video Keti, pa nekako izgleda kao da..."

"A-uh, Isuse, da!" prekide ga Nikol. "Praktično sam zaboravila. Arči mi je danas ujedno saopštio da nema ništa od vraćanja ma koga od nas u Novi Raj. Iz bezbednosnih razloga, kaže... Maks će pobesneti."

"Ne brini sad zbog toga", reče on nežno. "Pokušaj da zaspiš. Pričaćemo o tome ujutro."

Namestila se udobno u njegov zagrljaj i zaspala.

"Iz bez-bed-kurac-razloga", dernjao se Maks. "Šta koji kurac to znači?"

Patrik i Nai ustadoše od stola za doručak. "Samo tako ostavite sve", reče Nai deci, pokazujući im pokretom ruke da pođu za njom. "Ješćete voće i cerealije u učionici."

Kepleru i Galileju kao da se nije polazilo. Osećali su da će biti razgovora o nečem važnom. Ali kad je Patrik krenuo oko stola, ka njima, ipak su odgurnuli stolice unazad i ustali.

Bendžiju su dozvolili da ostane, ali je prvo morao da obeća Nikol da neće ništa ispričati deci. Eponina je ustala i ponela Marijusa u jedan ugao sobe, da ga tamo doji.

"Ne znam šta to znači", reče Nikol Maksu kad deca odoše. "Arči je odbio da iznese bilo kakav detalj."

"E, jeeeee, pa divno", reče Maks. "Otići ne možemo, a tvoji ljigavi prijatelji neće ni da nam kažu razlog. Što nisi zatražila da vidiš matoru opič-timizatorku, tog trenutka? Zar ne smatraš da nam duguju neko objašnjenje?"

"Mislim da duguju", reče Nikol. "Pa, možda treba da zatražimo novi zajednički sastanak svih nas sa Glavnom. Žao mi je, Makse, nisam se najbolje snašla u toj situaciji. Bila sam pripravna da gledam filmske odlomke na kojima je Keti, i, iskreno rečeno, Arčijevo saopštenje me je zateklo sasvim nespremnu."

"Dobro, jebi ga, Nikol", reče Maks, "ne krivim ja tebe lično. I inače, pošto smo Ep, Marijus i ja jedini koji još i sad žele da se vrate u Eden, naš je posao da zahtevamo reviziju te odluke. Ne verujem da je čak i Glavna ikad videla, uživo, dvomesečnu ljudsku bebu."

Ostatak razgovora uz doručak pretežno se odnosio na Keti, i na ono što je Nikol juče gledala. Nikol je prenela suštinu, bez prevelikog zalaženja u detalje.

Patrik se vratio i javio da deca već uče. "Nai i ja smo pričali o mnogo čemu", reče on obraćajući se svima oko stola. "Kao prvo, Makse, želeli bismo da te zamolimo da budeš malo obazriviji pred decom, kad govoriš te tvoje zamerke o oktićima. Deca su počela da se plaše i Arčija i Plave; reaguju, sigurno, na ono što su čula u našim razgovorima."

Maks se na ovo odmah narogušio. Zaustio je da nešto odmah odgovori. "Makse, Makse, molim te", nastavi Patrik hitro, "znaš da sam ti prijatelj. Hajde da se ne svađamo zbog ovoga. Samo razmisli o tome što sam ti rek'o, i imaj na umu da ćemo možda još dugo ostati s oktićima."

"Druga stvar", nastavi Patrik. "Nai i ja smatramo, naročito s obzirom na ovo što smo saznali jutros, da bi deca trebalo da počnu da uče oktoski jezik. Želimo da s time počnu što pre bude moguće. Po našem mišljenju, za to su potrebne Eli i majka, plus jedan ili dva oktića. Ne samo radi nastave, nego i da bi se deca opet zbližila s našim tuđinskim domaćinima. Herkul, eto, već dva-tri meseca nije s nama... Majko, hoćeš li popričati s Arčijem o ovome, molim te."

Nikol klimnu glavom. Patrik reče da se sad mora vratiti u učionicu. "Pat-rik je pos-tao dobar nas-tavnik", reče Bendži. "Ima mnogo str-strpljenja sa mnom i sa decom."

Nikol se osmehnu i pogleda, preko stola, svoju kćer. Pa, kad se sve uzme u obzir, pomisli ona, deca su nam ispala fina. Treba da sam zahvalna što imam Patrika, Eli i Bendžija. A ne da se razbolim od brige zbog Keti.

U jednom od uglova spavaće sobe Nai Vatanabe dovrši meditaciju i izgovori budističke jutarnje molitve, koje su još od detinjstva provedenog na Tajlandu postale obavezni deo njenih dnevnih aktivnosti. Ode onda u dnevnu sobu s namerom da pređe u drugu spavaću sobu i probudi blizance; ali, nađe, na svoje iznenađenje, da na kauču leži Patrik i spava, obučen, s njenim elektronskim čitačem na stomaku.

Ona ga malo prodrma. "Ej, budi se. Jutro je. Prespavao si ovde celu noć."

Patrik se brzo probudi, i izvini joj se. Izlazeći reče da želi da s njom porazgovara o nekoliko tema, koje se odnose, dakako, na budizam, ali da to može da pričeka do nekog povoljnijeg trenutka. Nai se osmehnu i poljubi ga lako u obraz, a onda mu reče da će dečaci i ona sići na doručak za pola sata.

Tako je mlad i pun entuzijazma, reče ona sebi, gledajući ga kako odlazi. Zaista mi prija njegovo društvo... Ali, može li iko zameniti Kendžija u ulozi moga muža?

Prisetila se protekle noći. Kad su blizanci zaspali, Patrik i ona su se zadržali u dugom, ozbiljnom razgovoru. Patrik je navaljivao da sklope brak što pre. Ona je odgovarala da nema mesta žurbi; pristaće da odrede datum tek kad joj ideja o sklapanju tog braka u celosti "legne". Patrik joj je onda nespretno predložio 'još seksualne interakcije', dok čekaju. Nai ga je tad podsetila da mu je od početka rekla da, do venčanja, neće biti ničeg osim poljubaca. Da bi ublažila njegova osećanja, ponovo ga je uveravala da je on, po njenom mišljenju, fizički veoma privlačan, i da se ona unapred veoma raduje njihovom vođenju ljubavi posle venčanja, ali da, iz svih onih razloga o kojima su desetak puta razgovarali, njihova 'seksualna interakcija' mora zasad ostati ograničena.

Ostatak večeri provedoše pričajući o blizancima i o budizmu. Nai je brinulo i to da bi se njihov brak mogao negativno odraziti na Galileja, naročito zbog toga što se taj dečak često postavlja u ulogu zaštitnika svoje majke. Patrik joj reče da, po njegovom utisku, njegova česta sukobljavanja s Galilejem nemaju nikakve veze s ljubomorom. "Dečko naprosto ne voli nikakav autoritet", rekao je Patrik, "i opire se disciplini. Dok, za razliku od njega, Kepler..."

Koliko su puta u toku proteklih šest godina, razmišljala je Nai, ljudi započinjali rečenicu tom frazom: 'za razliku od njega, Kepler'? Pamtila je vreme kad je Kendži bio

još živ, a dečaci tek prohodali. Galilej - malo-malo pa padne, ili naleti na nešto. Za razliku od njega, Kepler korača pažljivo i tačno, i gotovo nikada ne pada.

Gigantski svici još nisu doneli zoru Smaragdnom Gradu. Nai je pustila svoj um da slobodno luta, kao što je često činila posle mirne meditacije. Reče sebi da je u poslednje vreme činila brojna poređenja između Kendžija i Patrika. To nije fer s moje strane, pomisli ona. Ne mogu se udati za Patrika dok taj proces sasvim ne prestane.

Opet se seti prethodne noći. Osmehnu se pri pomisli na njihovu vatrenu raspravu o Budinom životu. Patrik i sad ima neku dečju naivnost, neki čist idealizam, reče ona sebi. To je jedna od njegovih osobina koje najviše volim.

"Divim se i Budinoj filozofiji i njegovom pristupu praksi", rekao je tom prilikom Patrik. "Zaista se divim, ali, u tome vidim i nešto problematično. Kako možeš, recimo, obožavati čoveka koji ostavi ženu i sina i ode da bude prosjak. Zar nema nikakve odgovornosti prema svojoj porodici?"

"Posmatraš Budine postupke izvan njihovog istorijskog konteksta", odgovorila je Nai. "Kao prvo, u severnoj Indiji, pre dve hiljade sedamsto godina, biti lutajući molitelj milostinje - to je bio prihvatljiv način života. Takvih ljudi je bilo u svakom selu, u gradovima još više. Kad bi čovek poželeo da traga za 'istinom', njegov normalni prvi korak bio bi da se odrekne svih materijalnih pogodnosti. Osim toga, zaboravljaš da je Buda bio poreklom iz veoma bogate familije. Jasno je bilo da njegova žena i sin neće imati nikakvih briga oko hrane, stana, odeće, ili ma koje druge elementarne potrebe."

Tako su pričali dva sata, onda se poljubili nekoliko puta, da bi najzad Nai otišla u svoju spavaću sobu sama. Sa praga mu je šapnula 'laku noć', ali on se bio već vratio knjizi o budizmu.

Zaista je teško, pomisli ona dok se zora svitaca palila nad oktopaučkim gradom, objasniti važnost budizma nekome ko nikad nije video Zemlju. Pa ipak, čak i ovde, u ovom neobičnom, vanzemaljskom svetu među zvezdama, želja još donosi patnju a ljudska bića još čeznu za duhovnim mirom. Zato, zaključi ona, zato će neki elementi budizma, i hrišćanstva, i drugih velikih zemaljskih religija, trajati dokle god bude postojalo ijedno ljudsko biće, igde.

11.

Ričard je skočio iz kreveta s više entuzijazma nego obično, i odmah počeo da zasipa Nikol bujicom reči. "Poželi mi sreću, čuješ", reče, i poče da se oblači. "Arči kaže da ćemo ceo dan provesti tamo."

Nikol se uvek budila polako; nimalo nije volela ma koju vrstu pojačane aktivnosti u ranim jutarnjim časovima. Sada se okrete na bok, pokušavajući da uživa u poslednjim trenucima sna. Otvori jedno oko, samo malo; vide da je još mrak; zatvori oko.

"Nisam bio ovako uzbuđen još otkako smo postigli ona dva konačna proboja s prevodiocem. Znam da oktići ozbiljno nameravaju da me zaposle. Samo, još gledaju šta će biti pravi posao za mene."

Iziđe iz spavaće sobe. Po zvucima iz kuhinje Nikol je, u polusnu, znala da sprema doručak za sebe. Vratio se žvaćući jednu od onih velikih ružičastih voćki koje su mu u poslednje vreme bile omiljena hrana. Sad stade pokraj kreveta i bučno zagrize.

Nikol polako otvori oči i pogleda svog muža. "Pretpostavljam", reče ona s uzdahom, "da čekaš da kažem nešto."

"A-ha. Bilo bi lepo da razmenimo nekoliko lepih reči pre nego što odem. Jer, ipak, ovo bi za mene mogao biti najvažniji dan otkako smo stigli u Zelengrad."

"Siguran si", reče Nikol, "da Arči namerava da ti nađe zaposlenje?"

"Apsolutno. To je jedina svrha ovoga danas. Pokazaće mi neke od njihovih složenijih mašinskih sistema, i pokušaće da oceni gde bi moji talenti mogli biti najkorisnije primenjeni... Tako mi je, bar, rekao juče popodne."

"A zašto polazite tako rano?"

"Valjda zato što ima tako mnogo da se vidi... Nego, znaš šta, daj ti meni jedan cmok. Arči dolazi za neki minut."

Nikol ga lepo poljubi, i opet sklopi oči.

Banka embriona bila je velika pravougaona građevina locirana daleko na jugu od Zelengrada, vrlo blizu mesta gde se Centralna ravnica okončavala. Manje od kilometar od te zgrade počinjalo je drugo od tri južna polarna stepeništa, s hiljadama stepenika koji su vodili gore, ka polu. Iznad embrio-banke, u gotovo potpunoj tami Rame, uzdizao se impozantni Veliki rog i njegovih šest pomoćnih šiljaka, koji su svi imali divovske potpornje; svaki od tih objekata bio je veći nego ijedna pojedinačna konstrukcija na planeti Zemlji.

Ričard i Arči su se na izlazu iz Zelengrada popeli na leđa jednom nojosauru. Imali su i pratnju, a iznad sebe i tri div-svica. Projahali su kroz Alternativnu oblast za samo nekoliko minuta. Na otvorenom prostoru, u južnim delovima oktopaučkog carstva, bilo je veoma malo zgrada. Ponegde se videlo žitno polje, ali glavnina prostora po kome su putovali ka jugu podsećala je Ričarda, čak i pri ovoj slaboj svetlosti, na severni hemicilindar Rame iz doba kad je to bila 'Rama II' - kad tamo još nijedan habitat nije bio izgrađen.

Ričard i njegov osmostrani prijatelj uđoše u embrio-banku kroz dvokrilna, izuzetno debela vrata, koja ih propustiše pravo u nekakvu konferencijsku salu. Tu Ričarda upoznaše s nekolicinom drugih oktopauka, koji su, sumnje nije moglo biti, očekivali ovu posetu. On se oslanjao na elektronski prevodilački aparat a oktoi su njemu čitali s usana; morao je, međutim, govoriti jasnije i sporije, zato što oni u tom poslu nisu bili ni približno onako vešti kao Arči.

Posle nekoliko kratkih konvencionalnih rečenica, jedan okto povede njih dvojicu do niza kontrolnih ploča na kojima su bile tastature, zapravo, oktoski ekvivalenti tastatura, sačinjeni od uspravnih kolornih traka. "Ovde čuvamo gotovo deset miliona embriona", reče oktoska upravnica banke u svom uvodnom izveštaju. "To su pripadnici preko sto hiljada različitih rasa i triput toliko hibrida. Njihov prirodni životni vek u rasponu je od pola terta do nekoliko miliona dana, što bi bilo oko deset hiljada vaših ljudskih godina. Kad odrastu, njihova telesna veličina kreće se od delića nanometra do veličine ove građevine. Svaki embrion nalazi se u okruženju za koje verujemo da je najpribližnije moguće njegovim optimalnim uslovima za očuvanje. Ali to je zapravo samo oko hiljadu različitih životnih sredina, što će reći, hiljadu različitih kombinacija temperature, pritiska, i hemijskih ambijenata. To je dovoljno za sve njih."

"U zgradi je", nastavi ona, "i ogroman sistem za prikupljanje i obradu podataka. On automatski nadgleda uslove u svakoj od tih hiljadu životnih sredina, i prati one

embrione koji su u fazi aktivnog razvoja, a takvih uvek ima nekoliko hiljada. Sistem ima automatske mehanizme za otkrivanje i ispravljanje grešaka, udvojenu alarmnu mrežu, i kataloge iz kojih se uvek mogu izvući slike i podaci o trenutnom stanju za svaku vrstu, i biti prikazani ovde na zidovima, ili gore, u istraživačkim odeljenjima koja su na gornjim spratovima."

Ričardove misli se ubrzaše; počinjao je da shvata pravu svrhu embrio-banke. Kakva fantastična zamisao, govorio je sebi. Oktoi ovde čuvaju seme svih biljnih i životinjskih vrsta koje bi ikad izašta mogle zatrebati.

"...Testiranje neprekidno traje", nastavljala je predvodnica ovdašnjih oktoa, "i ima dva cilja: obezbediti integritet i očuvanje svih sistema i primeraka, i odgajati primerke za genetski inženjering. U svakom trenutku bar dvesta oktoskih biologa aktivno radi na genetskim eksperimentima u ovoj zgradi. Od njih se očekuje da proizvode nove, izmenjene oblike života, da bi naše društvo bilo što efikasnije."

"Možete li mi pokazati primer takvog genetskog eksperimenta?" reče Ričard.

"Svakako", odgovori okto svojim bojama. Prilazeći jednom kontrolnom panelu počela je, pomoću tri pipka istovremeno, pritiskati obojenu dugmad. "Verujem da ti je poznat jedan od naših glavnih metoda za proizvodnju električne struje", reče ona. Na zidu se pojavi filmski snimak. "Bazični princip je vrlo prost, kao što i sam znaš. Ova okrugla morska stvorenja generišu elektricitet i čuvaju ga u telu. Mi razapnemo žičanu mrežu koja im oduzima taj električni naboj; a to se dešava zato što životinja mora prići mreži, i nasloniti se na nju, da bi dohvatila hranu. Ovaj sistem sasvim dobro radi; pa ipak, naši inženjeri su istakli da bi znatno poboljšanje moglo biti ostvareno ako bi se ponašanje tih životinja donekle promenilo."

"Pogledaj ovaj ubrzani film", nastavi ona, "na kome se vidi desetak tih morskih živih elektrogeneratora. Videćeš da svaka životinja na ovom snimku prolazi kroz tri do četiri ciklusa nakupljanja i oslobađanja elektriciteta. Koji vid ovih ciklusa bi bio najvažniji za elektroinženjera?"

Ričard je pažljivo gledao film. Peščani dolari potamne kad predaju svoj naboj struje mreži, pomisli on, ali im ne treba mnogo vremena da nakupe novu količinu i povrate svoj puni sjaj.

"Ako pretpostavimo da je ovaj sjaj mera elektriciteta koji je kondenzovan u životinji", reče on, najednom se zapitavši nije li ovo nekakav test, "vidimo da bi sistem postao efikasniji ako bi se hranjenje događalo češće."

"Tačno tako", odvrati okto. Arči joj uputi brzu poruku koja se završila pre nego što je Ričard stigao da okrene optički uređaj prevodioca na tu stranu. Na zidu se pojavi drugačija slika. "Ovo su tri genetski menjane varijante tog kružnog morskog organizma. Sad ispitujemo sve tri. Vodeći kandidat je ovaj levo. Taj prototip jede približno dvaput učestalije nego onaj koji nam sada služi kao dinamo-komponenta u sistemu. Na žalost, ima i izvesnu metaboličku neravnotežu, zbog koje je znatno podložniji zaraznim bolestima. Nastojimo da odmerimo značaj svih ovih faktora..."

Ričarda su vodili s jedne demonstracije na drugu. Arči je neprestano bio uz njega, ali su domaćini i objašnjivači u svakoj sali bili drugi oktopauci, specijalisti za tu oblast. Svaki put je Ričard čuo pripremljeno mini-predavanje a onda se uključivao u diskusiju. Jedna prezentacija bavila se odnosom između embrio-banke, velikog zoo vrta, koji je zauzimao znatan deo Alternativne oblasti, i šumske barijere koja je činila kompletan

'anulus', tj. prsten oko Rame, kilometar severno od Zelengrada. "Sve žive vrste u našem carstvu", rekao je taj prezentator, "nalaze se ili u aktivnoj simbiozi s nama, ili su na privremenom posmatranju u nekoj izolovanoj zoni - u šumi, u zoološkom vrtu, ili, kao što je slučaj s vama ljudima, u samom Zelengradu - ili se podvrgavaju eksperimentima ovde u banci embriona."

Posle dugog pešačenja kroz mnoge hodnike, Ričard i Arči su došli na sastanak šest oktoa koji su ocenjivali prednosti i mane predloga da se čitav jedan simbiotski lanac, sačinjen od četiri zasebne vrste, 'zameni'. Taj lanac je bio zadužen za proizvodnju želatinozne supstance koja znatno ublažuje jednu čestu bolest očnog sočiva kod oktopauka. Ričard je zadivljeno pratio kako oktoi upoređuju glavne parametre postojećeg i novog, predloženog simbiotskog sistema: koliko materijalnih sredstava će trošiti, koliko se uspešno razmnožavaju, kakva je interakcija s oktoima potrebna, koji su koeficijenti grešaka i neuspeha, koliko je predvidljivo njihovo ponašanje. Doneta je odluka da se u jednoj od tri 'industrijske zone' postavi nova simbioza, i da posle nekoliko stotina radnih dana rezultati budu kritički sagledani.

Oko sredine radnog dana bilo je predviđeno da Arči i Ričard ostanu jedan tert nasamo. Na Ričardov zahtev, uzeli su hranu i piće, popeli se na nojosaura, poveli dva svica, i odlutali u hladnoću i mrak Centralne ravnice. Ričard, posle dužeg vremena, sjaha pa pođe nekoliko koraka napred, šireći ruke i dižući pogled ka ogromnosti Rame.

"Ko od vas", upita on Arčija, "vodi brigu, ili pokušava da shvati, smisao svega ovoga?" On mahnu rukama ukrug oko sebe.

Okto odgovori da ne razume pitanje.

"Razumeš ti, razumeš, lukavi stvore", reče Ričard osmehujući se. "Nego su ti optimizatori naredili da ovo vreme iskoristiš za neke druge razgovore sa mnom. Arči, neću da razgovaram o konkretnim projektima u embrio-banci, pa onda, kao, na kojima od njih bih ja voleo da radim, da bih dao 'doprinos društvu' i time 'opravdao trošenje resursa' potrebnih da ostajem živ ovde... Ne. Hoću da popričamo o nečem drugom. Šta se stvarno dešava u Rami? Zašto smo mi, ljudi, sesili, avijani, i vi oktopauci, s celom vašom menažerijom - strpani u ovaj ogromni, misteriozni zvezdani brod i bačeni ka zvezdi koju mi ljudi zovemo 'Tau Ceti'?"

Arči nekih tridesetak sekundi nije odgovarao. Zatim poče izlaganje. "Članovima našeg roda rečeno je, dok su bili na Čvorištu, kao i vi, da neka viša inteligencija katalogizuje životne forme u ovoj galaksiji, i da je naročito zainteresovana za one koje putuju svemirom. Mi smo pripremili jednu tipičnu oktopaučku koloniju, kao što se od nas i tražilo, i uveli je u ovo vozilo zvano Rama, da bi se zahtevano detaljno posmatranje naše vrste moglo obaviti."

"Znači, vi oktići ne znate ništa više nego mi ljudi o pitanju ko ili šta stoji iza tog ogromnog plana?"

"Ne znamo. Zapravo, svi su izgledi da znamo manje. Niko od oktoa koji su boravili na Čvorištu nije više deo ove naše naseobine. Kao što sam ti rekao, to je bio onaj kontingent sa 'Rame II', zapravo druga vrsta, drugačija, inferiorna. Jedine informacije iz prve ruke koje imamo o Čvorištu posedujete vi, ti i tvoja porodica, mada je moguće da se izvesna količina sabijenih podataka nalazi i u onoj maloj količini sesilnog materijala, koju još čuvamo u našem zoološkom vrtu."

"I to je sve? Niko ne postavlja nijedno dalje pitanje o toj temi?"

"Nas u mladosti obučavaju da ne tra'imo vreme na one teme o kojima ne možemo pribaviti nijedan značajan podatak."

Ričard je jedan trenutak ćutao, zatim naglo upita: "Otkud znate tako mnogo o avijanima i sesilima?"

"Izvini što ne mogu sad o tome da pričam s tobom", uzvrati Arči. "Moj radni zadatak za ovaj period je, ko što si pretpostavio, da ocenim da li bi tebi prijalo, ili ne bi, da postaneš inženjer u embrio-banci, i, takođe, koja ti se od mnogobrojnih danas viđenih oblasti čini najprivlačnija."

"Al' ko će tol'ko da putuje od kuće do radnog mesta?" reče Ričard smejući se. "Ma, Arči, sve je tamo zanimljivo, a ponajviše ono odeljenje koje bih nazvao enciklopedijskim. Mislim da bih tamo voleo da radim. Na taj način bih povećao svoje skromno znanje biologije. Ali, zašto mi to pitanje postavljaš sad? Zar ne idemo posle ručka na dalje demonstracije?"

"Idemo. Ali popodnevni obilasci su namenjeni samo tome da se upotpuni slika. Ova druga polovina embrio-banke počiva na mikrobiologiji. Upravljanje tom aktivnošću je složenije, i zahteva komunikaciju s patuljastim morfovima. Teško nam je da zamislimo da bi ti mogao raditi u nekom od tih odeljenja."

Ispod glavne mikrobiološke laboratorije bio je podrum u koji se moglo ući samo sa specijalnim propusnicama. Kad je Arči pomenuo da se dole proizvode velike količine letećih mikrokvadroida, dakle živih kamera, Ričard poče maltene preklinjati da ga puste da vidi taj proces. Prekidoše zato njegovu službenu 'turneju'. Nekoliko fengova stajao je i čekao; za to vreme je Arči isposlovao dozvolu za silazak u odgajalište kvadroida.

Dva druga oktoa povedoše ih nizom dugačkih silaznih rampi, u podzemne prostore. "Ovo odgajalište je namerno načinjeno daleko ispod nivoa ramanskog tla", reče mu Arči, "radi dopunske izolacije i zaštite. Imamo još tri ovakva postrojenja, na sasvim drugim mestima, u našem domenu."

E, jebi ga, reče Ričard sebi stupajući, okružen sa tri oktoa, na platformu odakle se otvarao vidik preko velike pravougaone sobe. Prepoznavanje je nastupilo istoga trena. Nekoliko metara ispod njih, stotinak majušnih oktoa radilo je poslove Ričardu nejasne, tu i tamo u sobi. S tavanice je visilo osam pravougaonih rešetki, simetrično raspoređenih po sobi. Svaka je bila oko pet metara duga i dva metra široka. Ispod svake je ležao po jedan veliki ovalni predmet sa debelim oklopom, nalik na ogromni orah umotan u neke guste izraštaje slične puzavici ili paučini.

"Video sam pre mnogo godina jednu sličnu instalaciju", reče on uzbuđeno. "Ispod Njujorka. Neposredno pre mog prvog susreta, oči u oči, s jednim vašim rođakom. Nikol i ja smo se tada silno uplašili."

"Mislim da sam čitao nešto o tom incidentu", odgovori Arči. "Pre nego što smo priveli Eli i Eponinu u Zelengrad, prostudirao sam sve stare fajlove o vašoj vrsti. Jedan deo podataka bio je sabijen, što znači da nije bilo mnogo detalja."

"A ja taj 'incident' pamtim kao da je juče bilo", prekide ga Ričard. "Ukrcao sam dva minijaturna robota u onaj maleni voz koji je otišao u tunelčić i nestao. Međutim, roboti su dospeli u jednu zonu sličnu ovoj. Popeli su se na jednu ovakvu rešetku. Onda ih je pojurio i uhvatio jedan od tvojih rođaka."

"Nesumnjivo su roboti zalutali u odgajalište kvadroida. Oktoi su nastojali da zaštite postrojenje. Sve je to zapravo veoma jednostavno." Arči dade njihovom vodiču, inženjeru, znak da je vreme za objašnjenje.

"Kvadroidske kraljice provode gestacioni period u posebnim pregradama, koje su malo uzdignute od poda sale", reče taj. "Svaka kraljica polaže hiljade jaja. Kad se nakupi nekoliko miliona jaja, saberemo ih i stavimo u jedan od onih ovalnih kontejnera. Unutra održavamo veoma visoku temperaturu, koja bitno ubrzava razvoj kvadroida. Gusti izraštaji oko posude upijaju suvišnu toplotu, tako da su radni uslovi prihvatljivi za patuljaste oktopauke koji nadgledaju proces."

Ričard je jednim uvom slušao, ali je njegova pažnja bila stvarno usmerena na jedan trenutak koji se dogodio pre mnogo godina. Sad je sve jasno, reče on sebi. Onaj maleni metro sagrađen je za patuljaste morfove.

"U svakom kontejneru su sonde koje tačno odrede trenutak kad su kvadroidi spremni da uzlete i oforme jato. Tad otvaramo kontejnere, ali nekoliko fengova ranije natopimo rešetke iznad njih odgovarajućim hemikalijama. Nove kraljice polete prve, privučene hemikalijama. Za njima pojure horde raspomamljenih mužjaka; iako su minijaturni, ima ih toliko da stvaraju vidljive crne oblake. Mi ih onda poskidamo s rešetke, to je žetva. I odmah počinje njihov masovni trening."

"Veoma elegantno", reče Ričard. "Ali ja tu imam jedno prosto pitanje. Zašto kvadroidi rade taj posao za vas?"

"Najkraći odgovor", reče Arči, "bio bi: genetski su inženjerisani, hiljadama godina, da primaju komande od nas. Mi, zapravo naši specijalisti - a to su patuljasti oktopauci - govorimo onim hemijskim jezikom pomoću koga i kvadroidi govore između sebe. Ako rade što im kažemo, dobiju hranu. Ako duže vremena rade dobro, dopusti im se zadovoljstvo seksa."

"Kad se izlegne jedno jato, koliki procenat jedinki prihvata naređenja?"

"Kod pravljenja prve slike, približno deset procenata njih ne obavi svoju dužnost", odgovori inženjer. "Ali, kad se počne stvarati navika, i kad se ciklus nagrađivanja učvrsti, procenat neuspeha se dramatično smanjuje."

"Dakle, prokleto je impresivno ovo vaše, moram priznati", reče Ričard. "Možda u toj biologiji stvarno ima više vrednosti nego što mi se ranije činilo."

Dok su jahali nazad ka Smaragdnom Gradu, Ričard i Arči su razgovarali o komparativnim prednostima i manama bioloških i nebioloških industrijskih sistema. Bila je to uglavnom apstraktna, filozofska diskusija, s malo ili nimalo praktične svrhovitosti. Ipak su se saglasili da u enciklopedijskim funkcijama, koje podrazumevaju memorisanje, manipulaciju i prezentaciju ogromnih količina informacija, nebiološki sistemi mogu optimalnije da posluže.

Kad su se približili gradu pod svodom, zeleni sjaj se najednom ugasi. Noć je opet stigla u središte oktoskog carstva. Uskoro potom pojaviše se još dva svica, da bi njihov nojosaur imao dodatnu svetlost.

Bejaše to dug dan; Ričard se prilično umorio. Dok su ulazili u Alternativnu oblast, učini mu se da vidi kako nešto proleće kroz mrak, desno od njega. "Šta je bilo sa Timijem i njegovom Tami?" upita on.

"Parili su se", odgovori Arči, "i imaju nekoliko potomaka. Njihove mladunce negujemo u zoološkom vrtu."

"Mogu li ih videti? Jednom prilikom, pre nekoliko meseci, rekao si mi da će to jednog dana možda biti moguće..."

"Pretpostavljam da možeš", odgovori Arči posle kraćeg vremena. "Zoološki vrt pripada zoni zabranjenog pristupa, ali avijanski blok je vrlo blizu ulaza."

Stigli su do prve velike građevine u Alternativnoj zoni. Tu je Arči sjahao, i ušao. Kad se vratio, reče nešto nojosauru. "Dobili smo dozvolu, ali samo za kratkotrajnu posetu", reče Arči. Njihova jahaća životinja već je skretala sa glavne staze i zalazila u bočne uličice naselja alternativaca.

Ričarda predstaviše čuvaru zoo vrta, koji ih poveze zaprežnim kolima do jednog 'bloka' udaljenog samo stotinak metara od ulaza. Tamo su ih čekali i mužjak Timi i ženka Tami. Istog trena su prepoznali Ričarda. Njihovo radosno kričanje i brbljanje razlegalo se sve do crnog neba. Pokazali su Ričardu svoje mladunce, koji su bili izuzetno stidljivi u svom prvom susretu sa ljudskim bićem. Ričard je, zahvaćen silovitim emocijama, gladio somotno glatke perjane trbuhe svojih prijatelja; prisećao se onih vremena kad je bio njihov jedini zaštitnik, u onoj jazbini ispod Njujorka.

Oprostio se od svojih štićenika. Zatim se popeo u zaprežna kola, gde su već bili Arči i čuvar vrta. Na pola puta do izlaza iz zoo vrta začu se jedan zvuk koji Ričarda silno uzbuni: sva mu se koža naježi. On ostade u sedećem položaju, ali savršeno nepomičan, koncentrisan. Zvuk se ponovio trenutak pre nego što su se tiha kola zaustavila.

"Ma nema šanse da sam pogrešno čuo", bio je uporan u razgovoru s Nikol. "Dvaput se čulo. Ne postoji nijedan drugi zvuk sličan plaču deteta."

"Ne sumnjam ja da si ti dobro čuo, Ričarde", reče ona. "Samo pokušavam da logičnim razmišljanjem isključim eventualne druge moguće izvore tog zvuka. Mladunci avijana imaju jedan poseban krik koji može pomalo da podseti na plač bebe... Uostalom, bio si u zoološkom vrtu, zar ne? Mogla je biti nekakva životinjka."

"Ne", reče on. "Znam šta sam čuo. Živeo sam ja s decom dovoljno, i naslušao sam se dreke."

Nikol se osmehnu. "Sad su se uloge malo promenile, a, dragi moj? Pamtiš kako si reagovao kad sam ti rekla da sam na muralu videla lice žene, one večeri kad smo išli da vidimo oktosko pozorište? Ako se dobro sećam, izgrdio si me, i rekao mi da ne budem 'apsurdna'."

"Dobro. Onda - kako bi glasilo objašnjenje? Da li su nekako kidnapovali neke ljude iz Avalona? A incident posle bio prikriven? Pa, kako bi mogli..."

"Jesi li išta rekao Arčiju?"

"Nisam. Bio sam gotovo ošamućen. U prvi mah mi je bilo neshvatljivo zašto ni on ni čuvar vrta to ne komentarišu. Onda sam se setio da su oktići gluvi."

Oboje su nekoliko sekundi ćutali. "Ričarde, nije bilo planirano da ti čuješ to plakanje. Naši zamalo-savršeni domaćini načinili su vrlo neoptimalnu grešketinu."

Ričard se nasmeja. "Al' pošto snimaju ovaj razgovor, već sutra će znati da znamo..."

"Hajde da ništa od toga ne kažemo, zasad, drugima. Možda će oktići odlučiti da to ostane mala tajna između njih i nas dvoje... Nego, kad počinješ da radiš?"

"Kad god mi volja", reče on. "Rek'o sam Arčiju da moram prvo da dovedem dokraja nekoliko mojih ličnih poslova."

"Zvuči kao da si imao fenomenalnu dančugu", reče Nikol. "Ovde je uglavnom vladao mir. Izuzimajući jednu stvar. Patrik i Nai odredili su datum svog venčanja... Biće to za tri nedelje."

"Šta? Pa, zašto mi nisi odmah rekla?"

Nikol se nasmeja. "Nisam imala šansu. Uleteo si ovamo pričajući kao navijen o plakanju u zoološkom vrtu, o avijanima, kvadroidima, i banci embriona. Iz iskustva znam da u takvom slučaju moje vesti moraju da sačekaju dok se odmotaš."

"U redu, majko mladoženjina", reče on nekoliko sekundi kasnije, "pa kako se osećaš?"

"Sve u svemu, vrlo sam zadovoljna. Znaš šta mislim o Nai... Samo mi se čini da je ovo malčice neobično vreme i mesto za venčanje."

12.

Sedeli su u dnevnoj sobi Vejkfildovih i čekali da se pojavi nevesta. Patrik je nervozno kršio ruke. "Strpljenja, mladi čoveče", reče Maks, priđe i prebaci mu ruku preko ramena. "Doći će ona. Žensko hoće da izgleda maksimalno na dan svog venčanja."

"Ja ne", reče Eponina. "Zapravo, ni ne pamtim šta sam nosila na dan venčanja."

"The, zato ja dobro pamtim, Frenči", reče Maks sa širokim osmehom, "a naročito šta si nosila gore u iglou. Koliko se ja sećam, to je bilo uglavnom tvoje novorođenačko odelo."

Svi se nasmejaše. Uđe Nikol. "Ona dolazi za neki minut. Eli joj pomaže oko nekih završnih detalja na haljini." Osvrte se. "Gde su Arči i Plava?"

"Vratili su se nakratko u svoju kuću", reče Eli. "Imaju specijalan poklon za mladu."

"Ne volim da se te oktopaučine muvaju okolo", reče Galilej odvratnim glasom. "Jeza me hvata od njih."

"Galileju", reče Eli blago, "od sledeće nedelje biće po jedna oktoskinja gotovo uvek s vama u školi. Pomagaće vam u učenju njihovog jezika."

"Neću da učim njihov jezik", reče dečak prkosno.

Maks upita Ričarda: "Da, stvarno, kako ti je na radnom mestu, amigo? Nešto te ne viđamo mnogo, u poslednje dve nedelje."

"Ide super", odgovori Ričard s oduševljenjem. "Radim na projektu enciklopedije, pomažem im da konstruišu nov softver za prikazivanje svih bitnih informacija o stotinama hiljada živih vrsta sačuvanih u Banci embriona. Oktići testiranjem prikupe ogromno bogatstvo podataka, ali, ipak, pokazuju začuđujuću ograničenost kad treba tim znanjem efikasno raspolagati. Eto, juče sam, na primer, počeo sam da radim s novim test-podacima o jednoj klasi mikroba koji su, u oktoskoj taksonomiji, klasifikovani prema rasponu biljaka i životinja na koje deluju smrtonosno..."

Zaćuta. Ulazili su Arči i doktorka Plava, zajedno. Nosili su kutiju visoku oko jedan metar, umotanu u jedan od njihovih pergamenata. Stavili su svoj poklon u ugao sobe, i stali po strani. Trenutak kasnije uđe Eli, pevušeći Mendelsonov venčani marš. Za njom je stupala Nai.

Patrikova nevesta je na sebi imala tajlandsku svilenu haljinu, ukrašenu onim blistavim žutim i crnim cvećem koje su oktići dali Eli. Pojedinačne cvetove je prikačila čiodama na mudro odabrana mesta na haljini. Patrik se diže i stade uz Nai, pred svoju majku. Dvoje mladih se uhvatiše za ruku.

Od Nikol je bilo zatraženo da obavi ovu ceremoniju, ali što jednostavnije. Dok se pripremala da počne svoj kratki govor, Nikol odjednom preplaviše uspomene na neka druga venčanja u njenom životu. Vide Maksa i Eponinu; vide svoju ćerku Simon, i Majkla O'Tula; vide Roberta i Eli... Sva se strese, jer se u njenom duhu pojavi, nezvana, i uspomena na puščanu paljbu. Okupili smo se još jednom, pomisli ona, prisiljavajući sebe na povratak u sadašnjost.

Bila je savladana emocijama, jedva sposobna da progovori. Pa, ovo mi je poslednje venčanje, reče sebi. Malo je nedostajalo pa da to kaže i glasno. Nikada više nijedno drugo neću videti.

Jedna suza kliznu joj niz levi obraz. "Je li ti dobro, D'Žardenka?" reče tiho nevesta, uvek otvorena prema drugima. Nikol klimnu glavom i osmehnu se.

"Prijatelji", reče Nikol d'Žarden, "okupili smo se da budemo svedoci i da proslavimo venčanje Patrika Rajana O'Tula i Nai Buatong Vatanabe. Načinimo, sada, krug oko njih, i uhvatimo se svi za ruke, da pokažemo da ih volimo i da odobravamo njihov brak."

Još dok se krug počinjao uobličavati, ona pokaza oktopaucima da se uključe u njega i prebace pipke preko ramena ljudi levo i desno od sebe.

"Da li ti, Patriče", reče ona glasom koji se lomio, "uzimaš ovu ženu, Nai, da je voliš i čuvaš kao svoju suprugu i družbenicu u životu?"

"Da", reče Patrik.

"A ti, Nai", nastavi Nikol, "uzimaš li ovog čoveka, Patrika, da ga voliš i čuvaš kao svog muža i druga u životu?"

"Da", reče Nai.

"Onda proglašavam da ste muž i žena." Patrik i Nai se zagrliše; svi ostali počeše da viču. Novovenčani se okretoše i podeliše svoj prvi bračni zagrljaj s Nikol.

"Jes' ti ikad prič'o s Patrikom o seksu?" upita Nikol Ričarda kad je zabava bila završena i svi otišli kući.

"Nisam. Maks se dobrovoljno javio za to. Ali, ne bi trebalo da to bude neophodno. Nai je, dabome, već bila udata... Bože, al' si ti bila emotivna večeras. Zašto?"

Nikol se osmehnu. "Razmišljala sam o drugim venčanjima, Ričarde. O Simoninom i Majklovom, o Elinom i Robertovom..."

"To poslednje bih rado da zaboravim. Iz mnogo razloga."

"Mislila sam, tokom svečanosti, da plačem i zato što je to verovatno poslednje venčanje kome ću u životu prisustvovati. Ali kasnije, tokom zabave, pomislila sam na još jednu stvar. Da li je tebi ikad zasmetalo što nas dvoje nikad nismo zvanično venčani?"

"Nije", reče Ričard, odmahujući glavom. "Ja sam se venčavao jednom, sa Sarom, i meni je to dosta."

"Da, ti jesi, ali ja nikad. Rađala sam decu sa tri različita čoveka, ali nikad nisam bila nevesta."

Ričard je ćutao nekoliko sekundi. "I ti smatraš da si zbog toga plakala?"

"Možda. Ne znam zasigurno."

Ona se uzvrte oko Ričarda, koji se dao u teške misli. "Zar nije bila divna ona statua Bude koju su oktoi dali Nai?" reče ona. "Izvrstan umetnički rad. Zaista mi se činilo da je zabava prijala i Arčiju i Plavoj. Pitam se zašto je Džejmi došao tako rano po njih."

"A da li bi ti volela da se i mi venčamo zvanično?" upita on najednom.

"U našim godinama?" nasmeja se Nikol. "Pa, mi smo već deda i baba."

"Svejedno, ako bi te to učinilo srećnom..."

"Je l' si ti to mene zaprosio, Ričarde Vejkfilde?"

"Pa, izgleda da jesam. Ne bih želeo da si tužna zato što nikad nisi bila nevesta."

Nikol priđe i poljubi svog muža. "Moglo bi biti zabavno", reče ona. "Ali, hajde da ne planiramo ništa dok se Patrik i Nai malo ne srede. Ne bih želela da im kradem slavu."

Pođoše zagrljeni ka svojoj spavaćoj sobi, i silno se iznenadiše kad opaziše da su im se Arči i Plava isprečili na putu.

"Morate hitno s nama", obaveštavao je Arči. "Hitna stvar."

"Sad?" reče Nikol. "U ovo doba noći?"

"Da", reče Plava. "Samo vas dvoje, niko drugi. Glavna optimizatorka čeka. Ona će sve objasniti."

Nikol oseti ubrzanje srčanog rada: adrenalin se kao talas ulivao u njen sistem. "Treba li mi kaput?" reče ona. "Idemo li iz grada?"

Iz nekog razloga, njena prva misao bila je da ovaj hitni poziv ima neke veze sa dečjim plačem koji je Ričard čuo u zoo vrtu. To dete je obolelo, možda? Umire? Onda zašto ne poći pravo u zoološki vrt, koji je nadomak gradske kupole, u Alternativnoj oblasti?

Zaista ih je čekala Glavna sa svojim osobljem. U sobi su bile dve stolice. Čim su Ričard i Nikol seli, oktopaučka predvodnica poče da govori.

"U toku je kriza ogromnih razmera", reče ona, "koja bi, na žalost, mogla značiti rat između vaše vrste i naše." Mahnula je jednim pipkom; na zidu poče video-projekcija. "Rano jutros, dva helikoptera su počela da prebacuju ljudske trupe s ostrva Njujork u najseverniji deo naše regije, na domak Cilindričnog mora. Naši kvadroidski snimci pokazuju dve stvari: da se vaša vrsta sprema da otpočne napad na nas, i da je vaš vođa Nakamura uspeo da ubedi stanovništvo da smo mi vaši neprijatelji. Dobio je podršku senata za ratni pohod; za relativno kratko vreme nagomilao je arsenal oružja koji bi mogao naneti znatnu štetu našoj koloniji."

Glavna optimizatorka prestade sa signalima. Ričard i Nikol su gledali video-snimke koji su pokazivali proizvodnju bombi, ručnih bacača i mitraljeza u Novom Raju.

"Tokom protekla četiri dana male grupe ljudi su vršile izviđačke prodore na našu teritoriju, pešice. Drugi su činili to isto pomoću dva helikoptera. Ove izviđačke misije su prodirale na jug sve do šumske barijere; zapravo, pokrile su celu cilindričnu dužinu naše teritorije. Gotovo trideset procenata naše hrane, vode i energije proizvodi se na površinama koje su ljudi izviđali."

"Nije bilo borbe", nastavi ona, "zato što mi nigde nismo pružili otpor njihovim izviđačkim aktivnostima. Međutim, stavili smo na ključna mesta natpise na vašem jeziku, onoliko dobro sačinjene koliko smo to s našim znanjem engleskog mogli. To su saopštenja ljudskim trupama da je čitav južni poluvaljak Rame teritorija druge razumne

vrste, napredne ali miroljubive; takođe su tu i zahtevi da se oni vrate u svoj region. Ljudi su te naše natpise prosto prevideli."

"Pre dva dana dogodio se uznemirujući incident. Dok smo žnjeli na jednoj od naših velikih njiva, nadleteo nas je helikopter. Vozilo je sletelo u blizini i iz sebe pustilo četiri vojnika. Bez ikakvog povoda ti ljudi su ubili sve tri životinje koje su obavljale žetvu. Bile su to šestoruke životinje - videli ste takve na vašem prvom obilasku naših polja. Vojnici su, posle toga, zapalili naše žitno polje. Posle tog incidenta, sadržina naših natpisa se promenila. Sad jasno piše da će takvo ili slično ponašanje, ako se još jednom dogodi, značiti rat."

"Međutim, današnji postupci pokazuju da naša upozorenja nisu uzeta u obzir, i da vaša vrsta planira da otpočne jedan sukob u kome nikako ne može pobediti. Danas sam razmatrala mogućnost da objavim rat, a to je za naseobinu oktopauka izuzetno ozbiljan čin, koji bi se odrazio na sve nivoe našeg društva. Pre donošenja takve odluke, posavetovala sam se sa drugim optimizatorima, i to s onima čija mišljenja najviše cenim."

"Većina je za objavu rata, zato što ne nalazimo načina da ubedimo vaše saplemenike da bi sukob s nama za njih predstavljao katastrofu. Međutim, oktopauk koga zovete Arči izneo je mom osoblju jedan predlog za koji mislimo da ima neku malu šansu da uspe. Iako naše analize verovatnoće kazuju da je rat ipak najverovatniji ishod, naši principi zahtevaju da učinimo apsolutno sve što je moguće da rat izbegnemo. Pošto Arčijev predlog zahteva vašu saradnju, pozvali smo vas noćas ovamo."

Glavna prekide govor bojama i polako ode u drugi deo sobe. Ričard i Nikol se pogledaše. "Je l' tvoj aparat za prevođenje pratio ovo?" reče ona.

"Pa, najveći deo", odgovori Ričard. "Sasvim dobro razumem suštinu situacije. Imaš li ti nešto da pitaš? Ili da im predložimo da primene Arčijev predlog?"

Nikol klimnu glavom. Arči dođe na sredinu sobe. "Ja sam se dobrovoljno javio", reče njihov oktoski prijatelj, "da lično idem na pregovore sa ljudskim vođama, da bi ovaj sukob bio zaustavljen pre nego što se pretvori u pravi rat. Međutim, da bih to postigao, očigledno će mi biti potrebna pomoć. Ako se iznenada pojavim u logoru Nakamurinih vojnika, oni će me ubiti. Ako me i ne bi ubili, svakako ne bi mogli da razumeju šta im govorim. Znači, sa mnom mora poći neko ko razume naš jezik i može da prevodi. Inače ne može biti započet nikakav istinski dijalog."

Kad su Ričard i Nikol rekli glavnoj optimizatorki da nemaju ništa protiv osnovnog koncepta koji Arči predlaže, ostaviše ih nasamo s Arčijem da razrade detalje. Arčijeva ideja bila je jednostavna. Nikol i on će zajednički pristupiti vojničkom logoru blizu Cilindričnog mora, i zatražiće susret s Nakamurom i drugim ljudskim liderima. Na tom sastanku Arči i Nikol će objasniti da su oktoi mroljubiva živa vrsta koja nema nikakve teritorijalne pretenzije severno od Cilindričnog mora. Arči će zatražiti da se ljudi povuku iz tog logora i prestanu s nadletanjem. Kao znak dobre volje ponudiće da oktoi isporuče ljudima, ako je potrebno, izvesne količine hrane i vode, da bi prebrodili trenutne teškoće. Uspostavio bi se time trajni odnos između dve žive vrste; pripremio bi se i ugovor, kojim bi mirovni sporazum bio trajno potvrđen.

"Isuse!" reče Ričard čim je dokraja pročitao prevod Arčijevog govora. "A ja sam mislio da je Nikol idealista!"

Ovu njegovu rečenicu Arči nije shvatio. Nikol strpljivo objasni oktopauku da vođi Novog Edena najverovatnije neće biti tako razumni koliko on, Arči, pretpostavlja.

"Savršeno je moguće", reče ona, da bi naglasila koliko je opasno ono što on predlaže, "da će ubiti nas oboje pre nego što dobijemo priliku da kažemo bilo šta."

Arči je bio uveren da će njegov predlog biti prihvaćen pre ili posle, zato što je očigledno da je najpovoljniji po ljude u Novom Raju. "Vidi, Arči", reče Ričard nezadovoljno, "ovo što si sad rekao naprosto nije tačno. Ima mnogo ljudskih bića, a među takvima je i Nakamura, koji ne daju ni golo govno za dobrobit ljudske zajednice. Zajedničko blagostanje nije, takvim ljudima, čak ni mrvica u podsvesnim tokovima koji utiču na ponašanje. Oni gledaju samo sebe. Svaku odluku vagaju isključivo polazeći od toga da li će ona doprineti njihovoj vlasti i moći. U našoj istoriji, lideri su često uništavali svoje zemlje, ili naseobine, u pokušaju da održe sebe na vlasti."

Okto je bio uporan. "To što opisuješ naprosto je nemoguće kod jedne napredne vrste. Fundamentalni zakoni evolucije jasno pokazuju da one vrste kojima je dobrobit zajednice najvažnija, prežive, dok one u kojima su želje pojedinca na prvom mestu, propadnu. Da li ti sugerišeš da je ljudski rod nekakva aberacija, nenormalnost u prirodi, i da zato može da krši jednu tako elementarnu..."

Nikol prekide Arčija. "Znate šta, vas dvojica, sve je to veoma interesantno, ali mi imamo hitnija posla. Moramo spremiti pouzdan plan akcije. Ričarde, ako ti se ne dopada Arčijev plan, šta drugo predlažeš?"

Ričard je razmišljao nekoliko sekundi pre nego što je progovorio. "Verujem da Nakamura vodi Novi Eden u rat iz mnogo razloga, između ostalog i zato da bi zaustavio kritiku koja bi mogla biti izazvana unutrašnjim neuspesima režima. Ne verujem da će odustati od ratne kampanje, osim ako ne uvidi da je ogromna većina građana nedvosmisleno opredeljena protiv rata; ali, žao mi je što ću te razočarati, to se neće dogoditi dok se ljudi ne uvere da bi rat bio katastrofalan po njih."

"Smatraš da su pretnje neophodne?" reče Nikol.

"Kao minimum. Idealno bi bilo da oktoi prvo demonstriraju svoju vojnu moć", reče Ričard.

"Bojim se da to nije moguće", javljao se Arči, "bar ne pod sadašnjim okolnostima."

"Zašto?" upita Ričard. "Glavna je govorila s velikim pouzdanjem o svojoj pobedi ako rat počne. Ako vi sad napadnete taj logor i sravnite ga..."

"Sad ti ne razumeš nas", reče Arči. "Pošto su ratovi, i svi drugi sukobi koji mogu dovesti do namerno izazvane smrti, toliko neoptimalan način razrešavanja problema, naša kolonija ima vrlo kruta pravila o započinjanju organizovanog neprijateljskog ponašanja. Ugradili smo u svoje društvo kontrolne mehanizme koji obezbeđuju da nam rat bude apsolutno poslednja opcija. Na primer, mi uopšte nemamo stajaću vojsku niti zalihe naoružanja. Zatim, svi optimizatori koji uzmu učešća u donošenju odluke da se objavi rat, kao i svi oktoi koji lično ratuju, moraju da se podvrgnu terminaciji odmah posle završetka rata."

"Štaaaa?" reče Ričard, ne verujući onome što je na prevodiocu čitao. "Nemoguće."

"Moguće", reče Arči. "Kao što možeš zamisliti, ti faktori znatno umanjuju našu sklonost ka ne-odbrambenim neprijateljskim aktivnostima. Glavna optimizatorka zna da je potpisala smrtnu presudu sama sebi kad je, pre dve nedelje, naredila početak priprema za rat. Svih osamdeset oktoa koji sada žive i rade u Ratnom odeljenju biće likvidirano

čim rat prođe, ili čim se zvanično proglasi da je opasnost prošla. Pošto sam i ja danas učestvovao u razgovoru o ratu, to važi i za mene."

Ričard i Nikol ostadoše bez reči. "Oktopauku je jedino moguće opravdanje za rat", nastavi Arči, "nedvosmisleno izneta pretnja samom opstanku kolonije. Kad se takva pretnja uoči i potvrdi, naša vrsta doživljava metamorfozu i baca se u rat bez milosti, dok pretnja ne bude uništena, ili dok sama kolonija ne bude uništena. Pre mnogo generacija, neki veoma mudri optimizatori su uočili da oktoi koji tokom rata ubijaju ili planiraju ubijanje, izlaze iz rata psihološki promenjeni. Postaju opasni za miran život kolonije. Zato su doneti zakoni o terminaciji takvih."

Ričard i Nikol su ćutali i kad je Arči prestao da govori. Posle nekog vremena Ričard zausti da od njega zatraži da izađe napolje, da bi se on i Nikol mogli nasamo nešto dogovoriti; ali se seti sveprisutnih minijaturnih letećih snimatelja. "Nikol, draga", reče on, "ja iz nekoliko razloga ne verujem da je Arčijev plan dobar. Kao prvo, trebalo bi da ja pođem s njim, a ne ti..."

Ona pokuša da nešto kaže, ali Ričard diže šaku, dajući joj time znak da ga ne prekida. "Saslušaj me do kraja. U toku celog našeg braka, a naročito otkad smo otišli iz Čvorišta, uvek si ti išla napred, ulagala si svoje vreme i energiju za dobrobit porodice, naseobine... Sad sam ja na redu. U ovom konkretnom slučaju mislim i da sam podesniji za taj posao. Lakše ću uplašiti naše zemljake, tako što ću im dočarati kakve titanske udarce oktoi mogu da zadaju."

"Ali ti ne znaš dobro njihov jezik", bunila se Nikol. "Bez elektronskog prevodioca..."

"Mislio sam ja na to. Uveren sam da u stvari Eli i Niki treba da pođu s Arčijem i sa mnom. Prvo, ako među nama bude i dete, verovatnoća da nas vojnici odmah pobiju biće znatno umanjena. Drugo, Eli sasvim vlada oktoskim jezikom, i može mi pomoći ako elektronika bude izgubljena ili otkaže. Treće, i možda najvažnije, jedini zločin koji bi Nakamura ikako mogao pripisati oktoima je kidnapovanje Eli. Ako se ona pojavi živa i zdrava, i počne da hvali vanzemaljskog neprijatelja, čitav ratni napor biće potkopan."

Nikol se namršti. "Ne sviđa mi se to da Niki pođe. Suviše je opasno. Nikad ne bih oprostila sebi ako bi se nešto dogodilo tom detetu."

"Ni ja. Ali, ne verujem da će Eli hteti da pođe bez nje. Nikol, ovde ne postoji dobar plan. Bićemo prinuđeni da prihvatimo najmanje lošu opciju."

Kad je njihov razgovor zastao, Arči se javi svojim trakama boje. "Ričardovi predlozi su svi izvrsni. Postoji jedan dodatni razlog da ti, Nikol, ostaneš u Zelengradu. Ljudima koji ostanu ovde biće potrebno tvoje vođstvo u teškim danima koji dolaze."

Nikolin um je jurio. Nije bila pripravna za ovakav obrt, nije očekivala da će se Ričard prijaviti za odlazak. "Kažeš li ti meni, Arči, da odobravaš Ričardove predloge, pa i to da povedete Eli i Niki sa sobom?"

"Da", odgovori oktopod-pauk.

"Ali, Ričarde", nastavi ona okrećući se svom mužu, "i sam znaš koliko mrziš ono što nazivaš 'političkim sranjem'. Da li si siguran da si o ovome dobro razmislio?"

Ričard klimnu glavom. Nikol slegnu ramenima. "Pa, u redu", reče ona. "Da porazgovaramo s Eli. Ako ona pristane, plan je gotov."

Glavna optimizatorka je smatrala da dopunjeni plan ima izvesne izglede da uspe, ali je takođe smatrala svojom obavezom da ih sve podseti da su, prema teoriji

verovatnoće, i dalje pretežniji stavovi da će i Ričard i Arči biti ubijeni. Nikolino srce preskoči jedan otkucaj dok je ovo prevodila. To što joj je Glavna govorila, Nikol je već znala; ali, obuzeta dosadašnjim raspravama i planiranjem, nije se još suočila s tim najverovatnijim posledicama njihovih odluka.

Kad su se svi glavni učesnici dogovorili o orijentacionom vremenskom rasporedu poteza, Nikol ne reče gotovo ništa. Ali kad začu kako Ričard govori da će Arči i on u svakom slučaju, s Eli i Niki ili bez njih, krenuti iz Zelengrada već sutra, dva terta posle zore, telom joj prođe drhtavica. Sutra, sevnu misao u njenoj svesti. Sutra će se naši životi ponovo promeniti.

Ćutala je dok su se vozili nazad, ka njihovom deliću Zelengrada. Ričard i Arči su govorili o mnogo čemu, a Nikol se samo rvala sa sve većim strahom u sebi. Jedan unutrašnji glas, onaj koji već godinama nije čula, govorio joj je da posle sutrašnjeg dana više nikad neće videti Ričarda. Da nije to neka moja malo uvrnuta reakcija? zapita se ona. Možda mi se samo ne dopada da sad on bude heroj?

Zlo predosećanje se pojačavalo iako se ona trudila da mu se suprotstavi. Pamtila je onu strašnu noć pre mnogo godina kad se, u spavaćoj sobi u onoj kućici u Čili-Mazarenu, probudila vrišteći, iz živopisnog sna punog nasilja. "Mama je mrtva", vrištala je tada desetogodišnja devojčica.

Otac je pokušavao da je teši i da joj objasni da je majka samo otputovala da poseti familiju na Obali Slonovače. Telegram o majčinoj smrti stigao je u kuću sedam sati kasnije.

"Nemate naoružanje, nemate uvežbanu vojsku, pa kako onda mislite da se na vreme pripremite za odbranu?" govorio je Ričard.

"To ti ne mogu reći", odgovori Arči. "Ali, veruj mi, znam sigurno da bi konflikt između naše dve rase, sada, mogao rezultirati samo potpunim uništenjem ljudske civilizacije u Rami."

Nikol nije uspevala da umiri svoju dušu, njene muke nisu se smirivale. Ma koliko puta ponovila sebi da je njena reakcija preterana, zla slutnja nikako da popusti. Ona pruži ruku i dohvati Ričarda za šaku. On provuče prste kroz njene i nastavi razgovor s Arčijem.

Nikol se zagleda u njega. Ponosim se tobom, Ričarde, pomisli ona, ali se i bojim. Osećala je da joj se suze, kao krišom, uvlače u oči. Nisam još spremna da kažem zbogom.

Tek u neko pozno doba noći ona ode na spavanje. Prethodno je pažljivo probudila Eli, tako da ne uznemiri Niki, a ni blizance Vatanabe koji su spavali u kući Vejkfildovih da bi Patrik i Nai mogli svoju prvu bračnu noć provesti sami. Eli je, naravno, imala mnogo pitanja. Ričard i Nikol su joj obrazlagali plan, uključujući sve važne elemente koje su ona i Ričard doznali od Glavne i Arčija tokom toga dana. Eli se uplašila, ali je na kraju pristala da i ona i Niki pođu na put s Ričardom i Arčijem, sutra.

Nikol nije uspevala da istinski zaspi. Jedan sat se prevrtala i vrtela; onda krenu niz kratkih, haotičnih snova. U poslednjem, ona je opet bila sedmogodišnja devojčica na Obali Slonovače, učesnica u ceremoniji 'Poro'. Polugola je, u vodi; a lavica se šunja oko jezerceta. Mala Nikol uzima dubok dah i roni. Izranja, i gle, na obali stoji Ričard, na mestu gde je lavica bila. Ali, u prvom trenu, mladi Ričard. Pa počinje naglo da stari. Već je ovaj isti koji je tog trenutka pored nje u postelji. Nikol čuje kako joj Omeh nešto govori na uvo. "Dobro osmotri, Ronata. I pamti..."

Nikol se probudi. Pored nje Ričard je mirno spavao. Pridigla se, sela u krevetu i kucnula jednom po zidu. Dođe svitac, samo jedan, i donese malo svetla u spavaću sobu. Nikol se zagleda u svog muža. Posmatrala je njegovu sedu kosu, sedu bradu. Sećala se kako su izgledale ta kosa i ta brada kad su bile crne. Kad je bio mlad. S ljubavlju se priseti njegove vatrenosti i njegovog humora kad su počinjali da se zbližavaju, u Njujorku. Nikol načini grimasu, duboko udahnu i poljubi svoj kažiprst pa ga spusti na Ričardove usne. On se i ne pomače.

Sedela je mirno još nekoliko minuta, proučavajući svaku crtu muževljevog lica. Meke suze joj potekše niz obraze i počeše kapati na čaršav. "Volim te, Ričarde", reče ona.

Četvrti deo: RAT U RAMI

1.

IZVEŠTAJ broj 319
Vreme transmisije: 156.307.872.574.2009
Vreme proteklo od uzbune prvog stepena: 111,9766
Reference: čvorište 23-419
Svemirski brod 947
Rase sposobne da plove svemirom 47.249 (A & B)
32.806
2666

Tokom proteklog perioda, struktura i poredak svemirom plovećih zajednica u ovom zvezdanom brodu nastavili su da se dezintegrišu. Uprkos upozorenjima oktopauka (svemirom ploveća rasa broj 2.666) i njihovim pohvalnim nastojanjima da izbegnu ozbiljniji sukob s ljudskim bićima (broj 32.806), čak se i povećala verovatnoća da u sledećih nekoliko intervala između tih dveju vrsta zaista izbije rat, u kome bi možda bilo samo nekoliko preživelih. Prema tome, stekli su se svi potrebni uslovi za drugi stepen intervencije.

Dosadašnja interventna aktivnost proglašena je neuspešnom, prvenstveno zato što je agresivnija od te dve vrste, ljudska, u osnovi neosetljiva na čitavu paletu finijih interventnih tehnika. Samo nekolicina ljudskih bića je reagovala na mnogobrojne pokušaje da se izmeni njihovo neprijateljsko ponašanje, s tim što oni koji jesu reagovali nisu posedovali moć da zaustave genocid avijana i sesila (broj 47.249, A & B), što su ga pokrenuli ljudski vladaoci.

Ljudi su organizovani na krut hijerarhijski način, često uočavan kod predsvemiroplovećih vrsta. Kod njih i dalje vlada jedna upravljačka grupa zainteresovana ponajviše za očuvanje sopstvene vlasti. Dobrobit, pa i sam opstanak ljudske komune imaju, po shvatanju tih lidera, drugu svrhu - opstanak političkog sistema koji toj grupi omogućuje apsolutnu vlast. Otud je vrlo mala verovatnoća da pomenuti širi sukob između ljudi i oktopauka može biti sprečen ma kakvim logičnim apelima.

Jedan mali broj ljudi, uključujući gotovo celu porodicu koja je godinu dana živela na Čvorištu, stanuje i dalje u glavnom gradu oktopauka. Njihova interakcija s domaćinima pokazala je da je moguće da te dve vrste žive u harmoniji. Nedavno su oformili mešovitu delegaciju, sačinjenu od ljudi i jednog oktopauka, koja će učiniti pokušaj da spreči izbijanje međuspecijskog rata, tako što će pokušati da stupe u direktan kontakt s vođama ljudske kolonije. Međutim, verovatnoća da bi ova delegacija mogla postići uspeh veoma je mala.

Do ovog trenutka oktopauci nisu učinili nijedan neposredan čin neprijateljstva. Ipak, počeli su proces priprema za rat protiv ljudi. Boriće se samo ako zaključe da je opstanak njihove naseobine ugrožen. Sposobnosti oktopauka u oblasti bioloških nauka su takve da se ishod rata može unapred i s punom sigurnošću predvideti.

Nije sigurno kako će ljudi reagovati kad se sukob rasplamsa, i kad počnu da trpe teške gubitke. Moguće je da će se rat završiti brzo, i da će, vremenom, preživeli delovi jednog i drugog društva naći novu ravnotežu. Ali neki opažanjem stečeni podaci o ljudima pokazuju da je to rasa koja bi mogla nastaviti da ratuje sve do svog potpunog uništenja. Takav ishod bi značio kraj jednog od dva svemirom ploveća društva preostala u brodu. Da bi se predupredio tako nepovoljan tok projekta, predlaže se stupanj 2 intervencije.

2.

Nikol probudi galame troje dece koja su se igrala u dnevnoj sobi. Navuče kućnu haljinu; tad u spavaću sobu uđe Eli i upita je da li je negde videla Nikinu omiljenu lutku. "Mislim da je ispod kreveta", odgovori Nikol.

Eli se vrati da nastavi pakovanje. Nikol je čula Ričarda u kupatilu. Nema još mnogo vremena, pomisli ona. Najednom se na vratima pojavi njena unuka. "Noni, mama i ja idemo", reče devojčica smeškajući se. "Videćemo tatu."

Nikol raširi ruke i devojčica utrča u njen zagrljaj. "Znam, draga", reče Nikol. Držala je Niki čvrsto uza se, pa je poče gladiti po kosi. "Nedostajaćeš mi, Niki."

Nekoliko sekundi kasnije uleteše blizanci Vatanabe, trčeći i đipajući. "Ja gladan, gospo Vejkfild!" reče Galilej.

"I ja", reče Kepler.

Nikol nevoljno pusti svoju unuku i pođe ka njima. "Dobro, momci. Napraviću vam doručak, biće gotov kroz nekoliko minuta."

Maks, Eponina i Marijus su se pojavili na vratima kad su deca već dovršavala doručak. "Čika-Makse, pogodi šta ima novo", reče Niki pre nego što je Nikol imala šansu da pozdravi Paketove. "Videću mog tatu."

Četiri sata proleteše brzo. Ričard i Nikol su sve objasnili po dvaput, prvo Maksu i Eponini a onda mladencima, koji su oboje prosto blistali od zadovoljstava svoje prve bračne noći. Kad se primakao čas za Ričardov, Elin i Nikin polazak, uzbuđenje i energija koji su karakterisali jutarnje razgovore počeše bledeti. U Nikolinom želucu opet su zalepršali leptiri. Opusti se i smeškaj se, reče ona sebi. Ništa nećeš olakšati mrgođenjem.

Maks se prvi oprostio od putnika. "Dođi ti ovamo, princezo", reče on Niki, "i poljubi čika-Maksa." Devojčica poslušno učini kako je rekao. Maks ustade i ode u onaj deo sobe gde je Eli razgovarala sa svojom majkom. "Dobro čuvaj tu devojčicu", reče on

grleći Eli, "i ne daj podlacima ništa da muvaju." Onda se rukovao s Ričardom, i izišao, pozivajući blizance Vatanabe da pođu s njim.

Raspoloženje u sobi se počelo menjati. Iako je obećala sebi da će ostati smirena, Nikol oseti da je zapljuskuje talas panike: shvatila je da ima još samo nekoliko minuta za sva opraštanja. Patrik, Nai, Bendži i Eponina su, kao Maks maločas, grljenjem ispraćali trio putnika.

Nikol htede još jednom da zagrli Niki, ali devojčica izmače i otrča napolje da se igra s blizancima. Eli se konačno oprosti od Eponine i okrete se Nikol. "Mama, nedostajaćeš mi", reče ona zvonko. "Mnogo te volim."

Nikol se borila da sačuva unutrašnju ravnotežu. "Nisam mogla tražiti bolju kćer", reče ona. Njih dve se zagrliše, a Nikol tiho progovori svojoj kćeri na uvo: "Dobro pazi. Mnogo zavisi od ishoda..."

Eli se odmače od nje i pogleda majci u oči. "Znam, majko", reče ona uozbiljeno, "i to me plaši. Nadam se da neću razočarati..."

"Nećeš", reče Nikol vedrim tonom, i potapša je po ramenu. "Samo imaj na umu šta je cvrčak rekao u Pinokiju."

Eli se osmehnu. "I pusti da te savest vodi."

"Stig'o Arči!" razleže se Nikin povik. Nikol se osvrte, pogledom tražeći svog muža. Gde je Ričard? pomisli uplašeno. Nisam se oprostila s njim... Sad je videla Eli, koja je, noseći dva ranca, krenula ka vratima, samo kao mrlju.

Jedva je disala. Čula je Patrikove reči "Gde je Ričard?" i glas iz radne sobe: "Ovde sam."

Potrča hodnikom, do radne sobe. Ričard je sedeo na podu, okružen elektronskim komponentama. Pored njega je bio njegov ranac. Nikol zastade na vratima, da uhvati dah.

Ričard se, čuvši da ona dolazi, okrete. "O, zdravo, draga", reče on nonšalantno. "Ja još nisam odlučio koliko rezervnih delova da ponesem za elektronske prevodioce."

"Došao Arči", reče Nikol tiho.

On pogleda na svoj ručni sat. "Paaa, onda je vreme da se krene." Uze još jednu punu šaku delova i strpa ih u ranac. Onda ustade i pođe ka Nikol.

"Čika-Ričarde!" povika Patrik.

"Dolazim", uzvrati Ričard takođe uzvikom. "Samo trenutak."

On je zagrli, a Nikol istog trena poče drhtati. "Ej", reče on, "nije frka... Rastajali smo se mi i ranije."

Strah u njoj nabuja toliko da nije mogla da progovori. Očajnički se upinjala da bude hrabra, ali - bilo je nemoguće. Znala je: sada poslednji put u životu dodiruje svog muža.

Provuče jednu ruku iza njegove glave i odmače se malo, da bi ga poljubila. Suze su joj tekle niz obraze. Želela je da zaustavi vreme, da rastegne ovaj jedan trenutak u večnost. Očima je fotografisala Ričardovo lice, zatim ga nežno poljubila u usta.

"Volim te, Nikol", reče on.

Na tren joj se činilo da neće biti sposobna da odgovori. "I ja tebe volim", reče, nekako.

On nabaci ranac na leđa i lako joj mahnu prstima. Ona stade na vrata. Odatle je gledala njegov odlazak. "Zapamti", začu u glavi Omehov glas.

Niki gotovo da nije mogla da poveruje u toliku svoju sreću. Pravo ispred nje, na samoj kapiji Zelengrada, čeka ih nojosaur, baš kao što je Arči rekao! Skakutala je nestrpljivo dok joj je majka, potezanjem rajsferšlusa, zatvarala zimski kaput. "Je l' mogu ja da ga hranim, mama? Je l' mogu, je l' mogu?"

Iako je nojosaur sedeo na tlu, Ričard je morao pomoći Niki da se popne. "Hvala, Bubo", reče mu devojčica kad se udobno smestila u udubljenje na leđima životinje.

"Vremenski raspored je veoma pažljivo razrađen", reče Arči Ričardu i Eli dok su odmicali kroz šumu. "Stići ćemo u logor u trenutku kad sva vojska počinje doručak. Na taj način će nas svi videti."

"Kako ćemo znati da je tačno taj trenutak?" upita Ričard.

"Nekima od kvadroida upravlja se s dalekih severnih polja. Ubrzo posle buđenja prvih vojnika, tvoj avijanski prijatelj Timi će nadleteti, u mraku, njihov logor. Ispustiće pisanu poruku da uskoro dolazimo, da će iznad nas biti svici, i da ćemo mahati belom zastavom, kao što si predložio."

Niki primeti, i reče, da ih iz šume gledaju neke čudne oči. "Zar nije to zabavno?" reče ona majci. Eli ne odgovori.

Arči je zaustavio nojosaura kilometar južno od ljudskog logora. Fenjeri i drugi izvori svetlosti ispred dalekih šatora pred njima izgledali su kao treperenje zvezda u noći. "Trebalo bi da Timi baci našu poruku otprilike sad", reče Arči.

Prethodnih nekoliko sati napredovali su polako, po mraku; nisu želeli da koriste svice, da ne bi bili prerano viđeni i otkriveni. Niki je mirno spavala sa glavom u majčinom krilu. Ričard i Eli bejahu napeti. "Šta ako počnu da pucaju pre nego što stignemo išta da kažemo?" bilo je jedno od Ričardovih pitanja pre nego što su stali.

"Okrećemo se i bežimo najbrže što možemo", glasio je Arčijev odgovor.

"A ako nas pojure helikopterima, i upotrebe reflektore?"

"Punom brzinom nojosaur bi stigao do šume za četiri terta", odgovorio je Arči.

Tad dolete Timi. Njegov raport, podnet kratkotrajnim brbljanjem, uz Arčijeve kolorne reakcije, glasio je da je svoju dužnost ispunio. Onda se Ričard i Timi oprostiše jedan od drugog. Dok mu je Ričard češkao trbuh, krupne avijanove oči izražavale su neku emociju koju Ričard ranije nije video. Nekoliko sekundi kasnije Timi odlete ka Smaragdnom Gradu a par ogromnih svitaca se upali pokraj staze i polako zaplovi ka vojnom logoru. Ričard pođe na čelu kolone, stežući u desnoj ruci belu zastavu. Nojosaur pođe za njim, nekih pedeset metara iza, noseći Eli, Arčija i usnulo dete.

Dvogledom je, sa oko četiri stotine metara, razaznao vojnike. Stajali su i gledali otprilike ka putnicima. Ričard ih izbroja dvadeset šest, uključujući trojicu s naperenim puškama i dvojicu koji su gledali kroz binokulare.

Kao što je bilo planirano, Eli, Niki i Arči siđoše sa nojosaura na nekih dvesta metara od logora. Poslaše tovarnu životinju nazad, i pođoše pešice ka ljudskoj vojsci. Niki se u prvi mah bunila: nije bila voljna da se budi. Ipak, ućutala je kad je osetila važnost zahteva njene majke da bude tiha.

Arči je hodao između dvoje odraslih ljudi. Niki se držala za majčinu ruku; trčkarala je da bi išla ukorak s odraslima. "Ehej!" povika Ričard ocenjujući da će ga sad čuti. "Ja sam Ričard Vejkfild. Dolazimo miroljubivo." Poče energično mahati belom zastavom. "Sa mnom su moja ćerka Eli, moja unuka Niki, i jedan predstavnik oktopauka."

Morali su biti zapanjujući prizor za vojnike, koji nikad ranije nisu videli nijednog oktoa. Svici se zaustaviše iznad glava vojnika, a Ričard i njegova grupica izroniše iz ramanske tame.

Jedan od vojnika zakorači napred. "Ja sam kapetan Enriko Piađi, komandant ovog logora. U ime oružanih snaga Novog Edena, prihvatam vašu predaju."

Pošto je napisano obaveštenje o njihovom dolasku bačeno u logor samo pola sata pre toga, novoedenski lanac komandovanja nije imao vremena da sačini plan postupanja sa zarobljenicima. Čim je potvrđeno da se logoru približava grupa sačinjena od jednog muškarca, jedne žene, jednog deteta i jednog osmokrakog tuđina, kapetan Piađi je ponovo razgovarao, radio-vezom, sa svojim štabom u Njujorku, tražeći instrukcije za dalje postupanje. Pukovnik koji je rukovodio ratnom kampanjom rekao mu je da 'bezbedno sačuva zarobljenike' i da 'čeka dalja naređenja'.

Ričard je predvideo da nijedan oficir neće hteti da preduzme neku određenu akciju dok se ne obavi dogovor sa samim Nakamurom. Govorio je Arčiju, tokom njihovog dugog putovanja na nojosauru, da će biti veoma važno da već u logoru, družeći se sa vojnicima, počnu da opovrgavaju propagandne laži koje novorajska vlada širi.

"Ovo stvorenje", reče Ričard jakim glasom, kad je pretresanje zarobljenika završeno i kad su se vojnici, privučeni radoznalošću, naprosto vrzmali oko njih, "to vam je, dabome, oktopauk. Svi oni su veoma inteligentni, u ponečemu i pametniji od nas. Ima ih oko petnaest hiljada u južnom polucilindru Rame, što će reći odavde pa do početka južne polarne činije. Moja porodica i ja stanujemo kod njih, evo, već više od godinu dana, po sopstvenoj volji, i mogu vam reći da smo našli da su oktići miroljubivi i moralni. Moja ćerka Eli i ja smo došli danas sa ovim njihovim predstavnikom, koga zovemo Arči, da vidimo može li se nekako zaustaviti vojni sukob između naše dve vrste."

"Zar nisi ti žena doktora Tarnera?" reče jedan vojnik. "Ona koju su oktići kidnapovali?"

"Jesam", reče Eli jasnim glasom. "Ali nisu me baš kidnapovali. Hteli su da počnu razgovore s nama na neki način, ali nisu znali kako. Poveli su mene zato što su smatrali da ću umeti da naučim njihov jezik."

"To čudo govori?" reče drugi vojnik s nevericom.

Do tog momenta Arči je, prema njihovom planu, ćutao. Sad se sva vojska zapanjeno zagleda u boje koje su krenule iz desnog ruba njegovog uspravnog proreza na glavi i počele da plove po koži, ukrug, oko cele glave. "Arči vas pozdravlja", prevede Eli. "Moli svakog od vas ponaosob da shvatite da ni on lično, niti ma koji drugi pripadnik njegove vrste, ne želi ljudima nikakvo zlo. Takođe želi da vam ja kažem da on ume da čita sa usana, i da će rado odgovoriti na svako vaše pitanje."

"Je l' ovo sve... za ozbiljno?" reče jedan vojnik.

Za to vreme je kapetan Piađi, u nedoumici, stajao po strani, javljajući jednako pukovniku u Njujorku šta se dešava. "Da, gospodine. Boje na glavi... svaka drukčija, gospodine, crvena, plava, žuta... kao pravougaonici, pokretni pravougaonici, njegova koža menja boju a te boje mu idu oko glave, nove se pojavljuju... Šta kažete, gospodine?... Žena, doktorova žena. Izgleda da ona zna šta te boje znače... ne, ne, nisu slova u boji, gospodine, nego samo trake u boji."

"U ovom trenutku, ser, tuđin se obraća vojnicima... ne, pa vojnici nemaju nikakve boje. Ali, ona kaže da tuđin ume da čita reči po pokretima usana. Kao, znate, gluvi... to je

ta ista tehnika valjda... U svakom slučaju, oni pitaju, on odgovori, ona prevede taj njegov odgovor, i tako."

"Ne, gospodine, nikakvo. Imaju igračke, odeću, i neke čudne sklopove za koje zarobljenik Vejkfild kaže da su elektronski, ali oružje ne... igračke, jeste, rekao sam igračke. Dečje. Ova devojčica ima dosta toga u rancu... Ne, skener mi nemamo ovde. Da, gospodine. Koliko dugo ćemo čekati, gospodine?"

Dok je kapetanu Piađiju konačno stiglo naređenje da pošalje zarobljenike helikopterom u Njujork, Arči je uspeo da ostavi dubok utisak na sve vojnike u logoru. Počeo je demonstraciju svojih izvanrednih mentalnih sposobnosti tako što je u glavi množio petocifrene, pa i šestocifrene brojeve.

"A kako mi znamo da su mu ti odgovori tačni?" reče jedan mladi vojnik. "On samo pokaže neki niz boja."

"Pa, čoveče", nasmeja se Ričard, zar nisi maločas video na poručnikovom kalkulatoru da je cifra koju je moja ćerka rekla bila tačan odgovor? Ne misliš valjda da je ona izračunala to u glavi?"

"A, da", reče mladić. "Kapiram."

Vojnike je stvarno zapanjila Arčijeva izuzetna memorija. Na Ričardov predlog, jedan od vojnika je na list papira napisao nekoliko stotina brojeva, i onda ih pročitao Arčiju, jedan po jedan. Posle ih je oktopod-pauk ponovio, posredstvom Eli, bez ijedne greške. Neki vojnici su smatrali da tu postoji neki trik, da Ričard možda daje tajne signale Arčiju. Ali kad su, pod pomno kontrolisanim uslovima, ponovili ovaj eksperiment, uveriše se i najveći sumnjičavci.

Atmosfera u logoru bila je opuštena i prijateljska. Onda stiže naređenje za prebacivenje helikopterom u Njujork. Prvi deo njihovog plana uspeo je veličanstveno. Ipak, Ričard nije osećao mnogo pouzdanja dok su ulazili u letelicu. Preleteše jedan deo Cilindričnog mora.

U Njujorku ostadoše samo oko jedan sat. Naoružana straža ih je čekala na helikopterskom sletištu na zapadnom trgu. Oduzeli su im rance, uprkos bučnim protestima Ričarda i Niki. Poterali su ih oštrim korakom u luku. Ričard je nosio Niki u naručju. Jedva da je imao vremena da sa divljenjem baci pogled na svoje omiljene oblakodere, koji su se uzdizali u mračne visine.

Jahta koja ih ponese preko severne polovine Cilindričnog mora bejaše slična onima koje su Nakamura i njegove slugeranje koristili na Šekspirovom jezeru. Tokom prelaska, nijedan stražar nije hteo da im kaže ni jednu jedinu reč. "Bubo", šapnu Niki Ričardu kad je nekoliko njihovih pitanja ostalo bez odgovora, "je l' ovi ne znaju da govore?" Zakikotala se.

Terensko vozilo ih je čekalo na doku, koji je nedavno konstruisan kao podrška novim aktivnostima u Njujorku i na Južnom poluvaljku. Uz veliki napor i trošak, ljudi su tu prosekli otvor u južnom pregradnom zidu, nadomak habitata avijanske i sesilne rase, i izgradili lučko postrojenje znatnih dimenzija.

Ričard se u prvi mah zapitao zašto ih nisu prevezli helikopterom, na samom početku, pravo u Novi Raj. Posle nekoliko hitrih mentalnih kalkulacija zaključio je da helikopteri verovatno ne mogu preletati barijerni zid, koji je toliko visok da zalazi daleko u region gde Ramina veštačka gravitacija, tačnije, centrifugalna sila stvorena rotacijom

valjka oko uzdužne ose, znatno slabi. Dobrih pilota verovatno nije bilo dovoljno, a i helikopteri su bili na brzinu pravljeni, pa zbog toga visinski letački poduhvati verovatno nisu bili dozvoljeni. To znači, pomisli on, da ljudi moraju transportovati svu opremu i sav personal ili preko ovog doka, ili kroz odbrambeni rov s vodom pa kroz tunel ispod drugog habitata.

Terenskim vozilom je upravljao jedan biot Garsija. Ispred i iza njih išlo je još po jedno takvo vozilo, puno naoružanih ljudi. Jurili su preko Centralne ravnice, kroz tamu. Ričard je sedeo napred, pored vozača, a Arči, Eli i Niki pozadi. Upravo kad se okrenuo da podseti Arčija da u Novom Raju postoji pet različitih vrsta bioloških robota tj. biota, Garsija ga prekide. "Zatvorenik Vejkfild ima sedeti licem napred i ćutati."

"Nije li to malo smešno?" reče Ričard vedrim tonom.

Biot Garsija diže desnu šaku sa volana i udari nadlanicom žestok šamar Ričardu. "Licem napred i ćutati", ponovi biot. Ričardu se glava zanela unazad od jačine udarca.

Niki, videći ovo iznenadno nasilje, poče da plače. Eli pokuša da je istovremeno ućutka i uteši. "Mama, ne dopada mi se ovaj vozač. Zaista."

Kad su kroz kontrolni punkt prošli u ljudski habitat, u Novom Raju je bila noć. Arči i troje ljudi su premešteni u jedna otvorena električna kola koja je vozio drugi biot Garsija. Ričard odmah primeti da je u Novom Raju gotovo isto onako hladno kao u okolnom ramanskom prostoru. Kola su se jako truckala po drumu, koji je bio u veoma zapuštenom stanju. Skrenula su nalevo na mestu koje je nekad bilo železnička stanica sela Pozitano. Petnaest ili dvadeset ljudi bilo je sabijeno oko logorskih vatara na betonskim površinama oko stare stanice; troje ili četvoro drugih su spavali opruženi, pokriveni kartonskim kutijama i starom odećom.

"Šta rade oni tamo, mama?" upita Niki. Eli ne odgovori, jer se Garsija naglo okrete i neprijateljski ih pogleda.

Već su videli neonska svetla Vegasa ispred sebe, kad kola skrenuše oštro ulevo, u jedan šumovit prostor koji je nekada bio deo Šervudske šume. Tu se sad pružala ulica duž koje je bilo nekoliko kuća. Kola naglo stadoše pred jednom velikom kućom sačinjenom iz više delova, u stilu kuća na ranču. Priđoše dvojica orijentalaca, naoružani pištoljima i bodežima. Pokretima pokazaše putnicima da siđu, a biorobotu da vozi dalje. "'Aj s nama", reče im jedan od njih.

"Čekaj malo", reče Ričard. "Naši ranci... trebaće nam naši ranci."

"Biće vam vraćeni", reče čovek nestrpljivo, "čim sadržina bude pažljivo pregledana."

"A kad ćemo videti Nakamuru?" upita Ričard.

Čovek slegnu ramenima. Njegovo lice ostade bezizražajno. Pođe brzim korakom uza stepenice.

3.

Dani su prolazili veoma sporo. Ričard, Eli i Niki u prvo vreme nisu imali nikakav način merenja vremena, ali su uskoro saznali da svaki okto ima divno precizan unutrašnji sat koji se kalibrira i vežbanjem poboljšava tokom školovanja, u mladosti. Kad su prebacili Arčija na ljudske jedinice za merenje vremena (Ričard se poslužio svojom često

citiranom poslovicom 'Kad si u Rimu, ponašaj se kao Rimljani' da ubedi oktoa da napusti, bar privremeno, svoje terte, vodene, fengove i nilete), otkrili su, krišom bacajući pogled na digitalne ručne časovnike stražara kad im je donosio hranu ili vodu, da Arči pogreši za manje od deset sekundi svakog dana.

Niki se zabavljala tako što je neprestano pitala Arčija za tačno vreme. Kao rezultat, pošto su ga mnogo puta gledali kako odgovara na to pitanje, Ričard, pa čak i mala Niki naučiše da čitaju Arčijeve boje - one kojima je iskazivao male brojeve i nazive vremenskih jedinica. Zapravo, kako su dani odmicali, redovni razgovori u podrumu znatno su poboljšali Ričardovo ukupno poznavanje oktoskog jezika. Nije dostigao Elino znanje, ali je posle nedelju dana mogao lepo da razgovara s Arčijem i bez Elinog prevođenja.

Ljudi su spavali na 'futonima' na podu. Arči je spavao samo tri-četiri sata svake noći, sklupčan iza njih. Jedan ili drugi Azijat donosio im je vodu i hranu, jednom dnevno. Ričard je svaki put podsećao čuvare da zarobljenici još čekaju rance i audijenciju kod Nakamure.

Posle osam dana, 'kupanje' sunđerom u lavabou pokraj podrumskog WC-a više im nije bilo dovoljno. Ričard zatraži da im se omogući pristup do tuša i sapuna. Nekoliko sati kasnije jedna velika kada za pranje veša spuštena je niz stepenice. Ljudi su se jedan po jedan kupali, bez problema, osim što se Niki u prvi mah iznenađujuće jako protivila da se skine gola pred Arčijem. Ričard i Eli su se posle kupanja osetili toliko bolje da su počeli ispoljavati i neki optimizam. "Nikako on ne može večno držati naše postojanje u tajnosti", reče Ričard. "Prevelik broj vojnika nas je video. Ne mogu oni svi o tome da ćute, bez obzira šta Nakamura naredi."

"Sigurna sam da će uskoro poslati po nas", reče Eli vedrim tonom.

Međutim, do kraja druge sedmice zatvoreništva njihov optimizam je splasnuo. Ričard i Eli su počinjali da gube nadu. Nije pomagala ni mala Niki, koja je postala pravo pravcijato nepodnošljivo derište: neprestano je izjavljivala da joj je dosadno i da nema šta da radi. Arči joj poče pričati priče da je nekako zabavi. Njegove oktoske 'legende' (taj termin je prihvatio tek posle dugih diskusija s Eli, o njegovom tačnom značenju) oduševljavale su devojčicu.

Pomagalo je to što su Elini prevodi odzvanjali onim frazama koje je Niki već prepoznavala kao deo priča pred spavanje. "Jednom, davno, u vremenima pre naših Prethodnika..." počeo bi Arči priču, i Niki bi već cičala od slatkog iščekivanja.

"A kako su izgledali Prethodnici, Arči?" upitala je devojčica posle jedne takve priče.

"To legende nikada ne kažu", odgovorio je Arči. "Zato pretpostavljam da možeš, u mašti, stvoriti o njima kakvu god hoćeš sliku."

"Je l' priča baš istinita?" pitala je Niki drugom prilikom. "Zar oktoi zaista ne bi nikad pošli sa svoje planete u svemir da Prethodnici to nisu učinili pre njih?"

"Tako legende nagoveštavaju", odgovorio je Arči. "Kažu da mi do pre otprilike pedeset hiljada godina nismo znali gotovo ništa osim onoga čemu su nas Prethodnici naučili."

Jedne noći, kad je Niki zaspala, Ričard i Eli upitaše Arčija o poreklu legendi. "One se prepričavaju već desetinama hiljada godina", reče oktopauk. "Najraniji pisani dokumenti naše žive vrste sadrže u sebi mnoge od ovih priča koje sam vam pričao poslednjih nekoliko dana. Ima raznih mišljenja o stupnju istinitosti legendi. Doktorka

Plava veruje da su one u osnovi istinite, i da su verovatno delo nekog velikog majstora pripovedanja, alternativca naravno, čija genijalnost nije priznata dok je bio živ."

U odgovor na drugo Ričardovo pitanje, Arči je rekao: "Ako se legendama može verovati, pre mnogo, mnogo godina mi oktopodi-pauci bili smo jednostavna morska pokretna stvorenja kojima je prirodna evolucija dala samo minimalnu inteligenciju i svest. Tek Prethodnici su otkrili naš potencijal, kad su načinili mapu naše genetske strukture; tokom mnogo generacija oni su nas menjali, i onda smo postali ovakvi. Posle toga se dogodila Velika nesreća."

"Šta je tačno bilo sa Prethodnicima?" pitala je Eli.

"Ima mnogo priča o tome. Neke su međusobno kontradiktorne. Oni Prethodnici koji su živeli na istoj planeti na kojoj i mi, verovatno su izginuli, većina njih ili baš svi, u Velikoj nesreći. Neke legende nagoveštavaju da su njihove udaljene naseobine, one na planetama koje kruže oko obližnjih zvezda, potrajale još nekoliko stotina godina, ali da su na kraju propale. Jedna legenda kaže da su Prethodnici preživeli i čak bujno napredovali na drugim, povoljnijim planetnim sistemima, i da su danas dominantan oblik inteligencije u ovoj galaksiji. Ne znamo. Jedino što pouzdano znamo jeste to da je kopneni deo naše rodne planete bio nenastanjiv mnogo, mnogo godina, i da oktopaučka civilizacija, kad se ponovo odvažila da izađe iz vode, nije našla više nijednog živog Prethodnika."

Četvoročlana grupa u podrumu razvila je svoje sopstvene dnevne ritmove, dok su se dani sastavljali u sedmice. Svakoga jutra, pre buđenja Niki i Eli, Arči i Ričard su pričali, a raspon tema bio je širok, i od zajedničkog interesa. Arči je već toliko usavršio veštinu čitanja s usana, a Ričard čitanja boja, da je retko kad trebalo ponavljati rečeno.

Mnogi njihovi razgovori bili su o nauci. Arči je bio naročito fasciniran istorijom ljudske nauke. Želeo je da zna šta je kad otkriveno, šta je dovelo do otpočinjanja ključnih naučnih istraživanja i eksperimenata, i koji su netačni ili manje tačni modeli odbacivani usput, pri svakom novom rastu shvatanja.

"Znači, bukvalno je rat ubrzavao razvoj vašeg vazduhoplovstva i nuklearne fizike", reče Arči jednog jutra. "Kakva zapanjujuća misao!" Nekoliko sekundi kasnije okto nastavi. "Ti ne možeš ni slutiti kakvo je to neverovatno iskustvo za mene da doživim, makar i kroz tuđe reči, taj vaš stupnjeviti proces učenja o prirodi. Naša istorija je sasvim drugačija. Na početku, naša vrsta je živela u potpunom neznanju. Onda je stvorena genetski nova vrsta oktopauka, sposobna da misli, da posmatra svet i razume ono što vidi. Naši mentori i kreatori, Prethodnici, imali su spremna objašnjenja za sve. Zadatak pred kojim smo se mi, kao vrsta, tada našli, bio je sasvim jednostavan. Učili smo koliko smo god mogli od naših učitelja. Naravno da pojma nismo imali o procesu pokušaja-i-pogreške, koji je deo naučnog rada. Nismo, zapravo, imali predstavu kako evoluira, kako nastaje, ma koja komponenta u ma kojoj kulturi. Blistavi inženjering Prethodnika omogućio nam je da preskočimo stotine miliona godina evolucije."

"Nije ni potrebno reći da smo, zbog toga, bili očajno nepripremljeni da se brinemo sami o sebi kad se Velika nesreća dogodila. Prema onim našim legendama koje su istorijski ozbiljnije, naša glavna intelektualna aktivnost u nekoliko stotina godina koje su usledile potom, sastojala se u tome da prikupimo i shvatimo najveću moguću količinu prethodničkih informacija koje smo mogli naći, ili ih se prisetiti. U međuvremenu, pošto naši dobročinitelji više nisu bili tu da nam daju etička usmerenja, naš sociološki razvoj

potekao je u negativnom pravcu. Ušli smo u jedan dug, vrlo dug period u kome nije bilo nimalo sigurno da li će nova, inteligentnija rasa oktoa uopšte preživeti."

Ričard je pak bio oduševljen idejom o 'derivativnoj tehnološkoj rasi', kako je on to formulisao. "Pa, ja nikad nisam mogao ni zamisliti", rekao je on Arčiju jednoga jutra, sa svojim uobičajenim otkrivačkim uzbuđenjem, "da bi mogla postojati rasa svemirskih putnika koja nikad nije samostalnim trudom otkrila zakone gravitacije, nikad iznašla, na osnovu dugog niza eksperimenata, osnove fizike, recimo karakteristike elektromagnetskog spektra. To je da čoveku pamet stane... Ali, razumem tvoja objašnjenja, i u tom svetlu vaš put je sasvim prirodan. Ako vrsta A, iskusni kosmoplovci, naiđe na vrstu B, inteligentnu ali niže postavljenu na tehnološkoj lestvici, šta je logičnije nego pretpostaviti da će, posle kontakta, vrsta B preskočiti sve prečage između..."

"Naravno da je naš slučaj bio neobičniji i od toga", objasnio je Arči istog tog jutra. "Paradigma koju opisuješ uistinu je sasvim prirodna, i događala se, kao što nas uči i naša istorija a ne samo naše legende, veoma često. Više ima tih svemirom plovećih rasa koje su, da upotrebim tvoj izraz, derivativne, nego onih koje su samostalno evoluirale. Uzmi za primer avijane i sesile. Njihova simbioza, koja se razvila bez ikakvog spoljašnjeg mešanja, već je postojala u jednom zvezdanom sistemu nedaleko od naše matične planete, hiljadama godina pre nego što je istraživačka misija Prethodnika prvi put sletela tamo. Avijani i sesili gotovo sigurno ne bi nikada samostalno razvili sposobnost svemirskog letenja. Posle susreta sa Prethodnicima, kad su videli njihov svemirski brod, zatražili su, i dobili, tehnologiju potrebnu za let u svemir."

"Naša situacija je suštinski drugačija. Mi smo u mnogo većoj meri derivativni. Ako su naše legende istinite, Prethodnici su već leteli svemirom u vreme kad smo mi oktopauci još bili bez ikakvog razuma. U toj epohi nismo bili sposobni ni da pojmimo ideju planete, a kamoli svemira oko planete. Našu sudbinu su uobličila ta naprednija bića s kojima smo delili svoju matičnu planetu. Prethodnici su uočili potencijal skriven u našoj genetskoj strukturi. Primenili su svoj genetski inženjering, poboljšali su nas, dali su nam um, delili su informacije s nama, napravili su naprednu kulturu na mestu gde inače, po svoj prilici, ne bi bilo nikakve kulture."

Između Arčija i Ričarda razvila se duboka veza, kao rezultat ovih redovnih jutarnjih razgovora. Pošto im nikakvi spoljašnji događaji nisu skretali pažnju, njih dvojica su ispoljili svoju fundamentalnu naklonost ka znanju. Svako je pomagao onom drugom da shvati što više; zajedničkim snagama su obogaćivali svoj uvid u čudesne istine univerzuma.

Niki se uvek budila pre Eli. Pošto bi Niki doručkovala, grupa je ulazila u drugi deo svog dnevnog rasporeda. Iako se ponekad igrala s Arčijem, Niki je veći deo jutra provodila u aktivnostima koje bi se mogle nazvati neformalnom nastavom. Imala je troje nastavnika. Već je znala pomalo da čita, da sabira i oduzima, i da razgovara sa dedom o nauci i prirodi; Arči joj je davao pouke iz etike i morala. Učila je i oktosku 'azbuku' i pojedine proste fraze na oktoskom jeziku. Veoma je brzo savladavala jezik boja; ostali su pripisivali tu činjenicu njenim izmenjenim genima i njenoj prirodnoj inteligenciji.

"Naši omladinci provedu znatan deo školovanja razmatrajući i tumačeći pojedine slučajeve iz života koji osvetljavaju određena moralna pitanja", rekao je Arči Ričardu i Eli jednog jutra kad su razgovarali o prosveti. "To nisu izmišljene priče, nego ono što se stvarno dogodilo u životu. Odabrane su kao primeri; neki detalji su možda malo

izmenjeni, da bi se moralna tema izoštrila. Od mladih oktoa se zahteva da procene koliko je koja moguća reakcija prihvatljiva. Oni to i čine, u otvorenoj diskusiji."

"Da li je cilj toga da već u ranoj mladosti budete usmereni ka idejama optimizacije?" pitao je Ričard.

"Ne baš", odgovorio je Arči. "Pokušavamo da pripremimo mlade za stvarni posao življenja, što uključuje čestu interakciju sa drugim jedinkama i mogućnost izbora kad je način ponašanja u pitanju. Svakog mladog oktoa jako podstičemo da na osnovu tih tipičnih priča izgradi sopstveni sistem vrednosti. Naša rasa veruje da znanje ne egzistira u vakuumu. Tek kad postane sastavni deo jednog načina života, znanje dobije neku vrednost."

Arčijeve 'tipične priče' postavljale su pred maluj Niki jednostavne ali elegantne etičke probleme. Već u prvih osam lekcija obrađeni su osnovni problemi: laganje, pošten pristup, predrasude i sebičnost. Devojčica je često reagovala i iznoseći primere iz svog života.

"Galilej uvek kaže i radi sve što može, samo da bi isterao po svome", primetila je u toku jednog časa, pokazujući da je shvatila osnovno pitanje na koje se 'tipična priča' za taj dan odnosila. "Njemu je važnije šta on hoće nego bilo šta drugo. Kepler je drugačiji. Zbog njega nikad ne plačem."

Niki je popodne spavala. Za to vreme Ričard, Eli i Arči su najčešće raspravljali o sličnostima i razlikama dveju vrsta. Jednog dana, posle živahnog razgovora o načinima kako inteligentni, osećajni članovi društva treba da postupaju s onim pojedincima koji ispoljavaju antisocijalno ponašanje, Eli reče: "Ako sam dobro razumela, vaše društvo je daleko manje tolerantno od našeg. Jasno je da postoji nametanje jednog 'poželjnog' oblika življenja. Oni oktoi koji ga ne prihvate, bivaju prognani već u ranoj mladosti, uskrati im se učešće u mnogim korisnim i prijatnim aktivnostima, i zatim ih, posle životnog veka koji je kraći od normalnog, 'terminirate'..."

"U našem društvu", reče Arči u odgovor na to, "uvek je jasno šta je društveno prihvatljivo. Nema konfuzije kao kod vas. Prema tome, individua se opredeljuje znajući, nedvosmisleno, šta je čeka. Samo da napomenem da Alternativna oblast nije slična vašim robijašnicama. Ona je mesto gde oktoi, ali i drugi stvorovi, mogu živeti bez stroge društvene podele uloga i optimizacije, iako su ta dva elementa potrebna za opstanak i napredak kolonije kao celine. Neki alternativci dočekaju duboku starost i žive veoma srećno."

"Čini se da vaše društvo, bar prema onome što sam ja video, ne razume suštinsku nespojivost između slobode individue i dobrobiti komune. To su dve stvari koje moraju biti održavane u ravnoteži, pažljivo. Nijedno društvo ne može preživeti, a kamoli napredovati, ako ne donese odluku da ono što je od koristi za zajednicu mora biti važnije od slobode pojedinca. Razmisli, na primer, o alokaciji resursa. Ko će dobiti koliko materijalnih dobara? Kako bi iko inteligentan ikada mogao opravdavati, sa stanovišta opšteg dobra, nagomilavanje ogromne imovine kod nekolicine pojedinaca, dok drugi nemaju ni hranu, ni odeću, niti druge najosnovnije potrebne stvari?"

U tom podrumu Arči nije bio onako ćutljiv i sklon izbegavanju kao što mu se ponekad, u Zelengradu, dešavalo. Govorio je otvoreno o svim oblicima svoje civilizacije, kao da ga je zajednički poduhvat u koji se upustio sa svojim ljudskim kolegama oslobodio svih stega. Nije se moglo znati da li on to zapravo šalje poruke i Nakamurinim ljudima, koji su gotovo sigurno prisluškivali razgovore u podrumu - ali nisu mogli čitati

oktoske boje - ili pomišlja da će biti ubijen i zbog toga želi da mu poslednji dani budu u najvećoj mogućoj meri stimulativni i osmišljeni.

Jedne noći, pre nego što će Ričard i Eli zaspati, Arči najavi da ima nešto 'lično' da im poveri. "Ne želim da vas uzbunjujem, ali, potrošio sam skoro sav barikan koji sam imao u ulaznom spremištu. Ako još dugo ostanemo ovde, pa se sav moj barikan potroši, uleteću, kao što znate, u seksualno sazrevanje. To bi značilo da ću postati nasrtljiv i da ću želeti da posedujem stvari. Nadam se da do toga ipak neće doći."

"Ne brini", reče mu Ričard smejući se. "Imao sam ja posla s tinejdžerima i ranije. Svakako mogu izići na kraj sa jednim oktićem čiji temperament više nije idealan."

Jednog jutra stražar koji im je doneo hranu i vodu reče da Eli i devojčica treba da se spreme za odlazak. "Kad?" reče Eli.

"Za deset minuta."

"Kuda idemo?" upita Eli.

Stražar ne reče ništa, samo ode stepeništem.

Dok je Eli činila najviše što je mogla da osveži svoj izgled, a i Nikin (ponele su samo po tri kompleta odeće, a u podrumu je bilo teško prati je i čistiti), ponavljala je s Ričardom i Arčijem ono što su planirali da treba reći ako dođe do susreta s Nakamurom ili nekim drugim ljudskim vođom.

"Ne zaboravi", naglašavao je njen otac brzim šapatom u jednom uglu sobe, "u redu je da kažeš da su oktići miroljubivi, ali mi rat nećemo moći da sprečimo ako ne ubedimo Nakamuru da u oružanom sukobu nikako ne može pobediti. Mora se naglasiti da je oktoska tehnologija daleko ispred naše."

"Ali ako oni zatraže konkretne podatke?"

"Pa, neće se od tebe zahtevati da znaš konkretne podatke. Reci im da ću ja izneti sve konkretno."

Odvezoše Eli i Niki električnim vozilom u kolonijsku bolnicu u Centralnom Gradu. Brzo ih provedoše, kroz ulaz za hitne slučajeve, u malu sterilnu kancelariju sa dve stolice, ležajem za preglede i složenom elektronskom opremom. Sedele su same desetak minuta; onda uđe doktor Robert Tarner.

Učinilo im se kao da je veoma ostario. "Zdravo, Niki", reče on, čučnu i pruži ruke. "Dođi, zagrli tatu."

Devojčica je oklevala jedan trenutak, a onda potrčala svom ocu. Robert ju je dohvatio u naručje, podigao, i obrnuo se oko sebe. "Tako je dobro što te vidim, Niki."

Eli je ustala. Čekala je. Posle nekoliko sekundi spustio je kćer na pod i pogledao svoju ženu. "A kako si ti, Eli?"

"Fino", odgovori ona. Najednom se osećala nekako nelagodno. "Kako si ti, Roberte?"

"Otprilike isto."

Sreli su se na sredini sobe i zagrlili. Eli pokuša da ga poljubi nežno, ali tek što su se njihove usne ovlaš dodirnule, Robert se okrete od nje. Osetila je napetost njegovog tela.

"Šta ti je?" reče ona blago. "Šta nije u redu?"

"Ma, ništa, samo sam previše radio, kao i obično." On priđe ležaju za preglede. "Zamolio bih te da se skineš i da legneš ovde, Eli. Da se uverim da si u redu."

"Odmah sad?" reče ona s nevericom. "Pre nego što čak i popričamo o onome što nam se dešavalo tokom ovog perioda razdvojenosti?"

"Pa, izvini", reče Robert sa tragom osmeha. "Veoma sam zauzet večeras. U bolnici je strašan nedostatak osoblja. Ubedio sam ih da puste vas dve, na taj način što sam im obećao da..."

Eli je obišla ležaj i stala vrlo blizu svog muža. Pružila je ruku, dohvatila njegovu. "Roberte", reče ona blago, "ja sam ti žena. Volim te. Nismo se videli već više od godinu dana. Pa, valjda možeš odvojiti minut..."

U Robertovim očima se pojaviše suze. "Šta ti je, Roberte? Reci mi." Eli najednom oseti strah. Oženio se nekom drugom, pomisli ona u iznenadnoj panici.

"Šta se desilo s tobom, Eli?" reče on, glasom najednom pojačanim. "Kako si mogla reći onim vojnicima da nisi kidnapovana, i da oktopauci nisu bili neprijateljski raspoloženi? Izvrgla si me podsmehu. Svaki pojedini građanin Novog Edena me je čuo kako opisujem, na televiziji, taj strašni momenat kad si odvedena... Moje uspomene su tako užasavajuće jasne..."

Kad je to provalilo iz njega, Eli je u prvi mah uzmakla. Stajala je i slušala, još ga držeći za ruku. Njegova patnja bila je očigledna. "Roberte, govorila sam te stvari zato što sam se svim silama trudila, a i sad se trudim, da sprečim sukob između oktoa i nas. Žao mi je ako su ti moje izjave nanele bol."

"Oktoi su tebi isprali mozak, Eli", reče on gorko. "To mi je bilo jasno čim su mi Nakamurini ljudi pokazali izveštaje. Na neki način su brljali po tvom umu, i ti više nisi u dodiru s realnošću."

Čim je on, maločas, podigao glas, Niki je počela da cvili. Nije razumela zašto se njeni roditelji svađaju, ali je dobro razumela da nešto nije u redu. Poče onda da plače, držeći se za majčinu nogu.

"U redu je, Niki", reče Eli umirujućim tonom. "Tvoj tata i ja samo pričamo."

Eli diže pogled i vide da je Robert iz jedne fioke uzeo providnu 'kapu', koja tesno prianja uz lobanju. "Znači, načinićeš mi EEG", reče ona nervozno, "da se uveriš da nisam postala jedna od njih?"

"Nije smešno, Eli", odgovori Robert. "Moji elektroencefalogrami su bili čudni još od dana kad sam se vratio u Novi Raj. Ne mogu ih objasniti, a ne može ni neurolog u mojoj bolnici. On kaže da nikad nije video tako radikalne promene u moždanoj aktivnosti nekog čoveka, osim posle teških povreda."

"Roberte", reče ona hvatajući ga opet za ruku. "Oktići su ti ugradili mikrobiološku blokadu u memoriju, kad si polazio. Da se zaštite... To bi mogao biti deo objašnjenja za tvoje neobične moždane talase."

Gledao ju je ćutke, dugo. "Kidnapovali su te", reče najzad. "Brljali su po mom mozgu. Ko zna šta su učinili našoj kćeri. Kako možeš da ih braniš?"

Podvrgla se EEG snimanju. Rezultati nisu pokazali nikakvu nepravilnost niti krupnije odstupanje od rezultata rutinskog testiranja mozga koje je njoj rađeno još u ranim danima ljudske kolonije. Robertu sad kao da je istinski laknulo. Onda saopšti Eli da su Nakamura i vlada voljni da poništе sve optužbe protiv nje, i da je puste da se s Niki vrati kući - ostajući u kućnom pritvoru, dakako - pod uslovom da pruži informacije o oktoima. Nekoliko minuta je razmišljala o ovom zahtevu. Onda pristade.

Robert se nasmeši i zagrli je energičnim pokretima. "Dobro je", reče. "Počinješ sutra... Javiću im odmah."

Ričard je još tokom jahanja na nojosauru rekao da bi Nakamura mogao pokušati da nju iskoristi na neki način, najverovatnije da bi opravdao dalje ratne akcije. Eli je znala da je ovaj njen pristanak vrlo opasan. Moram dobro paziti, govorila je sebi dok je leškarila u kadi punoj vruće vode, da ne kažem ništa što bi nanelo štetu Ričardu ili Arčiju. Ili što bi dalo nepoštenu prednost Nakamurinim trupama u slučaju rata.

Niki se u prvi mah nije snalazila u svojoj staroj spavaćoj sobi; ali, kad je provela prvih sat vremena igrajući se svojim igračkama, činilo se da je sasvim zadovoljna. Ona uđe u kupatilo i stade uz kadu. "Kad će tata doći kući?"

"Kasno, draga", odgovori Eli. "Tek posle tvog odlaska na spavanje."

"Sviđa mi se moja spavaća soba, mama", reče Niki. "Mnogo je bolja od onog starog podruma."

"Baš mi je drago." Devojčica se osmehnu i izađe iz kupatila. Eli duboko udahnu. Ništa se ne bi postiglo, razmišljala je, da sam odbila, i da smo vraćene u zatvor.

4.

Dok je dovršavala šminkanje, Keti začu zujalicu. Povuče dim iz cigarete koja je gorela na pepeljari pored nje i pritisnu dugme za govor. "Ko je?"

"Ja sam", dođe odgovor.

"Šta š' ti ovde usred dana?"

"Imam neke važne vesti", reče kapetan Franc Bauer. "Pusti me gore."

Keti duboko uvuče dim cigarete i ugasi je gnječenjem. Ustade i pogleda se u ogledalu visokom koliko ljudsko biće. Malo popravi kosu; sledećeg trenutka začu se kucanje.

"Sad ako ne kažeš nešto važno, France", reče Keti puštajući ga u sobu, "najebo si. Znaš da imam disciplinski razgovor sa dve devojke kroz nekoliko minuta, i znaš da ne volim da kasnim."

Franc se široko osmehnu. "Opet si ih uhvatila da mažnjavaju pare? Isuse... Keti, ne bih voleo da mi budeš gazda."

Keti ga pogleda nestrpljivo. "Hajde", reče. "Šta je to što ne može da se kaže u telefon?"

Franc poče šetkati po sobi, koja je bila ukusno opremljena, sa jednom crnom i belom 'ljubavnom sofom', dve stolice u istom stilu, i nekoliko interesantnih umetničkih predmeta na kafe stočiću i na oba stola na krajevima sobe. "Ne mož' biti da se tvoja soba kojim slučajem prisluškuje, a?"

"To kaži ti meni, gospodine policijski kapetane. Nego, ozbiljno, France", nastavi ona bacajući pogled na svoj ručni sat, "nemam..."

"Postoji pouzdan izveštaj da je tvoj tata u Novom Raju u ovom trenutku."

"Štaaa?" reče Keti. "Kako je to moguće?" Bila je šokirana. Sede na sofu i pruži ruku da uzme još jednu cigaretu sa kafe stočića.

"Jedan moj poručnik je blizak prijatelj jednog od gardista tvoga oca. Njemu je rečeno da Ričarda i jedno okto-stvorenje čuvaju u podrumu jedne privatne kuće nedaleko odavde."

Keti priđe telefonu i podiže slušalicu. "Darla, kaži Lorini i Acuko da je današnji sastanak odložen. Nešto je iskrslo... Za sutra popodne u dva. A? Da, da, zaboravila sam... Jebi ga. Dobro, neka bude pola jedanaest ujutro. Ne, pola dvanaest, neću da se budim ranije nego što je potrebno."

Vratila se na sofu i opet uzela tu cigaretu. Uvukla je ogroman dim i onda izduvala kolutove dima iznad svoje glave. "Hoću da znam sve što si čuo o mom ocu."

Franc joj saopšti da su, po njegovim izvorima, njen otac, njena sestra Eli, njena nećaka i jedan oktopauk neočekivano izišli, noseći belu zastavu, pred jedan vojni logor na južnoj obali Cilindričnog mora, pre oko dva meseca. Bili su veoma dobro raspoloženi, čak su se šalili sa vojnicima, reče Franc. Njen otac i sestra su govorili vojsci da su došli, sa oktoskim predstavnikom, da bi videli može li se pregovorima izbeći oružani sukob između dve žive vrste. Nakamura je naredio da se cela stvar zadrži u tajnosti i odveo ih..."

Sad je Keti šetkala po sobi. "Dakle, moj otac ne samo što je živ", reče ona, "nego je čak ovde, u Novom Edenu... Da li sam ti ikad rekla, France, da je moj otac apsolutno najpametnije ljudsko biće u istoriji?"

"Rekla si jedno desetak puta." On se nasmeja. "Ne mogu zamisliti kako iko može biti pametniji od tebe."

Keti je mahnula rukom. "Pored njega izgledam kao apsolutna idiotkinja... Uvek je bio tako drag. Ništa nisam uspevala da prošvercujem pored njega." Stala je i udahnula dim cigarete. Dok je ispuštala dim, oči su joj zacaklile. "France, moram ga videti. Apsolutno moram."

"Nemoguće, Keti", reče on. "Ne bi trebalo niko ni da zna da je on ovde. Meni bi se moglo dogoditi da budem otpušten, ili nešto gore, ako bi iko ikad saznao da sam ti rekao..."

"France, ja te molim", reče Keti, prilazeći mu i hvatajući ga za ramena. "Znaš koliko mrzim da te molim bilo šta... ali ovo mi je vrlo važno."

Franc je bio oduševljen: najzad ona traži nešto od njega. Ipak joj reče istinu. "Keti, ne razumeš. Oružana straža je oko te kuće, u svako doba. Čitav podrum je pun audio i video 'bubica'. Jednostavno je nemoguće."

"Uvek postoji način", reče ona naglašeno, "ako je nešto dovoljno važno." Zavuče ruku u njegovu košulju i poče da mu lagano gnječi desnu bradavicu. "Ti me stvarno voliš, zar ne, France?" Poljubila ga je, i bio je to pun poljubac otvorenim ustima; njen jezik prelete izazivački preko njegovog. Onda se Keti malo odmače od njega, ali nastavi da se igra njegovom bradavicom.

"Naravno da te volim, Ketice", reče on, već znatno uzbuđen. "Ali lud nisam."

Keti odmaršira u spavaću sobu i vrati se manje od minut kasnije sa dva svežnja novčanica. "Ja ću mog oca videti, France", reče ona bacajući novac na kafe stočić. "A ti ćeš mi pomoći. Ovim parama možeš potplatiti koga god hoćeš."

Franc je bio impresioniran. Suma je bila više nego dovoljna. "A šta ćeš ti učiniti za mene?" reče on kao da se šali.

"Šta ću ja učiniti za tebe?" reče Keti. "Ja, šta ću za tebe učiniti?" Uze ga za ruku i povede u spavaću sobu. Glasom sa upadljivim naglaskom, ona reče: "A sad, kapetane Bauer, skidaj sve sa sebe i lezi na leđa, ovde, pa će ti biti jasno šta ću učiniti za tebe."

Ketin apartman imao je i jednu malu sobu 'za sedenje i za oblačenje' pokraj spavaće sobe. Ona sad uđe u nju i zatvori vrata. Jednim ključem otključa veliku, dekorisanu kutiju na stočiću, i izvadi jedan od punih špriceva koje je pripremila jutros. Zadiže suknju i zateže, komadom tankog crnog creva, jak turniket oko gornjeg dela butine. Sačeka nekoliko trenutaka da bi jasno identifikovala natečen krvni sud među mnoštvom modrica na butini; vešto uvuče vrh igle. Kad je istisnula celu tu injekciju tečnosti u svoj krvotok, pričeka još nekoliko sekundi: 'nalet' je bio fantastičan. Onda skide turniket.

"A šta ja da radim dok čekam?"

"Imaš Rilkea u mom elektronskom čitaču, dragi, na nemačkom ali i na engleskom. Evo mene za minut."

Letela je. Poče pevušiti neku plesnu melodiju, odbaci špric za injekcije, vrati turniket u kutiju. Skide se gola, dvaput zastajući da se divi svom telu u ogledalu, a odeću nabaca na gomilu, na stolicu. Onda otvori jedanu veliku fioku i izvuče crni povez za oči.

Uđe paradno u spavaću sobu. Francove oči, pune divljenja, gostile su se na njenom gipkom telu. "Gledaj dobro", reče ona, "jer to je sve što ćeš ovog popodneva videti."

Nemarno je prosula svoje nago telo preko njegovog i počela ga ljubiti, istovremeno mu nameštajući povez preko očiju. Kad se uveri da je povez čvrsto nalegao, skoči sa kreveta. "Šta sad biva?" upita Franc.

"Moraćeš da pričekaš i da vidiš", reče ona tonom zadirkivanja. Poče preturati po jednoj velikog fioci na dnu ormana za oblačenje. Unutra je bila prava gomila seksualnih pomagala, uključujući svakojake elektronske naprave, losione, konopce i drugu opremu za vezivanje, pa maske i svakojake realistički napravljene genitalije. Keti izabra jednu bočicu losiona, epruvetu s belim prahom, i 'brojanicu' od perli nanizanih na kanap.

Još je pevušila i smejala se sama za sebe. Pope se onda na postelju i poče prelaziti prstima preko njegovih prsa. Ljubila ga je i provokativno trljala svoje telo o njegovo; onda sede. Energično natrlja šake losionom, pope se na njega, ali tako da je bila glavom ka njegovim preponama a svojim preponama ka njegovom licu, i poče utrljavati losion u njegove najosetljivije delove tela.

"Ummmmm", promrmlja Franc. Losion je počinjao da deluje, da greje. "Divno."

Posula je njegove genitalije belim prahom a onda je sela na njih, polako se spuštajući. Franc je bio u ekstazi. Keti se navlačila laganim kretnjama, gore-dole, nekoliko minuta. Kad je osetila da se on bliži vrhuncu, navuče se još dva-tri puta pa stade.

"Ne prestaj sad!"

"Ponavljaj za mnom", reče Keti, tiho se nasmeja, i polako se pomače još jednom. "Obećavam..."

"Sve može", povika Franc, "samo više ne prekidaj!"

"Obećavam", nastavi ona, "da će Keti Vejkfild videti svog oca ovih dana."

Franc ponovi obećanje, i Keti ga nagradi. Upravo kad je njegov orgazam počinjao, ona povuče kanap, i Franc urliknu punim plućima, kao životinja u šumi.

Ta dvojica koji su je saslušavali nisu joj se dopali. Suvi tipovi, bez humora; postupali su prema Eli s krajnjim prezirom. "Gospodo, neće tako moći", reče ona

ogorčeno, u jednom trenutku, prvog dana saslušanja. "Postavljate mi ista pitanja, stalno iz početka. Rečeno mi je da se od mene traže informacije o oktićima. Ali sva ova dosadašnja pitanja, koja ponavljate, bila su o mojoj majci i mom ocu."

"Gospođo Tarner", reče prvi, "vlada pokušava da prikupi sve moguće informacije o ovom slučaju. Tvoja majka i tvoj otac su begunci već mnogo..."

"Slušaj, ti", prekide ga Eli. "Već sam vam rekla da pojma nemam kako su, kada, pa čak ni zbog čega, moji roditelji napustili Novi Eden. Takođe ne znam da li su im oktići na bilo koji način pomogli u bekstvu. Prema tome, ako ne promenite smer ispitivanja..."

"Nije tvoje, mlada damo", reče drugi, sevajući očima, "da određuješ koja su pitanja potrebna u ovoj istrazi. Možda ne shvataš koliko je ozbiljna situacija u kojoj si. Bićeš oslobođena optužbi, vrlo ozbiljnih optužbi, mogu dodati, jedino ako potpuno sarađuješ s nama."

"Inače koje su to optužbe protiv mene? Radoznala sam. Nikad ranije nisam bila kriminalac."

"Mogla bi biti optužena za izdaju najtežeg stepena", reče prvi. "Hotimično pomaganje neprijatelju u vreme proglašenog ratnog stanja."

"To je besmislica", reče Eli. Ipak, uplašila se. "Ne znam o čemu pričate."

"Poričeš li da si za vreme svog boravka među vanzemaljcima davala njima, dobrovoljno, informacije o Novom Edenu, koje bi mogle biti iskorišćene u ratu?"

"Pa naravno da sam davala", reče Eli i nervozno se nasmeja. "Rekla sam im što sam više mogla o našoj koloniji. Oni su uzvraćali jednako. Sve takve informacije o svojoj koloniji davali su i oni nama."

Obojica su užurbano škrabala po svojim beležnicama. Kako postadoše ovakvi? zapita se Eli najednom. Kako je moguće da se nasmejano, radoznalo dete pretvori u tako sumornog, neprijateljski raspoloženog odraslog? Da li je to dejstvo životne sredine, ili naslednih faktora?

"Vidite, džentlmeni", reče Eli kad joj je postavljeno sledeće pitanje. "Ovo mi ne ide dobro. Želela bih pauzu, da sredim misli. Možda i da napravim neke beleške, pre nego što se ponovo sastanemo. Očekivala sam sasvim drugačiji proces, nešto daleko opuštenije..."

Njih dvojica pristadoše na prekid. Eli ode hodnikom do prostorije gde je državna negovateljica sedela sa Niki. "Slobodni ste sada, gospođo Adams", reče ona. "Imamo pauzu za ručak."

Niki je čitala zabrinuti izraz na Elinom licu. "Jesu oni nešto rđavi prema tebi, mama?"

Posle nekog vremena Eli se nasmeši. "Pa, moglo bi se tako reći, Niki. Sigurno bi se moglo tako reći."

Ričard dovrši svoj poslednji krug šetnje po podrumu i priđe lavabou u uglu prostorije. Usput zastade samo kod stola, da brzo popije čašu vode. Arči je ostao nepomičan na podu, iza Ričardovog madraca. "Dobro jutro", reče Ričard brišući znoj jednom krpom za čišćenje. "Jesi li raspoložen da doručkuješ?"

"Nisam gladan", odgovori okto svojim bojama.

"Moraš jesti nešto", reče Ričard vedrim tonom. "Slažem se s tobom da je ovde hrana grozna, ali ne možeš živeti samo od vode."

Arči se nije pomakao, niti je išta signalisao. Poslednjih nekoliko dana, otkad je njegova zaliha barikana spala na nulu, okto nije bio naročito prijatno društvo. Ričard nije uspevao da ga uvuče u njihove dotad uobičajene podsticajne razgovore. Počeo je da se brine za Arčijevo zdravlje. Sada sasu nešto žita u jednu činiju, poprska ga vodom, i odnese svome prijatelju. "Evo", reče on blago, "pokušaj da jedeš bar malo."

Arči podiže par pipaka i uze činiju. Poče jesti. Odjednom njegova koža blizu proreza na glavi dobi blistavu narandžastu boju. Taj talas boje ode niz jedan pipak, ali se na polovini pipka ugasi.

"Šta ti je to bilo?"

"Izraz emocija", odgovori Arči, i to proprati nizom novih nepravilnih talasa boje.

Ričard se osmehnu. "O-kej. Ali, koje su to emocije?"

Posle nekog vremena Arčijeve boje se opet središe u uspravne trake. "Ti bi to nazvao recimo depresijom."

"Je l' se to dešava kad ponestane barikan?"

Arči ne odgovori. Ričard se uskoro vrati stolu i spremi sebi veliku zdelu žita. Vrati se i sede na pod ispred Arčija. "Zašto ne bi govorio o tome", reče mu blago. "Ionako nemamo šta drugo da radimo."

Video je, po pokretima u Arčijevom sočivu, da ga okto pažljivo gleda. Poče da doručkuje, pojede nekoliko kašika žita. Tek tad Arči progovori.

"U našem društvu mlade mužjake i ženke koji seksualno sazrevaju odvodimo iz svakidašnjeg života i stavljamo u podesno okruženje, s individuama koje su već prošle kroz taj proces. Tamo oni bivaju ohrabreni da opišu svoja osećanja. Dobijaju uveravanja da su ta njihova nova, složena osećanja sasvim normalna. Sada razumem zašto je takav program pojačane pažnje potreban."

Arčijevi signali prestadoše za trenutak, a Ričard se nasmeši saosećajno. "Ovih poslednjih nekoliko dana", nastavi okto, "po prvi put, od moje najranije mladosti pa dosad, moja osećanja ne prihvataju dominaciju mog uma. Tokom obuke za optimizatore uče nas koliko je, kad god treba doneti neku odluku, važno da pomno prosejemo sve raspoložive elemente za zaključivanje i da uklonimo sve predrasude i sve lične emocije. Ali osećanja koja sad imam su tako jaka da bi bilo sasvim nemoguće dati im neki nizak prioritet."

Ričard se nasmeja. "Molim te, nemoj me pogrešno shvatiti, Arči - ne smejem se tebi - ali, upravo si opisao, tipično oktoskim rečima, ono što većina ljudi oseća neprestano. Vrlo je mali broj nas sposoban da ikad ovlada 'ličnim emotivnim reakcijama' u meri koju bi i sam želeo da postigne... Možda nas tek sad, prvi put, zaista razumeš. Ako shvataš šta hoću da kažem."

"Užas", reče Arči. "Obuzima me oštro osećanje gubitka. Nedostaju mi Plava i Džejmi. Ali i moćno osećanje ljutnje na Nakamuru, zato što nas drži u zatvoru. Bojim se da će me gnev navesti na neki neoptimalan postupak."

"Ali, ta osećanja koja opisuješ obično nisu povezana, bar ne kod ljudskih bića, sa seksualnošću. Da li barikan deluje i kao nekakvo sredstvo za umirenje, za potiskivanje svih osećanja?"

Arči prvo dovrši doručak pa tek onda odgovori. "Ti i ja smo veoma različita stvorenja. Kao što sam ranije govorio, veoma je opasno projektovati nešto sa jedne žive vrste na drugu. Pamtim kako smo na sastanku optimizatora vodili prvu diskusiju o ljudskim bićima, kad ste provalili iz svog habitata. Oko sredine sastanka, glavna

optimizatorka je naglasila da ne smemo sagledavati vašu rasu mrežom naših pojmova. Moramo pomno posmatrati, rekla je ona, pribavljati podatke, i uklapati ih u konzistentne celine, ali ih ne smemo obojiti našim iskustvima. Sve ovo verovatno predstavlja, u nekom smislu reči, ogradu u odnosu na ono što ću ti sad reći. Naime, moje je lično mišljenje, zasnovano na mom posmatranju ljudskih bića, da je seksualna čežnja prava pokretačka sila svih jakih emocija kod vaše vrste. Mi oktoi u trenutku seksualnog dozrevanja imamo jedan jak diskontinuitet, popnemo se na veliki stepenik, samo jedan. Promenimo se od potpuno aseksualnih u potpuno seksualna bića, za vrlo kratko vreme. Kod ljudi je taj proces mnogo sporiji i delikatniji. Polni hormoni su prisutni, u različitim koncentracijama, još od ranih faza razvoja ljudskog fetusa. Tvrdim, i rekao sam to Glavnoj, da postoji mogućnost da sve vaše nekontrolisane emocije potiču od polnih hormona. Ljudsko biće bez ikakve seksualnosti bilo bi, možda, sposobno da misli isto onoliko optimalno koliko i oktopauk."

"Veoma zanimljiva ideja!" reče Ričard uzbuđeno. Ustade i poče da šetka. "Znači, ti sugerišeš da čak i odbijanje deteta da, recimo, pozajmi svoju igračku nekom drugom detetu ima neke veze sa seksualnošću?"

"Moguće je", odgovori Arči. "Možda Galilej uvežbava posesivnost, koju će kao odrastao čovek ispoljavati na planu seksualnosti, kad god uskraćuje svoje igračke Kepleru. Nema sumnje da je odanost ljudskog deteta roditelju suprotnog pola prethodnica stavova odraslih."

Arči zaustavi boje kad vide da mu je Ričard okrenuo leđa i dao se u još oštriji hod tamo-amo. "Pardon", reče Ričard vraćajući se nekoliko trenutaka kasnije i sedajući opet ispred oktoa. "Pade mi nešto na um, u vezi s ovom našom pričom o vladanju emocijama. Pamtiš jedan naš raniji razgovor u kome si odbacio pojam Boga kao 'evolucioni poremećaj' potreban svim vrstama u razvoju kao privremeni most od prve svesti ka informatičkoj eri? Da li su ove sadašnje promene u tebi učinile da promeniš stav o pitanju Boga?"

Po čitavom gornjem delu oktovog tela prosu se poplava raznih boja, za koju je Ričard odmah znao da je smeh. "Vi ljudi ste apsolutno obuzeti tom vašom idejom Boga. Čak i oni među vama koji, kao ti Ričarde, tvrde da nisu religiozni, troše mnogo vremena na razmišljanje ili diskusije o toj temi. Kao što sam ti objasnio pre nekoliko meseci, mi oktoi najviše cenimo informaciju. Tako su nas Prethodnici naučili. Ne postoji nijedna proverljiva informacija o ma kakvom bogu, a naročito ne u ma kakvoj vezi sa svakidašnjim pojavama u univerzumu."

"Nisi baš razumeo moje pitanje", prekide ga Ričard, "ili ga ja nisam postavio dovoljno precizno. Želim da znam sledeće: možeš li u ovom tvom novom, emotivnom stanju da shvatiš zašto druga inteligentna bića stvaraju, hm, personalizovanog Boga radi, recimo, utehe, ili kao objašnjenje za sve neobjašnjivo?"

Arči se nasmeja novom poplavom kolora. "Veoma si pametan, Ričarde. Želiš da ja potvrdim tvoje mišljenje, naime, da je Bog jedna pomisao koja se rađa iz emocija, iz neke čežnje ne mnogo različite od seksualne. To bi značilo da je i predstava Boga proizvod polnih hormona. Ne mogu da idem tako daleko. Nemam dovoljno informacija. Ali mogu reći, imajući u vidu buru koja je u meni nastala poslednjih nekoliko dana, da sad razumem tu reč 'čežnja', koja mi ranije nije značila ništa."

Ričard se zadovoljno osmehnu. Njihove rasprave su svakoga dana tekle ovako, pre nego što je Arči potrošio poslednje količine barikana. "Baš bi bilo dobro da sad možemo da se čujemo sa svima našima u Zelengradu, zar ne?"

Arči je znao šta Ričard predlaže. Obojica su dobro pazili da nikad ne pomenu kvadroide, i da ne daju nikakav drugi nagoveštaj o oktoskom obaveštajnom sistemu. Nisu želeli da upozore Nakamuru i njegove stražare. Sada, međutim, oko Arčijeve glave potekoše nove trake boja, na pravom oktoskom jeziku, a ne više na onom dijalektu podešenom za ljudske oči. Ričard je gledao ćutke. Uspevao je da shvati glavninu poruke.

Arči je formalno pozdravio glavnu optimizatorku i izrazio žaljenje što njihova misija još nije postigla uspeh. Poslao je, posle toga, dve lične poruke, jednu kratku za Džejmija i jednu dužu, Plavoj. Dok je emitovao signale namenjene doktorki Plavoj, njegovoj doživotnoj partnerki, nekontrolisani naleti boje kvarili su redosled uspravnih traka. Ričard je tokom protekla dva meseca dobro upoznao svog podrumskog družbenika; sad je bio fasciniran i dirnut ovim znacima nesuzdržane emocije.

Kad je Arči završio, Ričard priđe i stavi mu ruku na leđa. "Je l' se sad osećaš bolje?"

"Na neki način bolje", odgovori Arči. "Ali, u isti mah, i lošije. Sada sam svesniji nego ikad ranije da možda više nikad neću videti doktorku Plavu i Džejmija."

"Ja ponekad zamišljam šta bih rekao mojoj Nikol", prekide ga Ričard, "kad bih imao telefon." Zatim izgovori svaku reč veoma jasno, prenaglašavajući pokrete usana: "Nedostaješ mi, Nikol. Volim te svim srcem."

Ričard gotovo nikad nije zapamtio da je nešto sanjao. Zato je bilo malo verovatno da bi se spoljašnji zvuci mogli uklopiti u neki započeti san. Kad je dakle, usred noći, čuo iznad sebe nešto nalik na ljudske korake, istoga trena se probudio.

Arči je spavao. Ričard se osvrte i shvati da je noćno svetlo u uglu, gde im je bio WC - ugašeno. Uzbunjen, on probudi svog kompanjona.

"Šta je?" zapita Arči bojama.

"Čuo sam nešto neuobičajeno iznad nas", prošaputa Ričard.

Začu se onda zvuk laganog otvaranja podrumskih stepenica, zatim tihi korak na vrhu stepeništa, pa sledeći. Ričard je naprezao oči, ali u gotovo potpunoj tami nije ništa uspevao da vidi.

"Jedna žena i jedan policajac", reče Arči, koji je na infracrvenoj talasnoj dužini video zahvaljujući toploti kojom su zračile pridošlice. "Zastali su na trećem stepeniku."

Pobiće nas, pomisli Ričard. Silan strah ga preplavi. On se primače Arčiju. Začu lagano zatvaranje podrumskih vrata i opet korake niz stepenište.

"Gde su sad?" šapnu.

"Sišli su", reče Arči. "Prilaze. Mislim da je ta žena..."

"Tata!" začu Ričard glas iz prošlosti. "Gde si, tata?"

Jebo te! To je Keti! "Ovde sam, Keti!", odgovori on, preglasno. Ponovi tiše: "Ovde sam", nastojeći da obuzda svoje uzbuđenje.

Vrlo tanak zrak iz baterijske lampe poče lutati po zidu iza njegovog madraca. Najzad se zaustavi na njegovom bradatom licu. Nekoliko sekundi kasnije Keti se saplete o Arčija i bukvalno pade ocu u naručje.

Poljubila ga je i zagrlila. Suze su joj tekle niz obraze. Ričarda je sve ovo toliko prestrašilo da u prvi mah nije mogao da odgovori ni na jedno od njenih pitanja. "Da... da, dobro mi je", reče najzad. "Ne mogu verovati da si to ti... Keti, o, Keti. Da, ta 'siva gomila nečega', koju si šutnula maločas, to je moj prijatelj i drug u zatvoru, Arči, oktopauk..."

Nekoliko sekundi kasnije čvrsto se rukovao, u mraku, sa čovekom koga je Keti predstavila samo rečima 'moj prijatelj'. Posle nekoliko minuta razgovora o porodici, Keti žurno reče: "Nemamo mnogo vremena. Napravili smo kratak spoj na električnoj mreži za celu ovu stambenu oblast. To će oni ubrzo popraviti."

"Znači, bežimo?" upita Ričard.

"A, ne", reče Keti. "Svakako bi te uhvatili i ubili. Samo sam htela da te vidim. Kad sam čula glasine da si ti u zatvoru, negde u Novom Edenu... O, tata, kako si mi nedostajao! Toliko te volim!"

Ričard zagrli svoju uplakanu ćerku i ostade tako. Suviše je mršava, pomisli on. Gotovo kost i koža. "Volim i ja tebe, Keti." Odmičući se malo, on nastavi. "Hajde, osvetli lice, da vidim tvoje lepe oči."

"Ne, tata", reče ona, i još čvršće ga zagrli. "Izgledam kao matora, istrošena ženska. Hoću da me pamtiš onakvu kakva sam bila. Težak je bio moj..."

"Nije verovatno da će te još dugo držati ovde, Vejkfilde", prekide je muški glas iz mraka. "Praktično cela kolonija je čula priču o vašem dolasku u vojni bivak."

"Dakle, dobro ti je, tata?" nastavi Keti posle kratke tišine. "Hrane te kako treba?"

"Da, dobro mi je... ali ništa nismo rekli o tebi. Čime se baviš? Jesi li srećna?"

"Dobila sam još jedno unapređenje", reče ona brzo. "Moj novi stan je divan. Trebalo bi da ga vidiš. Imam i prijatelja koji se brine o meni..."

"Baš mi je drago", reče Ričard. Tada je Franc podseti da je vreme da krenu. "Uvek si bila najpametnije dete. Zaslužuješ nešto sreće."

Keti najednom poče da rida, i spusti glavu na očeva prsa. "Tata, o, tata... drži me sad."

Ričard je obuhvati rukama. "Pa šta je, Keti?" reče blago.

"Neću više da te lažem. Radim za Nakamuru, kao šefica prostitutki. I narkomanka sam... totalno, sto posto sam zavisna."

Plakala je još dugo. Ričard ju je držao i tapšao po leđima. "Ali, ipak te volim, stvarno te volim, tata", reče ona kad je napokon digla glavu. "Oduvek sam te volela, i uvek ću te voleti. Užasno mi je žao što sam te razočarala."

"Keti, mi moramo sad da krenemo", reče Franc čvrsto. "Ako dođe struja dok smo još ovde, bićemo u dubokim govnima."

Keti žurno poljubi oca u usne, i poslednji put pogladi prstima njegovu bradu. "Dobro se brini o sebi, tata. I ne odriči se nade."

Zrak baterijske lampe bio je tanki prst svetlosti ispred njih, dok su žurno išli do stepenica. "Zbobom, tata", reče Keti.

"Volim i ja tebe, Keti", reče on, osluškujući žurne korake svoje kćeri kako odmiču u visinu.

5.

Oktopauk na stolu bio je u nesvesti. Nikol dodade doktorki Plavoj malu plastičnu posudu, koju je ova maločas zatražila. Plava izruči malena stvorenja na zelenkastocrnu tečnost kojom je otvorena rana bila pokrivena. Manje od minut posle toga, tečnosti više nije bilo. Oktopaukinja vešto zaši ranu, koristeći samo prednjih pet centimetara dužine tri svoja pipka.

"To je poslednji za danas", reče doktorka Plava bojama svoje kože. "Nikol, kao i uvek, zahvaljujemo ti se na pomoći."

Njih dve zajedno pređoše iz operacione sale u susednu sobu. Nikol se još nije navikla na proces čišćenja koji je morao uslediti. Duboko je udahnula, skinula zaštitni mantil, i zavukla obe ruke u veliku činiju punu životinja nalik na sardine. Odupirala se gađenju dok su ta ljigava stvorenja puzila po njenim šakama i podlakticama.

"Znam da ti ovaj deo nije prijatan", reče Plava, "ali stvarno nemamo izbora, sad kad je prednji vodovod zagađen bombardovanjem. Ne možemo dopustiti da te zakači nešto što bi za tebe bilo toksično."

"Da li je sve severno od šuma uništeno?" upita Nikol dok je Plava na isti način čistila pipke.

"Maltene sve. Štaviše, čini se da su ljudski inženjeri dovršili modifikacije helikoptera. Glavna optimizatorka se plaši da će za nedelju ili dve oni početi da nadleću i šumu."

"A na vaše poruke ne stiže nikakav odgovor?"

"Nikakav. Znamo da ih je Nakamura čitao. Ali, poslednjeg glasnika su uhvatili i ubili blizu električne centrale, iako je nosio belu zastavu."

Nikol uzdahnu. Setila se šta joj je Maks kazao prethodne večeri, kad je rekla da ne razume kako Nakamura može da ignoriše sve te poruke. "Dabome da ignoriše", povikao je tada Maks ljutito. "Taj ne razume ništa osim sile. A ovi u svojim blentavim porukama samo kažu da hoće mir, mir, i da će morati da se brane ako ljudi ne prestanu sa napadima... A šta i može Nakamura da misli kad njegove trupe i helikopteri jurcaju kud im se svidi, i uništavaju sve pred sobom? Zar Glavna nije naučila ništa o ljudima? Oktići moraju povesti neku bitku protiv njegove armije."

"Nije to njihov stil", odgovorila je tad Nikol. "Ne upuštaju se oni u male okršaje ili u ograničene ratove. Bore se samo kad je ugrožen opstanak njihove vrste. U porukama je sve to veoma jasno kazano; one su mnogo puta sadržale i pozive Nakamuri da razgovara s Ričardom i Arčijem."

Sada je, u bolnici, doktorka Plava pokazivala boje Nikol, pa ona strese glavom i vrati se u sadašnjost. "Hoćeš li danas čekati Bendžija ili ideš pravo u administrativni centar?"

Nikol baci pogled na svoj ručni časovnik. "Mislim da ću poći odmah. Obično mi treba sat-dva da svarim sve kvadroidske podatke od prethodnog dana. Toliko toga se dešava... Molim te, reci Bendžiju da kaže ostalima da ću doći kući na vreme za večeru."

Nekoliko minuta kasnije, izišla je iz bolnice i krenula ka administrativnom centru. Iako je bio dan, ulice Smaragdnog Grada bile su gotovo puste. Nikol se mimoišla sa tri oktoa, koji su svi hitali suprotnom stranom ulice, i sa dve biot-krabe, koje su odavale čudan utisak da im tu nije mesto. Plava joj je ranije rekla da su krabe angažovane za đubretarske poslove u Smaragdnom Gradu.

Grad se, od objave rata, tako mnogo promenio, pomisli Nikol. Većina starijih oktoa su sada u ratnoj službi. Ni jednog jedinog biorobota nismo ovde videli već mesec

dana, kad su pomoćna stvorenja navodno preseljena na drugu lokaciju. Maks smatra da je većina terminirana, zbog nestašica. Maks uvek misli sve najgore o oktoima.

Nikol je posle posla često pratila Bendžija do transportne stanice. Njen sin je takođe pomagao u bolnici, gde osoblja nije bilo dovoljno. Bendži je sve više shvatao šta se događa u gradu, a njoj je bilo sve teže da prikriva ozbiljnost njihove situacije.

"Zašto se na-ši biju sa ok-to-ima?" pitao je Bendži prošle nedelje. "Neće valj-da ništa nažao da..."

"Naseljenici u Novom Raju ne razumeju oktoe", glasio je Nikolin odgovor. "Ali, ni ne dozvoljavaju Arčiju i čika-Ričardu da išta objasne."

"Onda su tupaviji od mene", promumlao je Bendži.

Doktorka Plava i drugo osoblje, koje je uprkos premeštanjima ostalo na radu u bolnici, bejahu oduševljeni Bendžijem. U početku, kad se ponudio da pomogne, oktoi su se držali rezervisano, jer nisu znali šta bi on, sa svojim ograničenim sposobnostima, mogao da radi. Međutim, pokazalo se da on nepogrešivo obavlja jednostavne zadatke, ako mu ih Nikol objasni i ako ih jedanput izvede pred njom. Imao je snažno, mlado telo, i naročito je bio koristan u teškim fizičkim poslovima: ovo je bilo od posebnog značaja sada, u odsustvu velikog broja krupnijih stvorenja.

Dok je Nikol pešačila ka administrativnom centru, glavom su joj prolazile sve te lepe misli o Bendžiju. Ali tada slika Keti iskrsnu u njenom umu, i postavi se naspram osmehnutog lica njenog retardiranog sina. Nikol poče, u glavi, prelaziti s jedne na drugu sliku. Kao roditelji, pomisli ona s uzdahom, suviše se usmeravamo na intelektualni potencijal, a nedovoljno na druge, bitnije kvalitete. Sad nije najvažnije koliko intelekta dete ima, nego šta odluči da učini s njim... Bendži je postigao više nego što smo ikada zamišljali da će moći, prvenstveno zbog svoje ličnosti, zbog onoga što je u njemu... A što se tiče Keti, ja nikad, ni u najgorim košmarima...

Ona zakorači u zgradu i prekide ovaj lanac misli. Jedan okto, stražar, mahnu joj, ona se osmehnu. Ulazeći u svoju uobičajenu sobu za gledanje filmskih odlomaka, Nikol se iznenadi kad vide da je unutra čeka Glavna. "Želela sam da iskoristim ovu priliku", signalisala je vođa oktoa, "da ti zahvalim za doprinos koji daješ u ovom teškom periodu, i da te uverim da će tvoja porodica i svi tvoji prijatelji biti ovde u Smaragdnom Gradu zbrinuti kao da su pripadnici naše rase, bez obzira šta će se dešavati sledećih nekoliko nedelja."

Glavna krenu ka izlazu iz sobe. "Znači, situacija se pogoršava?" reče Nikol.

"Da. Čim ljudi nadlete šumu, mi ćemo biti prisiljeni na odmazdu."

Kad je Glavna otišla, Nikol je sela ispred konzole da pregleda kvadroidske slike od prošle nedelje. Nije joj bio dozvoljen pristup do svih informacija iz Novog Edena, ali su joj bile dostupne slike o dnevnim aktivnostima svih članova njene porodice. Svakodnevno je gledala šta se dešava u podrumu gde su Ričard i Arči, kako se Eli i Niki ponovo prilagođavaju životu u Novom Raju, i šta se zbiva u Ketinom svetu.

Ali, kako je vreme prolazilo, Nikol je sve manje gledala Keti. Bilo je, naprosto, suviše bolno. Nasuprot tome, gledanje njene unuke Niki bilo je čista radost. Naročito je uživala da gleda Niki u onim popodnevima kad je devojčica odlazila na igralište da se igra s drugom decom iz sela Bovoa. Iako su odlomci bili bez zvuka, Nikol je maltene čula njihovu veselu graju dok su jurili za fudbalskom loptom i tumbali se jedni preko drugih.

Počela se jako brinuti zbog Eli, koja, i pored ogromnih napora, nije uspevala da oživi svoj brak. Robert je ostajao povučen, uronjen u svoje ponašanje 'alkoholičara rada';

koristio je radne obaveze u bolnici kao štit kojim je odbijao sve emocije, pa i sopstvene. Preme Niki se odnosio kao vredan, ali uzdržan roditelj; samo pokatkad bi ispoljio stvarno oduševljenje. Nije vodio ljubav s Eli, niti je pristajao da o tome razgovara, osim što je jednom rekao da 'nije spreman' kad je ona, plačući, pomenula tu temu, tri nedelje posle njihovog novog početka.

Tokom svojih dugih, usamljeničkih sesija pred ekranom, Nikol se često pitala da li je moguće gledati nevolje svoje dece a ne zapitati se šta si mogao bolje da učiniš za njih. Roditeljstvo je avantura, ishod nije garantovan, pomišljala je, ubrzano 'prelistavajući', s bolom na licu, slike Eli kako u noći tiho plače. Sigurno je samo jedno - nikad nećeš sebe ubediti da si učinila dovoljno.

Uvek je čuvala Ričarda za kraj. Nije se sasvim otresla predosećanja da više nikad neće dodirnuti svoga voljenog muža, ali nije dopustila da to osećanje umanji svakodnevnu radost koju je dobijala 'deleći' s njim podrumski novoedenski život. Naročito je uživala u njegovim razgovorima s Arčijem, iako joj je često bilo teško da čita s njegovih usana. Njihove diskusije su je podsećale na ranije dane, one posle njenog bekstva iz zatvora i iz Novog Raja, kad su Ričard i ona pričali, pričali - o svemu i svačemu. Bodrilo ju je da ovako gleda Ričarda, davalo joj je snagu da se bori sa svojom usamljenošću.

Iznenadio ju je dolazak Keti kod Ričarda. Nije dovoljno pratila Ketin život pa joj je promaklo da su njena kćer i Franc uspešno stvorili plan za kratku posetu Ričardu. Pošto su kvadroidske slike pokrivale i infracrveni deo spektra, a ne samo vidljivi, Nikol je taj susret zapravo videla bolje nego sami učesnici. Bila je duboko dirnuta Ketinim postupkom, a još više Ketinim iznenadnim priznanjem (koje je na ekranu pustila nekoliko puta, maksimalno usporeno, da bi bila sigurna da je dobro pročitala sa Ketinih usana) da je narkomanka. Prvi korak prema savladavanju jednog problema, sećala se ona izreke koju je negde čula, sastoji se u tome da nekome koga voliš priznaš da problem postoji.

Suznih očiju, Nikol se odveze gotovo praznim vozilom u ljudsku enklavu Zelengrada. Ali, to su bile suze sreće. Uprkos činjenici da je čudni svet oko nje tonuo u haos, Nikol je, bar sada, s optimizmom razmišljala o Keti.

Kad je, na kraju uličice, sišla iz vozila, vide da su Patrik i blizanci napolju i da Patrik pokušava da presudi u novom od nebrojenih sporova te dvojice dečaka.

"On uvek vara", govorio je Kepler. "Rek'o sam mu da danas više neću da se igram s njim, a on me udario."

"To je laž", reče Galilej. "Udario sam ga zato što mi se iskezio. On se ljuti kad gubi. Misli da ako ne može da pobedi, ima odmah pravo da odustane."

Patrik ih je razdvojio i naredio im da, za kaznu, sednu na ulicu, leđima naslonjeni na suprotne uglove kuće. Onda je pozdravio svoju majku zagrljajem i poljupcem.

"Imam velike novosti", reče Nikol osmehujući se svom sinu. "Ričard je danas imao iznenadnu posetu. I to - Keti!"

Patrik je, dakako, poželeo da čuje sve detalje o ovom susretu njegove sestre s Ričardom. Nikol je brzo i sažeto prepričala snimak, i priznala da je ohrabrena Ketinim priznanjem o narkomaniji. "Nemoj učitavati previše u taj njen postupak", reče joj Patrik prekorno. "Ona Keti koju sam ja poznavao, radije bi umrla nego da ostane bez svog dragocenog kokomoa."

Patrik se okrenuo i zaustio da kaže blizancima da mogu nastaviti da se igraju, kad nekoliko raketa polete ka nebu i rasprsnu se u lopte blistave crvene svetlosti, ispod vrha kupole. Samo nekoliko sekundi kasnije, čitav grad utonu u tamu. "Idemo, dečaci", reče Patrik. "Moramo unutra." On i Nikol pođoše za dečacima u zgradu. "Ovo je treći put danas", reče Patrik.

"Plava je rekla da će se svetlosti Zelengrada gasiti kad god se makar samo jedan helikopter podigne na dvadeset metara, ili čak i manje, od vrha šumskih stabala. Oktoi nikako ne žele da Nakamura otkrije gde se nalazi Zelengrad", reče ona.

"Šta misliš, da li će Arči i čika-Ričard ikad dobiti priliku da razgovaraju s Nakamurom?" upita je Patrik.

"Ne verujem. On da je hteo susret s njima, primio bi ih odavno."

Eponina i Nai pozdraviše i zagrliše Nikol. Tri žene popričaše ukratko o zamračenju. Eponina je držala na kuku malog Marijusa, koji se pretvorio u debelu, srećnu bebu, s ogromnom sklonošću da balavi iz usta. Zato mu krpom obrisa lice, da bi ga Nikol mogla poljubiti.

"Aaaa-ha", začu Maksa iza sebe. "Kraljica Natmurenkovićka ljubi Princa Žvalavkovića."

Nikol se okrete i zagrli Maksa. "Šta ti je ovo o Kraljici Natmurenkovićki?"

Maks joj dade čašu neke bistre tečnosti. "Nikol, hoću da popiješ ovo. Nije tekila, ali je najbolja imitacija koju su oktići uspeli da smućkaju po mojim opisima. Svi se mi nadamo da ćeš pre kraja čaše pronaći, možda, svoj smisao za humor."

"Ma, beži, ti", reče mu Eponina. "Nemoj sad da navodiš Nikol na pomisao da smo svi umešani u to. Bila je to isključivo tvoja ideja. Patrik, Nai i ja smo se samo saglasili s tobom da je Nikol vrlo ozbiljna u poslednje vreme."

"A sad, moja gospo", reče Maks Nikol, dižući čašu da se kucne s njom, "želim da nazdravim... svima nama koji nemamo apsolutno nikakvu kontrolu nad svojom budućnošću. Da se volimo i da se zajedno smejemo sve do kraja, ma kakav on bio."

Nikol još od bekstva iz zatvora nije videla Maksa pijanog. Na njegovo navaljivanje, popila je gutljaj. Grlo i ždrelo joj se počeše žariti, a oči se napuniše suzama. To piće imalo je veliki procenat alkohola.

"Večeras ćemo, pre večere", reče Maks, šireći ruke dramatično, "pričati seljačke viceve. U smislu obezbeđivanja hitno potrebnog komičnog olakšanja, a za nas. Ti, Nikol d'Žarden Vejkfild, zato što si naš lider stvarno, mada nisi baš na izborima pobedila, imaćeš čast da se na pozornici pojaviš prva."

Nikol uspe da se osmehne. "Ali ja ne znam nijednu farmersku šalu."

Eponini je laknulo kad je videla da se Nikol nije uvredila zbog Maksovog ponašanja. "Tako je, Nikol", reče ona sad. Niko od nas ih ne zna... A Maks ih zna dovoljno za sve nas."

"Bio jednom jedan selja u Oklahomi", poče Maks. "Imao debelu ženu koja se zvala Zviždanka. Zvali su je Zviždanka zato što bi, kad se tucala s njim pa kad je svršavala, svaki put zažmurila, skupila usta i otegnuto za-zviiiiiiiiiiiiii-ždala."

Maks tu podrignu. Blizanci su se kikotali. Nikol se zapita nije li to možda neprimereno deci, ali Nai je sedela iza svojih dečaka i smejala se s njima. Stvarno si postala namrgođena baba, reče Nikol sebi.

"Elem, jedne noći", nastavi Maks, "taj gedža i njegova Zviždanka se teško pofrkaju - to vam znači potuku, dečaci - i ona ode u krevet rano, sva besna. Selja sedne za sto i počne da tamani neku mnogo dobru rakijčinu. I kako noć odmiče, tako njemu sve više žao što je srao, pa počne glasno da se izvinjava. To probudi staru Zviki. I, sad, ona bude duplo ljuta: zbog onog ranije, i zato što ju je probudio. Bilo joj je jasno da će on, kad završi s tekilom, da dođe u spavaću sobu sa namerom da izvinjenje zapečati nekim supertucanjem. I zato se ona izvuče iz kuće, ode u svinjac, i donese najmanju, najmlađu krmaču u njihovu spavaću sobu.

I, onda, dovrši on flašiče i dotetura se u spavaću sobu, po mraku, pevajući jednu od svojih najomiljenijih pesmica. A Zviki gleda iz ćoška kako će on da uđe u krevet gde je krmača. Skine se on go golcat i skoči pod jorgan. Dočepa krmaču za uši i poljubi je u njušku, ona zaskiči, a seljober se malo odmakne, pa veli: 'Zviždanko, lepa moja, da nisi zab... zab... zaboravila zub... zub... zube da opereš večeras?"

Nastade opšti smeh. Maksa je sopstvena šala toliko razveselila da više nije mogao ni da sedi pravo. "Kad je izletela iz ćoška, sa metlom u rukama, pa kad je poč... počela da ga pič... piči po glavurdi..."

Nikol pogleda po sobi. U pravu je Maks. Treba nam ovo. Svi smo previše utonuli u brige.

"... moj brat Klajd", nastavljao je Maks. "Taj je znao više tih seljačkih zajebancija nego iko koga sam ikada sreo. Pomoću njih je i Vinonu smuvao, ili se bar tako hvalio. Njegova je izreka bila: 'Ženska koja se smeje, već je zavukla jednu ruku u gaće.' Nama momcima, kad smo išli da lovimo patke, vreme je prolazilo a dešavalo se da ne ubijemo ni jednu jedinu prokletu patku. Nego, šljokamo rakiju, Klajd se raspriča, mi se cerebečimo... pa na kraju više niko ne zna što smo ustali u pet ujutro i došli da sedimo na hladnom..."

Maks zaćuta, i u sobi na trenutak zavlada tišina. "Je'ote", nastavi on, "ja se zaneo, mislio da sam opet u Arkanzasu." Ustade. "A ne znam ni na koju stranu je Arkanzas, odavde gledano, ni kol'ko je miliona ili milijardi kilomet'ra daleko." Odmahnu glavom. "Dešava se meni da sanjam, i to tako uverljivo, i onda mislim da je to stvarnost. I da sam u Arkanzasu. Kad se probudim, budem sav izgubljen, i onda nekoliko sekundi mislim da je ovaj naš zelengradski život san."

"Ej, to se dešava i meni", reče Nai. "Pre dve noći sam snila da obavljam moju jutarnju meditaciju u haung prau u mojoj porodičnoj kući u Lamfunu. Recitujem mantru, kad, Patrik me budi. I kaže da sam pričala u snu. Ali, prvih nekoliko sekundi nisam znala ko je on. Uplašila sam se, mogu reći."

Posle duže tišine opet progovori Maks. "U redu." Okrete se Nikol. "Izgleda da smo spremni za današnju emisiju vesti. Š'a imaš da nam kažeš?"

"Mnogo čudne video-snimke sam videla danas", reče Nikol smeškajući se. "Prvih nekoliko minuta sam mislila da sam ušla u pogrešne fajlove... Prvo neka svinja, pa pile, pa neki pijani gejak iz Oklahome koji se nabacuje nekoj dobroj mladoj curi... Posle taj isti seljamander pokušava da pije rakiju, jede piletinu, i mažnjava žensku, sve u isto vreme... Ljudi, ne da je bila piletina, nego mmmm-MM! Je l' još neko sem mene dan-gla?"

"Mislim da ih je donekle umirilo ono što mi je Glavna rekla", reče Nikol doktorki Plavoj. "Maks je ostao podozriv, jasna stvar... On ne veruje da će briga o nama imati, za oktoe, visok prioritet, ako situacija stvarno postane očajna."

"To je vrlo malo verovatno", odgovori ženka oktoa. "Na svaku dalju eskalaciju neprijateljstva mi ćemo odgovoriti tako što ćemo započeti masovnu odmazdu. Mnogi oktoi već dva meseca razrađuju naše ratne planove."

"Ali, ako sam ja dobro razumela, svaki pojedini član vaše rase koji se angažovao u planiranju i vođenju ovoga rata, biće ubijen čim se rat okonča. Je li tako?"

"Jeste", odgovori doktorka Plava. "Ali ne svi odmah. Svakome će biti javljeno da je stavljen na spisak za terminaciju, ali će novi glavni odrediti vremenski raspored tih terminacija, u skladu sa potrebama komune, imajući u vidu koliko brzo možemo da proizvedemo zamene za te pojedince."

Nikol i njena oktoska koleginica su ručale u bolnici. Celo jutro su potrošile na uzaludne pokušaje da spasu živote dva šestoruka žetvena stvorenja, koja su izrešetali vojnici dok su radila na jednoj od malobrojnih njiva pod žitom severno od šume.

Jedna biot-stonoga trapavo prođe hodnikom pored njih. Plava primeti upitni izraz na Nikolinom licu. "Kad smo se doselili u Ramu, pre nego što smo odgajili sve svoje pomoćne kadrove, koristili smo raspoložive biorobote za rutinske poslove, kakvo je održavanje. Sad nam je opet potrebna njihova pomoć."

"Ali kako im dajete instrukcije?" reče Nikol. "Mi s njima nikad nismo uspeli da uspostavimo nikakvu komunikaciju."

"Programiramo njihov hardver, još u vreme kad ih Rama proizvodi. Tako smo počeli u ranim danima. Koristili smo kompjutersku tablu sa dugmadima, sličnu onoj u vašem leglu. Zatražili smo od Ramanaca da modifikuju biote u skladu s našim potrebama. Tome su i namenjeni svi bioti u Rami: da budu posluga, korisna putnicima."

Eto, Ričarde, pomisli Nikol. Eto jednog koncepta koji nam je sasvim promakao. Mislim da nam ovo ni na kraj pameti nije bilo...

"Želeli smo da naša naseobina ovde, u Rami, ne bude ni po čemu različita od drugih naših naseobina", nastavljala je Plava. "I zato smo, čim su nam bioti postali suvišni, zatražili da oni budu povučeni iz naše regije u Rami."

"I od tada niste imali nikakve neposredne kontakte s Ramancima?"

"Nismo mnogo", odgovori Plava. "Ali, zadržali smo sposobnost da komuniciramo s visokotehnološkim fabrikama ispod površine, uglavnom da bismo mogli naručivati pojedine sirovine koje u magacinima nemamo."

Otvoriše se vrata. Uđe jedan oktopauk i poče brz razgovor sa Plavom, pomoću vrlo uzanih traka boje. Nikol je prepoznala reči 'dozvola' i 'večeras', i malo šta drugo.

Kad ovaj posetilac ode, Plava joj reče da ima iznenađenje za nju. "Danas će jedna od naših kraljica položiti ogroman broj jaja. Njeni pomoćnici procenjuju da će se to dogoditi kroz dva ili tri sata. Glavna optimizatorka je odobrila moj zahtev da ti budeš prisutna kao posmatrač. Koliko je meni poznato, time ćeš postati jedini tuđin, izuzimajući naravno Prethodnike, koji je ikada imao privilegiju da posmatra masovno polaganje jaja. Mislim da će to za tebe biti veoma interesantno."

Dok su se vozile do Kraljičanske četvrti (u tom delu Zelengrada Nikol još nikad nije bila), Plava ju je podsetila na neke od neobičnijih vidova oktoske reprodukcije. "U normalnim vremenima, svaka naša kraljica, a kolonija ih ima tri, biva oplođena jednom u tri do pet godina, i samo malom delu oplođenih jaja se dopusti da stignu do zrelosti.

Međutim, zbog ratnih priprema, Glavna je nedavno proglasila 'veliko omasovljenje populacije'. Sad će sve tri kraljice proizvesti puni broj jaja. Oplodili su ih novi mužjaci-ratnici, oni koji su odabrani za ratni napor i provedeni kroz seksualno sazrevanje. Ova aktivnost je veoma važna, zato što obezbeđuje, bar simbolično, da svaki okto i ubuduće ima neki svoj genetski udeo u ovoj naseobini... Ne zaboravi, oni dobro znaju, čim postanu ratnici, da čas njihove terminacije nije više daleko."

I kad god ja pomislim da imamo mnogo zajedničkog sa oktopaucima, pomisli Nikol, vidim nešto tako bizarno i moram da se setim kako mnogo se razlikujemo. Ali, kao što bi Ričard rekao, zar bi moglo biti drugačije? Oni su proizvod jednog procesa koji je nama sasvim stran.

"Nemoj se uplašiti kraljičine veličine. I, molim te, ni pod kojim okolnostima nemoj izraziti ništa osim oduševljenja svim onim što vidiš. Kad sam prvi put predložila da prisustvuješ velikom mrešćenju, jedan član osoblja glavne optimizatorke se usprotivio - rekao je da ti ni u kom slučaju nećeš moći da istinski ceniš ono što vidiš. Drugi su se brinuli da bi ti mogla ispoljiti nelagodnost, ili čak gađenje, i time narušiti doživljaj prisutnim oktoima."

Nikol reče Plavoj da neće učiniti, tokom svečanosti, ništa nedolično. Bila je uistinu polaskana što je uključena u ovu aktivnost, i veoma uzbuđena kad je vozilo prenelo njih dve do debelih zidina Kraljičanske četvrti.

Zgrada u koju je ušla sa doktorkom Plavom imala je oblik kupole. Bila je sazdana od blokova belog kamena. Unutrašnji prostor bio je oko deset metara visok, dok je podni prostor zapremao oko tri i po hiljade kvadratnih metara. Nadomak ulaza, u predsoblju, bila je postavljena jedna velika mapa, i uz nju poruka napisana bojama, koja je objašnjavala gde će se veliko polaganje jaja obaviti. Nikol pođe za Plavom i nekolicinom drugih oktoa uz dve rampe, a onda niz jedan dugačak hodnik. Na kraju hodnika skrenuli su desno i izišli na nekakav balkon, sa koga se otvarao pogled na pravougaoni pod dužine petnaest metara i pet ili šest metara širine.

Plava povede Nikol u prvi red, gde je ograda metar visoka sprečavala da neko od gledalaca padne na pod, koji je bio četiri metra niže. Brzo se popuni i preostalih pet redova, stepenasto uzdignutih, iza prvog. Na suprotnom kraju dvorane bila je druga, slična galerija za posetioce, u koju je moglo stati šezdesetak oktoa.

Spuštajući pogled, Nikol vide bazen, ili kanal, koji se protezao celom širinom sale i odlazio pod jedan svod, desno. Duž obe obale bazena postojale su uzane staze za hodanje, od kojih se jedna, ona na suprotnoj strani, širila u veliku platformu, oko tri metra udaljenu od kamenog zida koji je činio levu stranu dvorane. Iz tog zida, prekrivenog mnoštvom različitih boja i šara, štrčalo je stotinak srebrnih šipki od po metar dužine. Nikol odmah uoči sličnost između tog zida i onog vertikalnog tunela u obliku 'bureta sa šipkama', u koji su se ona i njeni prijatelji spuštali u oktoskom leglu ispod Njujorka.

Balkoni su se popunili gledaocima. Desetak minuta kasnije Glavna polako uđe kroz jedna vrata dole, u dvorani, stupi na stazu pokraj bazena, i održa kratak govor. Plava je objašnjavala Nikol one delove koje ova nije mogla sama da razume. Glavna je podsetila publiku da se nikad ne zna tačan trenutak kad će veliko mrešćenje jaja početi, ali da je verovatno da će kraljica biti spremna za ulazak u ovu dvoranu kroz nekoliko fenga. Zatim je rekla nekoliko rečenica o velikom značaju nataliteta za održanje kolonije, i izišla.

Počelo je čekanje. Nikol je prekraćivala vreme tako što je studirala izgled oktoa na suprotnom balkonu i pokušavala da 'oslušne' njihove kolorne razgovore. Ponešto od tih signala je i razumela. Ipak, reče sebi da se još nije ni primakla stvarnom vladanju oktoskim jezikom.

Najzad se raskriliše velika vrata na levom kraju suprotne staze, i kraljica, ogromna, gegavo uđe. Bila je visoka najmanje šest metara; njeno telo je, iznad osam dugih nogu/pipaka, bilo divovski natečeno. Zaustavila se na platformi i rekla nešto publici. Obilje blistavih boja raširilo se po celom njenom telu: bio je to spektakularan prizor. Nikol nije razumela signale jer su se boje iz proreza 'izlivale' u neočekivanim pravcima.

Kraljica se polako okrenula ka zidu, pružila pipke, i počela se polako, tegobno pentrati po srebrnim šipkama, ukrašena stalno novim neurednim talasima boje, za koje je Nikol pretpostavila da su izraz emocija, možda bola ili umora. Primetila je, posmatrajući suprotni balkon, da među publikom nema nikakvih razgovora.

Kraljica se najzad razapela po središtu zida: obavila je svaki pipak oko drugih šipki i izložila pogledima stomak, sada krem boje. Nikol je, radeći u bolnici, dobro upoznala oktosku anatomiju, ali ni slutila nije da bi se meko tkivo ispod stomaka moglo raširiti do tako ogromne mere. Pred njenim očima, kraljica se poče malo njihati napred-nazad, svaki put blago udarajući leđima o zid. Burno talasanje boja na koži svih ostalih delova njenog tela se nastavljalo. Ovo neprekinuto pokazivanje emocija pomoću boja dostiglo je kreščendo u času kad je gejzir crnozelenkaste tečnosti šiknuo iz donjeg dela kraljičinog stomaka, praćen gustim mlazom nekih belih stvari nejednake veličine, u viskoznoj tečnosti.

Nikol je bila šokirana. Dole je desetak oktoa žurno radilo: pošto je ova poplava delimično zapljusnula i staze, oni su ih čistili, odgurujući tečnost i jaja nazad u bazen. Drugih osam oktoa su izručivali sadržinu nekih ogromnih posuda u bazen, sada sav uskomešan od oktoske krvi, jaja i želatinozne tečnosti. Za manje od minut čitava ta gusta masa ode pod svod, desno.

Kraljica je ostala u istom položaju. Kad se voda u bazenu opet umirila i izbistrila, sva sočiva se okrenuše ka kraljici. Nikol je bila zapanjena koliko se kraljica, za to kratko vreme, smežurala: izgubila je, proceni Nikol, bar pola telesne težine u onom deliću sekunde koji je bio potreban da masa jaja i razne tečnosti iziđe iz njenog stomaka. Još je krvarila. Dva oktoa normalne veličine već su se pentrala uza zid, da joj pomognu. Sad doktorka Plava kucnu Nikol po ramenu, stavljajući joj do znanja da je vreme za odlazak.

Dok je sedela sama u jednoj bolničkoj sobici, Nikol je u mislima nekoliko puta ponovila prizor velikog polaganja jaja. Taj događaj ju je emotivno potresao daleko više nego što je očekivala. Po povratku u bolnicu, Plava joj je objašnjavala da su one velike posude bile pune majušnih životinja koje pronalaze i ubijaju samo neke embrione, unapred osuđene. Na taj način oktoi kontrolišu, rekla je ona, tačan sastav sledeće generacije, određuju koliko će biti novih kraljica, snabdevača, patuljastih oktoa i drugih varijeteta. Nikol je, međutim, te signale doktorke Plave samo s pola pažnje gledala i pratila.

Majka u njoj borila se da shvati kako se osećaš kad si oktoska kraljica na svom velikom mrešćenju. Osećala je u sebi neku nedefinisanu, ali duboku vezu s ogromnim stvorom koji se raščepio na onim šipkama. U trenutku kad je grunuo 'gejzir', Nikol je

osetila naglo stezanje u sopstvenim preponama; obuzele su je uspomene na bol i radost njenih šest porođaja. Šta je to u procesu porađanja, zapita se ona, što ujedinjuje sve one stvorove koji su se ikad porađali?

Setila se jednog davnog razgovora u Rami II, posle rođenja Simon i Keti, kad je pokušala da objasni Majklu O'Tulu kakav je to osećaj - poroditi se. Pričala je satima, i na kraju bila prisiljena da zaključi da je to iskustvo koje se nikad ne može na pravi način preneti. Svet je podeljen na dve grupe, rekla je tada. Na one koji su se porađali, i one koji nisu. Sada, desetinama godina i milijardama kilometara dalje, ona požele da dopuni ovu misao. Majke imaju, u suštini, više zajedničkog s majkama drugih razumnih rasa nego s ljudskim bićima koja nikad nisu ništa rodila.

Nastavila je svoja razmišljanja o sceni porođaja... mrešćenja. Obuze je želja da razgovara s oktoskom kraljicom, da sazna šta je ta druga inteligentna rodilja mislila i osećala neposredno pre, i za vreme, velikog polaganja jaja. Da li je, kroz bol i divotu tih trenutaka, stigla do epifanijske smirene vedrine, da li je imala viziju u kojoj njeno potomstvo, i potomstvo potomstva, nastavlja, do nedogledno daleke budućnosti, čudesni ciklus života? Da li je osetila neki dubok, neiskaziv mir neposredno posle porođaja, mir različit od svake druge vrste smirenosti?

Znala je da taj razgovor s kraljicom nikad neće obaviti. Opet je sklopila oči, nastojeći da tačno rekonstruiše one talase boja koje je videla na kraljičinom telu neposredno pre i posle tog događaja. Da li je kraljica na taj način saopštila drugim oktoima šta oseća? Imaju li oktoi, zapita se ona, sposobnost da prenesu, tim svojim bogatim jezikom kolora, složena osećanja, kakvo je ekstaza, uspešnije nego ljudi svojim ograničenim jezikom reči?

Nikakvih odgovora nije bilo. Znala je da izvan ove sobe, u oktoskoj bolnici, čekaju određeni poslovi koje treba obaviti; ipak, nije još bila spremna da okonča ove trenutke samoće: htela je da sačuva ove jake emocije, da ih ne umanji zahtevima svakodnevnog života.

Kako je vreme prolazilo, Nikol poče osećati sve dublju usamljenost, koju u prvi mah nije povezivala neposredno s oktoskim velikim mrešćenjem. Čeznula je da porazgovara s nekim bliskim prijateljem, s Ričardom na primer; da s nekim podeli ono što je videla i osetila u Kraljičanskoj četvrti. Ovako izdvojena, najednom se priseti nekoliko stihova iz jedne pesme Benite Garsije. Mogli su se primeniti na ovu situaciju. Otklopi svoj prenosivi kompjuter i, posle kratke potrage, nađe celu pesmu.

Kad me obuzmu sumnje, kad su bolni trenuci,
kad je ovaj moj život od mene jači,
ja tražim od neke dobre duše savet o životnoj muci,
pouku kako da savladam ono što me tlači.
Pouka dođe, i glasi: ne možeš živeti kako ti hoćeš,
osećanja svoja da puštaš napred, svoju strast.
Moraš vladati sobom, razumeti neminovnost zlobe,
prepustiti hladnom, gorkom razumu vlast.

Dobijala sam ponekad i pravu utehu, blagu,
nije da nije i toga, ponekad, bilo. Ali
mnogo češće se nađem na onom bolnijem tragu.

U moje tišine su mnogi jauci stali.
Na poslednje putovanje svako polazi sam.
Ka smrti, ipak, vodi ljudsko lutanje.
Čini što možeš... Bliži se taj dan...
Uzdaj se u sebe i u svoje ćutanje.

Nekoliko puta je pročitala ove dve strofe. Onda shvati da snage više nema. Spusti glavu na jedini radni sto u ovoj sobi, i zaspa.

Plava je kucnu pipkom po ramenu. Nikol se pomače, otvori oči. "Spavala si gotovo dva sata", reče oktopaukinja. "A čekali su te u administrativnom centru."

"Šta se to dešava?" reče Nikol trljajući oči. "Zašto bi neko čekao mene?"

"Nakamura je u Novom Edenu održao veoma značajan govor. Glavna optimizatorka želi da porazgovara s tobom o tome."

Nikol skoči na noge, ali se onda pridrža rukom za radni sto. Nekoliko sekundi kasnije, vrtoglavica nestade. "Hvala ti još jednom, doktorka Plava, za sve. Dolazim za minut."

7.

"Zaista mislim da maloj Niki ne bi trebalo dozvoliti da gleda taj govor", reče Robert. "Svakako će je uplašiti."

"Ono što Nakamura govori, uticaće i na njen život, jednako kao i na naš", odgovori Eli. "Ako ona želi da gleda, treba je pustiti. Uostalom, Roberte, ona je živela s oktopaucima."

"Da, ali ni slučajno ne može razumeti stvarno značenje tog govora. Pa, dete nema još ni četiri godine."

Ovo pitanje je ostalo nerazrešeno sve do trenutka kad je Niki, nekoliko minuta pre zakazanog pojavljivanja novoedenskog diktatora na televiziji, prišla svojoj majci u dnevnoj sobi. "Neću da gledam", reče devojčica, zapanjujući ih svojim uvidom, "zato što neću da se ti i tata svađate."

Jedna od soba u Nakamurinoj palati bila je pretvorena u TV studio. Odatle se tiranin obično obraćao građanima Novog Edena. Poslednji njegov govor bio je pre tri meseca, kad je saopštio da će u Južni hemicilindar biti upućene trupe da se 'suoče s tuđinskom opasnošću'. Iako su novine i televizija - pod vladinom kontrolom - redovno donosile vesti sa fronta, pa i mnogo izmišljotina o 'žestokom otporu' oktopauka, ovaj sadašnji govor bio bi prvi Nakamurin javni komentar o toku i smeru rata na jugu.

Nakamura je bio naredio krojačima da mu, za ovo obraćanje javnosti, naprave novo šogunsko odelo, u koje su uklopili oružje: ukrašeni mač i bodež. Poslužiteljima je govorio da se u japanskoj ratničkoj odeći pojavljuje da bi naglasio svoju ulogu 'vodećeg ratnika i zaštitnika' naseobine. Uoči emisije, pomogli su mu da se utegne u teški dvodelni korset da bi 'projektovao moćni i zastrašujući izgled ratnika'.

Govorio je stojeći i gledajući pravo u kameru, neizmenjeno namršten tokom čitavog govora.

"Svi smo se žrtvovali, proteklih meseci", počeo je on, "da bismo podržali našu herojsku armiju koja se južno od Cilindričnog mora bori s opakim i bezobzirnim tuđinskim neprijateljem. Naši obaveštajci nam sada javlja da ti oktopodi-pauci, koje vam je detaljno opisao doktor Robert Tarner posle svog hrabrog bekstva iz njihovog zatočeništva, spremaju veliku ofanzivu na Novi Raj, i to u bliskoj budućnosti. U ovom kritičnom trenutku naše istorije, moramo udvostručiti svoju odlučnost i ujedinjeni stati pred stranog agresora.

Naši generali na ratištu su preporučili da načinimo prodor kroz šumu koja čini zaštitni bedem oko centra oktopaučkog carstva, i da im uništimo ratni materijal i zalihe pre nego što njihova ofanziva krene. Naši inženjeri su, radeći danju i noću za spas kolonije, izvršili određene izmene na helikopterskoj floti, tako da imamo oruđe za izvršenje toga prodora. Udarićemo uskoro. Tuđini će se uveriti da ne mogu nekažnjeno da nas napadaju.

U međuvremenu, naši ratnici su proširili bezbednu zonu, koja sad pokriva čitav prostor od Cilindričnog mora do šumske barijere. Uništili smo, u žestokim borbama, mnogo stotina neprijatelja, kao i mnoge njihove instalacije za snabdevanje vodom i strujom. Naši gubici su bili vrlo mali, uglavnom zahvaljujući kvalitetu naših borbenih planova i junaštvu naše vojske. Ali, ne smemo biti preterano samopouzdani. Naprotiv, imamo sve razloge da verujemo da neprijatelj još nije uveo ni u jednu jedinu bitku svoje elitne Odrede smrti, o kojima je doktor Tarner ponešto čuo dok je bio u zarobljeništvu. Sigurni smo da će ti Odredi smrti kidisati na čelu ofanzive, ako ih mi ne preduhitrimo našom akcijom. Imajte na umu da je vreme naš neprijatelj. Moramo navaliti sada, i potpuno ih uništiti, da više i ne pomišljaju na vođenje rata.

O još jednoj stvari želim ukratko da izvestim večeras. Nedavno se izdajnik Ričard Vejkfild, s jednim svojim oktopaučkim pratiocem, predao našim trupama na jugu. Njih dvojica su rekli da govore u ime neprijateljske komande, i da su došli radi mirovnih pregovora. Ja podozrevam da je to neka prevara, neki trojanski konj, ali, kao vođa, imam dužnost da tokom sledećih nekoliko dana organizujem istragu o ovom događaju. Budite čvrsto uvereni da neću za pregovaračkim stolom prodati našu bezbednost. O rezultatima istrage obavestiću vas čim bude završena."

"Ali, Roberte", govorila je Eli, "znaš da je veliki deo toga što je on rekao laž. Ne postoje Odredi smrti. Oktići nisu pružili još nikakav otpor. Kako je moguće da ti sad ćutiš? Zašto dozvoljavaš da ti se pripisuju izjave koje nikad nisi dao?"

"Sve ti je to politika, Eli. To svako zna. Niko ne veruje stvarno..."

"Ali to je još gore. Pa zar ti ne vidiš šta se sprema?"

Robert pođe ka izlaznim vratima. "I kuda ćeš sad?" upita Eli.

"U bolnicu. Treba da obavim vizitu."

Eli nije verovala svojim ušima. Samo je stajala nekoliko sekundi, kao ukopana, zureći u svoga muža. Onda: erupcija. "Znači to je tvoj odgovor", poče ona. "Posao kao obično. Jedan ludak saopštava plan zbog koga ćemo najverovatnije svi pomreti, a za tebe je to uobičajen radni dan! Roberte, ko si ti? Zar ti ni do čega nije stalo?"

Robert ljutito pođe ka njoj. "Ne počinji opet s tim stavom neke, kao, moralne superiornosti. Nisi ti, Eli, uvek u pravu, i ne možeš pouzdano znati da ćemo svi izginuti. Možda će Nakamurin plan uspeti..."

"Zavaravaš se, Roberte. Okrećeš glavu na drugu stranu i govoriš sebi da je sve u redu dokle god tvoj mali svet nije narušen. Ali, grešiš. Strašno grešiš. I ako ti nećeš ništa da preduzmeš s tim u vezi, ja hoću."

"Na primer šta?" reče Robert pojačavajući glas. "Reći ćeš celom svetu da je tvoj muž lažov? Ići ćeš da ubeđuješ narod da su ti ljigavi pauci miroljubivi? Niko ti neće verovati. Samo, da ti još nešto kažem: bićeš pre toga uhapšena i izvedena pred sud kao izdajnik. Ubiće te, Eli, baš kao što će ubiti i tvog oca... Je li to ono što želiš? Da više nikad ne vidiš svoju kćer?"

Eli je prepoznala tu mešavinu bola i gneva u njegovim očima. Ne poznajem ga, sevnu misao u njenom umu. Kako je moguće da je ovo isti čovek koji je proveo hiljade sati neplaćenog prekovremenog rada brinući se o neizlečivim bolesnicima? Zaista nerazumljivo.

Odlučila se da više ništa ne kaže. "Idem ja sad", reče Robert posle nekog vremena. "Vraćam se kući oko ponoći."

Otišla je u zadnji deo kuće i otvorila Nikina vrata. Devojčica je, na sreću, prespavala celu svađu. Eli se u dnevnu sobu vratila duboko utučena. Poželela je, više nego ikad, da iz Smaragdnog Grada nikad nije ni pošla. Ali ono što je učinjeno, nije mogla izmeniti. Šta sad? Bilo bi tako lako da se ne moram brinuti za Niki, reče ona sebi. Poče polako klimati glavom napred-nazad, a onda najzad pusti suze, koje je do tog trenutka gutala.

"Dakle, kakva sam?" reče Keti izvodeći piruetu ispred Franca.

"Maksi cica, rasturaljka", odgovori on. "Lepša nego što sam te ikad dosad vid'o."

Na sebi je imala jednostavnu crnu haljinu pripijenu uz njeno mršavo telo. S leve i desne strane haljina je bila 'definisana' po jednom uspravnom belom trakom, od gornjeg do donjeg ruba. Napred - dekolte, dovoljan da se istakne njena ogrlica od dijamanata i zlata, ali ne nepristojno dubok.

Keti baci pogled na ručni časovnik. "Jeee", reče ona. "Eto i ja jedanput da poranim." Priđe stolu i pripali cigaretu.

Francova uniforma bila je sveže ispeglana, cipele savršeno izglancane. "U tom slučaju, imamo vremena", reče on prateći je do kauča, "za moje iznenađenje." Pruži joj kutijicu obloženu somotom.

"Šta ti je to?"

"Otvori."

Unutra je bio prsten s jednim dijamantom. "Keti", reče Franc, malo zapinjući u govoru, "hoćeš li da se udaš za mene?"

Keti pogleda Franca, pa obori pogled. Udahnu polako dim iz cigarete, zatim ga izduva u vazduh iznad sebe. "Polaskana sam, France." Ustade i poljubi ga u obraz. "Zaista... Ali, France, već smo prolazili kroz ovo. Ja, naprosto, nisam ona vrsta žene kojom bi ti trebalo da se oženiš."

"Zašto ne pustiš da ja odlučujem o tome? Otkud znaš kakva je 'vrsta žene' meni potrebna?"

"Slušaj, ti", reče ona, nešto oštrijim tonom, "ne bih sada o tome. Kao što rekoh, vrlo sam polaskana, ali već sam dovoljno nervozna oko ovog saslušanja mog matorog, a dobro znaš da ne mogu uspešno da savladavam prevelike količine raznog sranja u isto vreme."

"Uvek nađeš neki razlog da ne razgovaramo o ovome", reče Franc ljutito. "Ako me voliš, mislim da zaslužujem tačnije objašnjenje. I to sad odmah."

Ketine oči sevnuše. "A-ha, kapetan Bauer hoće objašnjenje odmah. Važi, evo ti. Pođi sa mnom, molim lepo." Povede ga u svoju sobu za oblačenje. "Stani tu, France, i gledaj vrlo pažljivo."

Izvuče iz ormarića špric za injekcije i komad crne gumene cevi. Osloni se desnim stopalom na stolicu a haljinu zadiže iznad modrica na butini. Franc instinktivno okrete glavu na drugu stranu.

"A, ne", reče ona, pruži ruku i okrete njegovu glavu ka sebi. "Nema gledanja na drugu stranu, Franci... Moraš me videti onakvu kakva jesam."

Srozala je elastičnu traku koja joj je pridržavala najlonsku čarapu. Onda je pritegla crevo oko butine. Na tren je digla pogled da se uveri da on još gleda. U njenim očima video se bol. "Zar ti nije jasno? Ne mogu se udavati za tebe, jer sam već udata... za ovu magičnu drogu koja me nikad ne razočara. Ne razumeš? Ni na koji način ne možeš ti da se takmičiš s kokomom."

Zarila je iglu u venu, i sačekala nekoliko sekundi da je 'šut' ponese. "Ti možeš da mi prijaš nekoliko nedelja, ili čak meseci", nastavi ona, izgovarajući reči nešto brže, "ali pre ili kasnije moraš izgubiti. Tog trenutka bi tvoje mesto u mom srcu zauzeo, opet, dobri stari kokomo."

Vatom obrisa dve kapi krvi i spusti špric u lavabo. Franc je delovao smeteno. "Vedrije, tamo", reče ona i potapša ga po obrazu. "Nisi ostao bez ženske za tucanje. Biću ti ja na raspolaganju za sve perverzijice koje uspemo da smislimo."

Franc se okrete od nje. Somotnu kutijicu vrati u jedan od džepova svoje uniforme. Keti opet priđe stolu. Povuče poslednji dim iz cigarete koju je bila ostavila upaljenu na pepeljari. "A sad, kap'tan Bauer, moramo prisustvovati jednom saslušanju."

Saslušanje je održano u balskoj dvorani, na glavnom spratu Nakamurine palate. Šezdesetak stolica bejaše raspoređeno duž zidova, za 'specijalne goste'. Na jednom kraju sobe, na platformi, na dodatno uzdignutoj, velikoj ukrašenoj fotelji, sedeo je Nakamura lično, u onom istom japanskom kostimu u kome se pre dva dana pojavio na televiziji. Pokraj njega su bila dvojica čuvara, u samurajskoj odeći. Čitava dvorana bila je dekorisana jednim japanskim motivom iz šesnaestog veka, koji je doprinosio Nakamurinom nastojanju da sebe prikaže kao svemoćnog šoguna Novoga Raja.

Tri policajca uvedoše Ričarda i Arčija, kojima je samo četiri sata pre izlaska iz podruma rečeno da će biti izvedeni na saslušanje. Pokazaše im da sednu na dva mala jastuka na podu, dvadeset metara od Nakamure. Keti primeti da njen otac izgleda umoran i vrlo star. Odupre se impulsu da potrči napred, do njega.

Jedan od funkcionera proglasi da je saslušanje započelo i podseti slušaoce da ne smeju ništa govoriti niti se na bilo koji način umešati u ovaj sudski postupak. Čim je funkcioner dovršio to saopštenje, Nakamura ustade i siđe, teatralnim kretnjama, niz dva stepenika koji su vodili od njegove fotelje do same platforme.

"Ovo saslušanje zakazala je vlada Novog Edena", reče on nabusito, počinjući da šetka levo-desno, "s ciljem da se utvrdi da li je predstavnik tuđina spreman da prihvati, u ime cele svoje rase, bezuslovnu kapitulaciju, koju mi zahtevamo kao neophodni preduslov za prestanak neprijateljstava između nas. Ako je bivši građanin Vejkfild, koji ume da razgovara sa tuđinom, uspeo da ubedi tuđina da je mudro naše predloge prihvatiti,

predati celokupno naoružanje, i pripremiti se da mi uspostavimo punu okupaciju i vlast nad svim tuđinskim teritorijama - u tom, dakle, slučaju - mi ćemo biti milosrdni. Kao nagradu za učešće u okončanju ovog strašnog sukoba, pretvorićemo gospodinu Vejkfildu smrtnu kaznu u kaznu doživotne robije.

"Ako su se, međutim", nastavi Nakamura dižući glas, "ovaj osuđeni izdajnik i njegov tuđinski saučesnik predali našoj pobedonosnoj armiji zato što imaju podmukli plan da potkopaju našu odlučnost da kaznimo stranog agresora za agresivne napade protivu nas, onda ćemo upotrebiti tu dvojicu kao primer, i kao signal neprijatelju, nedvosmislen signal. Želimo da tuđinski lideri znaju da stojimo postojano i ne dopuštamo ostvarenje njihovih ekspanzionističkih ciljeva."

Do ovog trenutka obraćao se celoj publici. Sad okrete lice ka dvojici uhapšenika koji su sedeli sami na sredini poda balske dvorane. "Gospodine Vejkfild, ima li taj tuđin pored tebe ovlašćenje da govori u ime cele svoje rase?"

Ričard ustade. "Koliko je meni poznato, ima."

"A da li je tuđin spreman da ratifikuje dokument o bezuslovnoj kapitulaciji, koji vam je pokazan?"

"Dobili smo taj dokument tek pre nekoliko sati, tako da još nismo imali vremena da razgovaramo o celokupnoj njegovoj sadržini. Ja sam Arčiju objasnio najvažnije delove, ali ne znam..."

"Ovi odugovlače!" povika Nakamura gromko. Obratio se publici. Mahao je jednim listom hartije kroz vazduh. "Na ovom jednom, jedinom listu hartije su sve odredbe o kapitulaciji." Opet se okrete Ričardu i Arčiju. "Postavljeno pitanje zahteva odgovor sasvim prost. Da ili ne?"

Uspravne trake boja potekoše oko Arčijeve glave; u publici poče žamor. Ričard je to gledao, zatim prošaputao jedno pitanje svom oktoskom drugu, i najzad preveo Arčijev odgovor, gledajući u Nakamuru. "Ovaj okto želi da zna tačno šta će se dogoditi ako dokument bude ratifikovan. Koji će se događaji tada odigrati, i kojim redom. Ništa od toga nije navedeno u dokumentu."

Nakamura je nekoliko trenutaka ćutao. "Prvo, svi tuđinski vojnici moraju istupiti napred, sa oružjem, i predati se našim trupama koje su sad na jugu. Drugo, tuđinska vlada, ili već kako im se zove, mora dostaviti kompletan popis svega što postoji u njihovoj oblasti. Treće, moraju objaviti svim pripadnicima svoje rase da ćemo mi okupirati tu koloniju, i da svi tuđini moraju u svakom pogledu sarađivati s našim vojnicima i građanima."

Ričard i Arči su opet kratko porazgovarali. "Šta će se desiti s oktopaucima, i sa svim životinjama koje su nosioci rada u njihovom društvu?" upita Ričard.

"Biće im dozvoljeno da nastave normalan život, naravno uz neka ograničenja. Na okupiranim zemljama će važiti naši zakoni, a od naših građana će biti sastavljena privremena vlada za te prostore."

"Pa, hoćete li, onda, napisati amandman ili dopunu dokumenta o kapitulaciji, i u njemu garantovati živote i bezbednost oktopauka, a i drugih životinja, pod uslovom da ne krše nijedan od zakona koji će važiti na okupiranim teritorijama?"

Nakamurine oči se suziše. "Izuzimajući one pojedinačne tuđine za koje se utvrdi da su bili odgovorni za agresivni rat koji je pokrenut protiv nas, ja lično ću garantovati bezbednost svim oktoima koji budu poštovali okupacione zakone. Ali to su sitnice, to ne mora da piše u dokumentu o kapitulaciji."

Sad Ričard i Arči počeše dugu diskusiju. Keti je, sa strane, pomno gledala lice svoga oca. U prvi mah joj se činilo da se Ričard ne slaže s onim što okto signališe. Kasnije joj se učini da je Ričard nekako potišten, ili da se pomirio sa sudbinom. Najzad je stekla utisak da se on trudi da nešto zapamti.

Ovaj dugi zastoj u predstavi zasmetao je diktatoru. Specijalni gosti su počinjali da šapuću između sebe. Najzad Nakamura opet uze reč. "U redu, vreme je isteklo. Kako glasi vaš odgovor?"

Ali boje su nastavile da se smenjuju na Arčijevoj koži. Najzad to prestade, a Ričard zakorači prema Nakamuri. Posle još jednog trenutka oklevanja, progovori.

"Oktopauci žele mir", reče on lagano, "i rado bi našli neki način da okončaju ovaj konflikt. Da nisu moralni, mogli bi potpisati ovaj papir o kapitulaciji samo da bi malo dobili na vremenu. Ali, nije to njihov način. Moj vanzemaljski prijatelj, koji se zove Arči, neće ništa da potpiše u ime svoje rase ako nije sasvim siguran da će ugovor biti povoljan po njihovu koloniju, i jednako siguran da će oktoi ispuniti ono što je potpisano."

Ričard zastade. "Ne treba nam govor", reče Nakamura nestrpljivo. "Samo odgovor na pitanje."

"Oktopauci", reče Ričard pojačanim glasom, "poslaše Arčija i mene da pregovaramo o časnom miru, ne o bezuslovnoj kapitulaciji. Ako Novi Eden nije voljan da pregovara, i da sačini jedan dogovor kojim bi se garantovalo poštovanje integriteta oktoske teritorije, onda oktoi nemaju drugog izbora osim da... Molim vas!" nastavi on, sada vičući i okrećući se da bi mogao pogledati goste duž oba uzdužna zida dvorane. "Shvatite da ne možete pobediti ako oktoi stvarno počnu da se bore. Oni do ovog trenutka nisu pružili ni najmanji otpor, baš nikakav. Morate ubediti vaše lidere da uđu u ravnopravne pregovore..."

"Hvataj zatvorenike!" naredi Nakamura.

"... da ne biste svi izginuli. Oktoi su od nas daleko odmakli. Verujte mi. Ja to znam. Živeo sam s njima više od..."

Jedan od policajaca ga tresnu u potiljak, i Ričard pade na pod. Na mestu udarca pojavi se krv. Keti skoči, ali je Franc zadrža obema rukama. Izvedoše Arčija, i Ričarda koji se držao šakom za slepoočnicu, iz sobe.

Stavili su ih u malu zatvorsku ćeliju u policijskoj stanici u Hakoneu, nedaleko od Nakamurine palate. "Kako tvoja glava? Je li dobro?" pitao je Arči bojama.

"Pa valjda je dobro. Mada se oteklina jednako povećava."

"Sad će nas ubiti, zar ne?"

"Verovatno", reče Ričard sumorno.

"Hvala ti što si pokušao", signalisao je Arči nekoliko trenutaka kasnije.

Ričard slegnu ramenima. "Nije mnogo pomoglo... U svakom slučaju, ti si taj kome treba zahvaliti. Da se ti nisi dobrovoljno javio, bio bi i sad bezbedan, u Zelengradu."

Ričard ode do lavaboa u uglu da opere krpu koju je držao na rani na glavi. "Zar mi nisi govorio da većina ljudi veruje u život posle smrti?" upita Arči, kad je Ričard to završio.

"Jesam. Neki ljudi veruju da bivamo reinkarnirani i da se opet vraćamo, da živimo kao neko drugo ljudsko biće, ili čak kao neka životinja. Mnogi drugi veruju da, ako si u

životu ispoljavao dobrotu, dobijaš nagradu - večiti život u jednom divnom mestu gde nikad nema stresova, a koje se zove Raj..."

"A ti, Ričarde", prekide ga Arči svojim bojama, "u šta ti, lično, veruješ?"

Ričard se osmehnu i razmisli nekoliko sekundi. "Oduvek sam verovao da je ono što postoji u nama, šta god to bilo, jedinstveno, i da definiše našu jedinstvenu, unikatnu ličnost - ali da to iščezne u momentu smrti. Svakako je moguće recikliranje naših hemikalija u druge žive organizme, ali nema pravog kontinuiteta, ne u smislu onog što neki ljudi misle kad kažu 'duša'."

Nasmejao se. "Međutim, u ovom trenutku, kad mi razum kaže da su šanse da još dugo poživim nikakve, jedan glas u meni moli da prigrlim neku od tih bajki o životu posle smrti. Bilo bi lako, priznajem... Ali, takvo preobraćenje u zadnjem trenutku bilo bi u neskladu s načinom života koji sam živeo toliko godina."

Ričard polako priđe vratima ćelije. Dohvati šakama rešetke. Nekoliko trenutaka je samo zurio, ćutke, niz hodnik. Okrete onda lice oktou i tiho upita: "A šta oktoi misle da se dešava posle smrti?"

"Prethodnici su nas učili da je svaki život jedan ograničeni interval, koji ima početak i kraj. Svako individualno biće je čudo, pa ipak, nijedno nije osobito važno u ukupnom poretku stvari. Važne su samo dve stvari, govorili su Prethodnici: kontinuitet i obnavljanje. Po njihovom shvatanju, svako od nas je 'besmrtan', ali ne u smislu da nešto njegovo večno živi, nego u smislu da je svaki život jedna spona, genetska ili kulturna, ili i jedna i druga, u večnom lancu života. Kad su nas inženjerisanjem uzdigli iz neznanja, Prethodnici su nas naučili da se ne bojimo smrti, nego da svaki pojedinac ode dobrovoljno, čim vidi da će to biti korisno za obnovu koja predstoji."

"Znači vi ne doživljavate ni tugu ni strah kad se smrt primakne?"

"U idealnom slučaju, ne", reče Arči. "U našem društvu vedrina je prihvaćeni način suočavanja sa smrću. Međutim, daleko je lakše ako je pojedinac okružen, u vreme terminacije, prijateljima i drugima koji reprezentuju tu obnovu koja će njegovom smrću biti omogućena."

Ričard mu priđe i prebaci ruku preko njegovih 'ramena'. "Ti i ja imamo samo jedan drugog, prijatelju moj. Uz to, saznanje da smo pokušali, zajedničkim snagama, da zaustavimo jedan rat u kome će verovatno biti na hiljade mrtvih. Ne može biti mnogo ciljeva u životu koji bi bili..."

Zaćuta jerču da se vrata na kraju zatvorskog hodnika otvaraju.

Prvo je ušao policijski kapetan sa još jednim policajcem. Njih dvojica su stali levo i desno. Između njih prođe četvoro biota, dva Linkolna i dve Garsije, svi ćutke, svi sa rukavicama na rukama, pa priđoše hodnikom, do njihove ćelije. Jedan Garsija otvori vrata ćelije. Onda sve četvoro biorobota nagrnuše unutra. Trenutak potom nestade svetla. Nekoliko sekundi čuli su se zvuci borbe, zatim Ričardov krik, i udar jednog tela o rešetke, i pad njegov na pod. Zatim, tišina.

"Franci, nema frke, ne plaši se da iskoristiš svoj čin", govorila je Keti dok su otvarali ulazna vrata policijske stanice. "To je samo lokalni kapetančić. Neće taj tebi zabraniti da vidiš zatvorenike."

Ušli su upravo kad su dva lokalna policajca zatvarala vrata jednog hodnika za grupom biorobota. "Kapetane Mijazava", reče Franc svojim najslužbenijim tonom, "ja sam kapetan Franc Bauer, iz Glavnog štaba. Došao sam da posetim zatvorenike."

"A ja imam strogo naređenje, sa samog vrha, kapetane Bauer, da ne pustim nikog u taj blok ćelija", odgovori policajac.

U hodniku najednom zavlada mrak. "Šta je sad ovo?" reče Franc.

"Izgleda da nam je pregoreo osigurač", odgovori kapetan Mijazava. "Vestermark, idi napolje i vidi razvodnu tablu."

Franc i Keti začuše krik. Posle tišine koja je potrajala, činilo im se, celu večnost, začuše otvaranje vrata, i korake. Svetla počeše, treperavo, da se pale. Videli su tri biota kako izlaze iz policijske stanice.

Keti potrča za njima, do vrata. "France, vidi", povika ona. "Krv, krv im je na odeći." Okrete se izbezumljeno. "Moramo videti mog oca."

Protrčala je pored sve trojice policajaca i stuštila se niz hodnik. "Bože!" kriknu ona bližeći se jednoj ćeliji i opazivši da unutra njen otac leži na podu, naslonjen na rešetke. Bio je obliven krvlju. "Mrtav je, Fraaaaance!" poče ona jaukati. "Tata je mrtav!"

8.

Nikol je već dvaput videla taj filmski odlomak. Sada, uprkos podnadulim očima i potpunoj emotivnoj iscrpljenosti, zatraži da gleda i po treći put. Doktorka Plava joj dade čašu vode. "Jesi li sigurna?" upita je Plava.

Ona klimnu glavom. Još jednom, pomisli ona, neće biti previše. Hoću da svaka pojedina sličica, ma kako užasna bila, ostane zauvek sačuvana u mom umu.

"Zamolila bih da pustiš od početka saslušanja. Normalnom brzinom do ulaska biorobota u hodnik sa ćelijama, onda usporeno na jednu osminu."

Ričard nikad nije želeo da postane heroj, razmišljala je dok je na ekranu odmicala scena saslušanja. To nije bio njegov stil. Pošao je s Arčijem samo da ne bih morala otići ja. Lice joj se trže: čuvar je upravo udario Ričarda po glavi a ovaj se stropoštao na pod. Plan je bio od početka beznadežan, reče ona sebi, gledajući kako novorajski policajci izvode Ričarda i Arčija iz Nakamurine palate. Oktoi su to znali. Znala sam i ja. Zašto se nisam, posle onog predosećanja, usprotivila?

Zatraži od Plave da ubrza projekciju do poslednjih nekoliko minuta. Bar su na kraju imali jedan drugoga, pomisli ona gledajući poslednji razgovor Arčija i Ričarda. Štaviše, Arči je pokušao da ga zaštiti... Na ekranu se pojaviše četiri biota, a slika se uspori. Nikol vide kako se na Ričardovom licu iznenađenje menja u strah u trenutku kad su bioti nahrupili u ćeliju.

Gašenjem svetla nastupila je znatna promena u kvalitetu slike. Infracrvene kvadroidske slike bile su više nalik na foto-negative. Na svakoj od zaustavljenih slika videli su se obrisi najtoplijih predmeta. Bioti su ostavljali utisak aveti; oči su im, sagledane infracrvenim talasima, izgledale ogromne i izbuljene.

Čim je u ćeliji zavladao mrak, jedan Garsija je ščepao Ričarda za gušu. Preostalo troje biota su poskidali rukavice, otkrivajući klinasto zašiljene prste i šake na kojima je brid dlana bio zaoštren kao satara. Četiri moćna Arčijeva pipka namotala su se oko tog Garsije koja je počeo da davi Ričarda. Garsijin robotski telesni okvir se skršio; on pade, sada pretvoren u hrpu materijala, na pod ćelije. Ali ostali roboti napadoše Arčija mahnito. Ričard se trudio da u toj borbi pomogne. Jedan Linkoln divljačkim udarcem zahvati Arčija po vratu i gotovo mu odseče glavu. Ričard, zapljusnut Arčijevom unutrašnjom

telesnom tečnošću, kriknu. Videći da je Arči izbačen iz borbe, bioti opkoliše Ričarda, zarivajući u njega šake ispruženih prstiju, ponovo i ponovo. On pade na rešetke a zatim na pod. Njegova krv i Arčijeva davale su, na infracrvenim snimcima, različite boje, ali su se slivale na isto mesto, i stvorile jednu baru na podu ćelije.

Film se nastavio, ali Nikol nije videla više ništa. Tek sada je, po prvi put, shvatila da je njen muž Ričard, jedini zaista blizak prijatelj koga je imala otkad je odrasla, mrtav. Na ekranu je Franc poveo uplakanu Keti nazad, hodnikom, i to je bio kraj filmskog odlomka. Nikol d'Žarden ostade nepomična. Sedela je i zurila u prazni ekran na kome su do maločas bile slike. U njenim očima nije bilo suza, nije drhtala, činilo se da sasvim vlada sobom. Jedino se nije mogla pomaći.

U projekcionoj sobi se upali svetlo, ali vrlo blago. Doktorka Plava je još i sad sedela uz nju. "Čini mi se", reče Nikol sporo, iznenađena što njen glas zvuči tako udaljeno, "da u prva dva gledanja nisam shvatila... Mislim, sigurno sam bila u šoku... a možda sam i sad..." Nije mogla da nastavi, disanje joj je išlo teško.

"Treba ti voda, i odmor."

Ubili Ričarda. Ubili ga. "Da, molim", reče ona jedva čujno. Nikad ga više neću videti. Nikad s njim razgovarati. "Hladne vode, ako imaš." Gledala sam njegovu pogibiju. Jednom, pa drugi put, pa treći put. Ričard je mrtav.

U sobu je ušao neki drugi okto. Oni počeše da razgovaraju, ali Nikol nije mogla da prati njihove boje. Ričard je nestao zauvek. Ja sam sama. Plava je prinosila čašu njenim usnama, ali Nikol nije mogla da pije. Ubili ga. Nije preostalo više ništa, samo tama.

Neko je drži za ruku. Nečija šaka, topla i prijatna, lupka njenu. Ona otvori oči.

"Zdravo, mama", reče Patrik blago. "Je li ti bolje?"

Nikol opet sklopi oči. Gde sam? Onda se priseti. Ričard je ubijen. Sigurno sam pala u nesvest.

"Ummmmm", reče ona.

"Hoćeš vode?"

"Da, molim", šapnu ona. Glas joj je zvučao čudno.

Pokuša da sedne, da bi popila vodu. Neuspešno.

"Polako", reče Patrik. "Nema žurbe."

Mozak joj proradi. Moram da im kažem. Da su Ričard i Arči mrtvi. Da helikopteri dolaze. Da moramo biti veoma pažljivi. Deca, treba da ih zaštitimo. "Ričard", uspe ona da prozbori.

"Znamo, majko."

Kako znaju? Ja sam jedina od nas ovde koja ume da čita boje...

"Oktoi su se puno potrudili, pa su nam sve napisali. Nije bio baš neki engleski, ali smo jako dobro razumeli šta nam poručuju. Rekli su nam i o ratu..."

Dobro, pomisli Nikol. Znaju. Mogu da spavam. Iz nekog prostora u njenoj glavi stiže još jedan odjek. Ričard je mrtav.

"S vremena na vreme čujem bombe, ali još nijedna nije pogodila kupolu." Bio je to Maksov glas. "Možda nisu otkrili gde je grad."

"Spolja gledan, verovatno je sasvim mračan", reče Patrik. "Oktići su zadebljali svod a na ulicama je potpuno zamračenje."

"Bombe sigurno padaju na Alternativnu oblast. Njeno postojanje oktoi nikako ne mogu sakriti", reče Maks.

"A šta preduzimaju oktići sa svoje strane?" reče Patrik. "Da li je nama poznato išta o tome? Da li preduzimaju ikakav protivnapad?"

"Ne znamo sigurno", reče Maks, "ali ja ne mogu verovati da i sad samo sede i ne rade ništa."

Nikol začu tihe korake u holu. "Dečacima zaista počinje mnogo da smeta ovaj život u zatvorenom prostoru", reče Nai. "Šta misliš da li bi bilo u redu da ih pustim da se igraju napolju? Signalne raketice za prestanak opasnosti ispaljene su još pre sat vremena."

"Ne vidim zašto ne bi", reče Patrik. "Ali im reci da se vrate unutra ako vide ijednu raketu ili čuju ijednu bombu."

"Pa, biću i ja napolju s njima", reče Nai.

"Šta radi moja žena?" upita Maks.

"Čita s Bendžijem", odgovori Nai. "Marijus spava."

"Zašto je ne zamoliš da dođe ovamo, da bude malo s nama?"

Nikol se, ležeći, obrte na drugu stranu. Pomisli na eventualno pridizanje u sedeći položaj; bila je, međutim, odveć umorna za tako nešto. Poče da sanjari, poče se prisećati svog detinjstva. Kako se postaje princeza? pitala je mala Nikol oca. Ili ti je tata kralj, ili se udaš za princa, glasio je njegov odgovor. Onda se on osmehnuo i poljubio je. Znači da sam ja već princeza, rekla mu je ona. Jer ti si za mene kralj...

"Kako je Nikol?" upita Eponina.

"Jutros se opet malo razmrdala", odgovori Patrik. "Plava nam je napisala poruku da bi Nikol možda mogla da malo i sedi večeras, ili sutra. Takođe, da su proverili - napad nije bio težak niti je srce trajno oštećeno. Dobro reaguje na preduzete mere lečenja."

"Mogu li ja sad da je vidim?" upita Bendži.

"Ne, Bendži, još ne", reče Eponinin glas, "još se odmara."

"Oktoi su zaista izuzetni, zar ne?" reče Patrik. "Čak i usred ovakvog rata potrudili su se da nam pišu tako iscrpne poruke."

"Mene su već naveli da im verujem", reče Maks. "Ni sanjao nisam da će u tome ikad uspeti."

Znači, imala sam srčani napad, pomisli Nikol. Nisam tek tako pala u nesvest zato što je Ričard... Nije mogla dovršiti tu misao. Nestao.

Plutala je polusvesna, između jave i sna, sve dok nije začula kako je doziva jedan dobro poznati glas. Jesi li to ti, Ričarde, reče ona uzbuđeno. Da, Nikol, ja sam, odgovori on. Gde si? Hoću da te vidim, reče ona, i njegovo se lice pojavi na jednom oblaku, na sredini ekrana njenog sna. Izgledaš odlično, reče ona. Je li ti dobro? Da, odgovori on, ali treba da razgovaramo.

Šta je, dragi? upita Nikol. Da ti kažem: dalje moraš bez mene, reče on. Moraš dati primer drugima. Njegovo se lice menjalo, zato što se i oblik oblaka već menjao. Naravno, naravno, reče ona. Nego, kuda ćeš ti? Više ga nije videla. Zbogom, reče njegov glas. Zbogom, Ričarde, odgovori Nikol.

Kad se sledeći put probudila, u glavi joj je bilo bistro. Ona sede u krevetu i pogleda oko sebe. Bilo je mračno, ali je odmah znala da je u svojoj sobi, u kući u Zelengradu.

Nije čula nikakav zvuk. Pretpostavila je da je noć. Odgurnula je pokrivače sa sebe i prebacila noge preko ivice kreveta. Do sada ide dobro, pomisli ona. Polako, vrlo polako ustade. Noge su joj klecale.

Na stočiću pored kreveta bila je čaša soka. Nikol načini dva obazriva koraka, pridržavajući se desnom rukom za krevet, i dohvati čašu. Sok je divno prijao. Zadovoljna sobom, Nikol pođe ka ormaru da vidi šta bi mogla obući. Posle nekoliko koraka, međutim, poče joj se mutiti u glavi, i ona pođe natrag u krevet.

"Majko", začu Patrikov glas, "jesi li to ti?" Vide njegovu siluetu na pragu.

"Ja sam."

"Što ne bismo imali malo svetla?" reče on i kucnu po zidu. Jedan svitac ulete u sredinu sobe. "Zaboga, što si ustala?"

"Ne mogu večno ostati u postelji."

"Ali treba u početku ustajati samo po malo", reče Patrik prilazeći i pomažući joj da se vrati u krevet.

Ona ga uhvati za mišicu. "Slušaj ti, sinko. Nemam nameru da budem invalid, niti da se sa mnom postupa kao da sam invalid. Očekujem da budem ona ista kao pre, i to u roku od nekoliko dana, najviše sedam."

"Da, majko", reče Patrik sa zabrinutim osmehom.

Doktorka Plava bila je oduševljena Nikolinim oporavkom. Četiri dana kasnije Nikol je uspela da otpešači, doduše polako i uz malu Bendžijevu pomoć, do stanice za gradska vozila i nazad.

"Ne navaljuj suviše", reče joj Plava tokom jednog večernjeg pregleda. "Napreduješ odlično, ali ja se još brinem."

Plava je završila pregled i počela se spremati za odlazak. Tad uđe Maks i saopšti da dva druga oktoa čekaju pred ulaznim vratima kuće. Plava pohita napolje i vrati se minut-dva kasnije sa glavnom optimizatorkom i jednim članom njene pratnje.

Glavna se najpre izvinila što dolazi tako neočekivano i što nije sačekala da se Nikol sasvim oporavi. "Međutim, sada smo u vanrednoj situaciji", nastavila je predvodnica oktopauka, "pa smo smatrali da je potrebno da se odmah vidimo s tobom."

Nikol oseti da joj se puls ubrzava, i pokuša da se smiri. "Šta se dogodilo?"

"Verovatno si primetila da već nekoliko dana nema bombardovanja", reče glavna optimizatorka. "Ljudi su privremeno obustavili helikopterske napade, zato što su procenjivali da li je naš ultimatum ozbiljan, i koliko. Pre pet dana uputili smo istu pisanu poruku svakome od njihovih vojnih logora. Ima ih tri. U poruci stoji da više ne možemo tolerisati bombardovanja, i da ćemo upotrebiti našu superiornu tehnologiju da izvedemo odlučujući napad ako neprijateljstva ne prestanu odmah. Kao ilustraciju naših tehnoloških moći, priložili smo papir u kome je prepričano, iz nileta u nilet, šta su tačno radili Nakamura i Makmilan u poslednja dva radna dana prošle sedmice.

"Ljudski lideri su bili izvan sebe. Počeli su podozrevati da smo nekako potplatili neke funkcionere, i da sad znamo sve njihove ratne planove. Makmilan je predložio da prihvate našu ponudu o prekidu vatre i da se povuku s naše teritorije. Nakamura se na to razbesneo. Oterao je Makmilana od sebe i reorganizovao Glavni štab. Privatno je priznao svom šefu obezbeđenja da bi ma kakvo povlačenje s osvojenih teritorija upropastilo njegov status u Novom Raju.

"Prekjuče je neko pomenuo Nakamuri da bi tvoja kćer Eli možda mogla znati nešto o načinu kako mi dobavljamo informacije. Odveli su je u palatu i tu ju je saslušavao Nakamura lično. Ona je u početku imala nešto volje da sarađuje. Potvrdila je da smo mi na nekim poljima daleko odmakli u odnosu na ljudsku tehnologiju. Takođe je rekla da je, po njenom uverenju, sasvim moguće da mi dobavljamo informacije o događajima u Novom Edenu bez ikakve upotrebe špijuna ili drugih konvencionalnih obaveštajnih sredstava.

"Pošto je to rekla tako otvoreno, Nakamura je zaključio da Eli zna i više ali da neće da kaže. Satima joj je postavljao pitanja o mnogim temama, pa i o našim vojnim sposobnostima, i o geografiji našeg carstva. Eli je dovitljivo izbegavala da oda bilo koju kritičnu informaciju. Na primer, nijedanput nije pomenula Smaragdni Grad. Mnogo puta je ponovila da nikada nije videla nikakvo oružje niti ijednog vojnika. Nakamura joj nije verovao. Na kraju je naredio da bude bačena u zatvor i da je tuku. Od tog događaja ona prkosno ćuti, iako je izložena stalnom maltretiranju."

Signali na Glavnoj prestadoše. Nikol je primetno pobledela dok je slušala opis zlostavljanja koje je Eli pretrpela. Predvodnica oktoa se okrete Plavoj. "Da li da nastavim?" upita je.

Maks i Patrik su stajali na ulazu. Nisu razumeli kolorne signale ali su videli Nikolino bledilo. Patrik uđe u sobu. "Moja majka je bila veoma bolesna..." poče on.

"Ma, u redu je", reče Nikol i mahnu mu da se udalji. Duboko udahnu. "Nastavi, molim te", reče Glavnoj.

"Nakamura je", nastavi Glavna, "najzad ubedio sebe i svoje doglavnike da je naša pretnja bila samo blef. On smatra da je naša tehnologija u nekim oblastima veoma napredna, ali da nemamo nikakvu vojnu moć. Na poslednjem sastanku Glavnog štaba, pre samo nekoliko terta, odobrio je plan da nas bombarduju svim raspoloživim oruđima, sve dok se ne predamo. Prva masovna bombardovanja počeće ujutro.

"Mi smo, stoga, zaključili, iako nerado, da sada moramo uzvratiti. Ako sad ne bismo učinili ništa, opstanak naše naseobine bio bi ugrožen. Pre nego što sam došla ovamo, odobrila sam primenu našeg plana broj 41, koji je jedan od uzvratnih planova srednjeg intenziteta. On neće dovesti do uništenja svih kolonista u Novom Raju, ali će poubijati toliki broj njih da će rat brzo prestati. Naši analitičari procenjuju da će poumirati dvadeset do trideset procenata ljudske populacije."

Glavna zastade, videći bolni izraz na Nikolinom licu. Nikol zatraži da popije nešto. Dadoše joj čašu vode, i ona je ispi. "Da li će nama biti dozvoljeno da znamo još ponešto o vašem napadu?" reče Nikol.

"Odabrali smo jedan mikrobiološki agens, hemijski veoma sličan enzimu, koji ometa reprodukciju ćelija kod vaše rase. Mladi i zdravi ljudi imaju prirodnu odbranu tako jaku da će odoleti tom napadu. Stari i bolesni će umreti brzo. Njihove ćelije neće moći valjano da se reprodukuju i zato će organizmi jednostavno prestajati da funkcionišu. Iskoristili smo uzorke kože, krvi i drugih tkiva uzete od svih vas u Zelengradu da verifikujemo teorijske pretpostavke. Sasvim smo sigurni da mladima neće biti ništa."

"Naša rasa smatra da je biološki rat nemoralan", reče Nikol posle kraćeg oklevanja.

"Svesni smo da su, u vašem sistemu vrednosti, neke vrste ratovanja prihvatljivije od nekih drugih. Nama je, međutim, svaki rat neprihvatljiv. Borimo se samo ako apsolutno moramo. Ne možemo ni zamisliti zbog čega je mrtvima važno da li su ubijeni

bombama, mecima, ili atomskom bombom, ili mikroorganizmom. Osim toga, mi moramo upotrebiti ono oružje koje imamo."

Nastalo je dugo ćutanje. Nikol uzdahnu, odmahnu glavom. "Pa, izgleda da bi trebalo da ti se zahvalim što si nam rekla toliko mnogo o onome što se u ovom glupom ratu dešava; da se zahvalim, iako je perspektiva tolike pogibije zastrašujuća. Kamo sreće da je bio moguć neki drugi ishod..."

Troje oktopauka pođoše napolje. Još pre nego što su oktoima videli leđa, Maks i Patrik počeše Nikol postavljati pitanja. "Polako, ej", reče im ona umorno. "Prvo sazovite sve ostale. Želim da ono što su mi oktoi rekli saopštim samo jedanput."

Nije mogla da zaspi. Koliko god se trudila, nije mogla da ne razmišlja o svima onima koji će u Novom Edenu pomreti. Lica: većinom lica starijih, lica onih koje je Nikol poznavala i sa njima radila dok je bila aktivna u koloniji. Ta lica su sad plovila kroz njen um, približavala se i udaljavala.

A Keti i Eli?, pomisli Nikol. Šta ako oktoi nisu tačno izračunali? Dočara sebi Eli kako ju je poslednji put videla, u kući, sa mužem i ćerkom. Priseti se i filmskog snimka one rasprave između Eli i Roberta. Njegovo umorno, istrošeno lice ostade kao trajna slika u njenoj svesti. Pa, zaboga, Robert. On je stariji a o sebi uopšte ne vodi računa.

Poče se vrpoljiti po krevetu, nesrećna zbog svoje nemoći da ma šta učini. Najzad se odluči da sedi u mraku. Nije li već prekasno? zapita se. Opet pomisli na Roberta. Ne slažem se s njim, i nisam ubeđena da je dobar muž za Eli. Ali on je, ipak, Nikin otac. To ostaje.

U njenoj glavi se tada zače jedan plan. Obazrivo kliznu iz kreveta i priđe ormaru s odećom. Obuče se. Možda neću moći da pomognem, ali ću bar znati da sam pokušala.

Tiho se provukla kroz hodnik. Nije htela da probudi Patrika niti Nai, koji su još od dana njenog srčanog napada spavali u Elinoj sobi. Oni bi me samo naterali da se vratim u krevet.

Napolju, u Zelengradu, bejaše gotovo isto onoliko mračno kao u kući. Nikol je zastala na vratima, nadajući se da će joj se oči prilagoditi dovoljno da pronađu susednu kuću. Posle nekog vremena počela je razaznavati neke senke. Siđe sa trema i pođe desno.

Napredovala je polako. Desetak koraka, pa novo osmatranje gde je. Tek posle nekoliko minuta došla je do trema kuće doktorke Plave.

A sad, uz malo sreće, pomisli ona, nastojeći da se priseti, trebalo bi da je nađem u drugoj sobi levo. Ulazeći u stan oktopaukinje, Nikol blago kucnu po zidu. Jedan svitac blago obasja par oktoa, koji su činili jednu gomilu na podu. Doktorka Plava i Džejmi su spavali pritisnuti telom uz telo; pipci su im bili spleteni u zbunjujuću gomilu. Nikol priđe i kucnu Plavu po glavi. Nije bilo reakcije. Ona kucnu jače, i materija u očnom sočivu doktorke Plave se poče komešati.

"Šta radiš ti ovde?" reče Plava nekoliko sekundi kasnije.

"Treba mi tvoja pomoć. Važno je."

Oktopaukinja se poče izvlačiti veoma lagano, nastojeći da ne probudi Džejmija. U tome nije uspela: mladi mužjak se probudio. Plava mu reče da nastavi da spava. Njih dve iziđoše na trem.

"Trebalo bi da si u krevetu", reče Plava.

"Znam. Ali, hitno je. Moram razgovarati sa glavnom optimizatorkom. Potrebno je da i ti pođeš sa mnom."

"U ovo doba noći?"

"Ne znam koliko vremena još imamo", reče Nikol. "Moram je videti pre nego što to biološko oružje počne da ubija ljude u Novom Edenu... Brinem se zbog Keti, i zbog Eline porodice takođe."

"Niki i Eli neće pretrpeti nikakvu štetu. Keti je, ako sam dobro razumela, takođe dovoljno mlada."

"Ali je Ketin organizam sav upropašćen drogama", reče Nikol, prekidajući tok boja na Plavoj. "Njeno telo verovatno funkcioniše kao da je staro. A Robert je sav istrošen, zato što neprestano radi."

"Nisam sigurna da razumem šta mi to govoriš", reče Plava. "Zašto hoćeš da vidiš Glavnu?"

"Da molim za poseban postupak prema Keti i Robertu, podrazumevajući naravno da se Eli i Niki ne sme desiti ništa loše. Sigurno postoji neki način, nešto u vašoj biološkoj magiji, da se ti pojedinci izdvoje i spasu. Zato hoću da pođeš sa mnom. Da podržiš moj zahtev."

Okto nije ništa odgovarala nekoliko sekundi. "U redu, Nikol, idem s tobom. Iako mislim da bi trebalo da si u krevetu. Ne verujem da se išta može učiniti."

"Mnogo ti hvala!" reče Nikol i, zaboravljajući se za trenutak, zagrli Plavu oko vrata.

"Moraš mi obećati jednu stvar", reče Plava dok su išle ulicom. "Ne smeš se noćas naprezati. Kaži mi čim osetiš slabost."

"Evo, čak ću se i naslanjati na tebe dok pešačimo", reče Nikol s osmehom.

Taj neobični par je polako odmicao ulicom. Plava je u svakom trenutku pridržavala Nikol sa bar dva pipka. Dnevne aktivnosti i emocije već su istrošile deo Nikoline ionako skromne zalihe energije: zamorila se pre nego što su stigle do stanice.

Zastala je da se odmori. Daleki zvuci koje je već neko vreme čula, ali ne i primećivala, postadoše istaknutiji. "Bombe", reče ona Plavoj. "Mnogo bombi."

"Rečeno nam je da očekujemo bombardovanja iz helikoptera", reče oktopaukinja. "Ali, pitam se zašto nije bilo upozoravajućih svetlećih raketa."

Najednom, eksplozija: jedan deo gradskog svoda iznad njihovih glava pretvori se u plamenu loptu. Nekoliko sekundi kasnije do Nikol stiže zaglušujući zvuk. Ona se čvrsto uhvati za Plavu i zagleda se u pakao iznad sebe. Učini joj se da u plamenu vidi i ostatke helikoptera. Zapaljeni komadi svoda padali su s neba, neki ni kilometar daleko od njih dve.

Nikol nikako da uhvati dovoljno vazduha. Plava vide naprezanje na njenom licu. "Nema šanse da ovo izvedem", reče Nikol držeći se svom preostalom snagom za oktopaukinju. "Moraš otići kod Glavne bez mene. Kao moja prijateljica. Zatraži od nje, ne, moli je da učini nešto za Keti i Roberta... Reci joj da je to lična usluga... meni..."

"Uradiću koliko budem mogla", odgovori doktorka Plava. "Ali prvo da mi tebe vratimo."

Nikol začu iza sebe Patrikov povik: "Majko!" Patrik je već trčao ulicom ka njima. Čim je stigao, Plava ostavi Nikol i uđe u vozilo. Nikol diže pogled ka svodu: helikopterska elisa obavijena zapaljenim lijanama upravo je padala ka tlu, daleko od njih.

9.

Keti ispusti špric u lavabo i pogleda se u ogledalu. "Dabome", reče ona glasno. "Sad je mnogo bolje. Ne tresem se više." Bila je u istoj onoj haljini u kojoj je išla na saslušanje svoga oca. Još pre sedam dana je odlučila da se tako obuče - onda kad je rekla Francu šta planira da uradi.

Poče se okretati, kritički procenjujući svoj izgled. Šta mi je ovo nateklo na ruci? zapita se ona. Nije ranije primetila tu nateklinu. Na desnoj podlaktici, tačno na pola puta između lakta i šake: grudva velika kao loptica za golf. Keti je protrlja. Nateklina je blago bolela samo na dodir, ali nije ni svrbela ni bolela ako je ništa ne bi dodirivalo.

Keti slegnu ramenima i ode u dnevnu sobu. Papiri koje je spremila ležali su na kafe stočiću. Ona popuši cigaretu i za to vreme sredi papire i stavi ih u jednu veliku kovertu.

Telefonski poziv iz Nakamurine kancelarije stigao je jutros. Slatki ženski glas je obavestio Keti da je Nakamura može primiti u pet po podne. Kad je spustila slušalicu, Keti se jedva uzdržavala da ne skače od radosti. Bila je već skoro sasvim izgubila nadu da će ikad više videti Nakamuru. Tri dana ranije, kad je zvala da bi zakazala sastanak 'o zajedničkim poslovima', Nakamurina sekretarica joj je rekla da je on izuzetno zauzet zbog ratnog stanja i da ne zakazuje nikakve sastanke koji nisu u vezi s tim.

Sad Keti još jednom proveri vreme na svom ručnom časovniku. Petnaest do pet. Pešice joj od stana do palate treba deset minuta. Ona dohvati kovertu i otvori vrata stana.

Čekanje je vrlo loše delovalo na njeno samopouzdanje. Već je šest a još je nisu pustili ni u unutrašnji, japanski deo palate, onaj gde Nakamura stvarno radi i živi. Dvaput je već išla u toalet, i oba puta pitala, vraćajući se ka svom sedištu u čekaonici, da li će morati još dugo da čeka. Devojka za radnim stolom pokraj ulaza oba puta je odgovorila neodređenim gestom, znakom da ne zna.

Keti se borila sa sobom. Dejstvo kokomoa je popuštalo, sumnje su rasle. Pušeći u toaletu nastojala je da misli na Franca, da bi zaboravila brige. Sećala se kako je bilo kad su poslednji put vodili ljubav. Njegove su oči, kad je odlazio, bile otežale od tuge. Voli on mene, razmišljala je Keti, na neki njegov način...

Japanka je stala s vrata. "Sad možeš ući", reče. Keti pređe iz čekaonice u japanski, glavni deo palate. Skide cipele, ostavi ih na policu, i pođe napred, stupajući po tatami-podu stopalima u najlon-čarapama. Sačeka je pratilja, policajka po imenu Mardž, i reče joj da pođe za njom. Stežući u jednoj šaci kovertu sa papirima, Keti pođe još petnaestak metara napred, za policajkom. Dođoše do mesta gde je, s njihove desne strane, jedan zastor bio otvoren. "Izvoli, uđi", reče Mardž.

U sobi je čekala druga policajka, orijentalka ali ne Japanka. Ta je nosila pištolj u futroli, na desnom kuku. "Bezbednost oko Nakamura-sana je izuzetno pojačana u poslednje vreme", objasni Mardž. "Molim te, skini svu odeću sa sebe, a i nakit isto tako."

"Sve da skinem, a?" reče Keti. "I gaćice?"

"Sve", reče Mardž.

Presavile su svu njenu odeću, uredno, i složile je u jednu korpu na kojoj je već bio listić s natpisom: Keti. Nakit staviše u posebnu kutiju. Dok je Keti bila gola, Mardž je proverila sve delove njenog tela, pa i intimne. Čak je proverila i unutrašnjost njenih usta:

pritisnula joj je jezik nadole i držala ga tako tridesetak sekundi. Onda joj dadoše belu i plavu jukatu i par japanskih papuča. "Sad možeš poći sa Bangorn u poslednju čekaonicu", reče Mardž.

Keti uze kovertu i pođe. Azijska policajka je zaustavi. "Sve ostaje ovde."

"Ali ovo je poslovni sastanak", bunila se Keti. "Ono o čemu treba da razgovaram sa gospodinom Nakamurom nalazi se u ovoj koverti."

Policajke otvoriše kovertu i izvadiše hartije. Uzimale su jedan po jedan list, gledale ga prema svetlu, i propuštale kroz neku vrstu kontrolne mašine. Najzad vratiše sve u kovertu. Ona s imenom Bangorn dade Keti znak da pođe za njom.

Poslednja čekaonica bila je još petnaest metara dalje niz hodnik. Opet je Keti morala da sedi i čeka. Osećala je početak drhtavice. Kako je moguće da sam ijednog trenutka pomislila da bi ovo moglo uspeti? Zaista sam glupača!

Sedeći tu poče očajnički čeznuti za novom dozom kokomoa. Nije se mogla prisetiti da je ikada išta toliko želela. Plašeći se da će zaplakati, upita Bangornovu može li u toalet. Policajka pođe sa njom. Tako je bar mogla da se umije.

Kad su se vratile, u čekaonici je stajao sam Nakamura. Njoj se učini da će joj srce iskočiti iz grudi. To je to, reče jedan unutrašnji glas. Nakamura je na sebi imao žuti i crni kimono prekriven blistavim cvećem. "Zdravo, Ketice", reče on s razvratnim osmehom. "Odavno te nisam video."

"Zdravo, Tošio-san." Glas joj se lomio.

Keti pođe za njim u kancelariju i sede za nizak stočić, prekrštajući noge poda se. Nakamura sede nasuprot nje. Policajka Bangorn je ostala u sobi, ali neupadljivo, u jednom uglu. O, ne, reče Keti sebi kad vide da pripadnica policijskih snaga ne odlazi. Šta ću sad?

"Smatrala sam", reče ona Nakamuri sledećeg trenutka, nastojeći da joj glas zvuči normalno, "da je odavno došlo vreme za izveštaj o našem biznisu." Izvuče papire iz koverte. "Iako je stanje ekonomije slabo, uspeli smo da povećamo profit za deset posto. U ovom zbirnom izveštaju", reče pružajući jedan list Nakamuri, "možeš videti da su prihodi u Vegasu smanjeni, ali da su zato u lokalnim kafanama, gde su cene niže, znatno porasli. Čak i u San Miguelu..."

On prelete pogledom preko papira i spusti ga na sto. "Nije potrebno da mi pokazuješ bilo kakve podatke. Svako zna da si izvanredna poslovna žena." Pruži ruku levo od sebe i izvuče jednu veliku crnu kutiju od lakiranog drveta. "Postigla si izuzetne rezultate. Da nisu ovako teška vremena, svakako bi dobila veliku povišicu. Ovako ću ti samo ponuditi jedan poklon, kao znak koliko te cenim."

Pogurao je kutiju preko stola, ka njoj. "Hvala", reče Keti, diveći se planinama pod snegom koje su bile naslikane, intarzijom, na poklopcu. Kutija je bila uistinu divna.

"Otvori je", reče Nakamura, dohvatajući iz činije na stolu jedan od slatkiša umotanih u hartiju.

Keti otvori kutiju. Punu kokomoa. Iskren osmeh oduševljenja pređe preko njenog lica. "Pa, hvala, Tošio-san. Tvoja velikodušnost je bezmerna."

"Probaj, probaj", reče on, sada sa širokim osmehom. "Nećeš me uvrediti."

Keti stavi malo praha na jezik. Droga je bila vrhunskog kvaliteta. Onda bez oklevanja zahvati znatno više praha između tri prsta, prinese ga nosu, i pridrža malim prstom druge ruke ispod leve nozdrve. Zatvarajući desnu nozdrvu, udahnu duboko. Onda

je još nekoliko puta udahnula polako i duboko, čekajući 'nalet'. Najzad se nasmeja. "Jiiiii!" reče, ne uzdržavajući se više. "Suuuper!"

"Znao sam da će ti se svideti." Nakamura dokono baci omotač pojedene poslastice u mali koš za otpatke pored stola. Stvar će biti negde unutra, začu ona u glavi Francov glas. Na nekom neupadljivom mestu. Zaviruj u korpe za otpatke. Zaviruj iza zavesa.

Diktator Novog Raja joj se osmehivao s druge strane stola. "Imaš još nešto?" upita on.

Keti duboko udahnu i osmehnu se. "Samo ovo." Pružila se napred, oslonila se laktovima o stočić, i poljubila ga u usta. Sledećeg trenutka osetila je na ramenima policajkine grube šake. "Samo mali znak moje zahvalnosti za kokomo."

Dobro ga je procenila. Pohota se sada jasno videla u njegovim očima. Nakamura mahnu policajki da ode. "Možeš nas ostaviti sad", reče joj, ustajući. "Keti, dolazi ovamo. Poljubi ti mene stvarno."

Keti, cupkajući oko stola, osmotri mali koš za otpatke. Unutra nije bilo ničeg osim tih nekoliko omotača od slatkiša. Pa, jasno, to bi bilo suviše upadljivo... Ovo sad treba uraditi dobro. Malo je izazivala Nakamuru - jednim poljupcem, pa drugim. Jezikom je golicala njegove usne i jezik. Onda se hitro izmakla, smejući se. Nakamura se pokrenu za njom.

"A, ne", reče ona izmičući ka vratima. "Mi tek počinjemo."

Nakamura stade i isceri se. "Već sam bio zaboravio koliko si talentovana. Te devojke imaju sreću da im ti budeš mentorka."

"Samo izuzetan muškarac može izvući ono najbolje iz mene", reče Keti zaključavajući vrata i spuštajući rezu. Njene oči hitro preleteše kancelariju i nađoše drugi mali koš za otpatke, u udaljenom uglu. To bi bilo savršeno mesto, reče ona sebi uzbuđeno.

"Je l' ti misliš samo tako da stojiš tu, Tošio", reče ona, "il' da mi nabaciš jedno pićence?"

"Ohhh, naravno", reče Nakamura i pođe ka ručno izrezbarenom ormariću za piće ispod jedinog prozora. "Čist viski, je li tako?"

"Imaš fenomenalno pamćenje."

"Pamtim ja tebe odlično", reče Nakamura spremajući dve čaše pića. "Kako bih mogao ikad zaboraviti sve one igre - naročito kad smo bili rob i princeza, to sam najviše voleo... Jedno vreme smo se tako dobro zabavljali."

Dok ti nisi počeo da insistiraš na učešću još nekih. I na 'zlatnom pljusku'. I na raznim drugim ogavnostima, pomisli ona. Jasno si mi stavio do znanja da ja, sama, nisam dovoljna. "Dečko!" dreknu ona iznenada, zapovedničkim tonom. "Žedna sam! Gde mi je piće?"

Brzo mrštenje prelete Nakamurinim licem, ali se brzo razvuče u širok osmeh. "Da, Vaše visočanstvo", reče on, i priđe joj duboko pognute glave, donoseći piće. Nakloni joj se. "Želite li još nešto, Vaše visočanstvo?" upita ponizno.

"Da!" reče Keti uzimajući čašu levom, i posežući desnom rukom agresivno pod njegov kimono. Vide da Nakamura sklapa oči. Poljubi ga snažno, ne prestajući da ga nadražuje desnom rukom.

Onda se naglo odmače. Zatim, pred njegovim očima, poče polako skidati jukatu. Nakamura pođe napred. "A sad, dečko", naredi ona ispružajući ruku, "smanji to svetlo i lezi na leđa tamo na onu asuru, pored stola!"

Nakamura to poslušno učini. Keti mu priđe. "Dakle", reče ona nešto blažim tonom, "pamtiš šta princezi treba, a? Ali ona to mora da dobije polako, sasvim polako, bez ikakve žurbe." Pruži ruke nadole i poče ga milovati. "Musaši je gotovo sasvim spremna..."

Poljubi ga pa mu poče prstima prelaziti po licu i vratu. "Sad sklopi oči", šapnu mu ona u uvo, "i broj do deset, veoma lagano."

"Iči, ni, san..." poče on, bez daha.

Brzinom koja je i nju samu zapanjila, Keti pohita preko sobe i dočepa drugi koš za otpatke. Odgurnu neke bačene hartije i nađe pištolj.

"Ši, go, rjoku..."

Srce joj je ludo tuklo. Keti uze pištolj, okrete se i pođe nazad, ka Nakamuri.

"Šiči, hači, kju..."

"Ovo ti je za ono što si učinio mom tati", reče Keti primičući cev njegovom čelu. Zapanjeni Nakamura otvori oči, ona istoga trena povuče obarač.

"A ovo, za sve što si meni učinio", reče, ispaljujući tri metka jedan za drugim, brzo, u njegov polni organ.

Straža je već razvaljivala vrata. Ali Keti je bila brža. "A ovo, Keti Vejkfild", reče ona jačim glasom, "ovo je za ono što si učinila sama sebi." Pa zavuče cev sebi u usta.

Eli se probudila zato što je čula štropot ključa u bravi svoje ćelije. Protrljala je oči. "Roberte, jesi ti?" reče ona.

"Jesam, ja sam, Eli", reče on. Ušao je u ćeliju u trenutku kad je ona već ustajala. On zagrli Eli i steže je jako. "Tako mi je drago što te vidim", reče on. "Došao sam čim mi je Hans rekao da su stražari napustili ovu stanicu."

On poljubi zbunjenu ženu. "Strašno mi je žao, Eli", reče on. "Mnogo sam, mnogo grešio."

Eli se tek posle nekoliko sekundi počela snalaziti. "Napustili stanicu?" reče ona. "Zašto? Roberte, šta se dešava?"

"Dešava se haos, opšti i totalan", reče on teško. Izgledao je kao čovek sasvim potučen.

"Šta ti to znači?" reče Eli, najednom uplašena. "Niki je dobro, a?"

"Ona je odlično, Eli. Ali narod umire, ogroman broj ljudi... A mi ne znamo zašto. Ed Staford se srušio pre jedan sat. Umro je pre nego što sam stigao da ga makar pregledam. Nekakva kuga, strašno raširena."

Oktoi, pomisli Eli odmah. Najzad su uzvratili. Zadrža uza se muža, jer je počeo da plače. Posle nekoliko sekundi on se odmače i progovori. "Žao mi je, Eli, takvi potresi su se dešavali... Da li si ti dobro?"

"Dobro sam. Već nekoliko dana me niko nije saslušavao niti mučio. Gde je Niki?"

"Sa Brajanom Volšom, u našoj kući. Pamtiš Brajana, Patrikovog kompjuterskog prijatelja? Jadnik, prekjuče, kad se probudio, video je da oba njegova roditelja leže mrtvi."

Eli izađe iz policijske stanice s Robertom. On je neprestano pričao, preskačući s teme na temu, maltene se gubeći, ali je Eli ipak uspevala da sagleda ponešto. Po Robertovim podacima, smo u poslednja dva dana bilo je više od tri stotine neobjašnjenih

smrti u Novom Edenu. Kraj tog umiranja nije bio na vidiku. "Ali, čudna stvar", gunđao je on. "Samo jedno dete je umrlo. Žrtve su uglavnom stari ljudi."

Ispred policijske stanice Bovoa, jedna žena tridesetih godina je prepoznala Roberta i odmah ga zgrabila. "Doktore, moraš odmah sa mnom, odmah", vikala je ona očajničkim glasom. "Moj muž je u nesvesti. Sedeo je s nama i ručao, požalio se na glavobolju, a kad sam se vratila iz kuhinje, bio je na podu. Bojim se da je mrtav."

"Vidiš..." reče Robert okrećući se Eli.

"Idi ti s njom", reče Eli, "a onda u bolnicu, ako moraš. Ja idem kući, da budem s Niki. Čekamo te." Nagnula se napred i poljubila ga. Zausti da kaže Robertu nešto o oktoima, ali ipak to oćuta.

"Mamice, mamice", dernjala se Niki, stuštila se hodnikom i uskočila u Elino naručje. "Bila sam tužna bez tebe, mamice."

"A i ja bez tebe, anđele moj", reče Eli. "Šta si radila?"

"Igrala sam se sa Brajanom. On je vrlo fin čovek. On mi čita, i uči me o brojevima."

Brajan Volš, čovek u ranim dvadesetim godinama, dođe iza ugla s nekom dečjom knjigom u rukama. "Zdravo, madam Tarner", reče on. "Ne znam da li me pamtiš."

"Naravno da te se sećam, Brajane. A ja sam samo Eli... Veoma sam ti zahvalna što pomažeš oko Niki."

"Ja to rado činim, Eli. Ona je super klinceza. Pomogla mi je da ne mislim na mnoge bolne stvari."

"Robert mi je rekao o tvojim roditeljima. Strašno mi je žao."

Brajan odmahnu glavom. "Bilo je tako čudno. Oboje su prethodne večeri bili sasvim dobro. Otišli su na spavanje." Suze mu se pojaviše u očima. "Izgledali su tako smireno..."

Okrenuo se i izvukao maramicu da obriše oči. "Nekoliko mojih prijatelja govori da su ovu kugu, ako je to, izazvali oktići. Misliš li ti da bi to moglo...?"

"Moguće je", reče Eli. "Verovatno smo ih previše pritisli."

"Pa, hoćemo li sada svi pomreti?" reče Brajan.

"Ne znam", reče Eli. "Stvarno ne znam."

Stajali su nekoliko sekundi u neprijatnoj tišini. "Dobro, bar nas je tvoja sestra oslobodila onog Nakamurčine", reče Brajan iznenada.

Eli je bila sasvim sigurna da nešto u toj rečenici nije dobro čula. "O čemu ti to govoriš?"

"Nisi čula? Pre četiri dana Keti je ubila Nakamuru, pa sebe."

Eli ostade ošamućena. Zurila je u Brajana, obuzeta potpunom nevericom. "A meni je tata juče rek'o za tetku Keti", reče Niki majci. "Rek'o je da hoće baš on da mi javi, a ne neko drugi."

Eli nije mogla ni reč da prozbori. U glavi joj se vrtelo. Uspe nekako da se pozdravi sa Brajanom i da mu još jednom zahvali. Onda sede na kauč. Niki se uspuza pored nje i stavi glavu majci u krilo. Sedele su tako, zajedno, ćutke, dugo vremena.

Konačno Eli upita: "A kako je bilo tvom tati dok ja nisam bila tu?"

"Dobro, uglavnom", odgovori devojčica. "Sem što ima grudvu."

"Kakvu grudvu?"

"Na ramenu", reče Niki. "Veliku k'o moja pesnica. Videla sam kad se brijao, pre tri dana. Kaže da ga je sigurno ujeo neki pauk ili tako nešto."

10.

"Bendži i ja sad idemo u bolnicu", saopšti Nikol.

Ostali su još doručkovali. "Sedi, Nikol, molim te", reče Eponina. "Popij bar kafu do kraja."

"Hvala", odgovori ona, "ali, obećala sam Plavoj da ćemo danas doći ranije. U jučerašnjem bombardovanju bilo je mnogo žrtava."

"Ali, ti radiš veoma naporno, majko, a ne spavaš ni približno dovoljno", reče Patrik.

"Meni je bolje kad imam puno posla", reče Nikol. "Jer tad nemam vremena da razmišljam."

"Idemo, ma-ma", reče Bendži, koji je ušao u sobu, donoseći njen kaput, koji Nikol odmah uze od njega. Stojeći pored majke, Bendži mahnu dvojici blizanaca, koji su jutros bili neobično tihi. Galilej se iskezi; Kepler i Bendži se nasmejaše.

Čim je Nikol otišla, Nai tiho reče: "Nije još dopustila sebi nikakvo tugovanje zbog Ketine smrti. To me brine. Pre ili kasnije..."

"Ona se plaši nečega, Nai", reče Eponina. "Možda još jednog srčanog udara. Ili, čak, ludila... Nikol je još u fazi poricanja."

"Opet ti, Frenči, guraš tu tvoju psihologiju", reče Maks. "Ne brini se ti zbog Nikol... Jača je ona nego iko od nas. Plakaće za Keti kad bude spremna."

"Od srčanog udara do danas mama nije bila u projekcionoj sali. Kad joj je Plava rekla o atentatu i samoubistvu, ja sam bila sigurna da će želeti da vidi snimke. Znaš, da vidi Keti poslednji put. Ili bar da vidi kako je sada Eli."

"Najbolja prokleta stvar koju je tvoja sestra ikad učinila", reče Maks obraćajući se Patriku. "Ubila je tog gada. Nek priča o njoj ko šta hoće, ali - hrabrosti je imala."

"Imala je Keti mnogo dobrih strana", reče Patrik tužno. "Bila je briljantna, umela je da šarmira... Na žalost, imala je i onu drugu stranu."

Oko stola za doručak zavlada kratkotrajna tišina. Eponina zausti da nešto kaže; ali, kroz ulazna vrata kuće dopre žareća svetlost. "A-uh", reče ona ustajući. "Da ja odvedem Marijusa u drugu sobu. Opet bombarduju."

Nai se okrete Galileju i Kepleru. "Završite brzo, dečaci. Idemo u onu specijalnu kućicu koju je čika-Maks napravio za nas."

Galilej iskrivi lice. "Ne opet", reče nezadovoljno.

Tek što su Nikol i Bendži stigli do bolnice, prve bombe proleteše kroz gradsku kupolu, koja je sad bila sva u dronjcima. Teška bombardovanja sada su bila svakodnevna. Više od polovine kupole bilo je već uništeno. Bombe su pale na skoro sve delove grada.

Doktorka Plava ih je pozdravila, i odmah poslala Bendžija dole, u prijemno odeljenje. "Užas", reče ona Nikol. "Samo od jučerašnjeg bombardovanja, preko dvesta mrtvih."

"Šta se dešava u Novom Raju?" reče Nikol. "Čovek bi pomislio da sada, već..."

"Mikroagensi rade nešto sporije nego što se predviđalo", odgovori Plava. "Ali, konačno postižu neke rezultate. Glavna kaže da bi trebalo da ova bombardovanja prestanu sutra, najkasnije preksutra. Ona i njeni pomoćnici spremaju planove za sledeću fazu."

"Pa, neće valjda kolonisti nastaviti rat", reče Nikol, prisiljavajući sebe da ne razmišlja previše o onome što se dešava u Novom Edenu, "sad kad je Nakamura likvidiran."

"Mi smatramo da moramo biti spremni za svaku eventualnu dalju opasnost", reče Plava. "Ali, svim srcem se nadam da si u pravu."

Išle su hodnikom jedna uz drugu. Priđe im druga okto-doktorka, ona kojoj je Bendži nadenuo ime Parica zato što je imala jednu okruglu mrlju, nalik na novorajski novčić, desno od proreza na glavi. Parica opisa Plavoj, jezikom boja, užasne scene koje je videla tog jutra u Alternativnoj oblasti. Nikol je razumela glavninu tog opisa, zato što je Parica koristila vrlo jednostavne rečenice i ponavljala neke stvari i po nekoliko puta.

Zatim Parica saopšti da su medicinski materijali i medicinsko osoblje očajnički potrebni, odmah, u Alternativnoj oblasti. Plava joj pokuša objasniti da osoblja nema dovoljno ni za pacijente u samoj bolnici.

"Mogla bih ja da pođem s Paricom, da tamo provedem ovih prvih nekoliko sati, danas", predloži Nikol, "ako bi to bilo od neke koristi."

Doktorka Plava baci pogled ka svojoj ljudskoj prijateljici. "Sigurna si da to možeš podneti, Nikol?" zapita ona kolorom. "Koliko shvatam, tamo je pravi užas."

"Ja sam iz dana u dan sve jača. Osim toga, želim da budem tamo gde je najpotrebnije."

Plava saopšti Parici da joj dodeljuje Nikol kao pomoć za rad u Alternativnoj oblasti, pod uslovom da ne ostane duže od tert ili dva, i da Parica lično preuzme obavezu da po isteku tog vremena vrati Nikol u zgradu bolnice. Parica pristade, i zahvali se Nikol za ovo dobrovoljno angažovanje.

Kad su ušle u vozilo, Parica joj objasni šta se dešava u Alternativnoj. "Ranjene prenosimo u prvu neoštećenu zgradu, tamo ih pregledamo, saniramo rane koliko je moguće, i zakazujemo im prevoz do bolnice. Ali, situacija je svakim danom sve gora. Mnogi alternativci su se već odrekli svake nade."

Vožnja je bila sumorna koliko i te reči. Pri svetlosti nekolicine svitaca razasutih po gradu, Nikol vide razaranje svud uokolo. Da bi otvorili južnu kapiju i omogućili prolazak njihovog vozila, stražari su morali prvo odgurnuti masu od nekoliko desetina okupljenih alternativaca što su navaljivali da uđu u grad. Izvan grada razaranje je bilo još veće. Ogromni amfiteatar, u kome je svojevremeno Nikol, sa prijateljima, gledala oktoski moralitet, sada je bio samo ruševina. Više od polovine građevina u Distriktu umetnosti bilo je srušeno. Njoj pripade muka. Pojma nisam imala da je šteta ovolika. Najednom bomba udari u samo njihovo vozilo.

Eksplozija izbaci Nikol iz vozila, na ulicu. Ona se, ošamućena, poče dizati na noge. Vozilo je bilo presečeno na dva dela, oba sada izobličena. Parica i još jedna okto-doktorka ostale su zarobljene u olupini. Nikol je sledećih nekoliko minuta pokušavala da dospe do Parice, ali uvide da je beznadežno. U blizini grunu još jedna bomba. Nikol dograbi svoju malu medicinsku torbu, koju je našla na ulici pored sebe, i ode, teturajući se, niz jednu bočnu uličicu, ne bi li pronašla neko sklonište.

Jedan okto je ležao nepomično na sredini uličice. Nikol se saže ka njemu i izvuče iz tašne baterijsku lampu. U oktovom sočivu nije bilo nikakvog kretanja. Ona ga prevrnu na bok i odmah otkri ranu na njegovom potiljku. Iz rane se na ulicu prosula velika količina bele, naborane mase. Nikol se strese; grlo joj se zatvori od gađenja. Poče se hitro obazirati, tražeći nešto čime bi pokrila mrtvog oktoa. Nova bomba udari u jednu zgradu, ni dvesta metara udaljenu. Nikol ustade i pođe dalje.

Desno od uličice nađe jednu malu šupu, ali ta je već bila puna: u nju se natisnulo pet ili šest malih 'životinja-kobasica'. Počele su da škljocaju zubima na nju, čak je i pojuriše. Jedna od tih životinja je jurila za njom nekih dvadeset ili dvadeset pet metara, pokušavajući da je ugrize za pete. Kad se životinja konačno povukla u šupu, Nikol stade. Trudila se da povrati dah. Sledećih nekoliko minuta pregledala je sebe i ustanovila, na svoje veliko iznenađenje, da zapravo nema nikakvih značajnih povreda, samo nekoliko modrica.

Nastao je predah u bombardovanju. U Alternativnoj oblasti zavladala je avetinjska tišina. Ispred Nikol, nekih sto metara niz uličicu, jedan svitac se uzdigao nad kuću koja kao da nije bila mnogo oštećena. Nikol vide da dva oktoa, od kojih je jedan bio teško ranjen, ulaze u zgradu. To im je sigurno jedna od privremenih bolnica, reče ona sebi. Zaputi se tamo.

Nekoliko trenutaka potom, Nikol začu jedan neobičan zvuk, tako slab da ga je njen sluh jedva uhvatio. U prvi mah ga nije svesno registrovala; ali zvuk se ponovio, i ona stade kao ukopana. Hladnoća joj prođe niz kičmu. To je bio plač bebe, reče ona sebi. Stajala je nepomično, u polumraku, naprežući oči da vidi šta se nalazi desno od nje, jer joj se činilo da je zvuk došao odatle. Da mi se nije pričinilo? Nazirala je raskrsnicu, i, četrdesetak metara dalje niz poprečnu uličicu, jednu žičanu ogradu koja je većim delom bila oborena. Opet pogleda prema privremenoj bolnici. Sigurno sam potrebna oktoima tamo, ali zar bih se mogla oglušiti o... Plač odjeknu kroz noć, ovog puta jasno čujan, uzdižući se i slabeći naizmenično: tipično zapomaganje očajne ljudske bebe.

Ona žurno pođe preko oborene ograde. Na tlu je ležala odvaljena tabla s kolornim natpisom. Nikol se spusti na kolena i dohvati tablu. Razaznade da obojene trake znače 'zoološki vrt'. Njeno srce zakuca brže. Ričard je čuo taj plač kad je bio u zoološkom vrtu, seti se ona.

Prolomila se eksplozija, približno kilometar udaljena, levo od nje; zatim druga, mnogo bliža. Helikopteri su se vratili da bombarduju još jednom. Bebin plač se više nije prekidao. Nikol je nastojala da stigne do bebe, ali je odmicala sporo. Plač je bilo sve teže razaznati kroz tutnjavu eksplozija.

Jedna bomba grunu ispred nje, ni stotinak metara daleko. U tišini koja potom nastade Nikol više nije čula ništa. O, ne, kriknu njeno srce, ne sad. Ne kad sam tako blizu. Negde u daljini prolomila se sledeća eksplozija, iza koje nastade novi period tišine. Nikol se priseti šta je svojevremeno rekla Ričardu: "Mogla je biti nekakva životinjka." Možda negde u univerzumu postoji životinja koja se oglašava kao ljudska beba.

Sad je čula samo šum svog disanja. Šta sad da radim? Da tražim dalje, i da se nadam... ili da odustanem i vratim se?

Njene misli prekide nova, prodorna dreka deteta. Nikol pođe najbrže što se usuđivala. Ti očajnički vriskovi razdirali su njeno materinsko srce. Ne, tu greške ne može biti. Ne može postojati drugi takav zvuk. Desno od nje pružala se neka ograda, delimično

razlupana. Nikol prođe kroz jedno provaljeno mesto i uočio, u senkama ispred sebe, neki pokret.

Rasplakana beba je sedela na zemlji, pored jednog beživotnog tela odrasle ljudske osobe. Nije bilo teško pretpostaviti da je to majka. Ta žena je ležala na zemlji, licem nadole. Donja polovina njenog tela bila je sva u krvi. Nikol se začas uverila da je žena zaista mrtva. Zatim obazrivo dohvati i podiže tamnokosu bebu koja, zapanjena tim postupkom, poče da se bacaka i da cepa noć svojom silovitom dernjavom. Nikol prisloni dete uz svoje rame i potapša ga po leđima. "Polako, polako, sve će biti u redu."

U vrlo slabom svetlu ona vide da je dete obučeno samo u dva gruba džaka s rupama prosečenim za ruke i noge. Ta 'odeća' je na nekim mestima bila krvava. Ne obazirući se na otpor i bacakanje deteta, Nikol ga brzo pregleda. Nađe da je to devojčica, približno godinu dana stara; normalna i zdrava, ali sa jednom površinskom ranom na nozi, i strahovito prljava po celom telu.

Najnežnije što je mogla, Nikol ju je stavila na jedan komad čistog platna koji je izvukla iz svoje torbe. Poče da čisti devojčicu, koja se trzala i uvijala pri svakoj eksploziji bombe u blizini. Nikol se trudila da je umiri tako što joj je pevušila Bramsovu uspavanku. U jednom trenutku, dok joj je previjala ranu na nozi, devojčica je prestala da plače - ne zadugo - i zagledala se u nju očima ogromnim, iznenađujuće plavim. Nije se, tada, bunila ni protiv mokre krpice kojom je Nikol brisala prljavštinu s njene kože. Međutim, malo kasnije, kad krenu da je čist ispod 'košulje' od isečenog džaka, Nikol vide na malenim dečjim prsima ogrlicu od upletenog kanapa; tog trenutka devojčica se oglasi novim, još jačim plačem.

Nikol je uze u naručje i ustade. Nema sumnje, gladna je, pomisli ona osvrćući se i tražeći kakav-takav zaklon. Mora biti da u blizini postoji nešto za jelo. Petnaestak metara od sebe Nikol vide nešto nalik na veliku stenu ispod koje je bila udubina, gotovo pećina; tu pronađe veliku tepsiju punu vode, nekoliko malih predmeta nepoznate namene, asuru za spavanje, i još nekoliko vreća sličnih onima od kojih je 'odeća' devojčice i mrtve žene bila načinjena. Ali, hrane nije bilo. Nikol pokuša, bez uspeha, da navede devojčicu da pije iz tepsije. Onda joj na um dođe druga ideja.

Vrati se mrtvoj ženi i proceni da u dojkama i sad ima dobrog mleka; uspravi zato njen torzo, nasloni ga leđima na sebe, i prinese bebu jednoj dojci. Potom je samo gledala proces hranjenja. Beba je sisala gladno.

U jednom trenutku eksplozija bombe je obasjala crte lica mrtve majke. Bilo je to isto ono lice koje je Nikol videla na umetničkoj slici koju je neki okto naslikao na zidu jedne zgrade pokraj Trga umetnika. Dakle, nije mi se pričinilo.

Kad se najela, devojčica je zaspala. Nikol ju je zamotala u još jednu vreću i pažljivo položila na tle. Tek tada uze da pažljivo pregleda mrtvu ženu. Na osnovu zjapećih rana na donjoj polovini stomaka i na desnoj butini, zaključi da je pogođena sa dva šrapnela iste bombe, i da je posle toga iskrvarila i umrla. Razgledajući ranu na butini napipa čudnu izbočinu na desnoj polovini zadnjice.

To je pobudilo njenu radoznalost. Okrenula je telo i počela detaljno da pipa to mesto i okolno tkivo. Činilo se da je neki tvrd predmet usađen pod kožu.

Nikol dohvati medicinsku torbu, nađe makaze i zaseče kožu s jedne strane izbočine. Izvuče implantirani predmet, koji se u mutnoj svetlosti činio srebrnast. Imao je oblik i veličinu male cigare, dvanaest do petnaest centimetara dugačke i oko dva debele. Nikol je, zbunjena, okretala tu stvar u desnoj ruci, pokušavajući da zamisli šta bi to

moglo biti. Predmet je bio savršeno gladak, bez ikakvog vidljivog prekida na ma kom mestu. Verovatno neki identifikator za potrebe zoološkog vrta, zaključi ona. Sledećeg trenutka jedna bomba grunu u blizini i probudi devojčicu.

Bombe su sada sve učestalije padale na Smaragdni Grad. Nikol je tešila devojčicu i ujedno razmišljala šta dalje da preduzme. Jedna bomba izazva sekundarnu eksploziju nečega na zemlji; velika plamena lopta se uzdiže ka nebu. U toj privremenoj svetlosti Nikol vide da se ona i dete nalaze na vrhu jednog nevelikog brega, vrlo blizu razvijene zone Alternativne oblasti. Samo stotinak metara zapadno odatle počinjala je Centralna ravnica.

Nikol podiže devojčicu na rame i ustade. Bila je već blizu potpune iscrpljenosti. "Idemo mi tamo gde nisu bombe", reče glasno bebi, pokretom pokazujući ka Centralnoj ravnici. Ubaci srebrnasti predmet u medicinsku torbu i dograbi dva-tri džaka. Mogli bi korisno poslužiti protiv hladnoće, pomisli, prebacujući preko drugog ramena džakove koji su, iako prazni, bili teški.

Pešačila je čitav sat, sa bebom i vrećama na leđima. Najzad je dospela do jednog mesta u Centralnoj ravnici koje je, po njenoj proceni, bilo dovoljno udaljeno od poprišta bombardovanja. Tu je legla na leđa, položila bebu sebi na grudi, pokrila i sebe i nju vrećama, i već sledećeg sekunda utonula u san.

Probudili su je pokreti devojčice. U snu je Nikol razgovarala sa Keti, ali sad se nije mogla setiti šta su kazale jedna drugoj. Digla se, u sela i prepovila bebu, upotrebivši još jedan komad čiste krpe iz svoje torbe. Dete je svojim širokim plavim očima radoznalo zurilo u Nikol. "Dobro jutro, devojčice mala, ko si da si", reče Nikol vedro. Devojčica se po prvi put osmehnu.

Nije više bilo onoliko mračno. U daljini su, iznad Zelengrada, lebdele velike grupe svitaca; kroz ogromne rupe na kupoli veliki deo njihove svetlosti razlivao se i po okolnim prostranstvima Rame. Sigurno se rat završio, pomisli Nikol, ili su bar bombardovanja prestala. Inače grad ne bi bio toliko osvetljen.

"Dobro, prijateljice moja najnovija", reče Nikol. Bebu je pažljivo položila na jednu 'čistu' vreću. Zatim je ustala i protegla se. "Da vidimo kakve nas avanture čekaju danas."

Devojčica je krenula četvoronoške i začas se našla na tlu Centralne ravnice. Nikol je dohvati, podiže, i opet stavi na vreću. Devojčica opet pođe napred. "Ma, polako, ti, mala", reče Nikol smejući se, i dohvati je po drugi put.

Nije bilo lako držati bebu i istovremeno prikupiti sve stvari. Nikol je to posle nekog vremena uspela. Pođe onda laganim hodom nazad, ka civilizaciji. Bile su samo oko trista metara udaljene od najbliže građevine alternativaca. Nikol, u hodu, odluči da prvo pođe u bolnicu i nađe Plavu. Ako je tačna njena pretpostavka da je rat završen, ili bar privremeno obustavljen, posvetiće ovo jutro pokušajima da sazna sve što može o tom detetu. Ko su bili njeni roditelji, uobliči se prvo pitanje u njenoj glavi. Pre koliko vremena su kidnapovani iz Novog Raja? Bila je, sada, ljuta na oktoe. Razmišljala je kako će zapitati glavnu optimizatorku: Zašto mi niste rekli da u Zelengradu ima i drugih ljudskih bića? Čime možete opravdati svoje postupanje prema ovoj majci i njenom detetu?

Devojčica, sasvim budna, nije htela da miruje u Nikolinom naručju. Nikol ju je teško obuzdavala pa zato odluči da stane i odmori se. Ostavi dete da se igra na zemlji a

ona se zagleda u ruševine Alternativne oblasti i onog dela Zelengrada koji je mogla obuhvatiti pogledom. Najednom oseti veliku tugu. Čemu sve ovo? zapita se. U njen um doplovi Ketina slika, ali je Nikol izbaci, sede i poče da zabavlja dete. Pet minuta kasnije čule su zvižduk.

Zvuk je dolazio s neba, stvarao ga je sam Rama. Nikol skoči na noge; puls joj se odjednom strašno ubrzao. Oseti lak bol u prsima, ali sad ništa nije moglo da umanji njeno uzbuđenje. "Gledaj", povika ona devojčici, "gledaj tamo! Ka jugu!"

U dalekoj južnoj 'činiji' mlazevi obojene svetlosti su poigravali oko vrha Velikog roga, divovske kule koja se uzdizala duž same ose rotacije cilindričnog kosmoplova. Mlazevi su se postepeno spojili u crven obruč, u blizini vrha roga. Nekoliko trenutaka potom ovaj prsten zaplovi polako prema severu, duž ose rotacije Rame. Oko Velikog roga počeše plesati novi mlazevi svetlosti, koji posle nekog vremena sačiniše drugi prsten, oranž boje. Taj drugi polako pođe za prvim, crvenim, po osi, kroz nebesa Rame.

Zvižduk se nastavljao. Nije bio ni oštar ni grub. Nikolinom sluhu se činilo da je čak muzikalan. "Nešto će se dogoditi", reče ona devojčici trijumfalno. "Nešto dobro!"

Devojčica nije imala nikakvu predstavu šta se zbiva; ali kad je Nikol dohvati i baci u vazduh, poče se oduševljeno smejati. Prstenovi svetlosti privlačili su i njen pogled. Sada su jedan žuti i jedan zeleni prsten krenuli kroz crno nebo Rame, a onaj na čelu kolone, crveni, već je stigao do Cilindričnog mora.

Nikol još jednom baci bebu oko pola metra u vazduh. Ovog puta ogrlica polete devojčici ispod košulje; malo je nedostajalo pa da joj spadne preko glave. Nikol uhvati i zagrli dete. "Ja već zaboravila ogrlicu - maltene", reče ona. "Sad kad imamo pristojnu svetlost, dopuštaš da je pogledam?"

Devojčica se kikotala dok joj je Nikol skidala, preko glave, tu ogrlicu od kanapa. Na dnu ogrlice bilo je okruglo parče drveta, oko četiri centimetra u prečniku; u njega je bila urezana figura čoveka dignutih ruku, okruženog odasvud nečim što je ličilo na vatru. Nikol je videla jedan sličan duborez pre mnogo godina, na radnom stolu Majkla O'Tula, u njegovoj sobi u brodu 'Njutn'.

Pa, to je Sveti Mihailo Sijenski, reče Nikol sebi. Okrete komadić drveta. Na poleđini je bila pažljivo ispisana reč 'marija' - početno slovo nije bilo veliko. "To je svakako tvoje ime", reče Nikol devojčici. "Marija... Marija." Devojčica ničim nije pokazala da prepoznaje tu reč. Samo se počela mrštiti. Nikol je opet baci uvis, sada se i sama smejući.

Ubrzo je opet spustila uzvrpoljeno dete u prašinu. Marija odmah otpuza. Nikol je pazila na dete ali je češće dizala pogled prema koloni obojenih prstenova na nebu. Sad su svih osam prstenova bili u pokretu: prva četiri nad severnim delom Rame, a plavi, smeđi, ružičasti i purpurni nad južnim delom. Crveni nestade u severnoj 'činiji', ali se na vrhu Velikog roga odmah poče stvarati novi, isti takav.

Isto kao što je bilo pre mnogo godina, pomisli ona. Ali njen um još nije bio stvarno koncentrisan na prstenove. Pretraživala je svoja sećanja pokušavajući da nađe bilo šta o osobama čiji je nestanak, u Novom Edenu, ikada prijavljen. Bilo je nekoliko nesreća sa čamcima na Šekspirovom jezeru, priseti se ona; osim toga, dešavalo se da neki duševni bolesnik nestane iz ludnice u Avalonu. Ali, žena i dete? Uostalom, gde je Marijin otac? Mnoga je pitanja želela da postavi oktoima.

Prstenovi zasenjujućeg sjaja nastavili su plovidbu iznad nje. Nikol se dobro sećala onog izuzetnog dana kad je Keti, tada devojčica od deset ili jedanaest godina, vrištala od

oduševljenja dok je gledala iste ovakve ogromne prstenove. Oduvek je bila moje najnesputanije dete. Nije mogla da zaustavi kretanje svojih misli u tom pravcu. Njen smeh je bio tako potpun, istinski... Keti je tako mnogo mogla.

Oči joj se ispuniše suzama. Brisala ih je, ulažući istovremeno veliki trud da pazi na Mariju. Dete je sad sedelo i veselo trpalo u usta ramansku zemlju. "Ne to da jedeš, Marija", reče Nikol blago joj sklanjajući ruke. "To je prljavo."

Devojčica opet nabra lice i poče da plače. Kao Keti, pomisli Nikol odmah. Ta nije podnosila da joj se kaže ne. Čitava poplava uspomena na Keti sad se pokrenu u njenoj glavi. Vide svoju kćer, prvo kao bebu, zatim kao prerano sazrelu devojčicu na Čvorištu, najzad kao mladu ženu u Novom Raju. Uz ove slike izgubljenog deteta naiđe i bol, bol u srcu, mnogo jači nego što je Nikol mogla podneti. Suze joj linuše niz obraze a celo telo poče se tresti od jecaja. "Keti, Keti", povika ona, "zašto? zašto? zašto?"

Zagnjurila je lice u šake. Marija je prestala da plače; sad je samo gledala, upitno, šta Nikol radi.

"Nema problema, Nikol", reče jedan glas iza nje. "Sve će se uskoro završiti."

Bila je uverena da joj se pričinilo. Ipak se okrete, polako. Prilazio je Orao, ispruženih ruku.

I treći crveni prsten stigao je u severnu poluloptastu udubinu. Oko Velikog roga se nije stvorio novi. "Hoće li se sva svetla upaliti kad prstenovi nestanu?" upuita Nikol Orla.

"Odlično pamćenje!" reče Orao. "Moglo bi se desiti da si u pravu."

Nikol je opet držala Mariju u rukama. Poljubila je dete blago u obraz, a Marija se nasmešila. "Hvala ti za ovu devojčicu", reče Nikol. "Prekrasna je... a ja shvatam šta mi kažeš."

Orao pogleda Nikol pravo u oči. "O čemu to pričaš? Mi s tim detetom nismo imali nikakve veze."

Nikol je pogledom ispitivala tuđinove mistične plave oči. Još nikad nije videla oči s tako bogatim rasponom izraza. Ali, već odavno nije ni imala prilike da uvežbava veštinu tumačenja izraza Orlovog lica. Da li on to nju zadirkuje, ili misli ozbiljno? Pa, nije moguće da je ona pukim slučajem dobila ovu devojčicu tako brzo posle Ketine smrti...

Priseti se šta joj je Ričard svojevremeno, u Čvorištu, govorio. Suviše si kruta u razmišljanju. To što Orao nije biološki stvor kao ti i ja, ne znači da nije živ. On je robot, dabome, ali je mnogo pametniji nego mi. I mnogo finiji u svom delovanju.

"Znači ti si se sve ovo vreme skrivao u Rami?" upita ga Nikol d'Žarden nekoliko sekundi kasnije.

"Ne." Nije ponudio nikakvo dodatno objašnjenje.

Nikol se osmehnu. "Već si mi rekao da nismo stigli na Čvorište, niti na nešto nalik na Čvorište. Sigurna sam da nisi samo svratio u posetu, iz ljubaznosti. Hoćeš li ti meni otkriti zašto si ovde?"

"Ovo je intervencija drugog stupnja", reče Orao. "Odlučili smo da prekinemo proces posmatranja."

"U redu", reče Nikol vraćajući Mariju na zemlju. "Razumem taj koncept. I šta će se sad, konkretno, dogoditi?"

"Svi će zaspati."

"A kad se probude?"

"Ja ti samo mogu reći da će svi zaspati."

Nikol zakorači ka Zelengradu i diže obe ruke ka nebu. Preostala su još samo tri kolorna prstena, daleko nad severnim hemicilindrom. "Čisto iz radoznalosti - ne žalim se, znaš..." reče Nikol, ne bez ironije. Zastade i okrete se Orlu. "Zašto niste intervenisali mnogo ranije? Pre nego što se sve ovo desilo?" Mahnu rukom ka Zelengradu. "Pre ovolike pogibije."

Orao odgovori tek posle nekoliko trenutaka. "Ne možete imati i jedno, i drugo. I slobodnu volju i dobronamernu višu silu koja vas štiti od vas samih."

"Pardon", reče Nikol zbunjenog izraza lica. "Da nisam, greškom, postavila pitanje iz oblasti teologije?"

"Nisi stvarno. Ali moraš shvatiti da je naš cilj da sačinimo kompletan popis svih svemirom plovećih rasa u ovom delu Galaksije. Mi ne izričemo sudove ko je kakav. Mi smo naučnici. Savršeno nam je svejedno da li vi imate ili nemate prirodnu sklonost ka samouništenju. Ali nas itekako zanima da li će verovatna korist od ovog našeg projekta opravdati naša ulaganja u njega, ulaganja koja su značajna."

"A, gle? Ti mi to kažeš da cilj intervencije nije zaustavljanje krvoprolića, nego nešto drugo?"

"Tačno", reče Orao. "Međutim, promeniću temu, zato što je naše vreme veoma ograničeno. Svetla će se upaliti za minut ili dva. Minut posle toga, ti ćeš zaspati. Pa, ako želiš išta da saopštiš ovom detetu ženskog pola..."

"Da li ćemo umreti?" reče Nikol, najednom uplašena.

"Ne odmah. Ali ne mogu garantovati da će svi preživeti period sna."

Nikol klonu na zemlju, pored devojčice. Marija je upravo zagrizla još jedan grumen zemlje; usta su joj bila blatnjava. Nikol joj blago obrisa lice i ponudi joj vodu iz jedne male posude nalik na vrč. Na njeno iznenađenje, devojčica poče da pije, prosipajući deo vode niz bradu.

Nikol se osmehnu a Marija se poče kikotati. Onda joj Nikol gurnu prst pod donju vilicu i zagolica je. Marija prasnu u smeh, čist, slobodan, magičan smeh malog deteta. Taj zvuk je bio tako divan, i dirnuo Nikol tako duboko da se njene oči opet napuniše suzama. Ako to bude poslednji zvuk koji ću ikad čuti, pomisli ona, biće dobro...

Najednom se sav Rama ispunio svetlošću. Bio je to spektakl koji je morao pobuditi strahopoštovanje. Nebesima iznad njih dominirao je Veliki rog, okružen sa šest manjih, a svi pojačani masivnim podupiračima. "Četrdeset pet sekundi?" reče Nikol Orlu.

Tuđinski ptica-čovek klimnu glavom. Nikol podiže devojčicu i stavi je sebi u krilo. "Znam da ti nije jasno ništa od svega ovoga što se u poslednje vreme desilo, Marija. Ali, hoću da ti kažem da si bila strašno važna u mom životu, i da te mnogo volim."

U očima male devojčice pojavi se pogled zaprepašćujuće mudrosti. Ona se nagnu napred i položi glavu na Nikolino rame. Sledećih nekoliko sekundi Nikol nije znala šta da radi. Onda poče tapšati Mariju po leđima i pevušiti: "Spavaj, spavaj, malo moje... Sreća prati snove tvoje..."

Peti deo: POVRATAK NA ČVORIŠTE

1.

Prvo su došli snovi, pa tek onda svetlost. Snovi nepovezani: nasumične slike koje se ponekad razviju u kratku scenu, ali bez neke opšte svrhe ili usmerenja. Kasnije se setila da je prvo sanjala boje i geometrijske figure. Nije pamtila koliko dugo je to trajalo. U jednom trenutku je po prvi put pomislila: Ja sam Nikol. Mora biti da sam još živa. Posle toga je, u prostoru svog uma, videla mnoge scene, i lica mnogih ljudi. Neke od njih je i prepoznala. Ono je Omeh. A onaj tamo, to je moj otac. Pri svakom prepoznavanju - nova tuga, i nova plovidba ka budnom stanju. U poslednjih nekoliko snova pojavljivao se Ričard. Zatim Keti. Oboje su mrtvi, seti se ona. Oboje izgubili život pre nego što sam zaspala.

Otvorila je oči, ali ništa nije videla. Tama je bila potpuna. Polako poče istraživati svoju okolinu. Negde oko kukova napipa podlogu od penaste materije. Okrete se na stranu: to je izvela veoma lako. Sigurno sam u beстežinskom stanju. Njen um je, posle više godina uspavanosti, postepeno počinjao da funkcioniše. Ali gde sam? I s tom mišlju opet zaspa.

Kad se opet probudila, videla je jedan usamljeni izvor svetlosti na drugom kraju zatvorene posude u kojoj je ležala. Poče pokretati stopala; uspe da ih odvoji od bele pene i podigne ka svetlosti. Vide da na njima ima nekakve providne papuče; poče da se proteže da proveri može li nogama da dotakne taj izvor svetlosti. Bio je, međutim, suviše udaljen.

Onda prinese šake očima. Svetlost je bila tako slaba da Nikol nije mogla videti nijedan detalj, nego samo tamne siluete dlanova i prstiju. U ovoj 'posudi' nije bilo dovoljno mesta da sedne. Oslanjajući se na jednu ruku i dižući drugu dotakla je 'poklopac': opet meka penasta materija, kao veštački sunđer. Iza pene je bila neka tvrda površina, možda drvo ili čak metal.

Ovo malo aktivnosti već ju je iscrplo. Disanje i puls su joj bili ubrzani. Mozak poče da se budi. Jasno se setila poslednjih trenutaka pre potonuća u san, u Rami III. Došao je Orao. Neposredno pre toga našla sam onu malu devojčicu u Alternativnoj oblasti... Znači, gde sam sad? Koliko dugo sam spavala?

Začula je blago kucanje po posudi, i legla opet na leđa. Neko je došao. Na moja pitanja će ubrzo biti odgovoreno. Poklopac se polako dizao. Nikol rukom zakloni oči od svetlosti. Vide Orlovo lice i začu njegov glas.

Sedeli su, Orao i ona, u jednoj velikoj sobi. Sve je bilo belo: zidovi, plafon, mali okrugli sto ispred njih, stolice, šolja, činija i kašika. Nikol uze još jedan gutljaj tople supe. Ukus joj je podsećao na pileću čorbu. Levo od nje je bio beli kovčeg u kome je spavala, položen, prislonjen na zid. Ničeg drugog nije bilo u sobi.

"...pre oko šesnaest godina, imajući u vidu, naravno, putnikovo vreme", govorio je Orao. Putnikovo vreme, pomisli Nikol. Ričard je upotrebljavao isti taj izraz. "Nismo usporili tvoje starenje ni približno onako efikasno kao ranije. Malo je vremena bilo za pripremu."

Uprkos beстežinskom stanju, činilo joj se da joj svaki pokret iziskuje neviđen napor. Njeni mišići bili su predugo neaktivni. Orao joj je pomogao da pređe, lagano

vukući stopala, tih nekoliko koraka od kovčega do stola. Ruke su joj pomalo drhtale dok je pila vodu i jela supu.

"Znači, sad mi je oko osamdeset?" upita ona Orla, glasom koji je i njoj samoj bio jedva prepoznatljiv, i koji se na mahove prekidao.

"Pa, tako nekako", reče vanzemaljac. "Nije moguće odrediti tvoju starost na način koji bi zaista imao neki smisao."

Nikol se zagleda preko stola, u svog sagovornika. Orao je izgledao savršeno isto kao i uvek. Barutna plava boja očiju, s obe strane njegovog isturenog sivog kljuna, nije izgubila ništa od svoje mistične napetosti. Pera na vrhu njegove glave bila su i sad čiste bele boje, u jakom kontrastu sa tamnosivim perima njegovog lica, vrata i leđa. Njegovi prsti - na svakoj ruci imao ih je po četiri, krembele boje, bez perja - bili su i sad glatki kao u deteta.

Nikol po prvi put osmotri svoje ruke. Bile su smežurane, i prekrivene staračkim pegama svetlije i tamnije boje. Preokrete ih, i začu smeh negde u dubini svog pamćenja. "Ftistične", da, govorio je Ričard. To znači: smežuranije od smežuranih. Nije li super reč? Pitam se da li ću ikad imati prilike da je upotrebim. Uspomena se rasplinu. Moje šake su ftistične, pomisli Nikol.

"Ti, inače, uopšte ne stariš?" upita ona Orla.

"Ne", odgovori on. "Bar ne u vašem smislu te reči. Ja redovno idem na održavanje, i tom prilikom svaki subsistem koji je počeo slabije da funkcioniše biva zamenjen."

"Znači i ne umireš?"

Oklevao je jedan trenutak. "Nije baš tako. Kao i svi članovi moje grupe, stvoren sam za jednu određenu svrhu. Kad se ustanovi da moja egzistencija više nije potrebna, i da ne mogu biti brzo reprogramiran za neki drugi korisan posao, isključiće me."

Nikol se poče smejati, ali odmah prestade. "Izvini, znam da nije smešno, ali rekao si to na tako neobičan način. 'Isključiće me', to zvuči tako..."

"To su tačne reči. U meni ima nekoliko veoma malih izvora energije. Imam i vrlo usavršen sistem za prenos energije. Svi ti izvori su modularni, što u suštini znači da se mogu premeštati iz jednog od nas u drugog. Kad više ne budem potreban, ti elementi će biti izvađeni i uklopljeni u neko drugo biće."

"Kao transplantacija organa", reče Nikol, ispijajući vodu do kraja.

"Ima sličnosti. To me dovodi do još jedne teme. Tokom tvog dugog sna srce ti je dvaput stalo. Drugi put tek što smo stigli ovde, u sistem Tau Ceti. Održali smo te u životu pomoću lekova i mehaničke stimulacije, ali ti sada imaš izuzetno slabo srce. Ako želiš duži dodatni period aktivnog života, moraćeš da razmotriš mogućnost da ti srce bude zamenjeno."

"Jeste li me zbog toga ostavili tako dugo u onome?" reče ona pokazujući krevet/kovčeg iz koga je izišla.

"To je bio jedan od razloga", reče Orao. On je na početku njihovog razgovora objasnio Nikol da je većina drugih stanovnika Rame probuđena još odavno, neki čak pre godinu dana, i da sad svi žive u prilično stešnjenim stambenim uslovima, u letelici koja nije mnogo udaljena od ove. "Takođe smo se brinuli da li će ti biti udobno tamo, u prepravljenoj 'morskoj zvezdi'. Taj zvezdoplov smo adaptirali na brzinu, tako da nije mnogo pogodnosti ugrađeno. Takođe smo bili zabrinuti i zbog toga što si ti daleko najstarije od svih preživelih ljudskih bića."

Pa, da, reče ona sebi. Oktoski napad je poubijao sve ljude starije od, približno, četrdeset godina. Ja sam jedina preostala stara osoba...

Orao je za trenutak zaćutao. Nikol ga opet pogleda: njegove hipnotičke oči kao da su, sada, izražavale neku emociju. "Najzad, ti si za nas nešto specijalno", nastavi on. "Odigrala si ključnu ulogu u ovom poduhvatu."

Da li je moguće, pomisli Nikol najednom, zureći u njegove fascinirajuće oči, da ova elektronska kreatura ima osećanja? Prava osećanja? Da li je Ričard bio u pravu kad je govorio da ne postoji nijedan vid ljudskosti koji se inženjerskim radom ne može, pre ili kasnije, kopirati?

"Odlagali smo tvoje buđenje najduže što smo mogli, da bi ti provela što kraće vreme u uslovima koji nisu idealni. Međutim, na domaku smo jedne nove faze u našim operacijama. Kao što možeš videti, iz ove sobe su odavno odseljeni svi osim tebe. Kroz nekih osam do deset dana počećemo da demontiramo i njene zidove. Dotad ćeš se ti, verovatno, dovoljno oporaviti."

Nikol opet postavi pitanje o svojoj porodici i prijateljima. "Kao što ti rekoh", odgovori Orao, "svi oni su preživeli dugo spavanje. Međutim, prilagođavanje na život u ustanovi koju tvoj prijatelj Maks naziva 'Hotel Grand', nije bilo svima lako. Svi oni koji su bili s tobom u Smaragdnom Gradu, i devojčica Marija, kao i Elin muž Robert, prvobitno su raspoređeni u dve sobe, koje su bile jedna do druge, u istom kraku 'morske zvezde'. Svima je rečeno da je to samo privremen smeštaj, i da će kasnije biti prebačeni u bolje prostorije. Robert i Galilej nisu bili u stanju da se prilagode neobičnim uslovima u 'Grandu'."

"Šta se desilo s njima?" upita Nikol zabrinuto.

"Obojica su prebačeni, iz sociooloških razloga, u drugi, čvršće kontrolisani deo tog svemirskog broda. Robert je prebačen prvi. On je ubrzo posle buđenja iz dugog spavanja zapao u tešku depresiju, iz koje se više nikako nije mogao otrgnuti. Na žalost, umro je, pre oko četiri meseca. Galilej je fizički u redu, ali se njegovo antidruštveno ponašanje nastavilo."

Nikol, čuvši da je Robert umro, oseti duboku tugu. Jadna Niki, pomisli ona odmah. Nikad nije dobila šansu da upozna svog oca... Eli, draga Eli, tvoj brak nije bio onako uspešan kao što si se nadala...

Sedela je ćutke, lutajući kroz svoju zbirku uspomena na Roberta Tarnera. Bio si komplikovan čovek. Talentovan, odan svom poslu. Ipak, na nivou ličnog života - iznenađujuće nesposoban. Možda je neki kritični deo tebe umro još odavno... u onoj sudnici u Teksasu, na planeti zvanoj Zemlja.

Ona odmahnu glavom. "Onda je, izgleda, energija koju sam utrošila da spasem Keti i Roberta od oktosog biološkog oružja uzalud utrošena."

"Ne stvarno", reče Orao jednostavno. "Tada je to tebi bilo važno."

Nikol se osmehnu i pogleda svog tuđinskog kolegu. Dobro, prijatelju moj sveznajući, pomisli ona, prigušujući zevanje. Moram priznati da mi je drago što sam opet u tvom društvu. Možda ti nisi baš živ, ali svakako imaš veliku mudrost kad je reč o problemima živih.

"Da ti ja pomognem da se vratiš na spavanje", reče Orao. "Ovo tvoje prvo ustajanje potrajalo je dovoljno dugo."

Nikol je bila veoma zadovoljna sobom. Najzad je uspela da napravi jedan pun krug pešice oko sobe, bez zaustavljanja.

"Bravo", reče joj Orao, prilazeći joj. "Fantastično napreduješ. Nismo ni pomišljali da ćeš za tako kratko vreme postići tako dobar hod."

"Ali mi treba vode, tu sumnje nema", reče ona osmehujući se. "Ovo matoro telo se jako oznojilo."

Orao joj donese čašu vode sa stola. Kad ju je ispila celu, Nikol se opet okrete njemu. "A hoćeš li sad održati svoj deo pogodbe? Imaš li ogledalo i novu odeću u tom koferu tamo?"

"Imam. Čak sam ti doneo i kozmetiku koju si tražila. Ali prvo hoću da te pregledam, da vidim kako je tvoje srce reagovalo na ovaj napor." Podiže pred nju jednu malu crnu spravu i zagleda se u oznake koje su se počele pojavljivati na majušnom ekranu. "Ovo je dobro", reče on. "Ne, ovo je odlično. Nema nikakvih nepravilnosti. Samo se vide da se srce veoma napreglo, što je normalno za ljudsko biće tvojih godina."

"Mogu li to da vidim?" reče Nikol, pokazujući prstom na aparat. Orao joj ga dade. "Pretpostavljam", reče ona, "da ova stvar prima neke signale iz unutrašnjosti mog tela. Šta tačno predstavljaju ove krive crtice i drugi čudni simboli na ekranu?"

"Imaš u svom telu više od hiljadu malenih sondi, od čega je preko polovine u regionu srca. One ne samo što mere najvažnije performanse tvog srca i drugih organa, nego i regulišu neke važne parametre, kao što su protok krvi i raspodela kiseonika. Neke od tih sondi zapravo dopunjavaju normalno funkcionisanje tvog organizma. Ovo što vidiš, na ekranu je suma podataka iz vremenskog intervala koji si provela vežbajući. Podatke je komprimovao i telemetrijski poslao jedan procesor koji je takođe u tebi."

Nikol se namršti. "Možda nije trebalo da pitam. Misao da u sebi imam toliko tog elektronskog krša nije osobito prijatna."

"Sonde zapravo nisu elektronske, ili bar ne u onom smislu kako vi ljudi koristite tu reč. U ovom periodu tvog života, neophodne su. Ti bez njih ne bi preživela ni jedan jedini dan."

Nikol se zagleda u Orla. "Što me niste pustili da naprosto umrem? Imate li za mene neki zadatak, koji bi opravdao ulaganje ovolikog truda? Neki zadatak koji tek treba da obavim?"

"Možda", reče Orao. "Ali, možda smo samo pomislili da bi ti volela da još jednom vidiš svoju familiju i prijatelje."

"Teško mi je da poverujem da moje želje igraju ikakvu važnu ulogu u vašoj hijerarhiji vrednosti."

Orao nije odgovorio. Prišao je koferu, koji je ležao na podu pored stola, i vratio se noseći ogledalo, mokru krpu, jednu jednostavnu plavu haljinu, i vreću sa kozmetičkim sredstvima. Nikol skide sa sebe belu spavaćicu, protrlja celo telo mokrom krpom, i obuče haljinu. Uzimajući od Orla ogledalo, duboko udahnu. "Nisam sigurna da sam spremna za ovo", reče ona, s nejakim osmejkom.

Ne bi prepoznala to lice u ogledalu da se nije psihički dobro pripremila. Vide ludi kolaž bora i vrećica. Sva njena kosa, pa i obrve i trepavice, bejahu sad bele ili sede boje. Njen prvi impuls bio je da zaplače, ali hrabro zaustavi suze. Bože moj, ala sam matora. Da li je moguće da sam ovo stvarno ja?

Proučavala je te crte u ogledalu, rukovodeći se pamćenjem: pokušavala da nađe bar neki, najmanji ostatak one divne mlade žene koja je nekad bila. Tu i tamo je uspevala da prepozna osnovne linije nečega što je svojevremeno bilo smatrano lepim licem, ali za to je bilo potrebno da oko unapred zna gde treba da gleda. Srce je zabole; setila se jednog sitnog događaja iz doba kad je bila tinejdžerka. Pešačila je, tada, sa svojim ocem, jednim seoskim drumom blizu njihovog doma u mestu Bovoa. U susret im je dolazila neka baba koja je hodala pomažući se štapom. Nikol d'Žarden je zapitala oca mogu li njih dvoje da pređu na drugu stranu puta, da ne bi morali baš da se mimoiđu sa tom starom ženom.

"Zašto?" pitao je otac.

"Pa, neću da je gledam izbliza", rekla je tad Nikol. "Stara je i ružna. Prolazi me neka jeza od nje."

"Bićeš i ti stara jednog dana", odgovorio je njen otac i odbio da pređe na drugu stranu puta.

Sad sam ja stara i ružna. Sad me, čak, prolazi neka jeza od mene same. Dodala je ogledalo Orlu. "Upozorio si me", reče nezadovoljno. "Možda je trebalo da poslušam."

"Naravno da si šokirana", reče Orao. "Šesnaest godina nisi videla sebe. Većini ljudi proces starenja teško pada i ako ga prate svaki dan pomalo." On joj sad pruži vreću sa kozmetikom.

"A, neka, hvala", reče Nikol snuždeno, odbijajući vreću. "Mi ovde imamo jednu beznadežnu situaciju. S ovom facom ni Mikelanđelo ne bi mogao ništa učiniti."

"Kako god hoćeš. Ali, mislio sam da ćeš možda želeti da upotrebiš kozmetiku pre nego što tvoj posetilac stigne."

"Posetilac!" reče Nikol, iznenađena ali i uzbuđena. "Imaću gosta!... Pa... ko je to?" Pruži ruke ka ogledalu i kozmetici.

"Mislim da ću ostaviti da to bude iznenađenje. Ta osoba stiže za neki minut."

Nabacila je puder i karmin, iščešljala svoju sedu kosu i ispravila i malo počupala obrve. Najzad baci pogled pun neodobravanja ka ogledalu. "Otprilike toliko mogu sad da uradim", reče, koliko Orlu toliko i sebi.

Nekoliko minuta kasnije Orao je otvorio vrata sobe i izišao. Kad se vratio, s njim je ušao jedan okto.

S mesta gde je sedela Nikol vide da se kraljevska plava boja razliva više nego što bi trebalo, dok je taj okto slao signale: "Zdravo, Nikol. Kako si?"

"Doktorka Plava!" dreknu Nikol uzbuđeno.

Plava je postavila onu spravu ispred Nikol. "Ostaću ovde sve dok ne budeš spremna za transfer", reče oktoska lekarka. "Orao sada ima druge dužnosti."

Sada su preko ekrančića jurile trake boja. "Pa, nije mi jasno", reče Nikol, gledajući ekran 'naopačke', sa svoje strane. "Kad je ovo bilo u Orlovim rukama, pokazivalo je samo neke krive žvrljokice."

"To je njihov specijalni, namenski jezik za nauku i tehniku", reče doktorka Plava. "Neverovatno je tačan, mnogo bolji od naših boja, samo, naravno, ja ne znam ni da počnem da ga čitam. Ova spravica je multilingvalna. Ima čak i engleski modus."

"Dobro, a kojim jezikom ti razgovaraš s Orlom kad ja nisam tu?"

"Onda oboje koristimo boje. One se njemu pojavljuju na čelu, i idu sleva nadesno."

"Zezaš se", reče Nikol, pokušavajući da zamisli Orla sa bojama na čelu.

"Ni najmanje. Orao je zapanjujući stvor. On krešti i cvrkuće s avijanima, ciči i zviždi sa mirmimačkama."

Nikol još nikada, do ovog trena, nije videla reč 'mirmimačka' ispisanu jezikom kolora. Morala je da pita šta ta reč znači. Dobila je objašnjenje; Plava je ujedno saopštila da šest takvih bića sada stanuje u 'Grandu', i da će se još četiri uskoro ispiliti iz oplođenih mana-dinja. "Za razliku od oktoa i ljudi, koji su spavali šesnaest godina, mana-dinje su puštene da se razviju u mirmimačke i zatim u sesilni materijal. Ovo im je već druga generacija."

Videći da Plava ostavlja taj dijagnostički aparat na sto, Nikol reče: "Dakle, kakva je presuda za danas, doco?"

"Nabijaš snagu", odgovori Plava. "Međutim, živa si samo zahvaljujući tim mnogobrojnim sondama koje su ugrađene u tebe, i koje deluju komplementarno. Pre ili kasnije trebalo bi da razmisliš..."

"...o mogućnosti ugradnje novog srca. Znam. Možda će ti izgledati čudno, ali, to je ideja koja mi se ne sviđa osobito. Ne znam tačno zašto sam protiv toga. Možda još nisam videla šta je još preostalo kao razlog za život. Da je Ričard živ, znam da bih..."

Zaćuta. Za tren, samo jedan, sećanje ju je vratilo u projekcionu dvoranu, u one trenutke kad je gledala usporene snimke Ričardove pogibije. O tome nije, otkad se probudila, nijednom razmišljala.

"Mogu li te zapitati nešto veoma lično?" reče ona Plavoj.

"Samo napred."

"Nas dve smo zajedno gledale smrt Ričarda i Arčija. Mene je to toliko pomelo da nisam mogla funkcionisati. Arči je ubijen u istom trenutku; Arči, koji je bio tvoj životni drug. Pa ipak, ti si sedela pored mene i tešila me. Zar nisi imala nikakav osećaj tuge, ili gubitka, zbog Arčijevog stradanja?"

Plava nije odgovorila odmah. "Mi oktoi se od detinjstva uvežbavamo da kontrolišemo ono što vi ljudi nazivate emocijama. Alternativci su, naravno, jako podložni osećanjima. Međutim, oni od nas koji..."

"Uza sve dužno poštovanje", reče Nikol prekidajući tok signala Plave, i dodirnuvši je rukom, "moram reći da te ovo nisam pitala klinički, kao doktorka doktorku. Bilo je to pitanje jedne prijateljice drugoj."

Jedan kratkotrajni talas grimizne boje, a zatim drugi, plave, potekoše razliveno i nepovezano preko tuđinkine glave. "Da, imala sam osećanje gubitka", reče doktorka Plava. "Ali, znala sam da će se to dogoditi, pre ili kasnije. Čim se Arči uključio u ratni štab, njegova terminacija postala je izvesnost. Osim toga, u tom momentu moja dužnost je bila da pomažem tebi."

Vrata se otvoriše i Orao uđe. Nosio je veliku kutiju punu hrane, odeće i razne opreme. Saopšti Nikoli da joj je doneo skafander, i da joj predstoji izlazak iz ove kontrolisane životne sredine, i to u vrlo bliskoj budućnosti.

"Doktorka Plava kaže da ti možeš da govoriš i bojama", reče Nikol šaljivim tonom. "Hoću da mi pokažeš."

"Šta želiš da kažem?" reče Orao, ali ne glasom nego bojama koje su, u obliku uspravnih uskih traka, počinjale na levoj strani njegovog čela i pomicale se ka desnoj.

"Dovoljno je", reče Nikol smejući se. "E jesi neverovatan."

Nikol je stajala na podu ogromne fabrike i gledala piramidu ispred sebe. Desno od Nikol, manje od kilometar udaljena, radila je jedna grupa biota specijalne namene; dvojica od njih su bili divovi-buldožeri. Gradili su planinu. "Zašto radite sve ovo?" reče Nikol u maleni mikrofon u svom šlemu.

"To je priprema za sledeći ciklus", odgovori Orao. "Zaključili smo da će ove konstrukcije povećati verovatnoću da svojim eksperimentom postignemo ono što želimo."

"Pa, to znači da već znate ko će biti sledeći putnici u Rami?"

"Ne znam odgovor na to", reče Orao. "Nemam nikakve dužnosti u vezi s budućim kretanjem Rame."

"Ali, ranije si nam rekao", nastavi Nikol, koju takav odgovor nije zadovoljio, "da se nikakve promene ne vrše ako nisu potrebne."

"Ne mogu ti pomoći", reče Orao. "Hajde, uđi u terensko vozilo, Plava hoće da pogleda planinu izbliza."

Oktopaukinja je u skafandru izgledala vrlo neobično. Nikol se, zapravo, na sav glas smejala kad ju je prvi put videla takvu: telo crno kao ugalj, sa osam nogu/pipaka, pokriveno belom tkaninom koja se pripila uza samu kožu; na glavi ogroman providni šlem, kroz koji su se mogle čitati boje.

"Bila sam zapanjena kad smo prvi put išli napolje", reče Nikol Plavoj, koja je sedela pored nje u otvorenom terenskom vozilu što je grabilo preko ravnice, ka planini. "Ne, reč 'zapanjena' nije dovoljno jaka. I ti i Orao ste mi rekli da smo u fabrici gde Ramu preuređuju za sledeće putovanje, ali ovako nešto nisam ni slutila."

"Piramidu smo zidali oko tebe", reče Orao sa vozačkog sedišta ispred njih. "Za to vreme ti si spavala. Nismo narušili tvoju životnu sredinu. Da to nismo bili sposobni da izvedemo, morala bi biti probuđena mnogo ranije."

"Zar te ne zapanjuje čitav ovaj posao?" reče Nikol, još okrenuta Plavoj. "Zar se ne pitaš kakva su bića pokrenula sve ovo? Štaviše, i napravila veštačke inteligentne stvorove kao što je Orao? Gotovo je nemoguće zamisliti..."

"Nije tako teško, nama", reče okto. "Imaj na umu da smo mi od početka znali da postoje superiorna bića. Mi kao inteligentna rasa postojimo samo zahvaljujući tome što su Prethodnici izmenili naše gene. Ni u jednom trenutku naše istorije mi nismo zamišljali da smo vrhunac života."

"A ni mi, bogami, to više nećemo zamišljati", reče Nikol, utonula u misli. "Kakva god da je ljudska istorija bila, sada je duboko i nepovratno izmenjena."

"Možda i nije", reče Orao sa prednjeg sedišta. "Naša zaliha podataka sugeriše da neke žive vrste nisu značajno izmenjene dodirom s nama. Pa, i naši eksperimenti su tako konstruisani da dozvoljavaju tu mogućnost. Kontakt s nama je vremenski ograničen, i zahvata samo mali deo ukupne populacije. Nema nastavljanja odnosa, osim ako ispitivana vrsta ne preduzme intenzivne korake u tom pravcu. Ne verujem da je život na Zemlji sada mnogo drugačiji nego što bi bio da Rama nije nijednom zašao u vaš Sunčani sistem."

Nikol se nagnu napred. "Da li ti to pouzdano znaš ili samo nagađaš?"

Orlov odgovor je bio neodređen. "Pojava Rame je svakako izmenila vašu istoriju", reče on. "Mnogih krupnih događaja ne bi bilo da nije bilo nikakvog kontakta.

Ali, kroz sto godina, od danas, ili kroz pet stotina - kolika će biti razlika između tadašnje Zemlje i one koja bi u svakom slučaju postojala i bez nas?"

"Promenio se, sigurno, ljudski pogled na svet", reče Nikol. "Saznanje da negde u svemiru postoji, ili da je bar postojala, inteligencija dovoljno napredna da sagradi međuzvezdani robotski brod dimenzija vrlo velikog grada - ne može biti odbačeno kao beznačajno. Ono ljudskom doživljaju sveta otvara sasvim drugačiju perspektivu. Zbog toga se mora načiniti revizija religije, filozofije, čak i temelji biologije..."

"Drago mi je što vidim", prekide je Orao, "da je bar neki mali deo tvog optimizma i idealizma nadživeo sve ove godine. Imaj na umu, međutim, da su ljudi u Novom Raju znali da stanuju u jednom veštačkom carstvu koje su vanzemaljci konstruisali namenski, baš za njih. Rečeno im je, govorila si im i ti, da ih neprekidno posmatramo. Pa ipak, čim se pokazalo da 'tuđini' nemaju nameru da se mešaju u svakodnevna ljudska posla, ljudi su počeli da se ponašaju kao da ta naprednija bića i ne postoje."

Terensko vozilo stiže do podnožja planine. "Ja sam iz čiste radoznalosti želela da dođem ovde", signalisala je Plava. "Kao što znate, mi nismo imali, u našem carstvu u Rami, nikakve planine. Nema ih mnogo ni u onom delu naše planete gde sam živela kad sam bila vrlo mlada. Pomislila sam da bi bilo fino stati na sam vrh."

"Angažovao sam, za naše potrebe, jednog od divova-buldožera", reče Orao. "Put do vrha će trajati samo deset minuta. Možda ćete se vas dve na nekim mestima uplašiti zbog strmog uspona, ali, savršeno je bezbedno, pod uslovom da se dobro vežete za sedišta."

Nikol ipak nije bila suviše stara da uživa u tom spektakularnom usponu. Nosio ih je veliki biot-buldožer. Nije imao osobito udobna sedišta za putnike, neke džombe je savladavao vrlo grubo, ali vidici koji su se otvarali tokom uspona svakako su vredeli truda.

Ova planina u rasklopljenom Rami bila je, sada, preko hiljadu metara visoka, a njen približno kružni obim iznosio je oko deset kilometara. Već sa visine od četvrt kilometra Nikol je jasno videla piramidu u kojoj je donedavno spavala. Dalje se, u svim pravcima, širio horizont sa mnogo započetih građevina i drugih konstrukcija, čije se namene nisu mogle pogoditi.

Znači, tako, sve kreće iz početka, pomisli ona. Preuređeni Rama će uskoro krenuti u neke druge zvezdane sisteme. Šta li će tamo zateći? Ko su kosmoplovci koji će, posle nas, hodati po ovom tlu? Ili se penjati uz ovu planinu?

Buldožer je zastao na jednom ravnom platou nadomak vrha. Troje putnika siđoše. Pogled sa vrha je bio zadivljujući. Razgledajući panoramu Nikol se prisećala kakvo je osećanje čudesnog doživela na svom prvom putovanju u Ramu, kad se vozila pokretnom stolicom nalik na ski-lift nadole, ka ravnici, i kad se taj gigantski tuđinski svet prvi put raširio pred njom. Hvala ti, pomisli ona obraćajući se Orlu, ali samo u svojim mislima, hvala ti što si me održao u životu. Dobro si učinio. Samo ovaj jedan doživljaj, i uspomene njime pokrenute, dovoljan su razlog, više nego dovoljan, da se ide dalje.

Nikol se okrete da pogleda druge delove planine. Vide da nešto maleno leti u blizini, uleće u crveno žbunasto rastinje udaljeno dvadesetak metara i izleće iz njega. Priđe, i rukom uhvati jednu od tih letećih stvari. Oblikom i veličinom bio je to leptir. Krila su mu bila ukrašena šarenim mrljama bez ikakve simetrije ili ma kog drugog

organizacionog principa koji bi njoj bio vidljiv. Ona ga pusti, uhvati drugog. Šara na tom drugom ramanskom leptiru bila je sasvim drukčija, ali, opet, bogata bojama i ukrasima.

Plava i Orao priđoše i stadoše uz nju. Nikol im pokaza šta ima u šaci. "Leteći bioti", reče Orao bez ikakvog dodatnog komentara.

Nikol se divila toj malenoj kreaturi. Setila se Ričardovih reči: Ponešto zapanjujuće desi se svakog dana, i podseti nas, uvek iznova, kakva je radost biti živ.

2.

Tek što je Nikol završila kupanje, u sobu uđoše dva biota, jedan u obliku krabe a drugi nalik na ogromnu dečju igračku u vidu kamiona. Kraba je pomoću svojih moćnih štipaljki i čitavog arsenala dodatnih alatki isekla Nikolin 'kovčeg' za spavanje u manje delove. Zatim ih je naslagala u tovarni prostor 'kamiona'. Bioti pođoše ka vratima. No, kraba usput ščepa i Nikolinu belu kadu za kupanje, i sve stolice osim one na kojoj je ona sedela, i sve to potrpa preko isečenog kovčega. Onda nabaci sebi na leđa i beli sto - i tek tad iziđe za 'kamionom'.

Nikol izravna haljinu. "Nikad neću zaboraviti svoj prvi pogled na biot-krabu", komentarisala je, obraćajući se svojim družbenicima. "Videla sam je na onom ogromnom ekranu u kontrolnom centru 'Njutna', pre tako mnogo, mnogo godina. Svi smo se prestravili."

"Eto, došao je taj dan", signalisala je doktorka Plava nekoliko sekundi kasnije. "Jesi li spremna za prelazak u 'Grand hotel'?"

"Pa i nisam", reče Nikol s osmehom. "Sudeći po onome što ste mi ispričali ti i Orao, mome uživanju u samoći došao je kraj."

"Tvoja porodica i tvoji prijatelji su vrlo uzbuđeni što će te videti", reče Orao. "Juče sam ih posetio i rekao im da dolaziš. Stanovaćeš u sobi gde su Maks, Eponina, Eli, Marijus i Niki. U drugoj sobi su Patrik, Nai, Bendži, Kepler i Marija. Kao što ti rekoh prošle nedelje, Patrik i Nai su tako reći odmah posle buđenja počeli da postupaju prema Mariji kao prema svojoj kćeri. Poznata im je cela priča o tome kako si je spasla u vreme bombardovanja."

"Ne znam da li je 'spasavanje' prava reč za to", reče Nikol. Jasno se sećala svojih poslednjih sati u onom starom Rami, s oktoima i ljudima. "Uzela sam je zato što nije imao ko drugi da se brine o njoj. Svako bi učinio isto."

"Spasla si joj život", reče Orao. "Odnela si je iz zoološkog vrta; približno jedan sat posle toga, tri velike bombe pale su na taj deo zoo vrta i raznele ga na komade. Da ti nisi pronašla Mariju, ona bi sasvim sigurno poginula."

"To je sad divna i inteligentna mlada osoba", reče doktorka Plava. "Videla sam je, nakratko, pre nekoliko nedelja. Eli kaže da je Marija neverovatno aktivna. Prva se budi ujutro, poslednja zaspi uveče."

Kao Keti, pomisli, i protiv svoje volje, Nikol. Ko si ti, Marija? Zašto si poslata u moj život baš u tom času?"

"Eli mi je takođe rekla da su Marija i Niki nerazdvojne", nastavljali su se signali Plave. "Uče zajedno, jedu zajedno, i neprekidno pričaju o svemu i svačemu. Niki je ispričala Mariji sve o tebi."

"Kako je to moguće?" reče Nikol s osmehom. "Kad sam ja poslednji put videla Niki, ona nije imala ni četiri godine. Deca ne zadržavaju uspomene iz tako ranog životnog doba..."

"Zadržavaju ako prespavaju sledećih petnaest godina", reče Orao. "Kepler i Galilej se takođe veoma jasno sećaju tih dana. Ali, možemo pričati i usput. Vreme je da krenemo."

Orao pomože obema da navuku skafandre. Onda uze kofer sa Nikolinim stvarima. "Ovde sam stavio i tvoju lekarsku torbu, zajedno sa tvojom odećom, a i kozmetiku koju si koristila poslednjih nekoliko dana", reče on.

"Moju lekarsku torbu?" reče Nikol i nasmeja se. "Zaboga, pa ja sam to već zaboravila... maltene. Imala sam je sa sobom, zar ne, kad sam našla Mariju? Hvala ti."

Sve troje iziđoše iz te sobe, koja je bila na najnižem, prizemnom spratu velike piramide. Nekoliko minuta kasnije prođoše kroz veliku zasvođenu kapiju te zgrade. Napolju ih je, u blistavoj svetlosti fabrike, čekalo terensko vozilo. "Trebaće nam nekih pola sata da stignemo do brzih liftova", reče Orao. "Naš šatl je parkiran na doku na najvišem spratu."

Kad je terensko vozilo krenulo, Nikol se okrenula i pogledala iza sebe. Vide, iza piramide, onu planinu na koju su se peli juče. "Znači, ti zaista ne znaš zašto su pušteni biot-leptiri?" reče ona u mikrofon u šlemu svog skafandra.

"Ne znam", reče Orao. "Moje radne dužnosti tiču se isključivo vašeg ciklusa."

Nikol nastavi da posmatra predeo iza sebe. Vozilo prođe pored jedne grupe visokih bandera; bilo ih je desetak, i bile su žicama povezane pri vrhu, na sredini i pri dnu. Sve ovo će biti deo novog Rame, razmišljala je. Najednom joj pade na um da je ovo njen poslednji izlazak iz Rame - poslednji u životu. Zapljusnu je ogromna tuga. Ovo je bio moj dom. A ja, evo, odlazim zauvek.

"Da li bi bilo moguće", reče ona, ne okrećući se ali ipak govoreći Orlu, "da ja vidim još neki deo Rame pre nego što odemo zauvek?"

"Zašto?" reče Orao.

"Pa, nisam baš sigurna... Možda samo zato da bih još jedan sat mogla da plovim kroz svoje uspomene."

"Rama je rasklopljen, obe polarne udubine i čitav južni hemicilindar su potpuno izmenjeni. Ti ih sad ne bi prepoznala. Cilindrično more je ispražnjeno i uklonjeno. U toku je proces demontaže Njujorka."

"Ali Njujork još nije sasvim uništen?"

"Još nije."

"Možemo li, dakle, da svratimo u njega, samo nakratko?"

Molim te, učini toliko za jednu staru ženu, pomisli ona. Čak i ako ni ona sama ne razume svoj zahtev.

"Dobro", reče Orao, "ali za to će nam trebati nešto vremena. Njujork je prenet u drugi deo fabrike."

Stajali su na zupčastom 'bedemu' pri vrhu jednog od oblakodera. Veći deo Njujorka bio je već srušen, naprosto sravnjen naletima stravično moćnih biot-buldožera. Ostalo je samo još dvadesetak zgrada oko jednog gradskog trga.

"Nekad su postojala tri velika legla ispod grada", govorila je Nikol Plavoj. "Jedno za nas, jedno za avijane, a jedno za tvoje rođake. Pala sam u avijansko leglo i tu ostala

dok me Ričard nije izvukao." Zaćuta. Uvide da je tu priču već pričala Plavoj, i da oktoi ne zaboravljaju nikad ništa. "Ne smeta ti?" upita je.

"Molim te, nastavi", reče okto.

"Tokom čitavog našeg boravka ovde, na ovom ostrvu, nismo otkrili da bilo koja od ovih zgrada ima ulaz. Nije li to zapanjujuće? O, kako bih volela da je Ričard još živ pa da vidim njegovo lice dok Orao otvara vrata oktahedrona... Ala bi se šokirao..."

"U svakom slučaju", nastavi ona, "Ričard se vratio u Ramu samo da bi mene našao. Zaljubili smo se, i smislili način da pobegnemo sa ostrva, uz pomoć avijana. Bilo je to jedno tako slavno vreme - pre tako mnogo godina..."

Nikol zakorači napred, dohvati oberučke šipku ograde, i zagleda se u okolna prostranstva. U svome duhu vide onaj negdašnji ramanski Njujork. Tamo su bili lukobrani. Iza njih, Cilindrično more. Negde oko sredine onih ružnih hrpa metala bio je 'ambar' a u njemu jama u kojoj zamalo da umrem.

Suze joj potekoše nenadano, iznenadivši i nju samu. Slivale su joj se iz očiju i klizile niz obraze. Nije se okretala, sada. Od šestoro moje dece, petoro je rođeno tu, ispod ovog tla. Nadomak one naše jazbine našli smo Ričarda posle njegovog dvogodišnjeg odsustva. Bio je u komatoznom stanju.

Sećanja su navirala jedno za drugim u njen duh, tumbala se, a svako pojedino je donosilo po jednu nejasnu tugu i po jednu novu navalu suza. Nikol ih nije mogla zaustaviti. U jednom trenutku - ona silazi u oktosko leglo da spase svoju ćerku Keti; evo drugog trenutka - ona je strašno uzbuđena i oduševljena, upravo je preletela Cilindrično more u mreži koju su vukla tri avijana. Moramo pre ili kasnije umreti, pomisli ona nastojeći da zaustavi suze, zbog toga što u našem mozgu ne ostane više nimalo mesta za nove uspomene.

Zureći preko slomljenog pejzaža Njujorka i trudeći se da rekonstruiše onaj negdašnji, najednom oštro sagleda jednu mnogo raniju epohu svog života. Hladno veče pozne jeseni u gradiću Bovoa; bili su to njeni poslednji dani na Zemlji, i poslednji pred njen i Ženevjevin odlazak na skijanje na Davosu. Sedela je sa svojim ocem i sa svojom ćerkom ispred kamina, u njihovoj vili. Pjer je te večeri bio veoma zamišljen. Ispričao je Nikol i Ženevjev mnoge izuzetne momente iz vremena kad se udvarao Nikolinoj majci.

Kasnije, kad je došlo vreme za spavanje, Ženevjev je postavila svojoj majci jedno pitanje. "Zašto deda toliko priča o stvarima iz davne prošlosti?" pitala je tinejdžerka.

"Zato što su njemu važne", odgovorila je tada Nikol.

Oprostite mi, pomisli Nikol, zureći jednako u preostale oblakodere. Oprostite mi, svi vi stari ljudi čije priče sam ignorisala. Nisam želela da budem neučtiva, niti da ispoljim nadmenost. Naprosto nisam razumela šta to znači biti star.

Nikol uzdahnu, zatim duboko udahnu, i okrete se. "Da li ti je dobro?" krenuše signali Plave.

Klimnula je glavom. "Hvala ti za ovo", reče ona Orlu. Glas joj se slamao. "Sad sam spremna da krenem."

Čim se njihov mali šatl vinuo iz hangara u svemirski prostor, ugledala je svetla; bila su više od sto kilometara udaljena, pa ipak su činila veličanstven prizor naspram crnog svemira i dalekih zvezda.

"Ovo Čvorište ima jedno teme više", reče Orao. "Zato je sad to pravilni tetraedar. Ono čvorište koje ste posetili kod Sirijusa nije imalo Modul znanja."

Nikol je ćutke gledala kroz prozor šatla; zaista joj je bio zastao dah. Ta blistava konstrukcija koja se polako okretala u daljini, izgledala je nestvarno: kao tvorevina njene mašte. Četiri velike lopte na rogljevima tetraedra, spojene pomoću šest pravolinijskih transportnih hodnika. Svaka sfera bila je potpuno iste veličine, svaka 'tanka' cev između njih jednake dužine, a sve providno. S ove udaljenosti, pojedinačna svetla u Čvorištu stapala su se u jedno neprekinuto blistanje, tako da je celina izgledala kao divovska četvororogljasta buktinja u tami vasione.

"Predivno", reče ona, ne uspevajući da nađe nijednu drugu reč za divljenje i strahopoštovanje kojim je bila obuzeta.

"A tek da vidiš s osmatračke palube naše stambene zone", reče Plava svojim bojama pokraj nje. "Zasenjujuće. Tamo si tako blizu da možeš razaznati pojedinačna svetla u tim kuglama, primećuješ čak i pojedina vozila kako jure duž tih transportnih cevi. Mnogo gosti 'Granda' ostaju na toj palubi satima. Zabavljaju se nagađanjima koje svetlo označava kakvu aktivnost unutra."

Nikol je, gledajući bez reči Čvorište, osećala da joj se koža ježi. Začu jedan daleki glas, glas Frančeske Sabatini, zatim reči pesme koju je, kad je pošla u osnovnu školu, prvu naučila.

Sjajem blista, kao da gori,
tigar! tigar! u šumi noći.
Ko ga tako skladnog stvori?
Besmrtni tvorac, simetrista.

Da li je onaj koji je stvorio jagnje, stvorio i tebe? pomisli Nikol dok se tetraedar svetlosti lagano okretao. Setila se jednog poznog noćnog razgovora sa Majklom O'Tulom, dok su boravili na onom drugom Čvorištu, kod Sirijusa. "Moramo, posle ovog iskustva, skinuti okove sa Boga", rekao je on tada. "I naša homocentrična ograničenja takođe moramo skinuti s njega. Onaj Bog koji je stvorio arhitekte Čvorišta, sigurno će smatrati da su smešni i jadni naši pokušaji da ga definišemo terminima koji su za nas, ljude, lako shvatljivi."

Nikol je bila fascinirana izgledom Čvorišta. Čak i s ove daljine, njegovi različiti tetraedarski aspekti delovali su hipnotički. Pred njenim očima, taj svemirski div-brod pređe, svojim sporim rotiranjem, u takav položaj da je jedan od četiri jednakostranična trougla, koji su činili njegova prazna lica, bio tačno ispred šatla; drugim rečima, putanja šatla je bila tačno okomita u odnosu na taj deo tetraedra, i produžavala se pravo ka njegovom centru. Sad je Čvorište bilo, prividno, sasvim drugačije - sasvim lišeno dubine. Četvrti rogalj, uistinu nekih tridesetak kilometara udaljeniji od Nikol, kao da je postao svetlosni centar jednog savršenog trougla.

Ali šatl naglo promeni pravac letenja. Čvorište nestade iz njihovog vidnog polja. Sad je Nikol videla, u daljini, jednu usamljenu svetložutu zvezdu. "Ono je Tau Ceti", reče joj Orao, "zvezda veoma nalik na vaše Sunce."

"A zašto je, ako smem pitati", reče Nikol, ovo Čvorište baš ovde, kod Tau Ceti?"

"To mu je optimalno privremeno boravište", odgovori Orao. "Naime, ovo je najoptimalniji položaj za obavljanje našeg trenutnog zadatka - prikupljanja informacija o ovom delu Galaksije."

Nikol ćušnu Plavu. "Da li vaši inženjeri ponekad pričaju prazne priče u koloru?" reče smeškajući se. "Naš domaćin nam je upravo ponudio jedan 'prazan' odgovor."

"Mi smo, kao rasa, ponizniji nego vi", uzvrati Plava. "To je, opet, verovatno zbog našeg odnosa prema Prethodnicima. Ne pretendujemo na to da baš sve shvatimo."

"Mi smo u poslednje vreme vrlo malo razgovarale o tvojoj rasi", reče Nikol, obuzeta osećanjem da je suviše mislila samo na sebe i da bi trebalo da se izvini. "Sećam se samo da si mi rekla da su vaša bivša Glavna, i celo njeno osoblje, i svi koji su u ratu učestvovali, uredno 'terminirani'. Da li novo rukovodstvo dobro funkcioniše?"

"Uglavnom", odgovori Plava. "Funkcioniše dobro, ako se ima u vidu u kakvoj smo teškoj stambenoj situaciji. Džejmi je sad na jednom od nižih nivoa novog rukovodstva. Gotovo sve svoje vreme, kad je u budnom stanju, posvećuje poslu. Nismo još uspeli da ostvarimo ni približnu ravnotežu u našoj naseobini, zato što stalno izbijaju spoljašnja trvenja."

"Pretežno krivicom ukrcanih ljudi", reče Orao. "Nikol, mi ranije nismo razgovarali o toj temi, ali sad je verovatno pogodan trenutak. Iznenađeni smo neuspehom tvoje rase da se adaptira na uslove multispecijskog društva. Veoma mali broj ljudi je prihvatio postavku da su pripadnici raznih drugih svemirskih rasa jednako važni i sposobni."

"Ja sam ti to rekla ubrzo posle našeg prvog susreta, još davno", reče Nikol. "Ukazala sam ti na činjenicu da, iz raznih istorijskih i sociooloških razloga, postoji ogroman raspon različitih ljudskih reakcija na nove ideje i koncepte."

"Sećam se", reče Orao. "Međutim, zavelo nas je iskustvo s tobom i tvojom porodicom. Došli smo do uverenja da je onaj proces u Novom Edenu, gde su agresivni i teritorijalno grabljivi pojedinci uzeli vlast, samo anomalija, koja bi se dala objasniti izuzetno lošim sastavom kolonista. Ali, posle toga smo ih, ovde, sve probudili; posmatramo, evo, već godinu dana njihove interakcije u 'Grandu', i zaključuili smo da zaista imamo pred sobom tipičan uzorak ljudskog roda."

"To zvuči kao da ću se ja naći u nekoj neprijatnoj situaciju", reče Nikol. "Postoji li još nešto što bi trebalo da znam pre nego što stignemo?"

"Ne istinski", reče Orao. "Sad sve držimo pod kontrolom. Siguran sam da će ti tvoji drugari ispričati svoje najvažnije doživljaje. Osim toga, čitava ta situacija je privremena, štaviše, svemu se već primakao kraj."

"U početku su", reče Plava, "preživeli ljudi iz Rame bili razmešteni u sve delove 'morske zvezde'. U svakom kraku našlo se i ljudi, i oktoa, i po nekoliko naših pomoćnih životinja, kojima je dozvoljeno da prežive zato što su od bitnog značaja za opstanak naše socijalne strukture. Sve je to izmenjeno nekoliko meseci kasnije, ponajviše zbog ljudskog agresivnog i neprijateljskog ponašanja. Sad svaka rasa živi strogo u svom, zasebnom prostoru."

"To je segregacija", reče Nikol tužno. "Jedna od bitnih karakteristika moje rase."

"Međuspecijski kontakti sad se dešavaju samo u restoranima i drugim zajedničkim prostorijama u središtu 'morske zvezde'", reče Orao. "Ali, više od polovine ljudskih bića ne izlazi iz svog 'kraka' hotela nikad, osim da bi jeli, a mnogi i tamo pomno izbegavaju kontakt sa drugim rasama. S naše tačke gledišta, ljudska bića su zapanjujuće ksenofobična. U našim bazama podataka nema mnogo primera svemirom plovećih rasa koje bi bile sociološki toliko nazadne kao vaša."

Šatl se još jednom okrete. Monumentalni tetraedar uplovi opet u njihovo vidno polje. Sad su mu bili mnogo bliže. Ljudsko oko je moglo razaznati mnoge pojedinačne izvore svetlosti, ne samo u sferama nego i u šest vitkih providnih cevi između njih. Nikol, zagledana u tu divotu, teško uzdahnu. Razgovor sa Plavom i Orlom ju je deprimirao. Možda je Ričard bio u pravu, možda ljude ne možeš promeniti osim ako svima ne izbrišeš pamćenje i celini, i ako ljudski rod ne počne iz početka, u novoj životnoj sredini, sa poboljšanim operativnim sistemom.

Želudac joj se sav uzmućkao dok je šatl prilazio tuđinskom 'hotelu' u obliku morske zvezde: iako je govorila sebi da se ne treba brinuti zbog smešnih sitnica, bilo joj je veoma neprijatno zbog njenog spoljašnjeg izgleda. Bacala je poglede u ogledalo, pokušavala da malo dotera šminku. Ničim nije uspevala da ublaži svoju zabrinutost. Matora sam. Dečurlija će smatrati da sam ružna.

Morska zvezda je bila znatno manja nego nekadašnji Rama. Nikol je sad bilo jasno zašto je unutra gužva. Orao joj je objasnio da je intervencija bila preduzeta samo zato što je u Rami nastalo krizno stanje, i da je posledica svega bio dolazak na Čvorište nekoliko godina ranije nego što je prvobitno planirano. Ova 'morska zvezda', zapravo zastarela svemirska lađa koja je igrom slučaja izmakla procesu recikliranja, na brzinu je prepravljena u privremeni smeštajni objekat - 'Grand hotel' - gde će stanovnici Rame boraviti dok ne budu preseljeni na trajnije boravište.

"Dali smo stroga naređenja", reče Orao, "da tvoj ulazak u 'Grand' prođe što smirenije. Ne želimo nikakvo nepotrebno opterećivanje tvog organizma. Grmalj i njegova armija su već ispraznili sve hodnike i zajedničke prostorije duž putanje kojom ćeš se kretati od šatla do tvoje sobe."

"Znači ti ne ideš sa mnom?"

"Ne", odgovori Orao. "Imam posla na Čvorištu."

"Ja ću te pratiti preko palube za posmatranje, sve do ulaska u ljudski krak hotela", reče Plava. "Od te tačke bićeš sama. Na sreću, tvoja soba nije daleko od ulaza u krak."

Nikol i Plava se iskrcaše, Orao ostade u šatlu. Vanzemaljski čovek-ptica im je mahnuo za zbogom dok su stajale u vazdušnoj pretkomori. Nekoliko minuta kasnije bile su u velikoj odaji za presvlačenje; tu ih je pozdravio robot poznat pod imenima 'Veliki Blok' i 'Grmalj'.

"Dobrodošla, Nikol d'Žarden Vejkfild", reče ogromni robot. "Drago nam je što konačno stižeš i ti. Molim, ostavi skafander na klupu koja je desno od tebe."

Bio je 'tri sa dva': visok nešto manje od tri metra, širok nešto manje od dva, sastavljen od pravougaonih blokova kao kakva dečja igračka. Izgledao je sasvim isto kao onaj robot koji je pre mnogo godina, na sirijuskom Čvorištu, testirao inženjerske sposobnosti Nikol i njene porodice. U odnosu na Nikol i Plavu, bio je ogroman.

"Iako sam siguran da nikakvih problema neće biti", reče on mehaničkim glasom, "želim da te podsetim da sve komande koje izreknemo ja ili neko od sličnih, manjih robota, moraju biti izvršene bez oklevanja. Naš je cilj da u ovom svemirskom brodu održimo red. A sad pođi za mnom, molim."

Grmalj se okrete, ali samo gornjim delom tela, koji se naprosto obrnuo na središnjem zglobu koji je činio robotov 'struk'. Zatim pođe niz hodnik, ali ne zakoračivši nego zakotrljavši točkiće ispod svog jedinog, ogromnog, cilindričnog 'stopala'. "Za ovu veliku sobu kažemo da je paluba za posmatranje", reče robot. "Obično je to najposećenija

od naših zajedničkih prostorija. Noćas smo je privremeno upraznili da bi ti lakše stigla do svoje sobe."

Doktorka Plava i Nikol provedoše minut vremena gledajući kroz ogromni prozor okrenut ka Čvorištu. Prizor je bio uistinu veličanstven, ali se Nikol nije mogla koncentrisati na lepotu i sređenost ekstraterestrijalne arhitekture. Bila je odveć obuzeta željom da vidi svoju rodbinu i prijatelje.

Grmalj je ostao na palubi za posmatranje a Nikol i njena pratilja pođoše širokim kružnim hodnikom koji je, kao obruč, obuhvatao vrhove svih pet krakova hotela. Plava obavesti Nikol gde su stanice malog tramvaja. Takođe joj reče da su ljudi u trećem kraku, idući bilo nalevo bilo nadesno od stanice za šatl, dok oktoi imaju dva bliža kraka, krećuću se u smeru kazaljke na satu. "četvrti i peti krak su drugačije uređeni", rekoše boje na Plavoj. "Tamo žive sve ostale vrste bića, kao i oni ljudi i oktoi koji su stavljeni pod posebnu stražu."

"Znači, Galilej je u nekoj vrsti zatvora?"

"Ne stvarno", odgovori Plava. "Razlika je u tome što tamo ima mnogo više robota kakav je Grmalj, ali ipak manjih."

Zajedno su sišle sa tramvaja koji je obišao polovinu kruga oko 'morske zvezde'. Kad su stigle pred kapiju ljudskog kraka hotela, Plava izvuče dijagnostički aparat, uperi ga ka Nikol i poče da čita rezultate, koji su ekranom prolazili kao trake boja. Onda pomoću cilija, treplji na donjoj strani jednog pipka, poče pritiskati dugmad, zahtevajući dodatne informacije.

"Nešto nije u redu?"

"Tvoje srce je imalo nekoliko nepravilnih otkucaja tokom poslednjih šezdeset minuta", reče Plava. "Samo bih želela da proverim amplitudu i učestanost tih nepravilnosti."

"Veoma sam uzbuđena", reče Nikol. "Kod ljudi je normalno da uzbuđenje izazove..."

"Znam, ali Orao mi je rekao da budem veoma pažljiva." Sledećih nekoliko sekundi proučavala je dodatne rezultate; za to vreme na koži njene glave nije bilo nikakvih boja. Onda one ponovo krenuše. "Mislim da je u redu, ali ako osetiš i najmanji bol u prsima ili iznenadni nedostatak daha, ne oklevaj da pritisneš dugme za hitne slučajeve, koje postoji u tvojoj sobi."

Nikol zagrli doktorku Plavu. "Mnogo ti hvala. Bila si divna."

"Bilo je to moje zadovoljstvo. Nadam se da će sve dobro proći. Tvoja soba je broj 41, pravo hodnikom, dvadeseta vrata levo. Tramvaj se zaustavlja pred svakom petom sobom."

Nikol duboko udahnun i okrete se. Čekao ju je manji tramvaj. Vukući noge, lagano klizeći stopalima po podu, ona se ukrca, i mahnu Plavoj za zbogom. Minut ili dva kasnije stajala je pred jednim običnim vratima na kojima je bio bojom nacrtan broj 41.

Zakucala je. Vrata se istog trenutka otvoriše. Pozdravi je pet nasmešenih lica. "Brodošla u 'Grand hotel'", reče Maks, šireći osmeh i ruke. "Uđi i zagrli ovog arkanzaskog seljačića."

Čim je stupila u sobu, osetila je da ju je neko uhvatio za ruku. "Zdravo, mama", reče Eli. Nikol se okrete i pogleda svoju najmlađu ćerku. Eli je već bila delimično osedela na slepoočnicama, ali su njene oči bile bistre i iskričave kao i uvek.

"Zdravo, Eli", reče Nikol, i oseti da su joj suze krenule. Prve, ali ne i poslednje suze u toku sledećih nekoliko sati ponovnog susreta sa svojima.

3.

Njihova soba bila je kvadratnog oblika, približno sedam metara duga i široka. Uz zadnji zid bilo je kupatilo, ipak odvojeno pregradom, a u njemu lavabo, tuš i WC. Pored kupatila je bio veliki otvoreni ormar, u kome je stajala sva oseća i sva druga njihova imovina. Danju su madraci za spavanje bili umotani u valjke, noću su ih odmotavali i prostirali po podu.

Prve noći Nikol je spavala između Eli i Niki, a na suprotnoj strani su spavali Maks, Eponina i Marijus. U sredini je bio sto sa šest stolica, jedini preostali nameštaj u njihovoj sobi. Nikol se bila toliko umorila da je istog trenutka utonula u san, još pre nego što su ugasili svetla; ostali su se tek spremali za počinak. Posle pet sati spavanja bez ikakvih snova, Nikol se najednom probudi. Provede neko vreme ne znajući tačno gde je.

Zatim je ležala u mraku i tišini i razmišljala o događajima od prethodne večeri. Tokom samog susreta bila je toliko savladana emocijama da nije stvarno imala vremena da sredi i razmotri svoje reakcije na ovo što je videla i čula. Odmah posle Nikolinog dolaska, Niki je otišla u susednu sobu da pozove ostale. Tokom sledeća dva sata jedanaestoro ljudi je boravilo u istoj, prepunoj sobi; u svakom trenutku je bar četvoro njih govorilo istovremeno. Nikol je stigla sa svakim da popriča, ali ni sa kim se nije mogla upustiti u iole dublji razgovor.

Sve četvoro mladih - Kepler, Marijus, Niki i Marija - bejahu veoma povučenog držanja. Marija, čije su zadivljujuće plave oči bile u jakom kontrastu s njenom kožom boje bakra i crnom kosom, zahvali Nikol, kao da to govori po dužnosti, što ju je spasla. Takođe učtivo saopšti da se ne seća apsolutno ničeg iz perioda pre velikog spavanja. Niki je u suočenju s bakom bila puna poštovanja, ali i nervozna. Nikol je imala utisak da je u očima te devojčice videla i trag straha; međutim, Eli joj kasnije reče da je to verovatno strahopoštovanje, jer se Niki naslušala toliko priča o Nikol da je sad imala osećaj da razgovara sa legendom.

Dvojica momaka su bili učtivi, ali i donekle suzdržani. Tokom te večeri Nikol je, u jednom trenutku, videla kako Kepler zuri u nju sa drugog kraja sobe, netremice. Nikol podseti sebe da je prva stvarno stara osoba - ljudskog roda - koju su ti dečaci ikada videli. Babe, pa još ako su 'ftistične', naročito smetaju dečacima, pomisli ona. Zato što kvare njihove fantazije o suprotnom polu.

Bendži ju je dočekao nesuzdržanim zagrljajem. Podigao ju je svojim moćnim rukama sa poda i počeo podvriskivati od radosti. "Ma-ma, ma-ma", uzvikivao je i okretao se oko sebe, držeći Nikol tako da je njena glava bila iznad njegove. Činilo se da je odličnog zdravlja. Nikol se iznenadila kad je primetila da se prednja granica njegove kose proredila i povukla unazad, i da Bendži zapravo izgleda sredovečno. Tek kasnije je rekla sebi da to nije nimalo čudno - njemu je sad oko četrdeset godina.

Patrik i Eli su je pozdravili veoma toplo. Eli je izgledala umorna, ali je objasnila da je to zato što je imala naporan dan. Trudila se da podstakne međuspecijsko druženje u 'Grandu'. "Mogu bar toliko da učinim", rekla je ona Nikol, "kad već znam oktoski jezik. Nadam se da ćeš mi ti pomoći kad ojačaš."

Patrik je tiho saopštio Nikol da je zabrinut zbog Nai. "Razdire je ova situacija s Galilejem, majko", rekao je. "Ljuta je što su ga glupani - mi tako zovemo ove robote - odveli iz normalnog stambenog prostora, bez mnogo objašnjenja, i bez ičeg što bismo mi nazvali 'suđenjem po zakonu'. Takođe je ljuta što joj je dopušteno da provodi samo dva sata dnevno s njim. Siguran sam da će tražiti od tebe da joj pomogneš."

Nai se izmenila. U njenim očima nije više bilo ni iskrica ni blagosti, a njeno ponašanje bilo je - netipično za nju - negativno već od prvih reči. "Mi ovde živimo u najgoroj policijskoj državi, Nikol, daleko goroj nego što je bila Nakamurina. Kad se smestiš, imaću mnogo toga da ti ispričam."

Maks Paket i njegova voljena Francuskinja, Eponina, takođe su ostarili, kao i svi drugi, ali se videlo da ih njihova međusobna ljubav, i ljubav prema njihovom sinu Marijusu, održava iz dana u dan. Eponina je samo slegnula ramenima kad ju je Nikol upitala da li joj ovako skučen životni prostor smeta. "Ne stvarno", glasio je njen odgovor. "Čuj, pa ja sam kao dete živela u sirotištu u Limožu... Osim toga, naprosto sam presrećna što sam živa i što imam Maksa i Marijusa. Godinama ja nisam bila uverena da ću stići do sedih vlasi."

Maks je ostao onaj isti galamdžija i šeret. Kosa mu je, doduše, većim delom osedela, njegovi koraci bili su nešto manje energični, ali je Nikol po njegovim očima videla da uživa u životu. "Ima jedan dasa s kojim se redovno viđam u pušačkom salonu", rekao joj je Maks te prve večeri, "koji te mnogo gotivi... majke mi. On je nekako preživeo kugu, mada njegova žena nije. E, sad, dakle", nastavio je, osmehujući se, "razmišljao sam da sredim sudar za vas dvoje, čim budeš imala iole slobodnog vremena. Tip je nešto malo mlađi od tebe, ali ne verujem da će to biti smetnja."

Nikol ga zapita postoje li neki problemi između ljudi i oktoa. "Pa, znaš", odgovorio je Maks, "rat je završen pre, šta, petnaest-šesnaest godina, ali niko od ljudi nije stekao tokom tog perioda neke pozitivne uspomene koje bi ublažile gnev. Svako od ovih je u onoj užasnoj epidemiji izgubio nekoga, nekog rođaka, prijatelja, komšiju. Ne mogu ljudi tako brzo da zaborave da su oktići to izazvali."

"Kad su najzad odgovorili na napad ljudskih armija", rekla mu je Nikol na to.

"Pa, da, al' većina ljudi to ne sagledava tako. Možda veruju u Nakamurinu propagandu a ne u 'službenu' istoriju, koju nam je saopštio tvoj prijatelj Orlonja čim smo preseljeni ovde. Istina je ovo: većina ljudi mrzi oktiće i plaši ih se. Samo nekih dvadeset posto ljudi čini kakve-takve pokušaje da sazna nešto o oktićima ili da se druži s njima, iako se Eli vrlo hrabro angažuje da ih navede da to čine. Većina naroda se drži u našem kraku... Na nesreću, ova stambena teskoba nam još dodatno otežava situaciju."

Nikol se, sada, okrete na jednu stranu. Njena kćer Eli je spavala, licem okrenuta ka njoj. Eline oči su se lako trzale. Sanja, pomisli Nikol. Ne o Robertu, nadam se... Opet se dade u misli o svom ponovnom susretu sa prijateljima i porodicom. Orao je verovatno imao dobre razloge da me održi u životu, bez obzira što možda nema neki određeni radni zadatak za mene. Sve dok ne postanem invalid, ili na neki drugi način teret, moći ću korisno da delujem ovde.

"Ovo će biti tvoje prvo veliko društveno iskustvo u 'Grandu'", reče joj Maks. "Ja kad god odem u kafić, naravno kad je njima radno vreme, setim se kako je izgledao Dan

izobilja u Zelengradu. Svakojaka uvrnuta stvorenja su se dovukla s oktićima. Meni je stvarno mnogo lakše kad ih ne vidim."

"Da mi sačekamo vreme koje je samo za ljude, tata?" reče Marijus. "Niki se plaši onih iguana, zato što bulje u nas onim žutim očima i onako gadno kokodaču dok jedu."

"Sine", odgovorio mu je Maks, "ti i Niki sačekajte vreme zasebnog, ljudskog ručka, ako hoćete. Nikol je protiv segregacije, i želi da ruča zajedno sa svim stanovnicima ovog mesta. To je za nju stvar principa... Tvoja majka i ja ćemo ići sa njom da bismo joj omogućili da nauči kakvi običaji tamo vladaju."

"Nemoj se brinuti za mene", rekla mu je Nikol. "SIgurna sam da bi Eli ili Patrik..."

"Ma, koješta", prekinuo ju je Maks. "Eponini i meni će biti zadovoljstvo da te pratimo. Osim toga, Patrik i Nai su otišli u posetu Galileju, Eli je u prostoriji za rekreaciju, a Bendži čita sa Keplerom i Marijom."

"Cenim tvoje razumevanje, Makse", rekla mu je Nikol. "Meni je važno da se izjasnim od samog početka na pravi način. Orao i Plava mi nisu rekli mnogo o pojedinostima dosadašnjih nesuglasica."

"Nema šta da se objašnjava. Inače, ja sam rekao mojoj Frenči, juče uveče, čim si ti zaspala, da sam siguran da ćeš se rado družiti sa vancima." Nasmejao se. "Ne zaboravi, mi tebe dobro poznajemo."

Dođe i Eponina; iziđoše sve troje u hodnik, koji bejaše uglavnom prazan. Nekoliko ljudi je hodalo levo od njih, od središta 'morske zvezde'; desno, na drugom kraju hodnika, na samom ulazu u središte 'morske zvezde', stajali su jedan čovek i jedna žena.

Njih troje su dva ili tri minuta čekali dolazak tramvaja. Kad su se već bližili poslednjoj stanici, Maks se nagnu ka Nikol. "Ono dvoje na ulazu nisu tu samo da bi tračili vreme. Oboje su veliki aktivisti u Savetu. Vrlo su zadrti u svojim mišljenjima. Jako navalentni."

Silazeći, Nikol prihvati Maksovu pruženu ruku. "A šta oni hoće?" šapnu kad vide da taj par kreće ka njima.

"Pa ne znam", progunđa Maks, "ali brzo ćemo saznati."

"Zdravo, Makse, zdravo, Eponina", reče taj čovek. Bio je to krupan muškarac u ranim četrdesetim godinama. Pogleda Nikol i razvuče lice u širok političarski osmeh. "Ti si sigurno Nikol Vejkfild", reče pružajući ruku da se rukuje. "Svi smo toliko slušali o tebi. Dobrodošla... dobrodošla. Ja sam Stefan Kovalski."

"A ja Rene di Pon", reče i žena, prilazeći, i takođe pruži ruku Nikol.

Posle razmene nekoliko učtivih fraza, Kovalski upita Maksa šta njih troje rade. "Vodimo gospođu Vejkfild na ručak", odgovori Maks jednostavno.

"Još uvek je zajednički period", reče Kovalski sa još jednim širokim osmehom. Pogleda na svoj ručni sat. "Zašto ne pričekate još četrdeset pet minuta pa da s vama pođemo i Rene i ja. Mi smo, znate, članovi Saveta. Veoma rado bismo porazgovarali sa gospođom Vejkfild o našim aktivnostima. Savet bi svakako želeo da čuje gospođu Vejkfild, vrlo brzo."

"Hvala na ponudi, Stivene", reče Maks. "Ali, svi smo gladni. Hoćemo da jedemo sad."

Čelo gospodina Kovalskog se nabora. "Ja ne bih to činio da sam na tvom mestu, Makse. Veoma je ozbiljan trenutak. Posle onog incidenta juče na bazenu, Savet je

jednoglasno odlučio da proglasi bojkot svih zajedničkih aktivnosti, u trajanju od dva dana. Emili je bila posebno ojađena što je Grmalj izrekao uslovnu kaznu Garlandu a protiv oktoskog prekršioca nije učinio baš ništa. To je četvrta uzastopna kazna koju glupani izriču protiv nas."

"A-ma, hajde, Stivene", reče Maks. "Čuo sam juče za večerom tu priču. Garland je ostao u bazenu petnaest minuta posle isteka ljudskog perioda. Pa je on prvi zgrabio oktoa."

"Bila je to namerna provokacija", reče Rene di Pon. "Bila su samo tri oktoa u celom bazenu. Nije bilo nikakvog razloga da se jedan od njih nađe baš na stazi kojom je Garland plivao."

"Sem toga", reče Stiven Kovalski, "mi smo juče na Savetu zaključili da u ovom slučaju nije bitno sitničarenje oko takvih detalja. Bitno je da pošaljemo poruku i oktoima i glupanima, poruku koja kaže da je ljudska strana jedinstvena. Savet će se večeras ponovo sastati da sačini spisak naših žalbi."

Maks je počinjao da se ljuti. "Hvala ti što si nas obavestio, Stivene", reče on robusno. "Sad se skloni da prođemo, jer mi hoćemo na ručak."

"Grešiš", reče Kovalski. "Bićete jedina ljudska bića u restoranu. Mi ćemo, dakako, preneti Savetu, na večerašnjoj sednici, sadržinu ovog razgovora."

"Učinite vi to", reče Maks.

Maks, Eponina i Nikol prođoše kroz kapiju i pojaviše se u glavnom kružnom hodniku koji je opasivao jezgro 'morske zvezde'. "Šta je Savet?" reče Nikol.

"Jedna grupa, samoizabrana mogu dodati, koja tvrdi da zastupa sve ljude", odgovori Maks. "U prvo vreme bili su samo gnjavatori, ali u poslednjih nekoliko meseci dočepaše se i neke stvarne vlasti... Čak su pridobili jadnu Nai da im se pridruži, tako što su ponudili svoju pomoć u rešavanju problema s Galilejem."

Veliki tramvaj stade dvadesetak metara desno od njih. Iskrca se jedan par iguana. Dvojica uglastih robota, koji su dotad nenametljivo stajali po strani, sada pođoše hodnikom, postavivši se tačno između ljudi i te dve zubate životinje. Iguane odoše svojim putem, zaobilazeći ljude i robote. Nikol je razmišljala o proslavi Dana izobilja, kad je Niki bila napadnuta.

"Zašto su iguane ovde?" upita Nikol Maksa. "Moglo bi se pretpostaviti da su suviše opasne za..."

"Grmalj i Orao su to objasnili, u dvema zasebnim prilikama, na kompletnim saborima ljudske populacije. Rekli su da bez iguana nije moguća proizvodnja te biljke zvane barikan, bez koje bi oktosko društvo bilo dibidus zajebano. Nisam slušao sve detalje njihovih objašnjenja, bila je to teška biologija, ali sećam se da su, u suštini, jaja iguana vitalna karika u celom procesu. Orao je više puta ponovio da će u hotelu ostati samo najminimalniji, apsolutno neophodan broj iguana."

Njihov trio se našao pred ulazom u kafeteriju. "Da li su iguane napravile mnogo frke?" reče Nikol.

"Ne stvarno", reče Maks. "Iguane mogu biti opasne, kao što znaš, ali ako odbacimo sve ono sranje koje Savet nudi, ostaje suština da se dogodilo samo nekoliko incidenata u kojima su iguane prve nekoga napale, bez povoda. Mnogo češće su se ljudi namerno kačili s njima. Naš momak Galilej je jedne noći, u kafeteriji, ubio dve iguane, kad ga je obuzela ta njegova sklonost ka nasilju."

Maks primeti koliko jako je Nikol reagovala na tu poslednju rečenicu. "Ne volim da pričam iza leđa", nastavi on, "ali to sa Galilejem je zaista unelo razdor u našu malu porodicu. Hm, obećao sam Epi da ću pustiti da ti o tome prvo porazgovaraš s Nai."

Manji uglasti, 'blok' roboti bili su konstruisani po istom obrascu kao Grmalj. U kafeteriji je dvanaest takvih obavljalo posao konobara; nekih šest ili osam drugih su samo stajali oko prostora za ručavanje. Kad su Nikol i njeni prijatelji ušli, unutra je sedelo i jelo nekih četiri ili pet stotina oktopoda-pauka, među kojima i dva gigantska 'snabdevača' i nekih osamdeset patuljastih morfova, koji su hranu dobili u jednom kutku, na podu. Mnogi se okrenuše da gledaju prolazak Maksa, Eponine i Nikol. Desetak iguana, takođe prisutnih u blizini, prestade sa jelom i zagleda se u ljude podozrivo.

Nikol je bila iznenađena raznovrsnošću raspoložive hrane. Za sebe je odabrala krompiriće i riblje meso, hleb, jednu oktosku vrstu voća i oktoski med, da ga namaže na hleb.

"Odakle sva ova sveža hrana?" upita ona Maksa kad su seli za jedan dugačak prazan sto.

Maks pokaza prstom iznad njih. "Ova morska zvezda ima i gornji sprat. Svu hranu za svaku vrstu odgajaju tamo gore. Jedemo vrlo dobro. Doduše, Savet se žalio da mesa nema dovoljno."

Nikol uze prva dva-tri zalogaja. "Mislim da treba da te obavestim", reče Maks tiho, naginjući se preko stola ka njoj, "da su dva oktića pošla ka tebi."

Okrenula se. Zaista, prilazila su joj dva oktoa. Krajičkom oka Nikol vide da i Grmalj žurno prilazi. "Zdravo, Nikol", reče prvi okto svojim bojama. "Ja sam bio jedan od asistenata doktorke Plave u bolnici. Želim da ti izrazim dobrodošlicu i da ti se još jednom zahvalim na pomoći koju si nam onda pružala."

Nikol se uzalud trudila da nađe neko obeležje po kome bi prepoznala tog oktoa. "Baš mi je žao", reče ona prijateljskim tonom, "što ne mogu da se setim tačno..."

"Mene si tada zvala 'Mlečko'", signalisao je okto, "zato što sam se u to vreme oporavljao od operacije sočiva. Imao sam višak bele tečnosti."

"A, da", reče Nikol s osmehom. "Sad te se sećam, Mlečko. Jesam li s tobom, jednog dana, imala, za ručkom, dug razgovor o starosti? Koliko se sećam, bilo ti je teško da poveruješ da mi ljudi ostajemo živi bez obzira na to da li smo korisni ili nekorisni, sve dok ne umremo prirodnim putem."

"Tačno", reče Mlečko. "Eto, ne bih da te ometam u jelu, ali tu je i moja prijateljica, koja je mnogo želela da te upozna."

"I da ti se, takođe, zahvalim", reče njegova prijateljica, "za tako pošten stav o svemu. Doktorka Plava kaže da si bila primer za sve nas."

Počeli su da ustaju i drugi oktoi, i da staju u red iza ta dva. Na glavama većine njih već su bile vidljive boje za "Hvala ti". Nikol je bila duboko dirnuta. Na Maksov predlog, ustala je i obratila se svima njima odjednom. "Hvala vam svima za ovaj topli doček. Zaista sam dirnuta. Nadam se da ću imati priliku da vas posetim, svakog ponaosob, dok živimo ovde zajedno."

Nikolin pogled odluta desno od reda oktoa. Vide da joj prilaze njena kćer Eli i unuka Niki. "Došla sam najbrže što sam mogla", reče Eli, priđe i poljubi je u obraz. "Ali, trebalo je da znam..." dodade sa blagim osmehom. Zatim energično zagrli Nikol. "Volim te, majko", reče joj. "Mnogo si mi nedostajala."

"Objasnila sam Savetu", reče Nai, "da si ti tek stigla, i da ne razumeš u celosti značaj ovog bojkota. Nadam se da ih je to zadovoljilo."

Nai otvori vrata. Nikol pođe za njom u perionicu. Vanzemaljci su, svojevremeno, ispitali mašine za pranje i sušenje veša koje su videli u Novom Edenu, pa su, polazeći od tog saznanja kao od osnove, sklepali perionicu nadomak restorana, tj. 'kafeterije'. Upotreba te perionice bila je besplatna. Nikol i Nai zatekoše u toj velikoj prostoriji samo još dve žene. Nai namerno povede Nikol u suprotan ugao, da bi mogla privatno da popriča s njom.

"Zamolila sam te da danas pođeš sa mnom", reče Nai počinjući da sortira rublje, "da bih popričala s tobom o Galileju." Zastade, boreći se sama sa sobom. "Izvini, Nikol, moja osećanja o ovome su tako jaka... Nisam sigurna mogu li..."

"U redu je, Nai", reče Nikol blago. "Razumem. Imaj u vidu da sam i ja majka."

"Očajna sam, Nikol", nastavila je Nai. "Potrebna mi je tvoja pomoć. Nijedan događaj u mom životu, pa čak ni ubistvo Kendžija, nije me potresao kao ova situacija. Proždire me zabrinutost za mog sina. Čak ni meditacija mi ne donosi mir."

Nai je podelila odeću na tri gomile. Sad ih stavi u tri razne veš-mašine, pa se vrati do Nikol. "Vidi, ja prva priznajem da Galilejevo ponašanje nije bilo savršeno... Posle dugog spavanja, kad smo se uselili ovde, vrlo sporo se uključivao u zajednički život. Nije hteo da prisustvuje školskim časovima koje smo Patrik, Eli, Epi i ja organizovali za decu. Kad je i pristao, odbio je da radi ma kakve domaće zadatke. Ponašao se nadmeno, grubo i neprijatno prema svima, osim prema Mariji.

Nikad nije hteo da razgovara sa mnom o tome kako se oseća. Činilo se da uživa jedino u odlascima u salu za rekreaciju, gde je 'bildovao' mišiće. Uzgred budi rečeno, počeo se veoma ponositi svojom fizičkom snagom."

Nai zastade za trenutak. "Galilej nije zao kao osoba, Nikol", nastavi ona izvinjavajućim tonom. "Samo se zbunio. San ga je savladao kao dečaka od šest godina. Probudio se kao čovek od dvadeset jedne godine, sa telom i željama u skladu s tim..."

Zaćutala je. Oči su joj bile pune suza. "Kako se uopšte moglo očekivati da će znati kako da se ponaša?" Reči je izgovarala sa teškoćom. Nikol pruži ruke ka njoj, ali Nai ne prihvati tu ponudu. "Pokušavala sam da mu pomognem, ali nije uspelo. Ne znam šta više da radim. Plašim se da je sada prekasno."

Nikol se setila svojih besanih noći u Novom Raju, onih kad je često plakala od očajanja zbog Keti. To je teret koji majka nosi, pomisli ona. "Shvatam, Nai", reče ona. "Zaista shvatam."

"Jednom, samo jednom sam uspela da virnem ispod te hladne spoljašnjosti koju Galilej tako ponosito nosi. Bilo je to usred noći, posle onog s Marijom. Vratio se sa razgovora sa Grmaljem. Stajali smo napolju, u hodniku, samo nas dvoje, on je plakao i udarao pesnicom o zid. 'Nisam hteo da joj učinim ništa nažao, mama, veruj mi.' Tako je vikao. I još: 'Ja volim Mariju. Ali, prosto nisam mogao da se uzdržim.'."

Nai zaćuta. Kad je ćutanje potrajalo nekoliko sekundi, Nikol upita: "Šta je to bilo sa Galilejem i Marijom? Nisam čula za to."

"Oh", reče Nai iznenađeno. "Bila sam sigurna da će neko već stići da ti ispriča." Oklevala je jedan trenutak. "Maks je u to vreme izjavio da je Galilej pokušao da siluje Mariju, i da bi čak i uspeo da nije u sobu ušao Bendži i odvukao ga sa te devojke... Kasnije mi je Maks priznao da je reč 'silovati' možda preterana. Ali, Galilej je svakako učinio prestup... A sam Galilej mi je rekao da ga je Marija ohrabrivala, bar u početku.

Ljubili su se, onda su se spustili na pod. Po Galilejevim rečima, Marija je u tome oduševljeno učestvovala, sve dok on nije počeo da joj skida gaćice. Tad je počelo rvanje."

Nai je pokušavala da se smiri. "Ostatak priče nije prijatan, bez obzira ko je priča. Ona je počela da vrišti. Galilej priznaje da je tada počeo da je udara, da ju je pritisnuo na pod i nastavio da joj skida gaćice. A pre svega toga je zaključao vrata. Međutim, Bendži je ramenom izvalio vrata a onda se svom svojom snagom bacio na Galileja. Zbog buke i materijalne štete, tu se stvorio i Grmalj, a došla je i cela gomila radoznalaca."

Nove suze su se pojavile u Nainim očima. Nikol reče: "Mora biti da je bilo užasno."

"Te noći moj život se raspao na komade. Svako je osuđivao Galileja. Grmalj je Galileju izrekao samo uslovnu kaznu, i vratio ga u naše porodične prostorije. Maks, Patrik, pa čak i Galilejev rođeni brat Kepler, smatrali su da je to odveć blaga kazna. A ako sam ja neki put samo šušnula, samo nagovestila, da je i lepa mala Marija delimično kriva, svi su mi odmah saopštavali da sam 'neuravnotežena' i 'slepa za činjenice'... Marija je svoju ulogu odigrala savršeno", nastavi Nai, ne skrivajući zajedljivost u svom glasu. "Kasnije je priznala da se svojom voljom ljubila sa Galilejem, ne samo tada, nego i dva puta pre toga. Ali, uporno je ponavljala da je počela da mu govori 'ne' još pre nego što ju je povukao na pod. Neposredno posle tog incidenta, plakala je jedan sat bez prestanka. Jedva je govorila. Svi muškarci, pa i Patrik, trudili su se da je uteše. I pre njene prve reči bili su svi 'sigurni' da ona nije nimalo kriva."

Začulo se tiho zvono, signal da je pranje završeno. Nai polako ustade, ode do mašina i prebaci odeću u dve sušilice.

"Svi smo se složili da Marija treba da se preseli u drugu sobu, kod Maksa, Epi i Eli", nastavi ona. "Mislila sam da će vreme izlečiti te rane. I pogrešila sam. Galileja su svi izopštili, bio je to pravi ostrakizam. Svi, svi sem mene. Kepler nije hteo ni da razgovara sa svojim bratom. Patrik je bio učtiv, ali dalek. Galilej se povukao u svoju ljušturu. Sasvim je prestao da pohađa nastavu, skoro sve svoje vreme je provodio u teretani.

Pre nekih pet meseci obratila sam se Mariji i zamolila sam je da, u suštini, pomogne Galileju. Bilo je to ponižavajuće, Nikol", nastavila je Nai, ponovo zaplakavši. "Ja, odrasla žena, da moljakam jednu tinejdžerku. Prethodno sam molila Patrika, pa onda Eponinu, pa Eli, da razgovaraju s Marijom u moje ime. Tek Eli je pokušala da posreduje, ali me je potom obavestila da će molba morati da dođe od mene lično.

Marija je najzad pristala da razgovara s Galilejem", reče Nai gorko, "ali tek pošto me je prisilila da saslušam njene tirade kako još oseća da je Galilejevim napadom 'narušen njen integritet'. Odredila je da pre sastanka mora dobiti iskreno, pismeno izvinjenje od Galileja, i da ja lično prisustvujem njihovom sastanku, da bi se izbegle ma kakve neprijatnosti."

Ona odmahnu glavom. "E, sad, ja tebe pitam, Nikol, kako je moguće da devojka od šesnaest godina, koja je u celom svom životu ukupno bila budna samo dve godine, postane odjednom tako usavršena? Neko je nju dobro poučio. Rekla bih, Maks i Eponina, eto ko. Marija je htela da me ponizi, a ujedno da nanese Galileju najveću moguću patnju. U tome je svakako uspela."

"Znam da će zazvučati neverovatno", reče Nikol, progovorivši prvi put od početka ove ispovesti, "ali, sretala sam ljude koji od rane mladosti ispoljavaju fantastičnu intuiciju

za takve stvari. To je prirodan talenat: neki naprosto znaju kako da postupe u svakoj društvenoj situaciji. Možda je Marija upravo takva osoba."

Nai je prečula ovaj komentar. "Sastanak je prošao vrlo dobro. Galilej je hteo da sarađuje. Marija je prihvatila njegovo pismeno izvinjenje. Sledećih nekoliko nedelja primetno se trudila da uključi i Galileja u sve aktivnosti mladih. Ali, on je ostao stranac u toj grupi, izolovan. Jasno sam to videla. Naslućujem da je to i njemu bilo jasno.

Onda je došao taj dan kad su njih petoro seli u restoran. Mi ostali smo jeli ranije, i već se vratili u sobe. Za njihov sto su sele, sa druge strane, dve iguane. Kepler tvrdi da su se namerno ponašale odbojno. Zabile su glave u činije, srčući bučno te njihove uskomešane crviće koje toliko vole da jedu. Onda su zurile u devojke, a naročito u Mariju, tim svojim sitnim žutim očima. Niki je rekla nešto u smislu da više nije gladna. Marija se saglasila s tim.

U tom času Galilej je ustao, načinio dva-tri koraka prema iguanama, i rekao im: 'Iš, tamo! Odlazite!' ili nešto slično. Iguane se nisu pomerile, a on je načinio još jedan korak ka njima. Jedna iguana je skočila na njega. Galilej ju je ščepao, protresao, i ona je uginula zato što joj je bio slomljen vrat. Napala ga je i druga iguana, i zarila one svoje jake zube u njegovu podlakticu. Pre nego što su glupani stigli da okončaju tuču, Galilej je dva-tri puta udario tom drugom iguanom o sto, i ona je takođe uginula."

Nai je iznenađujuće smireno dovršila priču. "Odveli su Galileja. Tri sata kasnije Grmalj je došao u našu sobu i saopštio nam da će Galilej biti za stalno zadržan u drugom delu svemirskog broda. Kad sam ja pitala zašto, taj superglupan je rekao, a kasnije, na svaku moju intervenciju, istim rečima ponavljao: 'Zaključili smo da njegovo ponašanje nije prihvatljivo.'"

Novi akordi blagih zvona objaviše da je sušenje završeno. Nikol pomože Nai da presavije odeću na dugom stolu. "Dozvoljeno mi je da ga viđam samo dva sata svaki dan", reče Nai. "Njemu ponos ne dopušta da se žali, ali ja vidim da pati... Savet je stavio Galileja na spisak pet ljudskih bića koja su 'na robiji bez obrazloženja', ali ja ne znam da li glupani ozbiljno uzimaju žalbe Saveta."

Nai prestade da savija odeću, i položi šaku na Nikolinu podlakticu. "Zato te molim da ti pomogneš. U tuđinskoj hijerarhiji, Orao je važniji i od samog Grmalja. Jasno je da Orao dobro pazi na svaku tvoju reč. Hoćeš li, molim te, učiniti tu uslugu meni lično - porazgovaraj s Orlom o Galileju?"

"Tako će biti najbolje", reče Nikol Eli, vadeći svoje stvari iz ormarna. "Trebalo je od početka da budem u onoj drugoj sobi."

"Pričali smo mi o tome pre tvog dolaska", reče Eli. "Ali, Nai i Marija su govorile da će biti sasvim u redu da ta devojka pređe u drugu sobu da bi ti bila ovde s nama. Sa Niki i sa mnom."

"Ipak, ipak..." Nikol stavi svoju odeću na sto, i pogleda ćerku. "Znaš, Eli, tek nekoliko dana sam ovde, ali me neprestano zapanjuje koliko se svi bave isključivo tim sitnim pitanjima svakidašnjeg života. Trivijalnostima. Ne govorim samo o Nai i njenim brigama. Narod s kojim sam ćaskala u restoranu i u drugim zajedničkim sobama odvaja zapanjujuće malo vremena na razgovor o onome što se ovde stvarno dešava. Samo dvoje su me pitali o Orlu. Juče uveče bila sam na palubi za posmatranje. Tamo nas je bilo možda dvanaestoro. Gledali smo tetraedar, ali niko nije hteo da razgovara o tvorcima, ili o svrsi, te čudesne građevine."

Eli se nasmeja. "Svi osim tebe su već godinu dana ovde, mama. Sva ta pitanja su oni postavili odavno, i postavljali su ih nedeljama, ali nisu dobili nikakav zadovoljavajući odgovor. To ti je ljudska priroda: kad ne možemo naći odgovor na neko beskonačno veliko pitanje, stavljaš ga na stranu, dok ne stignu neke nove informacije."

Podigla je sve majčine stvari. "Dakle, rekli smo svima da te ostave na miru da odspavaš, sada. Ne bi trebalo da iko uđe u ovu sobu tokom sledeća dva sata. Molim te, mama, iskoristi ovu priliku da se odmoriš. Kad je odlazila, juče uveče, doktorka Plava mi je rekla da tvoje srce pokazuje znake zamora, i pored tolikih ugrađenih sondi."

"Gospodinu Kovalskom svakako nije prijalo što je jedna oktopaukinja ušla u naš krak."

"Objasnila sam mu. I Grmalj mu je objasnio. Nemoj se ti brinuti zbog toga."

"Hvala ti, Eli", reče Nikol i poljubi svoju ćerku u obraz.

4.

"Spremna, mama?" upita Eli ulazeći.

"Pa, nadam se", odgovori Nikol. "Mada se osećam malo glupo. Nisam igrala bridž već godinama, ako se izuzme ona partija juče, s tobom, Maksom i Epi."

Eli se osmehnu. "Mama, nije važno koliko dobro igraš. Razgovarale smo o tome sinoć."

U hodniku su, pokraj tramvajske stanice, čekali Maks i Eponina. Maks je pozdravi i reče: "Ovo će biti vrlo interesantan dan. Pitam se koliko će drugih doći."

Prethodne večeri Savet je izglasao novo, trodnevno produženje bojkota. Grmalj je reagovao na podnetu listu ljudskih žalbi; štaviše, ubedio je oktoe, koji su bili osam puta brojniji od ljudi, da se odreknu dela svog vremena u zajedničkim prostorijama, u korist ljudi. Ipak, Savet je smatrao da sve to još nije dovoljno.

Na sastanku je vođena i rasprava o načinima da se poštovanje bojkota nametne svim ljudima. Neki od upornijih bukača tražili su kazne za prekršioce bojkota. Sastanak se završio odlukom da funkcioneri Saveta treba 'aktivno da se angažuju u radu sa prekršiocima'.

Tramvaj u glavnom hodniku bio je gotovo prazan. Sastojao se od dva 'vagona'. U prvim kolima bilo je samo pet-šest oktoa, a u drugim još troje-četvoro oktoa i par iguana. Nikol i njeni prijatelji bejahu jedina ljudska bića u tramvaju.

"Pre tri nedelje, pre nego što je počela ova najnovija kriza", reče Eli, "imali smo dvadeset tri stola za naš nedeljni turnir za bridž. Smatrala sam da dobro napredujemo. Svake nedelje privlačili smo još po petoro ili šestoro novih ljudskih učesnika."

"Odakle ti, za ime sveta, ideja da praviš bridž-turnire?" upita Nikol d'Žarden. Tramvaj je stao; u njihova kola uđe još dvoje oktoa. "Kad si mi prvi put pomenula mogućnost da sa oktoima igramo karte, pomislila sam da si šenula."

Eli se nasmeja. "Čim smo se doselili ovde, znala sam da će biti potrebno neko organizovano druženje. Čovek neće tek tako da priđe oktou i otpočne razgovor, čak ni ako smo tu ja ili neko od glupana, kao prevodioci. Smatrala sam da će igre najbolje podstaći mešanje rasa. Neko vreme je to i uspevalo, ali je uskoro bilo jasno da ni u jednoj igri ni najsposobniji čovek nije dostojan protivnik nijednom oktou. Čak ni uz davanje 'fore'..."

"Pred kraj onog prvog meseca", prekide je Maks, "ja sam igrao šah sa tvojom prijateljicom Plavom. Davala mi je topa i dva piona fore, pa ipak me je rasturala. To stvarno demorališe čoveka."

"Konačni udarac je bio naš turnir u skreblu", nastavi Eli. "Oktići su odneli sve nagrade iako su sve upotrebljene reči bile na engleskom! Tad sam shvatila da moram naći neku igru u kojoj ljudi i oktići ne igraju jedni protiv drugih... Pokazalo se da je bridž idealan za to. Svaki par igrača sastoji se od jednog čoveka i jednog oktića. Nije neophodno da partneri razgovaraju između sebe. Napravila sam dvojezične turnirske karte. Čak i najgluplji čovek može tokom jedne sesije naučiti oktoske brojeve od jedan do sedam i oktoske simbole za četiri boje u bridžu. Stvar je savršeno uspela."

Nikol odmahnu glavom. "Još uvek mislim da si luckasta", reče ona s osmehom. "Mada ću priznati da primećujem i mrvicu genijalnosti."

U rekreacionom kompleksu, u sali za kartanje nađoše samo četrnaest ljudi. Već je došlo zakazano vreme za početak turnira u bridžu. Eli se vešto prilagodila ovoj okolnosti: odlučila je da vodi dva zasebna turnira, jedan za 'mešovite parove', kako ih je nazvala, a drugi samo za oktoe.

Nikolin partner je bila doktorka Plava. Složile su se da pristup osnovnoj licitaciji bude sa pet karata. Bio je to jedan od šest pristupa koje je Eli kodifikovala. Sedoše za jedan sto blizu vrata. Pošto su sedišta za oktoe bila viša nego za ljude, Nikol i njena suigračica su sedele 'oko uz oko'. Tačnije, 'oko uz sočivo'.

Nikol nikada nije bila naročit igrač bridža. Naučila je tu igru kao studentkinja Univerziteta u Tursu, kad ju je njen otac, zabrinut što ona nema dovoljno društva, podstakao da se više angažuje u vannastavnim aktivnostima. Igrala je ponekad i u Novom Raju, gde je ta igra bila glavni 'hit' u godini 1. posle naseljavanja. Pokazala je izvestan prirodni talenat, ali je, u osnovi, uvek smatrala da bridž oduzima suviše vremena i da ima drugih, važnijih stvari kojima čovek treba da se bavi.

Sad je Nikol, od samog početka igre, jasno videla da je Plava, kao i drugi oktoi u mešovitim parovima, velemajstor bridža. Pri drugoj 'ruci' Plava je igrala izuzetno tešku varijantu, 'kontrakt sa tri, bez aduta', i pokazala finese i majstorsko završno 'stezanje' tj. 'istiskivanje' protivnika, kao kakav ljudski profesionalni igrač bridža.

"Dobro izvedeno", reče joj Nikol kad je Plava završila još jedan kontrakt sa štihom više.

"Vrlo je prosto, kad zapamtiš za sve karte gde je koja", odgovori doktorka Plava pomoću boja.

Bilo je fascinantno gledati kako oktoi bez ruku rukuju kartama. Uzimali su karte iz putujućeg borda, jednim pipkom, savijajući ga samo u poslednja dva zgloba/kolena, ali uz korišćenje i cilija na donjoj strani pipka. Zatim su držali svoje grupe karata - zvane 'ruke' na engleskom - pomoću tri pipka, i to jednim pipkom s leve strane, jednim s desne, i jednim u sredini. Kad je trebalo položiti neku kartu na sto, okto ju je polagao onim pipkom koji se našao najbliže toj karti; u vazduhu ju je, tokom spuštanja, balansirao među cilijama.

Nikol i Plava su između pojedinih 'ruku' tj. grupa karata, razgovarale na svoj uobičajeni živahan način. Upravo kad je Plava rekla Nikol da je novi glavni optimizator zbunjen najnovijim postupcima Saveta, vrata se otvoriše. Uđe troje ljudi, za njima Grmalj, i još jedan manji uglasti robot.

Napred je išla žena u kojoj Nikol prepoznade Emili Bronson, predsednicu Saveta. Emili je osmotrila salu a onda pošla ka Nikolinom stolu. Odigrana je još jedna karta. Naspram Eli i Plave sedeli su Mlečka i njen partner, prijatna sredovečna žena po imenu Margaret.

"Gle, Margaret Jang, zapanjena sam što te vidim ovde", reče Emili Bronson. "Valjda si čula da je Savet noćas produžio bojkot."

Za njom su stupala dva muškarca. Jedan od njih bio je onaj Garland iz incidenta na bazenu. Obojica su prišli i stali, kao i Emili, iznad Margaret.

"Emili... žao mi je", reče Margaret obarajući pogled. "Ali, znaš koliko volim bridž..."

"Ovde je u pitanju nešto više od igre", reče gospođa Bronson.

S obližnjeg stola ustala je Eli, koja sada zatraži od Grmalja da prekine ovo ometanje. Emili Bronson je bila brža. "Svi vi pokazujete nelojalnost već time što ste ovde", reče ona. "Ako izađete sad odmah, Savet vam neće uzeti za zlo to što ste došli. Međutim, ako ostanete uprkos upozorenju..."

Sad se umeša Grmalj i obavesti gospođu Bronson da ona i njeni prijatelji zaista ometaju igru. Troje upadača se okrenuše da odu, ali više od polovine prisutnih ljudi takođe ustade sa svojih sedišta, da pođu za njima.

"Ovo je neopisiva glupost", začu se tada jedan glas, zapanjujuće jasan i snažan. Bila je to Nikol - stajala je oslonjena jednom rukom o sto. "Sedite na svoja mesta", reče ona istim tonom. "Ne dozvolite da vas zastraši jedna prodavačica mržnje."

Svi bridžisti opet sedoše. "Ćuti ti, baba", reče Emili besno, sa vrata. "Šta se tebe ovo tiče." Grmalj isprati nju i njene kompanjone napolje.

"Nemaš nikakve predstave, gospođo Vejkfild, šta su zapravo ti predmeti?"

"Mogu samo da nagađam, jednako kao i ti", reče Nikol. "Verovatno su tvojoj majci nešto posebno značili. U ono vreme sam mislila da je srebrnasti cilindar ugrađen tvojoj majci ispod kože radi neke vrste identifikacije u zoološkom vrtu. Pošto niko od oktoskog osoblja zaposlenog u zoološkom vrtu nije preživeo bombardovanje, i pošto je vrlo malo podataka sačuvano, mala je verovatnoća da ćemo tu moju hipotezu ikad moći da verifikujemo."

"Šta je 'hipoteza'?" reče devojka.

"Pretpostavka o nečemu, ili objašnjenje nečeg što se desilo, ali bez dovoljno činjenica; više kao nagađanje. Uzgred budi rečeno, tvoj engleski je, po mom mišljenju, zaista impresivan."

"Hvala."

Sedele su u zajedničkom salonu odmah do palube za posmatranje. Pijuckale su voćni sok. Iako je Nikol provela već nedelju dana u petokrakom 'Hotelu grand' tek sad se našla u situaciji da nasamo popriča sa devojkom koju je spasla iz ruševina zoološkog vrta pre šesnaest godina.

"Da li je moja majka bila stvarno lepa?" upita Marija.

"Izuzetno lepa. Toga se sećam, iako pri onoj slaboj svetlosti nisam mogla dobro da vidim. Srednje građe, verovatno tvoje boje kože, ili nešto svetlije. Možda oko trideset pet godina, ili nešto manje."

"Nije bilo nikakvih tragova mog oca?"

"Ja ništa nisam videla", reče Nikol. "Naravno, pod onim okolnostima nisam osobito temeljito tragala... Moguće je da je on u to vreme lutao negde po Alternativnoj oblasti, tražeći pomoć. Ograda kojom ste vas dve bile opkoljene srušena je u bombardovanju. Sledećeg jutra, kad smo se probudile, ja sam se neko vreme brinula zbog mogućnosti da je on kasnije došao tamo i da te onda već nije mogao naći. Kasnije sam došla do zaključka, na osnovu onoga što sam videla u vašem prostoru u zoo vrtu, da ste vas dve ipak živele same."

"Znači tvoja je hipoteza da je moj otac umro pre tih događaja?" reče Marija sa stidljivim osmehom.

"Vrlo dobro. Ne, nije moralo tako biti. Ne bih mogla tvrditi nešto tako određeno. Naprosto nije izgledalo da je tu stanovao iko osim vas dve, u to isto vreme."

Marija otpi još nekoliko gutljaja soka. "Rekla si mi pre neko veče, gospođo Vejkfild", nastavi ona, "kad smo razgovarali sa Maksom i Eponinom, da si pretpostavila da su moja majka i možda moj otac kidnapovani znatno ranije, iz sela zvanog Avalon. Nisam te sasvim razumela."

Nikol se osmehnu Mariji. "Prvo, cenim tvoju učtivost, ali ti si ipak deo porodice i možeš me zvati 'Nikol'." Njen um otplovi nazad, do Novog Edena - učini joj se da je sve to postojalo tako davno. Onda se seti da devojka čeka odgovor.

"Avalon je bio naseobina izvan teritorije Novog Raja, u mraku i hladnoći Centralne ravnice. Stvorila ga je novorajska vlada kao karantin za ljude zaražene smrtonosnim virusom RV-41. Naknadno je diktator Novog Raja, čovek zvani Nakamura, ubedio Senat da je Avalon takođe odlično mesto za druge 'abnormalne' ljude, na primer za one koji kritikuju vladu, i za mentalno obolele i retardirane..."

"Ne zvuči mnogo privlačno."

Bendži je proveo tamo celu jednu godinu, pomisli Nikol. Ali nikad ne priča o tome. Oseti se krivom što nije više vremena provela razgovarajući nasamo sa Bendžijem, posle buđenja iz višegodišnjeg spavanja. Opet, nije se nikad ni požalio.

Još jednom je morala prisiliti sebe da se vrati na razgovor s Marijom. Mi matori smo skloni da otplovimo u razmišljanja. Zato što nam tolike stvari koje vidimo i čujemo vraćaju uspomene.

"Već sam ja sama pokušala da proverim štošta", reče Nikol. "Na žalost, sve administrativno osoblje iz Avalona pomrlo je u ratu. Opisala sam tvoju majku nekima koji su proveli znatno vreme u Avalonu, ali niko od njih se nije setio takve žene."

"Šta misliš, da li je bila pacijent iz grupe 'mentalnih'?"

"To je moguće. Možda nikad nećemo saznati zasigurno. Mogu reći da je tvoja ogrlica najjasniji trag identiteta te osobe; naime, tvoja majka je očigledno bila odana katoličkom redu Svetog Mihaila Sijenskog. Eli kaže da na ovom brodu ima još nekih mihaelita... Nameravam da razgovaram s njima čim budem imala vremena."

Nikol zaćuta i okrete se ka palubi za posmatranje, gde je nastala nekakva gužva. Nekoliko ljudi i jedna grupa oktoa pokazivahu kroz prozor, gestikulirajući uzbuđeno. Dvoje ljudi odjuriše ka glavnom hodniku, verovatno da pozovu i ostale da vide to što su oni videli.

Nikol i Marija su ustale, popele se uz nekoliko stepenika do te palube, i pogledale kroz ogromni prozor. Iz daljine se, iza blistavog tetraedra, Čvorištu bližio ogromni svemirski brod sa ravnom gornjom stranom, nalik na nosač aviona. Nikol i Marija su nekoliko minuta ćutke gledale kako postaje sve veći i veći.

"Šta je to?" reče Marija.

"Nemam pojma."

Paluba za posmatranje se naglo punila. Vrata su se neprestano otvarala, propuštajući mnoštvo ljudi, oktoa, iguana, pa čak i dva avijana. Gomila poče da gura Mariju i Nikol.

'Nosač' je bio izuzetno dugačak, čak duži od transportnih koridora između rogljeva tetraedra. Nekoliko desetina velikih providnih 'mehurova' bilo je raspoređeno po gornjoj površini te svemirske lađe. Nosač stade pored lopte na jednom od rogljeva Čvorišta. Iz sebe ispruži dugu providnu cev koja se precizno uklopi u jedan otvor na lopti.

Masa na palubi je uzavrela. Raznolika stvorenja su se gurala napred, da budu što bliže prozoru. Dve iguane su, koristeći beстežinsko stanje, skočile uvis, i zadržale se pri gornjem delu prozora. Odmah im se pridružilo dvadesetak ljudi. Nikol se poče osećati stisnuto, i pokuša da se nekako skloni s puta. Ali, kroz gomilu se nije moglo nikud. Počeše je gurati na razne strane; tu izgubi svaku vezu s Marijom. Onda je jedan jak talas u masi poduhvati sa strane i baci o zid. Nikol oseti oštar bol u levom kuku, na mestu gde je telom naletela na zid. Haos je mogao postati još veći, a njene povrede još teže da se nisu pojavili roboti na čelu sa Grmaljem, i zaveli kakav-takav red.

Kad je Grmalj stigao do nje, Nikol je bila u lošem stanju: bol u levom kuku bio je neizdrživ. Nije mogla da hoda.

"To ti je sastavni deo starosti", reče Orao. "Moraš biti obazrivija." On i Nikol si bili sami u ljudskoj sobi. Ostali su bili otišli na doručak.

"Ne volim da budem lomljiva. Takođe ne volim da odustajem od nekih stvari samo zato da se ne bih povredila."

"Kuk će ti zaceliti, ali ne brzo", reče Orao. "Imaš sreće da je samo ugruvan a ne i slomljen. U tvojim godinama slomljen kuk može da od čoveka napravi trajnog invalida."

"Hvala ti na umirujućim rečima." Ona otpi gutljaj kafe. Ležala je na svom madracu. Glava joj je bila podignuta pomoću nekoliko jastuka. "Dosta smo pričali o meni... Pređimo na važnije stvari. Šta je onaj ravni kosmoplov?"

"Ljudi su mu već dali ime Nosač. To je veoma prikladno ime."

Nastade ćutanje. "Ma, hajde sad, hajde", reče Nikol džangrizavim tonom. "Nemoj mi tu glumiti stidljivka. Ležim ovde puna analgetika a ipak trpim bolove. Ne bi bilo lepo da izvlačim imformacije jednu po jednu iz tebe."

"Ova faza operacije uskoro će biti okončana", reče vanzemaljac. "Neki od vas biće preseljeni na Nosač, a svi ostali na Čvorište."

"A šta će tad biti? I kako se odlučuje ko će gde?"

"To ti još ne mogu reći. Ali, ovo mogu: ti ideš na Čvorište. Međutim, ako ikome kažeš ovo što sam ti upravo otkrio, nikad ti više neću poveriti nijednu informaciju unapred. Želimo da prenos protekne bez problema."

"Uvek vi želite da sve protiče bez... uhhh", jauknu ona, zato što se malo pomakla. "Mogu dodati da mi i nisi dao bogznakako važne informacije."

"Sad znaš više nego iko drugi."

"Pa šta?" reče Nikol tonom gunđanja. Popi još malo kafe. "Uzgred budi rečeno, imaš li tamo u Čvorištu nekog superdoktora koji može da mahne čarobnim štapićem iznad ovog mog uboja pa da to nestane?"

"To nemamo, ali ti možemo dati nov kuk, ako želiš. Ili pseudokuk, verovatno bi ga ti tako nazvala."

Nikol odmahnu glavom. Lice joj se trgnu od bola: spuštajući šoljicu i tacnu na pod opet je pomerila kuk. "Biti star, to je teško sranje."

"Žao mi je", reče Orao. Pođe ka vratima. "Svratiću da te pogledam kad god mogu."

"Pre nego što odeš, imam još nešto s tobom. Nai me je molila da od tebe zatražim da vidiš šta je to s Galilejem. Ona bi želela da on bude vraćen porodici."

"To je sad bez značaja", reče Orao, odlazeći. "Svi ćete za tri-četiri dana otići odavde. Do viđenja, Nikol. Ne pokušavaj da ustaneš. Koristi ova invaldska kolica. Kuk ti neće prezdraviti ako ga ne oslobodiš opterećenja."

5.

Bilo je rano jutro; većina ljudi je još spavala. Nikol je već pola sata bila u velikom hodniku. Eksperimentisala je sa kontrolnom dugmadi na rukonaslonu svojih invalidskih kolica. Iznenađivalo ju je kako se brzo i tiho kreću. Projurila je kao na trkama pored niza konferencijskih soba koje su bile raspoređene duž sredine hodnika, kilometar dugog. Zapita se kakva se usavršena tehnologija nalazi u hermetički zatvorenoj metalnoj kutiji ispod sedišta. Ričard bi se oduševio ovim kolicima, pomisli ona. Verovatno bi pokušao da ih rastavi na delove.

Provezla se pored nekoliko ljudi. Oni su se svakojako vukli hodnikom, većina u nameri da im to bude jutarnja gimnastika. Nikol se nasmeja u sebi kad vide kako joj se dvoje tih šetača hitro sklanja s puta. Mora biti da im izgledam kao čudo. Baba, sasvim seda, jurca hodnikom u invalidskim kolicima.

Sustiže mali tramvaj koji je nosio pet-šest putnika prema zajedničkim prostorijama, na rani doručak. Pritiskajući dugme za ubrzanje, lako ga prestiže. Mahnula je zapanjenim putnicima u tramvaju i osmehnula im se. Ali, nekoliko trenutaka potom, jedna vrata su se naglo otvorila, samo stotinak metara ispred nje; dve žene su iskoračile na hodnik. Nikol uvide da tako brza vožnja ovde nije bezbedna. Uspori kolica, još i sad se tiho smejući zbog ustreptalog oduševljenja koje je osetila.

Približavajući se svojoj sobi Nikol vide da na samom kraju tog kraka 'hotela', na mestu gde je krak bio spojen sa velikim kružnim hodnikom koji je kao točak opasivao celu 'zvezdu', stoji Orao. Ona se odveze do njega.

"Izgledaš kao da se zabavljaš", reče on.

"Pa i zabavljam se", Nikol se nasmeja. "Ova kolica su fantastična igračka. Maltene sam zaboravila da me išta boli."

"Jesi li dobro spavala noćas?" upita Orao.

"Mnogo bolje. Hvala na pitanju. Učinila sam onako kao što smo rekli, spavala sam na boku a povređeni kuk podigla. Sredstvo koje si mi dao, šta god da je, zaista je smanjilo bol."

Orao mahnu ka jednom salonu koji je bio pridodat, sa spoljašnje strane, kružnom hodniku. "Pođimo tamo, molim te. Hteo bih nešto s tobom da popričam nasamo."

Nikol potera kolica preko hodnika i uz rampu koja je vodila do salona. Orao je hodao iza nje; pokretom ruke on joj pokaza da nastavi. Tu i tamo u salonu sedelo je ukupno desetak oktoa. Orao i Nikol odabraše jedno mesto daleko desno, da bi bili sami.

"Nosač je završio maltene sav svoj posao na Čvorištu", reče Orao. "Kroz dvanaest sati zastaće, nakratko, blizu ovog broda, da bi ukrcao još neke putnike. Ja ću posle ručka saopštiti ko prelazi na Nosač."

Tuđin se okrete i pogleda Nikol u oči, svojim intenzivnim plavim očima. "Neki ljudi možda neće biti zadovoljni mojom odlukom. Kad je doneta odluka da vašu rasu podelimo na dve zasebne grupe, meni je odmah postalo jasno da je nemoguće izvesti podelu tako da svi budu zadovoljni. Voleo bih da mi ti pomogneš da taj proces protekne što bezbolnije."

Nikol je proučavala to neobično lice, te oči. Setila se u kojoj prilici je već videla takav izraz njegovog lica. Na Čvorištu, davno, kad je zatražio da pročitam onu poruku pred kamerom.

"Šta želiš da uradim?"

"Odlučili smo da dopustimo i izvesnu fleksibilnost. Svi pojedinci koje smo mi odlučili da prebacimo na Nosač, moraju tamo poći, hteli ne hteli. Međutim, dopustićemo da neki od onih koje smo predvideli za Čvorište odluče, sami, hoće li ipak na Nosač. Pošto neće postojati nikakva veza između ta dva vozila, a pošto je moguće da postoje jake emotivne veze, ne bismo želeli da namećemo..."

"Kažeš li ti meni", prekide ga Nikol, "da će to razdvajanje možda značiti i trajni raspad nekih porodica?"

"Da, to bi moglo biti. U nekoliko slučajeva muž, ili žena, su raspoređeni na Nosač a onaj drugi supružnik na Čvorište. Ima i slučajeva gde će roditelji biti razdvojeni od dece."

"Isuse!" uzviknu Nikol. "Kako, za ime svega, možete tek tako razdvojiti muža i ženu koji su odlučili da život provedu zajedno, a onda očekivati da oni budu srećni? Budite srećni ako odmah posle tog saopštenja ne izbije opšta pobuna."

Orao je oklevao nekoliko sekundi. "Ničeg proizvoljnog nije bilo u našem odlučivanju", reče on. "Mi već mesecima proučavamo svaki pojedini podatak o svakom pojedinom biću koje stanuje u ovoj morskoj zvezdi. U svačijem dosijeu je i celokupno njegovo, ili njeno, ponašanje tokom svih godina provedenih u Rami. Na Nosač idu oni koji, iz nekog razloga, nisu zadovoljili naše kriterijume potrebne za prelazak na Čvorište."

"A koji su, tačno, ti kriterijumi?" reče Nikol brzo.

"Sada ti mogu reći samo ovo: životna sredina u Čvorištu biće multispecijska. Oni pojedinci čija je adaptabilnost manja, određeni su za Nosač."

"Meni to zvuči", reče Nikol nekoliko sekundi kasnije, "kao da je jedna podgrupa ljudi iz 'Granda' odbačena. Iz nekog razloga oni za vas nisu 'prihvatljivi'..."

"Ako dobro razumem tvoj izbor reči", reče Orao, sada upadajući Nikol u reč, "ti sugerišeš da je podela izvršena na osnovu zasluga: ko je gde zaslužio da ide. Ali, nije baš tako. Naše je uverenje da će, na kraju, većina ljudi i iz jedne i iz druge grupe biti srećnija u životnoj sredini koja im je dodeljena."

"Čak i bez bračnih drugova, i bez svoje dece?" reče Nikol i namršti se. "Ponekad se pitam jeste li vi uopšte primetili šta motiviše ljudsku rasu. 'Emotivne veze', kažeš ti. Pa, one su obično najvažnija komponenta ljudske sreće."

"Znamo mi to. Održali smo po jedno specijalno savetovanje o svakom pojedinom slučaju razdvajanja porodice. U nekim slučajevima smo izveli određena prilagođavanja. Po našem mišljenju, preostala razdvajanja porodica, koja nisu tako brojna kao što bi se po ovoj diskusiji moglo zaključiti, sva su zasnovana na iskustvenim podacima."

Nikol je zurila u njega. Onda snažno zatrese glavom. "Zašto se o tom razdvajanju nije govorilo ranije? Nikad, nikad u našim razgovorima o transferu nisi pomenuo da će biti napravljene dve grupe."

"Ni mi nismo, donedavno, imali tu odluku. Seti se da smo zbog uplitanja i rešavanja unutrašnjih sukoba u Rami, morali preći na krizno planiranje. A kad smo sagledali da je nekakvo razdvajanje neophodno, nismo želeli da narušimo status quo."

"Ne seri", reče Nikol. "Ni trunčicu ti ne verujem. Znali ste vi, odavno, šta ćete uraditi, ali niste hteli da čujete bilo kakvo protivljenje."

Pomoću dugmadi na rukonaslonu Nikol okrete kolica i na taj način okrete leđa tuđinu. "Ne", reče ona čvrsto. "Neću biti tvoj saučesnik u ovome. I vrlo sam ljuta što si doveo u pitanje moj integritet na taj način što mi sve dosad nisi rekao istinu."

Novim pritiskom na dugme ona pokrete kolica da se odveze prema glavnom hodniku. "Zar ne postoji ništa čime bih te mogao navesti da se predomisliš?" reče Orao krenuvši za njom.

Nikol stade. "Ja mogu da zamislim samo jedan scenario u kome bih pristala da ti pomažem. Zašto vi ne biste prosto izneli razlike između te dve životne okoline, i pustili da svaka individua, iz svake rase, slobodno odluči kuda će?"

"Bojim se da to ne možemo."

"Onda ne računajte na mene", reče Nikol. Poveze kolica dalje.

Do vrata svoje sobe stigla je već besna. Pokuca; kad se niko ne odazva, nagnu se napred i poče lupati pesnicom. Nekoliko sekundi kasnije Kepler je dočeka zbunjenim pogledom. "O, to si ti, gospođo Vejkfild. Patrik i mama te traže. Zabrinuli su se kad te nisu našli u hodniku."

Nikol se proveze pored mladića, u sobu. Bendži iziđe iz kupatila; na sebi je imao samo peškir, umotan oko tela. "Zdravo, ma-ma", reče on, s velikim osmehom. Vide izraz nezadovoljstva na Nikolinom licu i požuri do nje. "Šta nije u redu? Nisi se valj-da opet udarila?"

"Nisam, Bendži. Dobro mi je. Samo, imala sam uznemirujući razgovor s Orlom."

"O čemu?" reče Bendži hvatajući je za ruku.

"Reći ću ti kasnije", reče mu ona, posle kratkog oklevanja. "Kad se osušiš i obučeš."

Bendži se osmehnu i poljubi svoju majku u čelo, pa se vrati u kupatilo. Njoj se vrati ono mučno osećanje u stomaku, koje je imala tokom razgovora s Orlom. O, Bože moj, pomisli ona iznenada. Ne Bendži. Nije valjda Orao pokušavao da mi kaže da ćemo biti odvojeni od Bendžija. Seti se Orlove primedbe da su 'kapaciteti ograničeni' i poče je zahvatati panika. Ne sada. Molim, ne sada. Ne posle ovoliko vremena.

Setila se jednog izuzetnog trenutka od pre mnogo godina. Porodica je tad prvi put bila na Čvorištu. Nikol se našla sama u svojoj spavaćoj sobi. Onda je ušao Bendži, oklevajući; želeo je da sazna da li će biti dobrodošao, da zajedno s porodicom krene nazad, ka Sunčevom sistemu. S ogromnim olakšanjem je primio vest da neće biti odvojen

od svoje majke. On je već dovoljno propatio, reče Nikol sebi sećajući se kako je poslat na prinudni boravak u Avalonu dok je ona bila u tamnici u Novom Raju. To Orao svakako zna, ako je prostudirao sve podatke.

Iako je svesno nastojala da ostane mirna, nije uspevala da spreči buktanje straha i nelagodnosti u sebi. Radije bih umrla u snu, nego to da se desi, reče ona sebi gorko, plašeći se najgoreg. Ne mogu sad reći Bendžiju zbogom. To bi mu slomilo srce. A i meni.

Jedna usamljena suza kliznu joj iz levog oka i zakotrlja se niz njen obraz. "Je li ti dobro?" upita je Kepler zabrinuto.

"Jeste, Keplere, hvala", reče Nikol i obrisa lice nadlanicom. Osmehnu se. "Mi stari ljudi smo veoma emotivni. Ne treba se zbog toga zabrinjavati."

Neko pokuca na vrata. Kepler ode i otvori ih. Uđoše Patrik i Nai, a za njima Orao. "Našli smo ovog tvog drugara u hodniku, mama", reče Patrik i pozdravi je poljupcem. "Rekao nam je da ste vas dvoje imali neku diskusiju... Nai i ja smo se zabrinuli gde si."

Orao priđe Nikol. "Želeo sam o još jednoj temi da razgovaram s tobom. Da li bi, molim te, mogla izići sa mnom na još neki minut napolje?"

"Ne čini se da baš imam izbora", odgovori Nikol. "Ali, neću se predomisliti..."

Pun tramvaj prođe pored Orla i Nikol upravo kad su izlazili iz 'stana'. "Šta je sad?" reče Nikol nestrpljivo.

"Želim da te obavestim da će sve manifestacije sesilne rase, pa i preostali avijani, biti u grupi koju premeštamo na Nosač, večeras. Ako još želiš, kao što si nagovestila u jednom našem razgovoru ubrzo posle tvog prvog buđenja ovde, da stupiš u vezu sa sesilom, i da doživiš ono što je Ričard opisao..."

"Prvo ti meni kaži jednu drugu stvar", reče Nikol grabeći ga za podlakticu neočekivano snažno. "Da li ćemo Bendži i ja biti razdvojeni u ovom deljenju ljudi, koje ćeš popodne objaviti?"

Orao je oklevao. "Ne, nećete", reče on posle nekog vremena. "Ali, ne bi trebalo da ti iznosim bilo kakve detalje..."

Nikol odahnu. "Hvala ti", reče ona jednostavno, i uspe čak da se osmehne.

Sad je ćutanje potrajalo.

"Sesili ti neće biti na raspolaganju posle..." poče Orao opet.

"Da, da. To je odlična ideja. Mnogo ti hvala. Rado ću otići u posetu sesilima. Ali, prvo da doručkujem, jasna stvar."

U kraku gde su boravili avijani i sesili, bilo je 'kockastih' robota na sve strane. Krak je bio pregrađen na nekoliko zasebnih regiona, zidovima koji su se prostirali od poda do plafona. 'Glupani' su stražarili na svim vratima između tih regiona, kao i na svim tramvajskim stanicama.

Avijani i sesili su stanovali u zadnjem delu kraka, u poslednjem od tih regiona. Kad su Orao i Nikol stigli, na ulazu su bila dva stražara - jedan 'glupan' i jedan avijan. Orao je počeo da čavrlja i kriči, odgovarajući na avijanovu seriju pitanja. Kad uđoše u region, priđe im jedna mirmimačka. Poče razgovor s Orlom kratkim visokofrekventnim tonovima koji su izlazili iz malog kružnog otvora ispod njenih tamnosmeđih ovalnih mutnih očiju. Nikol se divila Orlovim odzviždanim odgovorima, koji su bili sasvim verna imitacija mirmimačkinih tonova. Istovremeno je fascinirano gledala kako drugi par mirmimačkinih očiju, na stabljikama koje su se iz njenog čela pružale desetak centimetara uvis, nastavlja da se okreće ulevo i udesno, osmatrajući okolinu. Kad je Orao

završio razgovor sa mirmimačkom, to šestonogo biće, koje je u mirovanju ličilo na gigantskog mrava, odjuri niz hodnik, brzo i graciozno kao mačka.

"Oni znaju ko si", reče Orao. "Oduševljeni su što si im došla u posetu."

Nikol diže pogled ka svom pratiocu. "Kako znaju? Videla sam samo nekoliko njih u zajedničkim prostorijama, a ni sa jednim nisam razgovarala."

"Tvoj muž je ovoj rasi bog. Niko od njih sad ne bi bio ovde da ih on nije spasao. Znaju te po slikama, slikama tebe, Nikol, koje su bile u njegovom mozgu."

"Kako je to moguće? Ričard je umro pre šesnaest godina."

"Ali zapisi o njegovom boravku kod njih veoma pažljivo se čuvaju u kolektivnoj memoriji", reče Orao. "Svaka mirmimačka izlazi iz mana-dinje sa već stečenim znanjem o glavnim vidovima njihove kulture i istorije. Embrionalno razviće koje se u mana-dinji odvija, nije samo fizičko: bitne informacije se unose direktno u mozak mladunčeta, tačnije, u njihov ekvivalent mozga."

"Ti mi to kažeš da ovi stvorovi počinju da uče pre nego što se rode? I da su u onim mana-dinjama, koje sam ja jela, bile zalihe znanja za mladunce koji je trebalo da se izlegnu iz njih?"

"Tačno tako", reče Orao. "Ne vidim šta te u tome toliko zaprepašćuje. Fizički, ta bića nisu ni približno tako složena kao ljudski rod. Embrionalno razviće čoveka je neuporedivo finiji i komplikovaniji proces nego kod njih. Vaša beba stiže na svet opremljena zapanjujućim fizičkim osobinama i sposobnostima, ali ipak zavisna od starijih ljudskih bića, bez kojih ne može preživeti niti učiti. Mirmimačka se rađa 'pametnija' i nezavisnija, ali ima daleko manji potencijal za ukupni intelektualni razvoj."

Začuli su oštar ton mirmimačke koja ih je čekala, udaljena pedesetak metara. "Zove nas", reče Orao.

Nikol pokrete kolica niz hodnik, u početku sporo, zatim brzinom koja je odgovarala brzini Orlovog hoda. "Ričard mi nije rekao da ta stvorenja prenose podatke iz jedne generacije u drugu."

"On to nije znao. Rastumačio je njihov metamorfni ciklus, i shvatio da mirmimačke prenose informacije nervnoj mreži, nervnoj masi, ili kako već želimo da nazovemo onu njihovu završnu fazu. Ali nije ni slutio da se najvažnije informacije njihovog kolektiva čuvaju u mana-dinji, i odatle neposredno ugrađuju mladuncu koji će iz dinje izići... Jasna je stvar da je u pitanju jedan vrlo snažan mehanizam opstanka."

Nikol je bila zadivljena ovim saznanjima. Zamisli samo, reče ona sebi, kad bi ljudska deca mogla da se rađaju sa već stečenim osnovnim znanjem o našoj istoriji i kulturi. Kad bi, recimo, placenta sadržala te informacije, u nekom sabijenom obliku. Zvuči nemoguće, ali ne sme biti nemoguće. Ako je jedna rasa to postigla, onda, pre ili kasnije...

"Koja količina podataka se prenese iz dinje mladuncu?" upita Nikol. Prilazili su mirmimački koja ih je pozivala pokretima jedne 'šape'.

"Približno hiljaditi deo onih informacija kojima raspolaže sasvim odrasli primerak kakav je bio onaj u kome je Ričard boravio. Prvenstvena funkcija konačne manifestacije te rase jeste upravo obrada i sabijanje podataka, radi kasnijeg njihovog unošenja u mana-dinju. Već duže vremena mi studiramo taj njihov proces obrade podataka. E, vidiš, nervna mreža s kojom ćeš se sresti za nekoliko minuta bila je u početku samo mala kriška nervnog materijala, ali je sadržavala ogromnu količinu podataka. Izgleda da imaju briljantan algoritam za 'kompaktovanje' podataka. Procenili smo da je Ričard u onoj

maloj valjkastoj posudi nosio u Njujork, pre mnogo godina, informacionu sadržinu koja odgovara memorijskom kapacitetu stotinu ljudskih mozgova."

"Zasenjujuće", reče Nikol.

"To je samo početak. On je nosio i četiri mana-dinje. Svaka od njih je imala svoj komplet podataka, ali s izvesnim razlikama. U oktoskom zoološkom vrtu sve četiri dinje su se izlegle u mirmimačke. Sadašnja nervna masa sadrži i ta iskustva. Mislim da ti predstoji krupna avantura."

Nikol zaustavi kolica. "Zašto mi nisi ranije rekao sve ovo? Mogla sam posvetiti više vremena..."

"Ne verujem", prekide je Orao. "Prvenstveno je bilo važno da uspostaviš prekinute veze sa sopstvenom rasom. Mislim da do ovog trenutka nisi bila spremna za sesila."

"Ti si to manipulisao mojom ličnošću, određivao si šta ću videti i doživeti", reče Nikol, bez gorčine.

"Možda."

Iznenadio ju je strah koji je osetila kad se konačno našla pred samom nervnom masom. Orao i ona su zajedno ušli u sobu sličnu zajedničkoj sobi u kojoj je, u ljudskom kraku 'hotela', stanovala. Videli su da iza njih, pored zida, sede dve mirmimačke. Sesilna mreža bila je razapeta preko, približno, jedne sedmine te prostorije, i to u desnom uglu. U gustom belom materijalu videla se rupa koja je svojim oblikom i veličinom bila taman dovoljna da Nikol, zajedno s invalidskim kolicima, stane u nju. Na Orlov zahtev, ona zavrnu rukave do iznad lakata i zadiže suknju do iznad kolena.

"Pretpostavljam", reče ona, ne bez straha, "da ovo očekuje da ja uteram kolica u tu rupu, pa da onda obavije svoja vlakna oko mog tela."

"Da. Jedna mirmimačka je saopštila mreži da te oslobodi čim ti to budeš zatražila. Ja se neću odmicati, ako ti je to neko olakšanje."

"Ričard mi je pričao..." poče ona. Odugovlačila je; još joj se nije ulazilo. "... Ričard mi je pričao da se tek posle dužeg vremena počne uspostavljati stvarna komunikacija."

"Sad neće postojati taj problem. Deo informacija sadržanih u prvobitnoj kriški, koju je on doneo, odnosi se na metode efikasnog komuniciranja sa ljudskim bićima."

"Pa, dobro", reče Nikol, nervozno provlačeći prste kroz kosu. "Hm, evo mene. Poželi mi sreću."

Uterala je kolica u rupu i isključila njihov pogon. Svud oko nje bila je mreža nalik na pamuk, koja se počela natiskivati sve bliže njoj. Minut kasnije Nikol više nije mogla da vidi ni siluetu Orla. Pokušavala je da učvrsti svoje samopouzdanje. Nikakve štete od ovoga neću imati, reče ona sebi. Osećala je kako se na stotine, a zatim i na hiljade vlakana pripija uz njene ruke, noge, vrat, glavu; najgušće oko glave, kao što je i očekivala. Sećala se Ričardovog opisa. Vrlo tanka vlakna, ali izgleda da imaju oštre, prodorne vrhove. Nisam ni znao da su mi se zavukla pod kožu, dok nisam pokušao da odvojim jedno.

Zurila je u jedno klupko vlakana udaljeno oko metar od njenog lica. Ta ganglija se sad spuštala ka njoj. Drugi delovi tkiva su se premeštali. Njoj prođe hladnoća niz

kičmu. Konačno, njen um prihvati činjenicu da je ta masa oko nje živo biće. Nekoliko sekundi kasnije, slike počeše.

Odmah je znala da sesil čita njenu memoriju. Slike iz ranijih perioda njenog života sevale su joj kroz um fantastičnom brzinom; nijedna nije ostajala dovoljno dugo da izazove ma kakvu emociju. Nisu bile ni u kakvom redu; jednog trena dečja uspomena iz šuma iza njenog doma u pariskom predgrađu Šili-Mazaren, sledećeg trena prizor kako se Marija slatko smeje nekoj Maksovoj anegdoti.

Ovo je prva faza, transfer podataka, pomisli ona. Sećala se kako je Ričard tumačio vreme koje je proveo u jednoj takvoj nervnoj mreži. Ovo stvorenje učitava moju memoriju u svoju. Jako brzo. Za trenutak se zapita šta će sesilu sve njene uspomene. Tad, najednom: Ričard stoji u dvorani na čijim zidovima su ogromni, nedovršeni murali. Poče pravi film, sa izvanrednim kvalitetom projekcije; Nikol je imala utisak da gleda kolorni TV ugrađen negde u njen mozak. Videla je i detalje zidnih slika. Na 'filmu' je jedna mirmimačka pokazivala Ričardu pojedine stvari na muralima. Duž zidova su radile druge mirmimačke, crtale skice ili nanosile boju na pojedina mesta.

Njihov umetnički rad bio je izvanredan. Sve su to radile samo da bi Ričarda obavestile šta on može učiniti da bi pomogao da njihova rasa opstane. Neke zidne slike bile su zapravo udžbenik njihove biologije; tu su, iz slike u sliku, bila objašnjena tri stadijuma u njihovom razviću - mana-dinja, mirmimačka i mrežasto nervno tkivo - i odnosi između njih. Projekcija je pred Nikolinim očima bila tako oštra da joj se činilo da stvarno stoji u toj sobi. Zato se trgla kad je tom 'filmu' naglo došao kraj. Odjednom se pojavio prizor opraštanja Ričarda od mirmimačke koja mu je bila vodič.

Ričard i ta mirmimačka bejahu u jednom tunelu pri dnu smeđeg cilindra. Novi 'film' se s ljubavlju zadržavao na svakom detalju ovog konačnog rastanka. Moglo se primetiti da bradatome Ričardu nije lako da nosi četiri teške mana-dinje, dva kožnata avijanska jajeta, i cilindar sa sesilnim nervnim materijalom, sve u istom rancu, na leđima. Ali, videla se i odlučnost u njegovim očima dok je polazio iz legla mirmimačaka osuđenih na propast. Nikol je sad bilo jasno zašto ga ta rasa smatra herojem. Rizikovao je život, reče ona sebi, da ih spase od izumiranja.

Poplava novih slika naiđe u njen um. Bile su iz oktoskog zoo vrta; prikazivale su događaje posle izleganja te četiri mana-dinje koje je Ričard doneo u Njujork. Bile su isto tako jasne, ali sad Nikol nije mnogo pazila na njih. Razmišljala je o Ričardu. Otkako sam se probudila iz dugog spavanja, nijednog trenutka nisam sebi dozvolila da osetim da mi njegovo društvo nedostaje, reče ona sebi. Smatrala sam da bih time ispoljila slabost. A sad, kad opet vidim tvoje lice tako jasno, i kad se sećam kroza šta smo sve zajedno prošli, uviđam koliko je smešno bilo prisiljavati sebe da ne razmišljam o tebi. Ako nadživimo one koje volimo, zašto ne bi bio savršeno prihvatljiv izvor zadovoljstva to da ponovo preživljavamo najlepše trenutke te ljubavi?

Samo na tren kroz njenu svest prolete, ali joj itekako privuče pažnju, slika tri ljudska bića: jedan čovek, jedna žena, jedna vrlo mala beba. Nikol htede da poviče: Čekaj! Vrati to! Želela sam to da vidim! Ali nervna masa oko nje nije primila tu poruku. Nastavila je s emitovanjem. Nikol se odvoji od razmišljanja o Ričardu i poče obraćati punu pažnju na slike na 'televizoru' u njenoj svesti.

Minut kasnije opet vide ono troje. Prolazili su, s oktoskim čuvarem zoo vrta, ispred 'kaveza' u kome su bile držane mirmimačke. Marija je bila u rukama svoje majke. Njen otac je bio privlačan čovek, tamne kože, kose crne ali prosede na slepoočnicama.

Vukao je jednu nogu kao da je slomljena. Nikad ranije nisam videla ovoga. Da jesam, zapamtila bih ga.

Više nije bilo nijedne slike Marije niti njenih roditelja. Potok slika hitao je kroz Nikolin um, pokazujući kako su mirmimačke, pre bombardovanja, preseljene na drugu lokaciju. Za poslednju seriju slika Nikol je pretpostavila da je načinjena tokom onih godina kad su, u Rami III, svi ljudi i svi oktoi spavali. Ili ne mnogo posle toga, pomisli ona. Ako dobro razumem njihov životni ciklus, sve četiri mirmimačke izležene iz Ričardovih mana-dinja pretvorile su se u ovakav nervni 'pamuk'. I sve njihove uspomene sačuvane su u celosti.

Sad se slike u njenom umu sasvim promeniše. Videla je stvari za koje je odmah pretpostavila da su snimljene na matičnoj planeti sesila. Priseti se da joj je Ričard govorio o takvim slikama, onda kad su, posle njenog bekstva iz Novog Edena, živeli zajedno.

Svesno je, ušavši u sesilni materijal, ostavila jednu šaku na kontrolnoj dugmadi. Sad je samo na tren pritisnula dugme za uključivanje pogona, i odmah ga isključila. Sesil je registrovao taj trzaj. U njenoj glavi 'film' prestade. Uskoro joj se vlakna izvukoše iz kože.

6.

Sledećeg dana, jedan sat pre početka perioda određenog za ručak, po jedan deo jednog zida u svakoj sobi 'Grand hotela' se pretvori u veliki televizijski ekran. Svim stanovnicima je zatim rečeno da predstoji važno saopštenje.

"Ovo je treća takva opšta emisija", pričao je Maks Nikol dok su čekali. "Prva je bila odmah po doseljenju. Druga, kad je odlučeno da se izvrši specijska segregacija u hotelu."

"Šta će sad biti?" upita Marijus.

"Naslućujem da će nam biti saopšteni detalji o našem preseljenju", reče Maks. "Tako se, bar, zucka po hotelu."

U zakazano vreme na ekranu se pojavi Orlovo lice. "Prošle godine, kad ste svi probuđeni i preseljeni ovamo iz Rame", reče Orao, dajući simultano iste reči i kolornim trakama na svome čelu, "rekli smo vam da ovo vozilo neće biti vaš stalni dom. Sada smo spremni da vas preselimo na druge lokacije, gde će vam životni uslovi biti znatno bolji."

Orao zastade, pa posle nekoliko trenutaka nastavi. "Ali nećete biti svi preseljeni na isto mesto. Približno jedna trećina svih sadašnjih stanovnika biće prebačena na Nosač. To je onaj ogromni ravni kosmički brod koji je prošle nedelje pristao uz Čvorište. Tokom sledećih nekoliko sati Nosač će završiti svoje poslove na Čvorištu i doći ovamo. Oni od vas koji su za Nosač, biće premešteni na njega posle večere. Ostali će otići na Čvorište, tri ili četiri dana kasnije. Ovde, u 'morskoj zvezdi', neće ostati niko. Želeo bih da naglasim da će uslovi smeštaja na oba mesta biti odlični, daleko bolji nego ovde."

Orao je, zatim, ćutao sledećih tridesetak sekundi, kao da slušaocima ostavlja vremena da reaguju na već rečeno. "Kad ovaj naš sastanak bude završen", nastavi on, "ekran u svakom stanu će početi da prikazuje spisak stanovnika i odredište za svakog. To će se ponoviti nekoliko puta. Čitanje će biti vrlo prosto. Ako se tvoje ime i identifikacijski broj pojave crnim slovima na beloj podlozi, ideš na Nosač. Ako se pojave bela slova na crnoj podlozi, ostaješ ovde nekoliko dana a onda ideš na Čvorište.

Informacije radi, dodajem da će na Nosaču svaka rasa imati svoj životni prostor, sasvim odvojen od drugih. Tu neće biti nikakvog mešanja vrsta, osim, naravno, u onim slučajevima kad je simbiotski odnos neophodan. Za razliku od toga..."

"Sa' će ovi glavni u Savetu biti zadovoljni", reče Maks brzo. "Već mesecima traže separaciju..."

"... životna sredina na Čvorištu će podrazumevati česte veze između raznih vrsta, i njihove zajedničke aktivnosti. Nastojali smo, određujući ko gde ide, da odaberemo najbolje rešenje za svaku ličnost ponaosob. Vršili smo pažljivu selekciju, zasnovanu na posmatranjima obavljenim ovde, ali i ranije, tokom vaših ramanskih godina. Važno je da sad svi vi shvatite da između onih na Nosaču i onih na Čvorištu neće biti nikakve veze. Dozvolite mi da to kažem na još jedan način, da ne bi bilo nesporazuma. Oni koji večeras odu na Nosač, nikada više neće videti one koji su određeni za Čvorište."

"Ako ste određeni za Nosač", nastavi Orao, "treba da počnete odmah da se pakujete, i da budete sasvim spremni za pokret pre nego što pođete na večeru. Ako ste prekomandovani na Čvorište, ali smatrate da to nije u redu, možete zatražiti premeštaj, na Nosač, i vaš zahtev će biti razmotren. Ja ću večeras, posle transfera na Nosač svih onih koji su za Nosač određeni, doći u kafeteriju da se sretnem s onima koji su određeni za Čvorište a misle da bi možda ipak želeli na Nosač. A sada, ako neko ima dodatna pitanja, biću sledećih sat vremena za velikim radnim stolom u salonu."

"Šta je Or'o rek'o tebi?" upita Maks Nikol.

"Isto što i ostalima koji su ga to pitali u salonu", odgovori Nikol. "A bilo ih je možda dvadeset. Ako je neko određen za Nosač, to je neopozivo, i tu nikakve promene ne može biti. Može se preispitati samo odluka o onima koji su predviđeni za Čvorište."

"Je l' tad Nai... hm... imala slom živaca?" upita Eponina.

"Da", reče Nikol. "Dotad se prilično dobro držala. Posle prvog emitovanja spiskova, kad je došla u našu sobu, učinilo mi se da je izuzetno smirena. Očigledno je tada bila ubedila sebe da je odluka o Galilejevom odredištu posledica neke administrativne greške."

"Razumem kako joj je", reče Eponina. "Priznaću da je moje srce preskočilo ne jedan, nego nekoliko otkucaja dok se nisam uverila da smo svi mi, ostali, dospeli na spisak za Čvorište. Zajedno."

"Kladim se da nije samo Najče uznemireno", reče Maks. Ustade i poče šetati po njihovom 'zajedničkom stanu'. "Stvarno su zamesili. Šta bismo mi radili, na primer, da je Marijus određen za Nosač?"

"To je lako pitanje", odgovori Eponina brzo. "Javili bismo se, i ti i ja, da idemo s našim sinom."

"Da-hhhhh..." reče Maks, ali tek posle kratkog oklevanja. "Valjda..."

"O tome Patrik i Nai sad pričaju u onoj drugoj sobi", reče Nikol. "Zamolili su mlađi svet da iziđe napolje, da bi njih dvoje mogli da to reše nasamo."

"Misliš da Nai može da izdrži ovaj novi stres, tako brzo posle... onog incidenta?" reče Eponina.

"Pa, mora da izdrži", reče Maks. "Imaju još sat-dva do odluke, i to im je."

"Pre dvadesetak minuta je onaj laki sedativ počeo da deluje na nju", reče Nikol. "Otad joj je, čini mi se, znatno bolje. Patrik i Kepler pokazuju veliko razumevanje. Mislim da je ona uplašila ponajviše samu sebe, kad je napravila scenu maločas."

"Je l' baš udarila Orla?" upita Eponina.

"Nije... Jedan od glupana ju je savladao čim je počela da vrišti", reče Nikol. "Ali, bila je izvan sebe, svašta je mogla učiniti."

"Jebo te", reče Maks, "da si mi rekla, dok smo živeli u Zelenišu, da je Nai uopšte sposobna za nasilje, ja bih odgovorio..."

"Niko ko nije bio roditelj", upade mu Nikol u reč, "ne može ni slučajno da shvati koliko su jaka majčina osećanja kad je njeno dete u pitanju. Nai već mesecima živi pod opterećenjem. Ja njen postupak ne odobravam, ali ga svakako razumem."

Nikol zaćuta: neko je pokucao na vrata. Malo zatim u sobu uđe Patrik. Na njegovom licu čitala se zabrinutost. "Majko", reče on, "treba da razgovaram s tobom."

"Epi i ja ćemo izići, ako će to pomoći", reče Maks.

"Hvala, Makse. Da, pomoglo bi", reče Patrik kao da se bori s rečima. Nikol ga još nikad nije videla tako uznemirenog.

Čim su ostali nasamo, Patrik reče: "Ne znam šta ću. Sve se dešava tako brzo. Mislim da ono što Nai zastupa nije pametno, ali, ni ja nikako ne uspevam..." Zaćuta. "Majko, ona hoće da svi mi zatražimo premeštaj na Nosač. Svi, baš svi - ti i ja, Kepler, Marija, Maks... Kaže, ili tako ili će Galilej imati osećaj da je napušten."

Nikol ga pogleda. Njen sin je bio na ivici suza. Nije još proživeo dovoljno pa ne ume da se snađe u ovakvoj krizi, pomisli ona brzo. Budan je tek nekih deset godina.

"Šta Nai sad radi?" reče Nikol tiho.

"Meditira. Rekla je da će to smiriti i izlečiti njen duh. I da će joj dati snage."

"A ti za to vreme treba da ubediš nas ostale?"

"Da. To se valjda očekuje od mene... Ali, majko, Nai čak i ne pomišlja da bi neko mogao odbiti. Smatra da je apsolutno jasno šta svi mi moramo učiniti."

Njegov bol bio je očigledan. Nikol požele da ima neku moć da se pruži ka njemu, dotakne ga, i oslobodi ga tog bola. "A šta ti misliš da bi trebalo da radimo?" upita ga ona, posle duže tišine.

"Ne znam", reče Patrik počinjući da šeta po sobi. "Čim su liste prikazane, primetio sam, kao i svako, da su za Nosač određeni svi aktivni članovi Saveta i skoro svi koji su po kazni uklonjeni iz zajedničkog ljudskog stambenog prostora. Svi oni ljudi koji se nama dopadaju, i koje poštujemo, kao i svi oktoi, osim nekoliko alternativaca, određeni su za Čvorište... Ali, saosećam s Nai. Ona ne može podneti misao da će Galilej biti izolovan, zauvek odsečen od jedinog sistema podrške koji je njemu ikad bio poznat..."

A šta bi ti radila da si Nai? reče jedan glas u njenoj glavi. Zar se nisi uspaničila, koliko jutros, kad si pomislila da bi mogla biti razdvojena od Bendžija?

"Hoćeš li popričati s njom, majko", molio je Patrik, "čim završi meditaciju? Ona će tebe poslušati. Oduvek je govorila da ceni tvoju mudrost."

"A da li bi hteo da joj kažem nešto određeno?"

"Reci joj..." reče Patrik, kršeći ruke, "reci joj da nema pravo da određuje šta je najbolje za druge u našoj grupi. Nek odlučuje samo u sopstveno ime."

"To je dobar savet", reče ona. Zagleda se u svog sina. "A jesi li ti odlučio šta ćeš ako ona pređe na Nosač a svi mi, ostali, ostanemo za Čvorište?"

"Jesam, majko", reče Patrik tiho. "Ići ću sa Nai i Galilejem."

Nikol je parkirala svoja invalidska kolica u jedan ugao, tako da je mogla da gleda kroz prozor za posmatranje. Bila je sasvim sama, kao što je i zatražila. Popodne je proteklo s tako mnogo emocija da je sad osećala potpunu iscrpljenost. Dok je razgovarala s Nai, činilo joj se da sve ide prilično dobro. Nai je pažljivo slušala njene savete i nije mnogo govorila. Utoliko je veće bilo Nikolino zaprepašćenje kad je, sat kasnije, Nai dojurila, ključajući od besa, i okomila se na grupu u kojoj su bili Nikol, Maks, Eponina i Eli.

"Patrik mi je rekao da niko od vas neće s nama!" povikala je. "Sad ja vidim koja mi je nagrada što sam se tako verno i postojano držala, toliko godina! Moja dva sina blizanca ja sam otrgla iz njihovog doma iz lojalnosti prema vama, prijatelji moji. Uskratila sam i Galileju i Kepleru normalno detinjstvo zato što sam poštovala tebe i divila ti se, Nikol. Ti si mi bila uzor. A sad, sad kad ja prvi put tražim da se meni iziđe u susret..."

"Nisi fer, Nai", rekla je tada Eli, blago. "Svi mi tebe volimo, i svi smo duboko uznemireni zbog svega ovoga. Pošli bismo mi s tobom i Galilejem kad bismo bili uvereni da..."

"Eli, Eli", rekla je Nai, padajući na kolena pred svoju prijateljicu i počinjući da plače. "Kad stiže da zaboraviš sve one sate koje sam provela s Bendžijem u Avalonu? Da, priznajem da sam to radila zato što sam sama tako htela, ali, da li bih dala toliki seo sebe Bendžiju da on nije bio tvoj brat, a ti moja najbolja prijateljica? Ja te volim, Eli. Potrebna mi je tvoja podrška. Molim te, pođi s nama. Bar ti i Niki..."

Tad su i Eli potekle suze. Uskoro nijedno oko u sobi nije bilo suvo. Ali sukob se završio tako što se Nai s mnogo reči izvinila svima.

Nikol sada duboko udahnu i zagleda se kroz prozor. Znala je da joj treba predah u ovoj buri osećanja. Tokom popodneva je u dva navrata osetila bol u prsima. Ni sve te magične sonde neće moći da me spasu ako se ne budem sama stvarno brinula o sebi.

Ogromni Nosač sada je bio udaljen samo nekoliko stotina metara. Bio je podvig inženjerstva - sada se tek videlo kolikih je razmera. Bio je parkiran postrance u odnosu na 'morsku zvezdu', tako da se samo deo njega mogao videti s prozora. Njegova gornja strana bila je ogromna ravnica po kojoj su, celom njenom dužinom i širinom, bili po određenom obrascu raspoređeni 'mehuri', zapravo providne poluloptaste kupole, a ponegde još i 'mali' kompleksi s opremom. Neke od tih kupola bile su veoma velike. Ona najbliža, koja se nalazila tačno ispred prozora, dizala se iz palube preko dvesta metara u visinu. Neke druge kupole bile su vrlo male. Kroz prozor je sad bilo moguće videti samo jedanaest providnih kupola, ali ljudi su ranije, kad je Nosač bio u drugom položaju, izbrojali da ih ima ukupno sedamdeset osam.

Donja strana Nosača imala je metalnosivu površinu koja se pružala oko kilometar nadole, blagim krivinama se svodeći ka zaokrugljenom 'dnu' broda. Ranije je, iz daljine, izgledalo da je taj donji deo beznačajan u poređenju s palubom, čija je dužina iznosila bar četrdeset a širina bar petnaest kilometara. Izbliza je, međutim, bilo očigledno da taj sumorni brodski trup ima titansku zapreminu.

Pred Nikolinim fasciniranim pogledom, na sivoj površini se, odmah ispod ruba palube, pojavi mala izbočina, koja poče rasti i uskoro se izduži u oblu cev koja se poče primicati 'Grand hotelu'. Posle nekih manjih podešavanja pravca, cev se priključi na glavnu vazdušnu pretkomoru hotela.

Nikol se osmehnu u sebi. Još jedan neverovatan dan u mom zapanjujućem životu. Ona se promeškolji u stolici, i odmah oseti nelagodnost, doduše sitnu, u svom povređenom kuku. Kamo sreće da sam mogla nešto učiniti za Nai. Ali naterati sve nas da se žrtvujemo zbog Galileja, to ne bi bilo ispravno rešenje.

Neko je dotače po ruci. Ona okrete glavu na tu stranu. Bila je to Plava. "Kako se osećaš?" reče okto bojama.

"Sada bolje", odgovori Nikol. "Ali, imala sam loših trenutaka, ovog popodneva."

Doktorka Plava osmotri Nikol pomoću dijagnostičkog aparata. "Bila su bar dva velika udara", reče Nikol svojoj lekarki. "Oba sam uočila vrlo jasno."

Okto je proučavala trake koje su odmicale kolornim ekranom. "Zašto me nisi pozvala?"

"Pomišljala sam da te zovem", reče Nikol. "Ali, toliko toga se dešavalo... Osim toga, smatrala sam da imaš puno posla i sa tvojima."

Plava joj dade flašicu u kojoj je bila neka svetloplava tečnost. "Popij ovo. Time će biti ublažavane tvoje srčane reakcije u emocionalno napetim situacijama u sledećih dvanaest sati."

"A hoćemo li još biti zajedno, nas dve, kad Nosač ode?" reče Nikol. "Nisam pažljivo proučila vaš deo spiskova."

"Bićemo. Osamdeset pet posto oktoske populacije ide na Čvorište. Više od polovine onih koji idu na Nosač su alternativci."

Nikol popi tu tečnost. "Dakle, prijateljice moja, kakvo je tvoje mišljenje o celoj ovoj selidbi?"

"Koliko mi možemo proceniti, eksperiment je, kao celina, stigao do značajne raskrsnice. Dve grupe stanovnika odsad će se baviti potpuno različitim aktivnostima."

Nikol se nasmeja. "To vam nije mnogo konkretno."

"Nije".

Kad je i poslednji od stanovnika upućenih na Nosač otišao iz 'morske zvezde', Orao je sačekao pet minuta, a onda se pojavio u kafeteriji. Tako je započet sastanak s onima koji su želeli da preispitaju da li žele da idu na Čvorište ili ne. Na sastanak je došlo ukupno osamdeset dvoje ljudi i devetoro oktoa: samo oni, i svi oni koji su zvanično zatražili takvo preispitivanje, jer nikom drugom i nije bilo dozvoljeno da prisustvuje.

Mnogi drugi pripadnici svih rasa vrzmali su se po palubi za posmatranje i po zajedničkim prostorijama, razgovarajući o selidbi i/ili čekajući da saznaju ishod sastanka.

Nikol je i sad sedela na svom mestu pokraj prozora za posmatranje, u invalidskim kolicima. Zurila je u Nosač i po glavi premetala scene kojima je prisustvovala u prethodnih sat vremena. Većina ljudi koji su odlazili bila je svečarski raspoložena: nisu krili svoje oduševljenje što više neće morati da žive u zajednici s vanzemaljcima. Bilo je, ali u iznenađujuće malom broju, i tužnih rastanaka na ulazu u vazdušnu pretkomoru.

Galileju je dozvoljeno da provede deset minuta sa svojim prijateljima i rođacima, u zajedničkim prostorijama. Patrik i Nai su uveravali tog mladog čoveka, koji nije pokazao tako reći nikakva osećanja, da će mu se iste večeri oboje pridružiti na Nosaču, kao i njegov brat Kepler, koji još nije završio pakovanje.

Galilej je bio među poslednjima koji su otišli sa 'morske zvezde'. Za njim je pošao mali kontingent avijana i mirmimačaka. Masu nervnog 'pamuka' sesila, kao i preostale mana-dinje spakovali su, i u velikim sanducima odneli, uglasti roboti. Ja, po svoj prilici,

više nikad neću videti nijednog pripadnika vaše vrste, razmišljala je Nikol. Poslednji avijan se okrenuo i posmatračima za zbogom uputio jedan prodoran krik. "Svako od vas", poče Orao u restoranu, "zatražio je da se njegova prekomanda preispita, a to znači da vam se dozvoli odseljenje ne na Čvorište, nego na Nosač. U ovom trenutku želim da iznesem još dve razlike između tih dvaju životnih okruženja. Ako, razmotrivši nove podatke, ponovo izjavite da želite prelazak na Nosač, biće vam udovoljeno.

Kao što sam rekao popodne, na Nosaču nema nikakvih dodira između različitih inteligentnih rasa. Ne samo što će svaka vrsta biti zatvorena u svoj habitat, nego neće biti baš nikakvog uticaja nijedne druge inteligencije, pa ni one koju ja reprezentujem, na poslove ma koje vrste. Ni sada, ni ikada. Svaka rasa će biti apsolutno prepuštena sama sebi. Nasuprot tome, život različitih vrsta u Čvorištu biće pod nadzorom. Ne onako intenzivnom kao što je bio ovde, u 'morskoj zvezdi', ali ipak pod nadzorom. Uvereni smo da su nadzor i spoljašnji uvid od bitnog značaja kad različite vrste žive zajedno.

Drugi dodatni činilac možda je i najznačajniji. Na Nosaču neće biti razmnožavanja. Sterilna će biti svaka individua svake rase, doživotno. Daće im se svi elementi potrebni za dug i srećan život, ali niko neće imati dece. Nasuprot tome, na Čvorištu će biti dozvoljeno stvaranje potomstva, bez ikakvog ograničenja.

Dozvolite mi da završim", reče Orao kad vide da nekoliko slušalaca pokušava da ga prekine pitanjima. "Imate dva sata da odlučite. Ako budete i tad hteli na Nosač, naprosto dovucite svoj prtljag do vazdušne pretkomore i zatražite od Grmalja da vas pusti da prođete."

Nikol nije bila iznenađena kad se ispostavilo da Kepler više ne želi da pređe na Nosač. Mladiću očigledno ni dotad nije bilo lako da se odluči; preispitivanje je zatražio isključivo iz lojalnosti prema svojoj majci. Posle toga, najveći preostali deo popodneva proveo je s Marijom, koju je, očito, obožavao.

Kepler je na svoju stranu pridobio celu rodbinu - svi bi mu priskočili u pomoć ako izbije svađa s majkom; međutim, svađe nije bilo. Nai se saglasila da Kepleru ne treba da bude uskraćeno zadovoljstvo da postane otac. Čak je velikodušno predložila da i Patrik preispita svoju odluku, ali on to odmah odbi rečima da je ona, Nai, već izišla iz plodnih godina, tako da više ne može imati dece, dok je on, Patrik, već bio, u mnogo kom pogledu, otac Kepleru i Galileju.

Nikol, Patrik, Nai i Kepler ostadoše na kraju sami u jednom od 'zajedničkih stanova', da se konačno i nepovratno oproste. Dan je protekao sa mnogo suza i emotivnih oluja. Dve majke sada rekoše 'zbogom zauvek' dvojici sinova. Poslednje rečenice imale su dirljivu simetriju. Nai je zatražila da Nikol svojom mudrošću vodi Keplera; Nikol je zatražila da Nai i ubuduće pruža Patriku svoju nesebičnu, bezuslovnu ljubav.

Najzad Patrik podiže obe teške vreće i prebaci ih preko ramena. Dok su Nai i on izlazili, Kepler je stajao pored Nikoline invalidske stolice i držao njenu smežuranu ftističnu ruku. Tek kad su se vrata zatvorila, iz Nikolinih očiju poteče reka suza. Zbogom, Patriče, pomisli ona s bolom u srcu. Zbogom Ženevjev, Simon, Keti. Zbogom, Ričarde.

Snovi su dolazili jedan za drugim, ponekad bez ikakvog reda. Henri joj se smeje što je crnkinja. Jedan nadmeni kolega je zaustavlja - umalo nije napravila veliku grešku pri rutinskoj operaciji krajnika. Prolaze trenuci, Nikol šeta po peskovitoj plaži; iznad nje lebde tmurni oblaci. U daljini: figura umotana u ogrtač, ne daje ni glaska od sebe ali je poziva pokretima prsta. To je smrt, kaže Nikol sebi u tom snu. Ali nije bila smrt nego surova šala. Nikol je prišla toj figuri i dotakla pruženu ruku, ogrtač je spao - pokazalo se da je ispod njega Maks Paket, koji se poče smejati.

Ona se vuče na rukama i golim kolenima kroz neku mračnu podzemnu betonsku cev. Kolena je već raskrvarila. Ovde sam, rekao je Ketin glas. Gde ovde? pita Nikol nezadovoljno. Ja sam iza tebe, ma-ma, kaže Bendži. Cev se počinje puniti vodom. Ne mogu ja njih da nađem. A ni da im pomognem.

Nikol već pliva, ali to teško ide. Vodena struja u cevi vrlo je jaka. Poduhvata je, nosi, izbacuje je napolje, gle, to je sad šumski potok. Njena odeća se zakačinje za neki žbun koji se našao nad vodom. Nikol d'Žarden ustaje i otresa prljavštinu s odeće. Kreće jednom stazom.

Noć. Ona čuje malobrojne ptice. Kroz povremene praznine između grana, iznad sebe, ponekad ugleda mesec. Staza krivuda, i to mnogo. Evo gde se račva. Kojom ću od ove dve staze? pita se Nikol u snu. Pa, sa mnom ćeš. Hodi, kaže Ženevjev, koja je izišla iz šume i dohvatila Nikol za ruku.

Šta ćeš ti ovde? kaže Nikol. Ženevjev se smeje, kaže: Ja bih tebe mogla to isto da pitam.

Stazicom dolazi, njima u susret, mlada Keti. Zdravo, mama, kaže ona i uzima Nikol za drugu ruku. Nemaš ništa protiv da pođem s tobom? Naravno da ne, odgovara Nikol.

Šuma oko njih postaje gušća. Nikol čuje korake iza sebe i okreće se, ne prestajući da hoda. Patrik i Simon: uzvraćaju joj osmesima. Već smo gotovo stigli, veli Simon. A gde to? pita Nikol. Ti to moraš znati, gospođo Vejkfild, odgovara Marija. Ti si nam rekla da dođemo. Sad ta devojka hoda naporedo s Patrikom i Simon.

Nikol i petoro mladih izlaze na neki proplanak. U sredini plamsa logorska vatrica. S druge strane vatre nailazi Omeh i pozdravlja ih. Oni se raspoređuju ukrug oko vatre. Šaman zabacuje glavu i pozdravlja ih napevima na jeziku senuofo. Pred Nikolinim očima lice mu se ljušti s glave, ostaje užasavajuća lobanja. Ne, ne, kaže Nikol. Ne, ne.

"Ma-ma", kaže Bendži. "Probudi se, ma-ma. To ti je ružan san."

Nikol protrlja oči. Vide svetlo na drugom kraju sobe. "Koliko je sati, Bendži?"

"Već je kasno, ma-ma", odgovara on s osmehom. "Kepler je otišao na doru-čak sa ostali-ma. Hteli smo da te pus-timo da se is-pavaš."

"Hvala, Bendži", reče Nikol, i pomače se malo na madracu. Oseti bol u kuku. Pogleda po sobi i seti se da su Patrik i Nai otišli. Otišli zauvek, pomisli, boreći se da je tuga ponovo ne savlada.

"Da li bi htela da se ku-paš?" reče Bendži. "Ja bih ti pomogao da se ski-neš, i poneo te do tuša."

Nikol diže pogled ka svom proćelavom sinu. Nije trebalo da se toliko brinem za tebe, pomisli ona.Ti bi i bez mene dobro prošao. "Pa, hvala, Bendži, da, dobro bi bilo."

"Ja ću to fino, polako", reče on otkopčavajući haljinu svoje majke. "Al' ako te bude zabolelo, ti samo kaži."

Kad je Nikol bila sasvim gola, Bendži je podiže u naručje i ponese ka tušu. Posle dva koraka stade. "Šta je sad, Bendži?" reče Nikol.

Bendži se postiđeno isceri. "Nisam smis-lio plan do kraja, ma-ma. Treba prvo da se po-desi voda."

Okrenuo se, spustio Nikol na madrac, otišao u kupatilo. Nikol začu kako teče voda.

"Ti voliš srednje vru-ću?" dopre njegov glas.

"Tako je", doviknu ona.

Nekoliko sekundi kasnije on se vrati i opet je ponese. "Stavio sam dva peš-kira na dno. Da ti ne bude tvrdo ni hlad-no."

"Hvala, sine."

Bendži je razgovarao s njom dok je sedela na podu tuš-kabine. Pustila je da se osvežavajuća voda sliva preko njenog tela. Kad je zatražila sapun i šampon, doneo ih je. Kad je završila, Bendži joj je pomogao da se osuši i obuče. Onda ju je preneo nazad u invalidska kolica.

"Sagni se ti ovamo, molim te", reče Nikol, smeštajući se udobno u stolicu. Poljubi ga u obraz i stisnu njegovu ruku. "Hvala ti za sve, Bendži." Nije mogla zaustaviti suze, prosto su se stvorile u njenim očima. "Veličanstveno si pomogao."

Bendži je stajao pored svoje majke, sav sijajući od sreće. "Ja tebe volim, ma-ma. Srećan sam kad mo-gu da ti po-mognem."

"Volim i ja tebe, sine", reče Nikol, opet stiskajući njegovu ruku. "A sad, hoćeš sa mnom na doručak?"

"To je bio moj plan", reče Bendži, jednako se smeškajući.

Pre nego što su završili s jelom, u restoranu se pojavi Orao i priđe im. "Doktorka Plava i ja ćemo te čekati u tvojoj sobi", reče Orao. "Želimo da te temeljito pregledamo."

Kad su se Nikol i Bendži vratili, u sobi se već nalazila usavršena medicinska oprema, spremna za rad. Plava je ušpricala nove sonde direktno u Nikolina prsa. Kasnije je uputila novu grupu sondi u oblast bubrega. Pregled je potrajao pola sata. Za to vreme su Orao i Plava razgovarali oktoskim jezikom boja. Kad su od Nikol tražili da ustane ili da se okrene, Bendži joj je pomagao. Bio je apsolutno zadivljen Orlovom sposobnošću govora pomoću boja. "Kako si to naučio?" zapita on Orla u jednom trenutku.

"Tehnički govoreći", odgovori Orao, "nisam ni učio. Moji konstruktori su dodali dva nova, specijalizovana podsistema u moju strukturu. Jedan mi omogućuje da razumem kolorni govor oktoa, a drugi da stvaram takve boje na svom čelu."

"Nisi morao u ško-lu, ni ništa?" istrajavao je Bendži.

"Ne", reče Orao jednostavno.

"Da li bi tvoji kons-truk-to-ri mogli tako za mene?" upita Bendži nekoliko sekundi kasnije, kad su Orao i doktorka Plava već nastavili diskusiju o Nikolinom stanju.

Orao se okrete i pogleda ga. Bendži nastavi: "Ja mno-go spo- ro učim. Bilo bi div-no ako bi neko tako sta-vio sve u moj mozak."

"To, ipak, još ne umemo", reče Orao.

Kad je pregled bio gotov, Orao zatraži od Bendžija da spakuje sve Nikoline stvari. "Kuda ćemo?" upita Nikol.

"Da se provozamo šatlom", reče Orao. "Želim detaljno da prodiskutujem s tobom o tvom zdravstvenom stanju, a ujedno da te prebacim na mesto gde će svaka zdravstvena kriza moći brzo da se reši."

"Pa, mislila sam da je dovoljno što imam toliko tih sondi u sebi, i što sam popila onu plavu teč..."

"Pričaćemo o tome kasnije", reče Orao, upadajući joj u reč. Uze Nikolinu torbu od Bendžija. "Hvala ti za svu pomoć", reče mu ovaj stranac.

"Da vidimo, da li sam ja dobro razumela ovih poslednjih pola sata razgovora", reče Nikol u mikrofon svog šlema. Šatl se bližio polovini puta između 'morske zvezde' i Čvorišta. "Moje srce može izdržati najviše još deset dana, i pored sve vaše medicinske magije; bubrezi mi u ovim trenucima već otkazuju, i to konačno i neopozivo, a jetra pokazuje znake raspadanja. Je li to ispravan rezime?"

"Zaista jeste."

Nikol se usiljeno osmehnu. "A ima li i nekih dobrih vesti?"

"Tvoj um još uvek izvanredno funkcioniše, a uboj na kuku će se zalečiti, ako te sve ovo drugo ne ubije pre toga."

"Zato predlažeš da ja budem danas primljena u ono što mi zovemo bolnicom, i da tamo moje srce, bubrezi i jetra budu zamenjeni usavršenim mašinama koje će obavljati iste funkcije?"

"Možda će biti potrebno zameniti još neke organe, kad se već upuštamo u veliku operaciju. Pankreas ti je na mahove otkazivao, kompletni polni organi su ti u rasulu. Treba razmisliti i o mogućnosti kompletne histerektomije."

Nikol je odmahivala glavom. "U kom trenutku sve to postaje besmisleno? Šta god da uradite, samo je pitanje vremena kad će još neki organ otkazati. Šta bi došlo sledeće? Pluća? Možda oči? Da li biste izvršili i transplantaciju mozga, kad jednog dana ne budem sposobna da mislim?"

"Mogli bismo."

Nikol je ćutala gotovo minut. "Možda ti moj stav neće zvučati razumno", reče ona tada, "jer ga ni ja sama ne mogu nazvati logičnim. Ali, ne dopada mi se mnogo ideja da postanem hibridno biće."

"Šta hoćeš da kažeš?"

"Od koje tačke više neću biti Nikol d'Žarden Vejkfild? Ako mi ugrade mašine umesto srca, mozga, očiju i ušiju, da li ću još biti Nikol? Ili neko drugi, nešto drugo?"

"To pitanje je irelevantno. Ti si lekar. Šta ćeš reći o šizofreniku, koji mora radovno da uzima lekove da bi uticao na funkcionisanje mozga. Da li je ta osoba i pod lekovima ista osoba? Ovde je pitanje u filozofskom smislu isto, samo je stupanj promene drukčiji."

Posle kraćeg ćutanja Nikol reče: "Razumem ja tebe, ali se time moja osećanja ne menjaju. Žao mi je, ako imam izbora, a vas dvoje me navodite da verujem da imam, ja ću odbiti... Bar za danas."

Orao je nekoliko sekundi zurio u nju. Onda utipka nove parametre u instrument-tablu. Šatl zaokrete.

"Dakle, vraćamo se na 'morsku zvezdu'?" reče Nikol.

"Ne odmah. Pre toga želim da ti pokažem nešto drugo." Zavuče ruku u kesu koju je nosio oko pojasa i izvuče cevčicu u kojoj su bili ona plava tečnost i nekakav sićušan aparat. "Daj ruku, molim. Ne želim da umreš pre nego što se završi ovo popodne."

Dok su se bližili stambenom modulu Čvorišta, Nikol se požali Orlu da posao sa preseljenjem stanovnika 'hotela' na dva druga, različita broda 'nije obavljen baš najpoštenije'. "Kao i obično", nastavi ona, "vama se ne može prebaciti da ste lagali - samo niste pružili neke bitne informacije."

"Ponekad nema dobrih načina da obavimo neki zadatak. U takvim slučajevima odaberemo najmanje loš. Šta si očekivala da uradimo? Da kažemo stanovnicima, na samom početku, da nećemo moći da održavamo u životu sve njih, zauvek, iz generacije u generaciju? Nastao bi haos. Osim toga, mislim da ne ceniš dovoljno naš trud. Spasli smo iz Rame hiljade bića. Većina njih bi, bez naše intervencije, verovatno izginula u obračunu između vrsta. Imaj na umu da će svako, pa i svi oni na Nosaču, moći da odživi svoj život dokraja."

Nikol je ćutala. Pokušavala je da zamisli kako će izgledati život na Nosaču bez ikakve biološke reprodukcije. Njen um prenese taj scenario u daleku budućnost, kad će ostati još samo nekoliko živih. "Ne bih volela da budem poslednje ljudsko biće na Nosaču."

"Pre oko tri miliona godina, u ovom delu Galaksije je postojala jedna rasa koja je milion godina uspešno letela svemirom, doživljavajući procvat. Bili su to fantastično dobri inženjeri. Podigli su neke od najdivnijih građevina ikad viđenih. Njihova sfera dominacije se brzo širila, tako da su najzad uspostavili svoju vlast nad dvadesetak zvezdanih sistema. Bili su puni znanja, saosećanja i mudrosti. Ali, načinili su jednu fatalnu grešku."

"Koju?" upita Nikol odmah.

"Njihov ekvivalent vašeg genoma sadržavao je deset puta više informacija nego vaš. Dakle, za jedan red veličine više. Bio je to rezultat četiri milijarde godina prirodne evolucije - izuzetno komplikovan genom. Njihovi prvi eksperimenti s genetičkim inženjerstvom, koje su vršili i na drugim vrstama i na sebi, bili su savršeno uspešni. Ta rasa je mislila da zna šta radi. Međutim, bez njihovog znanja, polako ali sigurno, otpornost gena prenošenih iz generacije u generaciju je slabila. Kad su najzad uvideli šta su učinili sami sebi, bilo je prekasno. Nisu sačuvali ni jedan jedini primerak iz ranih dana, iz epohe pre nego što su počeli da modifikuju svoje gene. Povratka nije bilo. Ništa se tu više nije moglo.

"Zamisli", nastavi Orao, "da nisi samo poslednji preživeli član jedne izolovane grupice, kao što je ova na Nosaču, nego da si poslednji pripadnik cele jedne razumne rase, bogate istorijom, umetnošću i znanjem... U našoj enciklopediji ima mnogo takvih priča; svaka nosi po jednu pouku."

Šatl je doplovio do loptastog modula na jednom roglju Čvorišta, prošao kroz otvoreni ulaz i našao se unutra. S obe strane ka njemu su se pružili automatski 'kranovi', koji su ga uhvatili i stabilizovali. Iz šatla se ispruži most za izlazak putnika, i dotače veći most koji je vodio do središta te transportne stanične prostorije.

Nikol se nasmeja. "Toliko sam se zanela u priču da nisam ni pogledala kako ovaj modul izgleda spolja."

"Ne bi videla mnogo šta novo."

Onda se vanzemaljac okrete ka Nikol i učini nešto sasvim neuobičajeno. Pruži ruke, sa svog pilotskog mesta, i dohvati obe njene šake, zaštićene rukavicama. "Za manje od jedan sat", reče on, "doživećeš nešto što će te zapanjiti, ali i uzburkati tvoja osećanja. Naš plan je bio da to, na ovoj ekskurziji, iskrsne kao totalno iznenađenje za tebe. Međutim, kako je tvoj organizam veoma slab, ne možemo rizikovati toliko emocionalno preopterećenje. Zato smo odlučili da ti unapred otkrijemo šta će se dogoditi."

Nikol oseti da joj se puls ubrzava. Šta li je to? Šta bi moglo biti iznenađenje?

"Ukrcaćemo se u jedna mala kola i pomoću njih otputovati nekoliko kilometara u unutrašnjost ovog modula. Na kraju tog kratkog putovanja sastaćeš se s Majklom O'Tulom i sa tvojom ćerkom Simon."

"Šta?" dreknu Nikol, otrže ruke od njega i pritisnu ih na bočne strane šlema. "Da li sam dobro čula? Videću Simon i Majkla?"

"Da. Nikol, molim te, moraš da se opustiš i..."

"Bože! Bože!" povika Nikol, prečuvši njegove reči. "Ne mogu da verujem. Naprosto ne mogu da verujem. Nadam se da ovo nije neki surovi trik."

"Uveravam te da nije."

"Ali kako bi Majkl mogao biti još živ? Morao bi imati bar sto dvadeset godina..."

"Pomogli smo mu našom, kako ti to kažeš, medicinskom magijom."

"O, Simon, Si-mon!" povika Nikol. "Može li to biti? Može li to stvarno biti?"

Suze su zakasnile samo zbog emotivnog šoka. Sada potekoše. Ne mareći za bol u kuku i za glomazni šlem koji joj je smetao, Nikol se maltene baci sa svog sedišta ka Orlu i zagrli ga. "Hvala, hvala, hvala ti. Ne mogu ti kazati koliko mi to znači."

Orao je postavio njena invalidska kolica čvrsto na pokretne stepenice. Počelo je spuštanje velikim mostom, u glavni deo stanice. Nikol se na trenutak osvrte. Raspored delova stanice bio je isti kao na onom Čvorištu kod Sirijusa. Glavna prostorija bila je kružna, visoka dvadesetak metara. Šest pokretnih trotoara vodilo je od središnje platforme u tunele, koji su se odatle širili na šest strana. Iznad šatla, desno, uzdizale su se dve višespratne strukture.

"Odavde polaze međumodulski vozovi?" upita Nikol, sećajući se jedne vožnje s Keti i Simon, kad su bile devojčice.

On klimnu glavom. Pogura njena kolica na jedan pokretni trotoar. Ta 'ulica' ih ponese nekoliko stotina metara kroz tunel, pa stade. "Trebalo bi da naša kola budu odmah desno, u prvom hodniku."

Bila su to mala kola, dvosed. Poklopac kabine se otvarao kao jedna celina, nagore. Orao podiže Nikol i stavi je na putničko sedište, zatim sklopi invalidska kolica. Tako sklopljena nisu bila veća od akten-tašne; on ih uvuče u mali prtljažnik, nalik na nekakav džep u unutrašnjosti kabine. Ubrzo potom kola pođoše kroz lavirint tunela krembele boje, bez ijednog prozora. Nikol je bila neuobičajeno tiha. Pokušavala je da ubedi sebe da će sad zaista videti kćer koju je pre mnogo godina ostavila u drugom zvezdanom sistemu.

Činilo se da vožnji kroz 'habitacioni modul' nema kraja. U jednom trenutku ipak stadoše, i Orao joj reče da sad može da skine šlem. "Jesmo li blizu?" upita ona.

"Nismo još, ali smo ušli u zonu njihove atmosfere."

Dvaput su videli čudesne vanzemaljce, u kolima koja su im nailazila u susret, ali Nikol je bila toliko obuzeta onim što se događalo u njenoj glavi da ni na šta drugo nije

obraćala pažnju. Čak je i Orla jedva slušala. Smiri se, reče jedan od njenih unutrašnjih glasova. Kakvo smirenje! Gluposti! odvrati drugi unutrašnji glas. Videću kćer koju četrdeset godina nisam videla. Nema govora da ostanem smirena.

"...jednako neobičan kao tvoj", govorio je Orao, "mada drugačiji. Sasvim drugačiji život. Kad smo, rano jutros, odveli Patrika da ih vidi..."

"Šta reče?" upita Nikol naglo. "Patrik ih je video jutros? Vodio si Patrika da vidi svog oca?"

"Da. Oduvek smo planirali taj ponovni porodični susret. Uslov je bio da sve ostalo ide po planu. U idealnom slučaju, i Patrik i ti biste videli Simon, Majkla i njihovu decu tek..."

"Decu!" kriknu Nikol. "Ja imam još unučića!"

"... tek kad se svi smestite u Čvorište; ali, pošto je Patrik zatražio da pređe na Nosač, smatrali smo da bi bilo bezdušno pustiti ga da otputuje zauvek a da nijednom ne vidi svog prirodnog oca."

Nikol se više nije mogla uzdržati. Nagnu se ka Orlu i poljubi ga u pernati obraz. "A Maks je rekao da si ti samo hladna mašina i ništa više. Kako je pogrešio! Hvala ti! U Patrikovo ime kažem, hvala ti!"

Drhtala je od uzbuđenja. Sledećeg trenutka izgubila je vazduh. Orao odmah zaustavi maleni automobil.

"Gde sam?" reče ona, izranjajući iz duboke magle.

"Parkirani smo unutar zatvorene zone gde stanuju Majkl, Simon, i njihova porodica. Ipak, na krajnjoj smo periferiji te zone. Stojimo već četiri sata. Toliko dugo spavaš."

"Imala sam srčani napad?"

"Ne baš, ali svakako značajan poremećaj u srčanom radu. Pomišljao sam da te odmah vratim u bolnicu, ali sam odlučio da sačekam dok se probudiš. Neke lekove ionako imam pri ruci."

Orao se zagleda u nju svojim intenzivnim plavim očima. "Nikol, šta želiš? Da posetiš Simon i Majkla, kao što je planirano, ili da se vratiš u bolnicu? Izbor je tvoj, ali shvati da..."

"Znam", prekide ga ona, "moram dobro paziti da se ne uzbudim previše..." Baci pogled ka Orlu. "E, videću Simon pa makar mi to bilo poslednje što ću u životu uraditi. Možeš li ti meni da daš nešto što će me smiriti, ali tako da ne postanem tupava, i da ne zaspim?"

"Blago sredstvo za umirenje će pomoći samo ako i svesno radiš na tome da obuzdaš svoje uzbuđenje."

"Važi. Učiniću najbolje što mogu."

Orao poveze kola jednom popločanom ulicom duž koje je raslo visoko drveće. Dok su se vozili, Nikol se seti one jeseni koju je, kao tinejdžerka, provela sa svojim ocem u Novoj Engleskoj. Tada je lišće na drveću bilo crveno, zlatno i mrko.

"Lepota prava", reče Nikol.

Kola su prošla jednom i provezla se pored bele ograde kojom je bila ograđena jedna livada. Unutra su bila četiri konja, između njih je šetalo dvoje tinejdžera. "Deca su prava", reče Orao. "Konji su imitacija."

Do vrha brega vodili su, odasvud, blagi usponi. Na vrhu je bila dvospratna bela kuća s kosim crnim krovom, a ispred nje kružna staza za pristup automobila. Orao tu utera kola i zaustavi ih pred vratima kuće, koja se trenutak kasnije otvoriše. Napolje zakorači visoka divna crnkinja, crna kao čađ, ali sa kosom već prosedom. "Majko!" viknu Simon i potrča prema kolima.

Tek što se auto otklopio, Simon se baci u majčino naručje. Njih dve se počeše grliti i ljubiti, uz silne suze. Nijedna nije mogla da govori.

8.

"Patrikova poseta bila je i gorka i slatka", reče Simon spuštajući šoljicu za kafu. "Proveo je ovde više od dva sata, a činilo nam se da je trajalo samo nekoliko minuta."

Njih troje su sedeli za stolom pokraj prozora. Odatle se otvarao pogled na blago zatalasani predeo obrađene zemlje, kojim je kuća bila okružena. Nikol se sada, privremeno, zagledala u taj seoski prizor napolju. "Glavnina toga je iluzija, dabome", reče Majkl. "Ali vrlo kvalitetna... Ko ne zna, pomislio bi da je u Masačusecu, ili u južnom Vermontu."

"Čitava ova naša večera izgledala mi je kao san", reče Nikol. "Nisam još stvarno prihvatila da je išta od ovoga realnost."

"Tako smo se mi osećali juče uveče", reče Simon, "kad nam je saopšteno da će ujutro doći Patrik. Ni ja ni Majkl nismo spavali cele noći. Oka nismo sklopili." Nasmejala se. "U jednom trenutku, u toku noći, ubedili smo sebe da će doći lažni Patrik, pa smo smišljali pitanja na koja niko osim pravog Patrika ne bi znao da odgovori."

"Ovi raspolažu stravičnom tehnologijom", reče Majkl. "Ako bi hteli da naprave robota Patrika i da ga plasiraju kao pravog, nama bi bilo vrlo teško da ustanovimo istinu."

"Ali, nisu", reče Simon. "U roku od nekoliko minuta znala sam da je pravi."

"Kako ti se činio?" reče Nikol. "Ja, u onoj gunguli poslednjeg dana, nisam stigla nešto mnogo da razgovaram s njim."

"Ponajviše - rezigniran", reče Simon. "Ali, čvrsto ubeđen da je doneo ispravnu odluku. Rekao je da će mu verovatno trebati nekoliko nedelja da sredi sve one emocije iz poslednja dvadeset četiri sata."

"To svakako važi za sve nas", reče Nikol.

Za stolom zavlada kratkotrajna tišina. "Mama, jesi umorna?" upita Simon. "Patrik nam je pričao o tvojim zdravstvenim problemima, pa, kad smo danas popodne dobili poruku da si usput zadržana..."

"Da, pomalo sam umorna", reče Nikol. "Ali, ni slučajno ne bih mogla da spavam. Bar ne sad." Odmače invalidska kolica od prozora i malo spusti sedište. "Ali bih rado u toalet."

"Nema problema", reče Simon skačući na noge. "Otpratiću te."

Simon je hodala pored njenih kolica. Prošle su dugim hodnikom sa lažnim parketom. "Znači, ovde s vama živi šestoro dece", reče Nikol, "uključujući troje koje si ti rodila?"

"Tako je. Majkl i ja smo imali dva dečaka i dve devojčice, 'prirodnim metodom', kako si ti to govorila. Prvi dečko, Daren, umro je kad mu je bilo sedam. To je jedna duga

priča. Ako budemo imali vremena, pričaću ti sutra... Ostalu decu su proizveli ovi. Iz embriona, u tim njihovim laboratorijama."

Stigle su do vrata WC-a. "Znaš li koliko su dece tako 'proizveli'?" reče Nikol.

"Ne znam. Ali, rekli su mi da su iz mojih jajnika izvadili više od hiljadu zdravih jajnih ćelija."

Dok su se vraćale u trpezariju, Simon je objašnjavala da su sva prirodno rođena deca živela, neprekidno, s Majklom i s njom. To troje 'prirodnih' su stupili u bračne veze sa troje 'proizvedenih', koji su takođe nastali od Majklove sperme i njenih jajnih ćelija, ali uz prethodno detaljno odabiranje genetskih osobina, koje su obavili tuđini.

"Znači, to su bili unapred zakazani brakovi?"

"Pa, ne baš", reče Simon i nasmeja se. "Svakom prirodnom detetu je obezbeđeno da se upozna s nekoliko potencijalnih partnera, koji su svi prošli kroz testove genetske podobnosti."

"Nikakvih problema nisi imala s unučićima?"

"Nikakvih 'statistički signifikantnih', kako bi to rekao Majkl."

U trpezariji videše prazan sto. Majkl im reče da je premestio lonac s kafom i šoljice u radnu sobu. Nikol, pritiskajući dugmad, poveze svoja kolica za njima. Radna soba bejaše velika, muškog izgleda, s policama za knjige napravljenim od tamnog drveta. U kaminu je gorela vatra.

"Da li je vatra prava?" reče Nikol.

"Svakako", reče Majkl. Iz svoje mekane fotelje nagnuo se napred. "Pitala si o deci. Naravno da želimo da ih vidiš, ali nismo hteli odmah da te zatrpamo."

"Razumem", reče Nikol, otpočinjući novu šolju kafe. "Slažem se. Ne bismo mogli ovako opušteno i nevezano razgovarati uz večeru, da je tu bilo još šestoro ljudi."

"Ne zaboravi i četrnaestoro naše unučadi", reče Simon.

Nikol pogleda Majkla i osmehnu se. "Izvini, Majkl, ali ti si mi najnerealniji deo ove večeri. Kad god te pogledam, moj um se usprotivi. Moraš biti četrdeset godina matoriji od mene, ali izgledaš kao da nemaš više od šezdeset. Apsolutno si mlađi nego kad smo te ostavili na Čvorištu. Kako je to moguće?"

"Njihova tehnologija je magija, stvarno", reče on. "Popravili su praktično sve moje organe. Zamenili su mi, i to ne jednom nego više puta, srce, pluća, jetru, ceo digestivni i ekskretorni sistem, i skoro sve endokrine žlezde. Ugrađivali su manje ali delotvornije zamene. Moje kosti, mišiće i krvne sudove sada podržavaju milioni mikroskopskih implanta, koji ne samo što osiguravaju da se svaka bitna funkcija izvršava, nego, u mnogim slučajevima, i podmlađuju ostarele ćelije, i to biohemijskim putem. Ova moja koža, to ti je jedan specijalan materijal. Usavršili su ga tek nedavno. Ima sve osobine prave ljudske kože, samo nikad ne ostari, niti dobija mladeže, ni bradavice. Jednom godišnje ja otklipšem u tu njihovu bolnicu, ostanem dva dana u nesvesti, a kad izađem, bukvalno sam novi čovek."

"Da li bi bio dobar da dođeš ovamo, da te ja malo ispipam?" reče Nikol i nasmeja se. "Neću pokušati da ti proguram prste kroz rupe u šakama. Ne boj se, ali, shvatićeš da je teško poverovati u to što si mi napričao."

Majkl O'Tul joj priđe i kleknu pored invalidskih kolica, a ona pruži ruku i dodirnu kožu njegovog lica. Bila je glatka i elastična kao u mladića. Oči su mu bile sveže i bistre. "A mozak, Majkl?" reče Nikol nežno. "Šta su ti radili s mozgom?"

Smeškao se. Nikol primeti da na njegovom čelu nema bora. "Mnogo šta", reče on. "Kad je pamćenje počelo da me izdaje, oni su mi rekondicionirali hipokampus. Čak su mu dodali jednu njihovu malu strukturu, da bi mi dali veći kapacitet. Tako su rekli. Pre nekih dvadeset godina su mi instalisali i 'bolji operativni sistem', što je opet njihov izraz, s ciljem da mi izoštre proces razmišljanja."

Majkl je bio manje od jednog metra udaljen od nje. Svetlost vatre odbijala se od njegovog lica. Nju najednom ponese poplava uspomena. Priseti se kako su bliski prijatelji bili Majkl i ona u Rami; kako su postali intimni kad je Ričard nestao i kad se smatralo da je izgubljen. Opet dotače njegovo lice.

"Jesi li ti još i sad Majk O'Tul? Ili si postao nešto drugo, delom ljudsko a delom vanzemaljsko?"

Ustao je, ne odgovorivši ništa. Vratio se do fotelje i seo. Kretao se kao atleta a ne kao starac od sto dvadeset godina. "Ne znam kako da ti odgovorim", reče on. "Jasno pamtim svaku sitnicu iz mog detinjstva u Bostonu, i iz svih ostalih važnih etapa u mom životu. Koliko je meni poznato, još i sad sam manje-više onaj isti."

"Majkl se i sad izuzetno interesuje za religiju, a i za stvaranje", progovori Simon, po prvi put posle dužeg vremena. "Ali, donekle se promenio. Životna iskustva menjaju svakoga od nas."

"Ostao sam odani rimokatolik", reče Majkl, "pa se i molim Bogu, redovno, svakodnevno. Ali, dabome, moji pogledi na Božanstvo, pa i na genus humanum drastično su izmenjeni onim što smo Simon i ja videli. Moja vera je zapravo pojačana... ponajviše zbog razgovora sa..."

Zastade i pogleda preko stola, ka Simon. "Majko", reče ona, "u ranim godinama, kad smo Majkl i ja bili sami u prvom Čvorištu, kod Sirijusa, bilo je mnogo teškoća. Nismo imali s kim da razgovamo, osim jedno s drugim. Ja sam bila tek devojka, Majkl zreo čovek. Nisam mogla diskutovati s njim o fizici, niti o religiji, niti o mnogim drugim Majklovim omiljenim temama."

"Vidiš, bilo je problema", reče Majkl. "Ne ogromnih, ali ipak, bejasmo oboje usamljeni, na jedan neobičan način. Ono što je postojalo između nas, bilo je izvanredno, obogaćivalo nas je. Bilo nam je potrebno još nešto. Nešto dodatno..."

"Čvorišna inteligencija - mogli bismo i drukčije zvati ovu silu koja se brine o nama - osetila je tu teškoću", reče on. "Takođe je uvidela da Orao ne može zadovoljiti naše potrebe, jer moje nisu bile iste kao Simonine. Zato je ta inteligencija proizvela jednog družbenika za mene, i jednu družbenicu za nju. Oba ta bića su u suštini kao Orao..."

"Bio je to genijalan potez", reče Simon. "Uklonio je emotivne napetosti koje su pretile našem savršenom braku. Čim je Sveti Mihailo..."

"Ne, daj da ja to ispričam, molim te", prekide je Majkl. "Jedne noći, gotovo dve godine posle odlaska vas ostalih, Simon je bila u spavaćoj sobi i dojila je Katju, a neko je pokucao na vrata. Pretpostavio sam da je to Orao. Otvorio sam; kad tamo, jedan mlad čovek kovrdžave tamne kose i plavih očiju, savršena imitacija Svetog Mihaila Sijenskog. Saopštio je da Orao više neće održavati vezu s nama, i da će od tog trenutka on, Sveti Mihailo, biti naš novi posrednik za odnose s inteligencijom koja je na vlasti u Čvorištu."

"Sveti Mihailo je došao opremljen ogromnim znanjem o istoriji Zemlje, o katolicizmu, o fizici, i o svim tim drugim temama o kojima ja nisam znala ništa", reče Simon.

"Uz to", reče Majkl ustajući, "bio je voljan da odgovara na pitanja o događajima oko nas, na Čvorištu. Ne kažem da je Orao to odbijao, ali, Sveti Mihailo je bio mnogo topliji, ličniji. Bilo je kao da su ga poslali oni koji su na vlasti, ili možda sam Bog, da bude moj intelektualni družbenik."

Nikol je prenosila pogled s njega na Simon, i nazad. Njegova religiozna zanesenost nije posustala, pomisli ona. Samo je usmerena u drugom pravcu.

"Taj vaš, kao, Sveti Mihailo, je li on još i sad ovde negde? reče Nikol. Popi ostatak kafe iz svoje šoljice.

"Apsolutno", reče Majkl. "Nismo mu predstavili Patrika, nije bilo dovoljno vremena; Simon je prva to rekla - ali, svakako želimo da ga ti upoznaš." Majkl, najednom kipeći energijom, pođe preko radne sobe. "Pamtiš li ona Ričardova beskrajna pitanja: ko je sagradio Čvorište a ko Ramu, i čemu služi ovo i ono. Pa, Sveti Mihailo zna odgovore na sve to. I ume sve to dobro da objasni!"

"Bože, bože", reče Nikol sa tragom ironije u glasu. "Zvuči fantastično. Previše dobro da bi bilo istinito. Kad ću imati privilegiju da upoznam Svetog Mihaila?"

"Ovoga trena, ako želiš", reče Majkl O'Tul tonom iščekivanja.

"Važi", reče Nikol prigušujući zevanje. "Ali imaj na umu da sam ja jedna umorna, bolesna, džangrizava baba... Ne mogu ostati budna večno."

Majkl energično priđe vratima u najudaljenijem delu radne sobe. "Sveti Mihaile", pozva on, "hoćeš li, molim te, doći, da upoznaš Simoninu majku, Nikol."

Nekoliko sekundi kasnije u sobu uđe nešto što je izgledalo kao mladi ljudski sveštenik. Činilo se da je u ranim dvadesetim godinama. Na sebi je imao svešteničku odeću tamnoplave boje. On priđe Nikolinim kolicima. "Drago mi je", reče Sveti Mihailo s blaženim osmehom. "Godinama već slušam o tebi."

Nikol pruži ruku. Pomno je proučavala tuđina. Nije na njemu pronalazila apsolutno ništa po čemu bi se videlo da nije ljudsko biće. Bože moj, pomisli ona, ne samo što imaju tu fantastičnu tehnologiju, nego i uče neverovatno brzo.

"E, pa, da mi jednu stvar odmah razjasnimo", reče ona, s ironičnim osmehom, Svetom Mihailu. "Ovde ima suviše Mihaila i Majklova. To je isto ime. Nemam nameru da ti se uvek obraćam sa 'sveti'. Znači, šta ćeš ti biti za mene - Svetac? Sveki? Miha? Majk? Ili čak Miki? Šta najviše voliš?"

"Kad su obojica tu, ja mog muža zovem 'Veliki Majkl' a sveca samo 'Majkl', i to dosta dobro ide", reče Simon.

"Važi, važi", reče Nikol. "Kao što je moj Ričard uvek govorio, 'Kad si u Rimu...' Sedi ovde, Majkl. Blizu mojih invalidskih kolica. Veliki Majkl te je toliko hvalio da ne bih želela da zbog mog slabog sluha propustim neki od bisera tvoje mudrosti."

"Hvala, Nikol", reče Sveti Mihailo s osmehom. "Majkl i Simon su hvalili tvoje vrline, ali, očigledno, nisu dovoljno pominjali tvoju duhovitost."

Pa, ovaj ima čak i ličnost. Zar čuda nikad neće prestati?

Sat kasnije Simon joj je pomogla da legne. Tako se Nikol našla u krevetu u gostinskoj sobi, koja je bila na kraju hodnika. Ležala je na boku i zurila u prozor. Iako veoma umorna, nije mogla da zaspi. Njen um je bio suviše aktivan. Neprestano je u glavi 'pregledala' događaje proteklog dana.

Možda bi trebalo da zazvonim i zatražim neko sredstvo za uspavljivanje, pomisli ona. Ruka joj automatski pođe ka dugmetu na stočiću pored kreveta. Simon je rekla da će Sveti Mihailo doći ako ga pozovem, i da će moći u svemu da mi pomogne jednako kao Orao. Ubedivši sebe da će zaista moći da pozove u pomoć ako nesanica potraje, Nikol se okrete na leđa, u svoj najudobniji položaj za spavanje, i dopusti svome umu slobodnu plovidbu.

Misli se usmeriše na ono što je videla i čula u enklavi gde žive Majkl, Simon, i njihova porodica. Svetac je objasnio da je ta pseudonova Engleska zapravo majušni deo u Habitacionom modulu ovog Čvorišta, i da u blizini ima još nekoliko stotina drugih razumnih rasa, koje su takođe dobile pravo polutrajnog boravka. Nikol je pitala zašto su Veliki Majkl i Simon odabrali da svoj svakodnevni život provode izolovano od svih drugih.

Odgovorio joj je Majkl O'Tul. "Godinama smo mi živeli sa raznim vanzemaljcima. I pre, i posle rođenja naše prirodne dece premeštani smo, često, jer su hteli da testiraju našu sposobnost da se adaptiramo na veoma raznovrsne ambijente i na prisustvo najrazličitijih biljaka i životinja. Sveti Mihailo nam je izričito potvrdio da je to bilo namerno, što smo i mi naslutili. Domaćini su nas izlagali tim promenama da bi što više doznali o nama. Svako novo boravište bilo je novi izazov."

Tada je Veliki Majkl zastao, kao da se bori s osećanjima. "U tim ranim danima psihološke teškoće bejahu ogromne. Tek što se mi prilagodimo nekim određenim životnim uslovima, oni nas bace u druge, sasvim drukčije. Ja i sad verujem da Darne ne bi umro da u onom podzemnom svetu nije sve bilo onako čudno. Drugom prilikom umalo da izgubimo Katju, kojoj su tad bile otprilike dve godine. Jedno morsko stvorenje nalik na hobotnicu protumačilo je Katjinu radoznalost kao početak agresije."

"Kad su nas po drugi put uspavali, i premestili u ovo Čvorište", rekla je Simon, "bili smo već veoma umorni od tog višegodišnjeg testiranja. Deca su bila već odrasla, počela su zasnivati svoje porodice. Zahtevali smo, i dobili, nešto veći stupanj izdvojenosti."

"Ipak, mi i sad izlazimo u onaj drugi svet", rekao je Veliki Majkl, "ali u odnose s egzotičnim bićima sa drugih zvezdanih sistema stupamo samo kad mi to poželimo, a ne prisilno. Svetac nas redovno obaveštava o dolascima i odlascima raznih živih košarkaških lopti, nebeskih skakača, letećih kornjača... On je naš informacioni prozor u onaj drugi deo Čvorišta."

Čudan svetac, mislila je Nikol. Mnogo je usavršeniji nego Orao. Na svako pitanje odgovara s toliko pouzdanja! Ipak, nešto u njemu mi nije jasno... Da li su svi ti jasni odgovori o Bogu i o poreklu i sudbini Univerzuma zaista tačni, ili je Svetac programiran da tako priča samo da bi bio idealan družbenik Majklu, čoveku koji je sklon teologiji?

Nikol se promeškolji u krevetu i razmisli o svom odnosu s Orlom. Možda sam samo ljubomorna zato što je Svetac toliko opremljeniji znanjem. Orao ili nije hteo ili nije mogao da odgovori na moja pitanja toga tipa. Ali, ko bolje prođe, dete sa mentorom koji sve zna i sve kaže, ili dete kome učitelj samo pomaže a ono ipak mora samostalno da dođe do odgovora? Ne znam. Ne znam. Ali Svetac je ipak vrlo impresivno nastupio pred tablom.

"Zar ne uviđaš, Nikol", rekao je Veliki Majkl, skačući na noge već po ko zna koji put. "Svi smo mi učesnici u velikom Božjem eksperimentu. Cela ova vasiona, ne samo naša galaksija. Sve galaksije, sve do kraja neba, biće samo jedna tačkica informacije za

Boga. On, ili Ona, ili Ono, traga za savršenstvom, za onim malim rasponom početnih parametara koji će omogućiti da Univerzum, kad se jednom pokrene prvim pretvaranjem energije u materiju, dostigne, posle mnogo milijardi godina evolucije, savršenu harmoniju, koja će biti svedočanstvo savršene veštine Tvorčeve."

Nikol nije uspevala da prati višu matematiku, ali je sasvim dobro razumela suštinu onih dijagrama koje je Sveti Mihailo nacrtao na tabli što je, na tronožnom stativu, stajala u radnoj sobi. "Dakle, u ovom času", rekla je ona tada tuđinu plavih očiju i kovrdžave kose, "postoje i nebrojeni drugi univerzumi, i svi su u procesu evolucije. Sve njih je pokrenuo Bog, ali je za svaki univerzum odredio nešto drugačije početne uslove. Ali, u ovaj univerzum je, nekako, ubacio tebe, i Orla, Čvorište i Ramu, da bi pribavljao podatke o ovom evolucionom procesu? A svrha svega toga je da Bog pribavi neki skup matematičkih odrednica u vezi s Postanjem, to jest stvaranjem svemira, takav da posle, pri svakom sledećem pokušaju, dobije harmoničan rezultat?"

"Upravo tako", odgovorio je Sveti Mihailo. Ponovo je pokazao na dijagram na tabli. "Zamisli da je ovaj koordinatni sistem, koji sam nacrtao, simbolični dvodimenzionalni prikaz raspoložive hiperpovršine na kojoj su svi parametri koji definišu trenutak Postanja, trenutak u kome je energija po prvi put bila konvertovana u materiju. Skup uslova kojim je definisano stvaranje jedne vasione, iako sadrži i određene vektore, prikazujem na ovom crtežu kao jednu, samo jednu tačku. Bog već odavno traga za jednom zbijenom, gustom grupom tačaka na ovoj matematičkoj hiperpovršini. Taj podskup tačaka imaće jednu bitnu osobinu: svaka tačka u njemu davaće po jednu vasionu koja će, pre ili kasnije, dostići potpun sklad. Punu harmoniju."

"Ali to je maltene nerešiv problem", umešao se tada Veliki Majkl. "Kako stvoriti kosmos u kome će, na kraju, baš sva živa bića proglašavati slavu Božju? Ako nema dovoljno materije, Veliki prasak i naglo 'naduvavanje', takozvana 'inflacija' vasione, odmah posle trenutka Postanja daće, kao rezultat, vasionu u večitom širenju - večitoj ekspanziji. Zbog toga komponente takve vasione neće stupati u dovoljnu interakciju, neće dati, ili neće održati život. A ako materije ima suviše, onda nema dovoljno vremena da se život i razum u dovoljnoj meri razviju, jer gravitacija izazove Veliko sažimanje, u koje se sruči cela ta vasiona, i to joj bude kraj."

"Haos je gotovo nerešiv problem i za Boga", nastavio je Sveti Mihailo. "Haos je izraslina koja se pojavljuje na svim fizičkim zakonima koji determinišu evoluciju ma koje vasione, kad ona jednom bude stvorena. Haos onemogućava tačnu prognozu ma kog velikog, rasprostranjenog procesa. Zato Bog ne može da a priori izračuna šta će se u budućnosti dogoditi, i tako da izoluje, jednostavnim analitičkim tehnikama, zone harmonije... Čak i Njemu je eksperimentisanje jedini put za postizanje onoga što želi."

Opet se umešao Veliki Majkl. "Božjem planu se protivi jedan ogromni skup činilaca. Da bi Bog uspeo, potrebno je da život ponikne iz subatomskih čestica, koje se u zvezdanim katastrofama sastavljaju u razne atome; zatim taj život mora dostići tako visoku duhovnu svest, ali i tehnološku sposobnost, da aktivno preuredi svet oko sebe..."

Znači, Bog je konstruktor svih konstruktora, razmišljala je Nikol u postelji. Inženjer nad svim inženjerima. On, ili Ona, ili Ono, što je Bog, oblikuje momenat kreacije, ali svaki put tako da, kroz nekoliko milijardi godina, živa bića mogu biti svedoci Njegovog, ili Njenog, čudesnog kreatorskog dostignuća.

"Postoji tu još nešto što ne razumem", rekla je Nikol dvojici M-a i Simon, kad se veče u trpezariji primaklo kraju. "Zbog čega Bog mora načiniti tako mnogo različitih

kosmosa, u svom eksperimentisanju? Zar nije dovoljno da se uveri, jednom, da je postigao harmoniju, a onda da samo umnožava univerzume po toj uspešnoj formuli?"

"To za Boga nije dovoljno težak problem", odgovorio joj je Sveti Mihailo. "Bog takođe želi da zna obim oblasti harmonije na superpovršini kreacijskih parametara, kao i sve matematičke karakteristike te oblasti. Osim toga, meni se čini da ti još ne uviđaš koliko je težak Bogov problem. Samo jedan majušni delić svih mogućih univerzuma može stići do sklada. Prirodna posledica pretvaranja energije u materiju jeste kosmos u kome uopšte nema života, ili u kome postoje samo kratkotrajna, agresivna stvorenja, koja više razaraju nego što stvaraju. Ako se u nekom univerzumu koji evoluira nađe makar i malena oblast harmonije, to je pravo čudo... Zato je ovaj poduhvat tako težak izazov i za Njega samog."

Veliki Majkl je tada opet skočio. "Ono za čim Bog traga jeste kosmos koji će, pre svoje smrti u Velikom sažimanju, postići potpunu harmoniju. To znači: ne samo da svako živo biće na svakom svetu radi za opšte dobro, nego i da svaka subatomska čestica celog tog Njegovog dela doprinosi harmoniji... Ni ja, dugo, nisam bio sposoban da uvidim koliko je grandiozna ta namera. Onda mi je Sveti Mihailo opisao jednu živu rasu koja od zemlje i kamena, transmutacijom i preraspoređivanjem elemenata, pravi živa bića. Za potpuni sklad potrebno je da napredne vrste, kao što smo mi, pomoću svojih tehnoloških alatki preobražavaju neživu materiju u živu, i to u stvorenja koja će doprinositi harmoniji."

Nikol je zapamtila da je, negde na tom mestu u razgovoru, saopštila da joj je mozak već prepun i da bi sad želela na spavanje. Sveti Mihailo ju je zamolio da ostane samo još nekoliko minuta, da bi mogao da rezimira ovu raspravu, koja je, po njemu, bila pomalo neorganizovana. Nikol je pristala.

"Vraćam se na tvoje prvobitno pitanje", rekao je Sveti Mihailo. "Svako Čvorište je delo jedne iste inteligencije, koja je hijerarhijski stepenovana. Ona sakuplja informacije u ovoj galaksiji. U većini galaksija, pa i u Mlečnom Putu, postoji po jedna superstanica, koju nazivamo 'Primarni monitor'. Ona mora biti negde blizu središta galaksije. Sve primarne monitore napravio je Bog, sam, i to u onom času kad je ovaj kosmos nastao. Poslao ih je da saznaju sve što mogu o evolucionom procesu. Primarni monitori su pristupili poslu, i proizveli čvorišta, nosače i drugu tehnologiju koju si videla. Sav taj posao, pa i sve što se dešavalo od ulaska 'Rame I' u Sunčev sistem, pre mnogo godina, ima samo jedan cilj, a to je, da se razviju kvantitativni kriterijumi koje će Kreator upotrebiti da bi se buduće vasione okončavale u što slavnijoj harmoniji, uprkos haotičnim tendencijama koje postoje u zakonima Prirode."

Nikol je tad zazviždala. "Ovaj razgovor je bio, zaista, da ti pamet stane", reče ona. "A sad sam umorna."

Ali ne dovoljno umorna da zaspim, pomisli ona. Zar bi mogao zaspati iko kome su upravo objasnili svrhu univerzuma? Ona se nasmeja glasno, u postelji. Ne mogu ni da zamislim šta bi Ričard rekao posle tog razgovora. "Dobra teorija, možda, ali kako ona objašnjava afričku dominaciju u Svetskom kupu između 2140. i 2160?" Ili: "Zar smisao života više nije 42?" Ona se opet nasmeja, glasno. Ričard bi uvažavao Svekija, naravno, ali bi ga zasuo stotinama pitanja. Onda bismo došli u spavaću sobu, da vodimo ljubav pa da provedemo ostatak noći u razgovoru...

Zevnula je i okrenula se na stranu. Nedostaješ mi, Ričarde moj, mislila je tonući polako u san. Naročito u ovakvoj noći...

9.

Probudila se osvežena, sa začuđujuće mnogo energije. Pruži ruku ka dugmetu pored kreveta, ali se predomisli, i sopstvenim snagama se nekako prebaci u invalidska kolica. Onda ih doveze do prozora i razgrnu zavese.

Napolju bejaše krasno jutro. Ona vide, levo, potočić, i pored njega troje dece, negde između osam i deset godina starosti. Deca su bacala 'žabice' po površini bare nastale razlivanjem potoka u stranu. Nikol pođe pogledom preko izvrsno simuliranih polja, šumica i bregova. Obuze je, bar privremeno, osećaj da je mlada i puna života.

Možda je ipak trebalo da im dozvolim da me popravljaju. Da zamene sve moje oštećene i istrošene delove... pa da živim ovde, kod Majkla i Simon. Možda bih čak mogla i moju unučad da naučim ponečemu.

Deca su pojurila preko livade, do ograde s konjima. Dečak je trčao najbrže, ali je ipak jedva izmicao dvema devojčicama, koje su bile mlađe od njega. Sve troje su se smejali. Stadoše kod ograde i počeše pozivati konje.

"Taj dečko je Zahari", reče Veliki Majkl iza nje. "Devojčice su Kolin i Simon. Zahari i Kolin su Katjina deca, a Simon je Timotijevo najstarije."

Nikol nije ni čula da je ušao u sobu. Sad okrete kolica. "Dobro jutro, Majkl." Opet pogleda kroz prozor. "Lepa deca."

"Hvala", reče Majkl prilazeći prozoru. "Ja sam zaista imao sreće. Bog mi je dao zapanjujući život u neverovatnom bogatstvu."

Ćutke su gledali dečju igru. Zahari se popeo na jednog belog konja. Počeo se praviti važan. "Žao mi je što čujem da je Ričard nastradao", reče Majkl. "Patrik nam je juče ispričao. Mora biti da je to bilo strašno za tebe."

"Pa, i bilo je", odgovori Nikol. "Ričard i ja smo imali tako divno prijateljstvo..." Pogleda ga u oči. "Ti bi se mnogo ponosio njime, Majkl. Poslednjih godina bio je zaista drugi čovek."

"Naslućivao sam ja da se on promenio. Jer, onaj Ričard koga sam ja poznavao, nikad ne bi dobrovoljno pošao u opasnost, naročito ne da bi spasavao živote drugih."

"Trebalo je da ga vidiš s njegovom unukom Niki, ćerkicom naše Eli. Bili su nerazdvojni. On je bio njen 'buba'. Taj čovek je tako kasno u životu našao nežnost."

Nije mogla da nastavi. Savlada je neočekivana tuga. Ona se odveze do stočića pored kreveta i popi još malo iz flašice s plavom tečnošću. Onda se vrati prozoru i zagleda se, sa svojim starim prijateljem, u dečju igru. Sada su i devojčice bile na konjima. Bila je u toku nekakva igra.

"Patrik nam je rekao da je Bendži izrastao u finog čoveka, s nekim ograničenjima naravno, ali vrlo uspešnog ako se ima u vidu s kakvim bazičnim sposobnostima je počeo i kakve je duge periode spavanja imao u međuvremenu. Patrik takođe reče da je Bendži živi dokaz tvojih talenata, i da si neumorno radila s njim, ne pokušavajući da izbegneš taj posao pod izgovorom da je on hendikepiran."

Sad je bio red na Majkla: njegove reči se prekinuše, zagušene osećanjima. Okrete se Nikol; iz oba oka već su mu krenule suze. On položi šake u njene. "Nikad ti neću moći dovoljno zahvaliti što si s toliko pažnje podizala tu dvojicu dečaka. Naročito Bendžija."

Nikol, iz invalidskih kolica, diže pogled ka njemu. "To su naši sinovi, Majkl. Obojicu mnogo volim."

Majkl obrisa nos i oči maramicom. "Simon i ja smo želeli da ti upoznaš našu decu i unučad, naravno. Ali, saglasili smo se da prvo treba da ti kažemo jednu stvar. Ne znamo kako ćeš reagovati... A mora ti se reći, jer inače ne bi razumela reakciju dece na tvoju pojavu."

"O čemu je reč, Majkl? Mnogo ti treba da pređeš na stvar."

"Zaista mnogo", reče on. Priđe dugmetu pored njenog krevata i pritisnu ga dvaput uzastopce. "Nikol, reći ću ti nešto pomalo delikatno. Pamtiš da smo ti juče uveče rekli da su tuđini napravili 'kompanjone' i za mene i za Simon."

"Da, Majkl."

Još je gledala kroz prozor. Veliki Majkl joj je prišao i uzeo je za ruku. Iz kuće je izišla neka žena u poznim četrdesetim godinama; njena koža imala je tamnu bakarnu boju, telo joj je bilo atletsko. Energično se zaputila ogradi s konjima. Nikol pomisli da su joj ta figura i taj hod poznati. Deca videše tu ženu, mahnuše joj, i pojahaše ka njoj.

Nikol je čula kako Zahari uzvikuje ime te pridošlice. Shvati, i ostade skamenjena. Pridošlica se nakratko okrete ka njoj, i Nikol vide samu sebe. Izgledala je baš isto kao pri odlasku sa Čvorišta, pre četrdeset godina. Sad joj je bilo vrlo teško da emocije zadrži pod kontrolom.

"Simon si ponajviše nedostajala upravo ti", reče Majkl, videći zapanjen izraz Nikolinog lica i klimajući glavom. "Zato su ovi vanzemaljci napravili - šta bi drugo... družbenicu za Simon tačno po tvom liku. Ne samo fizički sličnu, nego i po ličnosti. Simon i ja smo u početku bili zapanjeni savršenstvom te izrade. Ta veštačka je govorila i hodala kao ti, i mislila kao ti. U roku od nedelju dana Simon joj se počela obraćati sa 'majko', a ja sa 'Nikol'. I od tada, pa sve do danas, ona je s nama."

Nikol je bez reči piljila u tu imitaciju sebe. Tačno su pogođeni i izrazi lica, i pokreti, pomisli ona. Žena se sad približavala kući. Deca su išla uz nju.

"Simon je smatrala da ćeš ti možda malo da se uznemiriš, ili da se osetiš kao da te je neko istisnuo, kad otkriješ da ova kobajagi Nikol živi u našoj porodici toliko godina. Ja sam je uveravao da tebi to neće teško pasti, i da će ti samo biti potrebno izvesno vreme da se navikneš na tu ideju. Najzad, nijedna žena u istoriji sveta nije još dobila tačnu robotsku kopiju sebe same."

Tuđinska Nikol podiže jednu devojčicu i zavrte je u vazduhu. Onda sve četvoro pojuriše uza stepenice pa u kuću.

Viču joj 'bako'. Ona može da trči, ona jaše, ona ih baca u vazduh... Nije 'ftistična' i vezana za invalidska kolica. U Nikol poče da buja jedno osećanje koje se njoj nikad nije dopadalo: samosažaljenje. Pa, možda ja i nisam toliko nedostajala Simon, reče ona sebi. Njena 'majka' je bila uz nju tokom svih ovih godina, uvek pri ruci, spremna da dođe na svaki poziv. Nije nimalo starila, niti je ikad išta zahtevala...

Oseti da će zaplakati. Sabra se nekako. "Majkle", reče ona, prisiljavajući sebe da se osmehne, "daj ti meni nekoliko minuta da se pripremim za doručak."

"Sigurna si da ti ne treba nikakva pomoć?"

"Nikakva. Biće sve u redu. Samo hoću da se umijem i malo našminkam."

Suze su potekle samo nekoliko sekundi posle zatvaranja vrata. Eto, ni ovde nema mesta za mene. Ovi već imaju bakicu, mnogo bolju nego što bih ja ikako, ikako mogla biti. Šta mari što je samo mašina...

Tokom vožnje natrag, do transportne stanice, Nikol gotovo nije progovorila. Ćutala je i kad je šatl poleteo sa Čvorišta i vinuo se u kosmos.

"Ne želiš da pričaš o tome, a?" reče Orao.

"Ne baš", reče Nikol u mikrofon u svom šlemu.

"Drago ti je što si išla?" reče on nekoliko sekundi kasnije.

"O, da... apsolutno. Bilo je to jedno od najlepših iskustava u mom životu. Mnogo ti hvala."

Orao je okrenuo šatl tako da su let nastavili unatraške. Polako su se udaljavali od bleštavog, kolosalnog tetraedra koji je dominirao nebesima ispred njihovih prozora.

"Operacija bi se mogla obaviti danas. Popodne. Zamena organa. U roku od nedelju dana izgledala bi mlađa od samog Velikog Majkla."

"Ne, hvala."

Ćutanje se opet odužilo.

"Ne izgledaš mnogo srećna."

Nikol se okrete da pogleda svog svemirskog pratioca. "Jesam srećna. Naročito sam srećna zbog Simon i Majkla. Divno je što je njima život toliko doneo." Nikol duboko udahnu. "Možda sam samo umorna. Toliko toga se izdešavalo, za tako kratko vreme."

"Verovatno je to razlog."

Nikol utonu u razmišljanje. Lagano je u glavi ponovo prešla sve što joj se dogodilo od buđenja iz višegodišnjeg sna. Kroz um joj proleteše lica šestoro dese i četrnaestoro unučadi Simon i Majkla. Zgodni su, mada svi nekako liče jedno na drugo.

U misli joj se vraćalo samo jedno lice, ono koje je dobro pamtila jer ga je godinama gledala u ogledalu. Saglasila se sa Simon i Majklom da je ona druga Nikol neverovatno slična njoj, da je pravi trijumf vrhunske tehnologije. Ali nije im mogla preneti onaj neobični osećaj koji imaš dok vodiš razgovor sa mlađim 'ja', štaviše razgovore sa mašinom koja te je zamenila u srcima i dušama tvoje sopstvene porodice.

Nikol je ćutke gledala čak i dok su druga Nikol i Simon prepričavale, smejući se, neku zađevicu koja se dogodila pre mnogo godina, na Čvorištu, između Simon i njene tada male sestre Keti. Tuđinka je ponavljala detalje o tome, što je i Nikol pomoglo da osveži svoja sećanja na taj događaj. Pa ona i pamti bolje od mene. Eto savršenog rešenja za problem starenja i umiranja... Snimiš jednu osobu dok je mlada, na vrhuncu snaga i sposobnosti, i onda je sačuvaš zauvek, kao legendu, bar u očima njenih najdražih.

"Kako da budem sigurna da su onaj Veliki Majkl, i ona Simon, s kojima sam juče i jutros razgovarala, prava ljudska bića a ne simulakrumi sa još većim stupnjem sličnosti nego moja dvojnica?"

"Sveti Mihailo kaže da si postavila nekoliko teških pitanja o ranom periodu života Velikog Majkla", odgovori Orao. "Zar nisi bila zadovoljna odgovorima?"

"Ali shvatila sam, dok smo bili u kolima, pre sat vremena, da su neke od tih informacija mogle biti u Majklovom dosijeu prenetom sa broda Njutn, a vi ste, znam to, imali pristup do takvih podataka."

"A zašto bismo mi išli tako daleko samo da bismo tebe prevarili? Jesmo li ikada ranije postupali tako?"

"A koliko je još Majklove i Simonine dece u životu?" upita ona nekoliko minuta kasnije, menjajući temu.

"Na ovom čvorištu ih ima još trideset dvoje. A na drugim mestima, još preko stotinu."

Nikol odmahnu glavom. Seti se hronika naroda Senuofo. 'Njeno potomstvo biće rasejano među zvezdama'... Omeh bi bio zadovoljan.

"Da li ste se osposobili za vanmaterično odgajanje ljudskih zametaka od oplođenih jajnih ćelija?"

"Manje-više", reče Orao.

Opet su leteli ćuteći. Opet je tišina potrajala dugo.

"Zašto mi nisi nikad pričao o primarnim monitorima?"

"Nije bilo dopušteno. Ne dok se ne probudiš posle velikog spavanja. A otad naprosto nije iskrsla povoljna prilika da o tome pričamo."

"A da li je istina sve ono što je Sveti Mihailo rekao? O Bogu, o haosu i o mnoštvu vasiona?"

"Istina je, koliko mi znamo", reče Orao. "Tako, bar, stoji u programu koji je učitan u sisteme svih nas. Niko od nas nije nikad svojim očima video Primarni monitor."

"A da li je moguće da je cela ta priča samo svojevrsni mit koji je smislila ona inteligencija koja se u hijerarhiji nalazi iznad vas? Mit namenjen da posluži kao službeno objašnjenje, i da se kao takav ponudi ljudskim bićima?"

Orao je sad oklevao. "Ta mogućnost postoji. Ja ni na koji način ne bih mogao znati da je zaista tako."

"A da li bi znao da je nešto drugačije, neko drugo objašnjenje, ranije bilo učitano u tebe?"

"Ne bih morao znati. Šta ostaje a šta ne ostaje u mojoj memoriji, ne zavisi samo od mene."

Nikol je nastavila da se ponaša na ovaj neuobičajeni način: duge periode ćutanja prekidala je serijama prividno nepovezanih pitanja. U jednom trenutku upitala je zašto neka čvorišta imaju četiri modula a neka tri. Orao je objasnio da je čvorište u principu trougao, jer ima tri kugle spojene hodnicima, ali da se ponekad dodaje i četvrta kugla, modul znanja, tako da nastane tetraedar. U modulu znanja se čuvaju sve informacije koje su prikupljene o okolnom delu galaksije.

"To je jednim delom biblioteka, a drugim delom muzej. Sadrži kolosalne zalihe informacija, u različitim formama", rekao je.

"A da li si ti ikad ušao u modul znanja?"

"Nisam, ali moja sadašnja memorija sadrži njegov puni opis."

"Mogu li ja tamo?" reče Nikol.

"Živom biću je za ulazak u modul znanja potrebna posebna dozvola."

Kad je ponovo progovorila, Nikol upita šta će se dogoditi s ljudima koji će kroz dan ili dva biti premešteni na Čvorište. Na to njeno pitanje, i na seriju kasnijih, Orao je odgovarao veoma strpljivo; objasnio je da će ljudi živeti u Habitacionom modulu, u jednoj eksperimentalnoj životnoj sredini, zajedno sa još nekoliko drugih rasa; da će biti pod stalnim bliskim nadzorom, ali da Simon, Majkl i njihova porodica možda hoće a možda i neće biti integrisani sa pridošlicama.

Nikol je nekoliko minuta pre stizanja u 'morsku zvezdu' donela odluku. "Želim da ostanem ovde samo još noćas", reče ona lagano. "I to zato da bih se mogla sa svima oprostiti."

Orao je pogleda sa čuđenjem na licu. "A sutra", nastavi Nikol, "da me odvedeš u Modul znanja, ako uspeš da pribaviš dozvolu. Kad pođem iz 'morske zvezde', da se prekine sa ma kakvim daljim unošenjem lekova u mene. Ako srce počne da popušta, da se ne preduzimaju nikakve dramatične operacije spasavanja."

Gledala je pravo napred, kroz providni deo svog kosmičkog šlema i kroz prozor šatla. Trenutak je, nesumnjivo, pravi. Samo ako imam hrabrosti. Ako se ne pokolebam.

"Da, majko", reče Eli, ponovo brišući suze. "Razumem, stvarno razumem. Ali, ja sam tvoja ćerka. Ja te volim. Koliko god to tebi bilo logično, ja naprosto ne mogu biti srećna sad kad čujem da te više nikad neću videti."

"A šta bi ja, kao, trebalo da uradim?" reče Nikol. "Da ih pustim da me pretvore u nekakvu bioničku ženu, da bih večno mogla da zujim ovde? Da budem velika dama ove zajednice, da govorim pompezno i krećem se sva naduvana od 'važnosti'? To mi se ni najmanje ne dopada."

"Ali svi ti se dive, majko", reče Eli. "Ovde je tvoja porodica, koja te voli. Mogla bi provesti godine samo upoznajući se sa svim članovima Simonine i Majklove familije... Nikada ne bi bila problem ni za koga od nas."

"Nije to u pitanju." Nikol obrte kolica, tako da je sad gledala ka jednom golom zidu. "Kosmos se neprestano obnavlja", nastavi ona, govoreći sebi koliko i Eli. "Sve u njemu - individue, planete, zvezde, čak i galaksije - sve ima svoj životni ciklus, smrt a ne samo rođenje. Ništa nije zauvek. Čak ni vaseljena sama... Promena i obnova su esencijalni deo ukupnog procesa. Oktoi to dobro znaju. Zato su planske terminacije integralni deo njihove ukupne strategije obnavljanja društva."

"Ali, majko", reče Eli iza njenih leđa, "oktići, osim ako izbije neki rat, stavljaju pojedince na te svoje spiskove za likvidaciju samo onda ako neko više ne daje njihovom društvu doprinos bar jednak troškovima za održavanje njegovog života. Nas ništa ne košta da te održimo u životu, a tvoja mudrost i tvoje iskustvo imaju, i sad, veliku vrednost."

Nikol se okrete i osmehnu. "Pametnica si ti, Eli. Priznaću da ima istine u tome što govoriš. Ali, 'baš na zgodu' ignorišeš dva ključna elementa u mojoj odluci, a oba sam ti opširno objasnila. Iz razloga koje možda nikad nećeš moći da razumeš ni ti, niti iko drugi: meni je važno da budem u mogućnosti da sama izaberem trenutak svoje smrti. Želim da tu odluku donesem pre nego što postanem teret, pa i pre nego što iskliznem iz glavnog toka aktivnosti; dok me porodica i prijatelji još poštuju. Drugo, uverena sam da u ovom svetu, koji će nastati posle nove selidbe, ja nemam neku određenu ulogu. Zato ne mogu sama pred sobom da opravdam krupne fiziološke intervencije koje bi bile potrebne da ja funkcionišem i dalje a da ne opterećujem druge. Čini se da je, s mnogih tačaka gledišta, sad baš pravo vreme za 'izlazak'."

"Kao što ti rekoh još na početku", reče Eli, "ne treba uzimati u obzir samo tvoju hladnu, racionalnu analizu. Šta je s osećanjem gubitka koje će zahvatiti sve nas - Bendžija, Niki, mene, i druge? Naša tuga biće tim veća što ćemo znati da je tvoja smrt u ovom trenutku mogla biti izbegnuta."

"Eli, ja sam se vratila da se oprostim od vas troje, i od ostalih, između ostalog i zato što želim da ublažim to eventualno osećanje gubitka koje bi se kasnije moglo pojaviti. Vidi oktiće. Oni ne žale ni..."

"Majko", upade joj Eli u reč. Borila se protiv novog nailaska suza. "Nismo oktopauci, ljudi smo. Mi žalimo... Očajni smo kad umre neko koga smo voleli. Znamo, razumom, da se umreti mora, i da je to sve deo sistema prirode, ali ipak, ipak plačemo, i gubitak nas boli." Eli zastade. "Zar si zaboravila kako je tebi bilo kad su nastradali Ričard i Keti? To te je zaista razbilo."

Nikol polako proguta. Zatim pogleda svoju kćer. Znala sam da ovo neće biti lako. Možda nije trebalo da se vraćam. Možda bi bilo bolje da sam zamolila Orla da svima kaže: Nikol je imala srčani napad, umrla je.

"Znam da te je uznemirio prizor te androitkinje koja te je zamenila u Majklovoj i Simoninoj porodici. Ali, to ne treba da te previše brine. Pre ili kasnije sva njihova deca i unuci će saznati da nije moguć nikakav supstitut za pravu Nikol d'Žarden Vejkfild."

Nikol uzdahnu. Osećala je da gubi ovu bitku. "Jeste, ja sam tebi, Eli, potvrdila da, po mojoj oceni, sada ne postoji mesto za mene u toj familiji. Ali, nije fer da mi sad pripisuješ da je reakcija na 'drugu Nikol' jedini ili glavni razlog za ovu moju odluku."

Već se zamarala. Njen je plan bio da razgovara prvo s Eli, pa sa Bendžijem, zatim s ostalima iz njene grupe, i tek tad da odspava. Međutim, s Eli se namučila mnogo više nego što je očekivala. A jesi li bila realistična? upita ona sebe. Jesi li stvarno očekivala da će Eli reći: super, pametno si odlučila, mama. Baš mi žao što odlaziš al' razumem sasvim.

Neko zakuca na vrata njihovog 'zajedničkog stana'. Kad se ona otvoriše, pojavi se Orao. "Smetam li?" upita vanzemaljac, gledajući jednu pa drugu ženu.

Nikol se osmehnu. "Mislim da smo spremne za kratku pauzu."

Eli reče da mora u kupatilo, i ode. Orao dođe do Nikol. "Kako ide?" reče on saginjući se do nivoa invalidskih kolica.

"Ne baš najbolje."

"Pomislio sam da navratim da bih ti javio da je odobren tvoj zahtev da posetiš Modul znanja. Pa, ako pretpostavimo da osnovna situacija koju si mi u šatlu opisala važi i sad..."

Nikol se razvedri. "Vrlo dobro! E, sad, ako stegnem petlju da s tim izguram do kraja..."

Orao je potapša po leđima. "Ti to možeš. Ti si najizuzetnije ljudsko biće koje smo ikad sreli."

Bendžijeva glava počivala je na njenim prsima. Nikol je ležala na leđima; jednom rukom je obgrlila svog sina. Znači, ovo bi mogla biti poslednja noć moga života, razmišljala je tonući polako ka snu. Mali drhtaj straha prođe kroz nju, ali ga ona odbaci. Ne bojim se smrti. Ne posle svega što sam doživela.

Orlova poseta ulila joj je novu snagu. Kad se razgovor s Eli nastavio, Nikol je priznala da u svemu što Eli govori ima istine, i da ni sama ne želi da potresa svoje prijatelje i srodnike, ali je potvrdila da ostaje čvrsto pri svojoj odluci. Zatim je istakla da će i Bendži, i sama Eli, i svi ostali dobiti priliku za dopunski individualni rast u njenom odsustvu, jer više neće postojati autoritarna figura kojoj se neprestano mogu obraćati.

Eli je rekla Nikol da je 'tvrdoglava baba' ali da će, iz razloga ljubavi i poštovanja, prihvatiti i podržavati, u preostalim satima, Nikolinu odluku. Takođe ju je pitala hoće li ijednim postupkom aktivno ubrzati svoju smrt. Nikol se na to nasmejala i rekla svojoj

kćeri da tu nema šta da se preduzima, jer je Orao kazao da će bez dopunskih medicinskih zahvata njeno srce otkazati za samo nekoliko sati.

Razgovor s Bendžijem nije bio tako težak, zato što se Eli dobrovoljno javila da mu prethodno sve objasni, što je Nikol odobrila. Bendži je, tako, doznao da njegova majka pati i da je slabog zdravlja, ali nije doznao da tuđini imaju medicinsku sposobnost da reše njene probleme. Eli je uverila Bendžija da će Maks, Eponina, Niki, Kepler, Marijus i Marija ostati deo njegove svakodnevice.

U široj grupi jedino su se Eponini pojavile suze u očima kad ih je Nikol obavestila o svojoj odluci. Maks je izjavio da nije sasvim iznenađen. Marija je izrazila žaljenje što nije provela više vremena sa ženom koja joj je spasla život. Kepler, Marijus, pa čak i Niki bili su neodlučni i nisu znali šta da kažu.

Dok se spremala za spavanje, Nikol je obećala sebi da će ujutro, pre svakog drugog posla, pronaći doktorku Plavu i valjano se od nje oprostiti. I kad se već spremala da ugasi svetlo, Bendži priđe svojoj majci i zapita može li, pošto je ovo njihova poslednja zajednička noć, da se 'ušuška' pored nje, 'kao kad sam bio ma-li dečko'. Nikol pristade, a kad se Bendži pribio leđima uz nju, suze joj potekoše niz lice. Curile su joj preko ušiju i kvasile madrac ispod nje.

10.

Probudila se rano. Bendži je već bio ustao i obukao se; Kepler je još spavao na drugom kraju sobe. Bendži joj opet, kao i u ranijim prilikama, strpljivo pomože da se istušira i obuče.

Nekoliko minuta kasnije u veliku zajedničku sobu uđe Maks, probudi Keplera, onda priđe Nikolinim kolicima i rukova se s njom. "Prijateljice moja, ne rekoh sinoć mnogo, jer ne mogoh naći prave reči. A i sad mi nekako ne leže..."

On okrete glavu od nje. "Jebi ga", nastavi glasom koji se slamao, "znaš kakva su moja osećanja prema tebi. Ti si jedna divna, divna osoba."

Zaćuta. Lice nikako nije okretao ka njoj. Jedini zvuk u toj sobi bio je Keplerov tuš. Nikol steže Maksu ruku. "Hvala ti, Makse", reče ona tiho, "ovo mi mnogo znači."

"Kad sam imao osamnaes' godina", nastavi on neodlučno, i tek sad se okrete da je pogleda, "umro mi je ćale, od jedne retke forme raka. Svi smo znali da će se to desiti. Klajd i keva i ja. Gledali smo ga mesecima kako propada. Al' ja ipak nisam mogao da verujem, pa ni kad je on već bio u kovčegu... Održano je malo opelo na groblju, došli su samo naši prijatelji sa okolnih farmi i jedan automehaničar iz De Kvina, tip zvani Vili Taunsend, koji se svake druge subote uveče obavezno napijao s mojim matorim."

Maks se osmehnuo i opustio. Voleo je da pripoveda. "Vili je bio dobar matori smotanko, neženja, spolja tvrd k'o cigla, unutra mek k'o buter. Njega je šutnula dekvinska mis lepote u srednjoj školi, i on od tada nije imao drugu ribu. I, dakle, sad. Pita mene keva da l' bi ja rek'o nekoliko reči 'nad mojim ocem', posle opela. Ja pristanem, a bio sam napisao taj, kao, govor, i zapamtio ga vrlo pažljivo, pa čak i probao jednom, pred Klajdom.

Znači, posle opela, ja spreman", nastavi on. "Pa počnem: 'Moj otac, Henri Alan Paket, bio je dobar čovek', kažem ja. Onda malo zaćutim, jer sam imao plan da na tom mestu napravim pauzu. Vili već šmrćka, gleda u zemlju. Odjednom ja primetim da sam

zaboravio šta je sledeća rečenica. Stojimo mi, stojimo, pod onim vrućim suncem Arkanzasa, kao da cela večnost prolazi, mada verovatno nije bilo više od trideset sekundi. Nikad se, ni do danas, nisam setio ostatka tog govora. Šta ću, gde ću, onako očajan i postiđen, samo sam, na kraju, kazao: 'E, jebi ga...' a tek ti Vili, na sav glas: 'Amen!'"

Nikol se poče smejati. "Makse Pakete, ne može postojati u celom ovom kosmosu niko drugi kao ti!"

Maks se isceri. "Noćas smo u krevetu Frenči i ja pričali o onoj drugoj Nikol, koju su vanzemaljci napravili za Simon i Majkla, i tek počne Epi da se pita da l' bi napravili jednog replikanta i za nju, i to Maksa Paketa. Dopalo joj se: savršen muž koji uvek uradi sve što mu se kaže. Pa i ono noću... Smejali smo se do besvesti zamišljajući šta bi taj robotko Maks radio, i šta ne bi, u krevetu."

"Ju, sram te bilo."

"Ne, pa Frenči je sve to zamišljala, ne ja... Dobro, vidi, poslat sam ovamo sa specijalnim zadatkom da te obavestim da je u susednoj sobi spremljen ekstra - de luks doručak, ljubaznošću naših kockastih glupana. To nam je, kao, jedan od načina da ti kažemo 'zbogom' ili 'Bon voyage' ili već šta treba. Stvar počinje kroz tačno osam minuta."

Nikol je s oduševljenjem utvrdila da je raspoloženje za doručkom dobro i prijatno. Juče je nekoliko puta naglašeno rekla da njen odlazak ne treba da bude početak vremena tuge, nego naprotiv, da ga treba proslavljati kao kraj jednog divnog života. Sada se videlo da su njeni prijatelji i porodica iskreno prihvatili taj njen zahtev; videla je samo poneko tužno lice.

Najbliže njoj seli su Eli i Bendži. Dugi sto za doručak postavili su blok-roboti. Do Eli su sedeli Niki, pa Marija, pa doktorka Plava. Sa druge strane, do Bendžija, sedeli su Maks, pa Eponina, zatim Marijus, Kepler i Orao. Tokom doručka Nikol je primetila, iznenađena, da Marija razgovara s Plavom. "Nisam znala da umeš da čitaš boje, Marija", reče Nikol, s jasno pohvalnim tonom u glasu.

"Samo pomalo", reče devojka, koja kao da se malo postidela što su svi na nju obratili pažnju. "Eli me je poučavala."

"Odlično", reče Nikol.

"Naravno da je pravi lingvista u našoj grupi", reče Maks, "onaj čudni čovek-ptica na kraju stola. Juče smo bili prisutni kad je razgovarao s iguanama, pomoću onih njihovih čudnih coktanja i škripanja."

"Bljaaak", reče Niki. "Ja ne bih želela da razgovaram s tako gadnim stvorovima."

"Iguane imaju sasvim drugačiji pogled na svet", reče Orao. "Veoma jednostavan, veoma primitivan."

"Ono što mene interesuje", reče Eponina, naginjući se napred i obraćajući se samom Orlu, "jeste sledeće: šta je potrebno da uradim da bih i ja dobila robota kompanjona. Uzeću jednog koji izgleda kao ovaj Maks ovde, al' da ne psuje i da su mu neke funkcije pojačane..."

Svi se nasmejaše. Nikol se osmehnu i u svojim mislima, gledajući sve oko stola. Ovo je savršeno, pomisli ona. Nisam mogla zatražiti lepši rastanak.

Plava i Orao joj dadoše još jednu dozu plave tečnosti, poslednju. Nikol je pakovala svoje stvari u jednu torbu. Bilo joj je drago što je dobila priliku da Plavoj

maletene nasamo kaže zbogom. "Hvala ti za sve", reče sad jednostavno svojoj okto koleginici, i zagrli je.

"Nedostajaćeš svima nama", reče Plava svojim bojama. "Nova glavna optimizatorka želela je da organizuje veličanstven ispraćaj, ali ja sam joj rekla da, po mom mišljenju, to ne bi bilo u redu. Zatražila je od mene da se, u ime cele okto rase, oprostim od tebe."

Do vazdušne pretkomore je ispratiše svi, celo društvo. Još jedna runda osmeha i grljenja - na visini invalidskih kolica - a onda Orao i Nikol, samo njih dvoje, prođoše kroz vrata komore.

On je podiže i stavi u sedište u šatlu. Zatim sklopi invalidska kolica. Nikol uzdahnu. "Bili su veličanstveni, a?"

"Oni te veoma mnogo vole i poštuju", reče Orao.

Poleteli su s 'morske zvezde'. Veliki tetraedar svetlosti opet se lagano okretao pred njihovim očima. "Kako se osećaš?" upita on.

"Laknulo mi je. Ali, malo mi je i prpa."

"Dalo bi se očekivati."

"Šta misliš, koliko još imam?" upita ona nekoliko sekundi kasnije. "Do trenutka kad će čukarac da mi stane?"

"To je teško tačno predskazati."

"Znam, znam", reče ona nestrpljivo. "Ali vi ste, narode, naučnici, sigurno ste pravili neke kalkulacije."

"Još šest do deset sati."

Za šest sati, ili najdalje za deset sati, biću mrtva, pomisli ona. Strah je sad bio opipljiviji, nije ga mogla sasvim potisnuti.

"Kako to izgleda - biti mrtav?"

"Očekivali smo da ćeš postaviti to pitanje", reče Orao. "Nama kažu da je to kao isključenje."

"Ništavilo, zauvek?"

"Po svemu sudeći, da."

"A sam čin umiranja?" reče Nikol. "Postoji li tu nešto posebno?"

"Ne znamo. Nadamo se da ćeš nam ti govoriti koliko god budeš mogla."

Potom su leteli ćuteći, dugo. Ispred njih se Čvorište brzo povećavalo. U jednom trenutku njihova svemirska letelica samo malo promeni pravac letenja, i Modul znanja se nađe tačno u sredini njihovog prozora. Doleteli su do njega tako okrenuti da su preostala tri temena tetraedra bila ispod njih.

"Mogu li nešto da te pitam?" reče Orao.

"Ma, samo napred", reče ona, okrete se ka tuđinu i osmehnu mu se kroz kacigu svog skafandra. "Nemoj mi postajati bojažljiv u ovaj pozni čas."

"Ne, ali nisam hteo da ometam tvoje razmišljanje."

"U ovom času ne razmišljam ni o čemu određenom. Moj um naprosto pluta."

"Zašto želiš da svoje poslednje sate provedeš u Modulu znanja?"

Nikol se nasmeja. "Ako sam ikad čula unapred programirano pitanje, ovo je to. Već vidim kako se moj odgovor učitava u neki praktično beskonačni fajl, pod odrednicu: 'Smrt: ljudska bića', i pod još neke, srodne."

Orao je ovo ćutke primio.

"Kad smo Ričard i ja bili nasukani u Njujorku, pre mnogo godina, i kad smo smatrali da nema mnogo izgleda da se spasemo, razgovarali smo ko bi šta voleo da radi u poslednjim trenucima pred smrt. Saglasili smo se da na prvo mesto dolazi da vodimo ljubav baš tad. Drugoplasirana želja bila je da doznajemo nešto novo, da osetimo istraživačko uzbuđenje još jednom, poslednji put..."

"Veoma napredan koncept."

"A i praktičan. Koliko vidim, ovaj vaš Modul znanja biće toliko interesantan da ja neću biti ni svesna da mi otkucavaju poslednje sekunde života. Koliko god da sam čvrsto rešena da ovako odem, mislim da bi me strah savladao kad se u svojim poslednjim satima ne bih nečim bavila aktivno."

Sad je Modul znanja zapremio celu visinu i širinu njihovog prozora. "Pre nego što uđemo", reče Orao, "želim da ti prenesen neke informacije o ovom mestu. Modul je sferičan, ali se sastoji od tri zasebna koncentrična dela. Svaki deo ima svoju određenu svrhu. Spoljašnji, tanki sloj odnosi se na sadašnjost i blisku prošlost. U sloju ispod njega, koji je deblji, nalaze se sve istorijske informacije o ovom delu galaksije. Ispod toga je unutrašnji, loptasti treći deo, koji je najveći. U njemu su svi modeli za predskazivanje budućnosti, kao i stohastički scenariji za sledeće eone."

"A ti, kao, nikad nisi bio unutra."

"Nisam. Ali moju bazu podataka o Modulu znanja su noćas dopunili."

Na površini kugle otvorila su se jedna vrata. Šatl zaplovi unutra. "Samo malo", reče Nikol. "Ako sam dobro shvatila, gotovo je stoprocentno sigurno da ja iz ovog modula živa izići neću?"

"Tako je."

"Onda, možeš li, molim te, polako okrenuti ovu letelicu, da ja još jednom, poslednji put, pogledam spoljašnji svet?"

Šatl se poče lagano okretati oko sebe, ostajući u istoj horizontalnoj ravni. Nikol se nagnu malo napred u sedištu i zagleda se netremice kroz prozor. Videla je druge delove Čvorišta, u daljini 'morsku zvezdu' u kojoj su, u tom trenutku, njeni prijatelji i njena porodica pakovali svoj prtljag za konačno preseljenje na Čvorište. S jedne strane bila je žuta zvezda Tau Ceti, toliko slična Suncu, jedini veliki celestijalni objekat koji se mogao videti. Uprkos njenom silovitom blistanju, i obilju svetlosti sa Čvorišta, Nikol je razaznavala i neke druge zvezde u crnini kosmosa.

Ništa se u ovom prizoru neće promeniti mojom smrću. Samo će postojati jedan par očiju manje, da gleda ovu veličanstvenost. I jedna manje grudva osvešćenih hemikalija, da se divi i pita za smisao svega toga.

"Hvala", reče Nikol kad je šatl načinio pun obrtaj u toj ravni i našao se opet usmeren vrhom ka unutrašnjosti Modula znanja. "Možemo nastaviti."

11.

Sva vozila koja su iz svemira ulazila u Modul znanja, baš kao i sva koja su kroz saobraćajne cevi stizala iz drugih rogljeva tetraedra, morala su ući u izduženu, vitku transportnu stanicu, koja se nalazila u obruču što je, kao ekvator, spolja obavijao gigantsku sferu.

"Postoje samo dva ulaza, razmaknuta sto osamdeset stepeni. Tako je za svaki od tri regiona ovoga Modula", govorio je Orao dok je pokretni trotoar brzo nosio njega i Nikol kroz taj cevasti obruč oko Modula znanja. Desno od njih bio je prozirni zid cevi, levo sam Modul - zid bez ikakvih prozora, krembele boje.

"Hoću li ja uskoro moći da skinem ovaj skafander?" upita Nikol iz invalidskih kolica.

"Da, čim uđemo u izložbeni prostor", reče Orao. "Morao sam da izaberem pravac kretnja za našu turneju. Nisu mogli da preko noći u celom Modulu promene atmosferu. Duž te putanje neće ti trebati skafander."

"Znači, ti si već odabrao šta ćemo videti,"

"To je bilo neizbežno. Ovo mesto je ogromno, mnogo veće nego Rama, nakrcano informacijama. Nastojao sam da putanju odaberem oslanjajući se na ono što znam o tvojim interesovanjima, i u skladu s vremenom koje nam je dato. Ako se ispostavi da treba još nešto..."

"Ne, ne", reče Nikol. "Ne bih znala šta da zatražim. Uverena sam da je tvoj izbor dobar."

Bližili su se kraju pokretnog trotoara. Na tom mestu je širok hodnik zalazio levo. "Uzgred budi rečeno", reče Orao, "nisam ti objasnio da je naša turneja ograničena na spoljašnji i srednji sloj. Sfera unutra, zvana Domen predskazivanja, nama je zabranjena."

"Zašto?" reče Nikol uključujući pogon kolica i vozeći se naporedo s Orlom.

"Ne znam sigurno. Ali to nije stvarno važno, ako sam dobro shvatio šta ti ovde želiš da postigneš. Biće više nego dovoljno stvari za razgledanje i u dva raspoloživa sloja."

Ispred njih se našao visok, prazan zid. Ali dok su mu prilazili, jedan njegov deo se otvori ka unutra, kao da se raskriljuju velika vrata. Oni uđoše u visoku kružnu dvoranu u čijem središtu je bila sfera prečnika desetak metara. Zid i plafon bejahu načičkani svakojakom opremom i oznakama. Orao priznade Nikol da ne zna ništa o tim delovima.

"Ali, jeste mi rečeno da u prvoj dvorani očekujemo pojavu neke vrste orijentira za našu turneju", dodade tuđin.

Svetlucava lopta se raspoluti duž svoga 'ekvatora' i gornja polovina se podiže, pokazujući da je šuplja. Nikol i Orao uđoše unutra, gornja polulopta se spusti, i oni se nađoše sasvim zatvoreni.

Mrak je potrajao samo sekund ili dva. Onda se sitna, razasuta svetla pojaviše pred njima, na unutrašnjoj površini sfere. "Ovo je izgleda dekorisano sa mnogo detalja", reče Nikol.

"Ovo je model ovog sloja", reče Orao. "Mi ga gledamo kao da smo u samom centru Modula znanja, i kao da srednji sloj i Domen predskazivanja ne postoje. Primetićeš da se ništa ne pruža u prostor prema nama, jer i ne može, zadiralo bi u srednji sloj. Sada će ti kretanje svetlosti pokazati kuda ćemo ići u sledećih nekoliko sati."

Približno tridesetak procenata unutrašnje površine sfere sad se obasja blagom svetlošću.

"Sve ovo u obasjanom regionu u vezi je s putovanjem u svemir", reče Orao. "Naša turneja će ostati u tom regionu. Ona žmirkava crvena tačka smo mi."

Nikol vide da se crvena tačka brzo pokreće i da staje tek iznad njene glave, gde se videla slika galaksije Mlečni Put. "Prvo ćemo u Geografsko odeljenje", reče Orao

pokazujući to mesto. "Onda u Inženjersko, pa Biološko. Imaćemo tu kratak odmor, a onda poći u drugi sloj Modula znanja. Imaš li kakvih pitanja pre nego što pođemo?"

Povezli su se malim kolima, koja su izgledala približno kao ona u Habitacionom modulu, kojima su išli u posetu Simon i Majklu. Putanja iza i ispred kola bila je uvek osvetljena, ali levo i desno od kola bio je gust mrak.

"Šta je oko nas?" upita Nikol posle desetak minuta vožnje.

"Uglavnom memorijski blokovi, i poneki eksponat. Ostavili smo to u mraku da ti ne bismo nepotrebno skretali pažnju."

Najzad stadoše ispred još jednih visokih vrata. "Dvorana u koju ćeš ući", reče Orao rasklapajući njena invalidska kolica, "jeste najveća pojedinačna prostorija u celom ovom sloju, ili domenu. Na najširem mestu njena širina je pola kilometra. U njoj se sada nalazi model galaksije Mlečni Put. Kad uđemo, staćemo na jednu pokretnu platformu, koja će nas nositi gde god naredimo. Unutra će biti mrak, ali će biti i mnogo osvetljenih tačaka i struktura iznad i ispod nas. Možda će ti se učiniti da možeš pasti, ali, imaj na umu da si u beстežinskom stanju."

Uskoro im se, sa te platforme, ukaza veličanstven vidik. Nikol je bila savladana lepotom još pre nego što je platforma krenula ka sredini dvorane. U tami oko njih svud su bile svetle tačke: svaka je predstavljala po jednu zvezdu: pojedinačne zvezde; binarne; trojne; male stabilne žute zvezde; crveni džinovi; beli patuljci, čak i jedna supernova iznad koje su prošli baš kad je eksplodirala. U svim pravcima, svuda divota, svuda veličanstveni prizori.

Posle nekoliko minuta Orao zaustavi platformu. "Smatrao sam da treba da počnemo ovde, na teritoriji koja je tebi dobro poznata."

Pomoću štapa za pokazivanje, iz koga su se po potrebi ispružali zraci svetlosti, on pokaza jednu obližnju žutu zvezdu. "Prepoznaješ ovo mesto?"

Nikol je pokušavala da pogledom obuhvati more svetlih tačaka svud oko sebe - da gleda svuda istovremeno. "Da li su u ovoj dvorani prikazane baš sve zvezde u našoj galaksiji? Svih sto milijardi, svaka ponaosob?"

"Nisu. Ovo što vidiš je samo jedan region galaksije, ali velik. Reći ću ti više o tome za neki minut, kad se popnemo do vrha dvorane. Tad ćemo moći da pogledamo, odozgo, na centralnu galaktičku ravan. Ali, ja sam te iz drugog razloga doveo baš na ovo mesto."

Nikol je prepoznala Sunce, zatim tri 'Kentaurke' - najbliže susetke Sunca, pa Barnardovu zvezdu i Sirijus. Nije se mogla setiti imena drugih zvezda u bliskom susedstvu Sunca. Zapazila je, međutim, da se u blizini nalazi još jedna pojedinačna žuta zvezda.

"Da nije ono Tau Ceti?"

"Nego šta", reče Orao.

Tau Ceti izgleda kao da je nadomak Sunca, a u stvarnostri je tako ogromno udaljena. Is toga proističe da je galaksija neuporedivo veća nego što mi možemo zaista shvatiti.

"Razdaljina od Sunca do Tau Ceti", reče Orao kao da joj čita misli, "čini samo jedan desetohiljaditi deo prečnika galaksije."

Nikol odmahnu glavom. Platforma se počela udaljavati od Sunca i Tau Ceti. U galaksiji ima nemerljivo više zvezda nego što sam ja to sebi dočaravala. Sva moja putovanja pokrila su tek jedan neznatan kutak svemira.

Orao je držao u rukama jedan crni aparat; manipulišući komandama na njemu, postigao je da se u prostoru desno od njih pojavi crtež pravougaonog geometrijskog tela, izvučen tankom, sjajnom crvenom linijom. Po njegovoj komandi, taj nacrt se širio i smanjivao.

"Imamo mnogo raznih načina da kontrolišemo projekciju u ovoj sali", reče on. "Pomoću ove naprave možemo menjati razmere slike. Možemo uvećati bilo koji deo galaksije. Evo, pokazaću ti. Unećemo crvenu tačku, na primer, u sredinu magline Orion. Time smo označili mesto na kome želimo da bude naša platforma. Zatim tačku širimo u crtež geometrijskog tela, kao maločas. Obuhvatamo, na primer, nekih hiljadu zvezda. I, evo."

Približno jedan sekund u dvorani je vladao samo mrkli mrak. Onda je Nikol bila ponovo zadivljena, ali sad drugačijim skupom svetlih tačaka. Grupe zvezda i pojedinačne zvezde sad su bile daleko jasnije definisane, veće. Orao objasni da je sad celu dvoranu ispunila samo maglina Orion, i da pola kilometra dvorane sada znači nekoliko stotina svetlosnih godina, a ne šezdeset hiljada kao maločas.

"Ova oblast je nešto kao stelarno porodilište", reče on. "Tu se, ovoga trenutka, rađaju zvezde i planete." Povede platformu desno. "Evo, na primer, jednog tek rođenog zvezdanog sistema. On je u vrlo ranoj fazi svog formiranja. Ima mnoge karakteristike koje je Sunčev sistem imao pre četiri i po milijarde godina."

Nacrta malo geometrijsko telo oko jedne zvezde. Nekoliko sekundi kasnije dvorana je bila ispunjena blistanjem jednog mladog sunca. Nikol je gledala gigantsku oluju koja se kretala preko uzavrele površine. Iz korone se izvi protuberanca, i polete visoko iznad njene glave: prst narandžaste i žute svetlosti zaboden u crnilo vasione.

Orao polete platformom prema jednom udaljenom, mnogo manjem telu. Bila je to nekakva akumulacija mase, jedna od desetak takvih koje su se mogle primetiti u neposrednoj okolini mlade zvezde. Bila je to planeta. Imala je crvenkastu, rastopljenu površinu. Videše kako se jedan veliki nebeski projektil sručuje u tu vrelu tečnost; materijal izbačen udarom razlete se na sve strane a lava se širom planete poče žestoko talasati u svim pravcima.

"Po našim statistikama", reče Orao, "ova planeta ima nezanemarljive izglede da u sledećih nekoliko milijardi godina evolucije proizvede život. Naravno, prvo se mora završiti ovaj njen period formiranja i spoljašnjeg bombardovanja. Ona će imati matičnu zvezdu koja je pojedinačna, a ne dvojna ili trojna; štaviše, takvu koja će biti stabilna. Imaće i atmosferu sa dovoljnim klimatskim varijacijama, a i sve potrebne hemijske sastojke. Evo, uveri se. Uključujem poseban program koji će brzo pregledati donju polovinu periodnog sistema elemenata, i pokazati nam koliko, procentualno, ima atoma od svakog od tih elemenata u ovoj uskomešanoj 'čorbi'."

U crnilu iznad novorođene planete pojavi se veličanstveni vizuelni displej podataka. Svaki hemijski element prisutan u planetarnoj masi bio je naslikan kao jedan atom, koji se od ostalih razlikovao svojom bojom i brojem protona i neutrona. Proporcionalna zastupljenost tog elementa bila je označena veličinom crteža atoma. "Zapazi da je znatno prisustvo ugljenika, azota, halogenih elemenata, i gvožđa", reče Orao. "To su presudni hemijski elementi. Svi su stvoreni eksplozijom jedne obližnje

supernove, u ne mnogo dalekoj prošlosti. Atomi tih elemenata bitno obogaćuju organizacione mogućnosti na ovom telu u nastajanju. Bez složene hemije nema istinskog života. Kad ne bi bio na raspolaganju atom gvožđa, kad on ne bi mogao zauzeti svoje mesto u centru hemoglobina, na tvojoj planeti bi sistem za distribuciju kiseonika bio kod mnogih živih vrsta daleko nedelotvorniji."

I tako se proces nastavlja, pomisli ona. Iz eona u eon. Zvezde i planete se stvaraju od kosmičke prašine. Poneka planeta sadrži pravu hemijsku mešavinu, koja eventualno može dovesti do stvaranja života i inteligencije. Ali, šta dovodi do toga? Koja nevidljiva ruka nagoni hemikalije da se vremenom usložnjavaju, da dobijaju sve bolju strukturu, pa najzad i svest o sebi? Postoji li neki prirodni zakon, koji mi tek treba da otkrijemo, o sklonosti materije da se organizuje baš tako?

Orao je sada objašnjavao koliko je malena verovatnoća da život evoluira na zvezdanim sistemima gde postoje samo prosti atomi kao što su hidrogen i helijum, a ne i oni teži, atomi višeg reda, koje uspevaju da iskuju samo umiruće zvezde u eksplozijama supernova. Nikol oseti da je neodoljivo plavi osećanje beznačajnosti. Već je čeznula za nečim što bi imalo ljudske dimenzije.

"Kol'ko možeš da smanjiš dvoranu?" reče ona. Onda se nasmeja sopstvenom nespretnom izražavanju. "Hoću reći, koje je najveće uveličanje koje ovaj projekcioni sistem može dati?"

"Najsitniji detalji koje možemo ovde da prikažemo biće u proporciji 4096:1. Suprotni ekstrem je intergalaktički prizor prečnika pedeset miliona svetlosnih godina. Ali, to je zato što je naše interesovanje za događaje izvan ove galaksije ograničeno."

Nikol je u glavi nešto izračunavala. "Pošto je najveća širina dvorane pola kilometra, to znači da vi možete uveličavati sliku toliko da u nju stane neka teritorija dve hiljade kilometara dugačka?"

"Tako je. Zašto pitaš?"

Nikol je sad živnula. "Pa, možemo li zumirati na Zemlju? Da ja nadletim Francusku?"

"Rekao bih da možemo", reče Orao posle malog oklevanja. "Mada to nije ono što sam planirao."

"Meni bi to mnogo značilo."

"Važi. Biće potrebno nekoliko sekundi pripreme, ali, izvešćemo to."

Let je počeo iznad kanala Lamanš. Čekanje u mraku, na platformi parkiranoj pod plafonom, potrajalo je samo tri sekunde; onda je ispod njih nastala prava eksplozija svetlosti. Kad su se Nikoline oči, posle dužeg vremena, prilagodile, ona prepoznade plavetnilo morske vode ispod njih i oblik obale Normandije. U daljini se Sena praznila u Lamanš.

Zatražila je od Orla da postavi platformu iznad ušća Sene i da odatle polako krene ka Parizu. Prizor dobro znane geografije pobudi u njoj silna osećanja. Jasno se setila dana svoje mladosti, kad je sa svojim voljenim ocem bezbrižno lutala kroz tu zemlju.

Model ispod njih bio je izvrstan. Tamo gde je stupanj uveličanja dozvoljavao, videla se čak i treća dimenzija - visina pojedinih delova reljefa i pojedinih građevina. U Ruanu, slavna crkva gde se Jovanka Orleanka privremeno pokajala, bila je pola

centimetra visoka i dva duga. Nikol vide, u daljini, Pariz, a u njemu dobro znanu Trijumfalnu kapiju, takođe neznatno izdignutu sa površine.

Kad su doleteli do Pariza, platforma je nekoliko sekundi lebdela iznad šesnaestog arondismana. Nikolin pogled se zadrža na jednoj zgradi ispod nje. Bio je to moderni konferencijski centar. Nikol se tad vrati u jedan posebno dirljiv trenutak svoga devojaštva. Mojoj dragocenoj kćeri, koja se zove Nikol, ali i svim mladim ljudima na svetu, ja nudim jedan jednostavan uvid, začu ona opet glas svoga oca. Bilo je to na ceremoniji dodeljivanja nagrade 'Mari Reno'; njen otac je nagradu primio, i sad je privodio kraju svoj govor. U životu sam našao dve neprocenjivo vredne stvari - sticanje znanja, i ljubav. Ništa drugo - ni slava, ni vlast, ni postignuća koja bi bila sama sebi svrha - ne mogu nikad, ni približno, imati toliku vrednost, niti ona može biti tako trajna.

Slika njenog oca ispuni joj svest. Hvala, tata. Hvala ti što si me tako dobro čuvao posle mamine smrti. Hvala ti za sve čemu si me naučio...

Teška, bolna čežnja joj opet nagna suze u oči. U trenu postade opet dete, očajnički željno da s ocem porazgovara o svojoj nadolazećoj smrti. Poče se boriti protiv tih emocija, polako, metodično; da je ne potope. Ne želim da baš sad ovo osećam, reče ona sebi; ali i taj unutrašnji govor joj je teško išao od ruke. Želela sam da ostavim sve ovo iza sebe...

Okrete lice od slike Francuske pod sobom.

"Šta je?" reče Orao.

Nikol se usiljeno osmehnu. "Ja bih nešto drugo da vidim. Nešto spektakularno... i novo. Može li neki oktoski grad?"

"Sigurna si?"

Nikol klimnu glavom. Dvorana se odmah 'ugasi'. Dve sekunde kasnije pojavi se svetlost, i Nikol pogleda tamo. Platforma je sad nadletala ogromni okean duboke zelene boje.

"Gde smo? I kuda to idemo?"

"Sad smo na oko trideset svetlosnih godina od tvog Sunca", odgovori Orao. "Ovo je prva okeanska planeta na koju su oktopauci, posle iščeznuća Prethodnika, doleteli, i na njoj uspostavili svoju naseobinu. Nalazimo se, kao što lepo vidiš, iznad mora. Udaljeni smo oko dvesta kilometara od najslavnijeg oktoskog grada."

Nikol oseti novo uzbuđenje. Platforma je nastavljala let iznad okeana; u daljini su se već nazirali obrisi nekih građevina. Na trenutak joj se učinilo da je svemirska avanturistkinja koja po prvi put doleće na ovu planetu, željna da vidi čudesa slavnih gradova opisanih u pripovestima ranijih istraživača.

Predivno, pomisli ona. Za trenutak usmeri pažnju na samu vodu. "Zašto je ovaj okean toliko zelen?"

"Gornji metar njegove površine je jedan zaseban, bogat ekosistem, u kome dominira jedan genus fotosintetizujuće biljke sa nekoliko vrsta, koje su sve zelene. Taj ekosistem daje hranu i sklonište za oko deset miliona raznih vrsta životinja. Neke od biljaka su tako velike da samo jedna zauzima i po ceo kvadratni kilometar prostora. Taj sloj su svojevremeno uspostavili Prethodnici. Oktoi su ga našli i poboljšali."

Nikol diže pogled. Platforma je već bila nadomak grada. Stotine zgrada različitih oblika i veličina širilo se ispod njih. Oktopaučki grad bio je većim svojim delom na kopnu, ali se činilo da i znatan deo plovi na vodi. Zgrade su bile najgušće na uzanom

poluostrvu koje se pružalo u more. Na samom kraju poluostrva bile su tri ogromne kupole, jedna do druge, koje su davale preovlađujuće obeležje liniji gradskog horizonta.

Periferija grada završavala se širokim spoljašnjim krugom koji je bio sačinjen od osam manjih kupola; svaka je bila povezana pravolinijskim transportnim cevima sa jednom od kupola na poluostrvu. Svaka od tih osam perifernih kupola bila je obojena različitom, ali uvek jakom bojom; obližnje zgrade istom takvom. Iz blistavocrvene kupole na poluostrvu pružalo se osam cevi iste takve boje - u talase okeana: očigledno kao veza s osam podvodnih kupola. U svemu tome se uočavao dobro uravnotežen geometrijski raspored.

Izvan kruga od osam periferijskih kupola nije bilo više nikakvih građevina.

Nikol se odmah najviše svidela jedna neobična smeđa struktura koja je plovila po vodi. Činilo se da je skoro iste veličine kao jedna od tri najveće kupole. Imala je oblik kocke, ali se, gledano iz visine, činilo da je dobijena tako što je neko naslagao dvadesetak slojeva nekakvih rešetaka jedne preko drugih, međusobno ih razdvajajući i popunjavajući grančicama i slamom iz ptičjih gnezda. Moglo je to podsetiti i na saće sa stotinama zasebnih ćelija.

"Šta je ono?" reče ona pokazujući prstom dole, s platforme.

"Ova kolonija oktoa postiže naročite uspehe u mikrobiologiji. Ta građevina, koja ima, uzgred budi rečeno, i svoj podvodni deo dubok desetak metara, sadrži preko hiljadu različitih habitata za vrste čija se veličina meri mikrometrima. To što vidiš je zapravo farma, ili magacin. Oktoi kojima zatrebaju takvi mikroorganizmi, dođu, naruče i dobiju potrebnu količinu."

Za Nikoline oči ovaj grad neobične arhitekture bio je prava gozba. Dočarala je sebi kako bi to izgledalo da pođe kroz te ulice i da zapanjeno gleda nebrojene nove vrste bića - raznovrsnost veću čak i od one u Zelengradu. Hoću tamo da idem. Hoću da v-i-d-i-m!

Ona zatraži od Orla da doleti platformom nad sam vrh ogromne zelene kupole. "Da li je unutrašnjost ove kupole slična Smaragdnom Gradu?"

"Pa, nije. Sve je mnogo veće. Oktoska naseobina u Rami bila je sabijena; jedan mikrokozam. Bili su prinuđeni, zbog nedostatka prostora, da sabiju u maltene u isti prostor funkcije koje bi inače odmakli stotinama kilometara jedne od drugih. U jačim oktoskim kolonijama, na primer, alternativci ne stanuju nadomak gradskih kapija, nego na sasvim drugoj planeti."

Nikol se osmehnu. Planeta alternativaca. E, to bi vredelo videti.

"U ovom gradu živi više od osamnaest miliona oktoa, ako uračunamo sve njihove morfološke varijetete. To je administrativni centar planete. Ali tu živi i blizu deset milijardi drugih bića, koja su pripadnici pedesetak hiljada različitih živih vrsta. Površina gradskog atara je približno jednaka Los Anđelesu, ili nekoj drugoj velikoj urbanoj zoni na tvojoj Zemlji."

Orao nastavi da iznosi činjenice i statistike o oktoskom gradu ispod njihove platforme. Ali Nikol je već razmišljala o nečem drugom. "Da li je Arči živeo ovde?" reče ona prekidajući Orlov enciklopedijski monolog. "Ili doktorka Plava, ili bilo ko drugi od oktoa koje smo mi upoznali?"

"Ne. Niko od njih nije bio ni s ove planete, pa ni iz ovog zvezdanog sistema. Oktoi Rame su doputovali iz jedne od takozvanih 'pograničnih kolonija'. To su naseobine

genetski prilagođene za što uspešnije uspostavljanje odnosa s drugim, novim oblicima inteligentne žive materije."

Nikol odmahnu glavom i osmehnu se. Pa, jasno. Trebalo je da pretpostavim da su oni nešto izuzetno...

Osetila je umor. Posle još nekoliko minuta zahvalila mu se i rekla da je dovoljno razgledala grad oktopoda-pauka. U trenu nestadoše i kupole, i rešetkasta građevina braon boje, i duboko zeleno more. Orao podiže njihovu leteću platformu opet do plafona dvorane.

Ispod njih se sad video Mlečni Put, ali je zapremao samo mali prostor u sredini dvorane. "Univerzum je stalnošireći niz susedstava i praznina", reče Orao. "Vidi samo kakva je praznina oko Mlečnog Puta. Tu su dva Magelanova oblaka, ali oni se ne mogu stvarno odrediti kao galaksije. Najbliži sused je, dakle, galaksija Andromeda. Ali ona je veoma daleko. Udaljena je dvadeset prečnika Mlečnog Puta."

Nikol nije razmišljala o Andromedi. Ponela su je divna razmišljanja o životu na različitim svetovima, o gradovima vaseljene, o mogućem rasponu bića koja se uzdižu od obične mešavine atoma, evolucijom, uz pomoć superiornih bića spolja, do svesti, ili bez te pomoći. Nastojala je da uživa u ukusu tog trenutka, svesna da se sasvim primakao čas kad više neće biti onih poleta mašte koji su toliko obogatili njen život.

12.

"Toliko se zadržasmo kod ovog eksponata", reče Orao, "da ćemo najverovatnije morati da promenimo putanju."

Sedeli su rame uz rame u kolima. "Je l' to kao neki diplomatski način da mi saopštiš da ova moja kuckalica popušta brže nego što ste očekivali?" Smeškala se usiljeno.

"Ne stvarno", reče Orao. "Zadržali smo se gotovo dvostruko duže nego što sam planirao. Ni na kraj pameti mi nije bilo nadletanje Francuske - i oktoskog grada."

"E, taj deo je bio predivan. Kamo sreće da mogu stvarno da otputujem tamo, ali da mi doktorka Plava bude vodič, pa da bolje upoznam njihov način života."

"Znači, tebi se grad oktoa dopada više nego zvezdane panorame?"

"Ne bih tako rekla. Sve je bilo fantastično... Ovo što sam dosad videla, potvrđuje da sam dobro odabrala mesto za..." Nije dovršila tu rečenicu. "Tek maločas, na platformi, shvatila sam da smrt nije samo kraj razmišljanja i kraj svake svesti, nego i kraj osećanja. Ne znam zašto mi to ranije nije bilo samo po sebi jasno."

Nastade kratka tišina.

"Dakle, prijatelju moj", reče Nikol vedro, "kuda nas put vodi odavde?"

"Mislio sam da idemo u Inženjerski deo, gde možeš videti makete raznih čvorišta, nosača i drugih svemirskih vozila, a potom, ako preostane dovoljno vremena, u Biološki deo. Tamo stanuje izvestan broj tvojih ex-utero unuka. Taj habitat je jedna od naših boljih imitacija uslova na Zemlji. U blizini je stanište onih zanimljivih vodenih jegulja ili zmija, koje smo svojevremeno upoznali, ti i ja zajedno, na onom ranijem čvorištu. Tamo je i jedna taksonomska izložba koja sistematski pokazuje telesne sličnosti i telesne razlike svih rasa koje su, u ovom regionu galaksije, uspele da se otisnu u svemir."

"Sve to zvuči super." Nikol se najednom nasmeja. "Baš je čudna stvar ljudski mozak. Znaš šta mi je upravo palo na um? Prva dva stiha pesme Endrua Marvela 'Njegovoj stidljivoj dragani'... A glase: 'Da nam je samo svetova dovoljno, i dovoljno vremena da imamo, ovo tvoje ustručavanje ne bi bilo zločin, moja damo.' U svakom slučaju, htedoh reći da nemamo večnost na raspolaganju, i da zato treba da odemo prvo do te makete Nosača. Rado bih videla životnu sredinu u kojoj će stanovati Patrik, Nai, Galilej i ostali. A posle toga ćemo oceniti koliko vremena preostaje."

Kola krenuše. Nikol reče sebi da ju je Orao maločas skenirao, ali nije saopštio rezultat. Strah joj se vrati, sad još jači. 'Grob je mesto tiho, privatno i fino, ali ništa tamo ne grli se živo', priseti se ona stihova iz iste pesme.

Bili su na ravnoj palubi makete Nosača. "Ovo je model umanjen 64 puta", reče Orao. "Možeš, dakle, oceniti koliko je velik original."

Nikol je iz invalidskih kolica zurila u daljine. "Za ime božje, pa ova maketa palube je kilometarska."

"Dobro nagađanje. Paluba pravog Nosača je duga oko četrdeset a široka oko petnaest kilometara."

"Ispod svake od ovih kupola je drugačija životna sredina?"

"Da", reče Orao. "Atmosferu i druge životne uslove kontrolišemo pomoću opreme koja je na palubi, ali i pomoću instalacija koje se nalaze dole, u trupu broda. Svaki mehur je jedan habitat, i svaki se okreće drugom brzinom oko svoje sopstvene ose, da bi se dobila odgovarajuća gravitacija. Unutar istog mehura mogu se podići particije, to jest pregradni zidovi, ako treba razdvojiti neke od vrsta unutra. Na primer, stanovnici 'morske zvezde' su svi poslati u isti mehur, zato što se udobno osećaju u manje-više istim ambijentalnim uslovima, ali im je habitat tako pregrađen da nikada više neće ostvariti nikakav dodir jedni s drugima."

Krivudali su stazom između blokova opreme i kupola na palubi makete. "Neki od ovih habitata su baš mali", reče Nikol gledajući jedan ovalni mehur koji se dizao samo pet metara nad ravan palube. "Teško da bi tu moglo živeti više od nekoliko individua."

"Postoje i vrlo sitni svemirski putnici. Jedna rasa, sa jednog zvezdanog sistema ne mnogo udaljenog od tvoje matične zvezde, ima telesnu dužinu od samo jedan milimetar. Njihovi najveći svemirski brodovi nisu veći od ovog automobila."

Nikol pokuša da zamisli inteligentnu grupu mrava ili biljnih vaši: svi zajedno upinju svoje snage da sagrade vasionski brod. Osmehnu se takvoj slici.

"Svi nosači samo putuju od jednog čvorišta do drugog?" reče ona, menjajući temu.

"To im je glavni posao. Kad u nekom mehuru ne ostane više nijedan živi putnik, taj habitat se pri sledećem zaustavljanju kod nekog čvorišta rekondicionira."

"Kao Rama."

"Pa, da, sličnosti ima, ali ima i mnogo razlika, i to krupnih. Mi uvek pomno studiramo svaku rasu u zvezdanim brodovima klase 'Rama', kakva god da je. Nastojimo da svaka bude stavljena u maksimalno veran životni ambijent, da bi posmatranje bilo pod 'prirodnim' uslovima - najpribližnije što je moguće. Nasuprot tome, nama nisu potrebni nikakvi dalji podaci o stvorenjima koja su prebačena na flotu nosača. Zato se u njihova posla ne mešamo ni najmanje."

"Osim što ih sprečavate da stvaraju potomstvo... Uzgred budi rečeno, da li vaša etika smatra da je na neki način 'humanije' - ili kako već glasi vaša rač za to - uskratiti nekome pravo da ima decu, nego ga ubiti direktno?"

"Mi mislimo da je humanije."

Stigoše do mesta gde se staza račvala u dva kraka, od kojih je jedan vodio levo i nazad, ka rampama i dvoranama Modula znanja. "Mislim da smo postigli ono što sam ovde htela." Oklevala je jedan trenutak. "Ipak imam još nekoliko pitanja."

"Samo napred."

"Ako pretpostavimo da je Sveti Mihailo tačno opisao namenu Rame, Čvorišta i svega ostalog, zar nije jasno da vi sami narušavate i menjete proces koji treba da posmatrate? Jer, čim se pojavite, čim stupite u vezu sa..."

"Naravno da si u pravu. Naše prisustvo u nekoj meri, ali vrlo maloj, utiče na tok evolucije. To je situacija analogna Hajzenbergovom principu neodređenosti u fizici. Ne možemo posmatrati a da donekle i ne utičemo. Ali Primarni monitor može da uzme u obzir naš uticaj i da ga uračuna pri stvaranju ukupnog modela. Osim toga, mi se pridržavamo određenih pravila, s ciljem da minimalizujemo svoj uticaj na prirodnu evoluciju."

"Kamo sreće da je Ričard sad sa mnom, da čuje kako Sveti Mihailo objašnjava sve. On bi bio zadivljen, ali bi, sigurna sam, postavio i neka dobra pitanja."

Orao nije odgovorio. Nikol uzdahnu. "Dobro, šta je sledeće, Monsieur le Tour Director?"

"Ručak. Imamo nekoliko sendviča, vodu, i jedno odlično parče tvog omiljenog oktoskog voća u kolima."

Nikol se nasmeja i skrete kolicima na levu stazu. "Na sve ti misliš."

"Ričard nije verovao u raj", reče ona. Orao je dovršavao još jedan pregled njenog organizma pomoću aparata za skeniranje. "Ali, da je mogao sam da konstruiše neko mesto za svoj život posle smrti, svakako bi jedan deo njegovog raja izgledao baš ovako."

Orao je proučavao krivudave crtice na majušnom ekranu. "Mislim da bi bilo dobro preskočiti nešto od naše turneje", reče on dižući pogled ka Nikol. "Da odemo pravo do najvažnijih eksponata u sledećem sloju Modula znanja."

"Tako je rđavo, a?" reče Nikol. Nije bila iznenađena. Povremeni bolovi koje je osećala u prsima u vreme 'nadletanja Francuske' i 'nadletanja grada oktoa' sad su se stopili u jedan neprekinuti bol.

I strah je sad bio neprekidan. Između svake dve svoje reči, između svake dve misli, bila je oštro svesna da je smrt sasvim blizu. Pa dobro, čega se ti u stvari plašiš? upita ona sebe. Kako ništa može da bude baš toliko strašno? Ipak, strah je ostajao.

Orao je objasnio da nema dovoljno vremena za prethodno upoznavanje sa prostornim rasporedom u drugom sloju Modula. Prošli su kroz veliku kapiju i našli se u tom donjem, drugom po redu sloju. Zatim su se vozili još desetak minuta napred. "U ovom delu Modula znanja naglasak je", reče Orao jednako vozeći, "na načinu kako se sve menja u vremenu. Postoji po jedan odeljak za svaku pojavu u galaksiji koja je podložna evolutivnim promenama, ili te promene izaziva. Smatrao sam da će te naročito interesovati ovaj prvi eksponat."

Sala je bila slična onoj u kojoj su nedavno 'leteli kroz Mlečni Put', ali znatno manja. Opet su se ukrcali na jednu leteću platformu i njome se otisnuli u tamu.

"Za ono što ćeš sad videti, potrebna su i neka objašnjenja. Biće to, u suštini, ubrzani sumarni prikaz evolucije svemirom plovećih civilizacija u onom regionu galaksije u kome se nalaze tvoje Sunce i još oko deset miliona drugih zvezdanih sistema. To je, približno, jedan desetohiljaditi deo cele galaksije, ali je uzorak reprezentativan.

"Nećeš videti nijednu zvezdu", nastavi Orao, "niti planetu, niti prikaz ma kog drugog materijalnog tela, iako je čitav raspored elemenata zasnovan na pretpostavci da su te konkretne zvezde tu, pred nama. Videćeš samo svetle površine. Svaka će označavati jednu živu rasu koja je postala 'svemirom ploveća', a to znači, koja je bar uspela da lansira satelit u orbitu oko svoje planete. Dokle god ta rasa živi u jednom zvezdanom sistemu, svetla površina će se videti na tom mestu.

"Početak će biti stanje pre deset milijardi godina, ubrzo posle formiranja one agregacije koja je danas Mlečni Put. Pošto je tada, na početku, vladala žestoka nestabilnost, i pošto su promene bile brze, tokom jednog dugog perioda niko nije poleteo u svemir. Zato ću period od prvih, približno, pet milijardi godina, a to znači do formiranja tvog solarnog sistema, prikazati jako ubrzano: tempo će biti dvadeset miliona godina u sekundi. Za nastanak grudve koja je danas Zemlja biće potrebno da protekne približno četiri minuta ovakvog 'ubrzanog filma'. Tada ću zaustaviti projekciju."

Bili su zajedno na letećoj platformi u dvorani: Orao je stajao, Nikol uz njega sedela u svojoj stolici s velikim točkovima. Jedina svetlost koju su videli bila je ona mala, pomoćna, na samoj platformi, koja im je omogućavala da vide jedno drugo. Nikol je tridesetak sekundi zurila u mrkli mrak oko sebe.

"Pa, jesi pokrenuo tu tvoju projekciju? Ništa se ne vidi."

"Upravo tako. Mi smo utvrdili, prateći razvoj Mlečnog Puta ali i mnogih drugih galaksija, od kojih su neke mnogo starije nego Mlečni Put, da se nikakav život ne pojavljuje dok se galaksija malo ne ustali, dok se u njoj ne razviju zone stabilnosti. Život traži da su prisutne stabilne zvezde u relativno benignom ukupnom okruženju, ali, isto tako, i da se dogodi određena stelarna evolucija, čiji rezultat mora biti stvaranje onih bitnih hemijskih elemenata bez kojih praktično nema biohemije. Kad bi sve ostalo na subatomskim česticama i lakim, najprostijim atomima, verovatnoća da se pojavi makar i najskromniji život, a o svemirskim civilizacijama da i ne govorim, bila bi vrlo, vrlo mala. Tek kad velike zvezde dođu do kraja svog životnog ciklusa i proizvedu složenije elemente, kao što su nitrogen, karbon, gvožđe i magnezijum, verovatnoća za nastanak života postaje razumno velika."

Ispod njih se počelo pojavljivati ponegde poneko svetlo, ali sveukupno je, u ta prva četiri minuta, zasvetlelo samo nekoliko stotina površina, od kojih je samo jedna jedina izdržala duže od tri sekunde. "Eto, stigosmo do nastanka Zemlje. Zaustavio sam projekciju", reče Orao, spreman da je nastavi.

"Čekaj, čekaj malo", reče Nikol. "Hoću da budem sigurna da sam shvatila. Jesi li ti meni upravo prikazao da je u prvoj polovini istorije naše galaksije, kad nije bilo ni Zemlje ni Sunca, u tom regionu oko mesta gde će Sunce nastati bilo veoma malo rasa koje su se podigle u svemir, i da su skoro sve nestale posle dvadeset, ili manje, miliona godina; najzad, da se samo jedna uspela održati nekih šezdeset miliona godina?"

"Odlično. E, sad ću dodati još jedan parametar ovoj projekciji. Ako je jedna rasa uspela ne samo da se otisne u svemir, nego i da se trajno nastani u nekom drugom zvezdanom sistemu, što vi, ljudi, još niste postigli, svetla površina koja prikazuje tu rasu načiniće istu takvu ekspanziju - proširiće se na prostor gde se taj zvezdani sistem nalazi.

Boja će biti ista, a za druge rase druga. Na taj način ćemo moći da pratimo koja rasa se koliko i gde raširila. Osim toga, promeniću brzinu projekcije faktorom dva. Naime, sada 'film' ide brzinom od samo deset miliona godina u sekundi."

Posle samo pola minuta upali se jedna crvena površina u jednom uglu dvorane. Šest, sedam, osam sekundi kasnije, pojavilo se na stotine crvenih proširenja. Ukupna crvena površina zablistala je tako jako da je ostatak dvorane izgledao nezanimljivo: samo mrak i povremeno pokoja mala osvetljena površina, sa možda jednim proširenjem. Onda crveno polje u sekundi nestade. Gašenje je krenulo iz samog jezgra crvenog prostora, proširilo se, ostavljajući nekoliko crvenih mrljica na periferiji dotad ogromnog crvenog regiona, i u sledećem trenu progutalo i njih.

Nikolin um je radio ubrzano, dok je gledala to sevanje oko sebe. To je morala biti priča i po, pomisli ona razmišljajući o 'crvenima'. Zamisli civilizaciju koja se raširila na stotine okolnih zvezda. Onda, paffff, nema je... Nema te žive razumne vrste. Pouka neizbežno sledi. Sve ima svoj početak i svoj kraj. Besmrtnost postoji samo kao ideja, ne u stvarnosti.

Osvrnula se po sali. Svuda se dešavalo isto, ili slično: u sve većem broju pojavljivale su se i gasile kratkotrajne svetle površine, znak da su tu živele i nestajale civilizacije koje su letele u svemir. Malo koja je izdržala ceo sekund; neke su stizale da se prošire, ali su samo izuzetno dospevale u blizinu drugih osvetljenih zona.

Tako. Inteligencija je postojala u našem delu galaksije, štaviše - putovalo se u svemir još pre nego što je Zemlja nastala. Ali malo koja od tih usavršenih rasa doživela je to uzbuđenje da uspostavi trajne veze s nekom drugom. Dakle, i usamljenost je jedan od bitnih principa univerzuma... Bar ovog univerzuma.

Osam minuta kasnije Orao opet zaustavi projekciju. "Stigli smo do na deset miliona godina pre sadašnjice. Na Zemlji su dinosaurusi već davno nestali, uništeni svojom sopstvenom nesposobnošću da se prilagode klimatskim promenama koje su se dogodile posle pada jednog velikog asteroida. Njihov nestanak je dozvolio sisarima da bujno napreduju, a jedna od evolucionih linija sisara počinje da pokazuje minimalnu inteligenciju."

Orao zaćuta: Nikol je gledala gore, pravo njemu u oči, s vrlo napetim, gotovo bolnim izrazom lica. "Šta je?" reče vanzemaljac.

"A hoće li se naša vasiona završiti u harmoniji?" upita ona. "Ili ćemo i mi biti jedna od onih 'tačkica informacija' koje pomažu Bogu da definiše traženi skup parametara - ali pomažu tako što ostaju izvan tog skupa?"

"Zašto to pitaš baš sad?"

"Ovaj tvoj film deluje kao zapanjujući katalizator. Moj um bi sad želeo da postavi desetine pitanja." Osmehnula se. "Ali, kako nemam vremena da ih sva postavim, počela sam sa najvažnijim... Pogledaj samo šta se ovde dogodilo", nastavi ona i odmahnu rukom ka slici. "Čak i sada, posle deset milijardi godina evolucije, svetle površine su međusobno jako udaljene. Takođe se vidi da nijedna površina nije uspela naročito mnogo da se proširi, niti da se dugo zadrži. Valjda bi trebalo, ako se želi harmonija na kraju, da sva galaksija zablista; da se ove svetle zone, koje označavaju let u svemir i prisustvo inteligencije, prošire preko svih zvezdanih sistema u svim galaksijama. Ili sam pogrešno razumela značenje reči 'harmonija', u priči Svetog Mihaila?"

"Mislim da nisi pogrešno razumela."

Posle nekog vremena ona upita:

"A gde je tu Sunce?"

"Evo ovde", reče Orao spremno, i pokaza svetlosnim zrakom jedno mesto u mraku.

Nikol je pažljivo razgledala taj, i okolni prostor, a zatim jednim pogledom obuhvatila čitavu salu. "Znači, pre deset miliona godina nekih šezdeset svemirom plovećih rasa živelo je u našem 'komšiluku' od deset miliona zvezda. Ako dobro shvatam onaj prošireni region tamnozelene svetlosti, jedna od tih rasa ponikla je u blizini, i zaposela dvadeset ili trideset zvezdanih sistema."

"Tačno. Da nastavim projekciju, ali još sporije."

"Pričekaj još malo. Htela bih prvo da ocenim ovu konfiguraciju. Sve do sada tvoj film je išao mnogo brže nego što sam ja mogla da ga primim."

Zagledala se u tamnozelenu površinu, čiji je rub bio samo petnaestak svetlosnih godina udaljen od mesta gde je trebalo da se nalazi Sunce. Onda dade znak Orlu da opet pokrene projekciju. On joj reče da će tempo od sada biti samo dvesta hiljada godina u sekundi.

Tamnozelena plima se valjala ka Zemlji a onda je najednom iščezla. "Stani!" dreknu Nikol.

Orao zaustavi film i upitno je pogleda.

"Šta se desilo s tim momcima?"

"Pričao sam ti o njima pre neki dan. Genetskim inženjeringom su sami sebe izbrisali iz egzistencije."

Umalo da dohvate Zemlju. Koliko bi naša istorija tekla drugačije, da su uspeli... Oni bi odmah zapazili intelektualni potencijal protoljudskih bića u Africi, i nesumnjivo bi učinili s njima ono što su Prethodnici uradili s oktoima. Onda bismo...

U njenom umu najednom iskrsnu slika Svetog Mihaila kako stoji ispred kamina u sobi Majklovoj i Simoninoj, i smireno objašnjava čemu služi unuiverzum.

"Moglu li da vidim početak?"

"Početak čega?"

"Početak svega", odgovori Nikol žustro. "Taj tren kad je kosmos nastao, kad je čitav evolucioni proces pokrenut." Mahnu rukom opet ka projekciji ispod njih.

"To možemo", reče Orao posle kraćeg oklevanja. Sledećeg trenutka oko platforme zavlada još jednom potpuni mrak. "Nemamo nikakvog načina da saznamo ma šta o vremenu pre nastanka ove vasione, ali pretpostavljamo da je pre trenutka Postanja, ili Kreacije, postojala neka vrsta energije. To verujemo zato što nam je rečeno da je materija ove vasione nastala preobražajem, od energije."

Nikol se osvrtala. "Svuda tama", reče ona, maltene sama sebi. "A negde u toj tami - ako reč 'negde' u ovom slučaju ima ikakvo značenje - nalazila se energija. I Tvorac... Ili je, možda, ta energija bila deo Tvorca?"

"Ne znamo. Ali znamo da je sudbina svake pojedine čestice u vasioni određena u tom prvom trenu, na samom početku. Način kako je energija preobražena u materiju definisao je sledećih osamdeset milijardi godina istorije."

Još dok je to govorio, zaslepljujuća svetlost ispuni dvoranu. Nikol se okrete od izvora svetlosti i zakloni oči dlanom. "Uzmi", reče Orao i pruži joj specijalne naočari koje je izvadio iz kese.

"Pa što si pustio da bude tako jako", reče Nikol, nameštajući, ipak, naočari na lice.

"Da bih ti bar koliko-toliko dočarao kako su izgledali ti prvi trenuci. Vidi", nastavi on pokazujući ispod njih, "zaustavio sam projekciju u trenutku koji je 10-40 delić sekunde posle trena Postanja. Vasiona je, dakle, stara tek jedan infinitezimalno kratki delić vremena, a ipak vidimo u njoj veliko bogatstvo fizičke strukture. Ova neverovatna količina svetlosti sva dolazi iz onog majušnog delića kosmičke 'čorbe' ispod nas. Sva ta 'materija' od koje se sastoji rani univerzum, sasvim je različita od svega onoga što mi možemo prepoznati i shvatiti. Tu je gustina kvarkova, leptona, i njihovih prijatelja, tolika da bi komadić čija je zapremina ne veća od jednog vodonikovog atoma, bio teži nego velika grupa galaksija u našoj eri."

"Čisto iz radoznalosti da pitam", reče Nikol. "Gde smo ti i ja u tom trenu?"

"Najbolji odgovor... bio bi... nigde. Sad dok ja puštam film, naravno da smo izvan projekcije. A u filmu samom... mogli bismo biti u nekoj drugoj dimenziji. Matematika rane vasione ne funkcioniše ako na početku nemamo više dimenzija, više od četiri. Naravno da je ona celokupnost prostorvremena, koja će se posle pretvoriti u našu vasionu, sada sadržana u toj maloj zapremini koja tako strašno blista. Temperatura u tom prostoru, uzgred budi rečeno, bila je, tada, deset miliona milijardi puta viša nego u najtoplijoj zvezdi danas.

Ovaj naš model", nastavi on, "ne prikazuje tačno ni veličinu ni udaljenost. Sad ću pustiti da se projekcija pokrene dalje. Ta mala zona sjaja eksplodiraće i raširiće se brzinom koja je zapanjujuća i tebi i meni. Kosmolozi kažu da je to 'era inflacije', naduvavanja kosmosa. Samo, zamišljena veličina naše dvorane takođe će se širiti fantastičnom brzinom. Ovo što sad vidimo, silno je uvećano. Pravu vasionu iz vremena 10-40 sekundi mi nikako ne bismo mogli videti, u njenoj prirodnoj veličini, bez fantastično jakog mikroskopa."

Nikol je zurila u taj izvor svetlosti pod sobom. "Dakle, ta mikrominijaturna izobličena globula nečega vrelog i teškog bila je seme svega?" reče ona. "Iz te male čorbe subatomskih čestica iskočile su sve one veličanstvene galaksije koje si mi prikazivao u spoljašnjem sloju Modula? Ne izgleda da bi to moglo biti istina..."

"Ne samo galaksije. Potencijal za sve u celom jednom kosmosu, već je učitan u ovu neobičnu superpregrejanu supu."

Globula se najednom poče širiti silnom brzinom. Nikol je imala osećaj da će joj svakog trena dotaći lice. Milioni čudesnih struktura pojavljivali su se i nestajali, iz trena u tren, pred njenim očima. Nikol je kao opčinjena gledala preobražavanja tog materijala koji kao da je nekoliko puta promenio svoju prirodu. Tranzicije su bile jednako čudne i tuđinske kao i početna supervrela globula.

"Ubrzao sam vreme u ovoj projekciji", reče Orao nekoliko sekundi kasnije. "Ovo što sada vidiš je vasiona približno milion godina posle nastanka. Nju bi, već, prepoznao svaki vredan student fizike. Formirani su neki jednostavni atomi, na primer, tri vrste vodonika i dve vrste helijuma. Litijum je najteži obilato zastupljeni atom. Gustina univerzuma sada je približno jednaka gustini vazduha na zemlji, a temperatura je pala na relativno udobnih sto miliona stepeni Celzijusa, što je za dvadeset redova veličine manje nego u onoj vrućoj globuli."

Pokrenuo je platformu, poveo je kroz svetla, grudve, vlakna. "Da smo stvarno pametni, i da možemo stvarno pogledati tu ranu materiju, predvideli bismo koja će grudva jednog dana da se pretvori u koju grupu galaksija. Približno u ovo vreme pojavio se prvi od primarnih monitora. Bio je to jedini pridošlica, jedini objekat koji je spolja

ušao u ovu našu vasionu. On nije deo prirodnog procesa evolucije. Nije smeo doći ranije, niti vršiti ma kakva osmatranja, jer je proces bio odveć osetljiv. Ma kakvo osmatranje tokom, recimo, prve sekunde Postanja, sasvim bi izobličilo kasniju evoluciju."

Orao sad pokaza jednu malenu metalnu loptu koja se pojavila između nekoliko velikih aglomeracija materije. "Evo Primarnog monitora. Poslao ga je sam Tvorac, i to iz drugih dimenzija, u vremeprostorni sistem naše mlade vasione. Zadatak Primarnog monitora bio je da posmatra šta se dešava i da pravi, po potrebi, svojom sopstvenom inteligencijom, druge takve posmatrače, da bi onda zajedno s njima prikupio sve relevantne podatke."

"Znači", reče Nikol polako, "Sunce, Zemlja, i sva ljudska bića samo su rezultat nepredvidljive prirodne evolucije ovog kosmosa. Ali Čvorište, Rama, pa i ti sam, i Sveti Mihailo, proizvedeni ste po planovima koje je neposredno dostavio taj prvi božji monitor..."

Zastala je, osvrnula se, opet usmerila pogled na Orla. "Tebe je bilo moguće predskazati ubrzo posle momenta 'velikog praska'. Međutim, ja, pa i samo postojanje ljudskog roda, iskočili smo iz jednog procesa koji je matematički toliko perverzan da nas nije bilo moguće predvideti ni pre stotinak miliona godina, a to je samo jedan posto od ukupne starosti ovog univerzuma."

Onda odmahnu glavom, pa rukom, u stranu. "Dobro. Dosta je. Pretovarila sam se beskonačnim."

Opet ih potopi crnilo, u kome ostade samo slabašna svetiljka na podu njihove platforme. "Šta je sad?" reče Orao, videći potišten izraz na Nikolinom licu.

"Pa ne znam baš šta je", reče ona. "Neka me tuga skolila, kao da sam nešto lično izgubila... Ako sam dobro pratila sve ovo, ispada da sam ja lično - a i svi mi, ljudi - nešto sasvim izuzetno, u poređenju s tobom ili, recimo, Ramom. Izgledi su minimalni ili nikakvi da će se ikad više, u ovom univerzumu ili u ma kom drugom, uzdići neka rasa koja bi i približno bila kao mi. Mi smo jedan od nasumičnih produkata haosa. Za razliku od toga, ti postojiš, ili bar nešto nalik na tebe postoji, u svim ostalim univerzumima koje Bog, navodno, posmatra."

Zastade za trenutak. "A ja, slušajući Svetog Mihaila, pomislila", nastavi ona, "da će u harmoniji za kojom Bog traga biti i ljudskih glasova... Sad shvatam da će se jedino na planeti Zemlji, i to samo u ovoj jednoj vaseljeni, naše pesme..."

Preseče je oštar bol u grudnom košu. Bol koji se nastavi, jako. Borila se da diše. Nekoliko trenutaka verovala je da je to kraj.

Orao nije rekao ništa. Samo ju je pažljivo posmatrao. Dolazeći najzad do daha, ona uspe da izgovori nekoliko kratkih, izlomljenih delova rečenica. "Rekao si mi... za ručkom... mesto samo za mene... da vidim poro... dicu. I prijatelje..."

U kolima su još jednom porazgovarali, kratko. Bol je sada bio podnošljiv. Oboje su znali, nije bilo potrebno reći, da će sledeći napad biti poslednji.

Uđoše u sledeću izložbenu prostoriju u Modulu znanja. Bila je to soba savršeno okrugla, podeljena u šest radijalnih 'kriški' - zapravo pozornica; mesto za dvoje gledalaca bilo je u centru. Tu Nikol doveze svoja invalidska kolica. Orao stade pored nje. Na svih šest pozornica u krugu oko njih pokrenule su se figure nalik na ljude, i počele svojom glumom, u neposrednoj blizini, da dočaravaju prizore iz života odrasle Nikol d'Žarden Vejkfild.

Uverljivost tih 'pozorišnih' scena bila je zapanjujuća. Ne samo što su svi Nikolini srodnici i prijatelji izgledali savršeno isto kao u vreme kad su se te scene zaista događale, nego je i svaki ambijent bio savršeno rekonstruisan. Na jednoj pozornici Keti se skijala na vodi, izuzetno hrabro, blizu obale Šekspirovog jezera, smejući se i mašući, neštedimice se prepuštajući trenutku, na način tako karakterističan za nju. Na drugoj pozornici ponavljala se ona zabava kojom je mali ljudski odred na 'Rami II' proslavio hiljaditu godišnjicu smrti Eleanore Akvitanske. Nikoline oči se napuniše suzama: tu je videla Simon kao devojčicu od četiri godine, a Keti od dve godine, i Ričarda, i samu sebe - u doba kad su oboje bili još mladi i snažni.

Zapanjujući je ovo život bio, pomisli ona. Utera invalidska kolica na tu pozornicu. Scena sa 'Rame II' se zaustavi. Nikol se sagnu napred i podiže malenog robota Ti-Bija, koga je Ričard u to vreme napravio da bi zabavljao devojčice. U njenim šakama robotić je imao baš onu pravu težinu.

"Kako ste, za ime svega, ovo izveli?" upita ona.

"Usavršena tehnologija", odgovori Orao. "Koju ti ja ne bih mogao objasniti."

"A ako ja sad odem tamo gde se Keti skija, da li će ta voda pod mojim rukama biti mokra?"

"Apsolutno."

Nikol uzmače iz scene, držeći robotića u rukama. U trenutku njenog izlaska, scena se nastavila; odvijati; na mestu pređašnjeg materijalizovao se novi Ti-Bi. Pa ja sam, Ričarde, bila zaboravila briljantne male stvorove koje si ti stvarao.

Srce joj je dalo još nekoliko minuta da uživa u prizorima iz svog ranijeg života. Opet oseti divno ustreptalo uzbuđenje onih trenutaka kad je rađala Simonu. Prožive prvu noć ljubavi sa Ričardom, kad ju je našao u Njujorku. Dožive još jednom fantastičnu raznovrsnost prizora i stvorenja sa kojom su se suočili Ričard i ona kad su se kapije Smaragdnog Grada po prvi put raskrilile pred njima.

"Mogao bi da pustiš ma koji prizor iz mog života koji zatražim?" upita Nikol. Osećala je naglo stezanje u prsima.

"Pod uslovom da se dogodio posle tvog dolaska u Ramu, i da ga mogu pronaći u arhivima."

Nikol s jaukom uvuče vazduh. Počeo je poslednji srčani napad. "Molim te", uspe ona nekako da izgovori, "mogu li videti moj poslednji razgovor sa Ričardom, pre nego što je otišao..."

Neće još dugo potrajati, reče jedan glas u njoj. Ona steže zube i pokuša da se koncentriše na scenu koja se najednom pojavila pred njom. Ričard je objašnjavao pseudoNikol zašto on treba da bude taj koji će s Arčijem krenuti u Novi Raj.

"Razumem", reče pseudoNikol na pozornici.

Razumem, reče prava Nikol sebi. To je najvažnija izjava koju iko ikad može dati. Ključ za sav život je razumevanje... A ja sad razumem da sam smrtno stvorenje, čiji je smrtni čas došao.

Zapljusnu je novi talas ljutog bola, donese uspomenu na stih iz jedne drevne pesme na latinskom jeziku. 'Timor mortis conturbat me.' Da, ali neću se plašiti, jer ja razumem.

Orao ju je netremice gledao. "Volela bih da vidim Ričarda i Arčija", reče ona, mučeći se oko svake reči, "njihove poslednje trenutke... u ćeliji... pre dolaska biota."

Neću se plašiti, jer ja razumem.

"I moju decu, ako ona mogu nekako da budu ovde... I doktorku Plavu."

Soba se zamrači. Sekunde su otkucavale. Bol je bio užasan. Neću se plašiti...

Svetla se upališe. Ričard i Arči su bili tu, u svojoj ćeliji, neposredno ispred njenih invalidskih kolica. Ona začu kako bioroboti otvaraju vrata zatvorskog hodnika.

"Tu zaustavi, molim te", promuca ona. Levo od scene sa Ričardom i Arčijem bila je druga scena, takođe zaustavljena: njena deca, i doktorka Plava, stoje, svi u jednom redu. Nikol se upre svom snagom i ustade, i pođe nekoliko metara napred, da bude s njima. Suza je suzu sustizala na njenim obrazima. Nikol je uspevala da dodirne, još po jedan, poslednji put, svako od tih lica koja je volela.

Zidovi njenih srčanih komora bili su već u kolapsu. Nikol, teturajući se, pređe desno, u Ričardovu zatvorsku ćeliju, i zagrli taj prikaz svoga muža. "Razumem, Ričarde", reče ona.

Lagano je padala na kolena. Okrete se da pogleda Orla. "Razumem", reče, s osmehom.

A razumevanje je sreća, pomisli.

ZAHVALNICE

Želeli bismo da se zahvalimo Nilu i Šelag Ausman, kao i Džeriju i Mišel Snajder, što su, zastupajući čitaoce, predlagali dodatne teme za obradu u romanu Rama otkrivena. Džeri je veoma mnogo pomogao i u raspravama o pojedinostima u vezi s jezikom oktoa.

Naša urednica u izdavačkoj kući 'Bantam', Dženifer Heršej, bila je izvor snage i podrške tokom razvijanja i pisanja ovog romana, neumorno nas je hrabrila i pružala vredne sugestije o svim vidovima knjige. Hvala, Dženifer. Mnogo dugujemo i uredniku Ričardu Evansu, u izdavačkoj kući 'Golanc', koji je dao nekoliko konkretnih uredničkih primedbi, uključujući i savet da romanu dodamo prolog.

Lu Aronika i Ras Galen, naš izdavač i naš literarni agent, pomogoše na nebrojeno mnogo načina tokom pet godina proteklih od onog doba kad je trotomni nastavak Rame zamišljen. Njihova pomoć omogućila nam je da svoju energiju usredsredimo samo na pisanje romana.

Moramo, na kraju, zahvaliti našim porodicama, zato što su nam pružale ljubav i razumevanje tokom celog tog petogodišnjeg razdoblja. Posebno srdačnu zahvalnost iskazujemo gospođi Stejsi Kidu Li, ne samo zato što je bila voljna da vodi porodicu sa četiri mala dečaka u teškim (i nepostojanim) uslovima, nego i za njene prodorne uvide o Nikol i o drugim ženskim likovima u trilogiji.